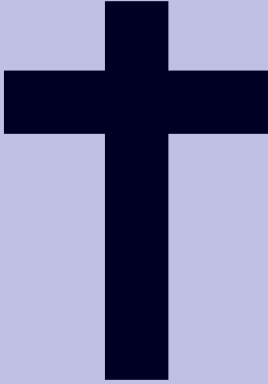

Katcha

Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)

Katcha **Katcha-Kadugli-Miri: Katcha (Old Testament)**

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Katcha-Kadugli-Miri)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

bc98a4a0-1c85-5c7a-932a-7dcefd213f80

Contents

Matta	1
Murkus	69
Lüüka	111
Yühanna	182
Kadafiini	234
Rööma	299
1 Kürünsüs	327
2 Kürünsüs	354
Galatiya	372
Afosus	383
Filippi	393
Kölösi	400
1 Tasalanüki	407
2 Tasalanüki	413
1 Timosaws	417
2 Timosaws	425
Tito	431
Filimon	435
Ebraniin	437
Yaguub	458
1 Bütrüs	466
2 Bütrüs	474
1 Yühanna	479
2 Yühanna	487
3 Yühanna	489
Yahüüsa	491
Tumma tanno	
Yasu	494

İnjüli Matta Tafa'da tumma

Matta i'i ya aga ömö'di ma tulu'ba ma naguugaara ma Rööma ka Yasu ka tagümmünü i'i ma turna i'i keere. A Yasu tagesse i'i a'da alinggo nja kadafiini tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no. Matta arigiri a Yahüüdü a'da Yasu i'i ya Almasiihi tiya Masala ka takiki a'da ara oogo tagürünü. Matta afa'da tumma ma sorne a nagereene ma kadaada alla aco ka Dawud nja Abrahiim. I'i iki a'da, Yasu atiiimö tumma na nagane'bi ka tageema 'billi no.

Matta adiri tumma ma taneene ma tauugaara ma Masala kafaanya. I'i iki angnga a'da tauugaara ma Masala kama kadu in'dili na linggo eema ya Masala ka asaasa. Ka Yasu ka fiki'dö ndama inde ya, adirina eema a kadalaadene tanno iini a'da kunggeene kaco talaana kadu nye'd'de amang kene ta kadalaadene tanno iini (Matta 28.20).

Kadaada ma Yasu (Lüüka 3.23-38)

¹ Sorne ya ma nagereene ma kadaada ma Yasu Almasiihi, 'bii'bala ya Dawud, 'bii'bala ya Abrahiim.

² Abrahiim tageene Ishak, Ishak tageene Yaguub, a Yaguub tageene Yahüüsa nja nagöre tanno iini.

³ A Yahüüsa tageene Fares nja Zareh ndama Tamar,

a Fares tageene Hasrüün, a Hasrüün tageene Aram.

⁴ A Aram tageene Aminadab, Aminadab tageene Nahashön, a Nahashön tageene Salmöön.

⁵ A Salmöön tageene Büwas ndama Rihab, a Büwas tageene Obiid ndama Rawus, Obiid tageene Yessi.

⁶ A Yessi tageene Dawud ya uugaara ya. A Dawud tageene Siliman ndama aka tammo Üüriya.

⁷ A Siliman tageene Rahabam, a Rahabam tageene Abiya, Abiya tageene Asa.

⁸ Asa tageene Yüshafat, a Yüshafat tageene Yüram, a Yüram tageene Üsiya.

⁹ A Üsiya tageene Yüsam, a Yüsam tageene Ahas, Ahas tageene Hasakiya.

¹⁰ A Hasakiya tageene Manasi, a Manasi tageene Amüün, a Amüün tageene Yüsiya.

¹¹ A Yüsiya tageene Yakniya nja nagöre tanno iini ka ürününü ma tadasaga ka Babil.

¹² A kadu kanco ka tadasaga ka Babil ya, a Yakniya tageene Shaltii, a Shaltii tageene Zarbabil.

¹³ A Zarbabil tageene Abiyahüüt.

Abiyahüüt tageene Aliyakiim. Aliyakiim tageene Asüür.

¹⁴ Asüür tageene Sadük,

a Sadük tageene Akiim,
a Akiim tageene Alyüd.

¹⁵ Alyüd tageene Aliasier,
a Aliasier tageene Mattan,
a Mattan tageene Yaguub.

¹⁶ A Yaguub tageene Yüüsif
nyuri ya Mariyom
tammo ageene Yasu
mo, ya ana eere a'da
Almasihi ya.

¹⁷ A sere ya nye'd'de
ndama Abrahiim öödö ka
Dawud, ö'dö ada'baaga
afünü egüisö. Kandö'dö
ndama Dawud alla aaco ka
tadasaga ka Babil, a sere
ya miini ya ö'dö ada'baaga
afünü egüisö. A sere ya ö'dö
ndama Babil ya alla aaco
ka Almasihi ö'dö ada'baaga
afünü egüisö.

*Teenedene na Yasu Al-
masihi*
(Lüüka 2.1-7)

¹⁸ Teenedene na Yasu Al-
masihi kungngo, ka Yüüsif
ka tagümmünü Mariyom
ku'bu ya, maduna eyi
yoono ka küröönö ndama
Koronggore tiya Insili ya
a'da küfürü ta'duga ajeene.
¹⁹ A Yüüsif i'i a'diila i'i taalo
asaasa tanangnga modolo
oono ka oona, ikiri ka asaasa
taadha kono kumu kume
ün'dügüngngö.

²⁰ A kini ka tasinggiri
ma tumma tanno ya, a
tadhangga ma Masala ö'dö
kini a kumböödö iki iini,
"Yüüsif 'bii'bala ya Dawud,
fa tari'ba ma ta'duga aka
müüdü Mariyom kada aka
tammo üüdü, kudumma
tagüröönö tanno oono ka
oona no, ndama Koronggore

tiya Insili ya. ²¹ Mara teene
'bii'bala nanangnga eere iini
a'da Yasu, kudumma iini
kara toolona kadu niini ka
eema tiya toroko ya."

²² Tumma no ka inynyo
ööye miini afa ma tiya
Uugaara ka takatiraana a
nünö tanno ne'bi Asaya no
kungngo,

²³ "Badaada ma tölöümü
mara tagüröönö
meene 'bii'bala
kanangnga eere iini a'da
Emanwiil"
a'da, Masala nja angnga.

²⁴ Ka Yüüsif ka ajeene
ka tarigide ya, adagalinggo
afa ma tiya tadhangga ma
Masala ka tirina iini ya,
a'duga aka miini. ²⁵ Lakiini
i'i itaalo iyyü nja oono midhi
ma tageene 'bii'bala yoono,
a Yüüsif tanangnga eere iini
a'da Yasu.

2

Kamasala

¹ Ka Yasu ka tageenedene
ka Beetlaham ma Yahüüdiya
ka ürüünü tanno Hirüdüs
kadagauugaara ya, a'da
köö'dö kamasala na ussu
tumma ma midigi no ndama
fiini ma ndanaaya, köö'dö
ka Örsaliim. ² Kiki a'da,
"Uugaara ma Yahüüdü ya
ageenedene ya iyye? Kasala
ungngo timidigi niini ka fiini
ma ndanaaya, yungngo iidi
köö'dö tafara kini."

³ Ka Hirüdüs ka taföönyö
tumma no ya, a ri'ba tümmü
i'i nja kadu ma Örsaliim
nye'd'de kungngo. ⁴ İkiri

ka tawagaana naguugaara ma ka'boge koonna nja kata-laana ma seriye indini eege iki, "Ara Almasihi teene-dene kiga?"

⁵ Kiki iini, "Ka Beetlaham ma Yahüüdiya, kudumma ne'bi ka tagarigiri ada ka sorne iki,

⁶ 'Ka Beetlaham anya ma Yahüüsa taalo o'o na dhilli ka naguugaara ma Yahüüsa, kudumma uugaara kara tö'dö ndama o'o öö'dö tafa ka kadu tanno eede Israyil.' "

⁷ İkirı Hirüdüs ka tagümmünaana kamasala koonna kume kume indini eege ma uuru tanno timidigi ka tö'dö ko'do iini no. ⁸ İkirı ka tuurugu eege co Beetlaham iki eene, "Aaga agolo aaga co tawwa 'buugu ma 'bii'bala amussu kada kaduna i'i ya aaga tadirina a'a nöö'dö tafara kini tekere."

⁹ Kene ka ndaföönyö tumma ka uugaara ya, kikirı ka tunggeene, kene ka tunggeene a timidigi neene ka tijöögö ka fiini ma ndanaaya no, kunggeene kene kidha kidhi köödhi ka üüdü ma 'buugu tiya 'bii'bala ka tanna kide ya. ¹⁰ Kene ka tasala timidigi kikirı ka tadhodho 'do. ¹¹ Kikirı ka co a 'bügöörı kaduna 'bii'bala nja nıimö tammo iini Mariyom. Kikirı ka tüürü ku'bu ana küüge kamma kini, kikirı ka tafa'da nakanjoko neene kanangnga

dahaba iini nja kondho nja maaga. ¹² A Masala tiki eene a kümböödö a'da kafa tapadaga ka Hirüdüs kannna, kikirı ka tigaala ka fiini tökönö kaco anya tammo eene.

Tarünö ma co Misiri

¹³ Kene ka ndunggeene ya ikirı tadhangga ma Uugaara ka öö'dö ka Yüüsif a kümböödö iki iini, "Fiki'dö na'duga 'bii'bala nja nıimö narünö naco a Misiri nanna kide, ara a'a saga tirina o'o aaga sa köö'dö, kudumma Hirüdüs ka asaasa tawwa 'buugu ma 'bii'bala iidi i'i." ¹⁴ İkirı Yüüsif ka fiki'dö a'duga 'bii'bala nja nıimö ooso kungngo kaco Misiri, ¹⁵ adaganna kide idhi Hirüdüs teyi. Tumma no ka inynyo ööye miini afa ma tiya Uugaara ka takatiraana a nınö tanno ne'bi Asaya no kungngo, "Natümmünü a'a 'bii'bala yeede ndama Misiri."

¹⁶ Ka Hirüdüs ka tassa ka kamasala katümmünü ünggü iini ya, ikirı ka agoroo'bo 'do, ikirı ka kürünü nasigira kagirina laala ya nagiide ya ka Beetlaham nja na'buugu tanno kete kide no, laala ma nagürünü keera kadara co tanno asigi kene no tamana ma uuru tanno iini ka taföönyö ka kamasala no.

¹⁷ A tumma na ne'bi Armiya ka tatiraana no tarooro ka co ööye miini,

¹⁸ "Kaföönyö kadu takeere ka Raama,

fara nja ndhiidhe
ko'd'do.
Rahiil mafara kudumma
laala tiya oono
taalo masaasa kadu ka
talomo oogo
kudumma eene ka taalo
kefe ka 'di."

Tafada ndama Misiri

¹⁹ Aga Hirüdüs ka ndeyi
ya, ikiri tadhangga ma
Masala ka öö'dö ka Yüüsif
a kumböödö ka Misiri,
²⁰ iki iini, "Fiki'dö na'duga
'bii'bala nja niimö nafada
naco anya ma Israyil,
kudumma kadu tanno
asaasa tagiidi i'i no kaaya."

²¹ İkiri ka fiki'dö a'duga
'bii'bala nja niimö aco anya
ma Israyil. ²² İkiri ka
föonyö a'da Arkilaus ümmü
tauugaara na pupa tiya iini
Hirüdüs ka Yahüüdiya, ikiri
ka ari'ba co. A Masala tiki
iini a kumböödö, ikiri ka
tunggeene aco Jaliil. ²³ Öö'dö
ka anya tammo ana eere
a'da Nasira mo adaganna
kide, amang ka tumma
tanno nagane'bi co ööye
miini, "Ara tana eere a'da
taga Nasira."

3

*Yühanna ya tatambeese
ya indinaana fiini*

(*Murkus 1.1-8; Lüüka
3.1-18; Yühanna 1.19-28*)

¹ Ka naguuru tanno mi-
ini no, agöö'dö Yühanna ya
Tatambeese ya, ka dhüile ma
Yahüüdiya adünügü tumma
ma İnjili co a kadu, ² "Aaga
aadha ka linggo ma eema

tiya toroko ya kudumma
tauugaara ma 'dotombo'do
ka ndakete." ³ Yungngo
a ne'bi Asaiya ka tageema
tumma miini iki a'da,

"Kafara takeere ka dhüile,
'Aaga indinaana fiini ka Uu-
gaara ku'bu,

aaga indinaana nafiini
kini ku'bu, ka tad-
hidho.'"

⁴ A Yühanna tagümmü
en'di ma musa ma naga-
malaga ka oona imi'di
eedi ana jönnö ma öttö
aagu müdüüni nja küde
ma dhüile. ⁵ A kadu ta
kicci kini ndama Örsaliim
nja Yahüüdiya nye'd'de
nja na'buugu tanno kete
ka Ri ma Ürdün no.
⁶ Atagambeese eege ka Ri
ma Ürdün eene ka tamma
ka Masala kaadha ka eema
tiya toroko ya.

⁷ A Yühanna tiji naFariisi
nja Sadügiin dhabbu ka ticci
kini ma tambeese, ikiri ka
tiki eene, "Aaga na laala ma
nöönö no! Mada i'i yungngo
alaana aaga ka nafiini aaga
tarünö ka tagoroo'bo tanno
unggunu tö'dö no? ⁸ Aaga
alinggo eema ya a'diila ya
ara tanangnga kadu katussu
a'da kaadha aaga ka eema
tiya toroko ya. ⁹ Aaga tafa
tiki ka nanggeyi tanno ada
a'da Abrahiim ya pupa tiya
ada, nikiri a'a ka tiki aaga,
Masala mana türü moonö
kara ta'bele niigisi no kada
laala tiya Abrahiim. ¹⁰ Asa
kafa takete ka teedhe ereere
ma naafa, fa ya taalo ö'dö

ana iyye ka'diila ya, atendhe apügünja ka issi.

11 "Nambeese a'a aaga a 'biidi ma toolona tatoroko. Lakiini omö'di inggide ara tö'dö kede keere agii'bi a'a nitaalo natambaanya tagildhe egüide yiini ara tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya nja issi. 12 Si'diga ma ungngo iini agirnaana 'deeli ko'do iini awagaana migile miini koonu uurugu co 'boode, ara kafü issi ka koforo ka finne turi."

Yühanna ambeese Yasu
(*Murkus 1.9-11; Lüüka 3.21-22*)

13 A Yasu ka ö'dö ndama Jaliil aaco Ürdün ka Yühanna a'da ambeese i'i. 14 Lakiini Yühanna anu iki iini a'da, "Nagala a'a ka asaasa o'o ka tambeese a'a, na o'o sa agala ka öö'dö kede adha?"

15 İkirı Yasu ka tiki iini, "Fa kide ama 'bitingngö, amang kaja tafara linggo na Masala." Yungngo Yühanna ka tamma.

16 Ka Yasu kanda kambeesedene ikiri ka öö'dö ko'do ndama 'biidi, a 'dotombo'do tatanfa'da asala Koronggore ya Masala ka tunggunu aku'bu ka afeene nja ndalambo idhi kini ka oona. 17 A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "Bii'bala yeede ka asaasa i'i dhorro ya, i'i yungngo, ka'diila oona eede ma iini."

4

Ebliisi a'b'ba Yasu
(*Murkus 1.12-13; Lüüka 4.1-13*)

1 A Koronggore tüügü Yasu aaco dhüle iini, a Ebliisi co ta'b'ba i'i. 2 Ümmü tenege a fungngö ukumu kadu keera ooso kungngo ana uuru miini, idhi iire түmmü i'i. 3 İkirı Ebliisi ka öö'dö kini iki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala, iki a nügisi tanno ka tem'bele kada miteene."

4 İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki, 'Taalo miteene ungodho oogo mamana ömö'di keefe ka 'di iini, lakiini a tumma tanno Masala ka tema no nye'd'de.' "

5 İkirı Ebliisi ka 'duga i'i aaco anya tammo insili mo iini, anangnga i'i ka 'dingnge ka la ma Masala ka 'dasala ko'd'do. 6 İki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, pügü eyi yüüdü caa'bu kudumma sorne ma Masala ka tiki a'da, 'Ara Masala tiki a kadhangga tanno oono

a'da kaada o'o ana iisine kudumma misi kara teedhe o'o ka awwa.' "

7 İkirı Yasu ka tiki iini, "Sorne ma Masala iki a'da, 'Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.' "

8 Ebliisi ta'duga Yasu asiro anya ma dhonggoro mo iini, aala i'i ka tauugaara ma 'büdhülü nja türü miini nye'd'de kungngo. 9 İki iini,

“Eema ya nye'd'de kungngo ara a'a tanangnga o'o, küdü kara tüürü ku'bu kede kidha namma kede.”

¹⁰ İkirî Yasu ka tiki iini, “Sigi co kanna kede ka oona o'o na Ebliisi no, sorne ma Masala iki,

‘Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono unggodho oogo, üdü ka tüürü ku'bu namma kono.’”

¹¹ İkirî Ebliisi ka tinyi i'i ku'bu, a kadhangga tö'dö kalinggo ada iini.

Yasu alaana kadu ka Jaliil
(*Murkus 1.14-15; Lüüka 4.14-15*)

¹² Aga Yasu ka taföönyö a'da Yühanna ananja ka pabuusu ya, İkirî ka tunggeene aaco Jaliil. ¹³ İkirî ka tunggeene ka Nasira aco tanna ka Kafarnahööm ka tinggini ma to ma Jaliil, ka anya ma Zabaloon nja Naftali. ¹⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya ka takiki no, co ööye miini.

¹⁵ “Ka 'büdhülü ma Zabaloon nja Naftali, ndama nafiini ma to ma tadigaala ka Ürdün, Jaliil ma kajeene.

¹⁶ Kadu na anna ka ndüüli no, kasala töyeene na dhabbu no a kadu na anna ka 'buugu ma ndüüli ma inde no ka'daranja töyeene kene ka oona.”

¹⁷ Ndama uuru tanno miini no İkirî Yasu ka talaana kadu iki, “Aaga aadha ka tatoroko kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kanda kete.”

Kadalaadene na dhidha no
(*Murkus 1.16-20; Lüüka 5.1-11*)

¹⁸ A Yasu tagunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil asala nagöre keera, Samaan yeene ka tümünü i'i a'da Bütrüs ya nja örre tiya iini Andraws kapapügü sa'baka co to kudumma eene ka tümümü kilöögö. ¹⁹ İkirî Yasu ka tiki eene, “Aaga ö'dö kede keere nalaana aaga ka kinne kadu.” ²⁰ Kikiri karooro ka tinyi nasa'baka neene ku'bu kara kaduurna i'i keere.

²¹ Unggeene ndama kanna asala nagöre könö keera afe'de, Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini ya ana eere a'da Yühanna ya, kungngo ka mürkabü, nja pupa tiya eene Za'bedi kindinaana nasa'baka neene, İkirî Yasu ka tagümmünü eege. ²² Karooro ka tinyi mürkabü ku'bu nja pupa tiya eene kara kaduurna i'i keere.

Yasu oolona kadu ka maara
(*Lüüka 6.17-19*)

²³ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya ma Jaliil nye'd'de kungngo, alaana kadu ka naala ma talaana adünügü tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do eene, oolona kadu ka maara.

²⁴ A tumma miini tanyala

ku'bu ka Süüriya nye'd'de kungngo, a kadu na maara no tö'dö kini nye'd'de nja tanno nagoronggore ka talinggo eege no, nja namügüre nja tanno ana insigiri no, oolona eege. ²⁵ A kadu ma Jaliil tuurna i'i keere kadhabbu, nja Naanya tanno ada'baaga no nja Örsaliim nja Yahüüdiya nja nda'da ma Ürdün.

5

Talaana na Yasu ka 'dikinya

¹ Aga Yasu ka tasala kadu kadhabbu ya, ikiri ka sirö 'dikinya emmi, a kadalaadene niini tö'dö kini kete, ² ikiri ka talaana eege iki,

³ "A'diila nja kadu tanno ii-colo ka nanggeedi a koronggore no, kudumma eene ka taluna tauugaara ma 'dotombo'do.

⁴ A'diila nja kadu tanno afara no, kudumma Masala ma tayugu fara eene ka iyye.

⁵ A'diila nja kadu tanno üpü nanggeyi neene co kudumma Masala no, kudumma eene kara takarna ka 'büdhülü.

⁶ A'diila nja kadu tanno iire kagu eege nja te-nege ma tumma tanno dhorro no, kudumma eene kara tüüsü.

⁷ A'diila nja kadu tanno amana eema a kadu no,

kudumma Masala mara tana 'bangnga meene.

⁸ A'diila nja kadu tanno insili ka nanggeedi no, kudumma eene kara tiji Masala.

⁹ A'diila nja kadu tanno al-inggo ta'diila no, kudumma eene kana eere a'da, laala ya Masala.

¹⁰ A'diila nja kadu tanno kirimidene no kudumma eene kadho ka fiini, kudumma tauugaara ma 'dotombo'do kungngo eene.

¹¹ "A'diila nja aaga a kadu ka teela aaga ka linggo aaga kafünü korokoro kada ka oona ma eema tiya toroko ya kudumma eere tiya eede. ¹² Aaga dhodho aaga ta'deema, kudumma eema ma talingnge ungngo ada ka 'dotombo'do dhabbu, tafiigi meene ka tagüüni tatoroko a nagane'bi kada kidha.

Töyeene nja tangga'dala (Murkus 9.50; Lüüka 14.34-35)

¹³ "Aaga ka tangga'dala ma 'büdhülü, a tangga'dala kara tasügüni üürü tanye'denye'de miini kara titaalo 'dee, ara angnga tanangnga eege kada tanye'denye'de nya afe'de? Illi a kadu tadhifi co akürö a kadu tisiraana kide.

¹⁴ "Aaga ka töyeene ma 'büdhülü, taalo nöö'di no ka anya ko'do no kara tadünggüdhü. ¹⁵ A ömö'di taalo ara tata issi ka lamba anangnga ka dhafala ka tüm'bü, lakiini a'diniga oogo

ka ndanda amang kono töyeene ada ka kadu tanno ka 'bügööri no. ¹⁶ Aaga fa ka töyeene tanno ada ka öyeene ada ka kadu kidha, nggeege amang kene tiji linggo naada na 'diila no kafünügü Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ko'do.

Talaana ma Serīye

¹⁷ "Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö taadha ka tumma ma Serīye nja tumma ma nagane'bi, taalo a'a nö'dö taga'da, lakiini a'a nö'dö tak'i'di eege ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, salla a 'büdhülü nja 'dotombo'do tamanyaga, taalo 'bandumma ungodho kungngo a titaalo 'do salla idhilli kungngo ka tumma tanno serīye ara titaalo illi a tumma ma Serīye tafaradene 'do. ¹⁹ Ömö'di ya aga'da tumma no, munda ya idhilli ya, ara ka talaana kadu a'da üüni nggeege afa i'i ya, ara tidhilli ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya linggo iini dhorro ya, alaana kadu, ara tidhindhi ka tauugaara ma 'dotombo'do. ²⁰ Ara a'a tiki aaga, ka ta'diila tanno ada, taalo kagii'bi naFariisi nja katalaana ma serīye ya, tumma dhorro taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do.

Tagoroo'bo

²¹ "Kaföönyö aaga Serīye ka takiki a kadu ma 'billi

a'da, 'Kafa tagirina kadu, ömö'di ya tagirina kadu ya, ara uugaara tūmmü i'i iidaana.' ²² Lakiini a'a niki aaga, ömö'di ya agoroo'bo nja örre tiya iini ya, ara tahükümüdene afe'de, ömö'di ya iki örre tiya iini a'da sölömü ya, ara kadu ma la ma kadiifi ma Yahüüdü tindini i'i, lakiini ömö'di ya iki o'o a'da 'baga ya ara co ka issi ma Jahanam.

²³ "Küdü kara tasaasa tirri a nūmō ma eriidō ka misi ma tirri ya, nassa ka tagügi tumma ma 'bandagoroo'bo unnggo ada ku'bu nja örre tiya yüüdü ya. ²⁴ Nyi nūmō ma taraana yüüdü ka misi ma tirri. Ungeene naco teema tumma ma ta'diila nja örre tiya üüdü ka dhidha, nassa kico tirri a nūmō ma eriidō tiya üüdü.

²⁵ "Areere na'diila nja diidi ma o'o a'da kaleefe aaga tunggeene ka fiini ma co ka serīye nja iini, ii'di tūmmünü o'o uugaara, a uugaara tūmmünü o'o a tamönggö, a tamönggö ta'duga o'o unngu ka pabusu. ²⁶ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama iini, illi küdü ka anangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de.

Temelö

²⁷ "Kaföönyö aaga ka kadu ma 'billi katiki a'da, 'Aaga fa tatemelö.' ²⁸ Lakiini a'a niki ömö'di ya assa ka aka asaasa oogo ana

eedi ya i'i afüngngö ana oogo ana eedi. ²⁹ Üürü ööye ma nīisö ma kuri yungngo ya nangnga o'o ka talinggo eema ya toroko ya, agodhe i'i nūpū co kūdū ka oona, a'diila a tuu'da tōkōnō ka 'dugadene kūdū ka oona, a tuu'da tafa co ka īssi ma Jahanam nye'd'de. ³⁰ Üürü nīisö ma kuri nūūdū ka amana o'o ka talinggo tatoroko ya, rumuna eege co üdū ka oona, a'diila nggeege a tuu'da tōkōnō ka 'dugadene kūdū ka oona, amang ka tuu'da tanno üūdū nye'd'de tafa co ka īssi ma Jahanam."

Tadheene

(*Matta 19.9; Murkus 10.11–12; Lüüka 16.18*)

³¹ "Ageemadene a'da, 'Ömō'di ya adheene nja aka tammo iini ya, anangnga waraga ma tadheene oono.' ³² Lakiini a'a niki aaga, ömō'di ya apa ka aka tammo iini ya, ara tanangnga oogo ka tatemelö illi kini ka aduna oogo ka füngngö nja ömō'di. Ömō'di ya arna aka ma adheene nja nyuri mo, i'i ya afüngngö ana oogo a nyooro.

Taküdüönö

³³ "Kaföönyö aaga, iini ka takiki a kadu ma 'billi, 'Aaga fa taküdüönö a korokoro, lakiini aaga fa ka taküdüönö tanno ada ka tagüünī ada Uugaara no.' ³⁴ Lakiini a'a niki aaga, aaga fa taküdüönö 'do a 'dotombo'do kudumma

eene kada 'buugu ma temmi tiya Masala. ³⁵ Aaga fa taküdüönö a 'büdhülü kudumma iini kada 'buugu ma uune tanno oono i'i ya miini nja Örsaliim kada anya tammo Uugaara tiya Dhabu ya. ³⁶ Fa taküdüönö ana üüdū tiya yüüdū, kudumma üüdū taalo na tanangnga ndanawu ka ungodho kungngo ka ta'bassa nja eene ka ta'dü'd'dü. ³⁷ Lakiini aaga, fa ka tumma tanno ada a'da, 'İi' nja 'U'u,' ömō'di ya agusu nīimö öccö kide ya i'i ya ömō'di tiya toroko ya."

Ta'diinä

(*Lüüka 6.29–30*)

³⁸ "Kaföönyö aaga iini ka tiki a kadu ma 'billi, 'Ööye nja ööye miini, tinggini nja tinggini.' ³⁹ Lakiini a'a niki aaga, aaga fa ta'diinä kömüsü ma eema tiya atoroko ya, ömō'di kara tabbü o'o ka tanggarama ma nīisö ma kuri ya, napelanaga könö iini. ⁴⁰ Üürü ömō'di öccö asaasa tasigi o'o a'duga ten'di müüdū ma teene mo ya, fa kini a'duga ten'di müüdū ma kürö mo afe'de. ⁴¹ Üürü ömō'di a'bunu o'o a'da nunggeene nja meelee ma ungodho ya unnggeene nja iini nameelee keera. ⁴² Ka ömō'di ka arangnga nīimö kūdū nanangnga iini, aga ömō'di ka asaasa nīimö kūdū a kümüsü nafa ta'duga kini.

*Asaasa nadiidi nüüdü
(Lüüka 6.27-28, 32-36)*

⁴³ "Kaföonyö aaga iini ka takiki 'billi, 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya, naanu ka diidi ma o'o.'
⁴⁴ Illi a'a niki aaga, aaga asaasa nadiidi naada, aaga tafara ka Masala kudumma kadu tanno alinggo aaga no. ⁴⁵ Amang kada ta laala tiya Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, kudumma iini ka anangnga ndanaaya ka öyeene ada a kadu tanno oroko no nja tanno a'diila no, amana tombo'do a kadu tanno a'diila no, nja tanno üüni ada kadu ku'bu no. ⁴⁶ Kada ka tasaasa kadu na asaasa aaga no, niimö yaada ka taluna kide i'i iye? Taalo kadu na ama tulu'ba no kalinggo eege? ⁴⁷ A kada kara tööjülü nagöre naada ungodho eege, ara aaga taluna minna ya a'diila ya kide? Taalo kadu na taalo kussu Masala no kalinggo nggeege? ⁴⁸ Aaga 'diila dhorro kudumma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, a'diila dhorro."

6

Nyi eema a kadu tanno eema katitaalo kene no

¹ "Aaga adini ko'do aaga tafa tamana eema a kadu ka kadu kidha, amang kene tiji aaga, nggeege ya taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara tanangnga eema aaga afe'de. ² Küdü kara tanangnga niimö ömö'di, fa tabbü amba nja tinüdü

afa ma tiya kadu töccö ka talinggo ka naala ma talaana nja nafiini no kungngo, amang ka kadu tafünügü eege ko'do, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ³ Lakiini küdü kara tanangnga niimö ömö'di ya, fa tafa ka niisö ma küüle tafa kussu niimö ya niisö ma kuri ka talinggo ya. ⁴ Amang ka linggo tanno miini no tanna ka küdhü, amang ka Pupa tiya yüüdü ya iji eema ka küdhü, ya tanangnga talingnge nüüdü o'o.

*Tafara ka Masala nja
tümmü tenege
(Lüüka 11.2-4)*

⁵ "Kada kara tafara ka Masala ya, aaga tafa tafeene nja kadu tanno a'diniga nanggeyi neene coo'do no, kasaasa tafara ka Masala ka naala ma talaana nja natinggini ma nafiini amang ka kadu tadinö kene, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na miini no ka nda'duga faana yeene nye'd'de. ⁶ A küdü kara tafara ka Masala ya, kolo la tiya yüüdü neere ka iye, na o'o sa ka fara ka Pupa tiya yüüdü ya ka küdhü ya, a Pupa yüüdü ya iji o'o ka küdhü ya, i'i yungngo ara tanangnga talingnge nüüdü o'o. ⁷ Aaga fa teema tumma aaga tam'birinaana kada kara tafara ka Masala afa kadu na taalo kussu nafiini ma Masala no, eege

kiki kide a'da Masala mara tamma kene ka tumma eene kadeema tumma kadhabbu.
 8 Aaga fa tafeene nja eene, kudumma Masala Pupa yaada milli ka tussu niimö yaada ka asaasa ya a'da küfürü aaga tarangnga.

9 "Aaga afara ka Masala afa ma tiya kungngo, 'Pupa yüüdi ya ka 'dotombo'do ya, fa ka eere tiya yüüdü idhindhü.

10 Fa ka tauugaara tanno üüdü ka öö'dö fa ka tumma tanno üüdü küünidene ka 'bühülü nja 'dotombo'do.

11 Nanangnga kuri ma uuru tanno ungnngo.

12 'Duga tam'baga nüüdi kidi ka oona afa miüdi ka afa ka kadu tanno üüni tatoroko ana ungnngo no.

13 Fa tafa kidi ungnngo ta'dinggö ka ta'b'badene lakiini oolona ungnngo ka tatoroko.'

14 Kada kara tüpü nanggeyi co ka eema tiya kadu ka talinggo ana aaga ya, ara Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya tafa ka tatoroko tanno ada. 15 A kada katitaalo kafa ka tam'baga tanno kadu, taalo Pupa yaada ata'duga tam'baga naada ada ka oona.

Tümmü tenege

16 "Kada kara tümmü tenege, aaga tafa tafa ka kadu kussu a'da kümmeönö aaga, aaga fa tafeene nja kadu tanno alinggo eema ka kadu kidha a'da kiji

eege. Kamüürü kaga'da iye neene, kalaala a kadu amang kene tiki a'da eege kümme tenege, nikiri a'a ka tiki aaga a'da kadu no kanda'duga faana yeene. 17 Lakiini küdü kara tümmü tenege na'bunaana uu'ba küdü ka üüdü nagala iye. 18 Amang ka kadu tafa tussu a'da nümme o'o tenege, illi Pupa yüüdü ya anna ka küdhü ya i'i yungngo ussu, a Pupa yüüdü ya ka küdhü ya, ara tanangnga talingnge o'o.

Almaala ka 'dotombo'do (Lüüka 12.33-34)

19 "Aaga fa tawaana eema ma 'bühülü ada ku'bu, kudumma iini kara tala'ba a kü'düü'dü talimi nja kanyooro kara tagü'dü kanyooro. 20 Lakiini aaga waanaga eema co 'dotombo'do kita a tasügüni katitaalo kide nja kü'düü'dü ya, amang ka kanyooro tafa tagü'dü ka 'duga. 21 'Buugu ya eema tiya üüdü ka tanna kide ya ara eedi yüüdü tanna'daga co.

22 "Töyeene ma tuu'da tanno üüdü a'da ööye, ööye yüüdü kara ta'diila, ara oona nüüdü töyeene nye'd'de kungngo. 23 Üürü ööye yüüdü atatoroko ya ara oona nüüdü ta ndüüli a töyeene na küdü no kara ta ndüüli ara ndüüli miini tatoroko dhorro.

24 "Taalo ömö'di kara tambaanya talinggo ada a kadu keera, kudumma iini kara tüüni ada ya ku'bu asaasa ya, ara tamma kada öccö

aanu ka töccö, taalo aaga ka tambaanya talinggo ada Masala nja almaala.

*Fa tadinigöögö
(Lüüka 12.22-34)*

²⁵ "I'i yungngo eede ka tiki aaga, aaga fa tadinigöögö ma nangnga eyi tanno ada ma tooye nja kuri, nja en'di ma tagirni ka oona, taalo tefe ka 'di kagii'bi kuri, a tuu'da tagii'bi en'di? ²⁶ Aaga assa ka uyi ma 'dotombo'do taalo ka leele kitaalo karaana taalo kodhde kuurugu co na'boode, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya sa kaamana eema eene, taalo aaga kagu'daana aaga tagii'bi eege? ²⁷ Mada ana kada ara tagussu mitiri ka oona tanno iini kadhonggoro?"

²⁸ "Minna agu tumma ma en'di kagu'du aaga ka oona? Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya taalo kadhügürü kayaana. ²⁹ Ara a'a tiki aaga, munda Siliman ka tidhindhi tanno iini 'do, taalo akümmü ten'di ka oona ka'diila afa ma togoogo tiya miini ya kungngo. ³⁰ Ooyo ma lodho ya abbü tuli 'bitingngö atinyogo taka, magirni Masala en'di ya a'diila ya kene ka oona adha illi aaga taalo mara tagirni en'di ada ka oona? Aaga na tumma ma Masala ka titaalo kada ka nanggeedi no. ³¹ Aaga fa tadinigöögö aaga tiki a'da, 'Ara ungngo tagu minna ara angnga tooye minna, ara angnga tümümü minna

ka oona?' ³² Kadu na taalo kussu Masala no eege kungngo ka asaasa eema nggeege, a Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu a'da kasaasa aaga eema ya nye'd'de kungngo. ³³ Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala ka dhidha nja fiini tiya oono, eema ya nye'd'de assa ka kusunja kada kide. ³⁴ Nggeege aaga fa tadinigöögö ma eema ma taka, kudumma taka eema yeene inggide unggodho eege fa ka eema ma uuru tanno ama miini unggodho i'i.

7

*Tafünü tumma ka kadu
ko'do
(Lüüka 6.37-38, 41-42)*

¹ "Aaga fa tasigi kadu amang kada tafa tasigidene. ² Afa maada ka tasigi kadu ara aaga tasigidene tekere, yaada ka talinggo a kadu ya, ara talinggo adene ana aaga nggeege. ³ Minna agu o'o nadinö 'bandiisi yungngo ka örre tiya yüüdü ka ööye ya, ara o'o ka titaalo naana iye ka ndagee'di tanno üüdü ka ööye no. ⁴ Ara o'o tiki a tööjöögö a'da, 'Öödhä na'duga 'bandiisi küdü ka ööye,' a'da ndagee'di kungngo üüdü ka ööye kadhabbu. ⁵ O'o adha na 'dinigi eyi yüüdü coo'do no, 'duga ndagee'di küdü ka ööye tikinggi amang küdü tiji 'buugu dhorro, na o'o saga 'duga 'bandiisi ka tööjöögö ka ööye.

6 "Aaga fa tamana eema ya a'diila ya a tiini, aaga fa tamana eema yaada ya insili ya a nagüdürü, kudumma eene kara tisiri kide ana uune kudumma eene kara tapadaga kada kadhagaana aaga ku'bu.

Aaga arangnga amang kada taluna
(Lüüka 11.9-13)

7 "Aaga arangnga amang eema tananja aaga, aaga asaasa eema amang kini tananja aaga, aaga adhoodho ñnye ka tanfa'da nja aaga. 8 Kudumma ömö'di tiya arangnga ya ara ta'duga nñimö ya miini ya, ömö'di ka asaasa nñimö aluna, a ya adhoodho ñnye ya kara tafa'danja iini. 9 Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini kara tarangnga miteene kini anangnga misii iini. 10 Üürü asaasa midigilöögö kini anangnga ni iini. 11 Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kaamana eema ya a'diila ya a laala tiya ada, anda ara tafaanya a Pupa tiya ada ka 'dotombo'do ya kara tamana eema ya a'diila a kadu tanno arangnga i'i no. 12 Eema yaada ka asaasa ka kadu kadalinggo ana aaga ya, aaga linggo nggeege ana eege tekere, kudumma talaana ma seriye nja nagane'bi eege kamiini nye'd'de kungngo.

Ñnye na iciri no
(Lüüka 13.24)

13 "Aaga tigaala ka ñnye tanno iciri no, kudumma

ñnye tanno ömbölö ka falangnga no, fiini ma tara taama i'i ya miini, a kadu kadhabbu ka ndigaala kide. 14 Fiini ya iciri ya nja tiya iideene ya i'i yungngo amanaga kadu co fiini ma tefe ka 'di, a kadu ka idhilli eege kungngo kara taluna i'i.

Fa nja iyye miini
(Lüüka 6.43-44)

15 "Aaga adini ko'do kudumma nagane'bi tanno korokoro no, kicci kada kafeene nja kidheefele, lakiini ka nanggeedi tanno eene kafeene nja öö tiya ümmü kadu ya. 16 Ara aaga tussu eege ndama linggo tanno eene, kira 'dee kara teene ki'bim'bi, a ndhaaru 'dee ara teene, indiiye? 17 Fa ya a'diila ya ara teene iyye na a'diila no, fa ya toroko ya a teene iyye na oroko no. 18 Taalo fa ya a'diila ya ara teene iyye na oroko no, a fa ya toroko ya taalo ara teene iyye na a'diila no. 19 Fa ya taalo eene iyye ka'diila ya, a kadu teedhe i'i küpü ka issi. 20 Ndama linggo tanno eene ara angnga tussu eege.

Tumma nja linggo
(Lüüka 13.25-27)

21 "Taalo kadu no kümmünü a'a a'da, 'Uugaara, Uugaara,' no nye'd'de kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do, illi ömö'di ya alinggo a tumma ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. 22 Kadu dhabbu kassa ka tiki a'a ka uuru tanno miini no a'da, 'Ka Uugaara, Ka Uugaara, taalo unnggo

kageema tumma ma Masala ana eere tiya yüüdü, ungngo tagasoro nagana'bu ka kadu ka oona ana eere tiya yüüdü, ungngo tagalinggo eema keefe ana eere tiya yüüdü?'
 23 Nikirî a'a ka tiki eene, 'Taalo a'a nussu aaga 'do agolo kanna aaga na oroko no!'

Katarü'böönö ma nöö'di keera

(Lüüka 6.47-49)

24 "A ömö'di ya aföönyö tumma neede alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya a'dara ya arü'bü 'di yiini ka 'dokon'da ya. 25 A tombo'do ta'dinggö a faaya a tanya ma talinggo 'di asa ka taalo a'dinggö 'do, kudumma iini ka tarü'bü adene ka 'dokon'da. 26 A ömö'di ya aföönyö tumma neede asa ka taalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya a'baga ya, arü'bü 'di yiini ka ndamugu. 27 İkirî tombo'do ka öö'dö a tanya ka kürü 'di yiini ku'bu a'dinggö, ta'dinggö miini ka toroko 'do."

28 Ka Yasu ka ndatimö tumma niini, a kadu tadhere ka talaana tanno iini no. 29 Kudumma iini ka talaana eege a türü, taalo kafeene nja tanno katalaana ma seriye no kungngo.

8

Yasu oolona ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya
(Murkus 1.40-45; Lüüka 5.12-16)

1 Ka Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya ya, a

kadu tuurna i'i keere kadhabbu. 2 A ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya tö'dö üürü kini kidha, iki iini, "Ka Uugaara, üürü nasaasa o'o nanangnga a'a ka tinsili ka oona."

3 İkirî Yasu ka kilina nüsö ümmü i'i ka oona iini, "Namma a'a a'da o'o tinsili." İkirî kutukunya ka arooro ka tinsili, a kutukunya tarooro ka titaalo. 4 İkirî Yasu ka tiki iini, "Aföönyö fa tadirina ömö'di töccö 'do, lakiini unggene naco tala oona nüüdü a ta'boge, na o'o saga nangnga tiri na Müüsa ka tiki no ku'bu amang kene tussu iini."

Yasu oolona ömö'di ma linggo

(Lüüka 7.1-10)

5 İkirî Yasu kico Kafarnahööm, uugaara ma nasigira na ö'dö miya no ö'dö kini adageema nja iini. 6 İki iini, "Ka uugaara, ömö'di ya alinggo nja a'a ya amaara ada inni ka 'di afüngngö, oona kagu i'i 'do itaalo ambaanya tino."

7 İkirî Yasu ka tiki iini, "Ara a'a tö'dö toolona i'i."

8 İkirî uugaara ma nasigira ka tiki iini, "Uugaara, taalo a'a na'diila ma üüdü kara co 'di tiya eede, lakiini tiri tumma ün'dügüngngö, a ömö'di yeede a ta'diila. 9 A'a na uugaara ma nasigira kinggide kalinggo ada a'a nara tiki a tiya a'da, 'Unggeene,' aföönyö aco, niki a tiya a'da, 'Aayu,' aföönyö öö'dö, nara tiki ömö'di tiya alinggo ada a'a

ya a'da, 'Alinggo kungngo,' aföonyö alinggo."

¹⁰ A Yasu tadhene, iini ka taföonyö tumma niini no, ikiri ka tiki a kadu tanno ungeene nja iini no, "Tumma dhorro ege kungngo eede ka tadirina aaga, taalo ömö'di ma tamma ka Masala ana eedi afa ömö'di ya ka Israyil. ¹¹ Nikiri a'a ka tiki aaga, kadu kinggide kadhabbu kara sa köö'dö ndama fiini ma ndanaaya nja ta'buugu köö'dö temmi nja Abrahiim nja Ishak nja Yaguub ka tauugaara ma 'dotombo'do. ¹² Lakiini kadu na ma tauugaara no kara tuurunja co kürö ka ndüüli kabbünaana igini ka oona kide."

¹³ İkiri Yasu ka tiki uugaara ma nasigira, "Kolo afa ma tamma tanno üüdü ana eedi no ara ta'diila." İkiri ömö'di ya maara ya karooro ka'diila ka ööye miini.

Yasu oolona kadu kadhabbu

¹⁴ İkiri Yasu ka co kita Bütürs aluna 'berki miini ka tamaara ma füngngö.

¹⁵ İkiri ka tümümü oogo ka niisö a maara taadha kono, mafiki'dö müüni ada eema eene.

¹⁶ Ka 'buugu kanda siiya ya ikiri kadu ka öö'dö a kadu tanno indima no a Yasu kadhabbu, ikiri ka tagasoro nagoronggore ka kadu ka oona nye'd'de kungngo a tumma ma niinö oolona kadu na maara no nye'd'de.

¹⁷ A tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no, co ööye miini, iini ka tiki,

"A'duga tin'd'di kaja a'duga maara kaja ka oona."

Yasu alla kadu ma 'büd'hülü
(Lüüka 9.57-62)

¹⁸ A Yasu tassa ka kadu ka tadhabbu kini ka oona ya, ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kada'da kaco tinggini ma to tökönö.

¹⁹ İkiri tatalaana ma seriye ka öö'dö kini iki iini, "Ka Tatalaana, ara a'a turna o'o keere kita üüdü kara co kita."

²⁰ İkiri Yasu ka tiki iini, "Kijeene kungngo a nasura a nafü kungngo uyi ma 'dotombo'do, illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo 'buugu miini ka anangnga üüdü kide."

²¹ A könö ana ka kadalaadene tanno iini tiki iini, "Uugaara, fa kede naco tatü'bü pupa yeede tikinggi."

²² İkiri Yasu ka tiki iini, "Uurna a'a keere fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene no aaya no."

Yasu arigi tanya
(Murkus 4.35-41; Lüüka 8.22-25)

²³ İkiri Yasu ka taka ka mürkabü, a kadalaadene turna i'i keere. ²⁴ İkiri tanya ka tagiisö dhindho, a 'büidi taküd'hü mürkabü koono a'da agarigide Yasu.

²⁵ İkiri kadalaadene niini ka co iini kete kiiji i'i kiki iini, "Uugaara, oolona ungngo ara ungngo taaya."

²⁶ İkirî Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tari'ba? Kitaalo tamma ma Masala ada ka nanggeedi." İkirî ka fiki'dö agirnaana ka tanya nja 'biidi ka to, a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli.

²⁷ A kadu tadhère kiki a'da, "Ömö'di öjö yungngo? A tanya nja to kaföönyö tumma niini!"

Yasu oolona kadu keera
(Murkus 5.1-20; Lüüka 8.26-39)

²⁸ Aga Yasu ka ndala nda'da ma to kete ma Jadriini a kadu tö'dö kürö ndama naala ma oofu keera ana koronggore tanno oroko no ka tuurunja kene ka oona kindima, koreene nja iini a kadu tari'ba taalo kunggeene ka fiini tiya miini ya. ²⁹ Kiidhe kiki, "Minna yüüdü nja unngo, Yasu 'Bii'bala ma Masala, nö'dö kita ma tapusu unngo a'da aleefe 'buugu?"

³⁰ A'da nagüdürü kinggide kaguri ku'b'ba kadhabbu.

³¹ A nagana'bu tikiri ka tiki a Yasu, "Küdü kara tasoro unngo ya, uurugu unngo ka nagüdürü ka oona."

³² İkirî ka tiki eene, "Aaga agolo." Kikirî ka öö'dö kürö kafiri ka nagüdürü ka oona a nagüdürü tarünö ndama nsorondho kafiri co to nye'd'de kungngo ka'duuru 'biidi kaaya. ³³ A katasaana tarünö kaco anya ka teene kadirina eema a kadu ma eema tiya agalinggo adene ya a kadu tanno eera no, nanagana'bu ka taganna

eene ka oona no. ³⁴ A kadu ma anya tammo iini mo, tö'dö kürö in'dili ma co toreene nja Yasu, kene kaduna i'i ya, kiki iini a'da unngene ka anya tammo eene.

9

Yasu oolona mügüre
(Murkus 2.1-12; Lüüka 5.17-26)

¹ A Yasu taka ka mürkabü ata'da to aaco anya tammo iini. ² A kadu tö'dö ana ömö'di iini ka sekede a mügüre, ikirî Yasu ka iji tamma neene, iki a mügüre, "Dhi oona ku'bu 'bii'bala eede, noolonadene o'o ka toroko tanno üüdü."

³ A katalaana ma seriye könö teema unngodho eege kiki a'da, "Ömö'di ya eela Masala."

⁴ İkirî Yasu ka tussu tumma neene, iki eene, "Minna agu aaga, aaga tümümü tumma na toroko no ka nanggeedi? ⁵ Öjö i'i yungngo taalo agu'daana, 'Koolonadene tatoroko nüüdü,' alla tiki a'da, 'Fiki'dö nunggeene'? ⁶ Ara tala aaga amang kada tussu a'da 'Bii'bala ma Tadü'd'dü, türü kungngo iini ma eema ma 'büdhülü miini ka toolona tatoroko," ikirî ka tiki a mügüre, "Fiki'dö na'duga eema ma füngngö yüüdü naco 'di tiya üüdü."

⁷ Ömö'di tafiki'dö unngene aco öö'di kita iini. ⁸ Ka kadu kadhabbu ka tasala tumma no nggeege ya, a ri'ba tümümü eege, kafünügü Masala ko'do manangnga

türü a kadu afa ma tanno kungngo.

Yasu ümmünü Matta (Murkus 2.13-17; Lüüka 5.27-32)

⁹ A Yasu tunggeene asala ömö'di ka temmi ka 'buugu ma tulu'ba, ana eere a'da Matta, ikiri ka tiki iini, "Aayu kede keere." İkiri ka fiki'dö uurna i'i keere.

¹⁰ Aga Yasu ka ndagu eema ka 'di kita Matta ya, a kadu ma tera tulu'ba tö'dö kadhabbu nja tanno oroko no kemmi nja Yasu nja kadalaadene tanno iini. ¹¹ A naFariisi könö tiji tumma no, kiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu tatalaana yaada aguri nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?"

¹² A Yasu taföönyö tumma neene iki, "Taalo kadu na 'diila no ka asaasa Digtöörö, illi kadu na maara no. ¹³ Aaga ungeene aaga co tussu tumma no, 'Nasaasa a'a 'bangnga taalo taraana ma erüdü.'" Taalo a'a nöö'dö tümmünü kadu na 'diila no lakiini na oroko no.

Tümmü tenege (Murkus 2.18-22; Lüüka 5.33-39)

¹⁴ A kadalaadene na Yühanna ya Tatambeese ya tö'dö ka Yasu kiki iini, "Minna agu ungnö nja naFariisi ungnö tümmü tenege ara kadalaadene nüüdü katitaalo kümmöönö?"

¹⁵ İkiri Yasu ka tiki eene, "Ara kadu ma ömö'di tiya arna ya, tagoroo'bo ana

i'i kide kungngo? Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene ka söödö ya, kassa ka tümmü tenege. ¹⁶ Taalo ömö'di ara tar'da 'banten'di ya issi ya ka ten'di tiya illi ya kudumma iini kara töörese ten'di ya illi ya anangnga ööye miini ka tadhabbu. ¹⁷ Taalo ömö'di ara tuuru ngeeli ka 'belde tammo illi mo kudumma oono kara töörese muuru ngeeli co, a 'belde taga'dadene, lakiini kuuru angnga ngeeli na aleefe tedhe no ka 'belde tammo issi mo amana ka 'belde nja ngeeli tütü ka'diila."

'Badaada ma eyi mo nja aka ma maara mo (Murkus 5.21-43; Lüüka 8.40-56)

¹⁸ Ka Yasu ka aleefe tema nja eene ya, ikiri uugaara ma la ma talaana ka tüürü ku'bu kini kidha iki iini, "Badaada meede manda eyi, lakiini aayu nümmünü iisine nüüdü kono ka üüdü amang kono tefe ka 'di.'" ¹⁹ A Yasu tafiki'dö uurna i'i keere nja kadalaadene tanno iini.

²⁰ Aka minggide erüdü ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera, mö'dö ndama iini keere maa'ba tinggini ma ten'di ma oona tammo iini. ²¹ Kudumma oono ka tiki ana eedi ka teene a'da, "Kede kara taa'ba ten'di ma oona miini a niisö ün'dügüngngö, narooro ka a'diila."

²² İkiri Yasu ka tassala keere asala oogo iki, "Idhi

oona ku'bu 'badaada eede, tamma nüüdü ka oolona o'o." Aka tarooro ka a'diila ka ööye miini kungngo.

²³ Ka Yasu ka co la ma uugaara ma Yahüüdü, asala kadu na üwe tüüsü no, anno co kalumuli. ²⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga agolo kürö taalo 'badaada meyi, oogo marigide," kikirî ka takiji i'i. ²⁵ A kini ka nduurugu kadu co kürö ya, İkirî ka co la ümmü oogo ka nüsö mafiki'dö. ²⁶ A tumma no tanyala njaana ku'bu ka 'buugu koono nye'd'de kungngo.

Yasu oolona kisinsoro keera

²⁷ Aga Yasu ka ndunggeene kita miini kita ya, a kisinsoro tako'd'do kini keere keera kiidhe kiki, "Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ununggo."

²⁸ A kini ka co a 'bügöörî, a kisinsoro na eera no, tö'dö kini kete, İkirî Yasu ka tiki eene, "Kamma aaga a'da ara a'a talinggo dhorro?"

Kikirî ka tiki iini, "İi kamma ununggo Uugaara."

²⁹ Aa'ba eege ka iye iki, "Ara talinggo adene afa ma tiya ada ka tamma a nanggeedi ya kungngo."

³⁰ İye neene tatanfa'da İkirî Yasu ka tirina tumma dhorro, "Aaga fa tadirina ömö'di töccö." ³¹ Lakiini kene kico a kürö kanyalaana tumma no ka 'buugu koono nye'd'de kungngo.

Yasu oolona möri

³² Aga kisinsoro ka öö'dö kürö ya, a'da kadhe kadu a möri, a na'bu ka taka kini. ³³ Aga Yasu ka tagasoro na'bu ya, a möri teema, a kadu tadhere kiki, "Taalo ununggo kadini ka nümö afa ma tiya kungngo ka Israyil." ³⁴ Lakiini naFariisi kiki a'da, "I'i asoro naEbliisi ana uugaara ma naEbliisi."

Yasu ana 'bangnga ma kadu

³⁵ A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya nja nadaara 'do, alaana kadu ka naala ma talaana miini, adünnü tumma ma İnjüli ma tauugaara ma Masala, oolona kadu ka namaara kada tonggoonyo. ³⁶ İkirî ka tasala kadu a 'bangnga meene tagu i'i kudumma eene ka tagi'di a nümö kitaalo kene kaneene afa kidheefele na tadaana ka titaalo kene no kungngo.

³⁷ İkirî ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Asa linggo tadhabbu, illi kadu ma linggo kadhili. ³⁸ Aaga arangnga Uugaara ma linggo a'da agürünü kadu ma talinggo linggo niini."

10

Kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no

(Murkus 3.13-19; Lüüka 6.12-16)

¹ A Yasu tagümmünü kadalaadene niini no ada'baaga kafünü eera no. Anangnga türü eene ma tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona koolona eege ka namaara

dhabbu. ² A nagereene na kadafiini na öö'dö kada'baaga kafünü eera no eege kungngo, ya dhidha ya, Samaan, yeene ka tümünü i'i a'da Bütrüs ya, nja örre tiya iini Andraws, nja Yaguub, 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, ³ nja Filibüs nja Bartülmaws, nja Tööma, nja Matta ya ama tulu'ba ya, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Tatawus, ⁴ nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya nja Yahüüsa Askaryüüti ya agümmünü Yasu a naguugaara ya.

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no (Murkus 6.7-13; Lüüka 9.1-6)

⁵ A Yasu tagürünü eege iki eene, "Aaga fa co anya ma kajeene aaga tafa co anya ma Samira. ⁶ Lakiini agolo ka kidheefele ma Israyil na aama no. ⁷ Kada kara tunggeene aaga tadünügü eema a kadu ka nafiini a'da, 'Tauugaara ma 'dotombo'do ka ndakete.' ⁸ Aaga oolona kadu na maara no, aaga tinji kadu na ake no, aaga tanangnga kadu na ana kutukunya ka oona no katinsili, aaga tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona. Ka'duga aaga ün'dügüngngö a'da taalo aaga kafaana, aaga amana a kadu ün'dügüngngö. ⁹ Aaga fa ta'duga gürüüsü dahaba nja fudda nja tanyaanya ka taganna kada ka naganjoko. ¹⁰ Aaga fa taagufu 'belde

ma eema ma kuri, aaga fa tagona en'di eera, aaga fa ta'duga kuufi, kudumma ömö'di tiya alinggo ya ara ta'duga talingnge niini.

¹¹ "Kada kara co anya alla daara ya, aaga tawwa ömö'di ya ara tamma kada aaga taneene nja iini ya, aaga tanna kide aaga tunggeene ndama iini. ¹² Kada kara co a 'bügööri aaga tööjülü kadu miini. ¹³ Kadu ma 'bügööri tiya miini ya, ka ta'duga tööjülü kada a tööjülü naada tütü nja eene, a kene kara tanu ka tööjülü tanno ada a tööjülü naada tütü kada. ¹⁴ Ömö'di ya ara tanu kada ya itaalo asaasa taföönyö tumma naada, aaga unggeene ka 'di tiya miini ya nja anya tammo iini mo aaga tafidhi ndhünggürü miini kada ka uune. ¹⁵ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma naanya ma Sadöma nja Amuura ara tapalpala adagii'bi anya mü.

Tö'dö ma uuru ma tal- inggo kadu (Murkus 13.9-13; Lüüka 21.12-17)

¹⁶ "Ara a'a tagürünü aaga afa kidheefele ka öö ka teene kungngo, aaga unggeene a ta'dara afa nööni, aaga tiicolo afa alambo. ¹⁷ Aaga adini ko'do kudumma kadu, kara tümü aaga a naguugaara kabbü aaga ka naala ma talaana, ¹⁸ kümmü aaga kamanaga aaga ka naguugaara kidha kudumma

eere tiya eede amang kada tussu iini kidha nja kajeene. ¹⁹ Kene kara tümünü aaga a naguugaara aaga tafa tadinigöögö, a'da ara aaga tiki nya aaga teema minna ka uuru tanno miini no ara tumma tananja aaga, aaga teema iini. ²⁰ Taalo aaga kungngo kara teema, lakiini Koronggore ya Pupa tiya ada yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ara teema kada ka oona.

²¹ "Ara ömö'di tümünü örre yiini kümünü ka inde afe'de, a laala talinggo kafaafa meene kagirina eege. ²² A kadu takirimi aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, lakiini ömö'di ya idhi oona ku'bu ta'billi ya ara toolonadene. ²³ Kadu kara talinggo aaga ka anya ya, aaga arünö aaga co anya tökömö, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö a'da küfürü aaga tafara naanya ma Israyil nye'd'de.

²⁴ "Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yiini, a tasaga taalo ara tii'bi ömö'di ya ana i'i ya. ²⁵ Ara tatalaadene tagala kafeene nja tatalaana tiya iini, a tasaga tafeene nja ömö'di ma 'di ka tiki iini a'da Balsabül eege ka ndatümünü kadu ma 'di nya?

²⁶ "Aaga fa tari'ba eene kudumma nümö tiya aküdhü ya ara tabbü 'dala, a nümö ya ka kume ya ara tussu adene. ²⁷ Nümö yeede

ka tirina aaga a 'buugu ka talüllü ya aaga tiraana a 'buugu ka öyeene, a yaada ka föönyö kadadayaaya ya aaga asirö na'daala aaga teema iini ko'd'do. ²⁸ Aaga fa tari'ba a kadu tanno agirina tuu'da ma ömö'di no kassa kitaalo kara tambaanya tiidaana ma koronggore, lakiini aaga ari'ba ömö'di tiya ara tiidi koronggore nja tuu'da ka issi ma Jahanam ya. ²⁹ Taalo uyi eera anadene ana girisi unggodho? Lakiini taalo könö unggodho kungngo ada'dinggö ka 'büdhülü a'da taalo Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ussu. ³⁰ Lakiini awu ma nang-güüdü tanno aada agin-nidene nye'd'de kungngo. ³¹ Aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagii'bi uyi dhabbu.

³² "Ömö'di ya amma kede ka kadu kidha ya, ara a'a tamma kini kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ³³ Ömö'di ya 'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara a'a ta'düsünü i'i kidha ma Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya.

³⁴ "Aaga fa tiki kide a'da a'a nö'dö a ta'diila ka 'büdhülü, taalo a'a nö'dö a ta'diila, nö'dö a'a a koro'bo.

³⁵ 'Nö'dö a'a tanangnga ömö'di ka takirimi pupa yiini a 'badaada takirimi nümö moono aka ma 'bii'bala takirimi taada moono.

36 A kadu ma 'dī tiya ungodho ya tanu aana ka oona.'

37 "Ömö'dī ya asaasa pupa yiini alla nūmō miini ara kanu kede ya, taalo a'a nara tamma kini, ömö'dī ya asaasa 'bii'bala yiini alla 'badaada miini ara kanu kede ya taalo a'a nara tamma kini. 38 Ömö'dī ya taalo a'duga salii'bi yiini urna a'a keere ya, taalo a'a nara tamma kini. 39 Ömö'dī kaafa ka oona tanno iini ya ara taama, Ömö'dī ya ara tūpū eyi yiini co ka üüdū ma a'a ya, ara taduna.

40 "Ömö'dī ya amma kada ya amma kede, ömö'dī ya amma kede ya amma ka ömö'dī tiya agürünü a'a ya. 41 Ömö'dī ya amma ka ne'bi kudumma iini kada ne'bi ya, ara taduna faana yiini ka ne'bi, ömö'dī ara tamma ka ömö'dī ya a'diila ya a'da ara taduna faana yiini ka ömö'dī tiya a'diila ya. 42 Ömö'dī ya inyi 'būidī ya iicolo a laala tiya dhiidhi ya kudumma iini ka tatalaadene tiya eede taalo faana yiini ara taama."

11

*Yasu nja Yühanna tiya Tatambeese ya
(Lüüka 7.18-35)*

1 Aga Yasu ka ndatīmō tumma niini nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ikiri ka tunggeene ndama kannu ma co talaana kadu

keema ka tumma ma İnjīlī co kadu ka naanya ma Jaliil.

2 A Yühanna taföonyö tumma linggo tanno Almasi-ihī a'da ungnō ka pabuusu, ikiri ka kürünü kadalaadene niini, 3 kaco tiki iini a'da, "O'o nungngo nara tö'dö alla ungnō tindhigi ömö'di öccö afe'de?"

4 A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Aaga fada aaga co tadirina eema a Yühanna ma eema tiya ada ka taföonyö aaga tadinö kide ya, 5 kisinsoro kiji 'buugu a kadu na sogo'do no tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili a nakinggiri taföonyö eema, a kadu na ake no tafiki'dö ka inde, a kadu na eema ka titaalo kene no taföonyö tumma ma İnjīlī. 6 A'diila nja ömö'di tiya ya ri'ba ma a'a katitaalo kagu i'i ya."

7 Aga kadalaadene tanno Yühanna ka ndafada ya, ikiri Yasu ka teema tumma Yühanna nja kadu iki eene, "Kinynyo aaga a dhüile aaga tiji minna 'bandam'bala a tanya ka tīsō iini? 8 Alla kö'dö aaga kürō aaga tiji minna? Ömö'di ümmü en'di ya nyulinyuli ya? Kadu na ümmü en'di ya nyulinyuli ya kannu ka nöö'di ma naguugaara. 9 Lakiini kö'dö aaga kürō aaga tiji minna ne'bi? İi ara a'a tiki aaga a'da, i'i ya miini lakiini i'i agii'bi ne'bi. 10 I'i yungngo a sorne ka tageema tumma miini iki,

'Ara a'a tagürünü tafiini
yeede küdü kidha
aco tindinaana nafiini
üdü ku'bu.'

11 Ara a'a tadirina tumma
aaga dhorro, taalo ömö'di
ana ka kadu ageenedene
ndama iya taalo ömö'di ma
tagii'bi Yühanna ya Tatam-
beese ya, lakiini ömö'di
ya idhilli ka tauugaara ma
'dotombo'do ya idhindhä
adagii'bi i'i. 12 Ndama uuru
tanno Yühanna ya Tatam-
beese ta'bitingngö, kaleefe
tauugaara ma 'dotombo'do
tinggiridene a türü tanno
oono, ömö'di ya asaasa tö'dö
kide ya a kadu takirimi i'i.
13 A nagane'bi nja seriye tiya
Müusa tageema tumma ma
tauugaara ma 'dotombo'do
idhi a Yühanna tö'dö. 14 A
kada kara tasaasa tamma
kide ya, aaga tussu a'da
Yühanna i'i ya İliya ya kadu
ka takindhigi i'i ya miini.
15 Ömö'di ya ana iisine ma
taföönyö ya fa kini aföönyö.

16 "Ara a'a tiki a'da sere ya
afeene nja minna, afeene nja
laala tiya emmi ka 'dadillö
ma mansala, kiidhaana ka
oona kiki,

17 'Kabbü ungnö kaaru
aaga,
aaga taalo kasiili,
ungnö teema ngooro
aaga taalo kafara.'

18 A Yühanna tö'dö taalo
agu eema itaalo ooye kiki
a'da, 'Na'bu ungnö iini.'

19 A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü
tö'dö agu eema ooye, kiki
a'da, 'ömö'di ya aguri ake ka
ngeeli, a teefe ma kadu ma
tulu'ba no nja tanno oroko

no,' a ta'dara na Masala
kussu adene dhorro a linggo
tanno eene."

*Naanya na taalo kamma
ka Masala no
(Lüüka 10.13-15)*

20 İkiri Yasu ka asanna ka
kadu ma naanya tanno iini
ka takalaala türü niini eene
kadhabbu no, lakiini eege
kitaalo kaadha ka tatoroko
tanno eene. 21 "Kadu
ma Korosiin am'ba kada,
kadu ma Beet Sayida am'ba
kada kudumma türü tanno
agüüni adene ka Suur
nja Saiyda no, ara kadu
miini takilli ka takaadha
ka tatoroko kagirni en'di
ma nataliisi kene ka oona
küdhü fü'dö eene ka nang-
güüdü. 22 Lakiini ara a'a
tiki aaga a'da ara uuru
ma tahükümü ta'diila ada
Suur nja Saiyda adagii'bi
taneene naada. 23 O'o no
Kafarnahööm no, nasaasa
o'o ta'dinigi oona nüüdü co
'dotombo'do? Kaw, ara o'o
saga co ka ta'buugu ma inde,
üürü eema ya agalinggo
adene keefe ka Sadöma
ara tagaleefe ta'bitingngö.
24 Lakiini ara a'a tiki aaga,
ka uuru ma tahükümü
tanno Masala kara tö'dö, ara
Masala tana 'bangnga ma
kadu ma Sadöma mara kafa
kada."

*Aaga ödö kede aaga
talingnge
(Lüüka 10.21-22)*

25 Ka uuru tanno mi-
ini no ageema Yasu iki,
"Ara a'a tanangnga ta'diila
o'o Pupa, Uugaara ma
'dotombo'do nja 'büdhülü,
kudumma üüdü kaala eema

ya kaküdhü ya a kadu tanno dhiidhi no, ara o'o ka titaalo nala a kadu tanno 'dara kussu eema no ²⁶ İi, Pupa a'diila küdü nggeege.

²⁷ "Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de, taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa, ömö'di ma tussu Pupa taalo illi 'bii'bala nja kadu tanno 'bii'bala ka asaasa tala oona eene no.

²⁸ "Aaga kö'dö kede aaga in'dili aaga no agi'di a dhügürü ma linggo ma eema tiya indhi ya nanangnga aaga ka lingnge. ²⁹ Aaga kirmi kadhollu neede kada ka nanggeyi aaga tümümü talaana neede, nana a'a 'bangnga niicolo ka eedi. Aaga taluna talingnge ma nagoronggore tanno ada. ³⁰ Dholle yeede taalo indhi a niimö yeede kara tanangnga aaga ya ipalapala."

12

Uugaara ma Sa'bidi

(*Murkus 2.23-28; Lüüka 6.1-5*)

¹ Ka naguuru tanno miini no akunggeene Yasu ka nasigeene ka uuru ma Sa'bidi, ikiri iire ka tümümü kadalaadene niini. Kikiri ka tuu'bu migile kuyu kaguri. ² İkiri naFariisi ka tasala eege kikiri ka tiki a Yasu, "Assa ka kadalaadene nüüdü ka talinggo niimö ya taalo alinggo adene ka uuru ma Sa'bidi ya."

³ İkiri Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Taalo

aaga kakiiri tumma ma Dawud ka sorne ka iire ka tümümü i'i nja kadu tanno kunggeene nja iini no? ⁴ Inynyo la ma Masala katamü miteene ma tirri a'da taalo ama eene kaguri kudumma oono kada tammo ka'boge unggodho eege. ⁵ Taalo aaga kaduna tumma ka Sorne ma seriye ka tiki a'da ka'boge kaga'da Sa'bidi ka la ma Masala ka uuru ma Sa'bidi a'da taalo ömö'di ma tindini eege. ⁶ Ara a'a tiki aaga a'da ömö'di unngö idhindhi adagii'bi la ma Masala. ⁷ Üürü kada kara tagussu tumma no ya, 'Nasaasa a'a 'bangnga taalo a'a nasaasa tirri,' taalo aaga kara tagümmü kadu na hetti ka titaalo kene no. ⁸ 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i yungngo Uugaara ma Sa'bidi."

⁹ Unggeene ndama kannu aco la ma talaana tiya eene. ¹⁰ İkiri ka tuna ömö'di inggide eyi ka niisö, kikiri ka tindini i'i kawwa eema ma tümümü i'i iini, kiki, "A'diila aja kara toolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi?"

¹¹ İkiri ka tiki eene, "Mada ana kada ana dheefelee unggodho ka 'dinggö co ööye ka uuru ma Sa'bidi taalo tümümü i'i unngu i'i ko'do? ¹² Ömö'di idhindhi adagii'bi dheefelee yungngo a linggo tanno a'diila no kara talinggo adene ka uuru ma Sa'bidi."

¹³ İkiri Yasu ka tiki ömö'di tiya miini ya, "Kilina niisö." İkiri ka kilina eege kikiri

ka'diila kafeene nja tööje.
 14 İkirî naFariisi kico akürö
 kafünü ajeene ma tiidi Yasu.

*Ömö'di ma linggo ya
 Masala ka tagesse i'i ya*

15 Ka Yasu ka tussu tumma
 no ya, ikiri ka tunggeene
 ndama kannu, a kadu turna
 i'i keere kadhabbu oolona
 eege ka maara nye'd'de
 kungngo. 16 Adagadünügü
 eema eene a'da kafa tadirina
 tumma miini a kadu 'do.
 17 Amang ka tumma tanno
 ne'bi Asaiya ka tatiraana no
 kinynyo ööye miini.

18 "Ömö'di ma linggo yeede
 ka tagesse i'i ya,
 yungngo eede ka asaasa
 i'i ana eedi, ka'diila
 oona eede miini,
 ara a'a tuuru Koronggore
 yeede kini ka oona
 amang kini tadünügü
 tumma ma tadhidho
 co kajeene in'dili.

19 Taalo ara tadiidi nja
 ömö'di itaalo a tiidhe
 ko'd'do
 a ömö'di taalo taföönyö
 tumma niini ka
 nafiini.

20 Tam'bala na ko'do no taalo
 ara ta'buna,
 itaalo ara tadhülü lamba
 ma finne mo ku'bu,
 idhi a tumma ma tadhidho
 tiibaana.

21 A kadu 'do tindhigi
 eere yiini."

*Yasu nja Balsabül
 (Murkus 3.20-30; Lüüka
 11.14-23)*

22 A kadu tö'dö ana ömö'di
 a Yasu a soro, itaalo eema
 kudumma na'bu ungngo iini
 ka oona. A Yasu toolona

i'i arooro ka tafa'da iyye iji
 'buugu eema. 23 A kadu
 tadhere kindini ajeene kiki,
 "Taalo 'Bii'bala ya Dawud i'i
 yungngo?"

24 Lakiini ka naFariisi ka
 taföönyö tumma no, kiki
 ka tiki a'da, "Ömö'di ya
 asoro nagana'bu a türü ma
 Balsabül uugaara ma naEbli-
 isi."

25 İkirî ka tussu tumma
 no, eema iki eene, "Ka tauu-
 gaara kara tasümünü njaana
 ku'bu kara tatangga'da,
 a kadu ma anya tammo
 ungodho mo nja siliga kara
 tasümünü njaana ku'bu
 taalo ka tütü ka ta ungodho.
 26 Üürü Ebliisi a tasoro
 Ebliisi nggeege asümünaana
 oona ku'bu ungodho i'i
 ara tauugaara niini tidhi
 oona ku'bu nya? 27 Üürü
 a'a nasoraanaga nagana'bu
 kürö ana Balsabül, a laala
 yaada ara tasoro mada?
 Eege kungngo ka tümümü
 aaga ka tatoroko. 28 Lakiini
 üürü a'a nasoro nagana'bu
 a Koronggore ma Masala
 ya, tauugaara ma Masala ka
 ndöö'dö kada. 29 Ara ömö'di
 tambaanya co 'bügöörî
 tiya ömö'di tiya ana türü
 anyooro eema yiini nya? Illi
 kini ka timi'dini i'i ku'bu ka
 dhidha, asa ka tanyooro 'di
 yiini.

30 "Ömö'di ya taalo aneene
 nja a'a ya, i'i ya diidi
 ma a'a, ömö'di ya taalo
 awaana koonu nja a'a ya,
 i'i ya aparsaana ku'bu.
 31 Nikiiri a'a ka tiki aaga,

a'da tatoroko nja teelaana nye'd'de ara Masala tafa ka kadu kide, lakiini teelaana ma Koronggore tiya Insili ya, taalo Masala mara tafa kide. ³² Ömö'di ya tadirina tumma ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka oona ya, ara tafa kini kide, illi ömö'di ya tirina ka Koronggore tiya Insili ya ka oona ya, taalo ara tafa kini alla ka ürüünü tiya alla ka tiya tö'dö ya.

³³ "Aaga fa ka fa tiya a'diila ya eene laala ya a'diila ya, fa ya toroko ya ara teene laala ya toroko ya, kussu kadu fa ana iye miini. ³⁴ Aaga laala ma nöönä, ara aaga teema tumma no dhorro nya a'da ka oroko aaga, kudumma niimö tiya ka ömö'di ka eedi ya, i'i yungngo iini ka teema iini. ³⁵ Ömö'di ya a'diila ya ö'dö ndama niimö tiya iini ya a'diila ya, ömö'di ya toroko ya ö'dö ndama niimö tiya iini ya toroko ya, eema tumma na toroko no. ³⁶ Lakiini ara a'a tiki aaga, tumma na eemadene ün'dügüngngö no ara tahükümü iini ka uuru ma tahükümü kara tö'dö. ³⁷ Tumma nüüdü kara tanangnga kadu ka tapa küdü, a tumma nüüdü afe'de kara tanangnga o'o ka tahükümüdene."

NaFariisi kasaasa tassa ka türü
(Murkus 8.11-12; Lüüka 11.29-32)

³⁸ A katalaana ma seriye könö nja naFariisi tiki iini, "Ka tatalaana, kasaasa

ungngo tiji türü küdü." ³⁹ İkirî ka tiki eene, "Sere ya oroko a temelö asaasa türü, taalo kara tasala kide illi türü na ne'bi Yünan. ⁴⁰ Afa ma Yünan ka taganna ka midigilöögö tammo dhabbu mo ka eedi a füngngö iidoona ana ooso miini, nggeege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tanna ka 'büdhülü ka teene a füngngö iidoona ana ooso miini. ⁴¹ Ara kadu ma Ninawa saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya kümmü eege kudumma eene ka taadha ka tatoroko kadaföönyö tumma na Yünan, a 'bitingngö ömö'di ungngo kita agii'bi Yünan. ⁴² Ara Uugaara ma küülü saga fiki'dö ka uuru ma tahükümü nja sere tiya mümmü eege, kudumma oono ka öö'dö ndama 'büdhülü keere ku'b'ba ma tö'dö taföönyö tumma ma ta'dara na Siliman, ömö'di ungngo kita agii'bi Siliman.

⁴³ "Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ndama ömö'di, İkirî ka talöole ka dhüle awwa 'buugu ma tagünü kide itaalo aduna. ⁴⁴ İki, 'Ara tapadaga co 'di tiya eede ka öö'dö ndama iini ya,' afada aduna i'i ka ta'döngngönyö insili kada akindininjaana ku'bu. ⁴⁵ İkirî ka tunggeene aco öö'dö a nagoronggore ka iidümmü kafünü eera ka oroko kadagii'bi i'i. Kaco kanna kide a taneene na ömö'di tiya miini ya, katoroko ka tagii'bi na dhidha no. Taneene ma sere

tiya oroko ya kara tafiigi nggeege.”

Yasu nja nūmō nja nagōre tanno iini

(*Murkus 3.31-35; Lüüka 8.19-21*)

⁴⁶ Aga Yasu ka taleefe teema nja kadu ya, a nūmō miini nja nagōre tanno iini ta'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja iini. ⁴⁷ A ömō'di öccö tiki, “Nūmō müüdü nja nagōre tanno üüdü ka'dingeene ko'do kürö kasaasa teema nja o'o.”

⁴⁸ İkirī Yasu ka tiki iini, “Nūmō meede oogo müıye a nagōre neede eege küıye?”

⁴⁹ İkirī ka laga nūisö ka kadalaadene tanno iini iki, “Nūmō meede nja nagōre tanno eede eege kungngo.

⁵⁰ Kudumma ömō'di tiya alinggo a tumma tanno Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya i'i ya örre tiya eede nja İnye tammo eede nja nūmō tammo eede.”

13

Tafeene ma tumma ma taleele

(*Murkus 4.1-9; Lüüka 8.4-8*)

¹ Ka uuru tanno miini no ö'dö Yasu kürö ndama 'di aco a tinggini ma to emmi kide. ² A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu, İkirī ka sirö mürkabü emmi kide a kadu tadigi ka tinggini ma to nye'd'de kungngo.

³ Adageema tumma nja eene a tafeene ma tumma dhabbu iki, “Unggeene taleele ma taco a siga tadini tööyö ka siga tanno iini. ⁴ A

kini ka tadini migile İkirī kömō ka a'dinggö ka fiini, uyi tö'dö eeraga a'duuru.

⁵ A kömō ta'dinggö ka 'buugu tiya 'dokon'da ya, ya kuraaga ka taalo kadhabbu kide ya afü'döönö areere kudumma kuraaga taalo kinynyo aa'bu. ⁶ A ka

ndanaaya köö'dö ko'do ma tinyogo, kudumma ereere katitaalo kene ma'bayaga ko'do. ⁷ A kömō ta'dinggö ka İmmi ka teene, İmmi teesere mamir'di oogo. ⁸ Ammo

ta'dinggö ka tüm'böörİ tanno a'diila no, ammo tö'dö a kadu kiidümmü, ammo tö'dö ana İıye a kadu kiidoona, ammo tö'dö ana İıye kukumu ömō'di aaco İisine adhabbu a tiya adinidene ya. ⁹ Ömō'di ya ana İisine ya fa kini atodo kide.”

¹⁰ I'i yungngo a kadalaadene kö'dö ka Yasu kindini i'i, “Neemaga o'o kene a tafeene ma tumma amana?”

¹¹ İki eene, “Tumma ma tauugaara ma 'dotombo'do na küdhü no ananja aaga, illi eege taalo kananja eene. ¹² Ömō'di ya ana

eema dhabbu ya ara könö tagusunja kini kide dhabbu, a ömō'di ya eema ka titaalo kini ya, munda ya idhilli ya kini ya ara ta'dugadene kini. ¹³ I'i yungngo eede ka teema nja eene a tafeene ma tumma kudumma eene kadinö kide kassa katitaalo kijöögö, katodo kide kasa kitaalo kaföönyö kitaalo kussu.

14 Amang ka tumma tanno ne'bi Asaiya co ööye miini, 'Salla aaga taföönyö taalo aaga kara tussu, aaga tadinö kide aaga sa kitaalo kara tijöögö.

15 Kudumma eedi tiya kadu tanno akidhö köödhi iisine neene ka'bürü iye, kudumma eene taalo kasaasa taföönyö ana iisine kussu a nanggeedi tanno eene amang kene taadha ka tatoroko noolona eege.'

16 Lakiini a'diila nja aaga kudumma iye tanno ada kiji 'buugu iisine naada taföönyö eema. 17 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, nagane'bi kadhabbu nja kadu tanno insili ka nanggeedi no, kasaasa tadinö ka eema tiya ada ka ijöögö 'bitingngö ya kitaalo kijöögö, ka asaasa taföönyö eema yaada ka föönyö ya taalo kaföönyö.

18 "Aaga föönyö tafeene ma tumma ma taleele. 19 Ka ömö'di kara taföönyö tumma ma tauugaara saga titaalo assumunaana kide ya, Ebliisi tö'dö ököso tumma no adininja kini ka eedi no. Tööyö ma tadinidene ka fiini mo. 20 Aya adini ada ka 'dokon'da ya i'i yungngo aföönyö tumma na Masala amma ereere adhodho. 21 Lakiini kudumma ereere ka titaalo kini ya atagünü idhilli kungngo. A 'buugu

kara tiideene a kadu talinggo eege kudumma tamma ma Masala ka-reere ka tapadaga oona keere. 22 Aya adinidene ka immi ka teene ya, i'i yungngo aföönyö tumma, adinigöögö ma eema ma 'bühülü nja tallogo ma almaala, kamir'di tumma itaalo ana iye. 23 Aya adinidene ka tüm'bööri ya i'i yungngo aföönyö tumma na Masala assumunaana kide, i'i yungngo ara tö'dö a tööyö, ammo tö'dö a tööyö mukumu kadu ka iidümmü (100), ammo tö'dö ana iye a kadu kiidoona (60), ammo tö'dö ana iye kukumu ömö'di aco iisine (30) a dhabbu a tiya adinidene ya."

Tafeene ma tumma ma moome

24 A Yasu tadirina tafeene ma tumma könö eema eene afe'de iki, "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömö'di tiya adini tööyö ma 'diila mo ka siga tanno iini. 25 Ka ooso töccö a kadu ka ndarigide ikiri diidi yiini ka öö'dö adadini moome ka migile ka teene assa ka tunggeene. 26 Ka migile ka ndafü'döönö ma ungu koforo kürö ya, ikiri moome kabbü 'dala nja oono.

27 "Ikiri kadu na linggo ka siga no, kadindini i'i kiki a'da, 'Ka ömö'di eede, nadini o'o tööyö ma 'diila mo ka siga tanno üüdü a moome sa öö'dö nya?'

28 “Īkiri ka tapadaga tumma eene iki, ‘Diidi ma a'a i'i yungngo agalinggo nggeege.’

“Kikiri ka tiki iini, ‘Nasaasa o'o ungnko kico tafanna moome ku'bu?’

29 “Īkiri ka anu iki eene, ‘Aaga fa kide i'i'di aaga tafanna migile ku'bu nja moome. 30 Aaga fa ka moome masere nja migile tikinggi ara uuru ma taraana kōō'dō, na a'a sa ka tiki a kadu tanno araana no aaga awagaana moome koonā ka dhidha aaga tami'daana aaga tūfū issi kide ara aaga ka tōdhe migile aaga tuurugu co 'boode tiya eede.’”

Tafeene ma tumma ma tanuure
(Murkus 4.30-32; Lüüka 13.18-19)

31 Adirina tafeene ma tumma eene afe'de iki, “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ndaniïye ma tanuure na ömō'di ka 'duga adadini ada ka siga tanno iini 32 A'da ka yoyo iïye miini, lakiini kene ka tasere ka ta fa ya dhabbu ya liganaafa ma siga nye'd'de kungngo uyi tūūfū nafū ka naseldhe miini.”

Tafeene ma tumma ma tigüüdi
(Lüüka 13.20-21)

33 A Yasu tafada adirina tumma no eene a tafeene ma tumma tōkōnō afe'de iki, “Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja tigüüdi aka ka a'duga manangnga ka

nyalemelö iidoona idhi elö tūūfū nye'd'de kungngo.”

Yasu eema a tafeene
(Murkus 4.33-34)

34 Tumma no nye'd'de kungngo adirina Yasu a kadu a tumma kafeene itaalo eema nja eene ün'dügüngngö illi a tumma kafeene. 35 A tumma na ne'bi co ööye miini, “Kede kara teema eema a tumma keefe, nadiri eema ya aganna ka küdhü ma 'billi ya a'da üfürü 'büdhülü tadinadene.”

Yasu asaana tafeene ma tumma ma moome ku'bu

36 Īkiri Yasu ka tinyi kadu ku'bu ara kico 'di, ikiri kadalaadene niini ka öö'dō kini kiki iini, “Asaana ana tafeene ma tumma ma moome ma siga kidi ku'bu amang kidi tussu.”

37 Apadaga tumma eene iki, “Ömō'di ya adini tōöyö ka'diila ya, i'i ya 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. 38 A siga a'da 'büdhülü, a tōöyö ma'diila mo ka laala ma tauugaara ma 'dotombo'do, a moome ka laala ma Ebliisi. 39 A diidi ya adini moome ya i'i ya Ebliisi uuru ma taraana a'da tōdhe ma 'büdhülü a kataraana a'da kadhangga.

40 Afa ma taleele ka tawaana moome koonā üfū issi kide ara tafeene nggeege ka tōödhi ma 'büdhülü. 41 A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tagürünü kadhangga niini kagesse kadu na oroko no nja tanno aga'da 'buugu

ka tauugaara tanno iini no. ⁴² Kadhifi eege ka issi ma tambürüü'di kita eene katafara kabbünaana igini ka oona. ⁴³ A kadu na 'diila no töyeene afa ndanaaya ka tauugaara tanno Pupa tiya eene. Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.

Tafeene ma tumma ma al-maala tiya küdhü ya

⁴⁴ "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja gürüüsi tiya aküdhüdene ka siga ya, a ömö'di taluna aküdhü a dhodho tagu i'i ka oona, adanege ana eema tiya iini nye'd'de ateeffe tana siga na miini no.

⁴⁵ "A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene afe'de nja ömö'di tiya anadene ana eema ya agawwa lüülü ya agu'daana ya. ⁴⁶ Kini ka ndaluna lüülü ya agu'daana ya, ikiri ka tanege ana eema tiya iini nye'd'de kungngo eenege i'i.

Tafeene ma tumma ma sa'baka

⁴⁷ "A tauugaara ma 'dotombo'do tafeene nja sa'baka ma kilöögö a kadu tanno akinni no, kadara'baga co to kümümü kilöögö kadhoonyo. ⁴⁸ Kini ka ndadigine, kikiiri ka 'dinigi i'i ka tinggini ma to. Kikiiri ka tagesse kilöögö na 'diila no kadhifi kene ka naayo kara katadhifigi na oroko no co. ⁴⁹ Ara tafigi nggeege ka uuru ma töödhü ma 'büdhülü. A kadhangga tö'dö kagesse kadu na oroko

no ka kadu tanno 'diila no ka teene. ⁵⁰ Kadhifi eege ka issi ma tambürüü'di ka teene, kita eene kafara kabbünaana igini ka oona."

⁵¹ İkiri Yasu ka tindini eege iki, "Kussu aaga tumma no nye'd'de kungngo?"

Kiki iini, "Kussu unngo."

⁵² İki eene, "Tumma no a'da tatalaana ma seriye ya talaana kadu na anangnga tauugaara afeene nja ömö'di ma 'di tiya amanaga tööyö ma 'bitingngö mo nja tammo illi mo kürö."

Kadu ma Nasira kanu ka Yasu
(*Murkus 6.1-6; Lüüka 4.16-30*)

⁵³ Ka Yasu ka ndatüimö tafeene ma tumma ya ikiri ka tunggeene ndama kannu.

⁵⁴ Aaco anya tammo iini alaana kadu ka la ma talaana tiya eene, a kadu tadhere kindini ajeene kiki, "Aduna ta'dara nja türü tanno kiga? ⁵⁵ Taalo i'i

yungngo a 'bii'bala ma tadasaana ma kee'di? A nüimö miini mana eere a'da Mariyom a nagöre niini a'da Yaguub nja Yüüsif nja Samaan nja Yahüüsa? ⁵⁶ Taalo naginye niini kungngo kita nye'd'de nja angnga, assa aduna tumma no kiga?"

⁵⁷ Kitaalo kamma kini, ikiri ka tiki eene, "Taalo kadu ma tanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini nja kadu ma 'di tiya iini." ⁵⁸ İtaalo ala türü eene dhabbu kudumma eene taalo kamma ana eedi.

14

*Inde na Yühanna tiya
Tatambeese ya*

*(Murkus 6.14–29; Lüüka
9.7–9)*

¹ Ka uuru tanno miini no aföönyö uugaara Hirüdüs tumma na Yasu. ² İkirî ka tiki a kadu tanno alinggo nja iini no a'da, “Yühanna ya Tatambeese ya afikî'dö ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema keefe a türü.”

³ Kudumma Hirüdüs ka tagümmü Yühanna adimi'di i'i anangnga ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filibüs.

⁴ Kudumma Yühanna ka tageema nja iini, iki iini a'da, “Taalo a'diila küdü kara ta'duga Herüdiya aka ma örre tiya yüüdü.” ⁵ Asaasa tiidi i'i illi i'i ari'ba a kadu kudumma eene ka түmmü Yühanna kada ne'bi.

⁶ Ka uuru ma taanyara ma teenedene tanna Hirüdüs, a 'badaada ma Herüdiya tasiili kide a'diila ka Hirüdüs ka oona adhodho. ⁷ Adimi'di tumma nja oono iki a'da, nïimö yoono ka asaasa ya ara i'i tanangnga oono.

⁸ İkirî nïimö ka tagalaana oogo, mikîri ka tiki a Hirüdüs, “Nanangnga üüdü ya Yühanna ya Tatambeese kide ka dho tammo.”

⁹ Uugaara tagoroo'bo, lakiini i'i anangnga kadu köö'dö iini, kudumma iini ka timi'di tumma ka kafala tanno iini kidha. ¹⁰ Agürünü kadu kateefe tarmuna üüdü ya Yühanna ka pabuusu.

¹¹ Köö'dö iini ka dho a'duga anangnga a 'badaada,

mikîri ka 'duga mateefe tunggu co nïimö, ¹² İkirî kadalaadene na Yühanna ka öö'dö ka'duga oofu yiini katatü'böönö kassa ka co kadiriniga co Yasu.

*Yasu amana kuri a kadu
kö'dö ana alif ka üdümmü*

*(Murkus 6.30–44; Lüüka
9.10–17; Yühanna 6.1–14)*

¹³ Ka Yasu ka taföönyö tumma no ya, ikîri ka tunggeene ndama kanna aka ka mürkabü aaco lodho ungodho i'i. Lakiini kadu kadhabbu ka tussu kuurna i'i keere ndama naanya tanno eene ana uune. ¹⁴ A kini ka nda'barda ndama mürkabü asala kadu kadhabbu a 'bangnga meene түmmü i'i oolona eege ka maara tammo eene.

¹⁵ A 'buugu kanda siiya ya, ikîri kadalaadene niini ka köö'dö kini kiki iini a'da, “Asa 'buugu tefe co, dhüile i'i yungngo iki a kadu ka unggeene kaco nöö'di ma tana eema ma taguri.”

¹⁶ İkirî Yasu ka tiki eene, “Taalo kama tunggeene adha, aaga inyi eema eene kaguri.”

¹⁷ Kikîri ka tiki iini, “Taalo nïimö kidi illi miteene ma üdümmü a kilöögö keera.”

¹⁸ İkirî Yasu ka tiki eene, “Akö'dö iini a'a kita.” ¹⁹ İkirî ka anangnga kadu nye'd'de katemmi ka ooyo, ikîri ka 'duga miteene müdümmü mo nja kilöögö tanno eera no, asala co 'dotombo'do anangnga baraka kide asümünaana miteene ku'bu anangnga a kadalaadene

tanno iini katamana a kadu. ²⁰ Kadaguri in'dili kungngo küüsü. Kadagawaana türeene miini koonna kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera. ²¹ A kadu na kuri no nagiide no kö'dö na alif ka iidümmü (5,000) a'da taalo kakinni iiya nja laala tiya dhiidhi ya.

Yasu ungueene ka 'büidi
(*Murkus 6.45-52;*
Yühanna 6.15-21)

²² İkirı Yasu ka anangnga kadalaadene niini ka taka ka mürkabü kadhe ko'do kaco ka nda'da ma to ndama 'dakeyi tiya faga co kannna ya ara kaduuru kadu ka tino. ²³ Kini ka nduuru eege ka tino ya, ikiri ka sirö 'dikinya unggodho i'i afara ka Masala. Idhi a 'buugu ta siiya. ²⁴ A tanya tagürü mürkabü kasigi oogo co ku'b'ba ndama tinggini ma to, kudumma tanya ka talinggo oogo ndama dhugudha.

²⁵ A na'bu ma taka a Yasu tunggeene ka 'büidi ana awwa ungunu ka kadalaadene tanno iini. ²⁶ Ka kadalaadene tanno iini ka tasala i'i ka tunggeene ka to ya, a ri'ba tümümü eege kiki, "Korongore i'i yungngo," kafara ari'ba kagu eege.

²⁷ İkirı Yasu karooro ka tiki eene, "Aaga idhi oona ku'bu a'a namiini, aaga fa tari'ba."

²⁸ İkirı Bütrüs ka tiki iini, "Üürü o'o namiini Uugaara, fa kede nunggeene

ka 'büidi ana awwa nöö'dö küdü kannna."

²⁹ A Yasu tiki, "Aayu." İkirı Bütrüs ka ta'barda ka 'büidi ndama mürkabü ungunu ka Yasu. ³⁰ Ari'ba tümümü i'i iini ka tassa ka tanya ka tiisö dhindho, anda öö'di ka 'büidi iidhe iki, "Ka Uugaara, ma oolona a'a."

³¹ İkirı Yasu ka tunggu nüsö iini ümmü i'i, iki iini, "Minna agu tamma nüüdü ka idhilli kungngo minna agu o'o na'doore ka eedi?"

³² Kene ka ndasirigö co mürkabü ya ikiri tanya katöodhi. ³³ A kadu na kannna ka mürkabü no, tüürü ku'bu kamma kini kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala timin'da."

Yasu oolona kadu ka maara
(*Murkus 6.53-56)*

³⁴ Kikiri ka tada'da to kaco kata'daga co Genisaret. ³⁵ Aga kadu miini kandussu Yasu ya, kikiri ka tanyala tumma ka naanya ka oona 'do, köö'dö a kadu tanno amaara no iini. ³⁶ Kiki iini a'da, kasaasa a'da kakara taa'ba 'dakeyi ma ten'di tammo iini ün'dügüngngö, a kadu na aa'ba i'i ka oona no toolonadene nye'd'de kungngo.

15

Tinsili nja nyoro
(*Murkus 7.1-23)*

¹ İkirı naFariisi nja kata-laana ma seriye köö'dö ka Yasu ndama Örsaliim, kindini i'i, ² "Minna agu kadalaadene nüüdü

kasilli eema ma kadaada kadagümmünü angnga ma 'billi ya, kitaalo kagunu iisine kassa kagu eema."

³ Yungngo Yasu ka tapadaga tumma eene indini eege, "Minna agu aaga, aaga tasilli tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga. ⁴ Masala miki a'da, 'Ümmü pupa yüüdü nja nïimö tammo üüdü,' kudumma 'ömö'di tiya eela pupa yiini nja nïimö tammo iini ya, ara tiididene.' ⁵ Lakiini aaga kiki a'da, ömö'di ya ana eema ma tamana a pupa tiya iini nja nïimö tammo iini, assa kagala ka tiki eene a'da, 'Ti anangnga a Masala.' ⁶ I'i taalo asaasa tumma ma pupa tiya iini, nggeege kaga'da aaga tumma na Masala ara aaga katümmü talaana na kadaada ma aaga. ⁷ Aaga na ümmü nanggeyi naada ka tii'baana no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tatiraana ma aaga no kinynyo ööye miini, kini ka tageema a'da Masala miki a'da,

⁸ 'Kadu no akümmü a'a a nïinö ün'dügüngngö lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede.

⁹ Taalo kümümü a'a ana eedi dhorro kara talaana tumma ma nakömö'di taalo talaana neede.'"

¹⁰ A Yasu takümünaana kadu koono iki eene, "Aaga toodo kede aaga tussu.

¹¹ Taalo eema ya ömö'di

ka amana kini ka nïinö i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro, lakiini eema ya icci a kürö ndama nïinö ya i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro."

¹² İkirî kadalaadene niini ka öö'dö kini kiki, "Nussu o'o a'da kagoroo'bo naFariisi kene ka taföönyö tumma nüüdü no?"

¹³ İkirî ka tapadaga tumma eene iki, "Fa ya pupa tiya ka 'dotombo'do ya, taalo adho oogo ara tafannadene ana ereere miini. ¹⁴ Aaga fa kene kudumma eene kada katalaana tanno kisinsoro no, üürü ka soro ara tümünü soro ka tino ya, kara ta'dinggö co ööye ateera meene."

¹⁵ İkirî Bütürüs ka tiki iini, "Asaana tumma no kidi ku'bu."

¹⁶ İkirî ka tiki eene, "Küfürü aaga tussu ta'bitingngö? ¹⁷ Taalo aaga kussu a'da nïimö ya ömö'di ka tunggu co a nïinö ya adheedhe ko'do aco eedi ndama eedi aco kürö ndama tuu'da? ¹⁸ A nïimö ya ara tö'dö kürö ndama nïinö ya i'i ya ö'dö kürö ndama eedi, i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro. ¹⁹ Kudumma tumma tanno toroko no kicci akürö ndama eedi, tagirina kadu nja taga'da 'buugu nja nyooro, temelö, tadhe kadu nja teelaana. ²⁰ Eema ya, yungngo amana ömö'di ka tanyoro, lakiini tagu kuri ana iisine kada nyoro taalo

i'i yungngo amana ömö'di ka tanyoro."

Tamma ka Masala na aka ma Kanaan
(Murkus 7.24-30)

²¹ İkirı Yasu ka tunggeene ndama kannna aco a riifö ma Suur nja Saiyda. ²² İkirı aka minggide mada Kanaana möö'dö kürö ndama kita miini kita, miidhe miki iini, "Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ma ana 'bangnga ma a'a na'bu aka ka 'badaada tammo eede, üüni midhi ku'bu ana oogo 'do."

²³ A Yasu taalo adirina niimö oono, İkirı kadalaadene niini ka öö'dö kiki iini, "Uuru oogo ka tino kudumma oono ma to'd'do kaja keere miidhe."

²⁴ İkirı Yasu ka tiki, "Masala magürünü a'a ka kidheefele ma İsrayil na aama no unggodho eege."

²⁵ Lakiini mö'dö müürü ku'bu kini kidha miki, "Uugaara, oolona a'a."

²⁶ A Yasu tiki, "Taalo a'diila kaja ka 'duga kuri ya laala angnga tanangnga a tiini."

²⁷ Aka tikiri ka tiki iini, "Tumma dhorro eege kamiini Uugaara, a tiini 'do ya kera eema ya öreene asusuli ndama naadho tanna kadu tanno eene."

²⁸ I'i yungngo Yasu ka tiki oono, "Aka, kidhindhi tamma ka Masala nüüdü, niimö yüüdü ka asaasa ya ara tananja o'o." A 'badaada moonoo tarooro ka'diila ka ööye miini kungngo.

Yasu oolona kadu kadhabbu

²⁹ A Yasu tunggeene ndama kannna aco a 'dakeyi ma to ma Jaliil. Asirö anya emmi kide. ³⁰ A kadu tawagaana oona kini ka oona kadhabbu, namügüre nja kisinsoro, nja kadu tanno sogo'do no nja nakinggiri nja kadu könö kadhabbu köö'dö ana eege ka Yasu kidha oolona eege. ³¹ A kadu tadhere eene kataasala nakinggiri kadeema a kadu na sogo'do no toolonadene, a namügüre tunggeene, akisinsoro tiji 'buugu, kindhigi Masala ma İsrayil ko'do.

Yasu anangnga kuri a kadu kö'dö ana alif ka egüsö
(Murkus 8.1-10)

³² A Yasu tagümmünü kadalaadene niini iki eene, "Magu 'bangnga a'a ma kadu tanno, kudumma eene ka ndiyyü kita nja a'a afüngngö tiidoona a niimö meene kaguri kitaalo nitaalo nasaasa tuuru eege ka tino ana iire kudumma eene kara co tagi'di ka fiini."

³³ İkirı kadalaadene niini ka tiki iini, "Ara angnga taduna kuri kiga ka dhüle kita ma ta'dimo ka kadu tanno in'dili no?"

³⁴ İkirı Yasu ka tindini eege iki, "Namiteene kungngo ada kaanya?"

Kiki a'da, "Namiteene ka iidümmü kafünü eera ana liga kilöögö idhiidhi."

³⁵ İkirı Yasu ka anangnga kadu katemmi ka 'büdhülü. ³⁶ A'duga namiteene na iidümmü kafünü eera no nja kilöögö anangnga ta'diila a

Masala asümünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini katamana a kadu. ³⁷ Kadaguri eege nye'd'de kungngo küüsü, kikirī ka tawagaana türeene miini koono kadigi nasinggili ka iidümmü kafünü eera. ³⁸ A kadu na aguri no tö'dö na alif ka egiisö a'da taalo iiya nja laala tiya idhiidhi akinidene. ³⁹ İkirī Yasu ka tuuru kadu ka tino ara ka taka ka mürkabü aco anya ma Majdan.

16

Tasaasa ma eema keefe no
(*Murkus 8.11-13; Lüüka*
12.54-56)

¹ A naFariisi nja Sadügiin tö'dö kini kasaasa ta'b'ba i'i ka eyi, kasaasa i'i a'da aala nïimö eene keefe ndama 'dotombo'do. ² Apadaga tumma eene iki, "Ka ndanaaya kara caa'bu, siiya kungngo a 'dotombo'do tadhöyö, aaga tiki a'da a'diila 'buugu. ³ A 'buugu tara ta ndüülī ka tadhöyö, ligitaka kungngo aaga tiki a'da, ara tombo'do tede. Kussu aaga tasaana tumma ma 'bühülü ku'bu illi eema ma naguuru tanno ara tö'dö no taalo kara tussu ka tasaana ku'bu. ⁴ Ara oroko ma sere tiya na temelö no taalo a'diila ya, asaasa tassa ka türü ma 'dotombo'do, lakiini eege taalo kara taduna illi türü na Yünan no." İkirī ka tinyi eege ku'bu ara ka tunggeene.

Tigüidi ma naFariisi nja
Sadügiin

(*Murkus 8.14-21*)

⁵ Ka kadalaadene tanno iini ka tada'da to ya, küürü ma ta'duga miteene meene. ⁶ A Yasu tiki eene, "Aaga adini ko'do kudumma tigüidi tamma naFariisi nja Sadügiin."

⁷ Kikirī ka teema ungodho eege, "I'i iki nggeege kudumma aja ka titaalo kagufu eema ma taguri nja angnga."

⁸ A Yasu tussu tumma neene, ikirī ka tiki, "Aaga no tamma ka Masala tanno ada ka tidhilli no, kö'dö aaga nya aaga tiki a'da miteene mitaalo kaja? ⁹ Kүfürü aaga tussu ta'bitingngö? Taalo aaga kagiigi nami-

teene na iidümmü no ma kadu tanno öö'dö na alif ka iidümmü kadigi aaga nasinggili kaanya a miteene?

¹⁰ A miteene ma iidümmü mafünü eera mo ma kadu tanno öö'dö na alif ka egiisö no, kadigi aaga nasinggili kaanya? ¹¹ Taalo aaga kussu tumma no nya, taalo a'a neema tumma ma miteene nja aaga? Aaga adini ko'do afa ma tigüidi ma naFariisi nja Sadügiin."

¹² A kadalaadene tussu a'da i'i iki eene a'da kafa taföonyö talaana naFariisi nja Sadügiin, taalo tigüidi ma miteene.

Bütrüs ussu a'da Yasu
atimin'da

(*Murkus 8.27-30; Lüüka*
9.18-21)

¹³ Ka Yasu ka ndö'dö ka riifö ma Kaiysariya

Filippi ya, ikiri ka tindini kadalaadene niini iki, "Kadu kiki nya ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü?"

¹⁴ Kiki iini, "Kadu könö kiki a'da Yühanna ya Tatambeese ya, a könö tiki a'da İliya, anno tütü katiki a'da Armiya alla ne'bi öccö."

¹⁵ İkiri ka tiki eene, "Aaga kiki a'da a'a na minna?"

¹⁶ İkiri Samaan Bütrüs ka tiki, "O'o na Almasihi 'Bii'bala ma Masala ma efe ka 'di mo."

¹⁷ İkiri Yasu ka tiki iini, "A'diila nja o'o no Samaan 'bii'bala ya Yüna, tumma no taalo kadherenja o'o ndama ömö'di, lakiini Pupa yeede yungngo ka 'dotombo'do ya i'i yungngo ala o'o. ¹⁸ Ara a'a ka tiki o'o na Bütrüs no, o'o na 'dokon'da, ka 'dokon'da tammo ara a'a tarü'bünü kaniisa meede kide, a 'buugu ma inde taalo ara tii'bi oogo. ¹⁹ Ara a'a tanangnga nangafata ma tauugaara ma 'dotombo'do o'o, niimö yüüdü ka timi'daana ka 'büdhülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'do, a niimö yüüdü kara tagildhe ka 'büdhülü ya, ara tatinggildhe ka 'dotombo'do."

²⁰ İkiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kafa tadirina tumma no a ömö'di a'da i'i ya Almasihi.

Yasu eema tumma ma inde nja tafiki'dö

(Murkus 8.31—9.1; Lüüka 9.22—27)

²¹ Ndama uuru tanno miini no, ikiri ka ndadünügü eema a kadalaadene tanno

iini kene ka iye kungngo a'da ara i'i co Örsaliim aco adhügürü ana eema dhabbu ka niisö ma kadüifi nja naguugaara ma ka'boge nja kata-laana ma seriye kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona.

²² İkiri Bütrüs ka tagedhe i'i asanna kini iki a'da, "Ka Uugaara, a Masala tafa tö'dö a tumma tanno."

²³ İkiri Yasu ka tafele assa ka Bütrüs ko'do iki iini, "Sigi co kanna kede ka oona o'o na Ebliisi no, nakara o'o kede kidha kudumma a tumma tanno üüdü no tumma ma nakömö'di eege kamiini taalo tumma na Masala eege kamiini."

²⁴ İkiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Ömö'di ya asaasa tö'dö kede keere ya fa kini üpü eyi yiini co a'duga salii'bi yiini öö'dö ke de keere.

²⁵ Kudumma ömö'di tiya asaasa toolona eyi yiini ya, fa kini aama eege kudumma ömö'di ya üpü eyi co ka üüdü ma a'a ya, ara taluna eege. ²⁶ Ara ömö'di taluna minna kini kara tümümü eema ma 'büdhülü nye'd'de ara ka taama eyi yiini, i'i atoolona eyi yiini a minna?

²⁷ Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü sa köö'dö a tidhindhi ma Pupa tiya iini nja kadhangga tanno iini öö'dö tümümü kadu ana tamana ma linggo tanno iini ka tagalinggo no.

²⁸ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo kita, taalo kara tassa ka inde ka oona a'da küfürü tasala 'Bii'bala ma

Tadü'd'dü tö'dö a tauugaara tanno iini."

17

Yasu a'bele oona
(*Murkus 9.2-13; Lüüka 9.28-36*)

1 A füngngö ka ndö'dö iidümmü afünü unggodho ya, ikiri Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yaguub nja örre tiya iini Yühanna, agedhe eege asiro anya ma dhonggoro mo nja eene.
2 A'bele oona eene kide kungngo, a dhugudha yiini töyeene afa ndanaaya, en'di ma oona yiini töyeene kata'bassa. 3 A Müüsa tadhe kene ka oona nja İliya keema nja Yasu. 4 İkiri Bütrüs ka tiki Yasu, "Ka Uugaara, a'diila 'do aja kara tanna kita, üürü o'o nasaasa ara a'a talinggo ligangga iidoona kita, müüdü nja tammo Müüsa nja tammo İliya."

5 A kini ka teema ya, a tülüügü tö'dö ka öyeene kene kaküdhü eege ka oona, a tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, "'Bii'bala yeede ka asaasa i'i ya yungngo yeede ka tamma kini ya, aaga föönyö tumma niini."

6 Aga kadalaadene ka taföonyö tumma no ya, ari'ba tümümü eege ka'dinggo a nadhugudha. 7 İkiri Yasu ka öö'dö ümmü eege ka oona a niisö iki eene, "Aaga fiki'dö aaga fa tari'ba." 8 Kikiri ka ta'dinigi iye coo'do taalo kasala

ömö'di illi Yasu unggodho i'i.

9 Kene ka nda'bardaga aku'bu ndama anya ya, ikiri Yasu ka tiki eene a'da, "Kafa tadirina eema yeene ka tadini kide ya ömö'di, illi a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka fiki'dö ndama inde."

10 İkiri kadalaadene niini ka tindini i'i, "Minna agu katalaana ma seriye kiki a'da İliya ara tö'dö ka dhidha?"

11 İkiri ka tiki eene, "İi ara İliya tö'dö ka dhidha öö'dö tindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo. 12 Lakiini ara a'a tadirina aaga a'da ö'dö İliya illi kadu taalo kussu i'i illi eege kagalinggo nümö yeene ka asaasa ya ana i'i, eege kara talinggo tatoroko a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü afe'de nggeege."

13 İkiri kadalaadene niini ka tussu a'da i'i eema ka Yühanna ya Tatambeese ya ka oona.

Yasu oolona na'bu ka 'bii'bala ka oona
(*Murkus 9.14-29; Lüüka 9.37-43*)

14 Kene ka ndapadaga ka kadu ka teene ya, ömö'di tö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge. 15 İki iini, "Ka Uugaara, oolona 'bii'bala yeede, kudumma insigiri kungngo iini kalinggo i'i 'do a'dinggögi ka issi nja 'biidi. 16 Nö'dö ana i'i a kadalaadene tanno üüdü kitaalo kambaanya toolona i'i."

17 İkiri Yasu ka tiki, "Ara a'a taneene nja aaga taagaada? Sere yaada taalo

ümmü Masala ana eedi kaama, aaga na oroko no. Ara a'a tafa kada tagaada? Aaga ö'dö a 'bii'bala tiya kede kita." ¹⁸ İkirî Yasu ka kirnaana kini, a na'bu tö'dö kürö ndama 'bii'bala, arooro ka'diila ka ööye miini.

¹⁹ İkirî kadalaadene ka co ka Yasu unggodho eege kindini i'i kürö kiki iini, "Minna agu ungnö titaalo kambaanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?"

²⁰ İkirî Yasu ka tiki eene, "Kudumma ma tamma tanno ada taalo kakidhö, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro a'da kara takara tana tamma ka Masala ököje nja ndaniye ma tanuure, ara aaga tiki anya tammo, 'Mooso ndama kita maco kannu mara tooso,' a niimö ma tara tii'bi aaga kungngö titaalo. ²¹ [Na'bu afa ma tiya kungngö ya taalo angnga kasoro i'i ün'dügüngngö illi a tümmü tenege nja tafara ka Masala.]"

Yasu eema tumma ma inde tanno iini nja tafiki'dö
(Murkus 9.30-32; Lüüka 9.44-45)

²² Aga kadalaadene ka ndö'dö ka Jaliil ya, a Yasu tiki eene, "Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmününja a kadu ka iisine. ²³ Kara tiidi i'i atüimö füngngö iidoona afiki'dö ka inde." İkirî kadalaadene kada müürü.

Yasu amana tulu'ba ma la ma Masala ku'bu

²⁴ Aga Yasu nja kadalaadene tanno iini ka ndapadaga co Kafarnahööm, a kadu ma

tulu'ba ma la ma Masala tö'dö ka Bütrüs kindini i'i, "Taalo tatalaana yaada ara tanangnga tulu'ba ma la ma Masala ku'bu?"

²⁵ İkirî ka tiki iini, "İi."

Aga Bütrüs kico a 'bügöörî ya, İkirî Yasu ka tata'da i'i ko'do, iki iini, "Niki o'o nya Samaan? Ka mada eege kungngö a naguugaara ma 'büdhülü kama tulu'ba kene ndama laala tiya eene alla ndama kadu ma ajeene?"

²⁶ Yungngö a Bütrüs ka tiki iini, "Ka kadu ma ajeene."

A Yasu tiki, "Üürü nggeege ya taalo laala ara tamana ku'bu. ²⁷ Lakiini angnga taalo kasaasa modolo ka ömö'di ka oona. Kolo a to napügü ca'bune co 'büidi, nümmü midigilöögö ma dhidha mo nunggu oogo kürö nafa'da oogo ka niinö, ara o'o taluna nakajine ka egüsö nanangnga yeede ku'bu nja tiya yüüdü."

18

Mada i'i yungngö a dhabbu
(Murkus 9.33-37; Lüüka 9.46-48)

¹ Ka uuru tanno miini no a kadalaadene tö'dö ka Yasu kindini i'i, "Mada i'i yungngö idhindhî ka tauugaara ma 'dotombo'do?"

² İkirî Yasu ka tagümmünü 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge kene ka söödö. ³ İki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü aaga kitaalo kapadaga oona keere aaga tafeene afa laala ya dhiidhi

ya, taalo aaga kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁴ Ömö'di ya üpü eyi yiini co ya, afeene nja 'bii'bala tiya idhilli ya, i'i yungngo idhindhī ka tauugaara ma 'dotombo'do. ⁵ Ömö'di ya amma ka 'bii'bala afa ma tiya kungngo ana eere tiya eede ya, i'i ya amma kede.

⁶ "Ömö'di ya üpü laala ya dhiidhi ya amma kede ya ka tatoroko ya, aheere a kadu ma tafiin'da misī ma tawöönö ma dhabbu mo, kassa ta pügü i'i co tüm'bü ma to. ⁷ Am'ba ka kadu ma 'büdihülü ka eema tiya ara tanangnga 'buugu ka tatoroko, lakiini ara tatoroko nja ömö'di tiya ara talinggo eema ya. ⁸ Üürü niisö nüüdü nja awwa tiya üüdü kanangnga o'o ka tüüni tatoroko ya, rumunaga eege co, a'diila küdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi bala üüdü kana iisine nja uune nassa kaco ka issi ta'billi. ⁹ A ööye yüüdü kara tanangnga o'o ka tüüni tatoroko ya, agodhe i'i nüpü co, a'diila üdü kara co ka tefe ka 'di ta'billi ana ööye ungodho, bala üüdü ka ana iye nassa kaco ka issi ma Jahanam.

Tafeene ma tumma ma dheefele tiya aama ya
(Lüüka 15.3-7)

¹⁰ "Aaga adini ko'do aaga fa tadaana laala ya idhiidhi kalama, niki aaga a'da kadhangga neene kungngo ka 'dotombo'do kadini

ka dhugudha ma Pupa tiya eede ka 'dotombo'do. ¹¹ [Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö miini ka toolona kadu na aama no.]

¹² "Kiki aaga nya? Üürü ömö'di inggide ana kidheefele a kadu ka iidümmü (100) assa ka taama ungodho, taalo ara tinyi na öö'dö kadu ka egüisö ada'baaga iidümmü afünü kide egüisö (99) inyi eege ka na'dikinya ara kico tawwa dheefele ya aama ya? ¹³ A kini kara taluna i'i 'dee, taalo ara tadhodho iini adagii'bi na öreene na öö'dö a kadu ka egüisö ada'baaga iidümmü afünü kide egüisö? Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ara tadhodho iini a tagii'bi türeene miini na taalo kaama no. ¹⁴ Nggeege yungngo a Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya ka titaalo asaasa ömö'di öccö ana ka laala tiya idhiidhi a'da kaama.

Tafaana ka oona
(Lüüka 17.3)

¹⁵ "Üürü ka örre tiya üüdü kara tüüni tatoroko ana o'o ya, kolo kini nadirina tatoroko niini iini ungodho aaga, a kadu tafa tanna kide, kini kara taföönyö tumma nüüdü ya, nggeege nafada o'o örre tiya yüüdü ka tatoroko tanno iini. ¹⁶ Üürü anu ka tumma ya, 'duga ömö'di öccö ungodho üürü keera 'amang kene tussu adene a kadu tanno adinö kide no keera nja eene kara

tiidoona.' ¹⁷ A kini kara tanu ka tumma tanno eene ya, tirina a kadu ma kaniisa, a kini kara tanu ka tumma ma kadu ma kaniisa ya, aaga ümmü i'i kada ömö'di tiya taalo ussu Masala ya nja ömö'di ma tera tulu'ba kungngo.

¹⁸ "Ara a'a tadünügü tumma aaga dhorro, niimö yaada kara tami'daana ka 'bühülü ya, ara timi'didene ka 'dotombo'do, a niimö yaada kara tagildhe ka 'bühülü ya, ara tatingildhe ka 'dotombo'do.

¹⁹ "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, a kadu kara timi'di tumma ka 'bühülü eege keera ana kada ya meene ka asaasa niimö ka Masala ya, ara aaga taluna ka Pupa tiya eede ya ka 'dotombo'do ya. ²⁰ A kadu kara temmi keera üürü kidoona ana eere tiya eede ya, ara a'a tanna kene ka söödö."

Ömö'di ya taalo ana 'bangnga ya

²¹ İkirı Bütrüs ka tasigi ka Yasu kete indini i'i iki iini, "Ka Uugaara, ara örre yeede tatangga'da nja a'a taanya na a'a saga fa kini na'diila nja iini tiidümmü afünü eera?"

²² İkirı Yasu ka tiki iini, "Taalo tiidümmü afünü eera, lakiini ukumu kadu kidoona aco iisine tiidümmü afünü eera.

²³ "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara tiya asaasa tadhifi eema yiini ka kadu ma

linggo tanno iini ya. ²⁴ Kini ka ndamaana kene ya, ikiri ka asaasa ka töccö ka oona gürüüsü ö'dö na alif kada'baaga. ²⁵ A niimö titaalo miini ka anangnga ku'bu, ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya, ka tiki a kadu a'da katenege ana i'i nja aka tammo iini nja laala tiya iini nja eema tiya iini nye'd'de kungngo. amang kini tanangnga faana miini ku'bu.

²⁶ "İkirı ka tüürü ku'bu kini kidha oolomo i'i iki iini, 'Fa kede ara a'a tanangnga eema yüüdü yeede ka oona nye'd'de kungngo.' ²⁷ A 'bangnga miini tagu ömö'di uuru i'i ka tino aadha kini ka eema turi.

²⁸ "Aga ömö'di tiya miini ya ka ndunggeene ikiri ka toreene nja tööje miini iini ka asaasa kömüsü kini ka oona ana nakajine ukumu kadu küdümmü, ikiri ka tümümü i'i ka eyi ndakete kamir'di i'i, ikiri ka tiki iini, 'Nangnga kömüsü meede ma küdü mo a'a.'

²⁹ "İkirı ka tüürü kini kidha oolomo i'i iki iini a'da, 'Anangnga füngngö iini idhilli assa ka nanangnga iini.' ³⁰ İkirı ka anu eedhe ku'bu ümmü i'i anangnga i'i ka pabuusu, ara kanangnga eema yiini iini tikinggi.

³¹ A kadu na linggo no tiji eema ya agalinggo adene a tagoroo'bo tümümü eege dhorro kunggeene kaco ka uugaara tiya eene kadirina eema ya agalinggo adene ya iini.

32 “İkiri uugaara yiini ka tagümmü i'i iki iini, 'O'o na tasaga nitaalo o'o na'diila, naadha a'a ka eema tiya eede ka asaasa küdü ka oona ya nye'd'de, kudumma üdü ka takoolomo a'a. 33 Taalo o'o ama tana 'bangnga ma ömö'di tiya afa meede ka taana 'bangnga ma o'o kungngo?' 34 Uugaara yiini tagoroo'bo 'do ümmünü i'i a nasigira a'da kapusu i'i, idhi anangnga eema ya ku'bu nye'd'de kungngo.

35 “Pupa yaada ya ka 'dotombo'do ya ara talinggo ana aaga nggeege üürü taalo aaga kana 'bangnga aaga tafa ka kadu ma kömsü ndama eedi tiya iini ka teene.”

19

Tarna nja tadheene (Murkus 10.1–12)

1 Ka Yasu ka ndatüümö tumma ya, ikiri ka tunggeene ka Jaliil öö'dö ka naanya ma Yahüüdiya ndama nda'da ma Ri ma Ürdün. 2 A kadu tuurna i'i keere kadhabbu oolona eege kannu.

3 A naFariisi tö'dö kini kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i, kiki iini, “A'diila ömö'di kara tadheene nja aka tammo iini a 'banüümö idhilli kungngo?”

4 İkiri ka tiki eene, “Taalo aaga kagüiri sorne ma Masala ka dhidha, Masala marü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linynya mo? 5 A Masala ka tiki a'da, 'i yungngo ömö'di

ka tinyi pupa yiini ku'bu nja nüümö tammo iini ara kada unggodho nja aka tammo iini, eege na eera no ata tuu'da na unggodho.’ 6 Nggeege taalo kara teera afe'de, lakiini kara tatuu'da ka unggodho sugi, nüümö ya Masala ka tami'daana ya, taalo ömö'di ma tagildhaana ku'bu.”

7 İkiri naFariisi katindini i'i kiki iini, “A minna agu Müüsa iki a'da ömö'di tanangnga waraga ma tadheene a aka tammo iini ka dheene?”

8 İkiri Yasu ka tiki eene, “Kudumma ma takidhö ka nanggeedi tanno ada no, eege kungngo kanangnga Müüsa ka tamma a'da aaga tadheene nja iiya tanno ada, lakiini taalo akafiigi kungngo ka dhidha. 9 Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga, taalo ömö'di ara tadheene nja aka tammo iini illi kono ka tafüngngö nja ömö'di töccö anyooro, assa ka tapa kono kini ka arna aka ökömö i'i atemelö.”

10 Yungngo a kadalaadene tanno iini ka tiki iini, “Üürü afigi nggeege ana ömö'di nja aka fa kini afa tarna 'do.”

11 İkiri Yasu ka tiki eene, “Taalo kadu nye'd'de kara tamma ka tumma tanno, illi kadu na Masala kanangnga eene no. 12 Kadu kinggide kageenedene kada kadheemu ndama nakanüümö ka nanggeedi, könö kinggide a kadu kata'dili eege a kadu könö ka'dili nanggeyi

neene kudumma tauugaara ma 'dotombo'do, ömö'di yasaasa tamma kide ya amma."

Yasu amana baraka a laala tiya dhiidhi ya

(Murkus 10.13-16; Lüüka 18.15-17)

¹³ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine kene ka nanggüüdü ara kafara ka Masala kudumma eene. Lakiini kadalaadene ka agirnaana kene. ¹⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Aaga fa ka laala öö'dö kede kita aaga fa tafaga eege keere kudumma tauugaara ma 'dotombo'do ka tanno neene." ¹⁵ İkirî ka tagümmünü iisine kene ka nanggüüdü ungeene ndama kannu.

Ömö'di ya ana eema dhabbu

(Murkus 10.17-31; Lüüka 18.18-30)

¹⁶ Ömö'di inggide ö'dö ka Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, minna i'i yungngo a'diila eede kara talinggo amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?"

¹⁷ İkirî Yasu ka tiki iini. "Niki o'o a'da a'a na'diila amana, taalo ömö'di ma ta'diila unggodho kungngo illi Masala, üürü o'o nasaasa co ka tefe ka 'di ya, ümmü tumma ma Masala dhorro."

¹⁸ İkirî ka tiki iini, "Tumma öjö?"

Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Fa tagirina kadu, fa tatemelö, fa tanyooro, fa tiki a'da o'o nadini ka niimö tiya

alinggo adene a korokoro. ¹⁹ Ümmü pupa yüüdü nja niimö tammo üüdü ana eedi dhorro, asaasa ömö'di ya akete küdü afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo."

²⁰ İkirî ömö'di ya miini ya ka tiki, "Nussu a'a eema ya 'do aminna i'i yungngo öreene afe'de?"

²¹ İkirî Yasu ka tiki iini, "Küdü ka asaasa tinsili ka eedi dhorro ya, kolo ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümünaana gürüüsü miini ka kadu tanno eema katitaalo kene no ku'bu, amang ka eema tanno küdü ka 'dotombo'do dhabbu na o'o saga tuurna a'a keere."

²² Ka ömö'di tiya miini ya ka taföönyö tumma no ya, ikirî ka tunggeene kada 'bandagoroo'bo ka oona kudumma iini ka taana eema dhabbu 'do.

²³ Yungngo a Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tiideene ana ömö'di tiya ana eema dhabbu ya kara co ka tauugaara ma 'dotombo'do.

²⁴ Ara a'a tiki aaga afe'de, tadigaala ma malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömö'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala."

²⁵ Ka kadalaadene ka taföönyö tumma no ya kadhere 'do kindini i'i, "Amada i'i yungngo ara toolonadene?"

²⁶ İkirî Yasu ka tassa kene ko'do iki eene, "Eema afa ma tiya ara tiideene ana ömö'di, illi i'i taalo ara tiideene a Masala."

²⁷ İkirî Bütrüs ka tiki iini, "Kinyi ungngo eema yïidi ku'bu nye'd'de ara ungngo kaduurna o'o keere. Ara ungngo taluna minna kide?"

²⁸ A Yasu tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara temmi ka kööyö ma tidhindhî ma tauugaara tanno iini ka ürüünü tiya ara tö'dö ya, ara aaga sa katemmi aaga na uurna a'a keere no ka nagöyö tanno ada'baaga kafünü eera no, aaga tümümü siliga ma Israyil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. ²⁹ Ömö'di ya inyi 'di yïini ku'bu nja nagöre tanno nagiide no nja tanno iiya no nja pupa nja niimö nja laala nja nasigeene kudumma eere tiya eede ya, ara taluna eema agusunja kini kide öö'dö a kadu kïidümmü, aluna tefe ka 'di ta'billi. ³⁰ Lakiini kadu na dhidha no kadhabbu kara co keere, anno eere no kaco aadha."

20

Kadu ma linggo ma ki'bim'bi

¹ "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja ömö'di ma raaga ya illi ka fikî'dö ligitaka so'd'do ma tara co tawwa kadu ma linggo ka raaga tiya iini. ² Adimi'di tumma

nja eene a'da kalinggo ana jine unggodho* ka uuru ka unggodho uuru ege co raaga. ³ İkirî ka tunggeene ana ndanaaya ka iidümmü afünü egüisö, öö'dö asala kadu könö ka'dingnge ana ko'do ka mansala, a linggo ka titaalo kene. ⁴ İkirî ka tiki eene, 'Aaga afe'de agolo a siga ma ki'bim'bi tanno eede a'a saga nangnga faana miini aaga.' ⁵ Kikîri ka co. Unggeene afe'de uuru ka teene ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya adagüünü nggeege afe'de. ⁶ Unggeene siiya kungngo ana ndanaaya ka iidümmü aduna kadu öccö ka'dingnge ana ko'do alinggo katitaalo kene, ikîri ka tiki eene, 'Minna agu aaga aaga ta'dingnge ana ko'do uuru na in'dili no a'da taalo aaga kalinggo?'

⁷ "Kiki iini, 'Taalo ömö'di ma tagümmünü ungngo alinggo.'

"İkirî ka tiki eene, 'Aaga unggeene aaga co a siga ma ki'bim'bi tanno eede aaga co talinggo afe'de.'

⁸ "A 'buugu kanda siiya, ikîri ömö'di ma raaga ka tiki ömö'di tiya amanaga kadu co raaga ya, 'Ümmünü kadu na kalinggo ka raaga no nye'd'de nanangnga talingnge eene in'dili kungngo, nanangnga a kadu tanno ö'dö keere no ka dhidha no sa anangnga a tanno ö'dö ka dhidha

* 20:2 20.2 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru unggodho.

no keere.' ⁹ A kadu na öö'dö ana ndanaaya ka iidümmü no, tö'dö ka taama nakajine ka unggodho. ¹⁰ A kadu na kalinggo ka dhidha no tö'dö kiki kide a'da ara eege ta'duga yeene adhabbu, kadaama nakajine ka unggodho. ¹¹ Kadaama nakajine kassa ka ta'digini ömö'di ma siga. ¹² Keema kiki a'da, 'Kadu na ö'dö keere no kagalinggo ana ndanaaya ka unggodho nassa ka tanangnga unngo kada köje nja eene amana? Kidî ka tagalinggo uuru na in'dilî no ka ndanaaya ka teene.'

¹³ "Ïkirî ömö'di ma siga ka tiki ömö'di töccö ana kene, 'Ka teefe ma a'a taalo a'a nüüni ada o'o ku'bu, taalo a'a nimi'di tumma nja o'o a'da faana ana jine unggodho? ¹⁴ 'Duga yüüdü nunggeene. Ömö'di ya ö'dö keere ya nasaasa a'a tanangnga iini afa ma o'o kungngo. ¹⁵ Nasaasa a'a tüüni nîimö yeede ka asaasa ya ana almaala a maraada tammo eede, o'o nana kirîmi kudumma eede ka'diila?' "

¹⁶ Ïkirî Yasu ka tiki, "Kadu na eere no katö'dö ka dhidha a kadu na dhidha no kaganna keere."

Yasu ageema tumma ma inde tanno iini nja tafiki'dö
(Murkus 10.32-34; Lüüka 18.31-34)

¹⁷ Aga Yasu ka sirö aco Örsaliim ya, Ïkirî ka tagümmünü kadalaadene niini unggodho eege na ö'dö kada'baaga kafünü era

no, eema nja eene ka fiini iki, ¹⁸ "Angnga kungngo kasirögö co Örsaliim a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümününja a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, kümünü i'i ka inde. ¹⁹ Kümünü i'i a kajeene, küüni midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i kassa kabünnü i'i ka salii'bi assa ka fiki'dö a füngngö iidoona."

Nüimö ma Yaguub nja Yühanna masaasa nîimö
(Murkus 10.35-45)

²⁰ A nîimö ma Yaguub nja Yühanna laala ya Za'bedi tö'dö kini nja laala tiya oono ateera meene, müürü ka Yasu kidha ana küüge masaasa i'i alinggo ada nîimö ya 'diila ya oono.

²¹ Ïkirî Yasu ka tiki oono, "Nasaasa o'o minna?"

Miki iini, "Nasaasa a'a o'o a'da neema tumma dhorro a'da nanangnga laala yeede ya eera ya katemmi, aya temmi küdü ka nîisö ma kuri aya temmi küdü ka nîisö ma küüle ka tauugaara tanno üüdü."

²² Ïkirî Yasu ka tiki, "Taalo aaga kussu nîimö maada ka asaasa ya, ara aaga tambaanya dhügürü yeede ka tadhügürü ya?"

Kiki iini a'da, "Ara unngo tambaanya."

²³ Iki eene, "Timin'da ara aaga tambaanya dhügürü afa a'a, lakiini temmi kede ka nîisö ma kuri nja nîisö ma küüle taalo a'a nungngo nara tanangnga aaga, illi

kadu na Pupa tiya eede ka tindinaana kene ku'bu no."

²⁴ Aga kadalaadene na ada'baaga no ka taföonyö tumma no, kagoroo'bo nja nagöre tanno eera no.

²⁵ İkirî Yasu ka tagümmünü eege nye'd'de kungngo iki eene, "Kussu aaga a'da naguugaara ma kajeene kapusu eege a kadu neene na iifi no tüüni dhanu ku'bu ana eege. ²⁶ Taalo

a'a nasaasa tumma afa ma tanno ka tanna ka kadu ka söödö, ömö'di ya tadhabbu ana kada ya, fa kini alinggo ada aaga. ²⁷ A ömö'di ya asaasa tanna ka kadu kidha ana kada ya, fa kini ada tasaga tiya ada. ²⁸ Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö talinggo ada eene üpü eyi yiini co, amang kini toolona kadu dhabbu."

Yasu oolona kisinsoro keera

(*Murkus 10.46-52; Lüüka 18.35-43*)

²⁹ A kene ka ndungeene ka Ariiha ya a kadu kadhabbu tako'd'do ka Yasu keere. ³⁰ A kisinsoro kungngo ka tinggini ma nafiini keera, kaföonyö a'da

Yasu ara tadigaala kita, kikirî ka tiidhe kiki, "Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnogo."

³¹ A kadu kadhabbu tagirnaana kene a'da ki'döönö lakiini eege ka kardha ku'bu kiidhe dhindho, "Ka Uugaara, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma ungnogo."

³² İkirî Yasu ka töödhi a tümmünü eege iki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nönynyö ana aaga?"

³³ Kiki iini, "Nafa'da ungnogo ka iye, Uugaara."

³⁴ A 'bangnga meene tümmü Yasu anangnga niisö eene ka iye, karooro ka tasala 'buugu kuurna i'i keere.

21

Yasu inynyö Örsaliim

(*Murkus 11.1-11; Lüüka 19.28-38; Yühanna 12.12-19*)

¹ Kene ka ndakete ka Örsaliim ya kikirî köö'dö ka Beet Faji ka Anya ma 'Dikidiyö, ikirî Yasu ka kürünü kadalaadene niini keera. ² İki eene, "Aaga kolo a nöö'di tanno ada kidha no aaga taluna kisine mimi'dinja ku'bu nja 'bing

kisine aaga tagildhe eege aaga tö'dö ana eege a'a. ³ Üürü ömö'di öccö iki aaga a'da niimö ya, aaga tiki iini a'da Uugaara asaasa eege, assa ka tafada ana eege areere."

⁴ Amang ka tumma tanno ne'bi ka takiki no co ööye miini. ⁵ "Aaga tirina eema a kadu ma Sahyüün a'da,

'Uugaara yüüdü ungnunu küdü taalo an'dinigi eyi yiini coo'do,

aka ka 'bing kisine.' "

⁶ İkirî kadalaadene na eera no ka co kadalinggo afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo. ⁷ Kikirî

köö'dö a 'bing kisine kadhifi en'di yeene kide ikiri Yasu ka taka kide. ⁸ A kadu töö'dö kadhabbu kakese en'di yeene ka nafiini anno tasede iisine ma naafa kakese ka fiini. ⁹ A kadu na ungeene ka Yasu kidha no nja tanno ö'dö kini keere no kiidhe kiki a'da,

"Aaga amana tidhindhi a 'Bii'bala tiya Dawud.

Aaga nangnga ta'diila ömö'di tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya nja tidhindhi ka fiini ma ndanaaya."

¹⁰ Aga Yasu ka ndö'dö ka Örsaliim anya co kamuli muli nye'd'de kungngo a kadu tindini ajeene kiki a'da, "Mada i'i yungngo."

¹¹ A kadu kadhabbu tiki a'da, "Yasu i'i ya miini ne'bi ma Nasira ka Jaliil."

Yasu asoro kadu na anadene ka la ma Masala no (Murkus 11.15-19; Lüüka 19.45-48; Yühanna 2.13-22)

¹² A Yasu co ka la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema ka la ma Masala no. Apudu naterbeesa na kadu na aregere gürüüsü no nja eema ma temmiimi ma kadu tanno anadene ana alambo no.

¹³ Ikiri ka tiki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da, 'Di yeede ama tema nja Masala kide,' " aaga kanangnga i'i kada 'tumba ma kanyooro.'

¹⁴ A kadu na kisinsoro no nja kadu tanno sogo'do no tö'dö kini ka la ma Masala

oolona eege. ¹⁵ Ikiri naguugaara ma ka'boge nja a katalaana ma seriyee kene ka tasala türü na Yasu ka tagalinggo no, nja ndhiidhe ma laala tiya dhiidhi ya ka la ma Masala kagu'du eege ka oona eene ka tiidhe kiki a'da, "Tidhindhi na 'Bii'bala tiya Dawud."

¹⁶ Kikiri ka tiki a Yasu, "Naföönyö o'o tumma na laala no?"

I'i yungngo iini ka tiki eene, "Ii, taalo aaga kagüiri sorne ka tiki a'da,

'Ndama naninö ma laala tiya dhiidhi ya

tumma ma tafünügü ko'do kungngo eene ka naninö' "?

¹⁷ Ikiri ka tinyi eege ku'bu ara ka öö'dö kürö aco anya ma Beet Aniya iyyü kide.

Yasu aga'da fa ma indiiye (Murkus 11.12-14, 20-24)

¹⁸ Aga Yasu ka ndafada unggunu co anya lititaka kungngo ya iire tümümü i'i.

¹⁹ Asala fa ma indiiye ka tinggini ma fiini öö'dö kide asala co, taalo asala niimö kide illi dhaaru miini. Ikiri ka tiki eene, "Taalo o'o nara teene afe'de turi." Ikiri indiiye karume ka ööye miini.

²⁰ Aga kadalaadene ka tasala eema ya, kadhere kiki, "Karume indiiye nya areere kungngo?"

²¹ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kada kara

tamma aaga tafa ta'doore ka nanggeedi ya taalo aaga kara ka tüüni ana eema yeede ka tagüüni ana fa ma indiye sugi, lakiini afe'de ara aaga tiki anya tammo, 'Fiki'do napügu eyi yüüdü co to,' ara tafigi nggeege. ²² Nüümö yaada ka asaasa ya a'da kafara aaga ka Masala a tamma ya, ara aaga taluna."

Türü kananja a Yasu

(*Murkus 11.27-33; Lüüka 20.1-8*)

²³ İkirı Yasu kico la ma Masala alaana kadu, a naguugaara ma ka'boge nja kadüfi ma anya tö'dö kini kiki iini, "Türü öjö eege kungngo üüdü ka talinggo iini, a mada ya anangnga türü o'o nalinggo iini?"

²⁴ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga ma nüümö ungodho, kada kara tadirina a'a ya, ara a'a tiki aaga a'da türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini unngo. ²⁵ Türü na Yühanna ka tambeese iini no ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

Kikirı ka teema ungodho eege kiki, "Kaja kara tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga aaga taalo kamma kini?'" ²⁶ A kaja kara tiki a'da, 'Ndama kadu ya,' kari'ba angnga a kadu kudumma eene 'do ya kümmü Yühanna kada ne'bi.'" ²⁷ Kikirı ka tiki a Yasu, "Taalo unngo kussu."

İkirı ka tiki eene, "A'a tekere taalo a'a nara tadirina aaga a'da türü öjö eege

kungngo eede ka talinggo iini."

Tafeene ma tumma ma laala eera

²⁸ İkirı Yasu ka tiki, "Kussu aaga minna? Öm'ö'di inggide ana laala eera, adagümmünü ya dhidha ya iki iini, "Bii'bala eede, ungeene naco talinggo ka siga ma ki'bim'bi tanno eede."

²⁹ "A 'bii'bala tiki, 'Taalo a'a nasaasa co,' lakiini agere eedi yiini ungeene aco.

³⁰ "Öö'dö ka 'bii'bala tiya eera ya asaasa nüümö yiini ka tasaasa ka 'bii'bala tiya dhidha ya iki, 'Ara a'a co uugaara,' lakiini i'i taalo innyo.

³¹ "Mada i'i yungngo agalinggo a tumma tanno pupa tiya iini unngo?"

Kiki a'da, "Ya dhidha ya."

İkirı ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro kadu ma tulu'ba nja katemelö kara tadhe aaga kaco ka tauugaara ma Masala. ³² Kudumma Yühanna ya Tatambeese ya öö'dö ada ala aaga ka fiini tiya dhorro ya, aaga taalo kamma kini, a kadu ma tulu'ba nja kadu tanno temelö no tamma kini, aaga tijöögö aaga taalo kafada ka tatoroko keere aaga tamma kini.

Kadu ma linggo ma ki'bim'bi

(*Murkus 12.1-12; Lüüka 20.9-19*)

³³ "Aaga toodo ka tafeene ma tumma töccö afe'de,

akodho ömö'di naafa ma ki'bim'bi adagasaara ataasa anya ma tiyaana kide atagalinggo 'dasala anangnga tamönggö kide anangnga a kadu ma linggo töccö ara ka tunggeene. ³⁴ Ka uuru ma tawaana ki'bim'bi koonna ka ndö'dö ya, ikiri ka kürünü kadu ma linggo niini kene a'da kaco ta'duga ki'bim'bi. ³⁵ Kikiri kadu na linggo no ka tūmmü eege katabbü ya, kada kidi ya, kada tüdiri könö a nügisi. ³⁶ İkiri ömö'di ma ki'bim'bi ka kürünü kadu ma linggo niini afe'de kadhabbu a tanno adhidha no kadagüüni ana eege afa ma tanno dhidha no. ³⁷ Keere kungngo ya ikiri ka kürünü 'bii'bala yiini kene iki a'da, 'Kara tari'ba a 'bii'bala tiya eede.'

³⁸ "Lakiini kadu na linggo no ka tasala 'bii'bala ya, kikiri ka teema ana ka oona ungodho eege kiki a'da, 'Tandaya ara takarna ka eema ya, i'i yungngo kada kidi i'i, angnga ta'duga eema yiini.' ³⁹ Kūmmü i'i kapükü co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi kadagiidi i'i.

⁴⁰ "Aga ömö'di ma raaga ma ki'bim'bi kara tö'dö ara tönynyö a kadu tanno?"

⁴¹ Kiki iini, "Ara tagirina oroko ya 'do ara ka anangnga raaga ma ki'bim'bi a kadu töccö no, ara tanangnga ki'bim'bi iini ka uuru miini no."

⁴² İkiri Yasu ka tiki eene, "Taalo aaga kagüri tumma

ka Sorne ma Masala? 'Misi ma katürböönö kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese, ma Uugaara ka tadina mo yungngo a kadu katadhere.'

⁴³ "I'i yungngo eede ka tiki aaga, ara Masala ta'duga tauugaara noonno kada manangnga a kadu tanno ara talinggo köö'dö keere a tööyö tammo dhorro mo. ⁴⁴ Ömö'di ya a'dinggö ka misi tammo ya, atili oona, aya misi ka'dinggö kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

⁴⁵ Aga naguugaara ma ka'boge nja naFariisi ka ndaföönyö tafeene ma tumma tanno Yasu no, kussu a'da i'i yeema kene ko'do. ⁴⁶ Ka asaasa tarefe i'i illi eege kari'ba a kadu kudumma eene katümmü i'i kada ne'bi.

22

Tafeene ma tumma taanyara ma tarna

(Lüüka 14.15-24)

¹ A Yasu tageema nja kadu a tafeene ma tumma afe'de iki, ² "Tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja uugaara agüüni ada taanyara ma tarna a 'bii'bala tiya iini. ³ İkiri ka kürünü kadu na linggo nja iini no a'da kaco tūmmünü kadu a'da köö'dö ka taanyara ma tarna, illi eege ka'dükü co. ⁴ Agürünü kadu könö afe'de a'da kiki a kadu tanno

akümmünüdene no, 'Nakin-dinaana a'a kuri needhe a'a nagodha na indhi no, nakindinaana eema ku'bu nye'd'de kungngo, aaga ö'dö ka taanyara ma tarna.'⁵ Lakiini eege taalo kindineene, ömö'di ya co a siga tanno iini, aya tunggeene aco tanadene ana eema tiya iini. ⁶ A kadu könö tümmü kadu na agürünüdene no katabbü eege kadakalinggo tatoroko ana eege kagirina eege. ⁷ I'i yungngo uugaara kagoroo'bo agürünü nasi-gira niini kateefe tagirina kadu na kiidi kadu no, kinyogo anya meene. ⁸ İkirı ka tiki a kadu tanno alinggo no, 'Kuri ungngo akindinaana njaana anaku'bu, illi kadu na kümmünüdene no taalo eege kamiini. ⁹ Agolo a nafiini na falangnga no, aaga tümmünü kadu, ömö'di yaada ka aduna i'i ka nafiini ya aaga tö'dö ana i'i ka tarna.' ¹⁰ Kikiri kadu na linggo no kaco nafiini ka awagaana kadu neene ka tuna eege no, na na'diila no nja tanno oroko no, a 'buugu ma tarna tadigine a kadu tanno akümmünüdene no.

¹¹ "Aga uugaara ka co 'bügöörı ma co tassa ka kadu tanno kagümmünüdene no ikiri ka tasala ömö'di öccö a'da taalo en'di ma tarna iini ka oona. ¹² İkirı ka tiki iini, 'Nö'dö o'o kita nya teefe ma a'a? En'di ma tarna saga titaalo üdü ka oona?' Ömö'di ya miini ya taki'döönö. ¹³ İkirı uugaara ka tiki a kadu tanno

alinggo no, 'Aaga imi'di i'i ka iisine nja uune aaga tapügü i'i co kürö ka ndüüli afara abbünaana igini ka oona.' ¹⁴ Kudumma a kadu tanno akümmünüdene no kadhabbu, lakiini na agessedene no kidhilli."

Tamana tulu'ba a uu-gaara

(*Murkus 12.13-17; Lüüka 20.20-26*)

¹⁵ İkirı naFariisi ka tunggeene kateefe tema ana ka oona ma tümmü Yasu a 'bandumma ndama nünö tanno iini. ¹⁶ Kikiri ka kürünü kadalaadene neene nja kadu tanno Hirüdüs kiki iini, "Ka Tatalaana, kussu ungngo a'da tumma dhorro eege kungngo üdü nalaana kadu ka fiini ma Masala tiya dhorro ya, na o'o taalo nalinggo a tumma tanno ömö'di na o'o taalo nari'ba iye ma kadu. ¹⁷ Tirina ungngo, niki o'o nya? A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar alla taalo a'diila?"

¹⁸ İkirı Yasu ka tussu ünggü meene, ikiri ka tiki eene, "Aaga na 'dinigi oona coo'do no, minna agu aaga aaga tasaasa takinne a'a? ¹⁹ Aaga ala gürüüsü ma tulu'ba a'a," kikiri ka anangnga jine iini. ²⁰ İkirı ka tiki eene, "Koronggore ya mada i'i yungngo a tarigiri tanno?"

²¹ Kiki a'da, "Na Kayisar."

İkirı ka tiki eene, "Aaga nangnga nümö ya Kayisar a Kayisar, aya Masala aaga tanangnga a Masala." ²² Kene ka taföönyö tumma

no, kadhere ka tumma tanno iini. Kikiri ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

Tafiki'do ka inde

(*Murkus 12.18-27; Lüüka 20.27-40*)

²³ Ka uuru tanno miini no köö'do Sadügiin eege no iki a'da kitaalo tafiki'do ka inde kindini i'i. ²⁴ "Ka Tata-laana, Müüsa iki a'da ömö'di kara teyi a'da taalo 'bii'bala kini, örre yiini ta'duga aka ma örre tiya iini ya eyi ya, amang kini teene ada laala iini. ²⁵ Kaganna nagöre kide ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna eyi a'da taalo laala kini inyi aka ka örre ku'bu. ²⁶ Eyi afe'de aya iidoona ya teyi afe'de nja tiya iidümmü afünü eera ya. ²⁷ Keere kungngo aka teyi afe'de. ²⁸ Mara ta aka tammo mada ana kene ka uuru ma kadu ka tafiki'do ka inde? Kudumma oono kada aka tammo eene nye'd'de kungngo."

²⁹ İkiri Yasu ka tiki eene, "Kaama aaga, aaga taalo kussu nümö ya tumma ka sorne nja türü ma Masala. ³⁰ Taalo kadu karnadene kitaalo karna ajeene ka uuru ma tafiki'do ka inde, lakiini eege kara tafeene nja kadhangga ka 'dotombo'do. ³¹ A kudumma ma tafiki'do ka inde no, taalo aaga kagüiri tumma na Masala ka tiki aaga ka sorne? ³² 'A'a na Masala tammo Abrahiim, Masala ma Ishak nja Masala tammo Yaguub,'" taalo

Masala ma kadu tanno aaya no lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno efe ka 'di no.

³³ A kadu taföonyö tumma niini kadhere ka talaana tanno iini.

Tumma na dhorro

(*Murkus 12.28-34; Lüüka 10.25-28*)

³⁴ Aga naFariisi ka taföonyö a'da Yasu agii'bi Sadügiin ya kümmüünü ana oona, a tumma ta ungodho kene. ³⁵ İkiri tatalaana ma seriye ka tindini i'i, ³⁶ "Ka Tatalaana, tumma öjö eege kungngo kidhindhı ka seriye ma Masala unngngo?"

³⁷ İkiri Yasu ka tiki iini, " 'Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya yüüdü nye'd'de nja oona tanno üüdü nye'd'de nja üüdü tiya üüdü.' ³⁸ Tumma na dhidha no na idhindhı no eege kungngo. ³⁹ A tumma na asigi kide afe'de no nggeege afe'de, 'Asaasa ömö'di ya akete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.' ⁴⁰ Tumma na eere no eege kungngo kama seriye nja talaana ma nagane'bi."

Almasihi nja Dawud

(*Murkus 12.35-37; Lüüka 20.41-44*)

⁴¹ Aga naFariisi ka tümünü ana oona, İkiri Yasu ka tindini eege. ⁴² "Kiki aaga a'da Almasihi aminna? I'i ya 'bii'bala tiya mada 'do?"

Kiki iini, "'Bii'bala ya Dawud."

43 İkirî ka tiki eene, "Dawud sa agala köö'dö nya ümmünü i'i a'da 'Uugaara' eema a türü ma Korong-gore?"

44 'İki Uugaara Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka nîisö ma kuri

ara a'a ka anangnga di-idi yüüdü küdü ka uune ka teene.'

45 Üürü Dawud ka tûmmünü i'i a'da, 'Uugaara,' assa kara tö'dö nya ada 'bii'bala tiya iini?"

46 A ömö'di ana kene ungodho kungngo taalo kara tapadaga tumma iini, ömö'di ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i kungngo titaalo.

23

Yasu eema tumma ma katalaana ma seriye nja na-Fariisi

(*Murkus 12.38-40; Lüüka 11.37-52; 20.45-47*)

1 A Yasu tageema nja kadu nja kadalaadene tanno iini. 2 İki, "Kemmi katalaana ma seriye nja a naFariisi ka kööyö tiya Müüsa. 3 Nîimö yeene kara tiki aaga a'da aaga talinggo ya, aaga linggo, lakiini aaga fa talinggo afa meene kungngo, kudumma eene kadeema kassa taalo kalinggo iini. 4 Kudumma eene kimi'dinaana eema ka tîndhi kamana ka kadu ka na'dakeyi, lakiini eege taalo kara ta'dina ko'do a 'banîisö. 5 Kalinggo eema amang ka kadu tadinö kene kamana na'dugiisine ma en'di tiya

eene kada kadhonggoro.

6 Kasaasa temmiimi ka nagöoyö ma kadu tanno iifi no ka na'buugu ma taanyara nja na'buugu tanno kidha no ka naala ma talaana, 7 kasaasa töøjülü kadu ka namansala, amang ka kadu tûmmünü eege a'da, 'Tatalaana.' 8 Lakiini aaga ya aaga fa tamma ka kadu kûmmünü aaga a'da, 'Tatalaana,' kudumma aaga in'dili kungngo aaga ka nagöre a Tatalaana unnggo ada unggodho. 9 Aaga tafa tûmmünü ömö'di ka 'büdhülü a'da pupa tiya ada, kudumma Pupa tiya ada unggodho ka 'dotombo'do. 10 Aaga tafa tamma ka ömö'di ka tûmmünü aaga a'da dhabbu, kudumma dhabbu ma aaga unggodho, Almasihi. 11 Ömö'di ya dhabbu ana kada ya, i'i yungngo ara talinggo ada aaga. 12 Ömö'di ya 'dinigi eyi yiini coo'do ya ara tapadaga keere, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tiicolo ya ara ta'diniginja ko'do.

13 "Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, keere aaga ka ñnye ma tauugaara ma 'dotombo'do ka kadu kidha aaga, ka eyi tiya ada alla aaga co alla aaga tafa ka kadu tanno asaasa co no kaco.

14 "[Am'ba kada ya aaga ka katalaana ma seriye no nja naFariisi na 'dinigi nanggeyi

naada coo'do no, kiiisii ni iiya ma nagüüme kaama eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho.]

15 "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye no nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kata'da aaga dhüle nja naato amang kada taluna ömö'di unggodho, a niimö yaada ka talaana i'i kide ya atanangnga i'i aco ka issi ma Jahanam teera adhabbu atiya ada.

16 "Am'ba kada ya aaga no naguugaara kada kisinsoro no, kiki aaga, 'Ömö'di ya aküdöönö ka la ma Masala taalo tafa ka taküdöönö niini dhorro, lakiini ömö'di ya aküdöönö ana dahaba ma la ma Masala ya, afa ka taküdöönö tanno iini.' 17 Aaga kanagaaga aaga takisinsoro minna i'i yungngo idhindhä? Dahaba alla la ma Masala ya amana dahaba ka tinsili ya? 18 Aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma misii ma tirri ya, taalo tafa ka taküdöönö tanno iini dhorro, lakiini ömö'di ya aküdöönö ana niimö ka misii ma tirri ya, ara tafa ka taküdöönö tanno iini.' 19 Öjö i'i yungngo idhindhä aaga na kisinsoro no? Tirri alla misii ma tirri ma amana niimö ma tirri ka tinsili mo? 20 Taalo aaga kussu a'da ömö'di ya

aküdöönö ana eere ma misii ma tirri ya ara taküdöönö ana eema tiya inggide ya nye'd'de? 21 Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma la ma Masala, aküdöönö iini nja Masala tammo anna kide mo. 22 Ömö'di ya aküdöönö ana eere ma 'dotombo'do ya, aküdöönö ana eere ma 'buugu ma temmi ma Masala nja ömö'di tiya emmi kide ya.

23 "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma seriye nja naFariisi no an'dinigi nanggeyi neene coo'do no, kamana aaga faana ma naana ku'bu, kondho nja murteega. Lakiini aaga sa kadüüni tö'bö a niimö tiya a'diila ka seriye ya, tadho ka nafiini dhorro nja 'bangnga nja tindinaana kadu ku'bu, eema ya miini ya yungngo ada kara tagalinggo iini aaga tafa tüürü ma töccö. 24 Aaga na naguugaara na kisinsoro no, ka'duga aaga aruuge ka 'biidi lakiini aaga ka 'duuru malaga.

25 "Am'ba kada ya aaga na katalaana ma seriye no nja naFariisi na an'dinigi nanggeyi neene coo'do no, kagunu aaga 'dugeere ma ker'de nja 'dugeere ma dho lakiini teene miini adigine ana eema, ma nyooro nja tallogo. 26 O'o na taga Fariisi na soro no, aagala teene ma ker'de nja teene ma dho, amang kene tinsili afa 'dugeere miini.

27 "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma serīye no nja naFariisi aaga no an'dinigi nanggeyi naada coo'do no, kafeene aaga nja naala ma oofa ka'diila ndama kürö lakiini ndama teene miini kadigine a ku'buuni ma kadu tanno aaya no kada nyoro katunya. 28 Aaga kafiigi nggeege ndama kürö kafeene aaga nja kadu tanno a'diila no lakiini nanggeedi naada ka teene nye'd'de kungngo, tadigine ana eema ma korokoro nja tatoroko.

29 "Am'ba kada ya aaga no katalaana ma serīye no nja naFariisi aaga no 'dinigi nanggeyi naada coo'do no, karü'bü aaga naala ma oofa ma nagane'bi aaga tindinaana naala ma oofa ma kadu tanno 'diila no. 30 Aaga teema aaga tiki a'da, 'Kaja kara taganeene ka naguuru tanno kafaafa ma angnga no, taalo angnga kara tagosso ka tagirina nagane'bi eene.' 31 Aaga tussu nanggeyi tanno ada a'da aaga ka laala ma kadu tanno agirina nagane'bi no, 32 Aaga tūmō eema ya toroko ya kafaafa ma aaga ka tagüüni ya.

33 "Aaga ka nöönī aaga ta laala ma nöönī ara aaga sa karünō ka tapusu adene ma issi ma Jahanam nya? 34 I'i yungngo eede kara sa kürünü nagane'bi kada nja kadu tanno 'dara no nja katalaana, aaga tagirina könō aaga tabünnü

no ka salii'bi, aaga tabbü könō ka naala ma talaana aaga tasoro eege ka naanya kadara co anya tökömō. 35 Amang ka eriidō tiya kadu tanno agirinadene na adho ka fiini no ya uurunja ka 'büdhülü ya, ndama eriidō tiya Habiil tiya a'diila ya nja eriidō tiya Sakariya 'biibala ya Barkiya yaada ka tagiidi i'i ka söödō ma la ma Masala nja misi ma tirri. 36 Ara a'a tadirina tumma aaga, eema ya in'dili kungngo ara tö'dō ka sere tiya.

*Yasu asaasa Örsaliim
(Lüüka 13.34-35)*

37 "Örsaliim, Örsaliim, o'o no kirina nagane'bi na tūdiri kadafiini na Masala ka tagürünü eege kono no taanya nasaasa a'a tawaana laala yüüdü ka oona afa koogoro ka tawaana laala yoono ka tūm'bü ma egedhe tiya oono, aaga tanu. 38 Aaga assa ka 'di tiya ada ungngo ara tinyi kada ku'bu. 39 Ara a'a tiki aaga, taalo aaga kara tassa kede afe'de illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömō'di tiya öö'dō ana eere ma Uugaara ya.' "

24

*Yasu eema tumma ma taga'dadene ma la ma Masala
(Murkus 13.1-2; Lüüka 21.5-6)*

1 İkirī Yasu ka öö'dō kürö ndama la ma Masala ya, İkirī kadalaadene niini kalaga i'i ka tarü'böönō ma la ma

Masala. ² İkirî ka tiki eene, "Kiji aaga eema ya nye'd'de ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo misî ma unggodho kungngo mara türeene ka ma tööje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo."

³ Aga Yasu ka temmi ka Anya ma 'Dikidiyö ya, a kadalaadene niini tindini i'i ka unggondho kiki iini a'da, "Tirina ungngo 'ba, tumma no kara talinggo adene aada, a niimö i'i yungngo iidi kara tussu iini a'da ara o'o tö'dö nja titaalo ma 'büdhülü?"

⁴ A Yasu tiki eene, "Aaga adinö ko'do iidi ömö'di öccö tüpü aaga ka taama. ⁵ Ara kadu sa köö'dö kada kadhabbu ana eere tiya eede kiki, 'A'a na Almasihi,' iisîni kadu kadhabbu. ⁶ Ara aaga sa kaföonyö tumma ma kadu kadeema koro'bo, aaga taföonyö tumma ma koro'bo ka teemadene ku'b'ba, lakiini aaga fa tari'ba aaga ta'deedene ka oona, tafigi miini i'i ya miini lakiini taalo titaalo ma 'büdhülü eege kamiini. ⁷ Ara koro'bo tanna ka anya nja anya tökönö, a tauugaara no teema koro'bo nja tauugaara töccö, a 'buugu ka oona ta iire a 'büdhülü ta'digi'di ajeene ka oona nye'd'de. ⁸ Tatta tüm'bü ma tin'di ma teene.

⁹ "Ka naguuru tanno miini no ara aaga tümününja a kadu kapusu aaga kagirina aaga a kadu ma 'büdhülü nye'd'de tanu kada kudumma eere tiya eede.

¹⁰ Ka uuru tanno miini no, ara kadu kadhabbu ka tapadaga oona keere ka tamma ma Masala kummünü kadu töccö a kadu töccö kakirimi ajeene unggodho eege ömö'di ya tanu ka tööje. ¹¹ A nagane'bi na iisîni kadu no, tabbü 'dala kadhabbu kaama kadu kadhabbu. ¹² Kudumma tadhabbu ma eema ya toroko ya a tasaasa ajeene tiicolo kadu ka nanggeedi kadhabbu. ¹³ Ömö'di ya idhi oona ku'bu ya ara toolonadene. ¹⁴ Ara tumma ma İnjüli ma tauugaara teemadene ka 'büdhülü in'dili amang ka kadu nye'd'de tussu uuru na eere no sa köö'dö keere.

Taga'dadene na dhorro no (Murkus 13.14-23; Lüüka 21.20-24)

¹⁵ "Kada kara tiji tatoroko ma 'buugu na ne'bi Danial ka tageema a'da kara tö'dö ka 'buugu tiya insili ya, fa ka ömö'di ya iröönö ya ussu. ¹⁶ A kadu na ka Yahüüdiya no tarünö kaco na'dikinya. ¹⁷ Ömö'di ya ka la ko'do ya taalo atö'dö ku'bu ma co tindi eema ka 'bügöörî. ¹⁸ A ömö'di ya ka siga ya taalo ara tapadaga oona keere aco 'di ta'duga en'di yiini. ¹⁹ Am'ba kada aaga na iiya na agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no. ²⁰ Aaga fara ka Masala amang kada tafa tarünö feele kungngo nja uuru ma Sa'bidî. ²¹ Ara tagoroo'bo tö'dö ka 'buugu katoroko taalo agöö'dö ka

'bühülü jiddi ma Masala ka tadina i'i ta'bitingngö taalo agalinggo adene a'da taalo talinggo adene afe'de. ²² Ka Masala kara tafa tanangnga naganuuru na miini no kadhügüdhügü ya taalo ömö'di ma ta koolonadene 'do, lakiini kudumma kadu tanno Masala ka tagesse eege no i'i yungngo, oono kanangnga naganuuru no miini no kadhügüdhügü. ²³ Aga ömö'di töccö kara tiki aaga a'da, 'Almasiihi ungnö kita,' alla, 'Inni kannna,' aaga fa tamma kini kide. ²⁴ Ara kadu kadhabbu sa köö'dö, kiki a'da eege ka Almasiihi na iisiinü kadu no nja nagane'bi tanno korokoro no tabbü 'dala kalinggo eema keefe kale'bele eema kamana i'i ka tidhindhi ma taga'da kadu ka nanggüdü iini, üürü kaluna fiini miini nja kadu tanno Masala ka tagesse eege no. ²⁵ Aaga föönyö, nilli a'a ka tirina tumma no aaga 'bitingngö.

²⁶ "Üürü ömö'di ka tiki aaga a'da, 'Ti inni ka dhüile kannna,' aaga fa co, üürü kiki a'da, 'Ungngo ka 'bügöörü kita,' aaga tafa tamma kide. ²⁷ Kudumma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü no, kafeene nja talimaana ma toambo'do na alimaana ndama fiini ma ndanaaya, öyeene ka niimö ma ndanaaya. ²⁸ 'Buugu ya niimö ka teyi kide ya ara nagolo tarügü kide.

Tö'dö ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü
(*Murkus 13.24-27; Lüüka 21.25-28*)

²⁹ "Ka tatoroko ma 'buugu ka naganuuru tanno miini no,
'ara ndanaaya talifi
a tere taalo ara töyeene,
a midigi ta'dinggeene
ndama 'dotombo'do,
a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.'

³⁰ "Ka uuru tanno miini no ara koola ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tabbü 'dala ka 'dotombo'do a kadu tafara ka naanya ka oona nye'd'de kungngo, a kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu tö'dö ndama tülüügü ka 'dotombo'do a türü a tidhindhi miini. ³¹ Assa ka kürünü kadhangga niini a tinüdü kafara ko'd'do ka na'buugu tanno egüisö no ma tawagaana kadu niini ka tagesse eege no koona ndama 'dotombo'do koona nye'd'de kungngo.

Talaana ma indüye
(*Murkus 13.28-31; Lüüka 21.29-33*)

³² "Aaga 'duga talaana ma indüye no amang kada tussu iini kada katiji naseldhe miini kandana dhaaru ka kirikiri ya aaga tussu a'da kooro ka ndakete. ³³ Kadu kara tiji eema ya nye'd'de kungngo afe'de ya, aaga tikiri ka tussu a'da 'buugu andakete kara tö'dö. ³⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene a'da aleefe sere ya kide. ³⁵ Ara 'dotombo'do

titaalo nja 'būdhūlū, lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do
(*Murkus 13.32-37; Lüüka 17.26-30, 34-36*)

³⁶ "Lakiini uuru no miini no nja ndanaaya tanno miini no taalo ömö'di ma tara tussu unggodho kungngo salla kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa unggodho i'i. ³⁷ Afa ma tiya agalinggo adene ka uuru ma Nööh, nggeege afe'de ka uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ³⁸ Ka uuru tanno 'biidi ka tüfürü taga'duga 'būdhūlū ya kaguri kadu, kooye karnajeene idhi uuru na Nööh kaco a mürkabū no tö'dö. ³⁹ Kitaalo kussu tumma no, idhi a 'biidi tö'dö a 'duga kadu nye'd'de kungngo, ara tafiigi nggeege ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö no. ⁴⁰ Ka uuru tanno miini no ara kadu tanna ka siga keera akonadene unggodho, aya türeene. ⁴¹ A iiya tawöönö keera ka 'doonya ma tawöönö ammo tagonadene ammo tütü.

⁴² "Aaga adini ko'do so, kudumma ada taalo ka tussu uuru ma Uugaara ka tö'dö kide no. ⁴³ Aaga ussu tumma no, ka ömö'di ma 'di kara tussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö ko'do, taalo ara tarigide taalo tafa ka 'di tiya iini anyoorodene. ⁴⁴ Aaga indinaana oona ku'bu dhorro, kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka uuru tanno ada katitaalo kindhigi i'i kide no.

Ömö'di ma linggo ya adho ka fūni ya

(*Lüüka 12.41-48*)

⁴⁵ "Ömö'di ma linggo öjö i'i yungngo odho ta'dara ka ömö'di ma 'di, kanangnga i'i ka amana eema ma kuri a kadu ka uuru miini. ⁴⁶ A'diila nja ömö'di ma linggo tiya miini ya, ömö'di tiya iini ka tö'dö aduna i'i ka talinggo kungngo. ⁴⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangnga i'i kafa ka eema tiya iini nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Uuru ömö'di ma linggo ya miini ya atoroko ka eedi ya, iki ka eyi tiya iini a'da, 'Ara ömö'di ma 'di tadoono ku'bu taalo ara tö'dö areere,' ⁴⁹ ikiri ka abbü köje na linggo nja iini no, a kuri ooye nja kadu tanno nake ka ngeeli no. ⁵⁰ İkiri ömö'di ma 'di ka öö'dö ka uuru tanno iini ya, taalo ussu a'da ara tö'dö kide no. ⁵¹ İkiri ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangnga i'i ka afeene nja kadu tanno oroko no, afara abbünaana igini ka oona.

25

Tafeene ma tumma ma lömü na ada'baaga no

¹ "Ka naguuru tanno miini no, tauugaara ma 'dotombo'do kafeene nja lömü na ada'baaga ka'duga nagalamba kunggeene ma tara co toreene nja tatarna. ² A könö ka inggide ka iidümmü kanagaaga ka oona, anno iidümmü no ka'dara. ³ Anno nagaaga no tadhifi nagalamba, illi eege

kitaalo kagufu uu'ba miini nja eene. ⁴ Anno na 'dara no, ta'duga ügü'de ka tigine ana uu'ba ma nagalamba tanno eene. ⁵ A tatarna tadoono ku'bu taalo ö'dö areere a lömü tanyege'de ku'bu karigide eege in'dili.

⁶ "Ooso ka teene ya, asa ndhiidhe tafara, 'Assa tatarna tö'dö, aaga ö'dö kuro aaga toreene nja iini.'

⁷ "Ikiri lömü kafiki'dö nye'd'de ma tindinaana nagalamba neene ku'bu. ⁸ Ikiri na nagaaga no ka tiki a tanno 'dara no, 'Aaga inyi uu'ba yaada unngo kudumma nagalamba niidi ka tadhülü ku'bu.'

⁹ "Ikiri na 'dara no ka tiki eene, 'Taalo ara ta'dimo kaja in'dili lakiini agolo ka kadu tanno anadene iini no aaga co tana yaada.'

¹⁰ "A kene ka ndungeene ma tara co tana uu'ba ya, a'da adhe tatarna. A lömü na kindinaana eema yeene ku'bu no kaco 'buugu ma tarna nja iini keere ka inye.

¹¹ "Amussu kungngo ya asa türeene ma lömü tö'dö afe'de kiki, 'Ka Uugaara, ka Uugaara, fa'da inye unngo.'

¹² "Ikiri ka tiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro a'da, taalo a'a nussu aaga.'

¹³ "Nggeege aaga adini ko'do. Kudumma ada katitaalo kussu uuru nja ndanaaya tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini.

Tafeene ma tumma ma gürüüsi ma linggo
(Lüüka 19.11-27)

¹⁴ "A tauugaara ma 'dotombo'do kafeene afa ömö'di asaasa tunggeene, assa ka tagümmünü kadu ma linggo niini asümunaana gürüüsi ma linggo eene ku'bu. ¹⁵ Adakinaana kene ku'bu, tamana ma türü tanno iini, anangnga a tiya eema iidümmü, anangnga a tiya eera, anangnga a tiya ungodho. Assa ka tunggeene. ¹⁶ A ömö'di ya 'duga eema iidümmü ya, tunggeene atefe talinggo iini, aduna ada kide iidümmü afe'de. ¹⁷ A ömö'di ya a'duga eera ya, tagalinggo nggeege aduna kide eema eera. ¹⁸ Lakiini ömö'di ya a'duga niimö ungodho ya, eefe tasigi'di ööye ka 'büdülü atü'bü eema ya uugaara tiya iini ya kide.

¹⁹ "Kene ka ndagu'du dhabbu ya, ikiri uugaara ka öö'dö ma ta'duga eema yiini kene. ²⁰ Ömö'di ya aga'duga eema iidümmü ya, tö'dö adhifi eema ya agusunja kide iini iidümmü afe'de, iki iini, 'Ka uugaara, naganangnga o'o gürüüsi a'a ma linggo iidümmü, na a'a tagalinggo nagusu kide iidümmü afe'de assa kide.'

²¹ "Ikiri uugaara yiini ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya dhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya,

aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yүүүдү.'

22 "A ömө'di ya aga'duga eema eera ya tö'dö iki, 'Ka uugaara, nakadhifi o'o gürүүsi ma linggo a'a eera naduna kide eera, eede ka tagusu kide afe'de assa kide.'

23 "Ikiri ka tiki iini, 'Nagalinggo o'o ka'diila na o'o nadho ka fiini no nagaafa o'o ka ligeema tiya idhilli ya nara tanangnga o'o kafa ka tiya adhabbu ya, aayu kico ka dhodho tanno uugaara tiya yүүүдү.'

24 "A ömө'di ya a'duga niimö unggodho ya tö'dö iki, 'Nussu a'a a'da o'o na ömө'di tiya toroko ya, naraana o'o a'da taalo o'o naleele nawaana eema koonna a'da taalo o'o nadinigi.

25 Nari'ba a'a na teefe tatü'bü eema yүүүдү ka 'büdhülü assa kide la niimö yүүүдү.'

26 "Ikiri uugaara yiini ka tiki iini, 'O'o no toroko nadhunu! Nussu o'o a'da a'a naraana a'da taalo a'a nadinigi nawaana eema koonna a'da taalo a'a naleele?

27 O'o nama tanangnga gürүүsi yeede ka benki, eede ka töö'dö naluna niimö kide.'

28 "Ikiri ka tiki a kadu ma linggo, 'Aaga 'duga eema ya kini, aaga tanangnga ömө'di tiya ana eema ada'baaga ya.

29 Kudumma ömө'di tiya ana niimö agusunja kini kide adhabbu, aya niimö ka titaalo kini ya 'bantiya ungnго kini ya ara ta'dugadene. 30 A ömө'di ya toroko ya aaga

pүgү i'i co kürö ka ndüüli aaco afara abbünaana igini ka oona.'

Tahükümü na eere no

31 "Ka uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö ka tidhindhü tanno iini nja kadhangga tanno iini, emmi ka kööyö ma tauugaara tiya iini ya idhindhü ya ka 'dotombo'do. 32 A kadu ka 'büdhülü nye'd'de kungngo tö'dö karүgү kini kidha ikiri ka tagedhaana eege ku'bu afa tadasaana ka tagedhaana kidheefele ku'bu nja ki'biini kungngo.

33 Uuru kidheefele kini ka niisö ma kuri, uuru ki'biini kini ka niisö ma küüle.

34 "Ikiri Uugaara ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma kuri no, 'Aaga kö'dö aaga na Pupa tiya eede ka anangnga baraka aaga no, aaga takarna ka tauugaara tanno, akindinaana kada ku'bu a'da üfürü 'büdhülü tagarü'bü adene.

35 Kudumma iire ka tagu a'a aaga tinyi eema ma kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga tinyi 'biidi a'a, na taga töölöge aaga tagamma kede ka nöö'di tanno ada. 36 A en'di titaalo kede ka oona aaga tagona en'di a'a, na a'a tagamaara aaga tanaana iye kede, nadaganna ka pabuusu aaga tö'dö tassa kede.'

37 "A kadu na adho ka fiini no tindini i'i, 'Ka Uugaara, kaduna ungnго o'o kiga iire kagu o'o, ungnго tinya kuri o'o nja tenege ka tagu o'o ungnго tinyi 'biidi

o'o? ³⁸ Ungngo taduna o'o kada töölöge kiga ungnö tamma küdü ka nöö'di tanno iidi, nja en'di ka titaalo küdü ka oona ungnö tagona o'o, nagirni küdü ka oona? ³⁹ Ungngo taluna o'o ka tamaara kiga, nja üüdü ka tanna ka pabuusu ungnö teefe tassa küdü?'

⁴⁰ "I'i yungngo Uugaara ka tiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, eema yaada ka küüni a nagöre tanno eede no dhiidhi no, aaga kagüüni ana a'a.'

⁴¹ "Ikiri ka tiki a kadu tanno iini ka niisö ma küüle no, 'Aaga sigi co kanna eede ka oona aaga na aga'dadene no, agolo ka issi ta'billi, na akindininja ka Ebliisi ku'bu nja kadhangga tanno iini.

⁴² Kudumma iire ka tagu a'a aaga taalo kinya kuri a'a, a tenege tagu a'a aaga taalo kinya 'biidi a'a. ⁴³ Na a'a taga töölöge taalo aaga kamma kede ka nöö'di tanno ada, a en'di titaalo eede ka oona taalo aaga kanangnga a'a nagirni kede ka oona, na a'a tagamaara nadaganna ka pabuusu aaga taalo kanana iire kede.'

⁴⁴ "A kadu na miini no tikiri ka tiki iini, 'Ka Uugaara, kaduna ungnö o'o kiga iire kagu o'o nja tenege, na taga töölöge, en'di titaalo küdü ka oona, na o'o tagamaara na o'o taganna ka pabuusu ungnö saga taalo kamünügü o'o ko'do?'

⁴⁵ "I'i ara sa katiki eene, 'Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, niimö yaada

ka titaalo kagüüni ada a kadu tanno dhiidhi no aaga taalo kagüüni ada a'a.'

⁴⁶ "A kadu na miini no kaco ka tapusu adene ta'billi, ara na 'diila no kaco ka tefe ka 'di ta'billi."

26

Kadu keemaana ka oona ma tummy Yasu

(*Murkus 14.1-2; Lüüka 22.1-2; Yühanna 11.45-53*)

¹ Aga Yasu ka ndatimö tumma niini nye'd'de kungngo ya, ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, ² "Kussu aaga a'da Taanyara ma Tada'da ka Erüdü ka ndöreene fungngö eera, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tahükümüdene abünnünja ka salii'bi."

³ A ka uuru tanno miini no kemmi naguugaara ma ka'boge nja kadüüfi ma anya ka 'di tiya Kiyaafa ya uugaara ma ka'boge ya.

⁴ Kada keemaana ka oona ma tummy Yasu ana ünggü kiidi i'i. ⁵ Lakiini eege kiki, "Kada fa talinggo tumma no ka Taanyara ma Tada'da ka erüdü i'di kadu co ka muli muli."

Aka muuru kondho ka Yasu ka oona

(*Murkus 14.3-9; Yühanna 12.1-8*)

⁶ Aga Yasu ka taganna ka Beet Aniya ya ka 'di tiya Samaan ya akaana kutukunya ya, ⁷ aka tö'dö a sügü'de adigine a kondho tammo agu'daana mo marooro ka tuuru kini ka üüdü a'da agu eema.

⁸ Ikiri kadalaadene niini

ka tasala linggo no ya, kagoroo'bo kiki, "Minna agu kondho maga'dadene ün'dügüngngö. ⁹ Taalo ama aja kara tagatenege iini ka agu'daana a gürüüsü miini tananja kadu tanno eema ka titaalo kene no."

¹⁰ İkirî Yasu ka tussu iki eene, "Minna agu aaga, aaga tanyamanya aka mo ka oona? Oogo magalinggo nîimö ya a'diila ya ana a'a. ¹¹ Kadu na eema ka titaalo kene no kaneene nja aaga turi, lakiini taalo a'a nara taneene nja aaga turi kungngo. ¹² A kono ka 'bunaana kondho kede ka oona ya, oogo mindinaana a'a ku'bu ma tatü'büdene. ¹³ Ara a'a tadirina tumma dhorro, ka kadu kara tadünügü tumma ma injüüli co a kadu ka 'buugu koona in'dilî kadünnü tumma na aka tammo afe'de amang kene tagüigi oogo iini."

Yahüüsa amma ka tûmmünü Yasu a kadu
(Murkus 14.10-11; Lüüka 22.3-6)

¹⁴ A tatalaadene könö ana kada no ada'baaga kafünü eera no ya ana eere a'da Yahüüsa Askaryüüti ungeene aaco ka naguugaara ma ka'boge. ¹⁵ İki eene a'da, "Ara aaga tanangnga minna a'a ara a'a ka tûmmünü Yasu aaga?" Kikîri ka anangnga gürüüsü iini ukumu ömö'dî aco iisine. ¹⁶ Ndama uuru tanno miini no, andawwa fiini ma tara tûmmünü i'i eene.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Murkus 14.12-21; Lüüka 22.7-14, 21-23; Yühanna 13.21-30)

¹⁷ Ka uuru ma Taanyara ma Dheedhifi na dhidha no, ikîri kadalaadene ka öö'dö ka Yasu kiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü kasaasa a'da ungnco tindinaana kuri ma Taanyara ma Tada'da ka Erîidö?"

¹⁸ İkirî ka tiki eene, "Agolo ka ömö'dî ka anya aaga tiki iini, 'Tatalaana, asa uuru neede tö'dö nara co tagu eema ma Taanyara ma Tada'da ka Erîidö ka 'dî kita üüdü nja kadalaadene tanno eede.' " ¹⁹ İkirî kadalaadene ka tagüünî afa ma tiya Yasu ka tirina eene ya, kikîri ka takindinaana eema ma Taanyara ma Tada'da ka Erîidö ku'bu.

²⁰ Aga 'buugu kanda si-iyaya ya, ikîri Yasu ka temmi ka tarabeesa ma kuri nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no ma tara tagu eema. ²¹ A kene ka ndaguri ya, ikîri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'dî öccö ana kada ara tûmmünü a'a a kadu."

²² A kadalaadene tamüürü kindini i'i ka unggondho kiki, "A'a no miini, Uugaara?"

²³ İkirî ka tapadaga tumma eene iki, "Ömö'dî ya ara tunggu nîisö ka dho nja a'a ya, i'i yungngo ara tûmmünü a'a a kadu. ²⁴ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara

teyi afa ma sorne ka tiki, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara tüssünü 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu ya. A'diila kini kara tafa tageenedene."

25 İkirî Yahüüsa ya ara tüssünü i'i a kadu ya ka tapadaga tumma iini indini i'i iki iini, "Ka Tatalaana, timin'da taalo a'a na miini?"

İkirî ka tiki iini, "İi, O'o na miini."

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(*Murkus 14.22-26; Lüüka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25*)

26 A kene ka ndagu eema ya ikirî ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga a kadalaadene tanno iini iki, "Aaga la aaga kuri, tuu'da neede eege kamiini."

27 A'duga ker'de ma ngeeli anangnga ta'diila a Masala anangnga eene iki, "Aaga ooye kide aaga in'dili kungngo.

28 Kudumma eriidö tiya eede i'i yungngo, eriidö ma timi'di tumma, ya uurunja co ka üüdü ma kadu kadhabbu ma toolona tatoroko neene. 29 Ara a'a tiki aaga, ndama uuru tanno taalo a'a nara tooye ngeeli na edhe no, ara uuru ka öö'dö na a'a sa tooye i'i kada issi nja aaga ka tauugaara tanno Pupa tiya eede."

30 Kikirî ka tüwe tüüsü kö'dö kürö ka co Anya ma 'Dikidiyö.

Yasu ussu ara Bütrüs ara ta'düsünü i'i

(*Murkus 14.27-31; Lüüka 22.31-34; Yühanna 13.36-38*)

31 İkirî Yasu ka tiki eene, "Ka ooso tanno ara aaga tinyi a'a ku'bu, kudumma sorne ka tiki,

'Ara a'a tabbü tadasaana a kidhefele tarünü kasananjaana ku'bu.'

32 Lakiini kede kara tafiki'dö ka inde ya, ara a'a tadhe aaga naco Jaliil."

33 İkirî Bütrüs ka tiki, "Üürü kadu kinyi o'o ku'bu nye'd'de ya, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu."

34 İkirî Yasu ka tiki iini, "Tumma eege kungngo eede kara tadirina o'o, ka ooso tanno ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona a'da üfürü dhimbi tafara."

35 A Bütrüs tiki iini, "Assa kada inde ara a'a teyi nja o'o, taalo a'a nara ta'düsünü o'o." A kadalaadene tatiraana nggeege nye'd'de kungngo.

Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani

(*Murkus 14.32-42; Lüüka 22.39-46*)

36 İkirî ka öö'dö nja kadalaadene tanno iini ka 'buugu inggide ana eere a'da Jetsemaani, ikirî ka tiki eene, "Aaga emmi kita ara a'a ka co tafara ka Masala."

37 A'duga Bütrüs nja laala tiya Za'bedi keera nja iini, a müürü tüssümü i'i kada inde. 38 İkirî ka tiki eene, "Namüürü a'a 'do afa meede kara teyi kungngo, aaga

öödhĩ kita aaga adinö ko'do nja a'a."

39 İkirĩ ka tasigi keere kene ka oona idhilli kungngo iti dhugudha ku'bu ka 'büdhülü eema nja Masala iki, "Pupa yeede, üürü nasaasa 'duga ker'de ma tadhügürü mo kede, lakiini taalo a'da a'a nasaasa lakiini ndama eedi tiya üüdü ka asaasa kungngo."

40 Apadaga ka kadalaadene aduna eege ka tarigide, İkirĩ ka tiki a Bütrüs, "Taalo aaga kambaanya tadinö ko'do nja a'a ana ndanaaya ka ungodho kungngo?

41 Aaga adinĩ ko'do aaga tafara ka Masala, İ'dĩ aaga ta'b'badene a tatoroko. Koronggore ana türü illi tuu'da ka ki'di."

42 Afada asigi keere afe'de eema nja Masala iki, "Pupa yeede, üürü taalo o'o nasaasa ta'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona illi na a'a tooye, fa kide ada tumma tanno üüdü eege kamiini."

43 Afada öö'dö aduna eege ka tarigide kudumma tarigide ka talinggo eege dhorro. 44 İkirĩ ka tinyi eege ku'bu apadaga ka fara ka Masala asa tiidoona ütü ka tema tumma na ungodho no.

45 Afada apadaga ka kadalaadene tanno iini iki eene, "Aaga kaleefe tafüngngö aaga tarigide? Aaga assa, uuru ma tahükümü tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü miini kara tahükümüdene ananja ka

iisine ma kadu tanno oroko no. 46 Aaga fiki'dö, angnga tunggeene, asa ömö'dĩ ya ara tümünü a'a a kadu ya andö'dö."

Tümmöönö ma Yasu
(*Murkus 14.43-50; Lüüka 22.47-53; Yühanna 18.3-12*)

47 Ka Yasu ka taleefe teema kungngo ya, a'da adhe Yahüüsa tatalaadene ana kadu tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini kadhabbu a magulu'ba na kadhonggoro no a maguufi, a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ka kürünü eege. 48 A ömö'dĩ ya ara tümünü i'i a kadu tiki eene, "Ömö'dĩ yeede kara tööjülü i'i ya i'i ya miini aaga ümmü i'i." 49 İkirĩ Yahüüsa ka tasigi ka Yasu kete iki iini, "Tatalaana! Aa nööjülü o'o."

50 İkirĩ Yasu ka tiki iini, "Ömö'dĩ eede, alinggo nümö yüüdü ka öö'dö kide ya," kikirĩ ka öö'dö kümmü i'i. 51 İkirĩ ömö'dĩ könö ana ka kadu tanno Yasu ka afanna kulu'ba ma dhonggoro mo armuna ömö'dĩ ya alinggo ada uugaara ma ka'boge ya ka neeso iini.

52 İkirĩ Yasu ka tiki iini, "Padaga kulu'ba müüdü mo dhonggoro mo co 'buugu miini, ömö'dĩ ya tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo ya, ara tiididene iini. 53 Kiki aaga kide a'da taalo nara tambaanya tiki a Pupa tiya eede akinyi a'a ma tagürüniigi a nasigira ma kadhangga kadhabbu

kada'baaga kafünü eera ö'dö iini a'a? ⁵⁴ Ara tumma na ka sorne no co ööye miini nya, iki a'da eema ya 'do ya ara talinggo adene ngegee."

⁵⁵ Ka uuru tanno miini no ageema Yasu nja kadu kadhabbu, "A'a na tataga'da 'buugu yungngo ada köö'dö a magulu'ba tammo kad-honggoro mo nja maguufi? Nagemmi a'a ka 'booro ma la ma Masala nalaana aaga, aaga taalo kümmü a'a. ⁵⁶ Tumma nye'd'de kungngo no, kö'dö amang ka tumma tanno nagane'bi co ööye miini." İkirî kadalaadene ka rünö nye'd'de kinyi i'i ku'bu.

Yasu ungnö kidha ma naguugaara ma Yahüüdü

(Murkus 14.53-65; Lüüka 22.54-55, 63-71; Yühanna 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ A kadu na ümmü Yasu no keefe tunggu i'i co Kiyaaafa, ya uugaara ma ka'boge ya, a'da katalaana ma seriye nja kadüifi ma anya kinggide kemmi nja iini. ⁵⁸ A Bütürs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba kadara co öö'di tiya uugaara ma ka'boge aco a 'bügöörî ka teene emmi nja kadu tanno afa ka 'di tiya Kiyaaafa, iiri nümö ya ara talinggo adene ya.

⁵⁹ A naguugaara ma ka'boge nja naguugaara tanno emmi no tagawwa nümö ma korokoro ma tafünü ka Yasu ka oona amang kene tiidi i'i. ⁶⁰ Kitaalo kaduna nümö a'da kö'dö kadu kadhabbu kataküüfö korokoro illi

kadu keera kafiki'dö küfü korokoro kiki, ⁶¹ "Ömö'di ya iki a'da, 'Ara a'a tambaanya türödü'di ma Masala nassa ka arü'bü i'i a füngngö iidoona.'"

⁶² İkirî uugaara ma ka'boge ka fiki'dö iki a Yasu, "Taalo o'o na tadiri nümö 'do? Tumma öjö eege kungngo a kadu tanno kadeema küdü ka oona ungnö?" ⁶³ A Yasu takî'döönö dhore, İkirî uugaara ma ka'boge ka tiki iini, "Aküdüönö ana eere ma Masala tammo adinö mo tirina tumma ungnö üürü o'o na Almasihi 'Bii'bala ma Masala."

⁶⁴ İkirî Yasu ka tiki iini, "İi, o'o niki. Lakiini ara a'a tiki aaga, aaga nye'd'de kungngo ndama uuru tanno ara aaga sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka niisö ma kuri ma Masala tammo ana türü mo ka tunggunu aku'bu ka tülüügü ndama 'dotombo'do."

⁶⁵ İkirî uugaara ma ka'boge ka tarisina en'di ku'bu iini ka oona iki, "Eela Masala! Kasaasa angnga taföönyö minna afe'de? Ka föönyö aaga teelaana ma Masala niini. ⁶⁶ Kiki aaga nya ka tumma tanno?"

Kikiri ka tiki iini, "Fa kini eyi."

⁶⁷ Karooro ka'binynyi alaaga kini ka dhugudha kabbü i'i ka karama. ⁶⁸ Kiki iini, "O'o na Almasihi no, tirina ungnö, mada i'i yungngo abbü o'o?"

Bütrüs a'düsünü Yasu
(*Murkus 14.66-72; Lüüka*
22.56-62; Yühanna 18.15-18,
25-27)

⁶⁹ A Bütrüs ungngo ka 'booro ma 'di, a 'badaada ma linggo mo tö'do kini kete miki, "Naganeene o'o nja Yasu ya ma Jaliil ya."

⁷⁰ Lakiini a'düsüniigi ka kadu kidha nye'd'de kungngo iki, "Taalo a'a nussu nümö yüüdü ka teema ya."

⁷¹ A Bütrüs tunggeene aco inye, a 'badaada kömö tasala i'i miki a kadu tanno kete kono no, "Ömö'di ya aganeene nja Yasu ya ma Nasira ya."

⁷² A Bütrüs ta'düsüniigi afe'de andeera aküdöönö iki, "Taalo a'a nussu ömö'di ya."

⁷³ Amussu kungngo ya, a kadu na 'dingnge ana ko'do no tö'do ka Bütrüs kiki iini, "O'o dhorro ya o'o na ma kadu tanno, tumma nüüdü kafeene nja tanno eene."

⁷⁴ A ndeela 'buugu aküdöönö, "Taalo a'a nussu ömö'di ya!" İkirı dhımbı ka tagolo fara. ⁷⁵ İkirı Bütrüs ka tagiigi tumma na Yasu, "A dhımbı ka tufürü tafara ya ara o'o ta'düsüni a'a tiidoona." İkirı ka co akürö afara fara ya dhiiri ya.

27

Yasu kidha ma Bilatus
(*Murkus 15.1; Lüüka*
23.1-2; Yühanna 18.28-32)

¹ Ligitaka so'd'do kungngo ya, ikiri naguugaara ma

ka'boge nja kadiifi ma anya ka teema ana ka oona ma ti-idi Yasu. ² Kikiri ka timi'di i'i küügü i'i kümmünü uugaara Bilatus.

Inde na Yahüüsa
(*Kadafüni 1.18-19)*

³ Aga Yahüüsa ya agümmünü Yasu a kadu ya ka tasala eege katümmü Yasu ya, a tagussu tümmü i'i, afada ana gürüüsi ya ö'dö ukumu ömö'di aco iisine ya, anangnga a naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya. ⁴ İki eene, "Tatoroko neede eede ka tümmünü ömö'di ya insili ka eedi ya aaga."

Kikiri ka tiki iini, "Minna yüüdi iiri tussu kide nüüdü."

⁵ İkirı Yahüüsa ka tadhifi gürüüsi co la ma Masala. Ara ka tunggeene ateefe tamir'di eyi yiini.

⁶ İkirı naguugaara ma ka'boge ka 'duga gürüüsi kiki a'da, "Eema ma erüdö i'i yungngo taalo ama aja ka'duga angnga tanangnga ka la ma Masala."

⁷ Kadimi'di tumma kadaana 'buugu ka ömö'di ya adina nadhafala ya ma tatü'bü köloge kide. ⁸ I'i yungngo a kadu ka tümmünü siga na miini no Lodho ma Erüdö ta'bitingngö. ⁹ Amang ka tumma tanno ne'bi Armiya co ööye miini iini ka tiki a'da, "Ka'duga gürüüsi ukumu ömö'di aco iisine, i'i yungngo kadu ma İsrayil ka takiki a'da faana miini i'i ya miini, ¹⁰ kadaana siga ma ömö'di tiya adina nadhafala

ya afa ma tiya Uugaara ka tiki a'a ya kungngo."

Bilatus indini Yasu
(*Murkus 15.2-5; Lüüka 23.3-5; Yühanna 18.33-38*)

¹¹ İkirı Yasu ka 'dingnge ka uugaara kidha, uugaara tindini i'i iki, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

İkirı Yasu ka tiki iini, "İi, O'o niki."

¹² A naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya ta'buna tumma iini ka oona assa ki'döönö taalo adiri nıimö. ¹³ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Taalo o'o naföönyö eema yeene ka teema küdü ka oona ya?" ¹⁴ A Yasu taki'döönö taalo adirina nıimö iini, idhi uugaara tadhere 'do.

Yasu ümmününja ka inde
(*Murkus 15.6-15; Lüüka 23.13-25; Yühanna 18.39-19.16*)

¹⁵ Katadaada uugaara amanaga ömö'di ma pabuusu kürö ungodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara.

¹⁶ A ömö'di aganna kide ussudene 'do ana eere a'da Barabas. ¹⁷ Ka kadu kandarügü ya ikirı Bilatus ka tiki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada aaga? Barabas alla Yasu ya ana eere a'da Almasihi ya?" ¹⁸ Kudumma iini ka tussu a'da kirimi i'i yungngo anangnga eege katümmü Yasu.

¹⁹ Aga Bilatus ka ndemmi ka kööyö ma tauugaara ya, mikirı aka miini ka kürünü kini miki, "Ömö'di ya a'diila

ya i'i yungngo, ii'di o'o tüüni nıimö ana i'i, nadhügürü a'a ka uuru tanno 'do ana kümböödö kudumma iini."

²⁰ Lakiini naguugaara ma ka'boge nja kadiifi ma anya kafünü kadu a'da kasaasa Barabas ka öö'dö kürö kara katiidi Yasu. ²¹ İkirı uugaara ka tindini eege iki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da nuurugu mada ada kürö?"

Kiki a'da, "Barabas."

²² A Bilatus tiki eene, "A'a nara tönynyö ana Yasu tiya ana eere a'da Almasihi ya?"

Kikirı ka tiki eege in'dili kungngo, "Bünnü i'i ka salii'bi!"

²³ İki eene, "Ti agalinggo minna ya toroko ya?"

Kakogoona ma tiidhe ko'd'do, "Bünnü i'i ka salii'bi!"

²⁴ Ka Bilatus ka tasala tumma no ya, taalo ka tö'dö keere a nıimö ya, adha ara tö'dö a talumuli kadhabbu, indi 'biidi agala iisine iini ka kadu kidha iki, "Nagu'b'ba a'a ka eriidö ma ömö'di tiya, aaga iiri yaada kara tüüni ya."

²⁵ İkirı kadu nye'd'de ka tiki, "Eriidö yiini ungnö iidi ka oona nja laala tiya iidi."

²⁶ İkirı ka tuurugu Barabas eene kürö ara ka tabbü Yasu assa ka anangnga eene a'da kaco tabünnü i'i ka salii'bi.

Nasigira kamidhi Yasu
(*Murkus 15.16-20; Yühanna 19.2-3*)

²⁷ İkirı nasigira na uugaara ka a'duga Yasu kaco 'di ma uugaara, a nasigira kakedhe i'i ko'do nye'd'de

kungngo. ²⁸ Kakirnö en'di iini ka oona kara kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona. ²⁹ Ka'duga immi kataküüfü niimö ma tu'daana kini ka üüdü afa uugaara kanangnga tam'bala iini ka nüsö ma kuri, kamidhi i'i küürü kini kidha, kiki, "Ungngo kööjülü o'o na uugaara ma Yahüüdü no." ³⁰ Kummü tam'bala kabbü i'i ka üüdü iini ka'binynyi alaaga kini ka oona. ³¹ Kene kandagüüni midhi ku'bu ana i'i kikiri ka kirni ten'di kini ka oona ma öödhe mo iini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

Yasu ungnö ka salii'bi

(*Murkus 15.21-32; Lüüka 23.26-43; Yühanna 19.17-27*)

³² Kene ka ndö'dö kürö ndama anya ana i'i, kikiri ka toreene nja ömö'di tiya ana eere a'da Samaan ya ma Keriwan ya, kadagapusu i'i kanangnga i'i katümmü salii'bi ya Yasu. ³³ Kene ka ndala 'buugu ya ana eere a'da Jüljüsa (Dho ma Üüdü). ³⁴ Kanangnga ngeeli ka tatonggoonyo a kembelö, ikiri ka tagolo aanu ka tooye. ³⁵ Kabünnü i'i ka salii'bi kafanna muduru kasümünaana en'di yiini kene ku'bu. ³⁶ Kemmi kanna kafa kini. ³⁷ Kanangnga niimö kini ka üüdü kakiri tumma, ma tümmü adene niini kide, "YASU YA UUGAARA MA YAHÜÜDÜ YA I'I YUNGNÖ." ³⁸ Kabünnü i'i ku'bu nja kanyooro keera, ya ndama nüsö

ma kuri aya ndama nüsö ma küüle. ³⁹ A kadu na ungeene ka fiini no teela i'i ka'digi'di nanggüüdü kiki, ⁴⁰ "Tataga'da la ma Masala arü'böönö a füngngö iidoona, üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya oolona eyi yüüdü nöö'dö ku'bu ndama salii'bi."

⁴¹ A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadüüfi ma anya kamidhi i'i, ⁴² kiki, "I'i ya oolona kadu öccö assa ka titaalo ambaanya toolona eyi yiini. Üürü i'i ya Uugaara ma Israyil ya tö'dö ku'bu ndama salii'bi amang kidi tamma kini. ⁴³ Agümmünü eyi yiini a Masala iki a'da i'i ya 'Bii'bala tiya Masala moolona i'i 'bitingngö üürü oogo mamma kini." ⁴⁴ A kanyooro na bünnünja ku'bu nja iini no teela i'i keema nggeege.

Inde na Yasu

(*Murkus 15.33-41; Lüüka 23.44-49; Yühanna 19.28-30*)

⁴⁵ A 'buugu ka nduuru ka teene a 'büdhülü nye'd'de talifi ada ndüüli ndanaaya tidhi ka öö'dö kiidoona amuru ma siiya. ⁴⁶ Ka ndanaaya ka ndö'dö kiidoona ya, ikiri Yasu ka tadhiya ko'd'do iki, "Iili, Iili, lima sabaktani?" a'da, "Masala meede, Masala meede, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?"

⁴⁷ A kadu könö na kanna kide no taföönyö kiki a'da, "I'i ümmünü İliya." ⁴⁸ A

ömö'di könö tarünö areere a'duga sifinja anyo'do ka ngeeli ka tonggoonyo a kem-belö ka tam'bala amünügü a Yasu a'da ooye. ⁴⁹ A kadu könö tiki, "Aaga öödhü angnga takassa kini ara İliya tö'dö toolona i'i!"

⁵⁰ İkirî Yasu ka tadhiya ko'do dhindho afe'de assa ka teyi. ⁵¹ A ten'di ma la ma Masala töörese ndama üüdü miini alla aco aa'bu, a 'büdhülü tatinggi'di ka oona a nügisi türürdü kasana njaana ku'bu. ⁵² A naala ma oofu tatanfa'da a kadu na insili na kaaya no tafiki'dö kadhabbu a tuu'da tanno eene keefe ka 'di. ⁵³ Ka Yasu ka fiki'dö ka inde kaco anya tammo insili mo kala oona a kadu kadhabbu.

⁵⁴ A uugaara ma nasigira na ö'dö a kadu ka iüdümmü no (100) nja kadu tanno iini na afa ka Yasu no ka tasala 'büdhülü ka tinggi'di nja eema tiya agüüni adene ya nye'd'de ari'ba tümmü eege kiki, "Tumma dhorro ömö'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i ya miini."

⁵⁵ İya kinggide kadhabbu küröönö ndama ku'b'ba eege kungngo kunggeene nja Yasu ndama Jaliil kalinggo ada iini. ⁵⁶ Eege kinggide nja Mariyom Almajdaliya nja Mariyom nümö ma Yaguub nja Yüüsü, nja nümö tammo laala tiya Za'bedi.

Tatü'böönö ma Yasu
(*Murkus 15.42-47; Lüüka 23.50-56; Yühanna 19.38-42*)

⁵⁷ Ömö'di inggide ana al-maala dhabbu ana eere a'da Yüüsif, ö'dö ndama Raama

a 'buugu kanda siiya, i'i aga tatalaadene tiya Yasu afe'de. ⁵⁸ İnynyo ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu, ikirî Bilatus ka tiki a kadu a'da kanangnga iini. ⁵⁹ İkirî Yüüsif ka 'duga oofu ya Yasu a'bürü i'i ka oona a ten'di tammo insili mo. ⁶⁰ Unggu i'i co la ma oofu tiya iini ka taleefe takii'dödene ka 'dakamba agürü dhembeliili ma dhabbu aküdhü ka la ma oofu ara ka tunggeene. ⁶¹ A Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö temmi kadinö co la ma oofu.

Tafa ka la ma oofu

⁶² A taka ka ndaadha ya, kindinaana oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi, ikirî naguugaara ma ka'boge nja naFariisi kico ka Bilatus. ⁶³ Kiki iini, "Ka uugaara, kagiigi ungngo tumma no ta korokoro tiya iini ka takaleefe tadinö iki, 'Ara a'a tafiki'dö ka inde a füngngö iidoona.'

⁶⁴ Nggeege nangnga kadu kafa ka la ma oofu idhi a füngngö tö'dö iidoona kudumma a kadalaadene tanno iini kara tanggaaga tanyooro i'i, kassa ka tiki a'da i'i afiki'dö ndama inde a tumma no takogoona ma tatoroko dhindho adagii'bi korokoro ya dhidha ya."

⁶⁵ İkirî Bilatus ka tiki eene, "Kadu ma tafa ka 'buugu kungngo ada, agolo aaga co tafa kide unggodho aaga." ⁶⁶ Kikirî ka co kateefe tafa ka la ma oofu kabünnü hitimi ka dhembeliili kanangnga kadu kafa kide.

28

Tafiki'dö na Yasu

(*Murkus 16.1-8; Lüüka 24.1-12; Yühanna 20.1-10*)

¹ Ka uuru ma Sa'bidi kanco a taka taadha so'd'do ma uuru ma Lahada ya, ikiri Mariyom Almajdaliya nja Mariyom tökömö tö'dö tassa co la ma oofu. ² A 'buugu tatinggi'di dhindho kudumma tadhangga ma Masala ö'dö ku'bu agürü dhembeliili ka la ma oofu emmi kide. ³ Alimaana ka oona afeene nja ten'di tiya a'bassa afa köröörö. ⁴ Ari'ba tümü kadu na afa kini no kafeene nja kadu tanno aaya no kene ka tasala i'i.

⁵ İkirı tadhangga ka tiki iiya tanno eera no, "Aaga fa tari'ba, nussu a'a a'da aaga kasaasa Yasu ya abünnünja ka salii'bi ya. ⁶ Itaalo kita kudumma iini ka fiki'dö afa miini ka takiki, aaga assa ka 'buugu tiya iini ka taganna kide ya. ⁷ Aaga ungeene areere aaga co ka kadalaadene tanno iini aaga tiki eene a'da, 'İi afiki'dö ndama inde, i'i ara tadhe aaga aco Jaliil ara aaga taluna i'i kannu,' a'a nungngo nadirina aaga 'bitingngö."

⁸ İkirı iiya ka öö'dö kürö ndama la ma oofu küsö ari'ba kagu eege, küsö kadhodho 'do kateefe tadirina eema a kadalaadene tanno iini. ⁹ İkirı Yasu ka toreene nja eene iki eene, "A'a nööjülü aaga," kö'dö kini kete küürü kini kidha kümmü i'i ka uune. ¹⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga fa

tari'ba agolo tiki a nagöre tanno eede a'da kaco Jaliil kaco toreene nja a'a kide."

Korokoro ma kadu ma Yahüüdü

¹¹ Kene ka ndunggeene ya, a kadu na kaafa ka 'buugu no kaco anya kateefe tadirina eema a naguugaara ma ka'boge ma eema tiya agalinggo adene ya nye'd'de kungngo. ¹² A naguugaara ma ka'boge nja kadüfi ma anya tageema ana ka oona, kanangnga gürüüsü a nasigira adhabbu. ¹³ Kiki eene a'da, "Kadünügü eema a kadu a'da, 'Kadalaadene na Yasu köö'dö ooso kungngo a'da karigide ungnngo kadaganyooro i'i.' ¹⁴ Ka uuugaara Bilatus kara taföonyö tumma no ya, ara ungnngo teema nja iini amma a nüimö ya toroko taalo ara tö'dö kada 'do." ¹⁵ A nasigira ta'duga gürüüsü kadagüüni afa ma tiya kadu ka tiraana ya kungngo, a tumma no tanyala ku'bu ka Yahüüdü ta'bitingngö.

Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini

(*Murkus 16.14-18; Lüüka 24.36-49; Yühanna 20.19-23; Kadafüni 1.6-8*)

¹⁶ Illi kadalaadene na ada'baaga kafünü ungnodho no kunggeene kaco Jaliil ka sirö anya kita a Yasu ka takiki eene ya. ¹⁷ Kene ka tasala i'i ya küürü ku'bu ana küüge kini kidha. Lakiini öccö ana kene a'doore ka nanggeedi miini, ¹⁸ İkirı Yasu ka öö'dö kene iki eene,

“Manangnga Masala tauu-
gaara a'a nye'd'de ndama
'dotombo'do nja 'bühülü.
¹⁹ Aaga ungeene aaga co
talaana kadu ka na'buugu
nye'd'de, aaga tambeese
eege ana eere ma Pupa nja
'Bii'bala nja Koronggore tiya
Insili ya. ²⁰ Aaga laana
eege a'da kalinggo a tumma
tanno eede ka tadirina aaga
iini no, tumma dhorro a'a
nungngo naneene nja aaga
a naganuuru ta'billi idhi a
'bühülü titaalo.”

İnjüüli Murkus Tafa'da tumma

Murkus arigiri sorne ya. I'i ya aga tatalaadene tiya Yasu ö'dö takinyi linggo a tafiini Bölis ka naguuru ma tino tanno iini. I'i aga ana eere a'da Yühanna Murkus. I'i aga senaana tumma na Yahüüdü kadhabbu nja eema ma Masala tiya eene, afeene afa i'i arigiri ada co kadu tanno taalo ka Yahüüdü no.

Murkus arigiri ma eema tiya Yasu ka talinggo ada aaga nja talaana ya. Yasu iki a kadu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö. Türü kungngo iini ma nagoronggore tanno oroko no, i'i oolona kadu na maara no kadhabbu, aji 'badaada ka inde, a'duga tatoroko ka kadu, iki a kadalaadene tanno iini a'da ömö'di ya asaasa tatalaadene tiya iini ya, fa kini amma ka dhügürü eyi. Ka Yasu ka ndeyi afiki'dö afe'de, iki a kadalaadene tanno iini a'da kaco ka na'buugu 'do kadünnü tumma miini co kadu nye'd'de kungngo.

*Linggo na Yühanna ya
Tatambeese ya*

(Matta 3.1-12; Lüüka 3.1-9, 15-17; Yühanna 1.19-28)

¹ İnjüüli ma dhidha mo meema tumma Yasu Almasi-ihı 'Bii'bala ma Masala.

² Karigirinja ka sorne ma ne'bi Asaiya,

“A'a nungngo na tagürünü tafiini yeede küdü kidha,
aco tindinaana fiini yüüdü.”

³ “Kafara takeere ka dhüile,

‘Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,
aaga indinaana fiini yini ku'bu,
aaga tanangnga nafiini niini ka tadhidho.’ ”

⁴ Yungngo Yühanna ka öö'dö ka dhüile atagambeese kadu iki eene, “Aaga aadha ka tatoroko aaga tambeesedene amang ka Masala toolona aaga ma'duga tatoroko ada ka oona.” ⁵ A kadu takicci kini ndama naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nye'd'de kungngo, ambeese eege ka Ri ma Ürdün, kamma ka tatoroko tanno eene.

⁶ A Yühanna tagümmü en'di ma musa ma naga-malaga ka oona, imi'di eedi ana jönnö ma öttö, aagu müdüüni nja küde ma dhüile. ⁷ Adageema tumma iki a'da, “Ömö'di inggide assa öö'dö kede keere ana türü adagii'bi a'a, munda meena ma egiide tiya iini taalo a'a natambaanya türü ku'bu nanggilaana.

⁸ Ara a'a tambeese aaga a 'biidi, illi i'i a tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya.”

Tambeesedene nja ta'b'badene tanno Yasu
(Matta 3.13-17; Lüüka 3.21-22)

⁹ Ka naguuru tanno miini no, agöö'dö Yasu ndama Nasira ma ka Jaliil mo, a Yühanna takambeese i'i ka Ri ma Ürdün. ¹⁰ Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama 'biidi ya, asala 'dotombo'do ka tatafa'da, a Koronggore ya Insili ya tidhi kini ka oona ka afeene nja ndalambo. ¹¹ A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "O'o na 'Bii'bala tiya eede ka asaasa i'i ya, namma a'a küdü."

¹² A Koronggore ya Insili ya taroro ka tüügü i'i aco a dhüile iini. ¹³ Adaganna kide a füngngö ukumu kadu keera, Ebliisi ta'b'ba i'i. Anna kide nja eema ma eriidö tiya oroko ya, a kadhangga tagalinggo ada iini.

Kadalaadene na akümmünüdene ka dhidha no
(Matta 4.12-17; Lüüka 4.14-15)

¹⁴ Ka Yühanna kananja ka pabuusu ya, a'da ö'dö Yasu ka Jaliil adünnü tumma ma İnjüli. ¹⁵ Iki, "Assa ürüünü tö'dö, a tauugaara na Masala ka ndakete, aaga aadha ka eema tiya toroko ya, aaga tamma ka İnjüli."

¹⁶ Aga Yasu ka tunggeene ka tinggini ma to ma Jaliil ya, ikiri ka tasala kadu keera kakinne kilöögö, Samaan nja örre tiya iini Andraws karara'baga sa'baka co to kudumma eene kada kadu ma tümmü kilöögö.

¹⁷ A Yasu tiki eene, "Aaga ö'dö kede keere ara a'a tanangnga aaga ka kinne kadu."

¹⁸ Kikiri karooro kaafa ka nasa'baka tanno eene kara ka turna i'i keere.

¹⁹ Akalogo tino co aadha, asala Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi nja örre tiya iini Yühanna, kungngo ka mürkabü kindinaana nasa'baka neene. ²⁰ Kini ka tümmünü eege ya, karooro ka tinyi pupa yeene Za'bedi ka mürkabü nja kadu tanno linggo nja iini no, kara katuurna i'i keere.

Yasu asoro koronggore ya toroko ya

(Lüüka 4.31-37)

²¹ Kikiri ka öö'dö ka Kafarnahööm, aco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi, alaana kadu. ²² A kadu tadhere ka talaana tanno iini, kudumma iini ka talaana kadu a türü tanno iini, taalo afeene afa katalaana na kadu ma seriye.

²³ Ömö'di ungngo eene ka la ma talaana a koronggore tiya toroko ya ka tuurunja iini ka oona iidhe, ²⁴ "Minna yüüdü nja ungngo, Yasu ya ma Nasira ya? Nö'dö o'o kita ma tiidi ungngo? Nussu a'a a'da o'o na mada, o'o na ömö'di ma Masala tiya Insili ya."

²⁵ İkiri Yasu ka kirnaana kini iki, "Ki'döönö, aayu kürö ndama ömö'di tiya ka oona." ²⁶ A koronggore ya toroko ya tüpü i'i co aadhiya ko'd'do öö'dö kürö ndama iini ka oona. ²⁷ A kadu tadhere nye'd'de ka tumma tanno iini kiki a'da,

“Talaana öjö eege kungngo kaleefe tö'dö? Kabbü 'dala a talaana nja türü. Munda nagoronggore na oroko no i'i amana tumma eene kaföönyö.”²⁸ A tumma na Yasu tadhala ku'bu areere ka Jaliil ka oona nye'd'de kungngo.

Toolona 'berki ma Bütrüs ka maara
(Matta 8.14-17; Lüüka 4.38-41)

²⁹ Kini ka öö'dö kürö ndama la ma talaana ya, ikiri ka tunggeene nja Yaguub nja Yühanna kaco ka 'di tiya Samaan nja Andrews. ³⁰ Kajo kaduna 'berki ma Samaan ka tamaara magu'daana ka oona mafünggö, kikiiri ka tirina iini. ³¹ İkiri ka öö'dö kono kete ümmü oogo ka nıisö a'dina oogo ko'do, a maara taadha kono ka oona, mafiki'dö malinggo ada eene.

Toolona ma kadu kadhabbu

³² Ka 'buugu kanda siiya, ka ndanaaya ka nda'dinggö caa'bu ya, a kadu tö'dö a kadu tanno maara no a Yasu nye'd'de kungngo nja tanno kaana nagana'bu ka oona no. ³³ A kadu ma anya nye'd'de tö'dö kadigi ka inye ma 'bügöörı dhirri kungngo. ³⁴ A Yasu toolona kadu ma maara kadhabbu adagasoro nagana'bu ka kadu ka oona kadhabbu, afaga nagoronggore na oroko no keere ka teema, kudumma eene ka tussu i'i.

Yasu afara ka Masala a 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya

(Lüüka 4.42-44)

³⁵ A ligitaka so'd'do a'da aleefe 'buugu talüllü, afiki'dö Yasu öö'dö kürö aco a 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya, afara ka Masala kide. ³⁶ A Samaan tagawwa 'buugu miini nja köje. ³⁷ Kene kandaluna i'i kadhere kiki iini, “Kadu nye'd'de kawwa 'buugu ma o'o.”

³⁸ İkiri Yasu ka tiki eene, “Aaga ö'dö kijagö anaanya tanno kete no, naco talaana kadu miini afe'de, eege kungngo eede ka öö'dö kudumma eene.”
³⁹ Adagalööle ka Jaliil koona nye'd'de alaana kadu ka naala ma talaana asoro nagana'bu ka kadu ka oona.

Yasu oolona ömö'di ya ana kutukunya ka oona ya

(Matta 8.1-4; Lüüka 5.12-16)

⁴⁰ Ömö'di inggide ana kutukunya ö'dö üürü ku'bu iki iini a'da, “Küdü ka tasaasa ara o'o tanangnga a'a ka tinsili.”

⁴¹ A 'bangnga miini tümümü Yasu, akilina nıisö ümmü i'i ka oona iini, iki iini, “Nasaasa a'a a'da o'o tinsili.” ⁴² A kutukunya tadhe ko'do amanyaga kini ka oona insili.

⁴³ A Yasu tuuru i'i ka tino a tumma dhorro. ⁴⁴ Kini ka tiki iini a'da, “Afa tadirina ömö'di. Lakiini ungeene naco ka ta'boge nala oona iini, na o'o sa ka tirri oona nüüdü afa ma tiya Müusa

ka tageema ya a kadu tussu iini.”⁴⁵ Lakiini ömö'di afiki'dö adagadünnü eema, a tumma tanyala ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo, a Yasu taalo ussu ka tunggeene ma co na'buugu dhorro, ikiri ka tan'danaga co lodho a kadu tö'dö ndama na'buugu kadhabbu kadigi kini ka oona.

2

Yasu oolona mügüre

(*Matta 9.1-8; Lüüka 5.17-26*)

¹ A füngngö idhilli kungngo ya, a Yasu tapadaga co Kafarnahööm, a kadu taföönyö a'da ö'dö ka 'di. ² Kikiri kadu ka tagawaana oona kadhabbu kadigi ka 'bügööri tiya iini ka ö'dö kide ya idhi a 'buugu ma tatüküülü ka inye titaalo, ikiri ka talaanaga tumma ma İnjüli co eene. ³ A kadu könö ka egüsö kö'dö a mügüre iini. ⁴ Illi 'buugu meene ka tigaala kide ana i'i kunggu co Yasu, titaalo kudumma kadu ka tadhabbu yungngo eene kasirö 'dasala kaparsaana tisi ku'bu ka 'diniga mügüre ku'bu a sekede. ⁵ Ka Yasu ka tassa ka tamma ana eedi tiya eene ya, ikiri ka tiki a mügüre, “'Bii'bala eede, noolonadene o'o ka tatoroko.”

⁶ Kaganna katalaana ma seriye kide kemmi, kikiri ka teema ka nanggeedi tanno eene, ⁷ “Minna agu ömö'di ya eela Masala kungngo. Mada ana türü ma tama

tatoroko ka kadu ka oona illi Masala unggodho oogo?”

⁸ A Yasu tadhe ko'do ussu a koronggore tiya iini a'da eege keema kini ko'do ikiri ka tindini eege, “Minna agu aaga, aaga teema tumma no kungngo? ⁹ Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a mügüre a'da, 'Noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü,' alla niki iini, 'Fiki'dö na'duga sekede yüüdü nunggeene'?

¹⁰ Lakiini ara aaga tussu a'da tauugaara kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü kita ma toolona tatoroko,” ikiri ka tiki a mügüre, ¹¹ “A'a niki o'o, fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di.”

¹² A mügüre tarooro ka fiki'dö a'duga sekede yiini ka kadu kidha aco kürö. A kadu nye'd'de tadhere kanangnga ta'diila a Masala kiki, “Taalo ungnö kadinö ka tumma tanno anooso 'do.”

Tümmüneene na Laawi
(*Matta 9.9-13; Lüüka 5.27-32*)

¹³ A Yasu tafada aco a tinggini ma to afe'de. A kadu tö'dö kini kadhabbu alaana eege. ¹⁴ Kini ka tunggeene ya, ikiri ka tasala Lawi 'bii'bala ya Halfa ka temmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikiri ka tiki iini, “Aayu kede keere.” A Lawi tafiki'dö aco iini keere.

¹⁵ Ka Yasu ka ndemmi ka 'bügööri tiya Lawi ma tagu eema ya, a kadalaadene temmi nja iini nja kadu ma tulu'ba kadhabbu nja kadu tanno oroko no kagu

eema nja iini, kudumma kadu kadhabbu ka kata'da kini keere. ¹⁶ Ka naFariisi no katalaana ma seriye no kadini ka Yasu ka agu eema nja kadu tanno oroko no nja kadu ma tulu'ba, kikiiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu i'i agu eema ooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no?"

¹⁷ A Yasu taföonyö tumma neene no iki eene, "Kadu na taalo kamaara no taalo kasaasa digtöörö, illi kadu na maara no eege ka asaasa digtöörö. Taalo a'a nö'dö tümünü kadu na 'diila no, a'a nö'dö ka kadu tanno oroko no."

Tindineene ma tümümü tenege

(*Matta 9.14-17; Lüüka 5.33-39*)

¹⁸ A 'bitingngö kadalaadene na Yühanna nja naFariisi kümümü tenege. Yungngo a kadu könö köö'dö ka Yasu kiki iini, "Kafaanya kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kümümü tenege ara nüüdü kitaalo kümüönö?"

¹⁹ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Ara kafala ma tatarna, tümümü tenege nya a'da i'i ungngo eene ka söödö? Eege taalo ka tümümü tenege a'da i'i ungngo eene ka söödö. ²⁰ Lakiini uuru kinggide assa köö'dö a tatarna saga a'dugadene kene ka uuru tanno miini no kassa ka tümümü tenege.

²¹ "Taalo ömö'di ara tar'da ten'di ya issi ya ka tiya illi ya, üürü i'i agalinggo nggeege, a ten'di ya issi ya

ara töörese ya illi ya, alinggo ööye adhabbu. ²² Ngeeli na aleefe tedhe no taalo kara tuurunja ka 'belde tammo illi mo, ara ngeeli na edhe no, tadhösö 'belde kuurunja co. Ara ngeeli ma 'bitingngö tananja ka 'belde maleefe ta'diila mo."

Uugaara ma uuru ma Sa'bidi

(*Matta 12.1-8; Lüüka 6.1-5*)

²³ Ka uuru ma Sa'bidi kinggide ka Yasu ka tigaala ka nasigeene. İkiiri kadalaadene niini ka armuna migile eene ka tunggeene. ²⁴ İkiiri naFariisi ka tindini Yasu, "Assa kide, minna agu kadalaadene nüüdü taalo kama tüüni tumma no ka uuru ma Sa'bidi?"

²⁵ Yungngo a Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Taalo aaga ka kiiri tumma na Dawud ka iire katümmü i'i nja kadu tanno iini? ²⁶ I'i inynyo la ma Masala ka ürüünü tiya Abiyatra uugaara ma ka'boge, a'duga kuri ya amananja ka linggo ma Masala ku'bu, adaguri inya a kadu tanno iini a'da ömö'di ma tagu kuri ya miini ya taalo, illi ka'boge ungodho eege."

²⁷ A Yasu tütü ka tiki eene, "Uuru ma Sa'bidi agalinggo nja a kadu, taalo Masala madina ada kadu ka uuru ma Sa'bidi. ²⁸ A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i ya Uugaara ma Sa'bidi afe'de."

3

Toolonadene ka uuru ma Sa'bidi

(Matta 12.9-14; Lüüka 6.6-11)

¹ A Yasu tapadaga co la ma talaana, aduna ömö'di kide eyi ka nüsö. ² A kadu könö tadinaana i'i ko'do miini ka tanangnga i'i ka a'diila ka nüsö ka uuru ma Sa'bidi, amang kene tümmü i'i. ³ İkirı ka tiki ömö'di tiya eyi ka nüsö ya, "Fiki'dö ka kadu kidha."

⁴ İkirı ka tiki a kadu tanno emmi no, "Ata'diila aja kadalinggo nümö ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi? Nalinggo nümö ya a'diila ya alla nümö ya toroko ya, noolona ömö'di alla niidi i'i?" Kaki'döönö.

⁵ İkirı Yasu ka tassa kene ko'do, agoroo'bo ümmü eedi kini kiji nanggeedi neene ka takidhö, ikirı ka tiki ömö'di, "Kilinana nüsö." İkirı ka tapadaga co ööye miini ka'diila afa tööje. ⁶ Kikiri naFariisi ka öö'dö kürö nja kadu tanno Hirüdüs kimi'di tumma ma tiidi Yasu.

Kadu kadhabbu kata'da ka Yasu keere

⁷ Yasu ungueene aco to nja kadalaadene tanno iini, a kadu ma Yahüüdiya tata'da kini keere kadhabbu. ⁸ Anno tö'dö ndama Yahüüdiya nja Örsaliim nja Adümiya nja kadu tanno afaga co 'dakeyi ma Ürdün no, nja kadu ma Suur nja Saiyda. Eege no nye'd'de kungngo kaföönyö tumma ma eema tiya iini ka tagalinggo ya

kikiri köö'dö. ⁹ İkirı ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kindinaana 'bamürkabü kini ku'bu, kudumma kadu ka tadigi kini ka oona.

¹⁰ Kudumma iini ka toolona kadu kadhabbu, idhi a kadu na maara no tagürünügü kadu keere ma tawwa nafüni ma taa'ba i'i ka oona. ¹¹ Ka nagoronggore tanno oroko no kadasala i'i ya, ka'dinggö kini kidha kiidhe, "O'o na 'Bii'bala ma Masala." ¹² Lakiini i'i ageema nja eene dhorro a'da kafa teema tumma no iini.

Tessedene na kadafüni no ada'baaga kafünü eera no

(Matta 10.1-4; Lüüka 6.12-16)

¹³ A Yasu tasirigö co 'dikinya, adagümmünü kadu niini ka asaasa eege no. Kikiri ka öö'dö kini. ¹⁴ Agesse kadafüni ana kene kada'baaga kafünü eera ma tunggeene nja iini agürünü eege ka talaana kadu, ¹⁵ anangnga türü eene meene ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona.

¹⁶ Kadu na ada'baaga kafünü eera no niini ka tagümmünü eege no, Samaan (anangnga eere a Samaan a'da Bütürs), ¹⁷ Yaguub 'bii'bala ya Za'bedi, nja örre tiya iini Yühanna anangnga eere eene a'da Bwanerjis (Laala ma toambo'do tanno abaana no), ¹⁸ nja Andraws nja Filibüs nja Bartülmaws, nja Matta nja Tööma, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa, nja Tatawus nja Samaan

ya tatagu'daana ka eedi ya.
¹⁹ Nja Yahüüsa Askaryüüti ya agümmünü Yasu a kadu ya.

Yasu nja Balsabül

(Matta 12.22-32; Lüüka 11.14-23; 12.10)

²⁰ A Yasu tö'dö ka 'di, a kadu tafada ka tagawagaana oona dhabbu, a Yasu nja kadalaadene tanno iini taalo kaduna fiini ma tagu eema.

²¹ İkirı kadu niini ka föönyö köö'dö ta'duga i'i kudumma a kadu töccö kadeema a'da, "I'i taalo a'diila ka üüdü."

²² Illi katalaana ma seriye na öö'dö ku'bu ndama Örsaliim no kiki a'da, "Balsabül ungnö iini ka oona uugaara ma naEbliisi i'i yungnö iini ka tasoro naEbliisi ka kadu ka oona iini."

²³ İkirı Yasu ka tagümmünü eege adünügü a tafeene ma tumma eene iki, "Ara Ebliisi tasoro Ebliisi nya?"

²⁴ Üürü tauugaara ka tasümününjaana ku'bu keera, taalo ka tana türü afe'de.

²⁵ Üürü 'di ka tasümününjaana ku'bu taalo a ta'dingnge ana türü.

²⁶ Üürü Ebliisi ka tüünı tatoroko ana eyi tiya iini ungnodho i'i, taalo atefe ka 'di ara taama. ²⁷ Taalo ömö'di aco a 'bügöörı tiya ömö'di tiya ana türü ya anyooro eema yiini, illi kını kimi'dina ömö'di ya ana türü ya ku'bu tikinggi assa ka tanyooro 'di yiini.

²⁸ "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu na linggo eema ya toroko ya, keela

Masala ara Masala ta'duga tumma na miini no kene ka oona. ²⁹ Illi ömö'di ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala ma tagala tatoroko kını ka oona ta'billi, ara tütü kını ka oona ta'billi." ³⁰ I'i iki nggeege kudumma eene katiki a'da "Koronggore ya toroko ya ungnö iini ka oona."

Niimö ma Yasu nja nagöre tanno iini

(Matta 12.46-50; Lüüka 8.19-21)

³¹ A niimö miini tö'dö nja nagöre tanno iini köödhı kürö, kassa ka kürünü kını a'da ö'dö tamma eene. ³² A'da kadu kemmi kadhabbu kikirı ka tiki iini, "Niimö müüdü nja nagöre tanno üüdü kungnö kürö kasaasa o'o."

³³ İkirı ka tiki eene, "Mada yungnö a niimö tammo eede a kamada eege kungnö ka nagöre tanno eede?" ³⁴ İkirı ka tassa ka kadu tanno rügü kını ka oona no iki, "Niimö meede oogo mungnö nja nagöre tanno eede. ³⁵ Kudumma ömö'di tiya linggo tumma na Masala ya i'i ya örre tiya eede nja inye tammo eede nja niimö tammo eede."

4

Tafeene ma tumma ma taleele

(Matta 13.1-9; Lüüka 8.4-8)

¹ A Yasu tagalaana kadu ka tinggini ma to. A kadu tarügü kını ka oona kadhabbu 'do İkirı ka taka

ka mürkabü ka to emmi kide a'da kadu nye'd'de kungngo kürö ka tinggini mo to. ² Adagalaana eege ka eema dhabbu a tafeene ma tumma, ikiri ka tiki eene ka talaana tanno iini,

³ "Aaga föönyö! Taleele inggide ungeene aco a siga tadiniiği. ⁴ Kini ka tiniiği ya, a migile ökömö ta'dinggö ka tinggini ma fiini, uyi tö'dö eeraga. ⁵ A migile kömö tasuli ka 'dokon'da a kuraaga ka titaalo kadhabbu kide, mafü'döönö areere kudumma a kuraaga miini taalo kinynyo aa'bu. ⁶ Aga ndanaaya ka öö'dö ko'do matinyogo, kudumma areere katitaalo kide marume. ⁷ A kömö ta'dinggö ka immi ka teene, ikiri immi katasere mamir'di oogo mitaalo mana iye. ⁸ A kömö ta'dinggö ka tüm'bööri tanno a'diila no, mikiri ka fü'döönö masere, möö'dö ana iye kukumu ömö'di aco iisine, ammo tö'dö a kadu kiidoona, ammo tö'dö a kadu kiidümmü."

⁹ A Yasu tiki, "Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya, fa kini aföönyö."

¹⁰ A kini ka ndagedhe oona ungodho i'i ya, ikiri kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no nja kadu tökönö kungngo iini kete kindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya. ¹¹ Ikiri ka tiki eene, "Nanangnga tauugaara ma Masala na tunggüdhü no

aaga, illi kadu na kürö no ka taföönyö eema nye'd'de a tafeene ma tumma.

¹² Salla 'ka adinö kide kassa taalo kijöögö
salla kaföönyö kassa ka taalo kara tussu,
amang kene taadha ka tatoroko a Masala toolona kene.' "

Tasaana tafeene ma tumma ma taleele
(*Matta 13.18-23; Lüüka 8.11-15*)

¹³ Ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Taalo aaga kussu tafeene ma tumma tanno? Aaga sa katussu tafeene ma tumma töccö nya? ¹⁴ A taleele tadinii tumma na Masala. ¹⁵ A kadu könö kafeene nja migile tammo a'dinggö ka 'dakeyi ma fiini mo, kaföönyö tumma na Masala ikiri Ebliisi ka tareere aco tamuru tumma neene ka nanggeedi no. ¹⁶ Kadu öccö kafeene nja migile tammo 'dinggö ka kuraaga tanno ka 'dokon'da no, kaföönyö tumma na Masala karooro ka tamma kide a dhodho. ¹⁷ A tumma no taalo kinynyo kene ka eedi kita asigüiri kita, kitaalo kidhi oona ku'bu. Ikiri nüimö ya toroko ya ka tö'dö kene ka eyi kaadha ka tumma ma Injüli areere. ¹⁸ A kadu könö kafeene nja migile tammo afiki'dö ka immi ka teene mo, kaföönyö tumma na Masala. ¹⁹ Lakiini tadinigöögö ma eema ma 'büdhülü nja tiisineene ma eema dhabbu nja tasaasa ma eema kafiri

kene ka nanggeedi kamir'di tumma na Masala kitaalo kö'dö keere a nïimö. ²⁰ A kadu öccö kafeene nja migile tammo fiki'dö ka tüm'bööri tanno a'diila no, kaföönyö tumma na Masala kamma kide kö'dö ana iye kukumu ömö'di kaco iisine (30), ammo tö'dö ukumu kadu kiidoona (60), ammo tö'dö iini ukumu kadu ka iidümmü (100)."

*Lamba ka 'daasa
(Lüüka 8.16-18)*

²¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ara ömö'di tö'dö a lamba ma tiji 'buugu iini aküdhü ka dhafala nja iini kanangnga ka tenggere ka tüm'bü? Taalo a ta'dala oogo ka 'daasa sa? ²² Nïimö ya tadünggüdhü ya atabbü 'dala, a nïimö ya ka kume ya a tadiridene. ²³ Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya fa kini aföönyö."

²⁴ A Yasu tiki eene, "Aaga adini ko'do ma eema tiya ada ka föönyö ya, almiti maada ka mana eema a kadu iini mo, ara eema tamananja aaga iini agusu könö ada kide afe'de. ²⁵ Kudumma ömö'di tiya nïimö ka tanna iini ya, könö tagusunja iini kide dhabbu, aya nïimö ka titaalo kini ya, ara ta'dugadene kini munda ya nïimö ka titaalo kini ya."

Tafeene ma tumma ma tööyö ma Siga

²⁶ İkirı ka tiki afe'de, "Kafeene tauugaara na Masala nja ömö'di tiya adini migile ka tüm'bööri ya.

²⁷ Arigide ooso kungngo afiki'dö uuru kungngo, ara migile ka fü'döönö minggiridene a'da taalo ussu a'da ma inggiridene nya. ²⁸ 'Büdhülü ka eyi tiya iini ünfü'dü ooyo ka dhidha, assa tunggu koforo kürö, a koforo saga ndö'dö a migile dhabbu. ²⁹ Aga migile ka nda'diila ya, ikiri ömö'di ka 'duga kulu'ba miini, kudumma uuru ma taraana ka ndö'dö."

Tafeene ma tumma ma iye ma tanuure

(Matta 13.31-32; Lüüka 13.18-19)

³⁰ İki afe'de, "Kafaanya tauugaara na Masala, alla ara angnga tiki a tafeene ma tumma nya kide? ³¹ Kafeene nja iye ma tanuure no dhi-idhi no yüüdü ka tinügi ka 'büdhülü no ³² Kini ka tinidene asere adhonggoro ooyo ka siga a naseldhe tüfi, uyi tafü nafü kide kannu ka tallappa miini."

³³ A Yasu tageema a tafeene ma tumma kafeene, ma talaana kadu ka tumma ma İnjüli dhabbu amang kene tussu ka ümmöönö ka nanggeedi. ³⁴ İ'i taalo eema nja eene illi a tafeene ma tumma. Lakiini iini ka tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini, alaala eege ka eema in'dili.

Yasu anangnga tanya ka töödhü

(Matta 8.23-27; Lüüka 8.22-25)

³⁵ Ka uuru tanno miini no siiya kungngo, iki a

kadalaadene tanno iini, "Aaga ö'dö angnga caago nda'da tinni." ³⁶ Kikiri ka tunggeene kinyi kadu ku'bu kaka ka mürkabü tammo Yasu ka taganna kide mo, kunggeene nja iini, a'da namürkabü könö kaganna kide kadhabbu. ³⁷ A tanya tagüisö dhindho, a 'biidi tabbü mürkabü midhi makete kadigine. ³⁸ A Yasu tarigide keere ma mürkabü akaraga üüdü ko'do a mahada, kikiri kadalaadene kiji i'i ka füngngö kiki iini, "Ka tatalaana, taalo o'o nanaana iye müdi ka ta'duuru 'biidi?"

³⁹ Afiki'dö agirnaana ka tanya iki, "Öödhi! Ki'döönö!" A tanya töödhi a 'buugu ta mudhudhuli 'do.

⁴⁰ A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, "Minna agu aaga, aaga tari'ba? Kufürü tumma ma İnjüli co ada ka nanggeedi?"

⁴¹ Lakiini eege kari'ba dhorro, keema ungodho eege kiki, "Mada i'i yungngo sii? Idhi atanya nja to taföönyö tumma niini!"

5

Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu

(*Matta 8.28-34; Lüüka 8.26-39*)

¹ Kaala nda'da ma to ma Jaliil, ndama 'dakeyi ma Jarasiin. ² Aga Yasu ka ta'barda ndama mürkabü ya, koreene nja ömö'di ö'dö ndama naala ma oofa ana koronggore tiya toroko ya. ³ Anna ka naala ma

oofa, ömö'di ma tambaanya timi'di i'i salla ana jansiiri titaalo. ⁴ I'i agamin'dadene ka nüisö nja awwa ana jansiiri, lakiini i'i a'buna jansiiri aparsaana ku'bu, a'buna ndaliili niini ka uune no. Taalo ömö'di ma tana türü ma timi'di i'i. ⁵ Anna ka naala ma oofa nja na'dikinya ooso kungngo nja uuru, iidhe aara oona niini a nüigisi.

⁶ Kini ka taasala Yasu ka tadhe ku'b'ba kanna ya, areere aco üürü ku'bu ana küüge kini kidha. ⁷ Iidhe ko'd'do eema iki, "Minna yüüdü nja a'a Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo? A'a nagüdünü o'o ka Masala a'da nafa tapusu a'a." ⁸ Kudumma Yasu ka tiki iini, "Koronggore ya toroko ya, aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona."

⁹ İkiri Yasu ka tindini i'i, "Eere yüüdü a'da mada?"

Iki, "A'a nana eere a'da Nasigira, kudumma iidi kadadhabbu." ¹⁰ Adageema nja Yasu dhabbu asaasa i'i a'da afa tasoro ana eege co kürö ndama 'buugu tiya.

¹¹ A nagüdürü kungngo kadhabbu kaguri ka anya ka tüm'bü. ¹² Kikiri nagoronggore na oroko no ka tiki iini, "Uurugu ungnö ka nagüdürü ungnö co ta'dinggö kene ka oona."

¹³ İkiri ka tamma kene kide, ikiri nagoronggore na oroko no köö'dö kürö kuurunja ka nagüdürü ka oona na ö'dö na alif keera no. İkiri nagüdürü karünö

ndama nsorondho kafiri co to ka'duuru 'biidi.

¹⁴ A katasaana tarünö, a tumma tanyala ka anya nja na'buugu ka oona nye'd'de, a kadu tö'dö kürö ma co tassa ka niimö tiya agüüni adene ya. ¹⁵ Kene kaala 'buugu ya Yasu ka tanna kide ya, kaduna ömö'di ya agaana nagana'bu ka oona ka dhabbu ya, ka temmi ana en'di ka oona ka'diila ka üüdü, ari'ba tümmü eege. ¹⁶ A kadu na tinö kini no tadirina eema ya kalinggo adene ya, ma nagana'bu nja nagüdürü.

¹⁷ Kikiri ka teema nja Yasu kasaasa i'i ka tunggeene ka anya tammo eene.

¹⁸ Kini ka ndaka ka mürkabü ma tunggeene ya, ömö'di ya kaana nagana'bu ka oona ya, tiki iini a'da a'duga i'i nja iini. ¹⁹ A Yasu taalo amma ka tunggeene nja iini, lakiini i'i ya iki iini, "Pataga co 'di tiya üüdü nja kadu tanno üüdü nadirina eema ya Uugaara ka tagalinggo ana o'o ya co eene, Uugaara ana 'bangnga ma o'o nya."

²⁰ Ömö'di tikiri ka tunggeene adagöoleele ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no adünnü eema ya Yasu ka tagüüni ana i'i dhabbu, a kadu tadhene nye'd'de kungngo.

'Badaada ma eyi mo nja aka tammo maara mo (Matta 9.18-26; Lüüka 8.40-56)

²¹ Ka Yasu ka tada'da mürkabü afe'de ata'daga

co nda'da ma to tökönö, a kadu tarügü kini ka oona ka tinggini ma to kadhabbu. ²² Ömö'di inggide ö'dö, a uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayiros. Kini ka taasala Yasu ya üürü ku'bu ana küüge. ²³ Adageema tumma nja iini dhabbu iki iini, "Badaada meede madhilli mo ma maara manda kete ka teyi! Ma aayu nanangnga iisine nüüdü kono ka oona amang kono toolonadene ma efe ka 'di." ²⁴ İkiri ka tunggeene nja iini a kadu tuurna i'i keere kadhabbu kiti ajeene.

²⁵ Aka minggide eriidö ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera. ²⁶ A nagadektöörö kadhabbu kamana dawwa oono, madhifi eema yoono ka 'di nye'd'de massa ka tütü kungngo taalo ma'diila, magala ka takogoona ma tasigi co.

²⁷ Kono ka taföönyö tumma na Yasu ya maco ka kadu ka teene maa'ba ten'di ka Yasu ka oona ndama eere.

²⁸ Kudumma oono ka tiki ka eyi tiya oono a'da, "Kede ka taa'ba ten'di miini ka oona ara a'a toolonadene."

²⁹ Eriidö tarooro karumeene, mussu a tuu'da tanno oono a'da moolonadene ka eriidö. ³⁰ A Yasu tarooro ka tussu a'da türü kö'dö kürö kini ka oona, afele ka kadu ka teene iki a'da, "Mada i'i yungngo ümmü ten'di meede?"

³¹ A kadalaadene niini tiki iini, "Nussu o'o a'da kitaana kadu o'o ka oona, na o'o saga tindineene niki a'da, 'Mada ümmü ten'di meede?' "

³² Lakiini i'i afele keere iiri ömö'di ya kalinggo tumma no ya. ³³ Ari'ba tümümü aka ma'deedene ka oona kudumma onoo ka tussu niimö ya agalinggo adene ana oogo ya, möö'dö müürü kini kidha madirina eema ma timin'da iini nye'd'de. ³⁴ A Yasu tiki oono, "Badaada eede, tamma nüüdü ka Masala no ka oolona o'o, ungeene a ta'diila, eema ya agu o'o ya taalo a tagu o'o afe'de."

³⁵ Ka Yasu kadeema kungngo ya a'da kö'dö kadu ndama 'di tiya uugaara ma la ma talaana ana eere a'da Yayörös kiki, "Meyi 'badaada müüdü fa ta'digi'di tatalaana ka oona."

³⁶ A Yasu tanangnga iye a tumma tanno eene iki uugaara ma la ma talaana, "Fata'ba amma ka Masala." ³⁷ Taalo asaasa ömö'di ka tunggeene nja iini illi Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna ya örre tiya Yaguub ya. ³⁸ Kene ka ndala 'di ya uugaara ma la ma talaana ya, a Yasu tasala kadu kiidhe kabbü tageere kafara. ³⁹ İkirı ka co iki eene, "Minna agu aaga, aaga tafara aaga tidhe? Taalo 'badaada meyi oogo marigide!" ⁴⁰ Kikiri ka takiji i'i. İkirı ka tuurugu eege kürö in'dili kungngo, ara kico ka 'badaada ka la nja pupa tiya oono nja niimö nja kadalaadene tanno kaneene nja iini no. ⁴¹ Ümmü oogo ka niisö iki oono, "Talisa kom!" I'i ya tiki a'da, "Badaada ma idhilli mo a'a niki o'o nafiki'dö!"

⁴² Mikiri ka arooro ka fiki'dö ma ungunnaana ku'bu, nagürüünü noono kö'dö kada'baaga kafünü eera a kadu tarooro katadhere 'do. ⁴³ A Yasu tageema nja eene dhabbu a'da kafa teema tumma ma eema tiya a küünidene ya, anangnga kadu kanangnga eema oono ma kuri.

6

Kadu ma Nasira kanu ka Yasu
(*Matta 13.53-58; Lüüka 4.16-30*)

¹ İkirı Yasu ka ö'dö kürö ndama kanna aco anya tammo iini a kadalaadene niini turna i'i keere. ² Aco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi alaana kadu, a kadu tadhere kadhabbu kene ka tatoodo kini kiki, "Aluna tumma no kiga? Atindiri eema tanno ananja iini a türü tanno iini ka talinggo keefe no? ³ Ka'da 'bii'bala ya Mariyom ya asa kee'di ya i'i ya miini? Taalo örre ya Yaguub nja Yüüsü nja Yahüüsa nja Samaan sa? Ka'da nagınye niini kungngo aja kita?" Kassa ka midhi i'i.

⁴ İkirı Yasu ka tiki eene, "Taalo kadu kanu ka ne'bi illi kadu ma anya tammo iini, nja siliga tiya iini nja kadu ma öö'di tiya iini."

⁵ A Yasu taalo ambaanya talinggo eema ma türü kanna, illi kadu na maara no kidhilli iini ka tümünü iisine kene ka nanggüüdü ka'diila. ⁶ A Yasu tadhere a kadu ka titaalo kümmü Masala ana eedi. İkirı

ka tunggeene ka na'buugu alaana kadu.

Yasu agürünü kadalaadene niini

(Matta 10.1, 5-15; Lüüka 9.1-6)

7 İkirî ka adagümmünü kadalaadene nö'dö kada'baaga kafünü eera no, agürünü eege kerra kerra a'da kaco talaana kadu, anangnga türü eene ma tasoro nagorong-gore na oroko no.

8 İki eene, "Aaga fa tagufu nîimö ma nafiîni 'do, illi kuufi, aaga fa ta'duga kuri nja njoko, aaga tafa tûmmü gürüüsü ka nagjeebe. 9 Aaga tagirni egüide kada kuune, aaga tafa tagirni en'di kada ka oona eera." 10 İkirî ka tiki eene, "Di yaada kajo ya aaga tanna kide illi ka uuru maada ka tunggeene ka anya tammo iini mo. 11 Kita ada kara co kita, a kadu miini taalo kamma kada, kitaalo kaföonyö tumma naada, aaga inyi eege ku'bu aaga tafidhi ndhünggürü kada kuune amang kene tussu iini."

12 Köleele kadünügü tumma a kadu a'da kaadha ka linggo ma eema tiya toroko ya. 13 Kasoro nagana'bu ka kadu ka oona, kamana uu'ba ka kadu tanno maara no kadhabbu koolonadene.

Inde na Yühanna ya Tatambeese ya

(Matta 14.1-12; Lüüka 9.7-9)

14 Uugaara Hirüdüs taföonyö tumma ma Yasu kudumma eere tiya iini ka

tüdhindhi. A kadu öccö tiki a'da, "Afiki'dö Yühanna ka inde, i'i yungngo iini ka talinggo eema ma türü."

15 A kadu öccö tiki, "İliya i'i ya miini." Anno tiki, "Ne'bi könö ana ka nagane'bi ma 'billi."

16 Ka Hirüdüs ka taföonyö ya iki a'da, "Yühanna yeede ka armuna i'i ka üüdü ya i'i yungngo, afiki'dö ka inde!" 17 Kudumma Hirüdüs ka tanangnga kadu ka tûmmü Yühanna kadimi'di i'i anangnga i'i ka pabuusu, kudumma Herüdiya aka ma örre tiya iini Filibüs miini ka tarna oogo mo. 18 Kudumma Yühanna ka tageema nja Hirüdüs iki iini, "Taalo a'diila nggeege küdü ka 'duga aka ma örre tiya üüdü."

19 Kudumma Herüdiya tagoroo'bo nja iini, masaasa tiidi i'i masa ka titaalo maduna fiini miini. 20 Kudumma Hirüdüs aga ari'ba a Yühanna afa kini, ussu a'da i'i ya ömö'di a'diila insili. Ka Hirüdüs ka tatoodo ka Yühanna ya, adhere 'do, lakiini asaasa tatoodo kini.

21 Keere kungngo ya, uuru ma taanyara ma tageenedene tanno Hirüdüs ka ndö'dö. İkirî Hirüdüs ka tagümmünü kadu niini na iifi no, na linggo nja iini no, nja naguugaara ma nasigira nja naguugaara ma naanya ma Jaliil ka taanyara. 22 Mikiri 'badaada ma Herüdiya kico ma tasiili, oona ta'diila ka Hirüdüs nja kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, İkirî

Uugaara Hirüdüs ka tiki a 'badaada, "Arangnga niimö yüüdü ka asaasa ya, ara a'a tanangnga o'o." ²³ Eema tumma nja oono dhorro aküdüönö iki oono, "Ara a'a tanangnga niimö yüüdü ka asaasa ya o'o, üürü 'dakeyi ma tauugaara tanno eede."

²⁴ A 'badaada tikiri ka afiri co kürö ma teefe tindini niimö moonoo, "Ara a'a tasaasa minna?"

A niimö moonoo tiki oono, "Üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya!"

²⁵ Mikiri ka tareere maco ka uugaara miki iini, "Nasaasa o'o nanangnga üüdü ma Yühanna tiya Tatambeese ya a'a, ka dho 'bitingngö."

²⁶ Oona tangooro ka uugaara 'do, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono, kudumma iini ka taküdüönö dhorro kidha ka kafala tanno iini ka tagümmünü eege no, illi i'i taalo asaasa ta'dükü oono. ²⁷ İkiri ka tareere agürünü tasigira iki iini a'da aco ö'dö ana üüdü tiya Yühanna. İkiri ka co ka pabuusu ka teene armuna i'i ka üüdü, ²⁸ öö'dö iini ka dho. Anangnga a 'badaada mateefe tunggu co niimö tammo oono. ²⁹ A tumma tala kadalaadene na Yühanna, kikiri ka öö'dö ka'duga oofu yiini kateefe tatü'böönö ka la ma oofu.

Yasu amana kuri a kadu kö'dö na alif ka üdümmü

(Matta 14.13-21; Lüüka 9.10-17; Yühanna 6.1-14)

³⁰ A kadafiini na Yasu tarügü kini ka oona,

kadirina eema yeene ka tagalinggo nja talaana. ³¹ A kadu takunggunaana ku'bu kaleele kene ka oona kitaalo kaduna fiini meene kagu eema, ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö unggodho aaga ka 'buugu tiya mudhudhuli ya aaga tagünü idhilli."

³² Kunggeene a mürkabü unggodho eege kaco 'buugu tiya kadu katitaalo kide ya. ³³ A kadu tasala eege katunggeene, a kadu könö kadhabbu kussu kita eene ka tunggunu co, kunggeene ndama naanya tanno eene ana uune kadhe eene kaco kita eene kara co ya. ³⁴ Aga Yasu ka öö'dö kürö ndama mürkabü ya, asala kadu kadhabbu a muuyu meene tagu i'i, kudumma eene kafeene afa kidheefe na tadasaana katitaalo kene no, ikiri ka talaana eege ka eema dhabbu. ³⁵ A 'buugu tefe co a kadalaadene tiki, "Asa 'buugu tefe co, a 'buugu ya a'döngngönyö taalo niimö kide. ³⁶ İki a kadu kunggeene kaco nasigeene tanno kete no nja nadaara kaco tana eema kide kaguri."

³⁷ A Yasu tiki eene, "Aaga inya eema eene kaguri." Kikiri ka tiki iini, "Nasaasa o'o unnggo a'da unnggo co tana eema ma taguri ana nakajine kukumu kadu kada'baaga (200), unnggo tanangnga eene kaguri?"

³⁸ İkiri Yasu ka tiki, "Miteene munggo ada maanya? Agolo tüüröönö." Kene kandussu a'da maanya

miteene, kiki iini, "Miteene müdüm mü a kilöögö keera."

³⁹ İkirı ka anangnga eege kamana kadu katemmi ka'dügüllü ka ooyo tiya kirikiri ya. ⁴⁰ Kikiri ka temmi ka'dügüllü kukumu kadu ka iidüm mü (100), anno ukumu kadu keera kaco iisine (50). ⁴¹ İkirı Yasu ka 'duga miteene müdüm mü mo nja kilöögö tanno eera no assala co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana miteene ku'bu. Anangnga a kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu kasümünaana kilöögö na eera no kene ku'bu nye'd'de kungngo. ⁴² Kadaguri eege in'diili kungngo küüsü. ⁴³ A kadalaadene tareena türeene ma miteene koono nja türeene ma kilöögö tanno eera no, kadigi nas- inggili kada'baaga kafünü eera. ⁴⁴ A kadu na nagiide no na agu kuri no, kö'dö na alif kiidüm mü.

Yasu ungeene ka 'büidi
(*Matta 14.22-23; Yühanna 6.15-21*)

⁴⁵ İkirı Yasu ka rooro ka tiki a kadalaadene tanno iini a'da kaka ka mürkabü kunggunu kini kidha kaco Beet Sayida ka nda'da ma to ara ka tuuru kadu ka tino. ⁴⁶ Kini ka tuuru eege ka tino ya, ikiri ka sirö anya aaco tafara ka Masala. ⁴⁷ Maganna mürkabü ka to ka söödö siiya kungngo a'da Yasu ungnö ka nda'da ma to ungodho i'i. ⁴⁸ A Yasu tiji kadalaadene ni- ini kadhügürü kagürünü

mürkabü ko'do a tanya ka talinggo eege, ikiri ka tadhe kene ka oona a na'bu ma taka ungeene ana uune ka to, anda kete kene. ⁴⁹ Kene kiji i'i ka tunggeene ka to kiki kide a'da na'bu ya miini kiidhe ko'd'do, ⁵⁰ kudumma eene ka tasala i'i ari'ba tüm mü eege. İkirı ka tareere iki eene, "Aaga idhi oona ku'bu, aaga fa tari'ba! A'a na miini." ⁵¹ İkirı ka sirö aco kene ka mürkabü, ikiri tanya ka töodhi, kadhere 'do. ⁵² Kuri ma miteene nja kilöögö, taalo inynyo eene ka nanggüüdü, kudumma eene taalo kussu eema, epe kö'dö eene ka oona.

Yasu oolona kadu ka maara kadhabbu
(*Matta 14.34-36*)

⁵³ Kada'da to kaco nda'da ma Genisaret kimi'dina mürkabü meene kide. ⁵⁴ Kene ka nda'barda ndama mürkabü ya, a kadu taroro ka tussu Yasu. ⁵⁵ Kada kunggeene ka na'buugu nye'd'de kama kadu na maara no ka akede kuurna i'i keere ka 'buugu tiya eene ka föönyö a'da inggide ya. ⁵⁶ 'Buugu yiini kara co ya a kadu tuurna i'i keere ka nadaara nja nasigeene nja naanya 'do, kamana kadu na maara no ka namansala. Kiki iini a'da kara tafa kene a'da küm mü tinggini ma ten'di tammo miini, a kadu na ümmü i'i ka oona no nye'd'de ta'diila.

7

Tinsili nja Nyoro
(*Matta 15.1-20*)

1 A naFariisi nja katalaana ma seriyē na ō'dō ndama Ōrsaliim no, karügü ka Yasu ka oona. 2 Kikiri ka tasala kadalaadene niini könö kagu eema ana iisine kada “nyoro,” a'da taalo ka tangala. 3 (Kudumma naFariisi nja Yahüüdü 'do, kümme eema ya kadaada meene ya ma 'billi ya, taalo ka tagu eema illi kagala iisine neene ta'diila. 4 A kene ka tafada ndama mansala ya, taalo ka taguri illi kene ka tagala. Eema ma kadaada inggide adhabbu eene ka talinggo iini, afa tagonaana ma naadho nja nasoro nja eema ma tanyaanya.)

5 İkirī naFariisi nja katalaana ma seriyē kadin-dini Yasu, “Minna agu kadalaadene nüüdü taalo kümme tumma na kadaada ma angnga no ma 'billi no kara kagu eema ana iisine kada nyoro?”

6 İkirī ka tiki eene, “Aaga na 'dinigi oona coo'do no. Tumma na ne'bi Asaiya ka tageema no kö'dō timin'da, 'Kadu na kindhigi a'a ko'do ana niinö, lakiini nanggeedi neene kagu'b'ba kede.

7 Kümme tumma ma a'a a korokoro, lakiini talaana neene köö'dō iini no na kadu.’

8 Taalo aaga kümme tumma ma Masala dhorro, ara aaga katümmü talaana ma tadü'd'dü.”

9 İkirī ka tiki eene, “Kümme aaga fiini ya a'diila ya maada kanu ka tumma tanno Masala ara aaga katümmü fiini yaada ya ma 'billi ya. 10 İki Müüsa a'da, 'Aföönyö tumma na pupa tiya üüdü nja niimö tammo üüdü,’ ana 'Ömö'di ya eela pupa yiini nja niimö tammo iini ya, a tiididene.’

11 Kudumma ada ka tiki a'da, üürü ömö'di ya ana eema amana a pupa tiya iini nja niimö tammo iini, assa ka tiki eene a'da tirri eege kamiini, nja eede ka tagalinggo ada Masala. 12 Aaga fa tafa kini amana eema a pupa tiya iini nja niimö tammo iini. 13 Aaga tagere tumma na Masala, a tumma tanno ada aaga takarna kide ana eema könö adhabbu ada kadalinggo.”

Eema ya amana ömö'di ka tanyoro ya (Matta 15.10-20)

14 İkirī Yasu ka tagümmünü kadu nye'd'de iki eene, “Aaga toodo kede aaga nye'd'de aaga taföönyö. 15 Taalo niimö ya ömö'di ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ata 'nyoro' i'i, lakiini niimö ya tö'dö kürö ndama ömö'di ka eedi ya i'i yungngo 'a tanyoro' i'i. 16 [Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö eema ya atoodo kide!]

17 Kini ka tinyi kadu ku'bu ara kico 'di, a kadalaadene

niini tindini i'i ma tafeene ma tumma tanno kiki nya. ¹⁸ İkirî ka tiki eene, "Aaga taalo kussu tumma no afe'de, taalo aaga kussu a'da nîimö ya ömö'dî ka tunggu kini ka eedi ndama kürö ya taalo a tanangnga i'i ka tanyoro? ¹⁹ Kudumma iini taalo inynyo kini ka eedi, lakiini i'i inynyo kini ka eedi, öö'dö kürö ndama tuu'da tanno iini." (Ka tumma tanno, a Yasu tiki a'da, kuri nye'd'de insili.)

²⁰ Afada iki eene, "Nîimö ya tö'dö kürö ndama ömö'dî ka eedi ya, i'i yungngo a tanangnga i'i ka tanyoro. ²¹ Tumma na toroko no kicci kürö ndama kadu ka nanggeedi ka teene, taga'da 'buugu, füngngö nja iiya a nyooro, nyooro, tagirina kadu, temelö, ²² tallogo, taga'da 'buugu, nja korokoro nja tar'daana eema nja kirîmî nja ker'de ker'de nja tan'dinigi oona coo'do nja taa'bage. ²³ Eema ya toroko ya nye'd'de ya icci akürö ndama ömö'dî ka eedi i'i yungngo amana i'i ka 'tanyoro.' "

Tamma na aka ma Kanaan

(Matta 15.21-28)

²⁴ A Yasu tunggeene ndama kannu aco a riifö ma Suur ya, aco a 'bügöörî, kudumma iini taalo asaasa kadu ka tussu tumma iini kide, a taküdhü niini tiideene küdhü kö'dö. ²⁵ Aka minggide eema ma 'buugu ka tuurunja ka 'badaada tammo oono ka oona, kono ka taföönyö a'da

Yasu ungnö kannu mikîrî ka tareere maco müürü kini kidha ana küüge. ²⁶ Miki iini a'da aco tuurugu nagana'bu kürö ka 'badaada tammo oono ka oona, aka miini mo taalo madaga Yahüüdü, ma taga Süüriya ma Finikiya. ²⁷ A Yasu tiki oono, "Fa ka laala küüsü tikinggi, taalo ama ta'duga kuri ya laala nangnga a tiini."

²⁸ Aka tiki, "İi Uugaara, a tiini ka eyi tiya eene ya kera kuri ya susuli ka laala ka noodho ya."

²⁹ İkirî ka tiki oono, "Kolo kudumma tumma tanno üüdü ka tiraana no, kö'dö na'bu kürö ka 'badaada tammo üüdü ka oona."

³⁰ Aka tapadaga co 'dî tiya oono maco taluna 'badaada moonoo ka tenggere, a koronggore tiya toroko ya köö'dö kürö oono ka oona.

Toolona möri nja ömö'dî tiya taalo ussu ka teema ya

³¹ A Yasu tunggeene ka anya ma Suur, adigaala aco Saiyda apadaga co to ma Jaliil, akilaana ka Naanya tanno ö'dö kada'baaga no.

³² A kadu könö tö'dö a möri iini taalo ussu ka teema, kadageema nja Yasu a'da anangnga nîisö iini ka oona.

³³ A Yasu ta'duga i'i asigi co ku'b'ba iini ka kadu ka oona. Anangnga lakiisine iini ka iisine a'binynyi alaaga ku'bu aa'ba i'i ka onngo'do. ³⁴ Assa co 'dotombo'do, eela tanya iki ömö'dî, "Afaata!" a'da, "Atanfa'da!" ³⁵ A iisine niini tarooro ka tatanfa'da,

onggo'do miini tatinggildhe, aana tumma ka'diila.

³⁶ A Yasu tageema nja eene a'da kafa tadirina a kadu 'do, eema nja eene illi eege kütü kadeema iini 'do. ³⁷ A kadu tadhère 'do kiki, "I'i agalinggo eema in'dilì ka'diila anangnga nakinggiri kaföonyö eema a nagaaga teema."

8

Yasu anangnga kuri a kadu na alif ka egüsö

(*Matta 15.32-39*)

¹ A kadu könö tagawaana oona ka naguuru tanno miini no kadhabbu a niimö meene kaguri titaalo, ikiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene, ² "Magu muuyu ma kadu tanno a'a eene kataneene nja a'a a füngngö iidoona a'da taalo eema ma taguri kene. ³ Kede ka tuuru eege ka tino ana iire, kara tagi'di ka nafiini, kudumma kadu töccö kö'dö ndama 'buugu tiya ku'b'ba ya."

⁴ Lakiini kadalaadene niini tiki iini, "Ara angnga taluna kuri kiga ka dhiile kita, angnga tanangnga a kadu küüsü kide?"

⁵ Ikiri ka tindini eege, "Miteene mungngo ada maanya?" Kiki iini a'da, "Miidümmü mafünü eera."

⁶ Ikiri Yasu ka tiki a kadu a'da kemmi ka 'büdhülü, ara ka'duga miteene miidümmü mafünü eera anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana ku'bu anangnga a kadalaadene

tanno iini a'da kinaana ka kadu ku'bu in'dilì, kiki ka tinaana kene ku'bu.

⁷ A likilöökö taganna a kadalaadene idhiidhi ikiri Yasu ka 'duga anangnga ta'diila a Masala, anangnga kadalaadene tanno iini kasümünaana ka kadu ku'bu afe'de. ⁸ A kadu taguri kidhi küüsü, kiki kadalaadene ka teeragaana türeene ma miteene tammo öreene mo koono, möö'dö ana singgili ka iidümmü kafünü eera. ⁹ A kadu na nagiide na aguri no kö'dö na alif ka egüsö. Ikiri Yasu ka tuuru eege ka tino, ¹⁰ aka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini ka öö'dö ka riifö ma Dalmanusa.

¹¹ A naFariisi tö'dö ka Yasu kindini i'i ka'b'ba i'i ka eedi a'da aala türü na Masala eene ndama 'dotombo'do. ¹² Ikiri eedi köö'dö kini kö'do iki, "Minna agu sere ma 'bitingngö ka asaasa kala nja türü tanno Masala? Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo türü na Masala ka talanja a sere ma 'bitingngö." ¹³ Inyi eege ku'bu ara ka tafada a mürkabü aco nda'da tanno afaga co kanno no.

Tigüdi no naFariisi nja Hirüdüs

(*Matta 16.5-12*)

¹⁴ A kadalaadene tüürü ma tagufu miteene ka fiini, a niimö ma taguri titaalo kene ka mürkabü illi tamiteene ka unggodho. ¹⁵ A Yasu tanangnga tumma eene dhorro iki, "Aaga ümmü nanggeyi naada ka tigüdi

ma naFariisi nja tammo Hirüdüs ka oona."

16 Kikiri ka tindini ajeene kiki a'da, "Kudumma mi-teene ka titaalo kaja."

17 A Yasu tussu tumma neene kadeema kide no indini eege, "Minna agu aaga teema tumma ma miteene katitaalo kada? Kaleefe aaga aaga tüfürü tussu kitaalo kinynyo ada ka nanggüüdü? Nanggeedi naada kakidhö?"

18 Taalo iye kada ma tiji 'buugu iini, iisine titaalo kada ma taföonyö eema iini? Taalo aaga kagüigi?

19 Kede ka tasümünaana miteene ku'bu müdümmü a kadu tanno ö'dö na alif ka iüdümmü no, nasinggili kö'dö kaanya ma türeene ma miteene?"

Kiki, "Kada'baaga kafünü eera."

20 Iki, "Kede ka tasümünaana namiteene ku'bu ka iüdümmü kafünü eera, ma kadu tanno ö'dö na alif ka egüsö no, ka'duga aaga nasinggili kadigine kaanya ma türeene miini?"

Kiki, "Küdümmü kafünü eera!"

21 "Küfürü tumma no co ada ka nanggüüdü ta'bitingngö?"

Yasu afa'da soro ka iye ka Beet Sayida

22 Kikiri ka öö'dö ka Beet Sayida, a kadu tö'dö a soro a Yasu, kiki iini a'da, ümmü i'i ka oona. 23 İkiri ka tümümü soro ka nüsö üügü i'i kaco kürö ndama daara, a'binynyi alaaga iini ka iye, ümmünü iisine iini ka oona

assa ka tindini i'i, "Niji o'o nümö?"

24 İkiri ka tasalaana ku'bu iki, "Niji a'a kadu ka tunggeene afa ma naafa kungngo."

25 A Yasu tanangnga iisine yiini ka ömö'di ka iye afe'de. İkiri iye niini ka tatanfa'da iji 'buugu ka'diila 'do. 26 İkiri Yasu ka tuuru i'i ka tino aco 'di tiya iini iki iini a'da, "Afa co daara."

Bütrüs eema tumma ma Almasihi

(*Matta 16.13-20; Lüüka 9.18-21*)

27 A Yasu tunggeene nja kadalaadene niini kaaco anaanya ma Kaiysariya Filippi, kene ka ndala ka nafiini ya, ikiri ka tindini kadalaadene niini, "Kadu 'dee kiki a'da a'a na mada?" 28 Kiki iini, "Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya, anno tiki a'da o'o na İliya, anno tütü ka tiki a'da o'o na ne'bi öccö."

29 Lakiini i'i indini eege, "Aaga ka eyi tiya ada kiki aaga a'da a'a na mada?"

A Bütrüs tiki, "O'o na Almasihi!" 30 İkiri ka tiki eene a'da, kafa tadirina ömö'di töccö.

Yasu ussu uuru ma inde tanno iini

(*Matta 16.21-28; Lüüka 9.22-27*)

31 A Yasu talaana eege iki, "'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümümü adene abbü adene, a kadiifi tanu kini nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye, atiidedene afiki'dö

ka inde a füngngö iidoona.”
 32 Adagadünügü tumma no eene 'biini kungngo. İkirı Bütrüs ka 'duga i'i ooso iini agirnaana kini. 33 İkirı Yasu ka tassa keere asala kadalaadene niini, İkirı ka teela Bütrüs iki iini, “Sigi keere eede ka oona o'o na Ebliisi no! Kudumma tumma tanno üüdü no, taalo tumma na Masala tumma ma tadü'd'dü eege kamiini.”

34 İkirı ka tagümmünü kadu nye'd'de kungngo nja kadalaadene tanno iini iki eene, “Üürü ömö'di ya asaasa tö'dö kede keere ya, a'düsünü eyi yiini a'duga salii'bi yiini uurna a'a keere. 35 Kudumma ömö'di tiya asaasa toolona eyi yiini ara taama eege, lakiini ömö'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya nja talaana ma injjili ya a toolona eege. 36 Ara ömö'di tö'dö keere a minna kini kara tana eema ma 'büdhülü in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini? 37 Ara ömö'di tafa eyi tiya iini aminna? 38 Kudumma ömö'di tiya ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ka sere ma 'bitingngö na temelö ka oroko no, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tana modolo miini kini kara tö'dö ka tidhindhi tanno Pupa tiya iini nja kadhangga tanno insili no.”

9

1 İkirı ka tiki eene, “Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kadu könö kungngo aja kita 'bitingngö, taalo

kara tassa ka inde, illi kassa ka tauugaara ma Masala tanno atö'dö a türü no.”

Ta'bele oona

(*Matta 17.1-13; Lüüka 9.28-36*)

2 Ka füngngö ka ndüdümmü afünü ungodho ya İkirı Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna, ungeene nja eene kasirö anya ma dhonggoro mo, kadaganna kide ungodho eege, a'bele oona kene kidha kungngo. 3 A en'di yiini talimaana insili kata'bassa, taalo niimö ka 'büdhülü insili nggeege 'do. 4 İliya nja Müüsa tatele oona eene, keema nja Yasu.

5 İkirı Bütrüs ka tiki a Yasu, “Ka Tatalaana, a'diila 'do aja ka tanna kita, angnga tabünnü angga ku'bu iidoona, müüdü ma ungodho ammo Müüsa ma ungodho ammo İliya ma ungodho.” 6 I'i taalo ussu niimö miini ka teema ari'ba kagu i'i nja köje tanno aneene nja iini no.

7 İkirı tülüügü ka öö'dö a tallappa miini takara ndanaaya eene ka oona, a tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, “'Bii'bala yeede ka asaasa i'i ana eedi ya i'i yungngo. Aaga aföönyö tumma niini.”

8 Kara tasalaana ku'bu ya, taalo kasala ömö'di nja eene illi Yasu ungodho i'i.

9 Kene ka ta'bardaga ku'bu ndama 'dikinya ya, a Yasu tanangnga tumma eene a'da kafa tadirina eema yeene ka

tadinö kide ya a öm'ö'di, illi ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka afiki'dö ka inde.

¹⁰ Kikiri ka tummu tumma niini kafa kide, illi eege kindini ajeene, tafiki'dö ka inde a'da minna i'i ya miini? ¹¹ Kikiri ka tindini i'i, "Minna agu katalaana ma seriye kiki a'da Iliya ara tö'dö ka dhidha?"

¹² Iki Iliya ka tiki eene, "Timin'da Iliya ara tö'dö ka dhidha indinaana eema ku'bu in'dili, assa öö'dö nya a tumma no ka kirinja ka sorne a'da 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a tadhügürü, a kadu tüüni midhi ku'bu ana i'i? ¹³ Lakiini ara a'a tiki aaga, Iliya ö'dö ka tagüüni eema nye'd'de ya tatoroko ya ana i'i, afa ma tiya a sorne kadiri tumma miini ya kungngo."

Yasu oolona 'bii'bala ya ana koronggore ya toroko ya (Matta 17.14-20; Lüüka 9.37-43)

¹⁴ Kene ka ndapadaga ka kadalaadene tökönö ya, kasala kadu kadhabbu ka tarügü kene ka oona a katalaana ma seriye, ta'bununjaana ku'bu nja eene. ¹⁵ Amussu kungngo a kadu tasala Yasu kadhere nye'd'de kungngo kareere koreene kaco tööjülü i'i. ¹⁶ Iki ka tindini eege, "Niimö minna yungngo ada kadeema nja eene unguo."

¹⁷ Öm'ö'di öccö ka kadu ka teene tiki, "Tatalaana, nö'dö a'a a 'bii'bala tiya eede o'o, kudumma koronggore tiya toroko ya unguo iini ka

oona amana i'i ka titaalo ussu ka teema. ¹⁸ Insigiri kümmü i'i üpü ndoore ka niinö, abbünaana igini ka oona akidhö, niki a kadalaadene tanno üüdü a'da kasoro koronggore kini ka oona kitaalo ki'disi kide."

¹⁹ Iki ka tiki eene, "Aaga na sere ma 'bitingngö no 'dee minna agu aaga taalo kümmü tumma na Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga tagaada? Aaga ö'dö a 'bii'bala a'a." ²⁰ Kikiri ka ö'dö ana i'i iini. A koronggore tiya toroko ya ka tassa kini ya, üpü i'i co asigiridene üpü ndoore ka niinö.

²¹ Iki ka tindini pupa ma 'bii'bala, "Maara mümmü i'i aada?"

Iki, "Mümmü i'i miini ka ta kidhilli. ²² Koronggore ya üpübü i'i co turi kungngo ka issi nja 'biidi ma tasaasa tiidi i'i, üürü ara o'o tambaanya linggo no, ana 'bangnga ma unguo nakinyi unguo."

²³ A Yasu tiki iini, "Üürü namma o'o dhorro ya, eema nye'd'de ara tananja öm'ö'di tiya amma ya."

²⁴ A pupa ma 'bii'bala tarooro kalneege, "Tamma na Masala kungngo eede ka eedi, akinyigi a'a amang kene tadhabbu."

²⁵ Iki Yasu ka iji kadu katawaana oona agirnaana ka koronggore tiya toroko ya, "Koronggore ya möri ya a'a niki o'o a'da nöö'dö kürö ndama 'bii'bala ka oona, nafa tapadaga kini afe'de."

²⁶ Iki koronggore ka tadhiya üpü i'i co dhindho

öö'dö kürö, a 'bii'bala tafeene afa ma teyi, a kadu 'do kiki kide a'da, "Eyi." ²⁷ Lakiini Yasu ümmü i'i ka nīsō a'dina i'i ko'do afiki'dö.

²⁸ İkirī ka co a 'bügöörī, a kadalaadene tindini i'i ka unggondho, "Minna agu unngo unngo titaalo kambanya toosoraana ma koronggore tiya toroko ya?"

²⁹ İki eene, "Eema afa ma tiya taalo asorodene illi ada ka fara ka Masala."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

(*Matta 17.22-23; Lüüka 9.43-45*)

³⁰ Köö'dö kürö ndama kanna kungeene kadigaala ka Jaliil. A Yasu taalo asaasa ömö'di öccö ka tussu tumma miini, ³¹ kudumma iini ka tagalaana kadalaadene niini iki eene. "Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümününja a kadu, kiidi i'i, a kene ka tiidi i'i ya assa ka fiki'dö a füngngö iidoona." ³² Lakiini eege taalo kussu tumma no, kari'ba ka tindini i'i.

Mada yungngo adhabbu?

(*Matta 18.1-5; Lüüka 9.46-48*)

³³ Kikiri ka co Kafar-nahööm. Kene kico a 'bügöörī ikiri ka tindini eege, "Minna i'i yungngo ada ka taga'bununjaana ku'bu miini ka fiini sii?"

³⁴ Lakiini eege kaki'döönö, kudumma eene ka taga'bununjaana ku'bu ka fiini ma ömö'di tiya adhabbu ana kene ya.

³⁵ İkirī ka temmi adagümmünü kadalaadene

niini na ada'baaga kafünü eera no iki eene, "Üürü ömö'di ya asaasa tadhabbu ma kadu ya, apadaga oona keere alinggo ada eene."

³⁶ A'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga kene ka söödö iti kini ka orro iki eene,

³⁷ "Ömö'di ya amma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere tiya eede i'i ya amma kede, ömö'di ya amma kede ya taalo amma kede lakiini amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya."

Ömö'di ya taalo adiidi angnga ya i'i ömö'di tiya aja

³⁸ İkirī Yühanna ka tiki iini, "Ka Tatalaana, kaduna unngo ömö'di ka tasoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona ana eere tiya üüdü unngo tafaga i'i keere kudumma iini taalo nja angnga."

³⁹ İkirī Yasu ka tiki iini, "Aaga fa tafaga i'i keere, taalo ömö'di ya talinggo a türü ma eere tiya eede assa ka tafada eema tumma ma tatoroko no kede ka oona. ⁴⁰ Ömö'di ya taalo adiidi ma angnga i'i nja angnga. ⁴¹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inynya 'biidi aaga ana eere tiya eede ya, kudumma ada kada tanno Almasihi, ara talingnge niini taalo ka taama 'do."

Nümmö ya anangnga angnga ka talinggo tatoroko ya

(*Matta 18.6-9; Lüüka 17.1-2*)

42 A Yasu tiki, “Ömö'di ya amana laala ya dhiidhi no ya amma kede ya kadüüni tatoroko ya, ara ta'diila ana i'i aja kara ta'duga nya ma tawöönö angnga tamin'dna kini ka eyi kapügü co to. 43 Üürü nüsö nüüdü kalinggo eema ya toroko ya rumunuga eege co, a'diila nggeege küdü ka co ka tefe ka 'di a nüsö ka ungodho, bala üdü ka co ka issi ma Jahanam tanno taalo ka tadhülünja ku'bu no, 44 ['a'dii'do miini taalo teyi issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.'] 45 Üürü awwa yüüdü ka tüpü o'o ka tatoroko ya rumuna i'i, a'diila üdü ka co ka tefe ka 'di ana awwa ungodho bala üdü kana uune keera nassa kico ka issi ma Jahanam, 46 ['a'dii'do miini taalo teyi issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.'] 47 Üürü ööye yüüdü ka tanangnga o'o ka talinggo nümö ya toroko ya, agodhe i'i nüpü co, a'diila üdü kara co ka tauugaara ma Masala ana ööye ungodho, bala üdü ka ana iye keera nassa tapügünja ka issi ma Jahanam,

48 'a'dii'do miini taalo a teyi issi miini taalo ka tadhülü ku'bu.'

49 Kadu 'do kara ta tangga'dala tatanja kene ka oona ana issi.

50 Tangga'dala ka'diila, lakiini tanye'denye'de neene kara titaalo 'dee ara aaga tanangnga eege ka

tanye'denye'de nya? Aaga feene nja tangga'dala, aaga tasaasa ajeene.”

10

Tarna nja Tadheene (Matta 19.1-12)

1 A Yasu tafiki'dö ndama kanna aco a naanya ma Yahüüdiya ndama nda'da ma Ürdün. A kadu tarügü kini ka oona kadhabbu, adagalaana eege afa ma tiya iini 'bucca kungngo ya.

2 A naFariisi könö tö'dö kini kete, kindini i'i ma tasaasa ta'b'ba i'i kiki, “Ömö'di ka tapa ka aka tammo iini 'dee a'diila?”

3 İkirı ka tiki eene, “İki Müüsa aaga nya?”

4 Kiki a'da, “Müüsa iki a'da ömö'di tarigiri waraga ma tadheene anangnga oono uuru oogo ka tino.”

5 İkirı Yasu ka tiki eene, “Kudumma takidhö ma nanggeedi tanno ada, İkirı Müüsa ka tarigiri ada tumma ma seriye no aaga.

6 Lakiini jiddi ma Masala ka tarü'bü ömö'di ya miide ya nja aka tammo linynya mo. 7 'Nggeege ömö'di tıkirı ka tinyi pupa yiini

ku'bu nja nümö tammo iini ara ka tümünaana oona nja aka tammo iini.

8 Kümünaana oona a tuu'da ta ungodho kene taalo keera, lakiini tuu'da ka ungodho.' 9 Nümö ya Masala ka tümünaana i'i koono ya, taalo ömö'di ma tadhagaana ku'bu.”

10 Kene kico a 'bügöörī afe'de ya, a kadalaadene niini tindini i'i ma tumma tanno. 11 İkirī ka tiki eene, "Ömō'dī ya apa ka aka tammo iini ara karna kōmō ya, afüngngō nja oono kada temelō ün'dügüngngō. 12 Üürü aka ka tapa ka nyori tiya oono mara ka 'duga ömō'di öccō ya, oogo mafüngngō nja nagiide ün'dügüngngō."

Laala ya dhiidhi ya nja Yasu

(*Matta 19.13-15; Lüüka 18.15-17*)

13 A kadu tö'dō ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, lakiini kadalaadene kagirnaana kene.

14 Ka Yasu tiji tumma no, agoroo'bo iki eene, "Aaga fa ka laala öö'dō kede, aaga tafa tafaga eege keere kudumma tauugaara na Masala ka ma kadu afa laala ya. 15 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömō'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa laala ya dhiidhi ya taalo aco." 16 Ümmü eege ümmünü iisine eene ka oona, anangnga baraka eene.

Ömō'di ya ana almaala ya
(*Matta 19.16-30; Lüüka 18.18-30*)

17 Ka Yasu ka tunggeene ka fiini ya, ömō'di toreene nja iini üürü kini kidha ana küüge indini i'i iki, "Ka Tatalaana ya a'diila ya, ara a'a tüüni minna amang

kede takarna ka tefe ka 'di ta'billi?"

18 A Yasu tiki iini, "Minna agu o'o nümmünü a'a a'da a'a na'diila? Taalo ömō'di ma ta'diila illi Masala unggodho oogo. 19 Nussu o'o tumma na Masala kiki a'da, 'Fa tagirina kadu, fa tafüngngō nja iiya tanno kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, fa tüüni ada kadu ku'bu, ümmü pupa yüüdü nja nüümō tammo üüdü ana eedi dhorro."

20 Ömō'di tiki, "Ka Tata-laana, nakalingngo a'a tumma no nye'd'de jiddi meede ka takaleefe takadhilli."

21 A Yasu tassa kini ko'do ana eedi ka'diila iki iini, "Nüümō inggide öreene unggodho üdü kitaalo nussu, unggeene naco ta tanege ana eema tiya üüdü nye'd'de, nasümünaana nagürüüsi miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no, amang küdü tana eema ka 'dotombo'do dhabbu, nassa ka öö'dō kede keere." 22 Ömō'di tagoroo'bo ka tumma tanno Yasu ka tiraana no, unggeene kudumma eema unngo iini adhabbu.

23 İkirī Yasu ka tinaana iye ku'bu iki a kadalaadene tanno iini, "Tumma ma co ka tauugaara ma Masala kara tiideene a kadu tanno ana eema dhabbu no."

24 A kadalaadene tadhere ka tumma tanno iini, İkirī ka tiki eene afe'de, "Laala eede, kindhi co ka tauugaara ma Masala! 25 Tadigaala ma

malaga ka ööye ma ibira taalo ara tagu'daana afa ma ömö'di tiya ana eema ya kara co ka tauugaara ma Masala."

²⁶ A kadalaadene takogoonna ma tadhère kindineene kiki, "Mada i'i yungngo a tambaanya toolonadene adha?"

²⁷ A Yasu tassa kene iki, "Tumma no ka tiideene ka kadu illi eege kitaalo ka tiideene a Masala, kudumma eema nye'd'de taalo iideene a Masala."

²⁸ A Bütrüs tiki iini, "Kinyi ungnngo eema ku'bu nye'd'de ara ungnngo tuurna o'o keere."

²⁹ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di a tinyi 'di yiini ku'bu nja nagöre nja naginye nja nïimö nja pupa nja laala nja nasigeene kudumma a'a nja tumma ma İnjüli, ³⁰ a taluna ka 'büdhülü tiya, nja kïrimi, nöö'di kadhabbu ukumu kadu ka iïdüm mü nja nagöre nja nakaniimö nja laala nja nasigeene, illi keere ya a taluna tefe ka 'di ta'billi. ³¹ Lakiini kadu na ooso kidha no köö'dö keere, a kadu na kanna keere no co aadha."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

(Matta 20.17-19; Lüüka 18.31-34)

³² A Yasu nja kadalaadene tanno iini tagungunu co Örsaliim a Yasu tunggeene kene kidha, a kadalaadene tadhère ari'ba tümmü kadu na ungngeene nja eene no,

a Yasu tagedhe oona nja kadalaadene tanno iini na ada'baaga kafünü eera no, adünügü eema ya talinggo adene ana i'i eene. ³³ İki a'da, "Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara tümmününja a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye kümmünü i'i ka inde kanangnga i'i a kajeene. ³⁴ Küünü midhi ku'bu ana i'i ka'binynyi alaaga iini ko'do kabbü i'i, kiidi i'i. Afiki'dö afüngngö iidoona."

Tasaasa na Yaguub nja Yühanna

(Matta 20.20-28)

³⁵ A laala ya Za'bedi, Yühanna nja Yaguub tissigi kini kete kiki iini, "Tatalaana, kasaasa ungnngo o'o namma ka nïimö tiya iidi ka asaasa ya."

³⁶ A Yasu tiki eene, "Kasaasa aaga a'da nüüni ada minna aaga?"

³⁷ Kikiri ka tiki, "Nanangnga ömö'di öccö ka temmi küdü ka nïisö ma kuri aya temmi küdü ka nïisö ma küüle küdü ka tö'dö ka tauugaara tanno üüdü na idhindhï no."

³⁸ A Yasu tiki, "Taalo aaga kussu nïimö mada ka tindineene, ara aaga tambaanya tooye ker'de meede kara tooye mo, alla ara aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no?"

³⁹ Kiki a'da, "Ara ungnngo tambaanya." A Yasu tiki eene, "Ara aaga tooye ker'de meede kara tooye

mo, aaga tambeesedene a tambeese tanno eede kara tambeesedene iini no. ⁴⁰ Lakiini tumma ma temmi kede ka nūsō ma kuri nja nūsō ma kūüle no, taalo a'a nama tanangnga aaga kudumma Masala ka takindinaana 'buugu ka kadu miini ku'bu."

⁴¹ A türeene ma kadalaadene na ada'baaga no taföonyö tumma no kagoroo'bo ada ka Yaguub nja Yühanna. ⁴² A Yasu tagümmünü eege iki eene, "Kussu aaga a'da naguugaara ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, ka naguugaara ma kadu tanno eene, a kadu neene na üfi no tüüni ada eege ku'bu.

⁴³ Eema afa ma tiya afa tanna kada, ömö'di ya asaasa tadhabbu ana kada ya, apadaga oona keere alinggo ada aaga. ⁴⁴ Ömö'di ya asaasa co aadha ana kada ya, ada tasaga tiya ada aaga in'dili kungngo.

⁴⁵ Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo ö'dö a'da a kadu talinggo ada iini, lakiini ö'dö ma talinggo ada eene, afa kömüsü ma kadu kadhabbu ana eyi tiya iini."

*Toolonadene na Barti-
maus ya soro ya*

(*Matta 20.29-34; Lüüka 18.35-43*)

⁴⁶ Köö'dö ka Ariiha, a kini ka ndö'dö kürö ndama Ariiha nja kadalaadene tanno iini nja kadu kadhabbu, a'da Barti-maus 'bii'bala ya Timaws asoro, emmi ka tinggini ma fiini arangnga.

⁴⁷ Kini ka taföonyö a'da Yasu ya ma Nasira ya i'i ya miini ya, ikiri ka tiidhe, "Ka Yasu, 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁸ A kadu kadhabbu tagir-naana kini a'da aki'döönö illi i'i akogoona ma tiidhe ko'd'do, "Ka 'Bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁹ Ikiri Yasu ka töödhi iki, "Aaga ümmünü i'i."

Kikiri ka tagümmünü soro, "Adhodho nafiki'dö na'dingnge ana uune. I'i ya ümmünü o'o!" ⁵⁰ Ara'baga ten'di miini co afiki'dö ana uune aco ka Yasu.

⁵¹ A Yasu tindini i'i, "Nasaasa o'o a'da nönyonyö ana o'o?"

Ikiri ka tiki, "Tatalaana, nasaasa a'a tiji 'buugu!"

⁵² A Yasu tiki, "Unggeene, tamma nüüdü ka oolona o'o." Ikiri ka arooro ka tasala 'buugu uurna Yasu keere ka fiini.

11

Yasu inynyo Örsaliim

(*Matta 21.1-11; Lüüka 19.28-40; Yühanna 12.12-19*)

¹ Kene ka ndakete ka Örsaliim, kassa ndala Beet Faji nja Beet Aniya ka Anya ma 'Dikidiyö, a Yasu tagürünü kadalaadene niini keera. ² Iki eene, "Aaga agolo daara tiya ada kidha ya, kada kara co ya, ara aaga taluna a 'bing kisine amin'dinja ku'bu, üfürü ömö'di takaka kide, aaga kildhe i'i, aaga tö'dö iini kita. ³ Üürü ömö'di ka

tindini aaga a'da, 'Minna ada kadalinggo?' aaga tiki iini a'da, 'Uugaara asaasa, assa ka tafada iini areere.' "

⁴ A kadalaadene co kaduna a 'bing kisine kimi'dinja ku'bu ka fiini ka inye kete kakildhe i'i, ⁵ a kadu na 'dingnge kene kete no tindini eege kiki, "Kinggli aaga a 'bing kisine amana?"

⁶ Kadirina eene afa ma tiya Yasu ka tünügü co eene ya kungngo, a kadu tikiri kafa kene ka ungeene.

⁷ A kadalaadene na eera no tö'dö a 'bing kisine a Yasu, kakese en'di yeene kide aka kide. ⁸ A kadu kadhabbu takese en'di yeene ka fiini, anno takese dhaaru neene ka taku'baana ka lodho no ku'bu. ⁹ A kadu na ungeene ka Yasu kidha no nja tanno ungunu kini keere no teema,

"Kafünügü Masala ko'do, Tanangnga ta'diila ömö'di tiya tö'dö ana eere ma Uugaara ya.

¹⁰ Aaga nangnga ta'diila a tauugaara tanno ara tö'dö no tauugaara na pupa tiya aja Dawud.

Kidhindhä ka fiini ma ndanaaya."

¹¹ A Yasu co Örsaliim aaco la ma Masala adagiiri eema in'dili, ka 'buugu kanda siiya ya, ikiri ka öö'dö kürö aaco Beet Aniya nja kadalaadene tanno iini nö'dö kada'baaga kafünü eera no.

Yasu aga'da indüye
(*Matta 21.18-19*)

¹² Ka taka ka taadha ya kikiri ka tunggeene ka Beet Aniya, iire tummü Yasu. ¹³ İkiri ka tasala fa ma ndüye ka kirikiri ikiri ka tunggunu co iki kide a'da laala inggide, kini ka ndalaana ya, taalo aduna laala kide illi dhaaro, kudumma uuru ma teene tanno ndüye ka aleefe. ¹⁴ İkiri ka tiki iini, "Taalo ömö'di ma tagu tööyö müüdü afe'de ta'billi." A kadalaadene taföonyö eema yiini ka teema ya.

Yasu asoro kadu ka la ma Masala

(*Matta 21.12-17; Lüüka 19.45-48; Yühanna 2.13-22*)

¹⁵ Köö'dö ka Örsaliim, ikiri Yasu ka co la ma Masala adagasoro kadu na anadene ana eema kide nja tanno ana eema no apudu eema ma temmiimi nja kadu tanno aregere gürüüsü kide no, adhifi eema ya kadu tanno anadene ana alambo no co, ¹⁶ afaga kadu keere ka co la ma Masala ana eema ma ana. ¹⁷ İkiri ka talaana eege iki eene, "Taalo sorne ma Masala iki a'da,

"Di yeede 'di ma tafara ka Masala ma kadu ka ajeene nye'd'de?"

Aaga ta'duga, aaga tanangnga i'i kada tumba ma kanyooro."

¹⁸ A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma

seriye taföonyö tumma no, kikiri ka tawwa fiini ma tiidi Yasu, Kudumma eene ka ri'ba iini, kudumma kadu in'dili kadhere ka talaana tanno iini. ¹⁹ Köö'dö kürö ndama anya a 'buugu kada siiya kungeene.

Fa ma indüye arume
(Matta 21.20-22)

²⁰ A kene ka ndafada lititaka kungngo ya, kaduna fa ma ndüye ka teyi arume kadara ka ereere miini. ²¹ A Bütrüs tagiigi tumma na Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, assa ka fa ma indüye nüüdü ka taga'da eege no, ka'bayaga ko'do."

²² İkiri Yasu ka tiki eene, "Aaga amma ka Masala. ²³ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü ömö'di iki anya tammo, 'Fiki'dö na'dinggo co to,' a'da taalo asanaana eedi ku'bu ya, lakiini amma ana eedi, a'da niimö yiini ka tiki ya a tüüninja iini. ²⁴ Nikiri a'a ka tiki aaga a'da niimö yaada ka tasaasa ada kara tafara ka Masala ya, aaga amma ana eedi a'da ara aaga taluna, mikiri Masala ka anangnga aaga. ²⁵ Kada kara tafiki'dö aaga tafara ka Masala ya, üürü niimö ya toroko ya ungngo üüdü ku'bu nja ömö'di naadha kide, amang ka Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko kada ka oona." ²⁶ [Kada ka titaalo kaadha ka eema tiya kadu kadalinggo ana aaga ya toroko ya, taalo Pupa

yaada ya ka 'dotombo'do ya, ta'duga tatoroko naada.]

Tindineene ma tauugaara na Yasu
(Matta 21.23-27; Lüüka 20.1-8)

²⁷ Kapadaga co Örsaliim, a kini ka tunggunaana ku'bu ka la ma Masala ya, a naguugaara ma ka'boge nja kata-laana ma seriye nja kadiifi ma anya, tö'dö kini. ²⁸ Kikiri ka tindini i'i, "Türü nüüdü ka talinggo eema ya iini no 'dee na mada? Mada i'i yungngo anangnga türü o'o nalinggo iini ungngo?"

²⁹ A Yasu tiki eene, "Ara a'a tindini aaga ma niimö ungodho, aaga tirina a'a, na a'a sa tirina türü öjö eege kungngo eede ka talinggo iini. ³⁰ Aaga tirina a'a, tambeese na Yühanna 'dee, kö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

³¹ Keema ungodho eege, "Kaja ka tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Aminna agu aaga, aaga taalo kamma kini?' ³² Ara angnga tiki a'da, 'Ndama kadu?' " Lakiini eege kari'ba a kadu, kudumma kadu 'do kümmü Yühanna kada ne'bi. ³³ Kikiri ka tiki a Yasu, "Taalo ungngo kussu!"

A Yasu tiki eene, "A'a tekere taalo na tadirina aaga a'da mada anangnga türü neede ka talinggo iini no a'a."

12

Tafeene ma tumma ma katalaalee

(*Matta 21.33-46; Lüüka 20.9-19*)

1 İkirî ka teema nja eene a tafeene ma tumma, "Ömö'dî inggide adinî fa ma ki'bim'bi, adagasaara eege koonaa adagü'dö ada anya ma tiyaana kide, atarü'bü 'dasala anangnga a kadu ma leele kide ara ka tunggeene.

2 Ka uuru ma tarumaana ma ki'bim'bi ka ndö'dö ya, agürünü ömö'dî ya linggo nja iini ya ka kadu ma linggo aaco ta'duga iyye ma ki'bim'bi. 3 Lakiini kümümü i'i, kabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö.

4 İkirî ka kürünü ömö'dî ma linggo öccö kene afe'de, kabbü ömö'dî ya miini ya ka üüdü, kadagüüni midhi ku'bu ana i'i. 5 Ütü kagürünü könö kadagiidi ya miini ya, agürünü öccö kadhabbu katabbü könö kadagiidi könö.

6 "Ömö'dî taalo öreene kini miini kara tagürünü illi 'bii'bala yiini ka asaasa ya ma tagürünü i'i keere ma kadu tanno in'dîli no, iki a'da, 'Eege kara taföönyö tumma na 'bii'bala tiya eede.'

7 "Illi kadu ma linggo ma ki'bim'bi keema ungodho eege kiki, 'Taya ya a takakarna ka eema ya i'i yungngo, aaga ö'dö angnga tagiidi i'i amang kaja takarna ka eema.' 8 Kümümü

i'i kadagiidi i'i kara'baga co kürö ndama 'booro ma ki'bim'bi.

9 "Ömö'dî ma ki'bim'bi 'dee ara tönynyö? Ara tö'dö tagirina kadu na linggo no, ara kanangnga ki'bim'bi a kadu tökönö. 10 Taalo aaga kagüri tumma na sorne ma Masala?

'Misi ma katarü'böönö kanu kide mo,
oogo mungngo ma misi
ma kadese.

11 Uugaara agalinggo eema ya,
angnga takadhere! "

12 Kikirî ka asaasa tümümü i'i kudumma eene katussu a'da i'i ya eema a tafeene ma tumma kene ko'do. Lakiini eege kari'ba a kadu kadhabbu, kikirî ka tunggeene kinyi i'i ku'bu.

Tamana tulu'ba a Kayisar
(*Matta 22.15-22; Lüüka 20.20-26*)

13 Kagürünü kadu ma naFariisi nja Hirüdüsiin ka Yasu a'da kümümü i'i a tumma ma niinö tanno iini. 14 Kikirî ka öö'dö kini kiki iini, "Ka Tatalaana, kussu ungnö a'da neema o'o tumma dhorro nitaalo nalinggo a tumma tanno kadu, taalo o'o nalomana kadu ko'do, lakiini nadünnü o'o tumma ma Masala dhorro, a'diila kaja ka tamana tulu'ba a Kayisar alla angnga tanu? 15 Ara angnga tamana ku'bu alla angnga tanu?"

İkirî Yasu ka tussu ünggü meene ikirî ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga

ta'b'ba a'a ka eedi aaga ungge jine a'a nasala kide."

¹⁶ Kikiri ka anangnga jine iini, ikiri ka tiki eene, "Koronggore ya mada i'i yungngo nja eere tiya?"

Kiki a'da, "Ya Kayisar."

¹⁷ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Aaga nangnga eema ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga eema ya Masala a Masala." Kadhere ka tumma tanno iini.

Tarna nja tafiki'do ka inde
(Matta 22.23-33; Lüüka 20.27-40)

¹⁸ Ikiri naSadügiin na iki a'da kitaalo tafiki'do ka inde kö'do kini kindini i'i. ¹⁹ Kiki, "Tatalaana, Müüsa arigiri ada angnga ka sorne a'da ömö'di ka teyi inyi aka miini ku'bu a'da taalo mageene laala, örre yiini takarna ka aka ma küüme amang kini teene ada laala örre tiya iini. ²⁰ Kadu kinggide ka iidümmü kafünü eera ka nagöre, ömö'di ya dhidha ya arna aka eyi a'da taalo ageene laala. ²¹ Aya ta'duga oogo eyi a'da taalo ageene ada oono, nja türeene miini nye'd'de nja tiya iidoona ya. ²² Tumma dhorro taalo ömö'di ungodho ana ka kadu tanno ka iidümmü kafünü eera no taalo ageene, keere kungngo aka teyi afe'de. ²³ Oogo ma aka tammo mada ka uuru ma kadu tafiki'do ka inde? Kudumma oono kada aka tammo kadu ka iidümmü kafünü eera?"

²⁴ A Yasu tiki eene, "Kaama aaga kudumma aaga katitaalo kussu nakasorne na insili no nja türü tanno Masala. ²⁵ Taalo kadu karna ajeene ka uuru ma tafiki'do ka inde, kafeene nja kadhangga ka 'dotombo'do. ²⁶ A 'bitingngö kudumma ma tafiki'do ka inde ma kadu tanno ake no, taalo aaga kagüiri sorne ya Müüsa ma 'bamfa, Masala miki iini, 'A'a na Masala tammo Abrahiim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub'? ²⁷ Oogo taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini oogo ma Masala ma kadu tanno adinö no aaga ya kaama aaga 'do."

Tumma na Masala na idhindhi no
(Matta 22.34-40; Lüüka 10.25-28)

²⁸ Tatalaana ma seriye könö ö'do aföönyö eene kata'bununjaana ku'bu a tumma. A Yasu tapadaga tumma co Sadügiin ka'diila, ikiri ka tindini i'i iki, "Tumma na dhidha no eege küye ana kada na in'dili no?"

²⁹ A Yasu tiki, "Tumma na dhidha no kiki, 'Kadu ma Israyil, aaga aföönyö, Masala Uugaara maaja, Uugaara ungodho. ³⁰ Asaasa Masala Uugaara müüdü ana eedi tiya üüdü nye'd'de nja oona tanno üüdü nja üüdü tiya üüdü nye'd'de nja türü tanno üüdü nye'd'de.' ³¹ A tumma öcö afe'de kiki, 'Asaasa ömö'di ya kete küdü

ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.' " Kungngo taalo tumma könö kïdhindhi ka tagii'bi tumma no.

³² A tatalaana ma seriye tiki iini, "A'diila, nadiri o'o tumma dhorro a'da Masala ma unggodho taalo Masala kömö illi oogo.

³³ Ömö'di tasaasa oogo ana eedi nye'd'de a tussu miini nye'd'de, a türü tanno iini nye'd'de asaasa ömö'di ya kete kini ya afa miini ka asaasa eyi yiini kungngo, kagii'bi tara erüdü nja tïrri."

³⁴ A Yasu tussu a'da ömö'di ya adiri tumma ma ta'dara ikiri ka tiki iini, "Taalo o'o na ku'b'ba ka tauugaara ma Masala ku'bu." Taalo ömö'di könö ma tana rüsü ka eedi ma tindini i'i dhabbu kungngo.

Almasiïhi nja Dawud

(*Matta 22.41-46; Lüüka 20.41-44*)

³⁵ Ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma Masala ya, indineene iki, "Katalaana ma seriye 'dee, kiki a'da Almasiïhi i'i ya 'Bii'bala tiya Dawud nya? ³⁶ A'da Dawud ka eyi tiya iini eema a türü ma Koronggore tiya Insili ya, 'Tki Uugaara Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka nïisö ma kuri,

ara a'a ka anangnga kadu ma kirimi nüüdü küdü ka uune.'

³⁷ A Dawud ka eyi tiya iini ümmünü Almasiïhi a'da Almasiïhi a'da 'Uugaara,' assa ka ta'bii'bala tiya iini nya?"

A kadu tagatoodo ka Yasu ka teema oona a'diila eene.

Yasu iki aaga aadha ka katalaana ma seriye ka oona (Matta 23.1-36; Lüüka 20.45-47)

³⁸ A Yasu tagalaana eege iki eene, "Aaga aadha ka katalaana ma seriye ka oona. Eege kasaasa tunggunaana ku'bu ana en'di tiya kadhonggoro ya ka oona, a kadu tööjülü eege ka namansala, ³⁹ kemmiimi ka kadu kidha ka la ma talaana nja na'buugu ma te'd'deema. ⁴⁰ Kïisini iiya ma nagüüme kagu eema yeene, kümümü nanggeyi neene a'da eege kafara ka Masala keema tafifinni. Eege na miini no ara Masala tapusu eege dhindho."

Gürüüsü ma aka ma küüme ka tamana ku'bu mo (Lüüka 21.1-4)

⁴¹ A Yasu temmi ka la ma Masala ka teene, napele ana iïye ka oona nja 'buugu ma tamana ker'de ma monsoona kide, adinö ka kadu kadapüpügü gürüüsü yeene ka 'buugu ma gürüüsü ka la ma Masala, a kadu nana gürüüsü dhabbu no, tamana ku'bu dhabbu. ⁴² Lakiini aka ma küüme mo, eema ka titaalo kono mo, mafaana ana girisi keera idhilli.

⁴³ Ikiri Yasu ka tagümmünü kadalaadene niini iki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küüme mo, eema ka titaalo kono mo, manangnga gürüüsü

ku'bu adhabbu ka 'buugu ma tafaana madagii'bi kadu nye'd'de. ⁴⁴ Kudumma eene kanangnga türeene ma eema tiya eene ya dhabbu ya ku'bu, lakiini oogo, manangnga ya aganna kono ya ku'bu, moonno kara takuri ya nye'd'de kungngo."

13

Yasu eema tumma titaalo ma 'bühülü
(Matta 24.1-2; Lüüka 21.5-6)

¹ Kini ka öö'dö kürö ndama la ma Masala ya a kadalaadene niini könö tiki iini, "Tatalaana, ma assala ka niigisi nja tarü'böönö tanno ka'diila nya!"

² İkirı Yasu ka tiki iini, "Niji o'o tarü'böönö na 'diila no? Taalo misı ma türeene ka ma tööje ko'do, kara tasananjaana ku'bu."

Dhügürü nja talinggo kadu
(Matta 24.3-14; Lüüka 21.7-19)

³ Kini ka asirö Anya ma 'Dikidiyö emmi adinö co la ma Masala, ikirı Bütrüs nja Yaguub nja Yühanna nja Andraws ka tindini i'i unggodho eege, ⁴ "Tirina unngngo, ara tumma no talinggo adene aada a niimö ya tanangnga angnga ka tussu a'da ndakete ka talinggo adene i'i ya iye?"

⁵ A Yasu tiki eene, "Aaga adinö ko'do aaga fa tafaga ömö'di töccö iisini aaga. ⁶ Kadu kinggide kassa ka öö'dö kadhabbu kisisini kadu ana eere tiya eede kiki,

'A'a namiini!' Kisisini kadu kadhabbu 'do. ⁷ Kada ka taföonyö tumma ma koro'bo kateemadene afa ma tiya miini ya, aaga fa tari'ba ara tüünidene, lakiini taalo sugi miini eege kamiini. ⁸ Ara anya tadiidi ma anya tökömö a tauugaara tadiidi ma tauugaara könö, a 'buugu tatinggi'di ka na'buugu kadhabbu, a 'buugu ta iire tata ma tin'di eege kamiini.

⁹ "Aaga adini ko'do, ara kadu tümümü aaga kümmünü a naguugaara ma serıye, kabbü aaga ka naala ma talaana, küügü aaga kamanaga co kidha ma naguugaara ma anya na dhiidhi no nja tanno iifi no kudumma a'a, aaga öödhı dhorro aaga tasahüüdü kene. ¹⁰ Ara tumma na İnjılı teemadene ka dhidha ka ajeene ka naanya koono nye'd'de kungngo. ¹¹ Ka kadu kara tümümü aaga kümmünü a naguugaara ya, aaga tafa tadinigöögö a'da taalo aaga kussu niimö maada ka teema, aaga eema tumma na tö'dö kada ka niinö no ka ööye miini, kudumma Koronggore tiya Insili ya i'i yungngo eema taalo aaga. ¹² Ara ömö'di tümünü örre yiini ka inde, a pupa tümünü 'bii'bala yiini ka inde, a laala tasilli eema ya kafaafa meene kagirina eege. ¹³ Ara kadu takirimı aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, ömö'di ya idhi oona ku'bu turi ya oolonadene."

Tatoroko ma 'buugu
(*Matta 24.15-28; Lüüka*
21.20-24)

14 “Kada ka tiji ‘tanyoro ma 'buugu ka tatoroko ya,’ na taalo kama tagalinggo adene no amang kada tussu aaga na iröönö no, a kadu na ka Yahüüdiya no tarünö kaco na'dikinya. 15 Ömö'di ya ka la ko'do ya, taalo atö'dö ku'bu alla aco a 'bügööri tagona niimö kide. 16 Ömö'di ya ka siga ya, taalo tafada aco a'duga ten'di yiini. 17 Am'ba ka iya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naganuuru tanno miini no. 18 Aaga afara ka Masala a tumma no tafa tö'dö feele kungngo. 19 Ka naganuuru tanno miini no ara tagoroo'bo tö'dö ka anya a 'buugu tatoroko, üfürü tagatoroko nggeege taka öccö jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü itaalo a tö'dö nggeege afe'de. 20 Üürü Uugaara ka titaalo anangnga naganuuru na miini kadhügüngü ya, taalo ömö'di ma tagoolonadene unggodho kungngo. Lakiini kudumma kadu tanno oono ka tagesse eege no, mikiri karmuna naganuuru manangnga eege kadhügüngü.

21 “Ka uuru tanno miini no üürü ömö'di iki aaga a'da, ‘Assa, Almasihi ungnö kita,’ nja iini ka tiki a'da, ‘Inni kanna ya,’ aaga tafa tamma kini kide. 22 Namasihi na iisini kadu no nja nagane'bi tanna

korokoro no, kara sa kabbü 'dala kalinggo eema keefe nja eema ma türü meene ka taama kadu na Masala ka tagesse eege no, üürü kaluna fiini miini. 23 Nggeege aaga adini ko'do, a'a 'bitingngö nagadünügü a'a eema aaga in'dili kungngo a'da küfürü uuru miini tö'dö.

Tö'dö na 'Bii'bala ma
Tadü'd'dü
(*Matta 24.29-31; Lüüka*
21.25-28)

24 “Lakiini ka naguuru tanno miini no ara sa tatoroko 'do, ‘A ndanaaya talifi a tere taalo ara töyeene, 25 A midigi ta'dinggeene ndama 'dotombo'do a türü ma 'dotombo'do tatinggi'di.’

26 “Ka uuru tanno miini no ara kadu sa kiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggunu aku'bu a tülüügü a türü nja tidhindhi. 27 Assa kagürünü kadhangga niini ka na'buugu tanno tanya ka tiisö na egüisö no koono nye'd'de kungngo, kaco tawaana kadu niini ka tagesse eege no ka 'büdhülü koono nye'd'de nja 'dotombo'do.

Talaana ma fa ma indüye
(*Matta 24.32-35; Lüüka*
21.29-33)

28 “A 'bitingngö aaga kussu fa ma indüye, kada kiji i'i ka tasere a dhaaro miini ta kirikiri, aaga tussu a'da kooro ka ndakete. 29 Kada ka tiji eema ya ka talinggo adene nye'd'de ya,

ikiri aaga ka tussu a'da uuru miini ka ndakete ka inye.³⁰ Neema a'a nja aaga dhorro, taalo sere ya tadhe ko'do a'da taalo eema agalinggo adene nye'd'de kungngo.³¹ 'Dotombo'do nja 'bühülü ka tamanyaga kitaalo, lakiini taalo tumma neede ka titaalo."

Taalo ömö'di ussu uuru na Masala

(Matta 24.36-44)

³² "Taalo ömö'di ma tussu uuru na miini no, alla kadhangga ka 'dotombo'do alla 'Bii'bala illi Pupa.
³³ Aaga adinö ko'do aaga tafa tarigide kudumma ada ka titaalo kussu a'da uuru na miini no ka tö'dö aada.
³⁴ Afeene afa ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu ara ka tunggeene anangnga kadu na alinggo no kafa kide, ömö'di ya talinggo linggo niini keefe, iki a taya afa ka inye ya, adinö afa tarigide.
³⁵ Nggeege aaga adinö ko'do kudumma ada kitaalo kussu tafada na ömö'di ma 'di, siiya kungngo alla ooso ka teene, alla a dhimbä ka fara alla ka taka ka taadha.
³⁶ Üürü i'i ö'dö aluna aaga afa taluna aaga ka tarigide.
³⁷ Tumma neede ka tirina aaga no, nadünügü a'a co kadu nye'd'de, 'Aaga adini ko'do.' "

14

Tawwa fiini ma tiidi Yasu
(Matta 26.1-5; Lüüka 22.1-2; Yühanna 11.45-53)

¹ 'Bitingngö Taanyara ma Tada'da ka Erüdö nja

Taanyara ma Dheedhifi füngngö miini anda öreene eera, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriyé tagawwa fiini meene ka tummü Yasu kiidi i'i.
² Lakiini eege kiki a'da, "Taalo angnga ka tüüni nggeege ka taanyara ma tirri ii'di kadu taga'da 'buugu."

Aka muuru kondho ka Yasu ka oona

(Matta 26.6-13; Yühanna 12.1-8)

³ Ka Yasu ka taganna ka 'di kita Samaan ya akaana kutukunya ya, ka Beet Aniya kemmi, aka tadhe a sügü'de ka niisö a kondho ma nardiin ma dhorro mo kide magu'daana mo, ma'böyö sügü'de muuru kondho iini ka üüdü.

⁴ A kadu könö tagoroo'bo, keemaana ka oona kiki a'da, "Minna agu kondho maga'dadene kungngo?"

⁵ Taalo maaja ka tadenege iini ana gürüüsi ma ürüünü unggodho (gürüüsi 300), angnga tösümünaana nakajine miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no," kikiiri kamana hetti aka 'do.

⁶ İkiri Yasu ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga talinggo oogo? Aaga aadha oono ka oona, magalinggo ada niimö ya a'diila ya a'a.

⁷ Kadu no eema ka titaalo kene no kinggide 'do aaga amana eema eene üürü aaga kasaasa. Illi a'a ya, taalo a'a na taneene nja aaga turi.

⁸ Oogo magüüni a türü tanno oono muuru kondho eede ka oona ka dhidha matindinaana ku'bu ma tatü'bü

a'a. ⁹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kita Injili ka teemadene kide ka 'buugu ka oona nye'd'de kungngo ya, keema tumma ma eema tiya oono ka taguuni ya a kadu taguigi oogo iini."

Yahuusa amma ma Yasu ka tummu adene
(Matta 26.14-16; Lueka 22.3-6)

¹⁰ Ikiiri tatalaadene na Yasu konö ana ka tanno ada'baaga kafunu eera no ana eere a'da Yahuusa Askaryuuti tunggeene aco ka naguugaara ma ka'boge ma tummunu Yasu eene. ¹¹ Oona ta'diila kene eene kadaföonyö tumma no, kiki iini a'da, ara eege tanangnga gurüusi iini. Ikiiri ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tummunu i'i eene.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini
(Matta 26.17-25; Lueka 22.7-14, 21-23; Yuhanna 13.21-30)

¹² Ka uuru tanno dhidha no ma Taanyara ma Dheedhifi ka ndö'dö yeene kaara kidhefele ma Taanyara ma Tada'da ka Eriidö kide ya, a kadalaadene na Yasu tindini i'i kiki iini a'da, "Nasaasa o'o ungnko kico tindinaana kuri ma Tada'da küdü ku'bu kiga?"

¹³ Agürünü kadalaadene niini keera iki eene, "Agolo anya aaga taduna ömö'di ungngeene a'bandhafala ma 'biidi aaga turna i'i keere. ¹⁴ Kini ka co a 'bügööri ya, aaga tiki ömö'di ma 'di a'da, 'Tatalaana iki a'da la yeede

ka tagu kuri ma Taanyara ma Tada'da ka eriidö nja kadalaadene tanno eede i'i iye?" ¹⁵ Ara talaala aaga ka la ko'do, la ko'do adhabbu akesenja ku'bu ka'diila, aaga tindinaana kuri kaja ku'bu kide."

¹⁶ Ikiiri kadalaadene na eera no ka co, kaluna tumma na Yasu afa ma tiya iini ka tageema kungngo, ka takindinaana kuri ma tada'da ku'bu.

¹⁷ A 'buugu kanda siya kungngo ya, a Yasu tö'dö nja kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafunu eera no. ¹⁸ A kene ka ndemmi ma tagu eema ya, a Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di öccö ungnko aja aguri nja a'a ara tummunu a'a a kadu."

¹⁹ Oona tatoroko ka kadalaadene kindini i'i ka ungnodho, ka ungnodho, "Tumma dhorro taalo a'a namiini?"

²⁰ Ikiiri ka tiki eene, "A konö ana ka tanno na öö'dö kada'baaga kafunu eera no, ara tirri nüsö ka dho nja a'a. ²¹ A 'Biibala ma Tadü'ddü ara teyi afa ma tiya ka kasorne ma Masala na insili no katiraana ya kungngo, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara tummunu 'Biibala ma Tadü'ddü a kadu ya, a'diila kini kara tafa tageenedene."

Kuri ma taamu ya Uugaara

(Matta 26.26-30; Lueka 22.15-20; 1 Kürünsüs 11.23-25)

²² Kene kagu eema ya, ikiiri Yasu ka 'duga miteene anangnga ta'diila a Masala

a'düsünü anangnga eene iki, "Aaga la tuu'da neede eege kungngo."

23 İkirî ka a'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala, anangnga eene, kadakooye kide eege in'dîli. 24 İkirî ka tiki eene, "Erîidö yeede i'i yungngo, ma timi'di tumma ya uurunja co ka üüdü ma kadu kadhabbu. 25 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ndama uuru tanno, taalo a'a na tooye 'bîidî ma ki'bim'bi, ara uuru neede ka saga tooye i'i kada issi ka tauugaara tanno Masala."

26 Kikîrî ka ndaküüwe tüüsü köö'dö kürö kaco Anya ma 'Dikîdiyö.

Yasu eema ta'düsünü i'i na Bütürs

(*Matta 26.31-35; Lüüka 22.31-34; Yühanna 13.36-38*)

27 İkirî Yasu ka tiki eene, "Ara aaga sa karünö aaga nye'd'de kungngo aaga tinya a'a ku'bu, kudumma sorne ma Masala ka tiki, 'Ara a'a tabbü tadasaana, kidheefele tanyalagaago.'

28 Lakiini kede ka tafikî'dö ka inde ya, ara a'a co Jaliil kada kidha."

29 İkirî Bütürs ka tiki, "Kassa ka tinyi o'o ku'bu eege nye'd'de, taalo a'a nara tinyi o'o ku'bu."

30 A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro ka ooso tanno 'bitingngö no, a'da üfürü dhim'bi taafara teera ya, ara o'o ta'düsünü tumma ma üüdü ka tussu a'a tiidoona."

31 A Bütürs takogoona ma teema tumma niini iki, "Taalo a'a na ta'düsünü o'o assa kata inde, ara a'a teyi nja o'o." A kadalaadene nye'd'de tatiraana nggeege.

Yasu afara ka Masala ka Jetsemaani

(*Matta 26.36-46; Lüüka 22.39-46*)

32 Köö'dö ka 'buugu tiya ana eere a'da, Jetsemaani ya, ikîrî Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga emmi kita ara a'a kaafara ka Masala." 33 İkirî ka 'duga Bütürs nja Yaguub nja Yühanna arooro ka ta'deedene ka oona, ari'ba tûmmü i'i. 34 İkirî Yasu ka tiki eene, "Ka toroko oona eege dhindho kada inde, aaga anna kita aaga tadîni ko'do."

35 Isigi co eene ka oona idhilli kungngo, üürü ku'bu eema nja Masala, amang ka uuru tanno tadhe ko'do iini ka oona, üürü Masala masaasa. 36 İkirî ka tiki, "Abba, Pupa yeede, eema nye'd'de nana o'o türü miini, 'duga tatoroko no kede ka oona, lakiini taalo tumma ma eedi tiya eege ka asaasa, lakiini afa ma tiya üüdü ka asaasa ya kungngo."

37 A Yasu tafada aluna eege ka tarigide, ikîrî ka tiki a Bütürs, "Samaan narigide o'o sa? Taalo o'o nambaanya tadînö ana ndanaaya ka unggodho? 38 Aaga eema nja Masala eege tadînö ko'do iî'dî aaga ta'dinggö

ka ta'b'badene. Koronggore asaasa, illi tuu'da kagi'di."

³⁹ Isigi keere kene ka oona afe'de, eema nja Masala indiri tumma na unggodho no.

⁴⁰ Afada afe'de aduna eege ka tarigide, a tarigide talinggo eege ka iyye, taalo kussu niimö meene kadirina iini.

⁴¹ Afada tiidoona iki eene, "Kaleefe aaga tarigide, aaga tagünü? Anda 'dimo! Asa uuru tö'dö.

Aaga assa kide, 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmününja ka iisine ma kadu tanno oroko no.

⁴² Aaga fikik'dö angnga tagunggeene, a ömö'di ya tümmünü a'a a kadu unggö kede kita."

Tümmü adene na Yasu

(*Matta 26.47-56; Lüüka 22.47-53; Yühanna 18.3-12*)

⁴³ Kini ka aleefe ateema kungngo ya, a'da adhe Yahüüsa ya kadalaadene ya ndama tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no, nja kadu kungngo iini a maguufi a nakulu'ba, a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadiifi ma anya kagürünü eege. ⁴⁴ Ömö'di ya ümmünü i'i a kadu ya, ala eege ka niimö ma tussu iini iki eene, "Ömö'di yeede ka tööjülü i'i ya, i'i ya miini, aaga ümmü i'i aaga co ku'b'ba iini aaga tafa kini dhorro."

⁴⁵ Ka Yahüüsa ka ndö'dö ya ikiri ka öö'dö ka Yasu kete iki iini, "Ka Tatalaana!" ikiri ka tööjülü i'i. ⁴⁶ Kikiri ka 'dinggö kini ana iisine

karefe i'i. ⁴⁷ Ömö'di öccö ana kene a'dingnge ana ko'do kene kete tafanna kulu'ba ma dhonggoro mo, eedhe tasigira ya alinggo nja uugaara ma ka'boge ya ka neeso armuna.

⁴⁸ A Yasu tiki eene, "Kö'dö aaga kürö a maguufi nja nagulu'ba afa a'a ka ka'da 'buugu?" ⁴⁹ Naganeene

a'a nja aaga, a naguuru, nalaanaga kadu ka 'booro ma la ma Masala aaga taalo kümmü a'a lakiini tumma no ka Kasorne ma Masala no eege kungngo ada kadalinggo iini unggö."

⁵⁰ A kadu nye'd'de kungngo tarünö ka inyi i'i ku'bu.

⁵¹ A 'bii'bala inggide ö'dö kini keere ana oona ku'bu illi i'i aramba oona a 'banden'di, kikiri ka tümmü i'i. ⁵² İkiri ka tapa eene ka ten'di, ara ka arünö ana oona ku'bu.

Yasu ka kidha ma naguugaara ma Yahüüdü

(*Matta 26.57-68; Lüüka 22.54-55, 63-71; Yühanna 18.13-14, 19-24*)

⁵³ Kümmü Yasu kateefe tunggu co uugaara ma ka'boge, kikiri naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma anya, nja katalaana ma seriye ka temmi eege in'dili kungngo. ⁵⁴ A Bütrüs tako'd'do kini keere ndama ku'b'ba kalla kaco 'booro ma 'di tiya uugaara ma ka'boge, ikiri ka co aduna kadu katille issi, ille nja eene.

⁵⁵ A naguugaara ma ka'boge nja na ataya ma

'buugu ma temmi ma Yahüüdü tanno kagüri niimö matra tümmü Yasu ma tiidi i'i iini, lakiini eege kitaalo kaduna. ⁵⁶ Kudumma kadu kadhabbu kafünü korokoro iini ka oona illi tumma neene kambanjaana ku'bu, kitaalo ka unggodho.

⁵⁷ A kadu könö tafiki'dö ana kene kafünü eema iini ka oona kiki a'da, ⁵⁸ "Kaföönyö unngo iini ka tiki a'da, 'Ara a'a tarüdü la ma Masala ya kadu ka tarü'böönö ana iisine ya, na a'a sa karü'bü könö a füngngö iidoona taalo ömö'di arü'böönö ana iisine.'" ⁵⁹ Nggeege a tumma neene tafada kambanjaana ku'bu.

⁶⁰ İkirî uugaara ma ka'boge ka fiki'dö ko'do kene kidha indini Yasu, "Taalo tumma müüdü ka tatiraana? Ka eema tiya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

⁶¹ Akî'döönö dhore kungngo, taalo adiri niimö, uugaara ma ka'boge tindini i'i afe'de, "O'o 'dee na Almasihi 'Bii'bala ma Masala mana baraka mo?"

⁶² A Yasu tiki iini, "A'a namiini ara aaga sa kadinö ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka temmi ka Masala ka 'dakeyi ma niisö ma kuri, ka tadhe ka tülüügü ka 'dotombo'do."

⁶³ Uugaara ma ka'boge tarisina ten'di iini ka oona iki, "Ara angnga tasaasa ömö'di ma tadini ka tumma tanno afe'de? ⁶⁴ Kaföönyö aaga teela Masala niini, aaga

kiki aaga nya 'bitingngö?" Kikiri ka tiki eege nye'd'de kungngo, eege nye'd'de kasaasa i'i a'da eyi.

⁶⁵ A kadu öccö ta'binynyi alaaga iini ka oona, kaküdhü i'i ka iye, kabbü i'i ana iisine, kiki iini, "Eema." A nasigira ta'duga i'i katabbü i'i.

Bütrüs a'düsünü Yasu
(Matta 26.69-75; Lüüka 22.56-62; Yühanna 18.15-28)

⁶⁶ Ka Bütrüs ka taleefe ka iye ma 'bügöörî ka ta'buugu ya a'da mö'dö 'badaada ma alinggo nja uugaara ma ka'boge mo.

⁶⁷ Mikiri ka tasala Bütrüs ka tille issi masa kini ko'do miki iini, "O'o ka eyi tiya üüdü naganeene o'o nja Yasu ya ma Nasira ya!"

⁶⁸ A'düsünügi iki, "Taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya," ikiri kico akürö ndama a 'bügöörî.*

⁶⁹ Mikiri 'badaada ka tassa kini ko'do madirina eema a kadu tanno kete no miki, "Ömö'di ya nja eene." ⁷⁰ A'düsünügi afe'de. Amussu kungngo, a kadu na 'dingnge kete no kiki a Bütrüs, "Tumma dhorro o'o nja eene, kudumma üüdü o'o na taga Jaliil."

⁷¹ İkirî ka teela eyi yiini aküdünü eene iki a'da, "Taalo a'a nussu ömö'di yaada ka teema tumma miini ya." ⁷² Amussu kungngo a dhimbî tafara afe'de ikiri Bütrüs ka tagiigi tumma na Yasu a'da, "A dhimbî ka

* 14:68 14.68 A nakasorne könö kiki a'da, afara dhim'bi.

tüfürü tafara teera ya, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona," ikiri ka ndafara.

15

Yasu kidha ma Bilatus
(*Matta 27.1-2, 11-14;*
Lüüka 23.1-5; Yühanna
18.28-38)

¹ Ligitaka so'd'do, ikiri naguugaara ma ka'boge nja kadifi nja katalaana ma seriyee nja kadu ma la ma kadifi ma Yahüüdü nye'd'de ka tageema ana ka oona, kiki ka tūmmü Yasu kadimi'di i'i kanangnga i'i a Bilatus. ² Ikiri Bilatus ka tindini i'i, "O'o no uugaara ma Yahüüdü?"

A Yasu tiki iini, "O'o nati-raana."

³ A naguugaara ma ka'boge tafünü tūmma ma korokoro kini ka oona kadhabbu. ⁴ A Bilatus tindini i'i afe'de, "Taalo nīmō müüdü ka tiraana? Naföonyö o'o eema ya kadu kadeema küdü ko'do ya?"

⁵ A Yasu taalo adiri nīmō 'do a Bilatus tidhi adhere.

Yasu ümmününja ka inde
(*Matta 27.15-26; Lüüka*
23.13-25; Yühanna 18.39-
19.16)

⁶ A Bilatus katadaada amanaga ömō'di ma pabuusu kürö unggodho ndama pabuusu ya kadu kasaasa ya ka uuru ma taanyara.

⁷ Ömō'di inggide ana eere a'da Barabas aganna ka pabuusu nja kadu tanno oroko no, na kirina kadu ka uuru ma taga'da 'buugu. ⁸ A kadu tawagaana oona, kiki a

Bilatus a'da üünī nīmō yiini ka tūünidene katadaada ya.

⁹ Ikiri ka tiki eene, "Kasaasa aaga a'a a'da napa ada ka uugaara ma Yahüüdü?" ¹⁰ Kudumma iini ka tussu a'da naguugaara ma ka'boge kakirimi oona kene kümmünü Yasu iini.

¹¹ A naguugaara ma ka'boge tafünü kadu a'da kapa ka Barabas. ¹² A Bilatus Albunti tiki eene afe'de, "Ara a'a tönynyö ana ömō'di tiya ada ka tūmmünü i'i a'da uugaara ma Yahüüdü ya ma?"

¹³ Keele ka tūmma kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi."

¹⁴ Ikiri ka tiki eene, "Amana? Agüünī minna ya toroko ya?"

Kakogoona ma tiidhe kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi!"

¹⁵ A Bilatus tasaasa kadu ka'diila nja iini nye'd'de kungngo, ikiri ka tapa kene ka Barabas. Kene ka ndabbü Yasu a tiiso ya, kanangnga i'i eene ma tara co tabünnü i'i ka salii'bi.

Nasigira ka üünī midhi
ku'bu ana Yasu
(*Matta 27.27-31; Yühanna*
19.2-3)

¹⁶ A nasigira tüügü Yasu kaco 'di ma uugaara kawagaana nasigira koona. ¹⁷ Kagirni ten'di ma öödhe mo kini ka oona kadagüüfü tagiya ma immi kagirni kini ka üüdü. ¹⁸ Kööjülü i'i kiki, "Ungngo kööjülü o'o Uugaara ma Yahüüdü." ¹⁹ Kabbü i'i ka üüdü a tam'bala, ka'binynyi alaaga iini ka oona küürü kini kidha ana küüge. ²⁰ Kene

ka ndüünī midhi ku'bu ana i'i ya, kakirñō ten'di ma öödhe mo iini ka oona kara kagirñi en'di yiini kini ka oona ka'duga i'i ma taco tabünnü i'i ka salii'bi.

Yasu abünnünja ka salii'bi

(*Matta 27.32-44; Lüüka 23.26-43; Yühanna 19.17-27*)

²¹ Katakümmünü Samaan ya ma Keriwan ya pupa tiya Askander nja Rufas ya, kapusu ada i'i ka tümmü salii'bi a'da aleefe tunggunu co 'di ndama siga kungngo.

²² Köö'dö ana Yasu ka 'buugu tiya ana eere a'da Jüljüsa ya, 'buugu ma Dho ma Üüdü. ²³ Kanangnga kembelö iini kada tonggoonyo a tümmü tanno 'diiri no, aanu ka tooye.

²⁴ Kabünnü i'i ka salii'bi, kasümünaana en'di yiini kene ku'bu kafanna muduru kassa kide ata a'dinggö ka mada. ²⁵ Kabünnü i'i ka salii'bi ana ndanaaya ka iidümmü kafünü egüso ligitaka kungngo. ²⁶ Kada rigiri tumma kiki, "UUGAARA MA YAHÜÜDÜ."

²⁷ Kabünnü i'i ka salii'bi nja kanyooro keera, ya ndama nñisö ma kuri, aya ndama nñisö ma küüle. ²⁸ [Afa ma sorne ka tiki, "Kakinaana i'i ka oona nja kadu na oroko no."]

²⁹ A kadu ma nafüini tasala kini ka'digi'di nanggüüdü keela i'i kiki, "O'o nara taga'da la ma Masala na o'o sa karü'böönö a füngngö iidoona. ³⁰ Oolona eyi

yüüdü, nö'dö ku'bu ndama salii'bi!"

³¹ A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma serüye kamidhi i'i afe'de, anno teema ana ka oona kiki a'da, "Oolona kadu öccö assa taalo ambaanya toolona eyi yiini! ³² Aaga fa ka Almasihi tiya, Uugaara ma Israyil ya ö'dö ku'bu ndama salii'bi, amang kidi tiji i'i, ungngo tamma kini." A kanyooro no bünnünja ku'bu nja iini keera no teela i'i afe'de.

Inde na Yasu

(*Matta 27.45-56; Lüüka 23.44-49; Yühanna 19.28-30*)

³³ A 'buugu ta ndüüli ka oona nye'd'de uuru kungngo kadara ka muru ma siiya.

³⁴ A 'buugu ka ndamuru ma siiya ana ndanaaya kiidoona ya, ikiri Yasu katadhiya ya ko'do iki, "Iloy, Iloy, lima sebakatani?" I'i iki a'da, "Masala, Masala, minna agu o'o ninyi a'a ku'bu?"

³⁵ A kadu na 'dingnge kete no taföönyö tumma no kiki a'da, "I'i ya ümmünü İliya."

³⁶ Ömö'di könö tareere a'duga 'banden'di onyo'do ka kembelö, anangnga ka üüdü ma tam'bala amünügü co iini a'da ooye iki, "Aaga öödhī angnga tasala İliya ka ta'dinigi i'i ku'bu ya."

³⁷ A Yasu tadhiya ko'd'do agiri tanya na eere no eyi.

³⁸ A ten'di ma la ma Masala töörese ndama oo'do alla aco aa'bu. ³⁹ Uugaara ma nasigira ta'dingnge kete ma

salii'bi kini ka föönyö Yasu ka tadhiya asala i'i ka teyi iki, "Tumma dhorro, ömö'di ya 'Bii'bala ma Masala i'i yungngo."

⁴⁰ Ka kannna iiya kide kadhabbu kadino co ndama ku'b'ba, Mariyom Almajdaliya minggide nja eene, nja Mariyom niimö ma Yaguub tiya idhilli ya nja Yüüsü, nja Salooma.

⁴¹ Eege kungngo ka kunggeene nja Yasu kalinggo ada iini, kini ka taganna ka Jaliil ya nja tökönö kadhabbu kasirigi co Örsaliim nja iini.

Tatü'böönö ma Yasu

(*Matta 27.57-61; Lüüka 23.50-56; Yühanna 19.38-42*)

⁴² Ka uuru ma tindinaana oona ku'bu a 'buugu kanda siiya, a'da üfürü uuru ma Sa'bidi tö'dö ya. ⁴³ İkirü Yüüsif ya ma Raama, ya taga adaya ma la ma kadifi ma Yahüüdü, i'i aganeene indhigi tauugaara na Masala, ikirü ka takuru rüsü ana eedi aco ka Bilatus, iki iini a'da, anangnga oofu ma Yasu iini. ⁴⁴ A Bilatus tadhere iini ka föönyö a'da Yasu anda eyi. Kümünü uugaara ma nasigira indini i'i, "Illi Yasu kada keyi?"

⁴⁵ Kini ka taföonyö tumma ka uugaara ma nasigira ya, ikirü kafa ka Yüüsif a'duga oofu ma Yasu. ⁴⁶ İkirü ka taana ten'di ka'dinaka i'i ku'bu ndama salii'bi, kaküdhü i'i ka oona, katü'bü i'i ka la ma oofu iini ka takü'dödene ka 'dakamba. Kikirü ka tagü'dü misi keere

ka inye ma la ma oofu. ⁴⁷ A Maryom Almajdaliya nja Mariyom niimö ma Yüüsü tadinö ka 'buugu tiya eene ka anangnga i'i kide ya.

16

*Tafiki'dö na Yasu Almasi-
ihi*

(*Matta 28.1-8; Lüüka 24.1-12; Yühanna 20.1-10*)

¹ Ka uuru ma Sa'bidi kanco kürö ya, mikirü Mariyom Almajdaliya nja Mariyom niimö ma Yaguub nja Salooma kadaana kondho meene kaco tasanna ka Yasu ka oona. ² Ka taka ka ndaadha ka uuru ma Lahada ya, a ndanaaya ka ndö'dö ko'do, kikirü ka co la ma oofu. ³ Keema kindini ajeene kiki a'da, "Mada i'i yungngo atagürü dhembeliili kaja ka inye ma la ma oofu 'bitingngö?" ⁴ Kene kadasala co ya, kaasala dhembeliili ka kürüdene a'da ma dhabbu. ⁵ Kikirü ka co la ma oofu, kasala ömö'di ka temmi ndama niisö ma kuri, a ten'di tiya 'bassa ya ka oona, a ri'ba tümmü eege.

⁶ İkirü ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba! Ka asaasa aaga Yasu ya ma Nasira ya bünnünja ka salii'bi ya, itaalo kita, afiki'dö, kita iini kada kannna kide ya i'i yungngo. ⁷ Lakiini aaga ungeene aaga co tadirina eema a kadalaadene nja Bütrüs, 'Ti a tadhe aaga aco Jaliil, aaga sa kico tassa kini kannna, afa ma tiya iini kada tirina aaga ya kungngo.'" ⁸ Kafiri a kürö

ndama la ma oofu kadhere a ri'ba tūmmū eege, ka arūnō, kitaalo kadirina ōmō'dī 'do a ri'ba katūmmū eege.

Yasu atelee oona a Mariyom Almajdaliya
(*Matta 28.9-10; Yūhanna 20.11-18*)

⁹ [Ka Yasu ka fiki'dō ka inde ligitaka so'd'do ka uuru ma Lahada ya, ala oona a Mariyom Almajdaliya ka dhidha mo iini ka tagasoro nagoronggore na oroko no ka oona ka iidūmmū kafūnū eera no. ¹⁰ Mikiri Mariyom ka tunggeene maco tadirina eema a kadalaadene tanno iini, maco maduna eege ka tamūūrū kafara 'do. ¹¹ Kitaalo kamma ka tumma tanno oono, kono ka tiki eene a'da i'i afiki'dō ka inde madadinō kini.

Yasu adelee oona a kadalaadene keera
(*Lūūka 24.13-35*)

¹² A Yasu tatele oona, ana oona töccō ala oona a kadalaadene töccō keera, a'da kunggunu co a nya. ¹³ Kikiri ka tafada kadirina eema a türeene ma kadalaadene, kitaalo kamma ka tumma tanno eene.

Yasu adelee oona a kadalaadene na ada'baaga kafūnū ungodho no

(*Matta 28.16-20; Lūūka 24.36-49; Yūhanna 20.19-23; Kadafūni 1.6-8*)

¹⁴ Keere kungngo a Yasu tatele oona a kadalaadene tanno iini no ō'dō kada'baaga kafūnū ungodho no, a'da kagu eema amana hetti eene kudumma eene taalo kamma nja

takidhō ka nanggeedi tanno eene kanu ka tamma ka kadu tanno adinō kini iini ka fiki'dō no.

¹⁵ İkiri ka tiki eene, "Aaga ungeene aaga co ka 'būdhülū nye'd'de, aaga co tadūnnū tumma ma İnjīli co a kadu nye'd'de kungngo.

¹⁶ "Ōmō'dī ya amma ya, ambeesedene oolonadene, ōmō'dī ya taalo amma ya aama. ¹⁷ Eema ya ara tō'dō ya kadu na tamma ana eere tiya eede kara tasoro nagana'bu, keema tumma öccō keefe. ¹⁸ Kūmmū nōōni ana iisine, kara tooye tūmmū taalo nūmō a tagu eege 'do, kamana iisine ka kadu tanno amaara no ka nangguūdū ka'diila."

Yasu a'diniginja co 'dotombo'do
(*Lūūka 24.50-53; Kadafūni 1.9-11*)

¹⁹ Ka Uugaara Yasu ka ndageema nja kadalaadene tanno iini ya, inynyo 'dotombo'do emmi ka Masala ka niisō ma kuri. ²⁰ İkiri kadalaadene ka tunggunaana ku'bu kadūnnū tumma ma Masala ka na'buugu nye'd'de. A Uugaara tagalinggo nja eene, anangnga türū niini eene ka oona a linggo tanno eene eefe no.]

Īnjūli Lüüka Tafa'da tumma

Lüüka agarigiri sorne ya nja sorne ma Linggo na Kadafiini, i'i arigiri ada sorne a Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no. I'i ka eyi tiya iini taalo ataga Yahüüdü, i'i amma ka Yasu. Lüüka eema tumma ma tefe ka 'di nja linggo tanno Yasu na adho ka fiini no amang kaja tagussu.

Lüüka aga arigiri ma teenedene tanno Yühanna ya tatambeese ya nja teenedene tanno Yasu. I'i arigiri ma tumma nja linggo tanno Yühanna ya tatambeese ya, nja eema tiya agüüni adene üfürü Yasu tafü'dü linggo niini. Lüüka ala angnga a'da tasaasa na Masala ka kadu nye'd'de. A Yasu tagoolona aka ka maara a nagürüünü kö'dö kada'baaga kafünü eera, adagasoro nagana'bu ka ömö'di ka oona. Lüüka anangnga tafeene ma tumma ma ömö'di ma Samira ya amünügü taga Yahüüdü ko'do, ya kanyooro katabbü i'i ya (Lüüka 10). Ala tafeene ma tumma ma 'bii'bala tiya aga'da eema yiini ya, lakiini kini ka tapadaga ka pupa tiya iini ya, a pupa yiini tamma kini a dhodho (Lüüka 15).

Lüüka ala dhügürü nja inde tanno Yasu ka fiki'dö ka inde. Aala oona a kadalaadene tanno iini, kussu a'da i'i efe ka 'di.

Yasu iki a'da ara i'i tagürünü Koronggore ya Insili ya kene, ikiri ka tafada aco 'dotombo'do.

¹ Kadu kadhabbu karigiri tumma ma eema tiya agalinggo adene kaja ka söödö ya. ² Eege karigiri eema yüidi ka taföönyö ka kadu tanno adinö ka eema tiya ka dhidha ya, kadagalinggo ada a Yasu no. ³ İkiri a'a ka tagiiri tumma na miini no tekere afa meene ka tafü'düdene ka dhidha nye'd'de kungngo, nagiri nunggu o'o no Tiyafilos na ömö'di ya adho ka fiini dhorro ya, ⁴ amang küdü tussu a'da ka dhorro tumma nüüdü ka taföönyö no.

Tadiridene ma teenedene ma Yühanna ya tatambeese ya

⁵ Ka ürüünü ma tauugaara tanno Hirüdüs, ka anya ma Yahüüdiya, aganna ta'boge kide ana eere a'da Sakariya ama 'bügööri tiya Abiya nja aka tammo iini mana eere a'da Alisabet 'bandaada ma Harüün. ⁶ Sakariya nja Alisabet kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro kaafa kide dhindho. ⁷ A eege ka ndakidhindharu a laala titaalo kene kudumma Alisabet ka tamele.

⁸ İkiri uuru ma linggo tanno Sakariya nja kadu tanno iini ka ndö'dö, ikiri ka co talinggo ka Masala kidha. ⁹ Tafigi ma linggo ma ka'boge ikiri tamuduru ka 'dinggö kini ma ta'd'digi kondho ku'bu. İkiri ka co

la ma Masala. ¹⁰ A'da kadu kungngo kürö kadhabbu kafara ka Masala a'da ma dhüigö kondho.

¹¹ A tadhangga ma Masala tatele oona ndama nüisö ma kuri ma fü'deene ma kondho ka tadhüigö kide mo.

¹² İkirı Sakariya ka tasala tadhangga asini ko'do a ri'ba tūmmü i'i. ¹³ A tadhangga tiki iini, "Sakariya, fa tari'ba, maföonyö Masala fara yüüdü, aka müüdü Alisabet mara tagüröönö ma teene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yühanna. ¹⁴ O'o ta'deema a kadu tadhodho kadhabbu ka teenedene tanno iini. ¹⁵ Kudumma iini ka tindhindhi kidha ma Uugaara. Taalo ara tooye ngeeli nja eema tiya üüfü ya, adigine a Koronggore tiya Insili ya a'da aleefe ka nüimö ka feelü. ¹⁶ Afada a kadu ma Israyil kadhabbu ungu eege ka nafiini tiya Uugaara Masala meene mo. ¹⁷ Ara tunggeene ka Masala kidha, a koronggore tiya İliya a türü tanno iini, tafada a kafaafa uuraana eege koonan ja laala, a kadu na oroko no talinggo eema ya adho ka fiini ma ta'dara ya, amang kene tindinaana kadu ka Uugaara ku'bu."

¹⁸ A Sakariya tiki a tadhangga, "Ara a'a tussu tumma no nya? Sa a'a tadharu aka meede manda dharu afe'de."

¹⁹ A tadhangga tapadaga tumma iini iki, "A'a na Jibrayil, na'dingnge ka Masala kidha. Oogo

magürünü a'a a'da nadirina tumma na o'o. ²⁰ A 'bitingngö ya ara onngo'do müüdü timi'didene nitaalo nara tussu ka teema idhi a 'bii'bala teenedene kudumma üüdü taalo namma ka tumma tanno eede ara o'o tütü nggeege idhi a tumma neede tö'dö timin'da."

²¹ A kadu takamoodo ku'bu kürö ma tindhigi Sakariya kadhere kini ka tütüğü co la ma Masala.

²² Kini ka öö'dö kürö, taalo ussu ka teema nja kadu, kikirı ka tussu a'da i'i asala nüimö ya efe ya ka la ma Masala eema nja eene ana iisine itaalo alneege a nüinö.

²³ Ka Sakariya ka ndatimö füngngö ma linggo tanno iini ya, ikirı ka tapadaga co 'di kita iini. ²⁴ Ndama naganuuru tanno miini no aka miini Alisabet tagüröönö maküdhü eyi yoono ma tagidi nagatereene kiidümmü, miki, ²⁵ "Uugaara magüüni tumma no ana a'a ka naganuuru tanno oono ka tassa kede mabbü modolo kede ka oona ka kadu ka teene."

Teenedene na Yasu

²⁶ Nagatereene ma tagüröönö tanno Alisabet ka ndö'dö ka iidümmü kafünü ungodho ya, mikirı Masala ka kürünü tadhangga Jibrayil ka anya minggide mana eere a'da Nasira ka Jaliil, ²⁷ ka 'badaada minggide ma tölöümü mana eere a'da Mariyom, ömö'di inggide agümmünü oogo

ku'bu, ana eere a'da Yüüsif a 'bandaada ma Dawud.*
 28 A tadhangga co kono, iki oono, "A'a nöøjülü o'o, natengese o'o ka kadu ka teene unggodho o'o kungngo! Uugaara taneene nja o'o."

29 A ri'ba tümmü oogo ma tagesenana eedi ku'bu miki a'da töøjülü öjö eege kungngo 'bitingngö.
 30 İkirı tadhangga ka tiki oono, "Mariyom, fa tari'ba, naduna o'o ta'diila ka Masala kidha. 31 Ara o'o tagüröönö neene 'bii'bala nanangnga eere iini a'da Yasu. 32 Ara tıdhındhı ara tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo, a Masala Uugaara mara tanangnga i'i ka tauugaara tanno pupa tiya iini Dawud. 33 A tauugaara ma 'dı tiya Yaguub ta'billi a tauugaara niini taalo kara titaalo."

34 A Mariyom tiki a tadhangga, "Ara tumma no tö'dö nya a'da taalo a'a nussu ömö'di ya miide ya?"

35 A tadhangga tapadaga tumma oono iki, "Koronggore ya Insili ya ara tadigi küdü ka oona, a türü ma Masala tammo ka 'dotombo'do mo taküdhü o'o ka oona ka tanangnga tagüröönö o'o, a 'bii'bala yüüdü ka teene ya a tana eere a'da 'Bii'bala ma Masala ya Insili ya. 36 Mında Alisabet ma siliga ma o'o manda dharu mo mungngo magüröönö a nagatereene miini ka

ndiidümmü kafünü unggodho, a'da kiki kadu a'da mamele. 37 Kudumma niimö ma takilinigi Masala co kungngo itaalo."

38 A Mariyom tiki, "A'a na madasaga tammo Uugaara, a tumma nüüdü ka tiraana no, fa kene küünidene ana a'a." İkirı tadhangga ka tunggeene.

Mariyom meefe tassa ka Alisabet

39 Mikiri Mariyom ka tunggeene ka naguuru tanno miini no mareere maco anya ma ka na'dikinya ma Yahüüdiya. 40 Malla maco kita a Sakariya möøjülü Alisabet. 41 Ka Alisabet ka taföönyö töøjülü na Mariyom no, a 'bii'bala tafiri ko'do kono ka feelü, a Alisabet tadigini a Koronggore tiya Insili ya. 42 Ma'dili ko'd'do miki, "Manangnga Masala baraka o'o ka iiya ka söödö nye'd'de kungngo, manangnga baraka o'o ma 'bii'bala tiya üüdü ka feelü ya. 43 A'a na mada a niimö ma Uugaara tiya eede tö'dö tassa kede. 44 Kede ka taföönyö töøjülü nüüdü, a 'bii'bala tafiri ko'do kede ka feelü a dhodho. 45 A'diila nja o'o küdü ka tamma tanno ö'dö nja oono no ndama Uugaara kara talinggo adene."

Tüüsü ma Mariyom

46 A Mariyom tiki, "Eedi yeede indhigi Uugaara ko'do,

- 47 a koronggore yeede
tadhodho ada Masala
tammo oolona a'a mo.
- 48 Kudumma oono ka tagiiri
tiicolo ma eedi tiya
madasaga tammo
oono.
- Ndama uuru tanno ara sere
in'dili tindhigi a'a
ko'do.
- 49 Kudumma ma eema
tiya idhindhi ya
Masala tammo ana
türü mo kadagalinggo
ada a'a ya
eere yoono a'da ma in-
sili.
- 50 Mana 'bangnga ma kadu
tanno ari'ba oono no,
mosso ka sere tiya maco
ka tiya.
- 51 Magalinggo a türü ma
niisö tanno oono,
maparsaana kadu na
'dinigi oona neene
coo'do no
maga'da tumma neene
ka nanggeedi no.
- 52 Muurugu naguugaara
keere ka tauugaara
tanno eene,
mara ka ta'diniga kadu
na iicolo ka nanggeedi
no ko'do.
- 53 Manangnga na iire kagu
eege no ka tüüsü
mara ka tuuru kadu na
üüsü no ka tino ana
iisine 'döngngönyö.
- 54 Oogo mafa ka tumma
tanno oono ka tadi-
rina a kafaafa ma
angnga no,
oogo mandöö'dö
takinyigi tasaga yoono
Israyil,
magiigi 'bangnga miini.

- 55 Afa moono ka tadirina
Abrahiim nja kadaada
miini,
a'da ara oogo tafa kene
ta'billi."

56 A Mariyom taganeene
nja Alisabet a nagatereene
kiidoona massa ndapadaga
co 'di kita oono.

*Teenedene na Yühanna
tatambeese*

57 Ka uuru ma teene
tanno Alisabet ka ndö'dönja
oono ya, mikiri ka tageene
'bii'bala. 58 A siliga moono
nja kadu tanno akete kono
no taföönyö a'da Uugaara
ala 'bangnga miini ma
dhabbu mo, kikiri ka öö'dö
kadhodho nja oono.

59 A Alisabet tüüyü füngngö
iidümmü afünü iidoona
ya, a kadu tö'dö ma tara
'bii'bala kanangnga eere
ma pupa tiya iini iini a'da
Sakariya. 60 Mikiri nüimö
ka anu miki a'da, "Ara tana
eere a'da Yühanna."

61 A kadu tiki oono, "Taalo
ömö'di ka siliga tiya üüdü
ana eere nggeege." 62 İkiri
kadu ka tage'de pupa ma
'bii'bala kindini i'i, "Ara o'o
tanangnga eere a 'bii'bala
a'da mada?"

63 Yungngo a Sakariya ka
tarangnga maraayo, ikiri
eere kide a'da Yühanna,
a kadu tadhere nye'd'de
kungngo. 64 A Sakariya
tadhe ko'do atinggildhe
ka onngo'do alneege ana
tumma anangnga ta'diila a

Masala. 65 A kadu nye'd'de
kungngo tasini ko'do a ri'ba
tümmü eege. A tumma
no tadhala ku'bu a kadu

teema iini ka naanya ma Yahüüdiya ka oona 'do.
 66 A kadu na föönyö tumma no tadhere ka indineene, "Bii'bala ya 'dee ara ta minna?" Kudumma a türü tanno Masala kungngo iini ka oona.

Sakariya amana ta'diila a Masala

67 A Koronggore ya Insili ya tadigi ka pupa tiya Sakariya ka oona eema ta'diila a Masala iki,

68 "Aaga nangnga ta'diila Uugaara, Masala ma Israyil, kudumma oono ka öö'dö ka toolona kadu noono.

69 Magürünü tatoolona ya idhindhi ya kaja ndama 'bügööri tiya tasaga tiya oono Dawud.

70 Afa moonoo ka tageema a nagonggo'do ma nagane'bi tanno oono na insili no 'billi,

71 mara toolona angnga ka diidi ma angnga, nja tanno akirimi angnga no nye'd'de kungngo.

72 Mara tala 'bangnga a kafaafa ma angnga, magiigi tumma noono ka tami'daana na insili no,

73 tumma noono ka tami'daana nja pupa tiya aja Abrahiim no,

74 a'da ara oogo toolona angnga ka diidi ma angnga, amang kaja tafa tari'ba, angnga tagümmü

oogo a nanggeedi dhorro.

75 A angnga taga kadu tanno a'diila kinsili ka nanggeedi kidha moonoo, a naganuuru ma tefe ka 'di tanno aja nye'd'de kungngo.

76 O'o 'bii'bala, ara o'o ta ne'bi tiya Masala tammo ko'do mo, na o'o tooso ka Uugaara kidha na o'o co tindi-naana fiini iini ku'bu,

77 na o'o talaana kadu noono amang kene tussu fiini ma toolonadene, ma ta'duga tatoroko eene ka oona,

78 Masala maaja mana 'bangnga mana muuyu, mara ta'dara töyeene ma toolonadene ma takara kaja ka oona ndama fiini ma ndanaaya.

79 Öyeene ada ka kadu tanno emmi ka talüllü nja koronggore ma inde, ara ka talaala angnga ka fiini tiya a'diila ya."

80 A 'bii'bala taginggiridene ka tuu'da nja koronggore, ada kananaga co dhiile assa ka ndadele oona Israyil.

2

Teenedene na Yasu (Matta 1.18-25)

1 Ka nagürüünü tanno miini no kagöö'dö tumma ndama uugaara tiya dhabbu ya ma Röoma ya, Akustus

Kayisar, a'da a kadu tinidene ka naanya ma Rööma koono nye'd'de kungngo. ² Tineene na dhidha no eege kamiini, ka ürüünü tiya Kariniyus kada uugaara ma Süüriya ya. ³ A kadu tikiri ka tunggeene kaco naanya tanno eene, ma co takiri nagereene neene ku'bu.

⁴ İkiri Yüüsif ka tunggeene ndama anya ma Nasira ka Jaliil matra co Beetlaham ka Yahüüdiya anya ma Dawud ya siliga tiya iini ya. ⁵ Miini kara co takiri nagereene neene ku'bu i'i nja 'bala tammo iini Mariyom, a'da magüröönö. ⁶ Kene ka ndö'dö ka Beetlaham ya, ikiri teene ka öö'dö ka Mariyom. ⁷ Mikiri ka tageene 'bii'bala ma dhidha kada miide, maküdhü i'i ka oona ma'düürü i'i ka ma ma kuri ma lefo, a 'buugu ma füngngö ka titaalo ka la ma kafala.

Katasaana nja kadhangga

⁸ Ka lodho tiya miini ya katasaana kinggide kaguri ana eema ma eriüdö, kalagalanjaana kide ooso kungngo. ⁹ İkiri tadhangga ma Masala ka tatele oona eene a türü na Uugaara ta'dara kene ka oona a ri'ba tümmü eege dhindho. ¹⁰ İkiri tadhangga ka tiki eene, "Aaga fa tari'ba kudumma eede nö'dö a'a a tumma aaga kidhindhi ma tanangnga kadu ka tadhodho nye'd'de kungngo. ¹¹ Ka uuru tanno ageenenja Tatoonona yaada, ka anya

tammo Dawud, Almasiichi ya Uugaara ya. ¹² Ara aaga tussu a'da tumma neede ka dhorro ara aaga taluna 'bii'bala ka taküdhü oona afüngngö ka ma ma kuri ma lefo."

¹³ Kadhimi ka kadhangga ka tatele oona kadhabbu, anno tö'dö ku'bu ndama a 'dotombo'do küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do.

¹⁴ "Aaga nangnga tidhindhi a Masala ka 'dotombo'do, a ta'diila ka 'büdhülü nja kadu tanno oona ka'diila nja eene no."

¹⁵ Ka kadhangga ka ndanyalagaago kene ka oona kaco a 'dotombo'do ya, kadirinaana tumma eene ka oona kiki, "Kico aago Beetlaham tassa ka tumma tanno a Masala ka tirina angnga no."

¹⁶ Kikiri kico areere kaduna Mariyom nja Yüüsif nja 'bii'bala kafüngngö ka ma ma kuri ma lefo.

¹⁷ Kene ka ndadinö ka 'bii'bala ya, kikiri ka tagadünügü eene afa ma tiya tadhangga ka tagadünnü ma 'bii'bala tiya kungngo. ¹⁸ A kadu na föönyö tumma no, tadhere ka eema tiya katasaana kadeema ya. ¹⁹ A Mariyom taafa ka tumma tanno nye'd'de mümmü oono madinigöögö miini dhorro. ²⁰ A katasaana tafada küüwe tüüsü kafünügü Masala ko'do ka eema tiya eene ka tadinö kide kataföönyö ka kadhangga kada tirina eene ya.

Tanangnga eere a Yasu

21 Ka füngngö tiya 'bii'bala ka ndö'dö iidümmü afünü iidoona ya, keedhe 'bii'bala kanangnga eere iini a'da Yasu afa ma tiya tadhangga ka tanangnga iini a'da müfürü Mariyom tagüröönö ana i'i.

Kö'dö a Yasu ka la ma Masala

22 Ka uuru ma tagala oona tiya eene ka ndö'dö afa ma serīye tiya Müüsa ka tiki, kikiri ka 'duga Yasu kaco Örsaliim iini ma co ndümmünü i'i a Masala. 23 Serīye ya Masala ya kirinja ka sorne ya iki a'da, "Aka mara teene 'bii'bala ya dhidha kada miide, ümmününja a Masala."* 24 Kene kara tirri 'bii'bala ya, köö'dö ana alambo eera afa ma serīye ma Masala ka tiki.†

25 Ömö'di inggide aga kannu ka Örsaliim ana eere a'da Samaan, ümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro a Koronggore ya Insili ya yungngo iini ka oona indhigi toolonadene na Israyil. 26 A Koronggore ya Insili ya tiki iini, "Taalo o'o nara teyi a'da taalo o'o nadinö ka Almasihi tiya Uugaara ya." 27 A Koronggore tüügü Samaan ko'do, öö'dö ka la ma Masala. Kikiri ka öö'dö ana Yasu ma tara tüüni ada taanyara iini afa ma tiya serīye ka tiraana ka sorne ya kungngo. 28 İkirı Samaan ka tabamba i'i ana iisine

anangnga ta'diila a Masala iki,

29 "Ka Uugaara, nafa o'o ka tumma tanno üüdü afa müüdü ka takiki kungngo, sa apa ka tasaga tiya üüdü eyi ta'diila kungngo.

30 Asa a'a tadinö ka toolona tanno üüdü ana ööye tiya eede,

31 yüüdü ka takindi-naana ku'bu ka kadu kidha nye'd'de ya,

32 töyeene ma talaana ka-jeene ma tanangnga türü a kadu tanno üüdü Is-rayil."

33 A Yüüsif nja Mariyom tadhere ka eema tiya Samaan ka tagadünnü ma Yasu ya. 34 İkirı Samaan ka anangnga baraka eene ka oona iki a niimö tammo iini Mariyom, "'Bii'bala ma Masala mö'dö ana i'i ma kadu töccö kara taama, anno toolonadene ka Israyil, Masala mala eene meene ka talinggo i'i, 35 ara tadhere ünggü meene ka nanggeedi mo kürö. Afa kulu'ba mana kuri ma tadhere eedi yüüdü."

36 Aka minggide maka ne'bi, mana eere a'da Hanna 'badaada ma Fanwiil ya, siliga ma Ashiir ya. Manda dharu, maka aneene nja nyuri tiya oono a nagürüünü ka iidümmü kafünü eera, 37 magu'du nagürüünü kukumu kadu ka egüisö kafünü egüisö. Ma'danaga

* 2:23 2.23 Tö'dö kürö 13.2,12 † 2:24 2.24 Lawiin 12.8

co la ma Masala mümmü oogo ana eedi dhorro mümmü tenege mafara kono osooso nja naganuuru kungngo. ³⁸ Mö'dö ka uuru tanno miini no mafünügü Masala ko'do madageema tumma a 'bii'bala nja kadu tanno indhiği Masala a'da moolona Örsaliim mo.

Tapadaga co Nasira

³⁹ A kene ka ndafara eema nye'd'de afa ma tiya sorne ma Masala ka tiki ya, kikiři ka tafada kaco Jaliil ka anya tammo eene ka Nasira. ⁴⁰ A Yasu taginggiridene ana türü adigine a ta'dara a ta'diila ma Masala.

Yasu ungnö ka la ma Masala

⁴¹ A nïimö ma Yasu nja pupa tiya iini tunggeene kaco Örsaliim, ka Taanyara ma tada'da ka eriüdö turi kungngo a nagürüünü. ‡

⁴² Ka nagürüünü tanno Yasu ka ndö'dö kada'baaga kafünü eera ya, kikiři ka sirigö co Örsaliim ka taanyara afa ma tiya eene ka tüüni a nagürüünü ya kungngo. ⁴³ Ka taanyara ka nco a kürö kikiři ka tafada, a Yasu toorogo ütü ka Örsaliim a'da taalo Yüüsif ussu nja Mariyom.

⁴⁴ Eege kiki kide a'da i'i ungnö ka kadu ka teene, katagungeene uuru in'dili kikiři ka tawwa i'i ka kadu ka teene eege nja kadu tanno ussu i'i no. ⁴⁵ Kitaalo kaduna i'i, kikiři ka tafada kaco Örsaliim tawwa i'i.

⁴⁶ Katïimö füngngö iidoona kassa ka tuna i'i ka la ma Masala emmi nja katalaana ma seriye atoodo ka tumma tanno eene indini eege.

⁴⁷ A kadu na toodo kini no nye'd'de kungngo tadhere ka tussu eema tanno iini nja tapadaga tumma eene.

⁴⁸ Aga Mariyom nja Yüüsif ka ndasala i'i, kuurugu oona ku'bu a nïimö tiki iini, "Bii'bala eede minna agu o'o natagüüni ana ungnö kungngo? A'a nja pupa tiya üüdü kadhügürü ungnö ma tawwa 'buugu ma o'o 'do."

⁴⁹ İkiři ka tiki eene, "Kawwa aaga 'buugu ma a'a amana? Taalo aaga kussu a'da ara a'a tanna ka 'di tiya Pupa tiya eede?" ⁵⁰ Eege taalo kassumunaana ka tumma tanno iini ka teemaga co eene no.

⁵¹ A Yasu tunggeene nja eene kaco Nasira taalo asilli tumma neene, a nïimö tagümmü tumma na miini no ka eedi mafa kide. ⁵² A Yasu taginggiridene ka tuu'da nja ta'dara ka Masala kidha nja kadu.

3

Talaana na Yühanna ya tatambeese ya

(*Matta 3.1-12; Murkus 1.1-8; Yühanna 1.19-28*)

¹ Ka Uugaara Tibaariyos Kayisar ka ndagu'du nagürüünü kada'baaga ana awwa ka tauugaara tanno iini ya, aga uugaara Bilatus Albunti ka Yahüüdiya,

a Hirüdüs taga uugaara ma Jaliil, a'da aga uugaara örre yiini Filibüs ka Itooriya nja Tarkunitis, Lisanos taga uugaara ma Abilina. ² Ka naguuru tanno Hanan nja Kiyaafa kada naguugaara ma ka'boge ma la ma Masala, ka naguuru tanno miini no ka köö'dönja tumma na Masala a Yühanna 'bii'bala ya Sakariya a'da unngo ka dhüile. ³ İkirı ka co a naanya tanno akete ka Ürdün no ümmünü kadu a'da köö'dö tambeesedene amang kene taadha ka tatoroko. ⁴ Afa ma ne'bi Asaiya ka takiri ka sorne,

“Kafara takeere ka dhüile,
Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu,
ka tadhidho.

⁵ A nagoolo tadigine nye'd'de,
a na'dikinya nja nakürünggürü tadhigiga ku'bu

a nafiini nabuko'dolengge no tadhidho

a narukuteene taki'dinja ku'bu.

⁶ A kadu nye'd'de tiji toolonadene na Masala.”*

⁷ A Yühanna tiki a kadu tanno öö'dö ka tambeese kini no, “Aaga na laala ma nööni no, mada agalaana aaga, aaga tiisö a tagoroo'bo tanno ungunu tö'dö no?

⁸ Aaga üüni eema ya a'diila ya amang kada tussu adene a'da kaadha aaga ka tatoroko, aaga tafa teema ka nanggeyi tanno ada a'da Abrahiim ya pupa tiya ada,

ıkirı a'a ka tiki aaga, Masala mana türü mata'bele nüügisi no manangnga eege kada laala tiya Abrahiim. ⁹ A 'bitingngö asa kafa tananja ka 'bereere ma fa, fa ya taalo eene iye ka'diila ya ara ta tendhe apügünja ka issi.”

¹⁰ A kadu tindini i'i kiki, “Ara unngo tönynyö 'bitingngö?”

¹¹ İkirı Yühanna ka tapadaga tumma eene iki, “Ömö'di ya ana en'di eera ya, agona a tiya a ten'di ka titaalo kini ya, a ömö'di ya kuri ka tanna kini ya, osso kide nja ömö'di tiya 'döngngönyö ya.”

¹² A kadu na ama tulu'ba no tö'dö kini ma tambeese eege kindini i'i kiki, “Ka Tatalaana, ara unngo tönynyö 'bitingngö?”

¹³ İki eene, “Aaga fa tama tulu'ba ka kadu adhabbu ada yaada ka asaasa kene ya.”

¹⁴ A nasigira tindini i'i, “Ara unngo tönynyö?”

İki eene, “Aaga fa tarumuru eema ka kadu a rüsü aaga fa tümümü kadu a korokoro. Aaga amma ka tiya a naguugaara tanno ada kamana aaga ya.”

¹⁵ Kadu 'do kakindhigi Almasiihi kindini ajeene ma Yühanna kiki, “Almasiihi yungngo?”

¹⁶ İkirı Yühanna ka tiki eene, “Ara a'a tambeese aaga a 'biidi, lakiini ömö'di inggide ara tö'dö ana türü adagii'bi a'a, taalo a'a nara tambaanya tinggili meena

* 3:6 3.6 Asaiya 40.3-5

ma egüide tiya iini, i'i yungngo ara tambeese aaga a Koronggore tiya Insili ya nja issi. ¹⁷ Si'diga ma ungngo iini ka nüsö miini kara tuunu migile ka 'deeli uurugu co 'boode ara kafü issi na taalo kara teyi no ka koforo."

¹⁸ A Yühanna tageema tumma na 'diila no nja kadu ma eema dhabbu a'da kaadha ka nafiini tanno eene no. ¹⁹ A Yühanna tageema nja Hirüdüs ya uu-gaara ya, kudumma iini ka'duga aka ma örre tiya iini Filibüs mana eere a'da Herüdiya atagalinggo eema ya toroko ya dhabbu. ²⁰ A Hirüdüs tagusu tatoroko ka tanno illi no niini ka tüm mü Yühanna ungu ka pabuusu.

Tambeesedene na Yasu
(Matta 3.13-17; Murkus 1.9-11)

²¹ A kadu tagambeesedene nye'd'de kungngo, a Yasu tagambeesedene tekere, a kini ka ndeema nja Masala ya, a 'dotombo'do tatanfa'da. ²² A Koronggore ya Insili ya tidhi kini ka oona kafeene nja ndalambo. A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do kiki, "O'o na 'Bii'bala yeede ka asaasa i'i dhorro ya, ka'diila oona eede ma o'o."

Kadaada ma Yasu
(Matta 1.1-17)

²³ Ka nagürüünü tanno Yasu ka ndö'dö kukumu ömö'di kaco iisine ikiri ka tüm mü linggo niini a kadu tiki kide a'da 'bii'bala ya Yüüsif,

'bii'bala ya Aali, ²⁴ 'bii'bala ya Matasat,
'bii'bala ya Lawi, 'bii'bala ya Maliki,
'bii'bala ya Yanna, 'bii'bala ya Yüüsif,
²⁵ 'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Amus,
'bii'bala ya Nahüm, 'bii'bala ya Hasili,
'bii'bala ya Najayi,
²⁶ 'bii'bala ya Mat,
'bii'bala ya Matasiyas, 'bii'bala ya Shamii,
'bii'bala ya Yüüsif, 'bii'bala ya Yahüüsa,
²⁷ 'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Riisa,
'bii'bala ya Zarbabil, 'bii'bala ya Shaltii,
'bii'bala ya Niiri, ²⁸ 'bii'bala ya Maliki,
'bii'bala ya Adi, 'bii'bala ya Küsam,
'bii'bala ya Elmidaam, 'bii'bala ya İira,
²⁹ 'bii'bala ya Yashu, 'bii'bala ya Aliyaser,
'bii'bala ya Yürim, 'bii'bala ya Matasat,
'bii'bala ya Lawi, ³⁰ 'bii'bala ya Shamön,
'bii'bala ya Yahüüsa, 'bii'bala ya Yüüsif,
'bii'bala ya Yünan, 'bii'bala ya Aliyakiim,
³¹ 'bii'bala ya Maliya, 'bii'bala ya Minan,
'bii'bala ya Matasa, 'bii'bala ya Nasaan,
'bii'bala ya Dawud,
³² 'bii'bala ya Yessi,
'bii'bala ya Obiid, 'bii'bala ya Büwas,
'bii'bala ya Salmöön, 'bii'bala ya Nahashön,

33 'bii'bala ya Aminadab,
 'bii'bala ya Admi,
 'bii'bala ya Arni,
 'bii'bala ya Hasrūün,
 'bii'bala ya Fares,
 'bii'bala ya Yahüüsa,
 34 'bii'bala ya Yaguub,
 'bii'bala ya Ishak, 'bii'bala
 ya Abrahiim,
 'bii'bala ya Tareh, 'bii'bala
 ya Nahür,
 35 'bii'bala ya Sürüüj,
 'bii'bala ya Raw,
 'bii'bala ya Faliij, 'bii'bala ya
 Abir,
 'bii'bala ya Shaleh,
 36 'bii'bala ya Ginan,
 'bii'bala ya Arfakshaad,
 'bii'bala ya Sam,
 'bii'bala ya Nööh, 'bii'bala
 ya Lamak,
 37 'bii'bala ya Mütüsaleh,
 'bii'bala ya Akanuk,
 'bii'bala ya Yard, 'bii'bala ya
 Mahaliil,
 'bii'bala ya Ginan, 38 'bii'bala
 ya Anush,
 'bii'bala ya Shiit, 'bii'bala ya
 Adam,
 'bii'bala ma Masala.

4

Ta'b'badene na Yasu
 (Matta 4.1-11; Murkus
 1.12-13)

¹ A Yasu tafada ka Ri ma Ürdün a Koronggore ya Insili ya tadigi kini ka oona, a Koronggore tükü i'i ko'do aaco dhüüli. ² Adaganna ka dhüüli a füngngö ukumu kadu keera, Ebliisi ka ta'b'ba i'i itaalo aagu nümö, kini ka ndatiimö

füngngö ya miini ya, ikiri üire ka tümmü i'i.

³ İkiri Ebliisi ka tiki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, iki a misı tammo ma tem'bele kada miteene."

⁴ A Yasu tiki iini a'da, "İki sorne a'da, 'Taalo miteene oogo ma ungnö ömö'di keefe ka 'di iini ungnodho oogo.'*"

⁵ A Ebliisi tunggu i'i co anya tammo adhonggoro mo ko'd'do aala i'i ka eema ma tauugaara ma 'büdhülü nye'd'de. ⁶ İki iini, "Ara a'a tanangnga eema ya o'o nye'd'de kungngo a türü miini, kudumma iini ka ananja a'a nara tanangnga ömö'di tiya eede ka asaasa i'i ya.

⁷ Küdü kara türü ku'bu namma kede ana eedi ya, ara eema ya ta tiya üüdü nye'd'de kungngo."

⁸ A Yasu tiki iini a'da, "Sorne iki a'da, 'Üürü ku'bu ana küüge kidha ma Masala Uugaara müüdü nalinggo ada oono ungnodho oogo.'†"

⁹ İkiri Ebliisi ka 'duga i'i aaco Örsaliim iini, ungu i'i co 'dasala ma la ma Masala ko'do assa ka tiki iini, "Üürü o'o na 'Bii'bala ma Masala ya, pügü eyi yüüdü caa'bu ndama kita. ¹⁰ Kudumma sorne ka tiki a'da,

'Ara Masala tiki a kadhangga ta noono köö'dö tafa küdü.

¹¹ Kara taada o'o ana iisine tanno eene amang ka misı tafa tirini o'o ka awwa.'‡"

* 4:4 4.4 Serıye ya eera ya 8.3 † 4:8 4.8 Serıye ya eera ya 6.13 ‡ 4:11 4.11 Tüüsü ma nakaaru 91.11-12

12 A Yasu tiki iini, "Iki sorne a'da, 'Fa ta'b'ba Masala Uugaara müüdü ka oona.'S"

13 Ka Ebliisi ka ndafara ta'b'baana niini in'dili ya ikiri ka tinyi i'i ku'bu tik- inggi.

Yasu atta linggo niini ka Jaliil

(Matta 4.12-17; Murkus 1.14-15)

14 A Yasu tafada a türü ma Koronggore aaco Jaliil a tumma niini tussu adene ka naanya ka oona nye'd'de kungngo. 15 A tagalaana kadu ka naala ma talaana tanno eene, a kadu nye'd'de takindhigi i'i ko'do.

Kadu ma Naasira kanu ka Yasu

(Matta 13.53-58; Murkus 6.1-6)

16 İkiri Yasu ka co Nasira kita iini ka tasere kide ya, aaco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi afa ma tiya iini katadaada ya kungngo, ikiri ka fiki'do ma tiri tumma ka sorne. 17 Kanangnga sorne ma ne'bi Asaiya iini, ikiri ka tafa'da sorne aluna 'buugu ya iki a'da,

18 "Koronggore ya Uugaara unngo eede ka oona, kudumma oono ka kürünü a'a nöö'dö teemaga tumma na'diila no co a kadu tanno asanggeema no.

Nuurugu kadu na ka pabu- usu no kürö, nafa'da kisinsoro ka iye,

napa ka kadu tanno anna ka tadasaga no.

19 Nadirina tumma a kadu ma ürünü tiya Uugaara ka ndö'dö toolona kadu noono."

20 İkiri ka tapudaana sorne ka oona, ümmünü ömö'di tiya afa ka la ma talaana ya, ara ka temmi, a kadu na ka la ma talaana no nye'd'de kungngo takiri iye iini ka oona. 21 İkiri ka tiki eene, "Tumma naada kataföonyö 'bitingngö no, kagalinggo adene ka uuru tanno."

22 A kadu tafünügü i'i ko'do nye'd'de kadhere ka tumma türü tanno ö'dö kürö ndama niinö tanno iini no, keema kiki a'da, "Taalo 'bii'bala ya Yüüsif ya miini sa?"

23 İkiri Yasu ka tiki eene, "Nussu a'a a'da ara aaga tema ka tumma no kede ko'do a'da, 'Ka Digtöörö, oolona eyi ya üüdü.' Alinggo eema yüüdü ka tagalinggo ka Kafarnahööm ya ka anya tammo üüdü kita."

24 İkiri ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma ma timin'da aaga, taalo ne'bi ara tasaasadene ka anya tammo iini. 25 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kaganna iya ma nagüme ka İsrayil ka ürünü tiya ne'bi İliya kadhabbu a'da kakarumeene tombo'do kagu'du nagürünü ki- idoona a nagatereene ka iüdümmü kafünü ungodho, iire tümmü anya ka oona nye'd'de kungngo. 26 A

Masala taalo magürünü İliya ka aka tökömö ma ungodho kungngo, illi aka ma küüme ka anya ma Sarfa ka Saiyda. ²⁷ A nakünggü'dö taganna ka Israyil kadhabbu ka ürünü tiya ne'bi Eliasa, taalo oolonadene ungodho kungngo, illi Numan ya ma Süüriya ya."

²⁸ A tagoroo'bo tüm mü kadu no kanna ka la ma talaana no nye'd'de kungngo kene kataföonyö tumma no. ²⁹ Kikiri ka fiki'dö kuurugu i'i kürö ndama anya kaco nsorondho ma anya tammo oono ka tarü'bününja kide mo matra tagürünügü i'i caa'bu. ³⁰ Lakiini i'i aalugu kene ka söödö ungeneene.

Ömö'di ma koronggore tiya toroko ya
(Murkus 1.21-28)

³¹ A Yasu ta'barda aaco Kafarnahööm ka Jaliil, alaana kadu ka uuru ma Sa'bid. ³² A kadu tadhere ka talaana tanno niini kudumma iini ka teema a türü. ³³ Ömö'di inggide ka la ma talaana a koronggore ma na'bu tiya toroko ya ungnö iini ka oona aadhiya ko'd'do iki, ³⁴ "Ka Yasu ma Nasira, nasaasa o'o minna kidi ka oona? Nö'dö o'o ma taama ungnö? Nussu a'a a'da o'o na mada. O'o na ömö'di tiya Masala ya Insili ya!"

³⁵ İkiri Yasu ka kirnaana kini iki iini, "Ki'döönö! Aayu kürö ka ömö'di tiya ka oona!" İkiri na'bu ka tara'baga i'i co ka kadu ka

söödö öö'dö kürö, ömö'di taalo ili oona.

³⁶ A kadu tadhere kindini ajeene kiki a'da, "Tumma öjö eege kungngo, kudumma iini ka teema nja nagoronggore tanno oroko no a türü kicci a kürö." ³⁷ A eere ya Yasu tanyala ku'bu ka na'buugu ka oona nye'd'de kungngo.

Yasu oolona kadu kadhabbu
(Matta 8.14-17; Murkus 1.29-34)

³⁸ A Yasu tö'dö kürö ndama la ma talaana aaco 'di kita Samaan a'da maagu 'bürüdü 'berki miini, kikiri ka tageema nja iini a'da oolona oogo. ³⁹ İkiri ka co iti kono ka oona asanna ka 'bürüdü marooro ka'diila mafiki'dö müüni ada kuri eene.

⁴⁰ A 'buugu ka ndataamu ya, ikiri kadu köö'dö a kadu tanno amaara no kadhoonyo a Yasu, tikiiri ka tümünü iisine kene ka oona kanggondho oolona eege. ⁴¹ A nagana'bu ticci a kürö ka kadu ka oona dhabbu kidhe keema kiki, "O'o no 'Bii'bala ma Masala!" Agirnaana kene taalo afa kene keema, kudumma eene ka tussu a'da i'i ya Almasihi.

Yasu alaana ka la ma talaana
(Murkus 1.35-39)

⁴² Ka taka ka ndaadha ikiri Yasu ka öö'dö kürö aaco 'buugu tiya kadu ka titaalo kide ya, a kadu tagawwa 'buugu miini, kikiri kaluna i'i kümmünü i'i ku'bu i'di tunggene inyi

eege ku'bu. ⁴³ İkirı ka tiki eene, "A'a nasaasa teema ka tumma ma tauugaara ma Masala na 'diila no, naco ka kadu ka naanya töccö afe'de, kudumma eede nagürünüdene a'da naco teema tumma no."

⁴⁴ A Yasu tagalaana kadu ka naala ma talaana ka Yahüüdiya nye'd'de kungngo.

5

Yasu ümmünü kadalaadene na dhidha no
(*Matta 4.18-22; Murkus 1.16-20*)

¹ Uuru miini kinggide ka Yasu ka ta'dingnge ka tinggini ma to ma Genisaret, a kadu tarügü kini ka oona ma taföönyö tumma ma Masala. ² İkirı Yasu ka tasala namürkabü keera ka tinggini ma to, a kadu na ümmü kilöögö no tö'dö ko'do ndama eene kagunu nasa'baka. ³ İkirı Yasu ka sirö mürkabü ma Samaan iki iini, "Sigi keere ka 'dukundaala ka oona." İkirı ka temmi ka mürkabü alaana kadu.

⁴ Kini ka ndatüimö tumma niini ya, ikirı ka tiki a Samaan, "Aaga sigi co söödö aaga tara'baga nasa'baka naada co 'biidi aaga tümmü kilöögö."

⁵ İkirı Samaan ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, kadhügürü ungnö ooso in'dili, ungnö taalö kaduna niimö, lakiini kudumma üüdü ka tiki ara ungnö tara'baga co."

⁶ Kikirı ka tara'baga nasa'baka co 'biidi kümmü kilöögö kadhabbu, a nasa'baka tadigine ka kete ka töörese. ⁷ Kaalaga iisine a köje tanno ka mürkabü tökömö no a'da köö'dö takinyi eene, yungngo eene köö'dö kadigi namürka'bü ateara meene ka ndakete ka töö'di. ⁸ Ka Samaan Bütrüs ka tassa ka tumma tanno ya, ikirı ka tüürü ku'bu ka Yasu kidha ana küüge iki iini, "Tatalaana, sigi co kanna kide ka oona, a'a na ömö'di tiya atoroko ya."

⁹ A Samaan tadhere nja köje nye'd'de kudumma dhabbu ma kilöögö tanno eene ka tümmöönö no. ¹⁰ A Yaguub nja Yühanna, laala ya Za'bedi na linggo nja iini no tadhere afe'de, ikirı Yasu ka tiki a Samaan, "Fa tari'ba ndama uuru tanno ara a'a tanangnga o'o ka kinne kadu ka ööye ma kilöögö."

¹¹ Kene ka ndafada a namürkabü kaco a tinggini ma to ya, kikirı ka arooro ka'bilnaana eema ku'bu in'dili kungngo kara ka tuurna i'i keere.

Yasu oolona ömö'di ma kutukunya

(*Matta 8.1-4; Murkus 1.40-45*)

¹² A Yasu taganna ka anya tökömö, ömö'di inggide ana kutukunya ka oona, ikirı ka tasala Yasu, üürü kini kidha adho üüdü ku'bu iki iini, "Ka Tatalaana, üürü küdü kara tasaasa ara o'o taagala maara eede ka oona."

¹³ İkirı Yasu ka kilina nüsö aa'ba i'i ka oona iki,

“Namma a'a sa a'diila ma.” A kutukunya tarooro ka titaalo. ¹⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, “Fa tadirina ömö'di töccö 'do, lakiini kolo naco tala oona a ta'boge naco tirri oona nüüdü afa ma tiya Müüsa ka tirina ya ma taagala oona nüüdü amang kene tussu iini.”*

¹⁵ A tumma na Yasu tanyala ka na'buugu ka oona in'dilı kungngo, a kadu tö'dö kini kadhabbu meene ka föönyö tumma niini koolonadene ka maara tammo eene. ¹⁶ Lakiini i'i unggeene agedhe eyi yiini ma teema nja Masala.

Yasu oolona mägüre

(*Matta 9.1-8; Murkus 2.1-12*)

¹⁷ Uuru öccö kinggide iini ka tagalaana kadu a'da naFariisi nja katalaana ma serıye tiya Müüsa kungngo kemmi, kö'dö ndama naanya ma Jaliil nja Yahüüdiya nja Örsaliim, a türü na Masala kungngo a Yasu miini ka toolona kadu ka maara. ¹⁸ A kadu tö'dö a mägüre ka sekede kadagawwa fiini ma tunggu i'i co 'bügöörı ma tanangnga i'i ka Yasu kidha. ¹⁹ A kene ka titaalo kaduna fiini kudumma kadu ka tadhabbu ya, kikirı ka sirö 'dasala kafa'da ööye kunggu i'i caa'bu a sekede tiya iini ka kadu ka söödö ka Yasu kidha.

²⁰ Ka Yasu ka tasala tamma ana eedi neene dhorro no ikirı ka tiki a mägüre, “Ka

ömö'di, noolonadene o'o ka tatoroko tanno üüdü.”

²¹ Kikirı katalaana ma serıye nja naFariisi ka tindini ajeene kiki a'da, “Ömö'di öjö i'i yungngo eela Masala ungnngo? Taalo ömö'di ma toolona tatoroko illi Masala ungodho oogo!”

²² A Yasu tussu tumma neene ka nanggeedi no, iki eene, “Tumma minna eege kungngo ada ka nanggeedi?”

²³ Öjö i'i yungngo ipalapala? Tiki a'da, ‘Tatoroko nüüdü koolonadene,’ alla tiki a'da, ‘Fiki'dö nunggeene?’

²⁴ Amang kada tussu a'da türü kungngo a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka 'büdhülü ma tama tatoroko ka kadu ka oona.” İkirı ka tiki a mägüre, “A'a niki o'o fiki'dö na'duga sekede yüüdü naco 'di kita üüdü.”

²⁵ Arooro ka fiki'dö kene kidha a'duga sekede yiini ka tafüngngö kide ya, aco 'di kita iini afünügü Masala ko'do. ²⁶ A kadu nye'd'de tadhere kafünügü Masala ko'do, a ri'ba tümmü eege kiki, “Kadinö ungnngo ka eema keefe ka uuru tanno.”

Yasu ümmünü Lawi

(*Matta 9.9-13; Murkus 2.13-17*)

²⁷ Ndama kann a Yasu tunggeene, asala ömö'di ya ama tulu'ba ka kadu ya, ana eere a'da Lawi, emmi ka 'buugu ma tulu'ba, ikirı ka tiki iini, “Uurna a'a keere.”

²⁸ İkirı ka arooro ka fiki'dö uurna i'i keere a'bilnaana eema yiini ku'bu nye'd'de kungngo.

* 5:14 5.14 Laawi 14.1-32

29 A Lawi tagüüni ada kuri a Yasu dhabbu ka 'di kita iini a kadu ma tulu'ba nja kadu töccö kinggide nja eene kadhabbu. 30 A naFariisi nja katalaana ma seriye tanno eene teema nja kadalaadene tanno Yasu kiki, "Kagu aaga eema aaga tooye nja kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no amana?"

31 A Yasu tiki eene, "Taalo kadu na 'diila no kasaasa digtöörö illi kadu no amaara no. 32 Taalo a'a nö'dö tūmmünü kadu na 'diila no nö'dö a'a tūmmünü kadu na oroko no a'da kaadha ka tatoroko."

Tindineene ma tūmmü tenege

(*Matta 9.14-17; Murkus 2.18-22*)

33 A kadu öccö tiki a Yasu, "Kadalaadene na Yühanna nja tanno naFariisi kümümü tenege kafara ka Masala turi, lakiini kadalaadene nüüdü kagu eema kooye."

34 A Yasu tiki eene, "Ara aaga tanangnga kadu na tatarna ka tūmmü tenege ka uuru tanno miini no a'da tatarna inggide nja eene? 35 Lakiini uuru kinggide a tatarna kara ta'dugadene kene ka söödö kara saga tūmmü tenege ka uuru tanno miini no."

36 A Yasu tadirina tumma eene, "Taalo ömö'di ara töörese ten'di ma issi mo ar'da ka tammo illi mo kudumma a ten'di tammo issi mo mara tiriseene, a ten'di ma illi mo taalo mara co koona nja tammo issi mo. 37 A ömö'di taalo ara tuuru ngeeli na

aleefe tedhe no ka 'belde tammo illi mo kudumma ngeeli tanno aleefe tedhe no, kara töörese 'belde, a ngeeli tuurunja co, a 'belde taga'dadene. 38 Lakiini ara ngeeli na aleefe tedhe no tuurunja ka 'belde tammo issi mo. 39 Taalo ömö'di asaasa tooye ngeeli na aleefe tedhe no a'da andakooye ngeeli na illi no assa ka tiki, 'Ngeeli na illi no ka'diila.' "

6

Tindineene ma uuru ma Sa'bidi

(*Matta 12.1-8; Murkus 2.23-28*)

1 A Yasu tagunggeene ka nasigeene nja kadalaadene tanno iini ka uuru ma Sa'bidi, a kadalaadene niini tikiri ka tuu'bu migile kuuyu kaguri. 2 İkiri naFariisi öccö ka tindini eege iki eene, "Minna agu aaga, aaga tüüni eema ya taalo ya üünidene ka uuru ma Sa'bidi ya?"

3 Yungngo a Yasu ka tiki eene, "Taalo aaga ka kīri tumma ka sorne ma Dawud ka tagüüni ka iire ka tūmmü i'i nja kadu tanno iini? 4 A'da inynyo la ma Masala a'duga Miteene ma Masala, adaguri inya a kadu tanno iini, a'da taalo kadu nye'd'de kaguri illi ka'boge ungodho eege."

5 A Yasu tiki eene, "Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i ya uugaara ma Sa'bidi."

Ömö'di ya eyi ka niisö ya
(*Matta 12.9-14; Murkus 3.1-6*)

6 Ka uuru ma Sa'bidi tökönö a Yasu kico la ma

talaana alaana kadu a'da ömö'di inggide eyi ka niisö ma kuri. ⁷ A katalaana ma seriye ma Masala nja naFariisi tadinaana i'i ko'do ma tassa kini ara toolona kadu ka uuru ma Sa'bidi amang kene taluna niimö ya toroko kini ma tümmünü i'i a naguugaara. ⁸ Lakiini Yasu ussu tumma neene ka nanggeedi no, ikiri ka tiki a ömö'di tiya eyi ka niisö ya, "Fiki'dö na'dingnge ka kadu kidha." Ikiri ömö'di ka fiki'dö a'dingnge kene ka söödö. ⁹ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga, ata'diila kaja kara tüüni eema ya a'diila ya ka uuru ma Sa'bidi alla linggo ma eema tiya toroko ya? Toolona ömö'di eefe ka 'di alla taama i'i?" ¹⁰ Ikiri Yasu ka 'dünügü iye eene ko'do assa ka tiki a ömö'di tiya eyi ka niisö ya, "Kilina niisö nüüdü." Ikiri ka kilina niisö niini karooro ka'diila. ¹¹ A naFariisi tadiginigo a tagoroo'bo kindini ajeene ma niimö tiya eene kara talinggo ana Yasu ya.

Yasu esse kadafiini na ada'baaga kafünü eera no
(Matta 10.1-4; Murkus 3.13-19)

¹² Ka naguuru tanno miini no, asirigö Yasu co anya ko'do ma co tafara ka Masala, üpü ooso co in'dili miini kafara ka Masala. ¹³ Ka taka ka ndaadha ya, ikiri ka tagümmünü kadalaadene niini, agese kene kada'baaga kafünü eera, anangnga eere eene a'da kadafiini, ¹⁴ Samaan

yiini ka anangnga eere iini afe'de a'da Bütrüs ya nja Andraws örre yiini, nja Yaguub nja Yühanna nja Filibüs nja Bartülmaws, ¹⁵ nja Matta nja Tööma nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa nja Samaan tiya eene katümmünü i'i a'da tatagu'daana ka eedi ya, ¹⁶ nja Yahüüsa 'bii'bala ya Yaguub nja Yahüüsa Askaryüüti ya kümmünü Yasu a nadiidi miini.

Yasu alaana afada oloona
(Matta 4.23-25)

¹⁷ Ikiri Yasu ka ta'bardaga caa'bu ndama 'dikinya nja kadafiini tanno iini aco 'dolodho, a kadalaadene niini nja kadu kadhabbu tarügü kini ka oona, kö'dö ndama naanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim nja naanya ma Suur nja Saiyda ka tinggini ma to. ¹⁸ Kö'dö taföönyö tumma kini nja iini ka toolona eege ka maara, a kadu na ana nagana'bu ka oona no toolonadene. ¹⁹ A kadu nye'd'de tasaasa tümmü i'i ka oona ana iisine kudumma a türü ka takicci a kürö ndama iini ka oona koolona kadu nye'd'de kungngo.

Dhodhdho nja müürü
(Matta 5.1-12)

²⁰ Assa ka kadalaadene tanno iini ko'do iki, "A'diila oona kada aaga na eema ka titaalo ada no, kudumma ada kaluna tauugaara ma Masala.

21 A'diila nja aaga aaga
no iire kagu aaga
'bitingngö no,
kudumma ada kara saga
tüüsü.

A'diila nja aaga aaga na
afara 'bitingngö no,
kudumma ada kara saga
takijeene.

22 A'diila nja aaga a kadu
kara takirimi aaga,
kasoro aaga keela aaga,
kanu ka eere tiya eede
afa niimö ya toroko
ya kudumma 'Bii'bala
ma Tadü'd'dü.

23 "Aaga adhodho aaga
tasiili ka uuru tanno miini
no, kudumma eema unngo
ada ka 'dotombo'do ad-
habbu kudumma kafaafa
meene ka kalinggo ana
nagane'bi nggeege.

24 Lakiini am'ba kada aaga
na ma eema dhabbu
no
asa aaga taga'duga
talingnge naada.

25 Am'ba kada aaga na üüsü
'bitingngö no,
ara iire sa kagu aaga.
Am'ba kada aaga na kijeene
'bitingngö no,
ara aaga sa katamüürü,
aaga tafara.

26 Am'ba kada aaga na kadu
ka tindhigi aaga ko'do
nye'd'de no,
kagüüni kafaafa ma
aaga a nagane'bi
tanna korokoro no
nggeege.

Tasaasa nadiidi
(Matta 5.38-48; 7.12)

27 "Lakiini ara a'a tadirina
tumma aaga, aaga na toodo
ka tumma tanno, aaga

asaasa nadiidi naada, aaga
ta'diila nja kadu tanno
akirimi aaga no. 28 Aaga
amana baraka a kadu
tanno linggo aaga no, aaga
afara ka Masala ma kadu
tanno akirimi aaga no.
29 Ka ömö'di kabbü o'o ka
tanggarama ya, nafele no
iini. Üürü ömö'di a'duga
ten'di müüdü ma 'doogo mo
nafa ta'dükü ten'di müüdü
ma teene mo. 30 A ömö'di
kara tasaasa niimö küdü
nanangnga iini, a ömö'di
kara ta'duga niimö küdü
ya fa ta'duga kini afe'de.
31 Eema yaada ka asaasa
kadu kadüüni ana aaga ya,
agüüni ana eege nggeege.

32 "Kada kara tasaasa
kadu na asaasa aaga no
'dee, ta'diila naada eege
kiiye? Kadu na oroko no
ka asaasa kadu na asaasa
eege no afe'de. 33 A kada
kara talinggo ta'diila nja
tanno alinggo ta'diila nja
aaga no, ara aaga tö'dö keere
aminna? Münda kadu na
oroko no küüni nggeege.
34 A kada kara tamana
eema a kadu a kömüsü
a'da kassa ka tapadaga aaga
'dee, ara aaga tümmü minna
kide? Münda kadu na oroko
no kamana eema a kadu
a kömüsü, amang kene
tapadaga eene. 35 Lakiini
aaga asaasa kadu na diidi
aaga no, aaga ta'diila nja
eene, aaga amana eema
eene aaga tafa tam'birina
kene. Nggeege ya, ara aaga
taluna talingnge naada na
dhabbu no, amang kada
ta laala tiya Masala ma
ko'do mo, kudumma oono

mamana eema a kadu tanno taalo kamana ta'diila oono no nja tanno oroko no. ³⁶ Aaga ana 'bangnga ma kadu, afa ma Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kaana 'bangnga kungngo.

Fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona
(Matta 7.1-5)

³⁷ "Aaga fa ta'bunu tumma ka kadu könö ka oona, amang ka Masala tafa ta'bunu kada ka oona, aaga fa түmmü kadu amang ka Masala tafa түmmü aaga tekere, aaga eefi ada kadu amang ka Masala ta eefi kada. ³⁸ Aaga amana eema a kadu amang ka Masala tamana aaga, almiti madigine ko'd'do mo, ara aaga ta'duga ana iisine, almiti maada ka talaala eema a kadu kide mo, oogo mungngo a Masala kara talaala eema ada kide."

³⁹ A Yasu tadirina tumma eene iki, "Ara soro түmmүнү soro ka tino? Taalo kara ta'dinggö co ööye ateera meene? ⁴⁰ Taalo tatalaadene agii'bi tatalaana yiini, kini ka ndussu eema 'do ya assa ka taköje nja iini.

⁴¹ "Minna agu o'o nadinö nde'de no ka örre tiya üüdü ka ööye no, ara o'o ka titaalo nadinö ndagee'di nüüdü ka ööye no amana? ⁴² Ara o'o tiki a örre yüüdü a'da, aayu na'duga 'bandiisi üdü ka ööye nya, ara o'o kafa ka 'bandiisi üdü ka ööye taalo nindineene. Ka 'baga, ungu ndagee'di kürö üdü ka ööye tikinggi, amang

küdü tiji 'buugu ta'diila nassa ka tunggu 'bandiisi kürö ndama örre tiya üüdü ka ööye.

Fa nja iye miini

(Matta 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ "Kudumma fa tiya a'diila ya taalo ateene iye na oroko no, fa ya toroko ya taalo ateene iye na a'diila no. ⁴⁴ Kussu kadu fa ana iye miini, taalo kadu karumu indiiye ka fa ma kira, kitaalo karumu ki'bim'bi ka ndhaaru. ⁴⁵ Ömö'di ya a'diila ya amanaga eema ya a'diila ya kürö ndama eedi tiya iini ya a'diila ya, a ömö'di ya toroko ya, eema ya toroko ticci a kürö ndama eedi tiya iini ya toroko ya, nümö ya ka eedi ya i'i yungngo onggö'do ka teema iini."

Katarü'böönö keera
(Matta 7.24-27)

⁴⁶ "Kümmүнү aaga a'a a'da, 'Uugaara, Uugaara,' amana aaga sa kitaalo kalinggo a tumma tanno eede? ⁴⁷ Ömö'di ya ara tö'dö kede aföönyö tumma neede alinggo iini ya, ara a'a tiki aaga a'da afeene nja mada? ⁴⁸ Afeene nja ömö'di tiya arü'bü 'di a'dükü'dü atagii'dö atageese kadese ka 'dokon'da assa ka tarü'bünü kide, ka faaya köö'dö akilaana ka 'di, taalo akara tagi'di i'i ka oona, kudumma iini ka tarü'bünja ka 'dokon'da. ⁴⁹ Lakiini ömö'di ya föönyö tumma neede assa ka titaalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di

tiya arü'bü 'dī ka 'būdhülū ün'dügüngngö a'da taalo ageese kadese. İkirī faaya köö'dö agürü 'dī arooro ka 'dīnggö areere türüdü miini ka toroko 'do."

7

Yasu oolona tasaga ya uugaara ma nasigira ma Rööma
(*Matta 8.5-13*)

¹ Ka Yasu ka ndatīimö tumma niini nye'd'de a kadu taföönyö ya, İkirī ka tunggeene aco Kafar-nahööm. ² A ömö'dī ya alinggo ada uugaara ma nasigira tanno ukumu kadu ka iūdūmmü no, amaara akete ka teyi, uugaara ma nasigira tasaasa i'i dhorro. ³ İkirī ka föönyö tumma na Yasu, yungngo iini ka kürünü kadīifi ma Yahüüdü ka Yasu, a'da öö'dö toolona ömö'dī yiini ka maara. ⁴ Kikiri ka co ka Yasu katagoolomo i'i 'do kiki iini, "Ömö'dī ya ama üüdü ka tamünügü i'i ko'do, ⁵ kudumma iini asaasa kadu naaja, i'i yungngo arü'bünü la ma talaana unngo."

⁶ İkirī Yasu ka tunggeene nja eene, kini ka ndakete ka 'dī ya, İkirī uugaara ma nasigira ka kürünü kateefe miini a'da kiki iini, "Ka Tatalaana, a'da afa ta'digī'dī oona üüdü, taalo a'a na'diila müüdü kara co a 'bügöörī tiya eede. ⁷ A'a ka eyi tiya eede taalo na'diila meede kara ta'dingnge küdü kidha, lakiini tiri

tumma a ömö'dī yeede toolonadene. ⁸ A'a ka eyi tiya eede, uugaara unngo eede tekere na a'a tauugaara ma nasigira tökönö, niki a tiya, 'Unggeene,' unggeene, niki a tiya, 'Aayu,' öö'dö. Niki ömö'dī tiya alinggo ada a'a ya, 'Alinggo nīimö ya kungngo,' alinggo."

⁹ A Yasu tadhere kini ka taföönyö tumma no afele, assa ka kadu tanno unggeene nja iini no ko'do iki eene, "Ara a'a tiki aaga nüfürü a'a taduna ömö'dī ka tümümü tumma ma Masala ka İsrayil afa ömö'dī ya." ¹⁰ A kadafiini tikiri ka tafada kaco 'dī kaduna ömö'dī ya maara ya ka'diila.

Yasu anangnga 'bii'bala ma aka ma küüme keefe ka 'dī

¹¹ A taka ka ndaadha İkirī ka tunggeene aco anya tammo ana eere a'da Nayiin mo, a kadalaadene niini tunggeene nja iini a kadu töccö kungngo eene kadhabbu. ¹² Kene ka ndala İnye ma anya, kikiri ka toreene nja kadu ka tunggeene ana ömö'dī ka tenggere ka teyi, ömö'dī ya eyi ya ungodho ka nīimö, a'da oogo ma aka ma küüme, a kadu ma anya tammo iini mo kunggeene nja oono kadhabbu. ¹³ Ka Uugaara ka tasala oogo a muuyu moonu tagu i'i, iki oono, "Fa tafara." ¹⁴ Öö'dö kete aa'ba tenggere a nīisö a kadu na ümmöönö no töödhī, İkirī Yasu ka tiki iini, "'Bii'bala, a'a niki o'o

nafiki'dö." ¹⁵ İkirī ka fiki'dö emmi ana tumma, yungngo a Yasu ka anangnga i'i a nīimō tammo iini.

¹⁶ A ri'ba tūmmū kadu in'dilī kungngo kamana ta'diila a Masala kiki a'da, "Ne'bi ya idhindhī ya adele oona kaja ka söödö. A Masala tö'dö a toolona a kadu tanno oono." ¹⁷ A tumma ma Yasu tanyala ka Yahüüdiya nye'd'de nja naanya tanno akete koono.

Yasu nja Yühanna ya tatambeese

(Matta 11.2-19)

¹⁸ A kadalaadene na Yühanna tagadünügü eema ya co iini nye'd'de. ¹⁹ İkirī ka tagümmünü könö keera kagürünü eege ka Uugaara a'da kaco tindini i'i, "O'o nungngo nara tö'dö alla ungnö tindhigi ömö'di öccö afe'de?"

²⁰ Ka kadu tanno eera no ka ndö'dö kiki a Yasu, "Yühanna ya Tatambeese ya, agürünü ungnö a'da ungnö tö'dö tindini o'o, o'o nungngo nara tö'dö alla ungnö tindhigi ömö'di öccö?"

²¹ Ka uuru tanno miini no akoolona Yasu kadu kadhabbu ka namaara, adagatoro nagoronggore na oroko no ka kadu ka oona, afa'da kisinsoro ka iye.

²² İkirī ka tapadaga tumma a kadalaadene tanno Yühanna iki eene, "Aaga fada aaga co tadiriniga eema a Yühanna ma eema tiya ada ka tadinö kide ya

aaga taföönyö ya, kisinsoro kafa'da iye, a namügüre tunggeene, a kadu ma kutukunya tinsili ka oona, a nakinggiri taföönyö eema, a kadu na aaya no tajeene, a kadu na eema ka titaalo kene no taföönyö tumma ma İnjilī. ²³ A'diila nja ömö'di tiya taalo anu ka tumma tanno eede no."

²⁴ A kadu na Yühanna ka kürünü eege keera no tunggeene, ikiri Yasu ka tadünügü tumma ma Yühanna a kadu iki eene, "Kada kaco lodho 'dee kadinö aaga ka minna? 'Bandam'bala a tanya ka'digi'di i'i ka oona? ²⁵ Alla kinynyo aaga a kürö aaga taasala minna? Ömö'di ümmü en'di ya ku'daana ya ka oona? Lakiini kadu na ümmü en'di ya agu'daana ya nja kadu tanno eema kada dhabbu kene no, eege kungngo kanna ka nöö'di ma naguugaara. ²⁶ Kinynyo aaga akürö aaga tadinö minna? Ne'bi? Ara tiki aaga a'da ii, lakiini agii'bi ne'bi. ²⁷ Tumma na miini no eege kungngo a sorne ma Masala ka tiki,

'Ara a'a tagürünü tafiini yeede küdü kidha, öö'dö tindinaana fiini üdü kidha.'*

²⁸ Ara a'a tiki aaga, Yühanna idhindhī adagii'bi laala ya iya kadegeene ya 'do, lakiini ömö'di ya idhilli ka tauugaara ma Masala ya idhindhī adagii'bi i'i."

* 7:27 7.27 Malaki 3.1

29 A kadu nye'd'de taföönyö tumma no nja kadu ma tulu'ba kamma ka tumma ma Masala kudumma Yühanna ka tambeese eege. 30 Illi naFariisi nja katakana ma seriye ma Masala kakaanu ka tumma tanno Masala kakaanu ka Yühanna ka tambeese eege.

31 A Yasu tiki, "Ara a'a tiki a'da kafeene sere ma 'bitingngö nja mada? Kafeene nja minna?"

32 Kafeene nja laala tiya anna ka 'dadillö, kiidhe ka köje,

'Kabünü ungnö kaaru aaga, aaga tanu ka siili, ungnö tagüüwe tüüsü ma fara aaga, aaga taalo kafara.'

33 Ö'dö Yühanna ya Tatambeese ya taalo agu miteene, taalo ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'I'i indima.' 34 A 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tö'dö agu eema ooye ngeeli, aaga tiki a'da, 'Ömö'di ya aguri, ake ka ngeeli a teefe ma kadu ma tulu'ba nja kadu tanno oroko no.' 35 Ata'dara ma Masala kussu adene ka kadu nye'd'de kungngo tanno amma ka tumma tanno a Masala no."

Yasu oolona ka aka tammo toroko mo

36 A taga Fariisi könö tagümmünü Yasu a'da aco 'di kita iini ma tagu eema, ikiri ka co 'di emmi ma tagu eema.† 37 Maganna aka ka anya tammo iini mo ma toroko mikiri ka tussu

a'da Yasu inni kita taga Fariisi agu eema ya, mikiri ka öö'dö a sügü'de ma kondho. 38 Maco ma'dingnge ka Yasu keere mafara, a 'biidi ma iye yoono tasuuru ada kini ka uune muppu ana awu ma üüdü tiya oono, mu'b'bi i'i ka uune, ma'bunaana a kondho.

39 Ka taga Fariisi tiya agümmünü i'i ya ka tasala eema ya kadalinggo adene ya, ikiri ka teema kini ka eedi iki, "Ömö'di ya kata kane'bi ya, ara tagussu aka mo mümmü i'i ka oona mo oogo ma toroko."

40 Ikiri Yasu ka tiki, "Samaan, ara a'a tadirina tumma o'o."

Ikiri Samaan ka tiki iini, "Tatalaana, tirina a'a."

41 Ikiri Yasu ka tiki, "Ömö'di inggide asaasa kömüsü ka kadu ka oona keera, anangnga a tiya homsumiya jine, anangnga a tiya hamsiin jine. 42 A nüümö titaalo kene ma tanangnga iini ka kömüsü, ikiri kafa kene kide nye'd'de kungngo." Ikiri ka tiki a Samaan, "Ömö'di öjö ana kene tanno eera no, ara tasaasa i'i dhindho?"

43 A Samaan tapadaga tumma iini iki, "Niki a'a kide a'da ömö'di ya ma kömüsü dhabbu ya, i'i yungngo agasaasa i'i dhindho."

Ikiri Yasu ka tiki iini, "Nadiri o'o tumma dhorro."

44 Ikiri Yasu ka tafele assa ka aka ko'do iki a Samaan,

† 7:36 7.36 Tafigi ma kadu kata emiimi ka nagöyö kanangnga oona ku'bu kassa agu eema.

“Niji o'o aka mo? Nö'dö a'a ka 'bügöörī tiya üüdū taalo o'o ninyi 'büidī a'a a'da nagala uune iini, lakiini oogo magala a'a ka uune a 'büidī ma iye muppugu ana awu ma üüdū tiya oono. ⁴⁵ Taalo o'o nööjülü a'a dhorro, lakiini oogo marooro ka tu'b'bi a'a ka uune. ⁴⁶ Na o'o taalo nakara ta'bunaana a'a ka üüdū ana uu'ba lakiini oogo ma'bunaana a'a ka uune a kondho. ⁴⁷ Nikiiri a'a ka tiki o'o, atatoroko tanno oono na dhabbu no moolona Masala kono, kudumma oono ka asaasa ana eedi dhorro, ömö'di ya Masala ka toolona kini idhilli ya i'i itaalo asaasa Masala ana eedi dhorro.”

⁴⁸ İkiiri Yasu ka tiki oono, “Katanggala tatoroko nüüdū.”

⁴⁹ A kadu na agu eema no tindini ajeene kiki, “I'i ya mada ma tama tatoroko ka kadu ka oona?”

⁵⁰ İkiiri Yasu ka tiki aka, “Tamma ka Masala nüüdū ka oolona o'o, ungeene a ta'diila.”

8

Tumma ma tadinügi

(*Matta 13.1-9; Murkus 4.1-9*)

¹ A Yasu tagungeene ka naanya nja kadafiini tanno iini na ada'baaga kafünü eera no, adünnü tumma ma tauugaara na Masala, ² nja iya tökönö na ungeene nja iini no niini ka toolona eege ka nagorong-gore tanno oroko no nja maara tökömö, Mariyom

meene katümmünü oogo a'da Almajdaliya mo, ma Yasu ka tagasoro nagana'bu ka iidümmü kafünü eera kono ka oona, ³ nja Hanna, aka ma Kusi ya afa ka eema tiya Hirüdüs ya, nja Sawsana nja tökönö kadhabbu, kamanaga eema ma eyi tiya eene a Yasu no.

⁴ A kadu tütü ka tawaana oona ka Yasu ka oona köö'dö ndama naanya kadhabbu ikiiri ka tirina tafeene ma tumma eene, ⁵ “Afiki'dö taleele ma tara co tadinügi, kini ka ndadinügi ya, ikiiri migile kömö ka tasuli ka fiini, a kadu tisiraana kide ana uune uyi teeraga.

⁶ Ammo tasuli ka 'dokon'da mafü'döönö mafada maaya kudumma oono taalo maduna tö'döögö. ⁷ A migile kömö tasuli ka immi ka teene mafü'döönö masere nja immi, immi tamiri'di oogo. ⁸ A migile kömö tasuli ka 'büdhülü tiya a'diila ya mafü'döönö, mana iye dhabbu kukumu kadu ka iidümmü (100).”

Ka Yasu ka ndatimö tumma ya ikiiri ka tiki eene, “Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya fa kini aföönyö.”

Teema tafeene ma tumma
(*Matta 13.10-17; Murkus 4.10-12*)

⁹ A kadalaadene na Yasu tikiri katindini i'i kiki iini, “Kiki tumma no nya?”

¹⁰ A Yasu tiki eene, “Masala manangnga tussu eema na küdhü no ma tauugaara ma Masala tanno aaga, lakiini kadu könö

nadünügü a'a eene a tafeene ma tumma,
 'Kassa ka tasala taalo kara tijöögö,
 Kassa föönyö taalo kara tussu.*"

Yasu adünügü tumma ma tadinügi co a kadu
 (Matta 13.18-23; Murkus 4.13-20)

¹¹ A Yasu tiki eene, "Tumma no kiki kungngo, migile tumma na Masala eege kamiini.

¹² "Migile ma asuli ka fiini mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala a Ebliisi tö'dö a'duga kene ka nanggeedi, amang kene tafa tamma kide koolonadene. ¹³ A migile ma asuli ka 'dokon'da mo, kadu na föönyö tumma na Masala kadhodho areere assa ka titaalo kene, kamma ka Masala amussu kungngo. Ka 'buugu ka tatoroko ya kaadha kide. ¹⁴ A migile ma asuli ka immi ka teene mo, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala lakiini tadinigöögö nja tasaasa ma eema dhabbu, ikiri ka anangnga eege ka mir'didene kitaalo kö'dö keere ana iye. ¹⁵ Ammo a'dinggö ka 'bühülü tiya a'diila ya, mafeene nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kafa kide ana eedi dhorro kana iye a tidhi oona ku'bu.

Lamba mungngo ka koyo
 (Murkus 4.21-25)

¹⁶ "Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka

taküdhü dho kide nja iini ka tunggu co tenggere ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do amang kono töyeene a kadu na tö'dö ka 'bügööri no tiji 'buugu. ¹⁷ Nüimö ya aküdhü ya ara tatele oona, a nüimö ya kume ya ara tussu adene. ¹⁸ Aaga adinö ko'do, kaföönyö aaga tumma ma Masala nya? Ömö'di ya ana nüimö ya ara tagonanja iini adhabbu, a ömö'di ya nüimö ka titaalo kini ya a'dugadene kini salla assa ka tiki a'da ungngo iini idhilli."

Nüimö ma Yasu nja nagöre tanno iini
 (Matta 12.46-50; Murkus 3.31-35)

¹⁹ A nüimö ma Yasu nja nagöre tö'dö tassa kini kitaalo kaduna fiini ma co kini ka 'bügööri kudumma kadu katiti ajeene. ²⁰ Ikiri kadu könö ka tiki iini, "Nüimö müüdü nja nagöre tanno üüdü kungngo kürö ka'dingnge ana ko'do ka asaasa tassa küdü."

²¹ Ikiri ka tiki eene, "Nüimö meede nja nagöre tanno eede eege kungngo kaföönyö tumma na Masala ka linggo iini."

Yasu arigi tanya
 (Matta 8.23-27; Murkus 4.35-41)

²² Uuru öcö ka inggide ka Yasu ka taka ka mürkabü nja kadalaadene tanno iini, iki eene, "Kada kata'daga co a tinggini ma to ndama 'dakeyi tinni." Kikiri ka tunggunu co. ²³ A kene

* 8:10 8.10 Asaiya 6.9

ka ndiisö ya, ikiri Yasu ka tüyü arigide, ikiri tanya ka 'düsöönö dhindho a 'biidi tadigi ka mürkabü moono kara töö'di atoroko nja eene.

²⁴ Kikiri kadalaadene kaco ka Yasu ka ici i'i ka füngngö kiki iini, "Ka Tatalaana, ka tatalaana! Ara angnga takaaya!"

Ikiri Yasu ka fiki'dö agirnaana ka tanya, a tanya töödhü a 'buugu tamusuli ku'bu amudhudhuli. ²⁵ Yungngo a Yasu ka tiki eene, "Tamma ka Masala naada küye?"

Kadhere a ri'ba tümmü eege kindini ajeene kiki, "Ömö'di öjö i'i yungngo adha sii? A tanya nja 'biidi taföonyö tumma niini."

Yasu oolona ömö'di ma nagana'bu

(Matta 8.28-34; Murkus 5.1-20)

²⁶ Kagiisö a mürkabü köö'dö ka anya ma Jarasiin mungngo ka nda'da ma to ndama tafaga co Jaliil.

²⁷ Ka Yasu ka nda ta'daga co 'dukundaala ndama mürkabü ya, oreene nja ömö'di ma anya tammo iini mo indima, taalo en'di iini ka oona ma 'billi i'i taalo anna ka 'di illi anna ka naala ma oofö. ²⁸ Kini ka ndasala Yasu ya, ikiri ka tadhiya üürü kini kidha ana küüge a'dili ko'd'do iki, "Yasu 'Bii'bala ma Masala tammo ko'do mo nasaasa o'o minna eede ka oona, nasaasa o'o nafa tapusu a'a." ²⁹ Atiraana nggeege kudumma Yasu ka tiki a koronggore tiya atoroko ya

a'da öö'dö kürö iini ka oona, kudumma iini ka'dingigi kini ka oona turi, a kadu tafa kini kimi'di i'i ana jansiiri nja ködhöle armuna, a koronggore ya toroko ya tasanaga i'i co lodho.

³⁰ A Yasu tindini i'i iki iini, "O'o na mada?"

Yungngo iini ka tiki a Yasu, "A'a nana eere a'da, 'Nasi-gira,' " kudumma nagana'bu kuurunco kini ka oona kadhabbu. ³¹ Kikiri ka tiki a Yasu a'da afa tuurugu eege co ööye tiya adhonggoro ya.

³² A nagüdürü kungngo kaguri ka nsorondho ma anya kadhabbu, a nagana'bu tikiri ka tiki a Yasu a'da, uurugu eege ka nagüdürü tanno miini no ka oona. Yungngo a Yasu katamma kene kide. ³³ A nagana'bu tafiri akürö ka ömö'di ka oona kafiri ka nagüdürü ka oona, a nagüdürü tarünö ndama nsorondho kafiri co 'biidi ka'duuru 'biidi.

³⁴ Yungngo a katasaana katassa ka tumma tanno agüüni adene a nagüdürü no, kikiri ka rünö kaco nöö'di nja nasigeene, kanyala tumma ku'bu 'do.

³⁵ A kadu tö'dö ma tassa ka eema tiya iini ka tagüüni ana ömö'di tiya akindima ya, kaduna ömö'di ya miini ya ka temmi ka Yasu ka uune ana en'di ka oona ka'diila, a ri'ba tümmü eege.

³⁶ A kadu na adinö ka Yasu ka toolona ka ömö'di tiya akindima ya tagadünügü co a kadu töccö. ³⁷ Ikiri kadu ma anya ma Jarasiin ka tiki a Yasu a'da ungeene ka

anya tammo eene kudumma a ri'ba ka tümmü eege ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya. İkirı ka taka ka mürkabü afada. ³⁸ Ömö'di ya Yasu ka tagasoro nagana'bu kini ka oona ya tiki a'da i'i asaasa taneene nja iini, lakiini Yasu ka tuuru i'i ka tino iki iini, ³⁹ "Aafada naco 'di kita üüdü naco nadirina eema ya Masala ka tagalinggo ana o'o ya co eene." İkirı ka tunggeene atagadünügü eema ya Yasu ka tagüüni ana i'i ya ka anya ka oona nye'd'de kungngo.

'Badaada ma Yayros nja aka tammo aa'ba Yasu ka ten'di mo

(Matta 9.18-26; Murkus 5.21-43)

⁴⁰ Ka Yasu ka ndafada, a kadu tada'da i'i kadhabbu kudumma eene katindhigi i'i eege in'dili kungngo. ⁴¹ A ömö'di inggide ana eere a'da Yayiros uugaara ma la ma talaana, ö'dö ka Yasu üürü kini kidha ana küüge olomo i'i a'da aco 'di nja iini, ⁴² kudumma 'badaada ma ungnö iini ma ungnodho a nagürüünü noono kö'dö kada'baaga kafünü eera, a maara tümmü oogo makete ka teyi.

A kini ka ndungeene ma taco, a kadu türrügü kini ka oona kitaana i'i ka oona. ⁴³ Aka minggide erüüdö ka tiisö kono mandagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü eera madaga'da eema yoono ku'bu a nadigtöörö, mitaalo

moolonadene. ⁴⁴ Mikiri ka öö'dö ndama iini keere mümmü tinggini ma ten'di tammo iini, erüüdö tarooro ka arumeene kono.

⁴⁵ A Yasu tindineene iki a'da, "Mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona ungnö?"

A kadu ta'düsünügi ikiri Bütrüs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, kitaana kadu o'o ka oona kadhabbu, na o'o saga tiki a'da mada i'i yungngo aa'ba a'a ka oona?"

⁴⁶ A Yasu tiki, "Ömö'di inggide aa'ba a'a ka oona, nussu a'a kudumma a türü kö'dö kürö kede ka oona."

⁴⁷ Aka miini mo tussu a'da taalo tumma noono kaküdhüdene ya, a ri'ba tümmü oogo mö'dö müürü kini kidha ana küüge ka kadu kidha madirina niimö ya anangnga oogo ka taa'ba i'i ka oona marooro ka toolonadene ka erüüdö.

⁴⁸ İkirı Yasu ka tiki oono, "Badaada eede, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o, ungnene a ta'diila ma Masala."

⁴⁹ Ka Yasu kaleefe ateema ya, a'da öö'dö ömö'di ndama 'di kita Yayiros ya uugaara ma la ma talaana ya iki iini, "Ma eyi 'badaada müüdü fa ta'digi'di tatalaana ka oona."

⁵⁰ İkirı Yasu ka föönyö iki a Yayiros, "Fa tari'ba, amma ka tumma tanno eede ana eedi mara tefe ka 'di."

⁵¹ Kene ka ndala 'di ya, ikiri Yasu ka faga kadu keere kaco 'bügöörı, illi Bütrüs nja Yühanna nja Yaguub nja pupa tiya 'badaada nja niimö. ⁵² A kadu tafara 'badaada, ikiri Yasu ka tiki

eene a'da, "Aaga fa tafara taalo meyi, oogo marigide."

⁵³ A kadu takiji Yasu, kudumma eene ka tussu a'da meyi 'badaada.

⁵⁴ Yungngo a Yasu ka ta'diniga oogo ko'do a nñisö iki oono, "'Badaada, fiki'dö."

⁵⁵ A koronggore tapadaga kono ka oona marooro ka fiki'dö, a Yasu tikiri ka tiki eene a'da kanangnga eema oono ma kuri. ⁵⁶ A pupa yoono nja nñimö tadhère, ikiri Yasu ka tiki eene a'da kafa tadirina tumma na ömö'di töccö.

9

Yasu agürünü kadalaadene na ada'baaga kafünü eera no
(*Matta 10.5-15; Murkus 6.7-13*)

¹ A Yasu tagümmünü kadalaadene niini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, ümmünü türü eene meene ka tasoro nagana'bu nja türü ma toolona ka kadu tanno amaara no.

² İkiri ka kürünü eege a'da kaco tadünügü tumma ma tauugaara na Masala, koolona kadu ka maara.

³ Anangnga tumma eene iki, "Aaga fa tagufu nñimö ada kara tunggeene alla kuufi alla njoko alla kuri alla a ömö'di öccö tafa tagufu en'di eera. ⁴ 'Bügööri yaada kara co ya, aaga tütü kide aaga tidhi aaga tunggeene ndama iini. ⁵ Anya ma kadu miini ka titaalo kamma kada mo, aaga ö'dö kürö ndama iini aaga tafidhi ndhünggürü miini kada

ka uune amang kene tussu iini." ⁶ Kikiri kadafiini ka tunggeene kosso naanya kadünnü tumma ma İnjüüli koolona kadu ka na'buugu koono nye'd'de kungngo.

Hirüdüs adhere
(*Matta 14.1-12; Murkus 6.14-29*)

⁷ İkiri Hirüdüs ya uugaara ma Jaliil ya, katadhère ka eema tiya alinggo adene ya kudumma kadu könö ka tiki a'da Yühanna afiki'dö ka inde. ⁸ Anno tiki a'da İliya adele oona a kadu, könö tiki a'da ne'bi ma 'billi adele oona. ⁹ A Hirüdüs tiki, "Narmuna a'a Yühanna ka üüdü a ömö'di öccö i'i yungngo eede ka föönyö tumma miini, afa ma tiya kungngo?" Atagasaasa takassa ka Yasu.

Yasu anangnga kuri a kadu tanno öö'dö na alif ka üdümmü no

(*Matta 14.13-21; Murkus 6.30-44; Yühanna 6.1-14*)

¹⁰ Aga kadafiini na Yasu ka ndafada ya kikiri ka tirina eema yeene ka tagüünü ya a Yasu, ikiri ka 'duga eege nja iini unggodho eege kaco anya tammo ana eere a'da Beet Sayida mo. ¹¹ A kadu tütü kadussu 'buugu miini kuurna i'i keere, ada'da eege adageemaga tumma ma tauugaara ma Masala eene, oolona kadu na asaasa toolonadene ka maara no.

¹² Ka 'buugu ka ndamuru ma siiya ikiri kadafiini na Yasu no na ö'dö kada'baaga kafünü eera no köö'dö kini kiki iini, "Uuru kadu ka tino kaco naanya nja nasigeene

tanno kete no amang kene taluna eema ma taguri nja 'buugu ma füngngö kudumma lodho yungngo."

13 İkirı Yasu ka tapadaga tumma eene iki, "Aaga nangnga eema eene kaguri."

Kiki iini, "Taalo nıimö kidi illi miteene mungngo iidi mıidümmü a kilöögö keera, illi kidi kara co tana ada kuri a kadu tanno in'dili no." 14 Kadu na nagiide no kö'dö na alif küidümmü.

İkirı Yasu ka tiki a kadalaadene, "Aaga nangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine." 15 Kikirı ka anangnga kadu ka temmi kadu keera aco iisine. 16 İkirı ka 'duga miteene mıidümmü mo nja kilöögö tanno eera no, assa co 'dotombo'do anangnga ta'diila a Masala, a'düsünaana ku'bu assa ka anangnga a kadalaadene a'da kasümünaana ka kadu ku'bu. 17 A kadu taguri küüsü nye'd'de kungngo kinyi türeene miini ku'bu, a kadalaadene tawagaana koonna kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

Bütrüs amma ka Yasu dhorro
(*Matta 16.13-19; Murkus 8.27-29*)

18 A Yasu tageema nja Masala ungodho i'i ka uuru kinggide a'da kadalaadene niini kinggide nja iini ikirı ka tindini eege, "Kadu 'dee, kiki a'da a'a na mada?"

19 Kikirı ka tiki iini, "Kadu könö kiki a'da o'o na Yühanna ya Tatambeese ya,

anno tiki a'da İliya, anno tiki a'da ne'bi ma 'billi afiki'dö ka inde."

20 İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga kiki a'da a'a na mada?"

A Bütrüs tikirı ka tiki iini, "O'o na Almasiıhi ya Masala."

Yasu eema tumma ma dhügürü tiya iini nja inde

(*Matta 16.20-28; Murkus 8.30-9.1*)

21 İkirı Yasu ka anangnga tumma eene dhorro a'da kafa tadirina tumma no ömö'di töccö. 22 Yungngo iini ka tiki a kadafiini tanno iini, "Ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tadhügürü 'do, a kadıifi nja naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma serıye ma Masala tanu kini, kiidi i'i afiki'dö ka inde a füngngö iidoona."

23 İkirı Yasu ka tiki a kadu in'dili, "Ömö'di ya tö'dö kede keere ya fa kini a'düsünü eyi yiini a'duga salii'bi yiini ö'dö kede keere turi kungngo. 24 Ömö'di

ya asaasa toolona eyi yiini ya aama i'i, a ömö'di ya aama eyi yiini kudumma a'a ya, ara toolonadene.

25 Ara ömö'di tö'dö keere a minna kini kara tana eema ma 'büdhülü in'dili kungngo ara ka taama eyi yiini? 26 Ömö'di ya

ana modolo ma a'a nja tumma tanno eede ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tana modolo miini kini ka tö'dö ka tidhindhi tanno iini nja tidhindhi tanno Pupa nja kadhangga tanno insili no.

27 Ara a'a tadirina tumma

aaga dhorro, kadu könö kungngo aja kita taalo kara tassa ka inde illi kassa ka tauugaara tanno Masala."

Tadele oona

(*Matta 17.1-8; Murkus 9.2-8*)

²⁸ Kene ka ndaganeene a füngngö andö'dö iidümmü afünü iidoona ya, ikiri Yasu ka 'duga Bütrüs nja Yühanna nja Yaguub kasirö anya ma Yasu kara co teema nja Masala kide. ²⁹ Ka Yasu ka ndeema nja Masala ya, ikiri dhugudha yiini ka tatem'bele, en'di yiini ta'bassa kalimaana. ³⁰ A kadu tatele oona keera, Müüsa nja İliya keema nja Yasu. ³¹ Kadele oona a tidhindhü ma Masala keema nja iini ka inde tanno iini niini ka teyi ka Örsaliim no. ³² A tarigide түmmü Bütrüs nja köje, kene kajeene ya, kikirü ka tasala tidhindhü na Yasu nja kadu tanno a'dingnge nja iini no. ³³ Aga kadu kandunggeene kene koono ya, ikiri Bütrüs ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, a'diila 'do kaja kara taganna kita, katabünnü ligangga ku'bu iidoona, müüdü ma unggodho, ammo Müüsa ma unggodho, ammo İliya ma unggodho." I'i taalo ussu niimö miini ka teema.

³⁴ Ka Bütrüs ka taleefe ateema ya ka'dügüllü nja tülüügü kö'dö kaküdhü eege ka oona, a ri'ba түmmü kadalaadene kaco ka tülüügü ka teene. ³⁵ A tumma tö'dö ndama tülüügü kiki, "Bii'bala yeede ka

tagesse i'i ya yungngo, aaga föönyö tumma niini." ³⁶ Ka tumma ka ndataalo ya, kaasala Yasu unggodho i'i, kikirü ka takumu oona taalo kadirina eema yeene kada adinö kide ya a ömö'di 'do ka naguuru tanno miini no.

Yasu oolona 'bii'bala ka na'bu

(*Matta 17.14-18; Murkus 9.14-27*)

³⁷ Kene ka nda'bardaga ku'bu ndama anya ka taka ka ndaadha kungngo ya, a kadu toreene nja iini dhabbu. ³⁸ A ömö'di talneege ka kadu ka teene iki, "Ka Tatalaana, ma oolona ka 'bii'bala tiya eede ya unggodho kede ya. ³⁹ Koronggore ya toroko aga kö'dö kini iyini i'i co iidhe üpü ndoore ka niinö, ütü kadhügürü ana i'i taalo ara tapa kini areere 'do. ⁴⁰ Nageema a'a nja kadalaadene tanno üüdü a'da kasoro i'i illi eege taalo kana türü ma toolona i'i."

⁴¹ İkirü Yasu ka tiki eene, "Aaga oroko aaga na sere ma 'bitingngö no, taalo aaga kümme tumma ma Masala ana eedi, ara a'a taneene nja aaga taagaada nambaanya aaga?" İkirü ka tiki ömö'di, "Ungge 'bii'bala yüüdü a'a kita."

⁴² Ka 'bii'bala ka leefe tunggunu ka Yasu ya, ikiri na'bu ka tara'baga i'i co 'büdhülü asigiridene, ikiri Yasu ka kirnaana ka na'bu, a 'bii'bala ta'diila anangnga i'i a pupa tiya iini. ⁴³ A

kadu tadhère ka tìdhìndhì ma Masala.

Yasu eema tumma ma inde tanno iini afe'de

(*Matta 17.22-23; Murkus 9.30-32*)

Kene kaleefe tadhère ka eema tiya Yasu ka tagalinggo ya, ikìrì Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, ⁴⁴ "Aaga fa tüürü ma nìimö tiya eede kara tadirina aaga ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tümmü adene ananja a kadu." ⁴⁵ A kadalaadene taalo kassumu-naana ka tumma tanno iini ka teema no. Kudumma eene kataküdhü, amang kene tafa tussu, kari'ba tindini i'i miini.

Mada yungngo idhìndhì

(*Matta 18.1-5; Murkus 9.33-37*)

⁴⁶ A kadalaadene takam'bana njaana ko'do a tumma a'da ömö'di öjö i'i yungngo adhabbu ana kene. ⁴⁷ Ikìrì Yasu ka tussu tumma neene ka nanggeedi no, ikìrì ka a'duga 'bii'bala ya idhilli ya anangnga i'i ka 'dingnge kini kete. ⁴⁸ Iki eene, "Ömö'di ya ara tamma ka 'bii'bala tiya idhilli ya ana eere ma a'a ya, ara tamma kede. A ömö'di ya ara tamma kede ya, ara tamma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. Kudumma ömö'di tiya taalo ara tümmü eedi yiini ka tadhabbu ka kadu ka söödö ya i'i yungngo idhìndhì."

⁴⁹ Ikìrì Yühanna ka tiki a Yasu, "Tatalaana, kaduna ungnö ömö'di ka tasoro naganabu ka kadu ka oona

ana eere tiya yüüdü, ungnö tasaasa tafaga i'i keere kide kudumma iini taalo ömö'di tiya aja."

⁵⁰ Ikìrì Yasu ka tiki eene, "Aaga fa tafaga i'i keere kudumma ömö'di tiya taalo a diidi aaga ya i'i ya ömö'di tiya ada."

Daara ma Samira anu ka Yasu

⁵¹ Ka uuru tanno Yasu ka ndaco a 'dotombo'do ka ndakete ya, ikìrì ka tunggeene a rüsü ma co Örsaliim. ⁵² Ikìrì ka kürünü kadafiini kooso kini kidha kikìrì ka co daara ma Samira ya ma co tindinaana 'buugu iini ku'bu. ⁵³ Lakiini kadu ma daara tiya miini ya, taalo kamma kini kudumma iini ka tunggunugu co Örsaliim.

⁵⁴ Ka kadalaadene tanno iini Yühanna nja Yaguub ka tassa ka tumma tanno ya kiki iini, "Ka Uugaara, nasaasa o'o ungnö a'da ungnö tatümmünü issi ndama 'dotombo'do köödö tafinne eege?" ⁵⁵ Ikìrì Yasu ka tafele agirnaana kene. ⁵⁶ Kikìrì ka tunggeene kaco daara tökönö.

Kadu no uurna Yasu keere no

(*Matta 8.19-22*)

⁵⁷ Kene ka ndunggeene ka nafiini ya, ikìrì ömö'di könö ka tiki iini, "Ara a'a tuurna o'o keere kita üüdü ka co kita."

⁵⁸ Ikìrì Yasu ka tapadaga tumma iini, "Kijeene kungngo a nasura, a nafü kungngo uyi, illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü taalo 'buugu

miini ka anangnga üüdü yiini kide.”

⁵⁹ A Yasu tiki ömö'di töccö afe'de, “Aayu kede keere.”

Ömö'di tiki iini, “Ka Tata-laana, fa kede naco tatü'bü pupa yeede.”

⁶⁰ Yungngo a Yasu ka tiki iini, “Fa ka kadu tanno aaya no katü'bü kadu neene na aaya no, ara o'o ka co teema tumma ma tauugaara ma Masala.”

⁶¹ A ömö'di öccö tiki a Yasu, “Nasaasa a'a tuurna o'o keere uugaara, lakiini fa kede tikinggi naco tattogo kadu ma 'di tiya eede.”

⁶² A Yasu tiki iini, “Ömö'di ya tümmünü niisö ka dhongga ma taleele, assa ka tasasala keere ya, taalo ara tamö'di ma tauugaara ma Masala.”

10

Yasu agürünü kadalaadene kadhabbu

¹ Ndama kita miini kita ikiri Uugaara Yasu ka tagesse kadu könö kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera, agürünü eege kerra, kooso kini kidha ka naanya nja na'buugu tanno iini ka asaasa co no. ² Iki eene, “Kadhabbu linggo ka siga illi kadu ma linggo taalo kadhabbu, aaga eema nja Uugaara ma alinggo amang kini tagürünü kadu ma tö'dö talinggo linggo niini. ³ Aaga agolo, ara a'a tagürünü aaga afa kidheefele na aneene nja needi no. ⁴ Aaga fa tagufu njoko, aaga tafa ta'duga

'belde nja egüide, aaga tafa tööjülü ömö'di ka fiini.

⁵ “Di yaada kara co ya, aaga tööjülü kadu miini ka dhidha. ⁶ Üürü ömö'di ma tasaasa tööjülü inggide ya, ara tööjülü naada taneene nja iini, üürü anu ka tööjülü tanno ada ya, a tööjülü naada tütü kada. ⁷ Aaga anna ka 'di tiya eene ya, aaga taguri aaga tooye eema yeene kamana aaga ya, kudumma ömö'di tiya alinggo ya, aguri talingnge ma linggo tanno iini, aaga tafa tunggunaana ka nöö'di ün'dügüngngö. ⁸ Anya

maada kaco mo, a kadu miini tamma kada no aaga agu kuri yeene kara tinyi aaga ya. ⁹ Aaga oolona kadu na maara no, aaga tiki eene a'da, 'Asa tauugaara ma Masala takete kada.' ¹⁰ Anya maada kara co a kadu miini tanu kada mo aaga ungeene aaga co a nafiini miini aaga tiki, ¹¹ 'Münda ndhünggürü ma anya tammo ada na amma'da kidi ka uune no, kafidhi ungngo eege ku'bu, lakiini aaga tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete' ¹² Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara uuru ma tahükümü ma kadu ma Sadöma ara tapalpala adagii'bi kadu ma anya tammo.”

Naanya no taalo kamma ka Masala no
(Matta 11.20-24)

¹³ A Yasu tütü ka tiki, “Am'ba ka kadu ma anya ma Korosiin no, am'ba küdü

Beet Sayida, kudumma eema ma türü tanno agalinggo adene kada no kara tagalinggo adene ka Suur nja Saiyda ara kadu takaadha ka tatoroko ma 'billi kadu kemmi ka nataliisi nja fü'dö. ¹⁴ Lakiini Suur nja Saiyda ka uuru ma Masala ka ndaümmü kadu kada misaana ka oona kii'bi aaga. ¹⁵ O'o na Kafarnahööm no, na'diniga o'o oona nüüdü coo'do ara o'o saga tapügünja ka 'buugu ma inde." ¹⁶ Iki a kadalaadene tanno iini, "Ömö'di ya aföönyö tumma naada ya, i'i aföönyö tumma neede, a ömö'di ya anu kada ya, i'i anu kede, a ömö'di ya anu kede ya i'i anu ka ömö'di tiya agürünü a'a ya."

Tafada na kadalaadene

¹⁷ A kadalaadene na kukumu kadu kiidoona kaco iisine kafünü eera no, tafada kadhodho kiki a Yasu, "Ka Tatalaana, munda nagana'bu kaföönyö tumma nidi ana eere tiya yüüdü."

¹⁸ Apadaga tumma eene iki, "Nasala a'a Ebliisi ka'dinggö ku'bu ndama oo'do afa talimi ma toambo'do kungngo. ¹⁹ Nanangnga a'a türü aaga a'da aaga tisiri ka nööni nja na'baja, aaga tii'bi türü na diidi, a nüümö ma tara tili aaga ka oona titaalo. ²⁰ Aaga fa tadhodho a'da nagana'bu kaföönyö tumma naada, lakiini aaga adha aaga dhodho kudumma a nagereene tanno ada

karigirinja ka sorne ka 'dotombo'do."

Yasu adhodho
(*Matta 11.25-27; 13.16-17*)

²¹ Ka uuru tanno miini no agadhodho Yasu a Koronggore tiya Insili ya iki, "Pupa yeede, nanangnga a'a ta'diila o'o no Uugaara ma 'dotombo'do nja 'büdhülü kudumma o'o ka taküdhü eema ya nitaalo nala a kadu tanno a'dara nja tanno ussu eema no, ara o'o kaala a laala tiya idhiidhi ya. Ii Pupa, o'o nasaasa nggeege.

²² "Pupa yeede anangnga eema a'a nye'd'de. Taalo ömö'di ma tussu 'Bii'bala illi Pupa. Kitaalo kussu Pupa, illi 'Bii'bala nja kadu tanno a 'Bii'bala ka tagesse eege ma tatele oona iini." ²³ Afele kadalaadene iki eene ka unggondho, "A'diila nja ömö'di tiya adinö ka eema tiya ada kadinö kide ya. ²⁴ A'a tiki aaga, nagane'bi kadhabbu nja naguugaara kasaasa tadinö ka eema tiya ada kijöögö ya kitaalo kijöögö, kasaasa taföönyö eema yaada kaföönyö ya kitaalo kaföönyö."

Taga Samira ya a'diila ya

²⁵ A tatalaana ma seriye tafiki'dö ma ta'b'ba Yasu iki iini, "Ka Tatalaana, ara a'a tönynyö amang kede taluna tefe ka 'di ta'billi?"

²⁶ İkirı Yasu ka tiki iini, "Seriye ya Müüsa iki nya? Nasaana i'i ku'bu nya?"

²⁷ İkirı ka tiki a Yasu, "Asaasa Uugaara Masala

müüdü ana eedi dhorro ana oona tanno üüdü a türü tanno üüdü ana üüdü tiya üüdü nye'd'de,* no 'Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka asaasa eyi yüüdü kungngo.'†"

28 A Yasu tiki iini, "Nussu o'o ka tiraana timin'da, alinggo nggeege amang küdü taluna tefe ka 'di."

29 İkirı tatalaana ma seriye ka asaasa tagildhe eyi yini, ikiri ka tiki a Yasu, "Mada i'i yungngo akete kede ungnngo?"

30 Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Ömö'di inggide akunggunu aku'bu ndama Örsaliim ungnngu co Ariiha ikiri kanyooro ka tako'do kini ka tabbü i'i kakirnö en'di iini ka oona kassa kafa kini kada inde. 31 A'da adhe ta'boge adigaala ka fiini tiya miini ya, ikiri ka tasala i'i ka 'büdhülü adheedhe ko'do. 32 A taga Lawi tö'dö adigaala ka fiini tiya miini ya asala i'i adheedhe kini ko'do ungnne.‡ 33 A taga Samira tagungneene ka fiini tiya miini ya ikiri ka tasala i'i ka 'büdhülü a muuyu miini tagu i'i. 34 İkirı ka co kini, asiri uu'ba nja kembelö kini ka nagöola ami'daana a'diniga i'i ka kisine aco lokonda iini atakindinaana i'i ku'bu ka'diila. 35 A taka ka ndaadha ya, ikiri taga Samira ka 'duga nakajine keera anangnga ömö'di ma

lokonda iki, 'Afa kini namana eema iini salla adhabbu kede kara tafada na a'a saga nanangnga faana miini o'o.'§ 36 Ana ka kadu tanno iidoona no 'dee mada i'i yungngo üüdü ka ijöögö akete ka ömö'di tiya kanyooro ka tabbü i'i ya?"

37 İkirı ka tiki iini, "Ömö'di ya ana 'bangnga miini ya."

Yungngo a Yasu ka tiki iini, "Kolo naco tüüni nggeege."

Yasu inynyo tassa ka Marsa nja Mariyom

38 Ka Yasu ka tunggeene nja kadalaadene tanno iini ya, kikirı ka co daara. Aka minggide mana eere a'da Marsa mada'da i'i aco 'di kita oono. 39 İnye moonoo mana eere a'da Mariyom magemmi ka 'büdhülü ka Yasu kete matoodo kini ka tema. 40 A Marsa takirada ku'bu anno kadüüni ada eema a kafala mikiri ka öö'dö ka Yasu miki iini, "Ka Tatalaana, taalo agu'du o'o ka oona ka İnye tammo eede kafa kede nalinggo ungnodho a'a? İki oono möö'dö takinyi linggo a'a."

41 A Yasu tatümmünü oogo, "Marsa, Marsa, na'deedene o'o ka oona nadinigöögö ma eema dhabbu, 42 lakiini nüümö inggide ungnodho asaasadene, yungngo a Mariyom ka tümmü nüümö ya a'diila ya, ömö'di ka titaalo ara ta'duga kono ya."

* 10:27 10.27 Serıye ya eera ya 6.5 † 10:27 10.27 Lawi 19.18 ‡ 10:32 10.32

Kadu ma Lawi no linggo ka la ma Masala § 10:35 10.35 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungnodho.

11

Yasu alaana kadu ka fara ka Masala

¹ A Yasu tageema nja Masala ka 'buugu inggide kini ka ndaadha kide ya, ikiri tatalaadene yiini öccö ka tiki iini, "Ka Tatalaana, alaana unngo ka teema nja Masala afa ma Yühanna ka tagalaana kadalaadene niini kungngo."

² Ikiri ka tiki eene, "Kada ka tafara ka Masala ya, aaga tiki kungngo, 'Pupa yüidi, fa ka eere tiya yüüdü idhindhä, a tauugaara nüüdü tö'dö.

³ Nanangnga kuri ma uuru tanno unngo.

⁴ 'Duga tam'baga nüidi kidi ka oona, afa miidi ka afa ka kadu tanno üüni tatoroko ana unngo no.

Fa tafa kidi unngo ta'dinggö ka ta'b'badene, [lakiini oolona unngo ka tatoroko].*,"

⁵ Ikiri ka tiki eene, "Mada ana kada ara co ka teefe miini ka 'di ooso ka teene iki, 'Ka teefe ma a'a, kona miteene a'a miidoona a kömüsü. ⁶ Kudumma teefe ma a'a ö'dö kede ka 'di a nüimö meede ka nanangnga iini titaalo.'

⁷ "Yungngo a teefe miini ka tiki iini ndama la, 'Fa tanyamanya a'a ka oona, ka teere ka inye, a'a nungngo ka tenggere nja laala tiya eede, nüi'di ka fiki'dö ma tanangnga nüimö o'o.' ⁸ Ara

a'a tiki aaga, assa ka titaalo afiki'dö ma tanangnga iini a'da a teefe miini ya miini, lakiini kudumma miini ka anyamanya i'i ka oona ara tafiki'dö anangnga nüimö yiini ka asaasa ya.

⁹ "Yungngo eede ka tiki aaga, aaga arangnga amang ka Masala tanangnga aaga, aaga awwa aaga taluna, aaga dhoodho inye ka fa'danja aaga. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya arangnga ya ananja iini, ömö'di ya awwa ya ara taluna, a ömö'di ya dhoodho inye ya ka pa'danja iini.

¹¹ "Pupa öjö yungngo a 'bii'bala tiya iini kara tasaasa midigilöögö kini, agala ka anangnga ni iini? ¹² Nja iini ka asaasa tünsüle kini, anangnga 'baja iini? ¹³ Aaga kada oroko kungngo kussu aaga kamana eema ya in'diila a laala tiya ada. Ara taköje nya ka Pupa tiya ada ya ka 'dotombo'do ya kara tanangnga Koronggore ya Insili ya a kadu tanno asaasa no?"

Yasu nja Balsabül

¹⁴ Uuru kinggide ka Yasu ka tagasoro koronggore ya möri ya ka ömö'di ka oona, aga koronggore ka öö'dö kürö ya ömö'di teema, a kadu tadhere. ¹⁵ Lakiini kadu könö kiki, "Ti asoro nagoronggore no oroko ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül ya uugaara ma nagana'bu ya." ¹⁶ A kadu könö tiki iini a'da aala

nüimö ya idhindhi eene ndama 'dotombo'do meene ka ta'b'ba i'i.

17 İkirı Yasu ka tussu tumma neene iki eene, "Ka tauugaara kara tasümünü njaana ku'bu ya kara tatangga'da, a 'di ya tasümünü njaana ku'bu ya ara türüdü. 18 Ka tauugaara tanno Ebliisi kara tasümünü njaana ku'bu 'dee ara ta'dingnge aminna? Kudumma ada ka tiki a'da a'a nasoro nagana'bu ka kadu ka oona a türü tanno Balsabül. 19 Üürü a'a nasoro nagana'bu a türü tanno Balsabül 'dee, ara kadu naada tasoro eege aminna? Kara tümümü aaga. 20 Üürü a'a nasoro nagana'bu a türü ma nüisö tanno Masala amang kada tussu a'da tauugaara na Masala ka ndö'dö kada.

21 "Ömö'di ya ana türü ana eema ma koro'bo ara tafa ka 'di tiya iini taalo eema yiini ara ta'dugadene. 22 Lakiini üürü ömö'di ya ana türü adagii'bi i'i ara tako'do kini ii'bini kini ya, ara tamuru eema ma koro'bo yiini ka takürü kide ka oona a'duga eema nye'd'de asümünaana ka kadu ku'bu.

23 "Ömö'di ya taalo aneene nja a'a ya i'i ya diidi ma a'a, a ömö'di ya taalo awaana kadu koonn nja a'a ya, i'i aparsaana eege ku'bu.

Tafada na na'bu

24 "Ka koronggore tiya toroko ya kara tö'dö kürö ka ömö'di ka oona ya, ikiri ka talöole ka dhüle asaasa 'buugu ma talingnge kide. Üürü taalo aluna ya, ikiri ka tiki, 'Ara a'a tafada naco 'di tiya eede ka öö'dö kürö ndama iini ya.' 25 İkirı ka co aluna 'di ka tinsili ka taki'dinja ku'bu. 26 İkirı ka tafada aaco ö'dö a töccö ka iidümmü kafünü eera karisi kini ko'do kafiri kini ka oona kanna kide, a ömö'di ya miini ya, tatoroko adagii'bi yiini ka dhidha ya."

Dhodho na timin'da no

27 Ka Yasu ka taleefe teema ya, aka talneege ka kadu ka teene miki iini, "A'diila nja aka tammo ageene o'o ma takindine o'o mo." 28 A Yasu tiki, "Ara tagala ka'diila nja kadu tanno aföönyö tumma na Masala kalinggo iini no."

Tasaasa türü ma Masala

29 A kadu tarügü ka Yasu ka oona, ikiri ka tiki, "Sere ya oroko kasaasa tassa ka türü ma Masala eege kitaalo kara talanja eene illi no akalanja a ne'bi Yünan no.† 30 Afa ma ne'bi Yünan ka takalanja a kadu ma Ninawa aga türü nggeege ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta türü ma sere ma 'bitingngö. 31 Ara Uugaara ma küülü tafiki'dö ka uuru ma Masala kara tö'dö tümümü sere ya, mümmü eege kudumma oono ka öö'dö ndama ku'b'ba möö'dö taföönyö tumma na Siliman, a'a

† 11:29 11.29 Matta 16.4; Murkus 8.12
1 Naguugaara 10.1-10; 2 Akhbar 9.1-12

11:30 11.30 Yünan 3.5 11:31 11.31

nungngo nagii'bi Siliman.
³² Ara kadu ma Ninawa tafiki'dö ka uuru ma tahükümü kara tö'dö no nja sere tiya 'bitingngö ya kümme kadu, kudumma eene kaadha ka tatoroko tanno eene kene ka taföönyö tumma na Yünan, a'a no kita nagii'bi Yünan."

Töyeene ma tuu'da

³³ "Taalo ömö'di ara tata issi ka lamba assa ka taküdhü nja iini ka anangnga ka dho ka tüm'bü, lakiini ara ta'dala ko'do a kadu na iji co 'bügööri no, tiji 'buugu iini. ³⁴ Iiye eege kungngo ka töyeene ma tuu'da, ka iiye tanno üüdü kara ta'diila ara tuu'da nüüdü ta töyeene, iiye nüüdü tara tatoroko ya ara oona nüüdü talüllü. ³⁵ Aaga dini ko'do kudumma töyeene tanno ada ka oona no, kara tanangnga aaga ka talüllü. ³⁶ Üürü oona nüüdü ka öyeene nye'd'de kungngo ya a 'ba'dakeyi öccö taalo kara talüllü ya, kara töyeene 'do afa ma lamba ka ta'dara töyeene küdü ka oona nye'd'de kungngo."

Yasu ümmü naguugaara ma Yahüüdü

³⁷ Ka Yasu ka taleefe teema ya ikiri taga Fariisi könö ka tiki iini a'da kaco 'di tagu eema nja iini, kikiiri ka co 'di kemmi ma tagu eema. ³⁸ A taga Fariisi tadhère kini ka anaana iiye ka Yasu ka agu eema a'da taalo agala iisine ka dhidha assa aguri.

³⁹ Ikiri Uugaara Yasu ka tiki iini, "Aaga naFariisi no kagunu aaga ker'de nja dho ndama 'dugeere miini, ara nanggeedi naada kadigine a tallogo nja tatoroko ma eema dhabbu. ⁴⁰ Ka nagaaga, taalo ömö'di ya agalinggo 'dugeere ma niimö yungngo agalinggo teene miini sa? ⁴¹ Aaga amana eema yaada a kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tiya ada tinsili nye'd'de kungngo.

⁴² "Am'ba kada aaga naFariisi no, kamana aaga eema ma naana nja eema tiya ada ka leele ya a Masala, aaga sa kadüüni tö'bö, aaga tanu ka eema tiya dhorro ya, aaga tanu ka tasaasa ma Masala, kama aaga ma tagalinggo nggeege aaga tafa tagüüni tö'bö ana eege.‡

⁴³ "Am'ba kada aaga naFariisi no, kasaasa aaga temmiimi ka kadu kidha ka naala ma talaana, aaga tasaasa kadu kööjülü aaga ka nafiini.

⁴⁴ "Am'ba kada aaga na afeene nja naala ma oofu kitaalo kussu adene no. A kadu na unggeene kide ko'do no taalo kussu a'da naala ma oofu eege kamiini."

⁴⁵ Yungngo a tatalaana ma seriye ka tiki iini, "Ka Tatalaana, ka tumma tanno üüdü ka teema na o'o neela ungnö afe'de."

⁴⁶ Ikiri Yasu ka tiki, "Am'ba kada aaga na kata-

‡ 11:42 11.42 Laawi 27.30 Nanangnga 'dakeyi ma eema ma siga.

laana ma seriye no, kadho aaga kadu ka oona a tümmü eema ya indhī ya, aaga taalo ka kara tamünügü 'banīisö eene ma takinyi ta'dina nja eene.

⁴⁷ "Am'ba kada ka arü'bü aaga naala ma oofö ma nagane'bi a'da kafaafa ma aaga eege kungngo kagirina eege. ⁴⁸ Kussu aaga tamma ka linggo tanno kafaafa ma aaga ka tagalinggo no, eege kagirina nagane'bi aaga tarü'bü naala ma oofö neene. ⁴⁹ Yungngo a tumma ma tussu ma Masala ka tiki, 'Ara a'a tagürünü nagane'bi nja kadafīnī kene kassa kagirina könö kapusu könö.' ⁵⁰ Ara a'a tasaasa faana ka sere tiya ma eriidö ma nagane'bi tanno ada ka kirina eege jiddi ma 'büdhülü ka tarü'bü adene no, ⁵¹ jiddi ma eriidö tiya Habiil nja eriidö tiya Sakariya ya agiididene ka söödö ma misī ma tirri nja la ma Masala ya. Ara a'a tiki aaga a'da ara a'a tasaasa eriidö ya ka sere tiya kadu tanno in'dili kungngo. §

⁵² "Am'ba kada aaga no katalaana ma seriye no, kudumma ada ka 'duga nangafata ma tussu eema, alla aaga co alla aaga tafa ka kadu tanno asaasa co no kaco."

⁵³ Kini ka leefe ateema tumma no ya, ikiri kata-laana ma seriye nja na-Fariisi karooro ka tamidhi i'i kar'dnaana eema iini

dhabbu. ⁵⁴ Kadinö ana i'i ko'do ma tasaasa i'i kadiri tumma amang kene tafünü eema ma korokoro iini ka oona.

12

Fa tüsini kadu (Matta 10.26-27)

¹ Uuru kinggide a kadu kadagawaana oona kadhabbu kiti ajeene anno tüsiraana ka köje, ikiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga ümmü eyi yaada ka tigiidi ma naFariisi ka oona, kudumma eene ka tüsini kadu. ² Taalo nüümö anna ka küdhü a'da taalo ussudene aya anna ka kume ya ara tadherenja kürö. ³ Eema yaada ka teema ka 'buugu ka talüllü ya ara taföonyödene uuru kungngo, tumma naada ka ayaaya ajeene iini no ka naala no kara saga teemadene ka naala ko'do."

Kari'ba angnga a mada (Matta 10.28-31)

⁴ "Kadu eede ara a'a tadirina tumma aaga, aaga fa tari'ba a kadu tanno ara tiidi tuu'da ün'dügüngngö no kassa kitaalo katambaanya tüüni nüümö no. ⁵ Lakiini aaga ö'dö nadirina ömö'di yaada kara tari'ba iini ya aaga, aaga ari'ba ömö'di tiya ana türü ma tiidi aaga apügu aaga ka issi ma Jahanam ya, nikiri a'a ka tiki aaga, ömö'di ya i'i yungngo ada kara tari'ba iini. ⁶ Taalo kadu kanadene ana uyi iidümmü

ana nagirisi keera? Lakiini taalo Masala müürü ma tökönö unggodho kungngo. ⁷ Mündä awu ma nang-güüdü tanno ada aginnidene nye'd'de kungngo aaga fa tari'ba kudumma ada ka tagii'bi uyi dhabbu."

Tamma nja tanu ka Yasu
(Matta 10.32-33; 12.32;
10.19-20)

⁸ "Ara a'a tiki aaga, ömö'di ya ara tamma kede kidha ma kadu ya, a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tamma kini kidha ma kadhangga tanno Masala. ⁹ A ömö'di ya ara ta'düsünü a'a ka kadu kidha ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'düsünü i'i kidha ma kadhangga tanno Masala.

¹⁰ "Ömö'di ya eela 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ya, ara tafa kini illi ömö'di ya eela Koronggore ya Insili ya, taalo Masala mara tafa kini.

¹¹ "Kada kara tadünggü ma co naala ma talaana nja ada kara tuurugunja kidha ma naguugaara no iifi no, iiya aaga tafa tadinigöögö a'da ara aaga tummöönö ka nanggeyi tiya ada nya nja ada kara tiki a'da minna kene kidha. ¹² Kudumma a Koronggore tiya Insili ya ara talaana aaga ka uuru tanno miini no ka nïimö tiya ada kara teema ya."

Tumma ma tafene ma ömö'di tiya üüsü aa'baga ya

¹³ İkirı ömö'di könö ka kadu ka teene ka tiki a Yasu, "Ka Tatalaana, iki a örre tiya eede a'da asümünaana

eema ma ta pupa kidi ku'bu."

¹⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, "Ka ömö'di, mada anangnga a'a ka tauugaara ma tasümünaana eema kada ku'bu?" ¹⁵ A Yasu tiki a kadu, "Aaga dinö ko'do aaga tafa tallogo, taalo ömö'di efe ka 'di ana eema tiya adhabbu ya."

¹⁶ A Yasu tadirina tumma eene iki, "Ömö'di inggide a siga tanno iini ka tageene eema dhabbu. ¹⁷ İkirı ka teema unggodho i'i iki, 'Ara a'a tönynyö 'bitingngö? A 'buugu ka titaalo kede ma tanangnga eema yeede ka talele ya kide.'

¹⁸ "İkirı ka tiki, 'Ara a'a tüüni kungngo ara a'a türüdü na'boode neede no, ara a'a ka rü'bü ya dhabbu ya, nawagaana migile kide nja eema tiya nye'd'de kungngo. ¹⁹ Na a'a saga tiki ka eyi tiya eede, Eema ungnö üüdü a'diila adhüküdhükü ara taneene a nagürüünü kadhabbu, lingnge naguri nooye nadhodho.'

²⁰ "Mikiri Masala ka tiki iini, 'Ka 'baga, ka ooso tanno ara Masala ta'duga tefe ka 'di nüüdü küdü. Eema yüüdü ka tagawaana koono ya, ara ta tiya mada?' "

²¹ A Yasu tiki, "Afeene nja kadu tanno awaana eema koono dhabbu ma eyi tiya eene no, lakiini eege kitaalo küüsü kidha ma Masala."

Fa tadinigöögö
(Matta 6.25-34)

22 A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga fa tadinigöögö ma nanggeyi tanno ada a'da ara aaga tagu minna nja ada kara taluna en'di ma oona kiga. 23 Tefe ka 'di ka kii'bi kuri oona tagii'bi en'di. 24 Aaga iiri nakaaru taalo kadiniigi kitaalo karaana ka nasigeene, taalo na'boode kene nja nagüdhü, a Masala saga amana kuri eene aaga kagu'daana ka Masala ka oona aaga tagii'bi uyi. 25 Mada ana kada ara tagusu ürünü ungodho ka tefe ka 'di tanno iini kara tadinigöögö. 26 Üürü taalo aaga kambaanya ligeema ya dhiidhi ya, aminna agu aaga, aaga tadinigöögö ma türeene miini.

27 "Aaga iiri togoogo ma lodho inggiridene nya, taalo kadhügürü kaya a kusuka kitaalo küüfü en'di. Ara a'a tadirina tumma aaga, munda Siliman ka tidhindhi ma tauugaara tanno iini 'do taalo akümmü en'di ka'diila afa tangatogoogo ka ungodho. 28 Ooyo ya afü'döönö ka siga 'bitingngö, a taka taadha üpünja ka issi atinyogo, magala Masala ka kagirni en'di eene ka oona, aada aaga adha taalo ma tagirni en'di ada ka oona, ma aaga no taalo kümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro no. 29 Aaga fa tasaasa kuri aaga tafa tasaasa tooye aaga fa tadinigöögö. 30 Eema ya i'i yungngo a kadu ma 'bühülü kasaasa, lakiini Pupa yaada ussu

a'da kasaasa aaga eema ya. 31 Lakiini aaga asaasa tauugaara ma Masala eema ya nye'd'de kungngo assa ka kusunja kada kide.

*Eema ka 'dotombo'do
(Matta 6.19-21)*

32 "Ligidheefele ya dhiidhi ya, aaga fa tari'ba kudumma Pupa tiya ada ka'diila oona iini ma tara tanangnga tauugaara aaga. 33 Aaga tanege ana eema tiya ada aaga tasümunaana gürüüsi miini ka kadu tanno eema ka titaalo kene no. Aaga amanaga eema ya agu'daana ada ka oona ya co 'buugu tiya kü'düü'dü ka titaalo kara talimaana ya, aaga tanangnga ya ka 'dotombo'do kita iini ka titaalo ataama, a tanyooro taalo ara co itaalo ara taala'ba. 34 'Buugu ya eema tiya ada ka tanna kide ya, i'i yungngo a nanggeedi tanno ada kara tanna kide."

*Kadu ma linggo no adho
ka fiini no*

35 "Aaga indinaana oona ku'bu aaga timi'di nanggeedi ma linggo aaga tafa ka nagalamba tanno ada kafinne. 36 Afa kadu na indhigi ömö'di ma 'di ara ka öö'dö ndama 'buugu ma tarna kini kara tafada öö'dö adhogo inye kafa'da areere. 37 A'diila nja kadu tanno miini no ka ömö'di ma 'di kara tö'dö aluna eege ka adinö. Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara takirnö ten'di iini ka oona anangnga eege ka temmi ara ka amanaga kuri eene.

38 A'diila nja eene kini kara tö'dö ooso ka teene üürü a na'bu ma taka aluna eege ka adinö nggeege. 39 Amang kada tussu a'da ömö'di ma 'di kara tagussu a'da ara tanyooro tö'dö aada ya, ara tadinö itaalo ara tafa ka 'di tiya iini anyoorodene.

40 "Aaga adinö ko'do turi kudumma ada ka titaalo kussu uuru na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tö'dö iini no."

41 İkirı Bütrüs ka tiki iini, "Ka Tatalaana, nadünügü o'o tumma no unngo alla nja kadu in'dili kungngo?"

42 A Uugaara Yasu tiki, "Amada i'i yungngo adho ka fiini a'dara, a ömö'di ma 'di ara tanangnga i'i kafa ka 'di amana kuri a kadu tanno ma linggo no ka uuru miini?"

43 A'diila nja ömö'di tiya miini ya ka ömö'di tiya iini ka talinggo ada iini ya ka tö'dö aluna i'i ka talinggo nggeege.

44 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara tanangnga eema yiini nye'd'de kungngo afa kide.

45 Lakiini ka ömö'di tiya alinggo kara tiki ana eedi ka teene a'da taalo ömö'di ma 'di ara tö'dö areere, İkirı ka arooro ka abbü kadu na linggo no nja iiya aagu eema ooye ngeeli ake kide. 46 Ka ömö'di kara tafada ka uuru tanno iini ka titaalo ussu, itaalo ussu a'da ara tö'dö aada, İkirı ka ta'dekeraana i'i ku'bu anangnga i'i kafeene nja kadu tanno taalo kaföönyö eema no.

47 "A ömö'di ya alinggo assa ka tussu taneene na ömö'di ma linggo assa ka

titaalo alinggo a fiini tiya iini ka asaasa ya, ara tabbü adene niini tadhabbu. 48 A ömö'di ya linggo a'da taalo ussu taneene na ömö'di assa ka tüüni eema ma tara tanangnga i'i ka abbü adene, taalo ara tabbü adene dhindho. Ömö'di ya eema ka ananja iini dhabbu ya asaasadene kini dhabbu, ömö'di ya eema ka tümmününja iini dhabbu ara tanangnga ku'bu dhabbu.

Yasu nja kadu ma 'büdhülü
(Matta 10.34-36)

49 "Nö'dö a'a tüpü İssi ka 'büdhülü, a'a nasaasa eege a'da kassa andafinne. 50 Namma a'a ka tambeese tanno agu'daana dhindho no, nadinigöögö meene a'da ka öö'dö talinggo adene. 51 Kiki aaga kide a'da a'a nö'dö a ta'diila a kadu ka 'büdhülü? Taalo nggeege, nö'dö a'a tanangnga kadu kanu aana ka oona. 52 Ndama uuru tanno kadu ma 'bügöörü tiya ungodho ya ka İdümümü kara tanu aana ka oona, anno iidoona no takirimi na eera no anno eera no takirimi no iidoona no. 53 A pupa takirimi 'bii'bala yiini, a 'bii'bala takirimi pupa yiini, a nümö takirimi 'badaada moono a 'badaada takirimi nümö moono, a nümö ma 'bii'bala takirimi taada moono, aka ma 'bii'bala takirimi taada moono."

Nagoola ma nagürüünü
(Matta 16.2-3)

⁵⁴ A Yasu tiki a kadu afe'de, "Kada kara tiji tülüügü ka tunggunu ko'do ndama ta'buugu ya, aaga tiki a'da ara tombo'do tede 'bitingngö, a'da timin'da. ⁵⁵ Aga tanya kara tiisö a ko'do ndama küülü, aaga tiki a'da ara 'buugu tagu'daana, a'da timin'da. ⁵⁶ Ka nagaaga, kussu aaga ka tassumunaana taneene ma eema ma 'bühülü nja 'dotombo'do, a minna agu aaga taalo kussu tesaana eema ma 'bitingngö ku'bu?"

*A'diila nja diidi tiya üüdü
(Matta 5.25-26)*

⁵⁷ "Minna agu aaga, aaga taalo kääri niimö ma eyi tiya ada ya dhorro ya, yaada kara talinggo ya? ⁵⁸ A küdü kara tunggunugu co kita uugaara nja diidi ma o'o kardha ku'bu neema tumma ma ta'diila nja iini ka fiini, kudumma iini kara tümünü o'o a uugaara, a uugaara tanangnga o'o a tasigira, a tasigira tanangnga o'o ka pabuusu. ⁵⁹ Ara a'a tiki o'o, taalo o'o nara tö'dö kürö ndama kannu üürü taalo o'o nanangnga gürüüsi ku'bu nye'd'de kungngo."

13

Taadha ka tatoroko

¹ Ka uuru tanno miini no kadirina kadu eema a Yasu ma kadu ma Jaliil tanno Bilatus ka kirina eege ka la ma Masala assa ka takonyaana eriidö yeene ka oona nja eriidö ma eema ma eriidö tiya eene ka tirri iini ya. ² İkirı Yasu ka

tiki eene, "Kiki aaga kide a'da tatoroko na kadu ma Jaliil na miini no eege ka oroko ka tagii'bi kadu ma Jaliil nye'd'de, yungngo eene ka kirinadene? ³ Taalo nggeege, ara a'a tiki aaga, kada ka titaalo kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo. ⁴ A kadu na ada'baaga ana awwa kafünü iidoona no, a sala ka türüdü kene ko'do ka Salwam kaaya no, kiki aaga kide a'da tatoroko neene kagii'bi tatoroko na kadu ma Örsaliim nye'd'de kungngo? ⁵ Ara a'a tiki aaga a'da taalo nggeege, üürü taalo aaga kaadha ka tatoroko tanno ada no, ara aaga taaya nye'd'de afa meene kungngo."

Tafeene ma tumma ma indüye no taalo kana üye no

⁶ Afada adirina tafeene ma tumma eene iki, "Ömö'di inggide fa ma indüye afü'döönö kini ka raaga ma ki'bim'bi, ikiri ka co asaasa tarmuna aluna eege taalo kageene. ⁷ İkirı ka tiki a ömö'di tiya afa ka raaga ya, 'Andö'dö kede nagürüünü kiidoona eede ka ticci ka indüye tanno ma tasaasa tarumu üye miini nitaalo naduna, bunnügü eege co kaga'da 'bühülü amana?"

⁸ "A ömö'di ya alinggo ka raaga ya tiki iini, 'Fa kini ömö'di eede, ka ürüünü tiya ara a'a ka tasigi'di i'i ka tüm'bü nanangnga tümükodho kide. ⁹ Üürü

keene iyye fa kene, üürü taalo keene ka ürünü tiya ungunu tö'dö ya na o'o sa ka bünnügü co.' "

Yasu oolona aka makür'dü ka 'dugeere ka uuru ma Sa'bidi

¹⁰ Uuru ma Sa'bidi ka inggide ka Yasu ka tagalaana kadu ka la ma talaana.

¹¹ A'da aka minggide a nagana'bu ka'dinggö kono ka oona mamaara makür'dü ka 'dugeere magu'du nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona taalo mambaanya ta'dingnge madhidho 'do. ¹² Ka Yasu ka tasala oogo ikiri ka tummünü oogo iki, "Ka aka mo, madanggala maara üdü ka oona." ¹³ Ümmünü iisine oono ka oona, marooro ka fiki'dö madhidho mamana ta'diila a Masala.

¹⁴ Ikiri uugaara ma la ma talaana ka koroo'bo kudumma Yasu ka toolona aka ka uuru ma Sa'bidi iki a kadu tanno ka la no, "Füngngö ungnö ada iidümmü afünü ungnö maada ka talinggo kide, aaga ö'dö aaga toolonadene kide, taalo ka uuru ma Sa'bidi."

¹⁵ Ikiri Uugaara Yasu ka tiki eene, "Ka nagaaga, taalo ömö'di öccö ana kada ara tagildhe kisine yiini nja kodha tiya iini ka uuru ma Sa'bidi ka 'buugu ma kuri aco tunggu i'i co tooye 'biidi? ¹⁶ Aka mo ma 'badaada tammo Abrahiim Ebliisi ka timi'di oogo a nagürüünü kada'baaga ana awwa kafünü iidoona, taalo

ama oono kara tatinggildhe ka uuru ma Sa'bidi?"

¹⁷ Kini ka tiri tumma no, a modolo tummü kadu na ka diidi i'i no, ara kadu in'dili katadhodho ma eema tiya iini ka tagüünü ya a'diila ya nye'd'de kungngo.

Tafeene ma tumma ma tanuure

¹⁸ Ikiri ka tiki, "Tauugaara ma Masala 'dee ara a'a tiki a'da kafeene nja minna?"

¹⁹ Kafeene nja ndaniyye ma tanuure ka ömö'di ka 'duga adadini ada ka siga tanno iini kafü'döönö kasere kada fa tiya dhabbu ya, a uyi ma 'dotombo'do taküüfünü nafü ka naseldhe miini."

Tafeene ma tumma ma tigüidi

²⁰ Afada iki afe'de, "Ara a'a tiki a'da kafeene tauugaara ma Masala afa minna?"

²¹ Kafeene nja tigüidi aka ka a'duga makoonyaana ka müsö ma dhabbu, elö tüüfü nye'd'de."

Füni ya iciri ya

(Matta 7.13-14, 21-23)

²² A Yasu takunggunaana ku'bu ka naanya alaana kadu ka füni a'da ungunu co Örsaliim. ²³ Ikiri ömö'di könö ka tiki iini, "Ka Tata-laana, kadu kadhilli eege kungngo kara toolonadene?"

A Yasu tapadaga tumma eene, ²⁴ "Aaga kardha ku'bu aaga tagilaana ka inye tanno iciri no, ara a'a tadirina aaga, kadu kadhabbu kara tasaasa co ka tauugaara ma Masala, illi eege taalo kambaanya. ²⁵ Aga ömö'di ma 'di

kara tafiki'dö eere ka ñnye, aaga ta'dingnge ana ko'do kürö, aaga tadhooðho ñnye aaga tiki, 'Ömö'di eede, fa'da ñnye ungnö.'

"Ïkiri ka tiki, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga ka ma kiga.'

²⁶ "Aaga tikiri ka tiki, 'Kagu ungnö eema ungnö tagooye nja o'o, na o'o tagalaana kadu ka nafüini tanno iidi.'

²⁷ "Ïkiri ka tiki aaga, 'Taalo a'a nussu aaga, aaga kö'dö ndama kiga, aaga sigi co kannu kede ka oona, aaga in'dili kungnö aaga na oroko no.' ²⁸ Aaga tafara aaga tabbünaana igini ka oona, kada kara tasala Abrahiiim nja Ishak nja Yaguub nja nagane'bi in'dili kungnö ka tauugaara ma Masala aaga tuurugunja co kürö. ²⁹ Ara kadu sa köö'dö ndama füini ma ndanaaya nja ta'buugu nja küüle nja küülü nja na'buugu koonu nye'd'de kungnö köö'dö temmi ka tauugaara ma Masala kagu eema. ³⁰ Kadu na kannu keere no kaco kidha, a kadu na kannu kidha no tapadaga oona keere."

*Yasu asaasa Örsaliim
(Matta 23.37-39)*

³¹ Ka uuru tanno miini no, köö'dö naFariisi ka Yasu kiki iini, "Kolo kürö nunggeene kita kudumma Hirüdüs asaasa tiidi o'o."

³² Ïkiri ka tiki eene, "Aaga ungnö aaga co tiki a sura

tammo a'da, 'A'a nungnö nasoro nagana'bu ka kadu ka oona noolona kadu ka maara 'bitingnö nja taka, ka naguuru tanno iidoona no, ara a'a tatiimö linggo no nye'd'de.' ³³ Lakiini ara a'a tunggeene ka füini tiya eede ka uuru tanno nja taka nja taka eege, kudumma ne'bi taalo ara teyi kürö ma Örsaliim.

³⁴ "Ka Örsaliim, Örsaliim, nagirina o'o nagane'bi natüdiri kadafüini na ünggürününja küdü no, naguuru kadhabbu eede ka tasaasa tawaana laala yüüdü koonu afa koogoro mawaana linsio kono ka agedhe, aaga taalo kasaasa. ³⁵ Aaga assa ka 'di tiya ada ungnö ara tinyi kada ku'bu. Ara a'a tiki aaga taalo aaga kara tassa kede afe'de, illi ada kara tiki, 'Baraka ka ömö'di tiya ö'dö ana eere ma Uugaara ya.' "

14

Yasu oolona ömö'di ka maara

¹ A Yasu co kita dhabbu ma naFariisi ka uuru ma Sa'bidi töccö tagu eema kide, a kadu tadinö ana i'i ko'do. ² A'da ömö'di ungnö iini kidha a maara alüfülü ka oona. ³ Ïkiri Yasu ka tiki a kata-laana ma seriye nja naFariisi, "A'diila aja kara toolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi alla atoroko?" ⁴ Kikiri ka ki'döönö, yungnö a Yasu ka tümmü ömö'di ka nüisö oolona i'i uuru i'i ka tino.

⁵ Assa ka tiki eene, “Mada ana kada a 'bii'bala tiya iini üürü kodha yiini ka 'dinggö co össe ka uuru ma Sa'bidi taalo ara tareere ungu i'i ko'do?” ⁶ Taalo niimö meene kateema.

Tataafala nja tiicolo ka eedi

⁷ İkirı Yasu ka iji kadu na agümmünüdene no, katesse na'buugu ka kadu kidha kemmi kide, ikirı ka tirina tafeene ma tumma neene, ⁸ “Üürü agümmünü ömö'di o'o ma tö'dö ka tarna ya, fa temmi ka kere tanno kidha no, kudumma ömö'di töccö inggide agümmünüdene adhabbu o'o. ⁹ Nggaaga ömö'di ya agümmünü aaga ya tö'dö iki o'o, 'Fa ka ömö'di tiya ka 'buugu tiya üüdü,' a modolo tümmü o'o naco temmi keere. ¹⁰ Lakiini ka kadu kara tümmünü o'o, kolo nemmi ka 'buugu tiya keere ya amang ka ömö'di tiya agümmünü kadu ya, kara tö'dö iki o'o, 'Ömö'di eede, fiki'dö naco temmi ka fiini ma ndanaaya kannä.' Nggeege ya taalo modolo mara tagu o'o ka kadu kidha. ¹¹ Kudumma ömö'di tiya 'dinigi oona niini coo'do ya, ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do.”

¹² Yungngo a Yasu ka tiki ömö'di tiya agümmünü kadu ya, “Küdü kara tümmünü kadu a kuri ma uuru nja ooso kungngo ya, fa tümmünü kateefe ma o'o nja nagöre tanno üüdü nja

siliga ma o'o nja tanno kete küdü no nja tanno ana eema dhabbu no, kudumma eene kara tümmünü o'o tekere kapadaga eema yüüdü o'o ka ööye miini. ¹³ Lakiini küdü kara tümmünü kadu a kuri ya, ümmünü kadu na eema ka titaalo kene no nja kadu tanno namügüre no nja tanno sogo'do no nja tanno kisinsoro no. ¹⁴ A'diila nja kadu kara tüüni nggeege ana eege kudumma eene taalo kara tapadaga eema o'o ka ööye miini, ara sa kananja o'o ka uuru ma tafiki'dö ma kadu tanno a'diila no.”

Tafeene ma tumma ma taanyara tanno dhabbu no

¹⁵ A ömö'di könö ana ka kadu tanno emmi no ka taföonyö ikirı ka tiki a Yasu, “A'diila nja ömö'di tiya ara temmi agu eema ka tauugaara ma Masala ya.”

¹⁶ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ömö'di inggide agüüni eema ma kuri dhabbu adagümmünü kadu kadhabbu a'da köö'dö taguri. ¹⁷ İkirı ka kürünü ömö'di ma linggo yiini ka uuru ma kuri, a'da aco tiki a kadu tanno miini no a'da kasa andö'dö kudumma kuri andananja ku'bu.

¹⁸ “Ka'dükü co kawwa eema ma tümmöönö ka nanggeyi tanno eene, a ya dhidha ya tiki iini, 'Naleefe a'a taana siga, yungngo eede kara co ndassa kide nasaasa o'o a'da nafa kede naco.’

¹⁹ “A könö tiki iini, 'Naana a'a nagodha ka iidümmü ka trenggele a'a nunggunu co

nda'b'ba eege, nasaasa o'o a'da nafa kede naco.'

²⁰ "Aya tiki, 'Narna a'a aka taalo a'a nara tambaanya tö'dö.'

²¹ "Ikiri ömö'di ya alinggo ya, ka öö'dö adirina eema ya kadu kadageema ya iini, ömö'di ma 'di a tagoroo'bo tūmmü i'i, ikiri ka tiki ömö'di tiya alinggo ada iini ya, 'Kolo akürö areere ka nafiini ma anya a narukuteene miini, nöö'dö a kadu tanno eema katitaalo kene no nja tanno namügüre no nja tanno asogo'do nja tanno kisinsoro no.'

²² "Ikiri ömö'di ya linggo ya ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nagalinggo a'a afa tiya üüdü ka tiki ya a na'buugu öccö kinggide ka 'döngngönyö.'

²³ "Ikiri ömö'di ka tiki iini, 'Kolo a nafiini ma anya ku'b'ba nja eere ma nsaara nöö'dö a kadu kadigi 'bügööri yeede. ²⁴ Ara a'a tiki aaga, taalo ömö'di ana ka kadu tanno agümmünüdene no ara tagolo kuri yeede.' "

Minna asaasadene ka taalana tanno Yasu

²⁵ A kadu tunggeene nja Yasu kadhabbu ikiri ka tafele iki eene, ²⁶ "Ömö'di ya öö'dö kede assa ka taalo anu ka pupa tiya iini nja niimö, nja aka tammo iini, nja laala tiya iini, nja nagöre tanno iini, nja naginye tanno iini, adagii'bi tasaasa ma eyi tiya iini ya, taalo ara tatalaadene tiya eede. ²⁷ A ömö'di ya taalo a'duga salii'bi yiini

uurna a'a keere ya taalo ara tatalaadene tiya eede.

²⁸ "Mada ana kada asaasa tarü'bü 'di ya dhonggoro ya assa ka taalo emmi tikinggi inni eema yiini kara tarü'böönö iini ya, ara ta'dimo kini ka arü'böönö iini? ²⁹ Kudumma iini kara tanggaaga kadese ku'bu assa ka titaalo ambaanya tarü'be, a kadu na ungeene ka fiini no nye'd'de kungngo, tadini i'i kamidhi i'i. ³⁰ Keema kiki a'da, 'Ömö'di ya ata tūm'bü ma tarü'böönö ku'bu assa ka taalo ambaanya tarü'be 'di.'

³¹ "Üürü uugaara inggide asaasa co ka soore ka uugaara töccö, taalo ara temmi tikinggi iiröönö ara i'i tambaanya tema koro'bo nja iini a nasigira kö'dö na alif kada'baaga nja uugaara tiya a nasigira kö'dö na alif kukumu ömö'di no? ³² Üürü taalo atambaanya, ara tagürünü kadu kaco toreene nja iini a'da aleefe ku'b'ba, kimi'di tumma a ta'diila nja iini. ³³ Nggeege ya üürü ömö'di ana kada itaalo afa ka eema tiya iini nye'd'de ya, taalo atambaanya ta tatalaadene tiya eede.

³⁴ "Tangga'dala ka'diila, lakiini kene ka ndasügüni 'dee kara tamana minna kide? ³⁵ Taalo kara ta'diila nja 'büdhülü kitaalo kara ta'diila nja tommokodho, kara tadhifi co akürö.

"Ömö'di ya ana iisine ma taföönyö ya, fa kini aföönyö."

15

Dheefele ya aama ya

¹ A kadu na ama talu'ba no nja tanno oroko no kanna ka Yasu kete katoodo kini. ² İkirī naFariisi nja katalaana ma seriye kada a'digineene kiki, "Ömö'di ya asaasa kadu na oroko no agu eema nja eene."

³ İkirī ka tageema nja eene a tafeene ma tumma tanno iki, ⁴ "Mada ana kada ana kidheefele kukumu kadu ka iidümmü, aya taama ana kene ungodho taalo ara tinyi no kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö ungodho no, ka lodho ara kaco ndawwa dheefele ya aama ya idhi aduna? ⁵ Kini ka tuna i'i akarasa kini ka 'dakeyi adhodho. ⁶ Aco 'di ümmünü kateefe miini nja kadu tanno kete kini no iki eene, 'Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna dheefele yeede ya agaama ya.' ⁷ Yungngo eede kara tiki aaga, ara dhodho tanna ka 'dotombo'do nggeege ana ömö'di tiya atoroko ya ungodho kara taadha ka tatoroko tanno iini öö'dö ka Masala agii'bi kadu kukumu kadu ka iidümmü aaco akürö ungodho, na insili no taalo kasaasa taadha ka tatoroko."

Jine ya aama ya

⁸ "Üürü aka minggide mana nakajine* kada'baaga assa ka taama ungodho, taalo mara tüfü issi ka lamba makinye 'di mawwa

jine amussu midhi maduna i'i? ⁹ Kono kara taduna ya, mümmünü kateefe moono nja kadu tanno akete kono no miki, 'Aaga dhodho nja a'a kudumma eede ka tuna jine yeede ya agaama ya.' ¹⁰ Yungngo eede ka tiki aaga a'da kadhangga ma Masala katadhodho ana ömö'di tiya toroko ungodho ka taadha ka tatoroko."

'Bii'bala ya aama ya

¹¹ İkirī Yasu ka tiki, "Ömö'di inggide ana laala eera. ¹² İkirī 'bii'bala ya idhilli ya ka tiki, 'Pupa, sa nangnga eema yeede a'a ndama almaala.' İkirī ka sümünaana almaala yiini kene ku'bu. ¹³ A füngngö idhilli kungngo ya, İkirī 'bii'bala ya idhilli ya ka tawagaana eema yiini koono nye'd'de, ungeene aaco a naanya ku'b'ba, ataga'da eema yiini ka eema ma weerö ün'dügüngngö. ¹⁴ Kini ka ndaga'da eema nye'd'de ya, assa iire tümmü naanya no miini no ka tatoroko, andasaasa kuri. ¹⁵ İkirī ka co ka ömö'di ma anya tammo iini mo, aco talinggo nja iini, İkirī ka tuurugu i'i co nasigeene tanno iini ma taguri a nagüdürü. ¹⁶ İire tümmü i'i dhindho asaasa tagu 'bisinggisi ya nagüdürü ya, illi ömö'di ma tanangnga iini taalo.

¹⁷ "İkirī ka apadaga ka eyi tiya iini iki, 'Kadu no

* 15:8 15.8 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungodho.

alinggo ada pupa tiya eede kagu eema dhabbu, ara a'a ka tanna kita ana iire. ¹⁸ Ara a'a tafiki'do naco ka pupa tiya eede niki iini, Pupa yeede, nagüüni a'a tam'baga kidha ma Masala a kidha ma o'o. ¹⁹ Taalo a'a nama tümmünüdene kada 'bii'bala tiya üüdü, ümmü a'a ka tamö'di tiya alinggo ya ün'dügüngngö.'

²⁰ "İkiri ka tunggeene aaco ka pupa tiya iini, a pupa yiini taasala i'i ka tadhe ku'b'ba a 'bangnga miini tümmü i'i, ikiri ka rünö aaco kini ümmü i'i iti kini ka oona ööjülü i'i. ²¹ İkiri 'bii'bala yiini ka tiki iini, 'Pupa yeede, nagüüni a'a tam'baga kidha ma Masala ana o'o afe'de, taalo a'a nama tümmünüdene kada 'bii'bala tiya üüdü.'

²² "Yungngo a pupa tiya iini kadirina eema a kadu tanno alinggo ada iini no, 'Aaga ödö a ten'di tammo a'diila mo areere, aaga tagirni kini ka oona, aaga tagirni ndaneema iini ka 'banisö aaga tagirni egüide iini ka uune. ²³ Aaga ödö a 'bamiide tiya indhi ya, aaga teedhe angnga taguri angnga tagadhodho.

²⁴ Kudumma 'bii'bala tiya eede ya, aga eyi ada ungngo efe ka 'di, adagaama adunadene.' Kikiri kanda dhodho 'do.

²⁵ "A'da 'bii'bala ya dhabbu ya inni ka siga, kini ka ndafada ka siga assa ndakete ka 'di ya, ikiri ka föönyö tüüsü nja

siili. ²⁶ Yungngo iini ka tagümmünü ömö'di öccö ya alinggo ya, indini i'i a'da, 'Minna inggide?' ²⁷ Yungngo iini ka tiki iini, 'Örre yüüdü afada ka a'diila, a pupa yüüdü tikiri ka teedhe 'bamiide ya indhi ya.'

²⁸ "İkiri ka koroo'bo a'dükü co 'bügöörö, a pupa yiini tö'dö kuro atakilli i'i a'da aaco. ²⁹ İkiri ka tiki a pupa tiya iini, 'Nalinggo ada a'a o'o a nagürüünü dhabbu, ni-taalo nasilli tumma nüüdü, taalo o'o nakara tümmünü 'banggoromo a'a unggodho kungngo a'da nadhodho nja kateefe ma a'a iini. ³⁰ Lakiini ka 'bii'bala tiya üüdü ya atöümü eema yüüdü nye'd'de nja katemelö, kini ka tafada, na o'o tedhe 'bamiide ya indhi ya iini.'

³¹ "A pupa yiini tiki iini, "Bii'bala eede, nanna o'o ka 'di nja a'a turi, eema yeede yüüdü i'i ya miini. ³² Lakiini a'diila nja angnga kara tagadhodho angnga taka'deema kudumma örre tiya üüdü ya aga eyi ada ungngo efe ka 'di, adagaama adunadene.' "

16

Ömö'di ya alinggo a ta'dara ya

¹ A Yasu tadirina tumma a kadalaadene tanno iini afe'de, "Ömö'di inggide ana eema dhabbu, ömö'di öccö inggide alinggo nja iini, ömö'di könö tikiri ka tafünaana eema ömö'di tiya

ma eema ya iki a'da, 'Ömö'di yüüdü ka anangnga i'i ka afa ka eema tiya üüdü ya aga'da 'do.'² 'İkiri ka tagümmünü i'i iki iini, 'Eema minna i'i yungngo eede ka föönyö ma o'o unngö? Tirina nïimö yüüdü ka tagüüni ana almaala tiya eede ya a'a, taalo o'o nara tafa ka eema tiya eede afe'de ndama uuru tanno.'

³ "A ömö'di ya linggo teema ka eyi tiya iini, 'Ömö'di yeede ya ara tafada a'duga linggo no kede, ara a'a tönynyö 'bitingngö? Taalo a'a nara tambaanya leele, a modolo ma tarangnga tagu a'a.'⁴ 'İkiri ka tiki, 'Nussu a'a nïimö yeede kara tüüni ya, amang ka ömö'di ma linggo kara tasoro a'a ya, a kadu tamma kede ka nöö'di tanno eene.'

⁵ "İkiri ka tagümmünü kadu ma kömüsü tanno ömö'di ma linggo tanno iini iki ada könö, 'Ömö'di yeede ya 'dee asaasa küdü ka oona aanya?'

⁶ "İki iini, 'Nadhafala ma uu'ba kukumu kadu kiidümmü.'

"İki iini, "Duga waraga nemmi areere nakiri kide eema a kadu keera kaco ii-sine.'

⁷ "İki ada öccö, 'Ömö'di yeede asaasa küdü ka oona aanya?'

"İki iini, 'Taliisi ma migile kö'dö alif.'

"İkiri ka tiki iini, "Duga waraga nakiri kide

a'da eema ukumu kadu kada'baaga ta egüisö (800).'

⁸ "İkiri ömö'di ya ma eema ka tindhigi ömö'di ya alinggo nja iini ya ko'do ya taalo adho ka fiini ya, kudumma iini ka tagüüni a ta'dara. Kudumma laala ma 'büdhlülü tiya ka'dara kadagii'bi laala ma töyeene kadalinggo nja kadu tanno eene.⁹ 'Nikiri a'a ka tiki aaga, aaga ümmü kateefe ma aaga ana eema ma 'büdhlülü, kini kara titaalo ya, kara tamma kada ka 'buugu ma tefe ka 'di ta'billi.

¹⁰ "Ömö'di kara tafa ka nïimö tiya idhilli ya ara tafa ka tiya adhabbu ya, a ömö'di ya üüni ada kadu ku'bu a nïimö idhilli ya ara tüüni ada kadu ku'bu ana eema tiya dhabbu ya.¹¹ 'Üürü taalo aaga kafa ka almaala ma 'büdhlülü 'dee, mada yungngo ara tamma kada ana eema tiya dhorro ya? ¹² 'Üürü taalo aaga kafa ka eema tiya kadu tökönö a mada i'i yungngo ara tamana eema yaada aaga?

¹³ "Taalo ömö'di ara tambaanya talinggo ada kadu keera, kudumma iini kara tanu ka tiya ara ka asaasa öccö, nja iini ka föönyö tumma no ada öccö amidhi öccö, aaga taalo kara tambaanya talinggo ada a Masala nja almaala."

¹⁴ A naFariisi tagatoodo kini kamidhi i'i kudumma eene kasaasa almaala dhindho.¹⁵ 'İkiri ka tiki eene, "Kümmü aaga nanggeyi naada ka'diila ka kadu

kidha, lakiini Masala mussu nanggeedi naada ka teene, kudumma eema tiya kadu katümmü i'i ka ku'daana ya atoroko ka Masala kidha.

¹⁶ “Aga kanna seriye kide nja talaana ma nagane'bi idhi a Yühanna ya Tatambeese ya tö'dö. Ndama uuru tanno miini no, a kadu tagalaanadene a tumma ma tauugaara ma Masala, a kadu könö takardha ku'bu ma tasaasa co a rüsü kungngo. ¹⁷ Lakiini tamanyaga ma 'bühülü nja 'dotombo'do taalo agu'daana afa titaalo ma 'ba'dakeyi ma seriye ungodho kungngo.

¹⁸ “Ömö'di ya adheene nja aka tammo iini atarna kömö ya, i'i ya atemelö, a ömö'di ya arna aka ma nyuri ka dheene nja oono mo i'i ya atemelö.

Liyasiri nja ömö'di ma almaala

¹⁹ “A ömö'di inggide ana almaala dhabbu, ümmü en'di ya agu'daana ya nja tiya idhindhī ya ka oona, ümmünaana kadu ka 'di kita iini a naguuru kagu eema. ²⁰ A ömö'di inggide ana eere a'da Liyasiri taalo eema kini, eema ya in'di yungngo iini ka oona nye'd'de kungngo, emiimi kini ka inye ma 'bügöörī. ²¹ Asaasa tera türeene ma kuri tiya ömö'di ma eema ka aguri ya, a tiini ticci atö'dö kanyege'de eema yiini ya in'di ya.

²² “A ömö'di ya eema ka titaalo kini ya teyi,

a kadhangga ta'duga i'i kanangnga i'i ka Abrahiim kete, ömö'di ya ana almaala ya, teyi afe'de adatü'büdene. ²³ Ömö'di ya ana almaala ya, andanna ka 'buugu ma inde üünī muuyu assa coo'do asala Abrahiim ku'b'ba nja Liyasiri ka temmi kini kete. ²⁴ İkirī ka tümmünü eene iki, 'Ka Pupa yeede Abrahiim, oolona kede, kürünü Liyasiri allo üüdü ma 'banīsō tiya iini ka 'büidi öö'dö iini a'a natala kede ka onngo'do, kudumma eede nungngo ka issi nüünī muuyu.'

²⁵ “İkirī Abrahiim ka tiki iini, 'Bii'bala eede, nagügi o'o yüüdü ka ndaga'duga eema ya a'diila yüüdü ka takaleefe ka 'di, ara Liyasiri ka ta'duga dhügürü, i'i 'bitingngö anda'duga talingnge niini ara o'o ka tüünī muuyu kanna. ²⁶ Eema ya in'dili kungngo koolo unngngo iidi ka söödö nja aaga adhonggoro, taalo ömö'di ma tassumunaana ka tada'da kide aco ada kanna, ömö'di yaada taalo tassumunaana ka tada'da kide öö'dö kidi kita.'

²⁷ “İkirī ömö'di ya ma almaala ya ka tiki, 'Pupa yeede Abrahiim, nasaasa a'a o'o nagürünü Liyasiri ka 'di tiya pupa tiya eede, ²⁸ aco tadirina eema a nagöre tanno eede no iüdümmü no amang kene tafa tö'dö ka 'buugu ma dhügürü tiya.'

²⁹ “Yungngo Abrahiim ka tiki iini, 'Müüsa unngngo

eene nja nagane'bi, fa kene katoodo kene.'

³⁰ "Īkiri ömö'di ka tapadaga tumma iini, 'Taalo nggeege Pupa yeede Abrahiim, lakiini ka ömö'di ungodho kara tafiki'dö ndama inde aco kene kara taadha ka tatoroko.'

³¹ "Īkiri Abrahiim ka tiki iini, 'Kene ka titaalo kaföonyö tumma na Müüsa nja nagane'bi, ömö'di saga fiki'dö ndama inde taalo kara tamma.' "

17

Tatoroko
(Matta 18.6-7, 21-22;
Murkus 9.42)

¹ Īkiri Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Eema ya amana kadu ka talinggo tatoroko ya ara tö'dö, lakiini am'ba ka ömö'di tiya ara talinggo ya. ² Ara ta'diila eene kara timi'dina arru iini ka eyi kimi'dina ka misä ka pügü co to afa tamana ma kadu tanno dhiidhi no ka talinggo eema ya toroko ya. ³ Aaga adinö ko'do, ka örre tiya üüdü kara tüünä tatoroko kirnaana kini, üürü aadha kide ya nafa kini. ⁴ Üürü agüünä tatoroko ana o'o tüdümmü afünü eera ka uuru ka ungodho ya, assa ka tapadaga küdü tüdümmü afünü eera assa ka tiki o'o a'da afada i'i aadha kide, na o'o tafa kini."

Tamma ka Masala

⁵ A kadafiini tiki a Uugaara, "Tigini tamma ka Masala unngo."

⁶ Īkiri Yasu ka tapadaga tumma eene, "Kada kara tamma ka Masala ana eedi idhilli afa ndaniye ma tanu-ure, aaga tiki a indiiye tanno, 'Fannadene nadhonja ka to,' kara taföonyö tumma naada.

⁷ "Mada ana kada ömö'di ka leele iini ka siga nja iini ka kuri a ki'biini, öö'dö ndama lodho iki iini, 'Ereere nemmi nagu eema?' ⁸ Ara tagala ka tiki iini, 'Indinaana oona nüüdü nindinaana kuri kede ku'bu nindhigi a'a naguri nooye, o'o sa ka öö'dö taguri nooye.'

⁹ Ömö'di ya linggo ya 'dee ara ta'diila nja iini kini kara taföonyö tumma na ömö'di tiya iini? ¹⁰ Kafeene aaga nggeege kada kara tüünä niimö ya kadu ka tiki a'da aaga tüünä ya, aaga tiki, 'Ungngo ka kasaga ma linggo ün'dügüngngö, unngo tagalinggo eema ya ananja unngo a'da unngo talinggo ya.' "

Yasu oolona kadu ma kutukunya kada'baaga

¹¹ Aga Yasu ka ndungeene ka fiini ma tara co Örsaliim adigaala ka Samira nja Jaliil. ¹² Kini ka co daara inggide ĩkiri ka toreene nja kadu kana kutukunya ka oona kada'baaga, kikiiri ka töödhi ku'b'ba. ¹³ Kalneege ko'd'do kiki, "Yasu tatalaana, ana 'bangnga ma unngo."

¹⁴ Īkiri Yasu ka tassa kene iki eene, "Aaga ungueene aaga co alaga oona naada co

ka'boge." A kene ka tung-gunugu co ya kikiri ka tinsili ka oona.

¹⁵ A könö ungngo eene assa kini ka a'diila ya, afada afünügü Masala ko'do dhindho. ¹⁶ Ömö'di ya miini ya ataga Samira üürü ka Yasu kidha ana küüge nja dhugudha amana ta'diila iini. ¹⁷ İkirı Yasu ka tiki, "Taalo katanggaladene kada'baaga sa, anno iüdümmü kafünü egiisö no küüye?" ¹⁸ Taalo ömö'di ana kene afada öö'dö tindhigi Masala ko'do illi töölöge ya?" ¹⁹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Fiki'dö nunggeene, tamma ka Masala nüüdü ka oolona o'o."

Tö'dö ma tauugaara tanno Masala

(*Matta 24.23-28, 37-41*)

²⁰ A naFariisi tindini i'i kiki, "Ara tauugaara na Masala tö'dö aada?"

İki eene, "Taalo ömö'di ara tadinö ka tö'dö ma tauugaara ma Masala. ²¹ Ömö'di tafa tiki a'da, 'Ungngo kita,' nja iini ka tiki a'da, 'Inni kannan,' kudumma tauugaara tanno Masala kungngo ada ka nanggeedi."

²² İki a kadalaadene tanno iini, "Uuru kinggide kassa ka öö'dö, aaga tasaasa tassa ka uuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka ungodho kungngo taalo aaga kara tijoögö. ²³ Ara kadu saga tiki aaga a'da, 'Ungngo kita,' nja iini, 'Inni kannan,' aaga fa co, aaga tafa tuurna ömö'di öccö keere.

²⁴ Kudumma uuru ma tö'dö tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tafeene nja talimaana ma tombo'do na limi ku'b'ba kasa ka öö'dö töyeene ka 'dakeyi töccö no. ²⁵ Lakiini i'i ara tadhügürü ana eema dhabbu tikinggi a sere ya ma 'bitingngö ya tanu kini.

²⁶ "Afa ma tiya agüüni adene ka naguuru tanno Nööh no, ara tüünidene ka naguuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü. ²⁷ Kagu kadu eema kooye ngeeli karna ajeene idhi Nööh co a mürkabü ka teene, a faaya tö'dö agirina eege nye'd'de kungngo.

²⁸ "Nja tiya agüüni adene ka naguuru tanno Luut no afe'de, kaguri kadu kooye, kanadene ana eema kaana eema, kaleele karü'bü nöö'di. ²⁹ Lakiini ka Luut ka öö'dö kürö ndama Sadöma a Masala tunggu issi ku'bu nja albaarü kide ndama 'dotombo'do mafine eege nye'd'de kungngo.

³⁰ "Ara tafigi nggeege ka uuru tanno 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tatele oona. ³¹ Ömö'di ya aganna ka la ko'do ka uuru tanno miini no ya, taalo ara tö'dö ku'bu aco a'duga eema yiini ka 'bügöörı, a ömö'di ya ka siga ya taalo ara tapadaga oona keere. ³² Aaga agügi aka ma Luut mo.* ³³ Ömö'di ya asaasa toolona eyi yiini ya ara taama i'i, ömö'di ya aama eyi yiini ya oolona eege. ³⁴ Ara a'a tiki aaga ka ooso tanno miini no

* 17:32 17.32 Takwiin 19.15-26

ara kadu tafü ka tenggere tanno ungodho no keera, könö ta'dugadene aya tütü. ³⁵ A iiya keera kawöönö ka 'doonya ma ungodho, a kömö ta'dugadene ammo tütü. ³⁶ [A kadu na nagiide no tanna ka siga keera, ökönö ta'dugadene aya tütü.]”

³⁷ A kadalaadene tindini i'i kiki, “Ka Uugaara, ara tumma no talinggo adene kiga?”

İkirî ka tiki eene, “Buugu ya nümö ka teyi kide ya ara nagolo tarügü kide.”†

18

Tafeene ma tumma ma aka ma küüme nja uugaara

¹ A Yasu tageema nja kadalaadene tanno iini, a tafeene ma tumma a'da kafara ka Masala turi kafa tagi'di. ² Iki eene, “Aganna uugaara ka anya minggide taalo ari'ba a Masala itaalo ari'ba a kadu. ³ Aka ma küüme taganna ka anya tammo iini mo, maleele kini ka oona miki iini, 'Ümmöönö kede kudumma diidi ma a'a.’

⁴ “Atakanu ka tumma tanno oono, lakiini kono ka ndakaleele kini ka oona ya, İkirî ka tiki ka eyi tiya iini, 'Taalo a'a nari'ba a Masala nitaalo nari'ba a kadu. ⁵ Ara a'a tümmöönö ka aka ma küüme tammo, kudumma oono ka anyamanya a'a ka oona, kudumma oono mara tütü ka taleele kede ka oona manyamanya a'a ka oona.’”

⁶ İkirî Uugaara Yasu ka tiki, “Aaga toodo ka eema tiya uugaara tiya üünî ada kadu ku'bu ya ka teema. ⁷ Taalo Masala mara toolona kadu noono ka tagesse eege no, na afara kono ooso a naguuru? Mara tadoono ku'bu manangnga iyye eene? ⁸ Yungngo eede ka tiki aaga, mara tareere möödhi kene, lakiini 'Bii'bala ma Tadü'd'dü 'dee ara taluna tamma ka 'büdhülü kini kara tö'dö?”

Tafeene ma tumma ma taga Fariisi nja ömö'di ma tulu'ba

⁹ A Yasu tageema ka tumma co kadu kinggide kümmü nanggeyi neene a'da eege ka'diila kamidhi kadu öccö, ¹⁰ “Kadu kinggide keera kasirigö co la ma Masala ma tafara ka Masala, könö a taga Fariisi, aya tamö'di ma tulu'ba. ¹¹ İkirî taga Fariisi ka fiki'dö adageema ka eyi tiya iini iki, 'Nanangnga a'a ta'diila o'o Masala, taalo a'a nafeene nja türeene ma kadu na ama eema ya kadu na, nüünî ada kadu ku'bu no, nja tanno afüngngö anyooro no, taalo a'a nafeene nja ömö'di ma tulu'ba tiya. ¹² Nümmü a'a tenege teera ka üsbü ungodho namana faana ma la ma Masala ku'bu nye'd'de.’

¹³ “Lakiini ömö'di ma tulu'ba öödhi ku'b'ba taalo asaasa tadini co 'dotombo'do, agala ka

dhüüdhü orro iki, 'Ana 'bangnga ma a'a Masala kudumma eede ka tatoroko.'

¹⁴ "Ara a'a tiki aaga, ömö'di ma tulu'ba ya inynyo öö'di kita iini ka'diila, ara taga Fariisi ka tütü a tatoroko tanno iini. Ömö'di ya 'dinigi oona niini coo'do ya ara ta'diniginja ku'bu, ömö'di ya ümmü eyi yiini ka tidhilli ya ara ta'diniginja coo'do."

Yasu nja laala tiya dhiidhi ya

(Matta 19.13-15; Murkus 10.13-16)

¹⁵ A kadu tö'dö ana laala iini a'da ümmünü iisine eene ka oona, a kadalaadene niini tasala eege kagirnaana kene.

¹⁶ Lakiini Yasu agümmünü eege, "Aaga fa ka laala köö'dö kede aaga tafa tafaga eege keere, kudumma tauugaara ma Masala kungngo eene. ¹⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo amma ka tauugaara ma Masala afa 'bii'bala kungngo taalo ara co."

Ömö'di ya ana almaala ya
(Matta 19.16-30; Murkus 10.17-31)

¹⁸ A tadiifi tindini i'i iki, "Ka Tatalaana ya a'diila ya, ara a'a tönynyö nassa ka aluna tefe ka 'di ta'billi?"

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Minna agu o'o nümmünü a'a a'da na'diila? Taalo ömö'di ma ta'diila illi Masala unggodho oogo. ²⁰ Nussu o'o tumma no iki a'da, 'Fa tatemelö, fa tagirina

kadu, fa tanyooro, fa tafünü korokoro ka kadu ka oona, ümmü pupa yüüdü nja nümö tammo üüdü.' "

²¹ İkirı ka tiki a Yasu, "Nagalinggo a'a eema ya 'do a'da nakaleefe a'a taga idhilli."

²² Ka Yasu ka ndaföonyö tumma niini no iki, "Nümö inggide unggodho öreene, adanege ana eema tiya üüdü nye'd'de nasümünaana ka kadu tanno iini ka titaalo kene no amang ka eema tanna küdü ka 'dotombo'do, na o'o sa ka öö'dö kede keere." ²³ Ömö'di tamüürü kini ka taföonyö tumma no kudumma iini ka ana eema dhabbu. ²⁴ Yungngo a Yasu ka iji i'i ka koroo'bo, İkirı ka tiki, "Kiideene co ka tauugaara ma Masala ka kadu tanno ana eema dhabbu no. ²⁵ Taalo tadigaala ka ööye ma ibiri ara tiideene ana malaga, afa co ka tauugaara ma Masala ka tiideene ka kadu tanno ana eema dhabbu no."

²⁶ A kadu na föonyö no tiki, "Amada i'i yungngo ara toolonadene adha?"

²⁷ İkirı Yasu ka tiki, "Nümö ya iideene a kadu ya ara Masala talinggo."

²⁸ İkirı Bütürs ka tiki iini, "Kafa unnggo ka eema tiya iidi ara unnggo ka tuurna o'o keere."

²⁹ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya inyi 'di yiini ku'bu nja aka tammo iini, nja nagöre nja pupa nja nümö nja laala tiya

iini kudumma tauugaara ma Masala ya, ³⁰ ara taluna eema dhabbu ka kusunja kini kide, a 'bitingngö nja tefe ka 'di ta'billi."

Yasu adiri tumma ma inde tanno iini tiidoona

(Matta 20.17-19; Murkus 10.32-34)

³¹ A Yasu tümmünü kadafiini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no iki eene, "Angnga kungngo kara tasirigö co Örsaliim 'bitingngö a tumma na sorne ma nagane'bi kadageema ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara talinggo adene. ³² Ara tümmününja a kajeene kadaana i'i kalama keela i'i ka'binynyi alaaga iini ka oona. ³³ Kassa kabbü i'i kiidi i'i, assa ka fiki'dö ka inde a fungngö iidoona."

³⁴ A kadalaadene kitaalo kussu eema yiini ka tema ya, kudumma eene kaküdhüdene kitaalo kussu.

Yasu afa'da soro ka üye

(Matta 20.29-34; Murkus 10.46-52)

³⁵ Aga Yasu ka ndakete ka Ariiha ya a'da soro ungngo emmi ka tinggini ma fiini arangnga. ³⁶ Kini ka föönyö a kadu kadhabbu katunggeene ya, ikiri ka tindineene, "Minna yungngo?" ³⁷ Kikiri ka tiki iini a'da, "Yasu ya ma Nasira ya, i'i yungngo ungueene kita."

³⁸ Ümmüneene dhindho iki, "Yasu, 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

³⁹ A kadu na ungueene kidha no tagirnaana kini a'da aki'döönö. Illi i'i iidhe ko'd'do, "Ka 'bii'bala ya Dawud, ana 'bangnga ma a'a."

⁴⁰ A Yasu töödhī iki eene a'da köö'dö ana i'i, kini ka ndöö'dö kete ikiri Yasu ka tindini i'i, ⁴¹ "O'o nasaasa a'a a'da nönyö ana o'o?"

Ikiri soro ka tiki, "Nasaasa a'a tiji 'buugu, ömö'di eede."

⁴² Ikiri Yasu ka tiki iini, "Iji 'buugu, tamma nüüdü ka oolona o'o." ⁴³ Arooro kiji 'buugu uurna Yasu keere amana ta'diila a Masala. Ka kadu ka ndiji tumma no, kindhigi Masala ko'do.

19

Yasu nja Zaka

¹ A Yasu co Ariiha adheedhe ko'do. ² Ömö'di ungngo ka Ariiha uugaara ma kadu ma tulu'ba ana almaala dhabbu ana eere a'da Zaka. ³ Ö'dö asaasa tassa ka ömö'di tiya ana eere a'da Yasu ya, lakiini i'i ya adhüküdhükü, taalo iji Yasu kudumma a kadu katiti ajeene. ⁴ Ikiri ka rünö aaco ka kadu kidha asirö fa ma indüye amang kini tiji i'i, kudumma Yasu kara tadigaala kide. ⁵ Ka Yasu ka ndala kita miini kita ya, assa coo'do asala i'i iki iini, "Zaka, aayu ku'bu areere, kudumma eede kara co tanna ka 'di kita üüdü ka uuru tanno."

⁶ Ikiri ka öö'dö ku'bu areere oreene nja iini adhodho. ⁷ Ka kadu kadasala tumma no ya, ka'digineene

kiki a'da, "Unggeene aco tanna ka 'di tiya ömö'di tiya atoroko ya."

8 A Zaka tafiki'dö iki Uugaara, "Ka Tatalaana, ara a'a tanangnga dhüdhü ma eema tiya eede a kadu tanno eema katitaalo kene no, üürü nagüüni ada ömö'di ku'bu a nïimö, napadaga co iini ököje nja tiya iini ya ta egïisö."

9 Yungngo Yasu ka tiki iini, "Ndama uuru tanno ka ö'dö toolona ka 'di tiya, kudumma ömö'di tiya, i'i ya 'bii'bala tiya Abrahiim afe'de. 10 Kudumma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ö'dö tawwa kadu na aama no oolona eege."

Tafeene ma tumma ma gürüüsü ma linggo

11 Ka Yasu ka ndakete ka Örsaliim, a kadu na toodo ka tumma no kiki kide a'da tauugaara ma Masala kara tatele oona 'bitingngö, ütö ka teema, 12 iki, "Ömö'di inggide tadiifi, unggeene aco anya ku'b'ba maco tïmmününja ka tauugaara kide assa ka tafada. 13 İkirî ka tagümmünü kadu na linggo nja iini no kada'baaga adakinaana nakajine ma dahaba* eene ku'bu iki eene, 'Aaga anadene iini ara a'a ka öö'dö.'

14 "A kadu ma anya tammo iini taalo ka asaasa i'i yungngo eene kagürünü kadu ka urna keere kiki, 'Taalo ungnö kasaasa

ömö'di ya ka tauugaara tiya iidi.'

15 "A kadu tïmmünü ömö'di ya miini ya ka tauugaara afada aco 'di adagümmünü kadu niini ka anangnga nakajine eene no amang kini tassa kide, ömö'di öccö aluna ka tiya iini aanya. 16 Aya dhidha ya tö'dö iki, 'Ömö'di eede, naluna a'a ka jine tiya nakajine kada'baaga.'

17 "İkirî ömö'di ka tiki iini, 'O'o no ömö'di ma linggo tiya dhorro ya, a'diila nja o'o nafa o'o ka nïimö tiya idhilli ya, ara o'o tauugaara ma naanya kada'baaga.'

18 "Aya tö'dö kini iki, 'Ömö'di eede, jine yüüdü ya, naduna a'a kide nakajine kïdümümü.'

19 "İkirî ka tiki iini, 'Ara o'o tauugaara ma naanya kïdümümü.'

20 "A könö tö'dö iki, 'Ka ömö'di eede, jine yüüdü ungnö a'a naküdhü a'a i'i ka mandiili. 21 Kudumma eede ka ri'ba o'o kudumma üüdü o'o na ömö'di taalo nasaasa kadu, narumuru eema a'da taalo yüüdü, nama eema a'da taalo o'o nadinüigi.'

22 "İkirî ka tiki iini, 'Ara a'a tïmmü o'o a tumma tanno üüdü, o'o na ömö'di ma linggo ya toroko ya nussu o'o a'da a'a taalo nasaasa kadu narumuru eema ka kadu na ama eema yeede ka titaalo nadinüigi ya. 23 A minna agu o'o nanu ka tanangnga jine

* 19:13 19.13 Jine ma dahaba ököje nja mahiyya ma nagatereene kiidoona.

yeede a kadu tanno alinggo ana gürüüsi no amang kede tafada nöö'dö taluna i'i köö'dö keere dhabbu?"

24 "İkiri uugaara ka tiki a kadu tanno 'dingnge kini kete no, 'Aaga 'duga jine kini aaga tanangnga ömö'di tiya ma nakajine kada'baaga ya.'

25 "Kikiri ka tiki iini, 'Ka ömö'di eede, nakajine kungngo iini kada'baaga.'

26 "İkiri ka tiki, 'Ara a'a tadirina aaga, ömö'di ya ana nïimö agusunja kini kide, ömö'di ya nïimö ka titaalo kini ya, yungngo kini ya a'dugadene. 27 A kadu na diidi ma a'a no taalo kasaasa a'da na a'a tauugaara tiya eene no aaga ö'dö ana eege kita, aaga tagirina eege kede kidha.'"

Yasu inynyo Örsaliim

28 A Yasu tageema tumma no, unggeene asiro ma tara co Örsaliim. 29 Kini ka ndakete ka Beet Faji nja Beet Aniya ka 'dikinya tammo ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyo mo, ikiri ka kürünü kadalaadene keera. 30 Iki eene, "Agolo anya tammo ada kidha mo, kada kara co ya aaga taluna 'bing kisine ka timi'dinja ku'bu üfürü ömö'di takaka kide 'do aaga kildhe i'i aaga tö'dö iini. 31 Ka ömö'di kara tindini aaga ya a'da, 'Kinggilaana aaga amana ya?' Aaga iki iini a'da, 'Uugaara asaasa i'i.'" 32 A kadafiini na eera no co kaluna afa ma tiya Yasu kadirina eene ya kungngo.

33 A kene katinggili 'bing kisine ya a kadu miini tiki, "Minna agu aaga, aaga tinggili 'bing kisine?"

34 Kikiri ka tiki, "Uugaara asaasa." 35 Kö'dö iini a Yasu kakese en'di yeene ka 'bing kisine a Yasu taka kide. 36 A kini ka ndunggeene a kadu takeese en'di yeene ka fiini.

37 Kini ka ndakete ka nsorondho ma Anya ma 'Dikidiyo ya, ikiri kadalaadene kadhabbu katadhodho kindhigi Masala ko'do keema dhindho ka eema ma türü tiya eene kada kadinö kide ya nye'd'de, kiki a'da,

38 "A'diila ka Uugaara tiya öö'dö ana eere ma Masala ya, fa ka ta'diila ka öö'dö ka 'dotombo'do nja tüdhindhî ka fiini ma ndanaaya."

39 A naFariisi öccö ungnö ka kadu ka teene ya iki a Yasu, "Ka Tatalaana, iki ka kadalaadene tanno üüdü a'da ka ki'döönö."

40 Apadaga tumma eene iki, "Ara a'a tadirina aaga, a kadu no saga ki'döönö ya, ara niigisi tiidhe."

Yasu ya afara kudumma Örsaliim

41 Kini ka ndakete ka Örsaliim assa kono afara kudumma oono. 42 İkiri ka tiki, "Küdü kara tagussu fiini ma ta'diila ka uuru tanno. Lakiini 'bitingngö allafa küdü ka iye. 43 Uuru öccö ka inggide a diidi tiya üüdü kara takedhe o'o ka oona kasege ar'da küdü ka oona ka ku'du o'o ko'do

ka oona in'dilī kungngo.
 44 Kürrüdū ana o'o nja laala tiya üüdū ya inggide ya taalo kara tafa ka misī kūdū ka oona kudumma üüdū taalo nussu uuru ma tö'dö tanno Masala ma toolona o'o."

Yasu inynyō la ma Masala

45 İkirī ka co la ma Masala arooro ka tasoro kadu na anadene ana eema kide no, uurugu eege co akürö.

46 Eema nja eene iki, "Sorne ma Masala iki a'da, "Dī yeede ya, 'dī ma tafara ka Masala, aaga ka anangnga i'i ka tatumba ma kanyooro.' "

47 Adagalaana kadu ka la ma Masala a naganuuru a naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye nja kadīifi ma anya tasaasa tiidi i'i. 48 Kitaalo kaluna fiini ma tiidi i'i kudumma kadu nye'd'de kungngo ka asaasa i'i ka toodo kini.

20

Türü na Yasu

1 Uuru kinggide iini ka ta-laana kadu ka la ma Masala adünügü tumma eene, İkirī a naguugaara ma ka'boge ka öö'dö kini nja katalaana ma seriye nja kadīifi. 2 Kiki iini, "Tirina ungnō, türü öjö eege kungngo üüdū ka tal-inggo eema ya iini? Mada i'i yungngo anangnga türü na o'o dhorro ungnō?"

3 İkirī Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tindini aaga a tumma ka ungnōdho, aaga tirina a'a, 4 tambeese na Yühanna 'dee ka ö'dö ndama 'dotombo'do alla ndama kadu?"

5 Kadageemaana ka oona ungnōdho eege kiki, "Aja kara tiki a'da, 'Ndama 'dotombo'do ya,' ara tiki a'da, 'Minna agu aaga, aaga taalo kamma kini?' 6 Akaja kara tiki a'da, 'Ndama kadu ya,' ara kadu tatiidiri angnga nye'd'de kungngo, kudumma eene ka tussu a'da Yühanna a ne'bi."

7 Yungngo eene ka tiki iini a'da, "Taalo ungnō kussu a'da köö'dö ndama kiga."

8 İkirī Yasu ka tiki eene, "A'a ka eyi tiya eede taalo a'a nara tiki aaga a'da türü na mada eege kungngo eede ka talinggo eema ya iini."

Tafeene ma tumma ma kaleele

9 İkirī ka ndeema nja kadu a tumma tanno iki eene, "Ömö'di inggide akodho ki'bim'bi adagümmünü kaleele anangnga eene, ara ka tunggeene atügöögö.

10 "Ka uuru ma taraana miini ka ndö'dö ya, İkirī ka kürünü ömö'di ma linggo yiini kene a'da kanangnga faka ma iye ma ki'bim'bi tanno iini, kikirī ka tabbü i'i kuuru i'i ka tino ana iisine kada 'döngngönyö.

11 Agürünü ömö'di könö afe'de, katabbü ya miini ya afe'de katakeela i'i kuurugu i'i ka tino ana iisine 'döngngönyö. 12 İkirī ka kürünü könö kassa kanda iidoona, katabbü i'i kanangnga nagoola iini ka oona kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi.

13 "A ömö'di ma ki'bim'bi tiki, 'Ara a'a tönynyö 'bitingngö? Ara a'a tagürünü 'bii'bala yeede ka asaasa i'i ya, amang kene tasala i'i ka ri'ba.'

14 "Kene ka ndasala i'i ya ka ndeema kiki a'da, 'Ömö'di ya ara takarna ka ki'bim'bi, katagiidi i'i, angnga takarna ka eema.'

15 Kapügü i'i co kürö ndama raaga ma ki'bim'bi, katagiidi i'i."

Ikiri Yasu ka tiki, "Ara ömö'di ma raaga ma ki'bim'bi tönynyö ana eege? 16 Ara tö'dö agirina kaleele, anangnga ki'bim'bi a kadu tökönö."

A kadu na toodo kini no tiki, "A Masala tafa tö'dö iini."

17 Assa kene ko'do iki eene, "Tumma no ka sorne kiki a'da minna? 'Misi ma katarü'böönö yaada kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.'

18 Ömö'di ya a'dingngö ka misi tammo miini mo ya ara tadhösö, ömö'di ya oono ka 'dingngö kini ko'do ya manyiki'daana i'i ku'bu."

Faana ma tulu'ba

19 A katalaana ma seriye nja naguugaara ma ka'boge tasaasa tümmü i'i ka uuru tanno miini no, illi eege kari'ba a kadu kudumma eene ka tussu a'da i'i eema tafeene ma tumma no kene ka oona.

20 Katadinö ana i'i ko'do, ka kürünü kadu kini kümümü eyi yeene kada kadu tanno

a'diila no, amang kene tümmü i'i a 'bandumma kümünü i'i uugaara ma Yahüüdiya nja türü tanno iini.

21 Kikiri ka tindini i'i, "Ka Tatalaana, kussu unngö a'da o'o neema tumma na dhorro no nja talaana tanno üüdü no, taalo nari'ba a ömö'di, illi o'o neema tumma ma fiini ma Masala ma timin'da. 22 A'diila aja kara tamana tulu'ba a Kayisar alla taalo a'diila?"

23 Ikiri Yasu ka tussu ünggü meene iki eene a'da, 24 "Aaga lage jine a'a, koronggore ya mada i'i yungngo, eere ya mada i'i yungngo?"

Kiki iini, "Ya Kayisar."

25 Yungngo Yasu ka tiki eene, "Aaga anangnga niimö ya Kayisar a Kayisar, aaga tanangnga niimö ya Masala a Masala." 26 Kitaalo kassumunaana ka tumma meene kara tümmü i'i iini ka kadu kidha, kadhere ka tumma tanno iini kakumu oona.

Tafiki'dö ka inde

27 A Sadügiin no midhi tafiki'dö ka inde no tö'dö kini ka indini i'i, 28 "Ka Tatalaana, Müüsa arigiri ada angnga a'da, 'Ka örre tiya ömö'di kara teyi a'da aka mo unngö iini a 'bii'bala titaalo kini, örre yiini ta'duga oogo eene ada laala örre tiya iini.'* 29 Kadu kinggide ka nagöre ka iidümmü kafünü eera, aya dhidha ya tarna aka eyi a'da taalo 'bii'bala

iini. ³⁰ Aya asigi kini ya ta'duga aka eyi a'da taalo 'bii'bala iini. ³¹ Aya iidoona ya ta'duga oogo, idhi na iidümmü kafünü eera no taaya a'da taalo laala eene eege in'dilii. ³² Aka mikiri ka teyi afe'de. ³³ Oogo 'dee mara ta aka tammo mada ka uuru ma tafiki'dö ka inde, kudumma oono ka ta aka ma kadu ka iidümmü kafünü eera?"

³⁴ İkirı Yasu kiki eene, "Kadu ma 'büdhülü karna ajeene. ³⁵ Lakiini kadu na ma tafiki'dö ka inde no, kara tefe ka 'di ta'billi taalo karna, kitaalo karna ajeene. ³⁶ Eege kara tafeene nja kadhangga taalo kara taaya, eege ka laala tiya Masala, kada laala ma tafiki'dö ka inde. ³⁷ A Müüsa adinö kide aala a kadu a'da tafiki'dö ka inde ka inggide ka 'bamfa ka tafinne, kini ka tūmmünü Masala a'da, 'Masala ma Abrahiim nja Masala tammo Ishak nja Masala tammo Yaguub.'† ³⁸ Taalo Masala ma kadu tanno ake no, lakiini Masala ma kadu tanno adinö no, kudumma eene nye'd'de kafe ka 'di ana oogo."

³⁹ A katalaana ma seriye tiki iini a'da, "Nadiri o'o tumma dhorro, tatalaana." ⁴⁰ Kitaalo ka'duga rüsü ma tindini i'i ma nūmō töccö afe'de.

Almasihi ya Masala

⁴¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Keema kadu a'da Almasihi a 'Bii'bala tiya Dawud nya?"

⁴² Ara Dawud ka eyi tiya iini ka tiki ka Sorne ma Tüüsü a'da,

'İki Uugaara a Uugaara tiya eede,

Emmi kede ka nīsō ma kuri,

⁴³ ara a'a ka anangnga o'o ka siri ka diidi tiya üüdü ana uune.‡

⁴⁴ Aga Dawud ka ndümmünü i'i a'da, 'Uugaara 'dee,' assa kanda 'bii'bala tiya iini nya?"

Yasu nja katalaana ma seriye

⁴⁵ A Yasu tiki a kadalaadene tanno iini a'da, kadu kinggide nye'd'de kaföonyö, ⁴⁶ "Aaga adinö ko'do kudumma katalaana ma seriye no asaasa tunggeene ka nafiini ana en'di ma oona tiya kadhonggoro ya, kasaasa kadu ka jöøjülü eege ka namansala nja na'buugu ma tamiimi no kidha ka naala ma talaana nja 'buugu ma eema ma taguri ya dhidha kana taanyara no. ⁴⁷ Kūsini iiya ma nagüüme kagu eema yeene, kafara ka Masala tafifinni amang ka kadu tiki a'da eege ka'diila, eege no miini no, tapusu adene neene kara tatoroko dhindho."

21

Faana ya aka ma küüme

¹ İkirı Yasu ka tūiri 'buugu asala kadu na ana eema dhabbu no katamana faana yeene ka dho ka la ma

Masala. ² Asala aka ma küüme eema ka titaalo kono mafaana ana girisi keera. ³ İkirı ka tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aka ma küüme ma 'döngngönyö mo, mafaana adhabbu a kadu nye'd'de kungngo. ⁴ Ya öreene ka kadu tanno ya, i'i yungngo eene kanangnga ka faana ma la ma Masala, lakiini oogo ka ta'döngngönyö kungngo manangnga yoono ka nüisö ya ku'bu nye'd'de kungngo."

Taga'dadene ma la ma Masala

⁵ A kadu könö teema a'da la ma Masala akosedene a nüigisi ka'diila ana eema tiya a'diila ka teene miini kananja a Masala, a Yasu tiki eene, ⁶ "Uuru kinggide kara sa köö'dö, eema yaada kadınö kide ya, taalo misi ma ungodho mara türeene ka madöoje ko'do kara türrüdü nye'd'de kungngo."

Dhügürü nja tüüni midhi

⁷ Kikirı ka tindini i'i, "Ka Tatalaana, ara tumma no talinggo adene aada sii? A nüimö minna i'i yungngo aja kara tussu iini a'da ara talinggo adene?"

⁸ İkirı ka tiki eene, "Aaga adinö ko'do a'da ii'di ömö'di öccö taama aaga, kudumma kadu kadhabbu kara sa köö'dö ana eere tiya eede kiki, 'A'a namiini,' a'da, 'Uuru miini ka ndakete.' Aaga fa co eene keere. ⁹ Kada kaföonyö a'da koro'bo inggide a tagoroo'bo

ma 'buugu, aaga tafa tari'ba kudumma iini ara tö'dö tikinggi, lakiini i'i titaalo ma 'büdhlü kufürü tö'dö."

¹⁰ İkirı ka tiki eene, "Ara kadu teema koro'bo ka naanya, a tauugaara tadiidi tauugaara könö. ¹¹ A 'büdhlü tatınggi'di dhindho ka na'buugu kadhabbu a iire tümmü kadu, a maara tümmü kadu kadhoonyo a ri'ba tagu kadu, eema tatele oona ka 'dotombo'do adhabbu keefe.

¹² "Keema tiya miini ya ka taleefe ya, ara kadu tümmü aaga kanangnga ka pabuusu küüni midhi ku'bu ana aaga, kümmünü aaga a kadu ma naala ma tatalaana nja pabuusu, kümmünü aaga a naguugaara nja kadiifi kudumma a'a. ¹³ Eema ya miini ya ara tafa kada aaga teema kudumma ma tefe ka 'di neede co kadu. ¹⁴ Aaga idhi oona ku'bu, aaga tafa tadinigöögö a'da ara aaga tümmöönö ka eyi tiya ada nya? ¹⁵ Kudumma eede kara tanangnga tumma aaga nja tussu eema, nadiidi naada tatiminaana ka tiibaana ma aaga, itaalo ara tiki a'da ka oroko aaga. ¹⁶ Ara kupupa naada nja nakanimö tanno ada, nja nagöre tanno ada nja siliga ma aaga nja kateefe ma aaga sa katümmünü aaga a kadu kiidi könö ana kada. ¹⁷ A kadu takirimı aaga nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede. ¹⁸ Taalo ndanawu ka ungodho kungngo kara takara ta suli ada ka nang-

güüdü. ¹⁹ Aaga idhi oona ku'bu dhorro amang kada toolonadene.

Yasu eema tumma ma tatangga'da ma Örsaliim

²⁰ "Kada kara tasala nasigira ka takedhe Örsaliim ka oona ya, aaga tussu a'da taga'dadene noono ka ndakete. ²¹ A kadu na ka Yahüüdiya no, fa kene ka rünö ka sirö na 'dikinya, a kadu na ka anya ka teene no, tarünö ka co akürö ndama oono, a kadu na aganna ka nasigeene no kitaalo ka co anya ka teene. ²² Kudumma uuru ma tapusu adene, amang ka tumma tanno ka kirinja ka sorne no co ööye miini. ²³ Am'ba ka iya tanno agüröönö no nja tanno indine no ka naguuru tanno miini no, kudumma tagoroo'bo kadhabbu kara tö'dö ka 'büd'hülü a tagoroo'bo ma Masala talinggo kadu. ²⁴ Kagirinadene a kulu'ba, ökönö tummü adene kada ömö'di ma pabuusu kaco ajeene nye'd'de ana eege, ajeene tísicaana ka Örsaliim idhi uuru neene tatiimö."

Tö'dö na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü

²⁵ "Eema tatele oona ka ndanaaya nja tere nja midigi keefe, a kadu ka ajeene 'do tadhère kari'ba, afara ma 'biidi ka to ara talumuli ajeene a tafiri coo'do ma 'biidi. ²⁶ A kadu öccö kara ta'dinggeene, ari'ba kagu eege nja tindhigi niimö ya ara tö'dö ka 'büd'hülü ya, kudumma türü ma

'dotombo'do ka 'digi'di ajeene. ²⁷ Ka uuru tanno miini no, ara kadu tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tunggeene ka tülüügü a türü nja tindhhi. ²⁸ Ka eema tiya ka ndalinggo adene ya, aaga afiki'dö aaga ta'diniga nanggüüdü naada coo'do kudumma ta oolonadene tanno ada ka ndakete."

Tafeene ma tumma ma indüye

²⁹ Adirina tumma eene, "Aaga assa ka fa ma indüye nja naafa nye'd'de kungngo. ³⁰ Kene ka ndasiri dhaaru ya, ikiri aaga ka tussu a'da kooro ka ndakete. ³¹ Nggeege ada kadasala eema ya, amang ka tussu a'da tauugaara na Masala ka ndakete.

³² "Ara a'a tadiri tumma aaga dhorro, ara eema talinggo adene nye'd'de kungngo a'da üfürü sere ya co. ³³ Ara 'dotombo'do nja 'büd'hülü tammanyaga lakiini tumma neede taalo kara titaalo.

Tadinö ko'do

³⁴ "Aaga adinö ko'do, aaga tafa takiirada ka tooye ngeeli aaga take kide, a tadinigöögö ma eema ma 'büd'hülü, kudumma uuru tanno miini no kara tatiri aaga. ³⁵ Kudumma iini afeene nja toore ma ta'dinggö ka kadu ka 'büd'hülü nye'd'de kungngo. ³⁶ Aaga adinö aaga tafara ka Masala turi kungngo, amang kada taduna fiini ma toolonadene ka eema tiya ara tö'dö ya, amang

kada ta'dingnge kidha ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü."

³⁷ A Yasu tagalaana kadu ka la ma Masala uuru kungngo, a 'buugu kara tooso kungngo ungueene aco tiyü co 'dikinya tammo ana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö mo. ³⁸ A kadu tilli ka fiki'dö so'd'do ma co la ma Masala ka toodo kini ka teema.

22

Yahüüsa ümmünü Yasu a kadu

¹ A uuru ma Taanyara ma Dheedhifi no ana eere a'da Taanyara ma Tada'da ka Eriidö no ka ndakete ² A naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma seriye tagawwa fiini meene kara tiidi i'i kudumma eene ka ri'ba a kadu.

³ İkirı Ebliisi ka 'dinggö ka Yahüüsa ka oona yeene ka tūmmünü i'i a'da Askaryüüti ya, i'i ya ta'ba ma kadalaadene tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no.

⁴ Ungueene ateeffe timi'di tumma nja naguugaara ma ka'boge nja nasigira tanno afa ka la ma Masala no ara tūmmü i'i nya ümmünü eene. ⁵ Kadhodho 'do ka timi'di tumma nja iini a'da ara eege tanangnga gürüüsi iini. ⁶ Amma İkirı ka adinaana i'i ko'do ma taluna fiini ma tūmmünü i'i eene a'da taalo kadu kussu.

Yasu agu kuri ma tada'da nja kadalaadene tanno iini

(Matta 26.17-25; Murkus 14.12-21; Yühanna 13.21-30)

⁷ İkirı uuru ma Miteene ma Dheedhifi ka ndö'dö

yeene kaara kidheefele ma Taanyara ma eriidö kide ya. ⁸ Yungngo a Yasu ka kürünü Bütrüs nja Yühanna iki eene, "Aaga ungueene aaga co tindinaana kuri ma Tada'da kaja ku'bu."

⁹ Kikiri ka tiki iini, "Kiga i'i yungngo üüdü ka asaasa unngo ka co tindinaana eema kide?"

¹⁰ Apadaga tumma eene iki, "Kada kara co anya ya ara aaga toreene nja ömö'di a'bandhafa ma 'büüdi unngo iini aaga urna i'i keere ka 'di tiya iini kara co ya. ¹¹ Aaga iki a ömö'di ma 'di, 'Tatalaana iki o'o a'da, la yeede kara tagu kuri ma Tada'da kide nja kadalaadene tanno eede i'i ya iye?" ¹² I'i ara tala aaga ka la tiya 'doogo ya adhabbu akesenja ku'bu. Aaga indinaana 'buugu ya miini ya ku'bu." ¹³ Kikiri ka co kaluna afa ma tiya iini kadirina eene ya kungngo, kadakindinaana kuri ma eriidö ku'bu.

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Matta 26.26-30; Murkus 14.22-26; 1 Kürünsüs 11.23-25)

¹⁴ Ka uuru ma tagu kuri ma eriidö ka ndö'dö İkirı Yasu ka temmi nja kadafiini tanno iini ma tara tagu eema. ¹⁵ İkirı ka tiki eene, "Agu iire a'a ma tagu eema ma eriidö nja aaga a'da nüfürü a'a tadhügürü. ¹⁶ Ara a'a tiki aaga a'da, ndama uuru tanno, taalo a'a nara taguri afe'de illi alinggo

adene ka tauugaara tanno Masala.”

¹⁷ A Yasu ta'duga ker'de anangnga ta'diila a Masala iki, “Aaga la aaga tasümünaana kada ku'bu. ¹⁸ Ara a'a tiki aaga a'da, taalo a'a nara tooye ngeeli ma ki'bim'bi afe'de ndama uuru tanno idhi a tauugaara na Masala tö'dö.”

¹⁹ A'duga miteene anangnga ta'diila a Masala asümünaana ku'bu anangnga eene iki, “Tuu'da no eege kungngo na nanja kudumma aaga, aaga alinggo maada ka tagiigi a'a iini.”

²⁰ A'duga ker'de nggeege afe'de eene ka ndagu eema iki, “Ker'de mo ma ma timi'di tumma ma 'bitingngö ana eriidö tiya eede ya uurunco co kudumma aaga ya.

²¹ Lakiini nüsö na ömö'di tiya ara tümünü a'a a kadu ya, kungngo kita nja a'a.

²² 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara teyi afa ma Masala ka tatiraana 'billi, lakiini am'b'ba ka ömö'di tiya ara tümünü i'i a kadu ya.”

²³ İkirı kadafıını ka tindini ajeene kiki a'da kamada eege kamiini ka asaasa talinggo tumma no.

Mada i'i yungngo adhabbu

²⁴ Kadiisaana ka oona ungodho eege kiki a'da, mada i'i yungngo adhabbu ana kene unngö. ²⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, “Naguugaara ma ajeene ka naguugaara meene, a kadiifi tasaasa

tümünüdene a'da kateefe ma kadu.

²⁶ “Lakiini aaga ya taalo kara tafigi nggeege, fa ka ömö'di tiya adhabbu ana kada ya ümmü eyi yiini ka tidhilli, aya dhabbu ya, tafeene nja ömö'di tiya alinggo ada a kadu ya. ²⁷ Amada i'i yungngo adhabbu, ömö'di ya emmi agu eema ya alla ya alinggo ya? Ya emmi ya i'i yungngo adhabbu, a 'bitingngö a'a nungngo ada ka söödö afa ömö'di ya alinggo ya.

²⁸ Aaga kungngo köödhı nja a'a ka dhügürü tiya eede ya. ²⁹ Ara a'a tanangnga tauugaara aaga afa ma pupa tiya eede ka anangnga a'a kungngo. ³⁰ Ara aaga taguri aaga tooye nja a'a ka tauugaara tanno eede, aaga temmi ka nagöyö afa naguugaara, aaga tümümü siliga ma İsrayil na ada'baaga kafünü eera no.”

Bütrüs ara ta'düsünü Yasu

³¹ İkirı Yasu ka tiki, “Samaan, Samaan, Ebliisi unngö asaasa ta'deke'de aaga afa migile. ³² Lakiini nafara a'a ka Masala kudumma o'o a'da atamma nüüdü tafa taama, a küdü kara tafada ya, nanangnga nagöre nüüdü ka tidhi oona ku'bu.”

³³ Yungngo a Samaan ka tiki iini, “Ka Tatalaana, na amma a'a ka co ka pabuusu na eyi nja o'o.”

³⁴ İkirı Yasu ka tiki iini, “Ara a'a tiki o'o no Bütrüs no, ara o'o ta'düsünü a'a

tiidoona a'da üfürü dhimbi tafara."

³⁵ İkirı ka tiki akadafıını tanno iini, "kede ka tagürünü aaga a'da taalo njoko nja 'belde ada nja egüide ka kasaasa aaga nıimö?"

Kiki a'da, "Kaw."

³⁶ İkirı ka tiki eene, "A 'bitingngö ya, ömö'di ma gürüüsi a'duga nja njoko, ömö'di ya kulu'ba ka titaalo kini ya, atannege a ten'di tiya iini aana kulu'ba iini.

³⁷ Ara a'a tiki aaga, Tumma na sorne ka tiki a'da, 'Kada kinni i'i nja kanyooro,* kara tatıimö a tumma na kirinja ku'bu ma a'a no, kara tö'dö timin'da."

³⁸ Kiki iini, "Ka Tatalaana, magulu'ba mungngo üidi kita meera."

İkirı ka tiki eene, "Ma 'dimo."

Yasu afara ka Masala unggodho i'i

³⁹ İkirı ka öö'dö kürö aaco Anya ma 'Dikidiyö afa ma tiya iini ka tadaada ya, a kadalaadene niini tuurna i'i keere. ⁴⁰ Kene ka ndala 'buugu ya, iki eene, "Aaga fara ka Masala iidi aaga ta'dinggo ka ta'b'badene."

⁴¹ Asigi co ku'b'ba kene ka oona üürü ku'bu eema nja Masala. ⁴² İkirı ka tiki, "Ka Pupa yeede, üürü nasaasa o'o na'duga ker'de ma dhügürü mo kede ka oona, taalo tasaasa ma eedi tiya eede eege kamiini, lakiini üürü tasaasa ma eedi tiya üüdü fa kene küünidene."

⁴³ A tadhangga tatele oona ndama 'dotombo'do uu'bu i'i ka eedi. ⁴⁴ Akardha ku'bu afara ka Masala dhindho idhi a 'büidi ma dhugudha tasuuru afa ma erüidö a'dölo ka 'büdhülü.

⁴⁵ İkirı ka fiki'dö ka 'buugu ma teema nja Masala aaco ka kadalaadene aduna eege karigide, kudumma eene ka tamüürü. ⁴⁶ İkirı ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga tarigide? Aaga fiki'dö, aaga tafara ka Masala iidi aaga ta'dinggo ka ta'b'badene."

Tümmü adene na Yasu

⁴⁷ Kini ka taleefe teema ya, a'da kadhe kadu ana Yahüüsa unnggo eene kidha, tatalaadene ya Yasu ana ka tanno ada'baaga kafünü eera no, ö'dö ka Yasu ööjülü i'i. ⁴⁸ İkirı Yasu ka tiki iini, "Ka Yahüüsa, nümmünü o'o 'Bii'bala ma Tadü'd'dü a kadu a tööjülü?"

⁴⁹ Ka kadalaadene ka ndiji eema ya üünidene ya kiki, "Ka Uugaara, unnggo tabbü eege a nagulu'ba?" ⁵⁰ A könö tabbü ömö'di ma linggo ya uugaara ma ka'boge ka neeso ma nüisö ma kuri armuna.

⁵¹ A Yasu tiki eene, "Aaga fa kide." Ümmü i'i ka neeso arooro ka lime.

⁵² Yungngo a Yasu ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma nasigira ma la ma Masala nja kadiifi tanno öö'dö kini no, "Tanyooro i'i yungngo ada ka co kini a magulu'ba a maguufi?"

* 22:37 22.37 Asaiya 53.12.

53 Naganna a'a nja aaga ka la ma Masala a naguuru, taalo aaga kümme a'a, lakiini uuru naada eege kungngo tauugaara ma talüllü eege kungngo."

Bütrüs a'düsünü Yasu

54 Kikiri ka'duga i'i ka co 'di tiya uugaara ma ka'boge iini, a Bütrüs tako'd'do kene keere ndama ku'b'ba. 55 A nasigira tafülle issi ka 'dadillö ma 'di kemmi, a Bütrüs temmi kene ka söödö. 56 Aka ma linggo mo tasala i'i ka temmi ille issi manaana iye iini miki, "Ömö'di ya aganeene nja Yasu."

57 A'düsünügi iki, "Aka mo, taalo a'a nussu ömö'di ya."

58 Amussu kungngo ya, ömö'di öccö tasala i'i iki, "O'o nja eene."

A Bütrüs tiki iini, "Ömö'di, taalo a'a nja eene."

59 Kada kaneene a 'buugu tamuru ya, ömö'di könö tütü kadussu i'i iki, "Tumma dhorro, ömö'di ya a kaneene nja iini kudumma iini ama Jaliil afe'de."

60 İkirı Bütrüs ka tiki iini, "Ka ömö'di, taalo a'a nussu niimö yüüdü ka teema ya." A kini ka aleefe ateema ya, a dhimbı tafara. 61 İkirı Uugaara ka tafele assa ka Bütrüs. A Bütrüs tagiigi tumma na Uugaara nja iini a'da, "Ka dhimbı ka tufürü tafara ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona." 62 İkirı ka öö'dö kürö adafara fara ya dhiiri ya.

Nasigira küünü midhi ana

Yasu

63 A kadu na afa ka Yasu no tüüni midhi ku'bu ana i'i kabbü i'i. 64 Ka küdhü i'i ka iye, kassa ka tindini i'i, "Mada i'i yungngo abbü o'o, tiraana?" 65 Keema tumma kini ko'do kadhabbu keela i'i.

Yasu unngo ka naguugaara kidha

66 Ka taka ka ndaadha ya, a kadifi ma Yahüüdü temmi, eege no naguugaara ma ka'boge nja kataalaana ma seriye, köö'dö ana Yasu kide. 67 Kiki iini, "Üürü o'o na Almasihi tirina unngo."

A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Kede kara tadirina aaga, taalo aaga kara tamma. 68 A kede kara tindini aaga taalo aaga kara tadirina a'a. 69 Ndama uuru tanno, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü temmi ka türü ma niisö ma kuri tanno Masala."

70 Kikiri ka tiki eege in'dili kungngo, "O'o no 'Bii'bala ma Masala?"

İkirı ka tiki, "Kiki aaga a'da a'a namiini."

71 Yungngo eene ka tiki, "Kasaasa angnga taföonyö ka ömö'di afe'de? Angnga ana oona ma angnga kaföonyö angnga ndama niinö tanno iini."

23

Kadu kö'dö ana Yasu ka Bilatus kidha

(Matta 27.1-2, 11-14; Murkus 15.1-5; Yühanna 18.28-38)

1 A naguugaara tafiki'dö nye'd'de küügü Yasu kaco

ka Bilatus ana i'i. ² Kikiri ka tafünü tumma iini ka oona kiki, "Kaduna unngo ömö'di ya agirnaana kadu ka oona afünü kadu a'da kafa tamana tulu'ba a Kayisar iki a'da i'i ya Almasiihi ya uugaara."

³ Yungngo a Bilatus ka tindini i'i, "O'o na uugaara ma Yahüüdü?"

A Yasu tiki iini, "O'o nati-raana."

⁴ İkirı Bilatus ka tiki a naguugaara ma ka'boge nja kadu nye'd'de, "Taalo a'a naduna nıimö ya toroko ya ka ömö'di tiya." ⁵ Kütü ka tumma tanno eene kiki, "I'i ya agirnaana kadu ka oona a talaana tanno iini ka Yahüüdiya ndama Jaliil alla öö'dö kita."

Yasu unngo ka Hirüdüs kidha

⁶ A Bilatus taföönyö a'da ömö'di ya ama Jaliil iki, "Ömö'di ya 'dee, i'i ya taga Jaliil?" ⁷ Kini ka ndussu a'da Yasu ama ma anya tammo Hirüdüs, İkirı ka tuurugu i'i co Hirüdüs kudumma Hirüdüs ka uuru tanno miini no agöö'dö ka Örsaliim. ⁸ Ka Hirüdüs ka tasala Yasu ya oona ta'diila kini 'do kudumma iini ka tasaasa takassa ka Yasu magaada kudumma iini ka taföönyö tumma iini kadhabbu, asaasa tassa kini ka talinggo nıimö keefe. ⁹ Adakindini i'i ma eema dhabbu, itaalo apadaga tumma iini ungodho kungngo. ¹⁰ İkirı

naguugaara ma ka'boge nja katalaana ma serıye ka fiki'dö kakogoona ma tüüfünü eema iini ka oona. ¹¹ A Hirüdüs tagüüni midhi ku'bu ana i'i nja nasigira tanno iini küüni tatoroko ana i'i kagırni ten'di ma limaana mo kini ka oona apadaga i'i co a Bilatus. ¹² A Hirüdüs tarooro ka'diila nja Bilatus ka uuru tanno miini no, a'da kadiidi ajeene ka dhidha.

Yasu ümmününja ka tiididene

(Matta 27.15-26; Murkus 15.6-15; Yühanna 18.39-19.16)

¹³ A Bilatus tagümmünü naguugaara ma ka'boge nja kadıifi nja kadu 'do. ¹⁴ İki eene, "Kö'dö aaga ana ömö'di tiya a'a aaga tiki a'da i'i ya aga'da kadu ka nanggüüdü, na a'a takindini i'i kada kidha, taalo a'a naduna nıimö yaada ka tümümü i'i kudumma miini ya. ¹⁵ A Hirüdüs afe'de taalo aluna nıimö kini kudumma iini ka tapadaga i'i angnga, a ömö'di ya taalo agüüni nıimö ma tanangnga i'i ka teyi. ¹⁶ Ara a'a tabbü i'i nassa ka tapa kini." [¹⁷ A Bilatus ka tadaada apaapa ka ömö'di ungodho ndama pabuusu ka uuru ma taanyara.]

¹⁸ A kadu teela ka tumma ko'do, "İidi ömö'di ya ara o'o ka tapa ka Barabas!" ¹⁹ Barabas ya anna ka pabuusu kudumma iini ka

taga'da 'buugu ka anya nja tagiidi ömö'di.

²⁰ A Bilatus tageema nja eene afe'de kudumma iini ka asaasa tapa ka Yasu. ²¹ Kütü ka tiidhe kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi! Bünnü i'i ka ma salii'bi!"

²² İkirı ka tiki eene asa ndiidoona a'da, "Ömö'di ya 'dee agüüni minna ya toroko ya? Taalo a'a naduna niimö kini ya ma tiidi i'i ya, ara a'a tabbü i'i nassa ka apa kini." ²³ A kadu tütü kiidhe a tumma ko'd'do kasaasa i'i ka bünnünja ku'bu, kako-goono ma tiidhe. ²⁴ A Bilatus tamma ka tumma tanno eene a'da eyi. ²⁵ Ara ka tapa kene ka Barabas tiya ungngo ka pabuusu ya ka kirnaana kadu ka oona, adagiidi ömö'di kene ka asaasa a'da öö'dö kürö, ara ka tümmünü Yasu eene kudumma nanggeedi tanno eene ka asaasa.

Yasu ungngo ka salii'bi

(*Matta 27.32-44; Murkus 15.21-32; Yühanna 19.17-27*)

²⁶ Kene ka ndüügü Yasu kunggeene iini ya, kikirı ka tümmü Samaan ya ma Keriwan ya, anda fada ka siga kanangnga salii'bi iini unggeene ka Yasu keere.

²⁷ A kadu tuurna i'i keere kadhabbu ana iiya kungngo eene ka dhüüdhu naaro a muuyu miini kagu eege. ²⁸ A Yasu tafele assa kene iki, "Ka iiya ma Örsaliim, aaga fa tafara kede, aaga

afara nanggeyi naada nja laala tiya ada. ²⁹ Naguuru kinggide kara sa köö'dö a kadu teema kiki, 'A'diila nja iiya tanno taalo kagüröönö no, kitaalo kageene kitaalo kindine laala no.' ³⁰ Kiki a naanya a'da, 'Kürürüdü kidi ko'do,' iki a kürünggürü, 'Küdhü ungngo ka oona.' ³¹ A kene ka ndalinggo kungngo ya a 'bamfa tiya kirikiri 'dee, ara tafaanya nja 'bamfa tiya arume ya."*

³² Köö'dö a kadu tanno oroko no keera ma tara tiidi eege nja Yasu. ³³ Kene ka ndala 'buugu ya ana eere a'da, Dho ma Üüdü ya, kabünnü i'i ka salii'bi nja kadu tanno eera na weerö no, ya ndama niisö ma kuri aya ndama niisö ma küüle. ³⁴ İkirı Yasu ka tiki, "Pupa yeede, fa kene kudumma eene taalo kussu niimö yeene ka talinggo ya." Kasümünaana en'di yiini kene ku'bu, kafanna muduru miini.

³⁵ A kadu ta'dingnge kadinö a naguugaara neene tamidhi i'i kiki, "Oolona kadu könö, toolona eyi yiini adha, üürü i'i ya Almasihi ya Masala ka tagesse i'i ya."

³⁶ A nasigira tö'dö küüni midhi ku'bu ana i'i afe'de kamanaga kembelö iini, ³⁷ Kiki, "Oolona eyi yüüdü üürü o'o na uugaara ma Yahüüdü."

³⁸ Kada rigiri tumma ka bünnü kini ka üüdü ma

23:30 23.30 Hawsha 10.8 * **23:31** 23.31 A kadu ka talinggo tatoroko ana Yasu a'da taalo agüüni niimö ya toroko 'dee, a'da kara sa kafaanya nja ömö'di tiya atoroko ya?

salii'bi a'da, "Uugaara ma Yahüüdü i'i yungngo."

³⁹ Ömö'di öccö ana ka kadu tanno ka salii'bi na eera no, teela i'i iki iini, "Taalo o'o na Almasihi sa? Oolona eyi yüüdü noolona unngo."

⁴⁰ A könö tagirnaana kini iki iini, "Taalo o'o nari'ba a Masala, o'o napusu adene ka eema tiya miini ya? ⁴¹ Tapusu adene naaja no, ka timin'da kapusu adene angnga kudumma aja ka tagüüni tam'baga lakiini i'i taalo agüüni niimö ya toroko ya."

⁴² İkirı ka tiki, "Agüigı tumma a'a Yasu, küdü kara co ka tauugaara tanno üüdü."

⁴³ İkirı Yasu ka tiki, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, uuru no ara o'o tanna ka 'di ma singgi nja a'a."

Inde na Yasu

(*Matta 27.45-56; Murkus 15.33-41; Yühanna 19.28-30*)

⁴⁴ A 'buugu kanda uuru ka teene ya a ndüüli tö'dö ka 'büdhülü nye'd'de idhi a ndanaaya tö'dö kiidoona siiya kungngo. ⁴⁵ A ndanaaya talifi, a ten'di ma la ma Masala tarisina njaana ku'bu ka söödö. ⁴⁶ A Yasu tadhiya ko'd'do, "Pupa yeede, nümmünü a'a korongore yeede üüdü ka nüsö." İki nggeege eyi.

⁴⁷ Aga uugaara ma nasi-gira tanno ukumu kadu ka iüdümmü no ka tasala eema ya afünügü Masala ko'do, iki, "Aga'diila ömö'di ya

dhorro." ⁴⁸ A kadu na kanna kide dhabbu no ka tadinö ka eema tiya no kafada kad-hüüdhu naaro kunggeene. ⁴⁹ A kateefe ma Yasu nja iiya nye'd'de kungngo na ö'dö nja iini ndama Jaliil no kadinö ka eema tiya ndama ku'b'ba.

Tatü'büdene na Yasu

(*Matta 27.57-61; Murkus 15.42-47; Yühanna 19.38-42*)

⁵⁰ Ömö'di inggide taga adaya ma la ma kadiifi ma Yahüüdü ana eere a'da Yüüsif a'diila ümmü tumma ma Masala dhorro. ⁵¹ Taalo agamma ka eema tiya Yahüüdü ka talinggo ya, i'i ya ma anya ma Yahüüdiya mana eere a'da Raama mo, i'i akindhigi tauugaara na Masala. ⁵² İkirı ka co ka Bilatus asaasa oofu ya Yasu. ⁵³ İkirı ka ta'dinigi i'i ku'bu ndama salii'bi a'bürü i'i ka oona a ten'di, atü'bü i'i ka la ma oofu tiya assadene ka 'dokon'da, üfürü ömö'di tatü'büdenë kide. ⁵⁴ Ka uuru tanno miini no, kindinaana kadu oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi ka ndakete. ⁵⁵ A iiya no kata'da ka Yasu keere ndama Jaliil no kunggeene nja Yüüsif kada kanna ka la ma oofu, kadadinö ka oofu tiya iini ananja kide nya. ⁵⁶ Kafada kateefe tindinaana kondho nja russu ku'bu, kalıngnge ka uuru ma Sa'bidi afa ma Sorne ma serıye ka tiki ya kungngo.

24

Tafiki'dö na Yasu ka inde
(*Matta 28.1-10; Murkus*

16.1-8; Yühanna 20.1-10)

¹ Iiya killi kafiki'do lig-itaka so'd'do ka uuru ma Lahada koo'do ka la ma oofa ka kondho tammoo eene ka takindinaana ku'bu mo. ² Kaduna dhembeliili ka 'dugadene ka inye ma la ma oofa. ³ Kaco teene miini taalo kaluna oofa ya Uugaara Yasu kide. ⁴ Kene ka ndadhere ya, kadhimi ka kadu ka tatele oona eene keera ana en'di ka oona kalimaana. ⁵ Ari'ba tummu eege kussulu iye ka 'buehulu a kadu na miini no tiki, "Kawwa aaga omodi ya adino ya ka kadu tanno aaya no ka teene amana? ⁶ Itaalo kita lakiini i'afiki'do, aaga kiigi tumma niini ka tadirina aaga ka Jaliil no, ⁷ kini ka takiki a'da, "Bii'bala ma Tadud'du ara tummununja ka kadu tanno oroko no ka iisine kabunnu i'ka salii'bi assa ka fiki'do a fungngo iidoona.'" ⁸ Yungngo eene ka tagiigi tumma niini.

⁹ Kafada ndama la ma oofa kadirina eema a kadafiini no ododo kada'baaga kafunu ungodho no nja tureene ma kadu nye'd'de kungngo ma eema tiya nye'd'de. ¹⁰ Na Mariyom Almajdaliya nja Hanna nja Mariyom niimo ma Yaguub nja iya tokono kungeene nja eene no kadirina eema ya a kadafiini. ¹¹ A kadafiini taalo kamma ka tumma tanno iya, kiki kide a'da tumma un'dugungngo. ¹² Lakiini Butrus afiki'do a'diga co la ma oofa, itigili ku'bu asala en'di ungodho

i'afada adhere ka eyi tiya iini ka eema tiya aguni adene ya.

Tino ma tra co Imwas
(Murkus 16.12-13)

¹³ Ka uuru tanno miini no Kadu kinggide keera ka kadalaadene kungeene ma tra co anya tammoo ana eere a'da Imwas ma ku'b'ba ka Orsaliim ana nameele ka iudumu kafunu era. ¹⁴ Kada keemaana ka oona ungodho eege ma eema tiya aguni adene ya nye'd'de kungngo. ¹⁵ A kene ka ndeemaana ka oona kam'bana ko'do a tumma ya, ikiri Yasu ka eyi tiya iini ka ododo kene kete ungueene nja eene. ¹⁶ Lakiini iye neene kakudhu taalo kusu i'ido.

¹⁷ Ikiiri ka tindini eege, "Tumma minna eege kungngo ada kadeema iini a'da kungeene aaga no?"

Koedhi kamuru. ¹⁸ A konoo ya ana eere a'da Kaliyubas tiki iini, "Oo nungngo nefe ka Orsaliim ungodho oo nitaalo nussu eema ya agalinggo adene kide ka naguuru tanno ya?"

¹⁹ Ikiiri Yasu ka tiki, "Minna aguni adene?"

Kiki iini, "Eema ya agalinggo adene ana Yasu ya ma Nasira ya i'ya aga ne'bi ana turu ma tumma nja linggo kidha ma Masala nja kadu nye'd'de kungngo. ²⁰ Naguugaara ma ka'boge nja kadiifi tanno aja kumu i'ya ma tiidaana kabunnu i'ka salii'bi. ²¹ Kagumu unguo i'ya a'da i'ya yungngo

ara toolona Israyil adha ya a füngngö ma eema tiya agalinggo adene ya anda iidoona 'bitingngö. ²² Lakiini iiya nüüdi tökönö kinggide kanangnga unngö katadhere. Kunggeene lititaka so'd'do kaco la ma oofu. ²³ Kitaalo kaluna oofu yiini, kafada köö'dö kiki unngö a'da kaduna eege kadhangga kiki eene a'da i'i adinö. ²⁴ A kadu öccö tunggeene ana ka kadu tanno iidi ka co la ma oofu, kaduna afa ma tiya iiya ka tiraana ya kungngo, lakiini eege taalo kasala i'i."

²⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ka nagaaga aaga kadoono aaga ku'bu a tımmü Masala, ma tumma tanno nagane'bi katatiraana no nye'd'de. ²⁶ Taalo Almasiıhi ara tadhögürü üüni muuyu assa ka co ka tidhındhi tanno iini?" ²⁷ Ada kadünügü tumma ma eyi tiya iini na ikirinja ka nakasorne ndama seriye tiya Müüsa nja nagane'bi nye'd'de kungngo.

²⁸ Kene ka ndakete ka anya tammo eene ka tunggunugu co mo, a Yasu tüüni eyi yiini a'da i'i unngunugu co a 'buugu tiya agu'b'ba ya. ²⁹ Kamma'da kini kiki iini a'da, "Aneene nja unngö kudumma 'buugu kanda si-ıya ooso ka ndö'dö." İkirı ka co ma co taneene nja eene.

³⁰ A kene ka ndemmi ma tara tagu eema ya, a Yasu ta'duga miteene anangnga ta'diila a Masala, a'düsünü anangnga eene. ³¹ İıye

tatanfa'da kene kussu i'i, İkirı ka tamanyaga eene ka oona. ³² Aya tiki a tööje, "Taalo tunugu abaana kaja ka naaro, kini ka tageema nja angnga ka fiini adagadünügü eema ya ka kasorne ma Masala ya angnga?"

³³ Karooro ka tafada kaco Örsaliim, kaduna kadafiini na ada'baaga kafünü ungodho no katemmi nja kadu töccö na aneene nja eene no. ³⁴ Kadageema kiki, "Afiki'dö Uugaara aala oona a Samaan timin'da." ³⁵ İkirı kadalaadene na eera no ka tirina eema ya agalinggo adene ka fiini ya, kene ka tussu Uugaara kini ka 'düsünü miteene.

Yasu adele oona a kadalaadene tanno iini
(*Matta 28.16-20; Murkus 16.14-18; Yühanna 20.19-23; Kadafiini 1.6-8*)

³⁶ Aga kadalaadene na eera no ka ndeema ya, İkirı Yasu ka 'dingnge kene ka söödö iki, "A'a nööjülü aaga." ³⁷ A ri'ba tımmü eege ka'deedene ka oona kiki kide a'da eege kaasala koronggore. ³⁸ Yungngo iini ka tiki eene, "Minna agu aaga, aaga ta'deedene, aaga tasanaana nanggeedi ku'bu? ³⁹ Aaga assa kede ka iisine nja uune, a'a namiini, aaga aa'ba a'a ka oona aaga tiiröönö, taalo tuu'da ka koronggore nja ku'buuni afa maada ka tinö kede kungngo."

⁴⁰ Atiraana nggeege aala iisine niini eene nja uune

tanno iini. ⁴¹ Lakiini eege kütü taalo kamma, eene katadhere a dhodho tagu eege ka oona dhindho ikiri ka tiki eene, "Nüümö ma taguri ungnö ada kita?" ⁴² Kagona 'bamidigilöögö ma ku'dudene mo iini. ⁴³ A'duga adaguri kene kidha.

⁴⁴ Ikiri ka tiki eene, "Tumma neede ka tadirina aaga a'da nagaleefe a'a nja aaga no a'da tumma nakasorne ma seriye tiya Müüsa nja kasorne ma nagane'bi nja sorne ma Tüüsü ma nakaaru na keema tumma ma a'a no kara talinggo adene ana a'a nye'd'de kungngo."

⁴⁵ Yungngo iini ka tafa'da eege ka nanggüüdü amang kene tussu ka sorne. ⁴⁶ Ikiri ka tiki eene, "Tumma na kakirinja ka sorne kiki a'da Almasihi ara tadhügürü afiki'dö ndama inde a naguuru kiidoona. ⁴⁷ Ara kadu tadünnü tumma ana eere tiya iini ma kadu kataadha ka tatoroko, ma toolona tam'baga, kata tüm'bü miini ndama Örsaliim kadhala ka kadu nye'd'de kungngo. ⁴⁸ Aaga kungngo kadinö ka eema tiya. ⁴⁹ Ara a'a tunggu nüümö ya Pupa tiya eede ka tatiraana aaga ya, aga aganna ka anya ma Örsaliim ara türü köö'dö kada ka oona ndama fiini ma ndanaaya."

⁵⁰ Ikiri ka öö'dö kürö ana eege kaco Beet Aniya a'diniga iisine coo'do anangnga baraka eene. ⁵¹ A kini ka ndamana baraka eene ya, asigi keere eene ka oona assa ka ta'diniginja co 'dotombo'do. ⁵² Küürü ku'bu kamma kini, kafada kaco Örsaliim kadhodho dhorro. ⁵³ Kan'danaga co la ma Masala turi kungngo, kamana ta'diila a Masala.

Yasu asirigö co 'dotombo'do
(Murkus 16.19-20;
Kadafüni 1.9-11)

Injüli Yühanna Tafa'da tumma

Yühanna aga tafüini tiya Yasu ana ka kadu na ö'dö kada'baaga kafünü eera no. I'i eema tumma ma eema keefe ma Yasu ka talinggo no nja talaadene tanno iini ka tamana a kadu no. Yühanna anangnga kadu ka tussu a'da Yasu i'i ya ömö'di dhorro i'i ya Masala afe'de.

Sorne ala angnga a'da Yasu ya tumma tanno Masala nja tumma ma tö'dö ka 'bühülü. Yühanna ya tatambeese ya ümmünü i'i a'da dhünggü ma Masala, ala angnga a'da inde niini kara tatirri tanno ara ta'duga tatoroko ma 'bühülü. Yasu i'i ya Almasihi ya nagane'bi ma 'billi kadageema tumma tö'dö ma 'billi tanno iini. Yühanna eema tumma ma tasaasa tanno Yasu ka kadu tanno iini nja tumma ma ta'baga eege ka nanggeedi taamu kungngo a'da üfürü tümmü adene (Yühanna 13—17). Abünnünja ku'bu afiki'dö ka inde aala oona niini a kadu tanno iini a naguuru kadhabbu (Yühanna 18—21).

Tumma na Masala ka tuu'da

¹ Ka dhidha kaganna tumma kide, a tumma taganna ka Masala, a tumma eege ka Masala. ² I'i ka dhidha aganeene nja

Masala. ³ Eema nye'd'de ö'dö ndama iini, üürü taalo i'i taalo eema adaganna kide. ⁴ Tefe ka 'di kungngo iini, a tefe ka 'di niini tamana töyeene a kadu nye'd'de. ⁵ A töyeene ada ka talüllü, a talüllü taalo kambaanya türü na töyeene.

⁶ Ömö'di inggide adele oona ana eere a'da Yühanna, a Masala ka kürünü i'i. ⁷ I'i ö'dö teema tumma ma töyeene tammo iini ka tadinö kide no co kadu amang kene tamma ka Masala in'dili ndama tumma tanno iini. ⁸ I'i ka eyi tiya iini taalo a töyeene, i'i ö'dö teema tumma ma töyeene sugi. ⁹ I'i ya töyeene tanno dhorro no, kö'dö ka 'bühülü ma tanangnga töyeene ka kadu ka oona.

¹⁰ Aganna ka 'bühülü, a Masala tarü'bü 'bühülü ana i'i, a kadu ma 'bühülü taalo kussu i'i. ¹¹ Ö'dö ka kadu ma anya tammo iini, lakiini kadu niini taalo kamma kini. ¹² Lakiini kadu na amma kini no, nja tanno kamma ka eere tiya iini no, anangnga tauugaara eene kada laala ma Masala. ¹³ Eege no taalo kageenedene ndama tuu'da nja eriidö kitaalo kageenedene ndama miide lakiini kageenedene ndama Masala.

¹⁴ A tumma ta ömö'di adaganeene nja angnga, angnga tadinö ka tidhindhi tanno iini, tidhindhi na 'Bii'bala ya ungodho ya, ya ö'dö ndama Pupa adigine a türü nja timin'da. ¹⁵ Yühanna ijöögö,

adageema ko'd'do iki a'da, "Ömö'di yeede ka takiki a'da ara tö'dö kede keere ya i'i yungngo, i'i idhindhi adagii'bi a'a kudumma iini ka taganeene a'da naleefe a'a takitaalo."

¹⁶ Adigi baraka ma türü tanno iini kaja ka oona, adadigine türü kaja kide turi. ¹⁷ Kudumma Masala manangnga seriye a Müüsa ö'dö iini angnga, lakiini türü nja timin'da tanno dhorro no kö'dönja angnga ndama Yasu Almasihi. ¹⁸ Taalo ömö'di ma tadinö ka Masala, lakiini Masala ma unggodho ma 'Bii'bala ya unggodho ya, ya ka Pupa ka tügüle ya i'i yungngo anangnga oogo ka tussu adene.

Tumma na Yühanna ya tatambeese ya

(Matta 3.1-12; Murkus 1.2-8; Lüüka 3.15-17)

¹⁹ A tumma na Yühanna ka tiraana no eege kungngo a Yahüüdü kagürünü ka'boge nja Lawiin ndama Örsaliim ma co tindini i'i, "O'o na mada?" ²⁰ Ütü ka tamma itaalo a'düsünügi, iki a'da, "Taalo a'a na Almasihi."

²¹ Kikiri ka tiki iini, "O'o na mada ma? O'o na İliya?"

Iki, "Taalo a'a na İliya."

Kiki iini, "O'o na ne'bi?"

Iki eene, "Kaw."

²² Keere kungngo kikiri ka tiki iini, "O'o na mada, amang kidi tapadaga tumma co ka kadu kürünü unngo no. Niki o'o ka eyi tiya yüüdü nya?"

²³ A Yühanna tiki, "Abbü ömö'di takeere ka dhüle,

'Aaga indinaana fiini ka Uugaara ku'bu, ka tadhidho,'" afa ma tiya ne'bi Asaiya ka tiki ya kungngo.

²⁴ A naFariisi eege kungngo kagürünüdene.

²⁵ Kikiri ka tindini Yühanna kiki iini, "Üürü taalo o'o na Almasihi, nitaalo na İliya, nitaalo na ne'bi o'o nambeese kadu amana?"

²⁶ A Yühanna tiki eene, "Ara a'a tambeese a 'biidi, lakiini ömö'di unngo ada ka söödö ada katitaalo kussu i'i. ²⁷ I'i yungngo a tö'dö kede keere taalo a'a natambaanya tinggili meena ma egüde tiya iini." ²⁸ Tumma no kalinggo adene ka Beet Aniya ka nda'da ma Ri ma Ürdün kita Yühanna ka takambeese kide ya.

Yasu i'i ya dhünggü ma Masala

²⁹ Ka taka tökönö a Yühanna taasala Yasu ka tunggunu kini, ikiri ka tiki, "Aaga assa ka dhünggü tiya Masala ya ara ta'duga tatoroko ka 'büdhülü ya i'i yungngo. ³⁰ I'i yungngo eeede ka tageema tumma miini a'da, 'Ömö'di inggide atö'dö kede keere kudumma iini aganna eeede kidha adhabbu a'a.' ³¹ Taalo a'a nakussu i'i, illi a'a nö'dö tambeese a 'biidi amang kini tatele oona a kadu ma İsrayil."

³² İkiri Yühanna ka adinö kide iki, "Niji a'a Koronggore

ka öö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do afeene nja ndalambo idhi kini ka oona.³³ Taalo a'a nara tagussu i'i, illi ömö'di ya kürünü a'a ka öö'dö tambeese a 'büidi ya, iki a'a a'da, 'Ömö'di yüüdü ka tasala Koronggore ya ka tidhi kini ka oona ütü kide ya, i'i yungngo ara tambeese a Koronggore tiya Insili ya.'³⁴ A'a nadinö kini nussu a'da 'Bii'bala ma Masala i'i ya miini."

Kadalaadene na Yasu na dhidha no

³⁵ Ka taka tökönö a Yühanna ta'dingnge afe'de nja kadalaadene tanno iini na eera no. ³⁶ Kini ka tasala Yasu ka öö'dö adigaala, a Yühanna tasala i'i iki, "Aaga assa ka dhünggü ma Masala." ³⁷ A kadalaadene na eera no taföönyö iini ka tema, kikiri ka turna Yasu keere. ³⁸ A Yasu tassa keere, asala eege kato'd'do kini keere, ikiri ka tiki eene, "Kasaasa aaga minna?"

Kiki, "Rabi" (a'da Tata-laana), "'di yüüdü inggiga?"

³⁹ İkiri ka tiki eene, "Aaga ö'dö aaga co tassa co." Kikiri ka co kateefe tassa kita iini ka tanna kide kita, kadaganeene nja iini ka uuru tanno miini no, amuru ma siiya.

⁴⁰ A könö ana ka kadalaadene tanno eera no kaföönyö tumma na Yühanna kuurna Yasu keere no, ana eere a'da Andraws örre ya Samaan Bütrüs. ⁴¹ Nüimö ya Andraws ka talinggo ka dhidha ya i'i aduna örre yiini Samaan

iki iini, "Kaduna unnggo Almasiya" (a'da Almasiihi).

⁴² Öö'dö ana i'i a Yasu, ikiri Yasu ka tassa kini iki, "O'o na Samaan 'bii'bala ya Yühanna, ara o'o tana eere a'da Kifa" (a'da 'dokon'da).

Yasu ümmünü Filibüs nja Nasanayiil

⁴³ Aga taka ka ndaadha ya a Yasu tasaasa co Jaliil, ikiri ka tuna Filibüs, iki iini, "Aayu kede keere."

⁴⁴ A Filibüs, i'i ya ma Beet Sayida, anya ma Andraws nja Bütrüs. ⁴⁵ A Filibüs taduna Nasanayiil, iki iini, "Kaduna unnggo ömö'di ya Müüsa ka tarigiri ada ka sorne ma Masala nja sorne ma nagane'bi ya, Yasu 'bii'bala ya Yüüsif ya ma Nasira ya."

⁴⁶ A Nasanayiil tiki iini, "Nüimö ya a'diila inggide atö'dö ndama Nasira?"

A Filibüs tiki iini, "Aayu kolo tassa kide."

⁴⁷ Ka Yasu ka taasala Nasanayiil ka tunggunu kini ya, ikiri ka tiki iini, "Taga İsrayil ya dhorro ya i'i yungngo taalo korokoro kide."

⁴⁸ A Nasanayiil tiki iini, "Nussu a'a nya?"

A Yasu tiki iini, "Nasala a'a o'o ka tüm'bü ma indüye a'da üfürü Filibüs tagümmünü o'o."

⁴⁹ İkiri Nasanayiil ka tiki, "Tatalaana, o'o na 'Bii'bala ma Masala. O'o na Uugaara ma İsrayil."

⁵⁰ İkiri Yasu ka tiki iini, "Namma o'o kudumma eede ka tiki a'da a'a nasala o'o ka

tüm'bü ma indiiye. Ara o'o sa adinö ka eema adhabbu a tiya." ⁵¹ İkirî ka tiki iini, "Tumma dhorro, ara a'a tadirina aaga, ara tiji 'dotombo'do ka tatafa'da, a kadhangga ma Masala tasirigö coo'do ka'dinggö ku'bu ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka oona."

2

Yasu a'bele 'büidi kada ngeeli

¹ Ka füngngö kanda iidoona ya, a tarna taganna ka Kaana ka Jaliil, a niimö ma Yasu taganna kide, ² a kadu tagümmünü Yasu nja kadalaadene kaco ka tarna. ³ Ka kadu kanda 'duuru ngeeli ya, ikirî niimö ma Yasu ka tiki iini, "Taalo ngeeli köreene kene."

⁴ A Yasu tiki oono, "Ka aka mo, minna yüüdü nja a'a. Küfürü uuru neede tö'dö."

⁵ A niimö ma Yasu tiki a kadu tanno alinggo no, "Niimö yiini ka tiki aaga a'da aaga talinggo ya aaga linggo."

⁶ A nadhafala kinggide ka iidümmü kafünü ungodho, kagalinggo adene a misî, kadu ma Yahüüdü ka tadaada kagodene a nadhafala, aya tadigine a 'büidi dhabbu. ⁷ İkirî Yasu ka tiki a kadu tanno alinggo no, "Aaga tigi nadhafala a 'büidi," kikirî ka tigaana ö'dö ka niinö miini. ⁸ İkirî ka tiki eene, "Bitingngö aaga indi ökonö aaga tunggo co

uugaara ma linggo." Kikirî ka tinya iini.

⁹ Kini ka tagolo 'büidi ata'bele kada ngeeli ya, a'da taalo ussu a'da kö'dö ndama kiga, lakiini kasaga na amana ngeeli a kadu no, eege kungngo kussu, adagümmünü tatarna yeene. ¹⁰ İki iini, "Kadu 'do kamana ngeeli na itoto no a kadu ka dhidha, a kadu kandaaya kide ya, kikirî kamana na 'büidi no eene. Lakiini nagala o'o ka afa ka ngeeli tanno itoto no, na o'o sa ka öö'dö iini 'bitingngö adha."

¹¹ Yasu ala eema keefe nja türü nja tidhindhi tanno iini a kadu ka Kaana ka Jaliil ka dhidha a kadalaadene niini tadinö kide kamma kini.

¹² Ndama kannu a Yasu tasülü ku'bu nja niimö tammo iini nja nagöre tanno iini nja kadalaadene tanno iini kaco Kafarnahööm, kagünü kide a füngngö idhilli.

Yasu asoro kadu na anadene no ka la ma Masala (Matta 21.12-13; Murkus 11.15-17; Lüüka 19.45-46)

¹³ Aga Taanyara ma Tada'da ka Erüidö ma Yahüüdü kanda kete ya, ikirî Yasu ka sirigî co Örsaliim.

¹⁴ Aduna kadu ka la ma Masala, kanadene ana eefo nja kidheefe nja alambo, a'da kadu na aregere gürüüsü no kungngo kemmi ka naterbeesa. ¹⁵ İkirî ka takaaya feeri ma naaru adagasoro eege ka 'booro

ma la ma Masala nye'd'de kungngo, nja kidheefele nja eefo apudu naterbeesa ku'bu asanaana gürüüsi ya kadu tanno aregere no. ¹⁶ İkirı ka tiki a kadu tanno kanadene ana alambo no, "Aaga 'duga eema ya kita, aaga fa tanangnga 'di ya Pupa tiya eede ka ta'buugu ma tanadene." ¹⁷ A kadalaadene niini tagügi eene katiki a'da, "Ka Masala, tasaasa ma la tiya üüdü kagu'du a'a ka eedi."

¹⁸ İkirı Yahüüdü ka tiki iini, "La türü ungnö nııdı ka tussu iini a'da ara o'o talinggo tumma no?"

¹⁹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga arüdü la ma Masala ya na a'a sa ka arü'böönö a füngngö iidoona."

²⁰ A Yahüüdü tiki, "La ma Masala ya, arü'bü adene a nagürüünü a kadu keera kafünü kide ka iıdümmü afünü ungnö (46), na o'o sa ka tarü'böönö a füngngö iidoona nya?" ²¹ Lakiini la ma Masala ya Yasu ka tema tumma miini ya, eema tumma ma tuu'da tanno iini. ²² A kini ka fiki'dö ndama inde ya, a kadalaadene niini tagügi tumma no, kamma ka tumma ma sorne ma Masala nja tumma tanno Yasu ka tatiraana no.

²³ Kini ka taganna ka Taanyara ma Tada'da ka Erüdü ka Örsaliim ya, a kadu tamma ka eere tiya iini kadhabbu kene ka tadinö ka türü ma eema tiya iini ka talinggo keefe ya. ²⁴ Lakiini

Yasu taalo üürü kene ka oona kudumma iini ka tussu kadu nye'd'de kungngo. ²⁵ Kudumma iini taalo ama ömö'di ka tirina tumma ömö'di iini, kudumma iini ka tussu nanggeedi na kadu.

3

Yasu alaana Niködimus

¹ A 'bitingngö taga Fariisi inggide uugaara ma Yahüüdü ana eere a'da Niködimus, i'i ya ta'ba ma naFariisi. ² Unggeene ooso kungngo aco ka Yasu iki iini, "Rabi, (a'da Tatalaana) kussu ungnö a'da o'o na tatalaana ya ö'dö ndama Masala ya. Taalo ömö'di ma tambaanya talinggo eema keefe afa ma tiya üüdü ka talinggo ya itaalo illi ka Masala ka taneene nja iini."

³ A Yasu tiki iini, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo ömö'di ma tassa ka tauugaara ma Masala illi iini ka tageenedene afe'de."

⁴ A Niködimus tiki iini, "Ara ömö'di teenedene nya iini ka tadhabbu? Atapadaga ka niimö ka feelü assa ka teenedene afe'de?"

⁵ A Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, taalo ömö'di ma tara co ka tauugaara ma Masala illi kini ka teenedene ndama 'biıdı nja Koronggore.

⁶ Ömö'di ya ageenedene ndama tuu'da ya i'i ya tuu'da, lakiini ömö'di ya ageenedene ndama Koronggore ya i'i ya koronggore.

⁷ Fa tadhere ka tumma tanno

eede ka tiki o'o no a'da, 'Aaga teenedene afe'de.'
 8 Tanya küsö co kita eene kasaasa, aaga taföönyö tiisö miini, lakiini aaga sa katitaalo kussu kita eene köö'dö ndama iini kita, aaga taalo kussu kita eene küsö co, nggeege kafeene nja ömö'di tiya ara teenedene ndama Koronggore ya."

9 A Niködimus tiki, "Tumma no katalinggo adene nya?"

10 A Yasu tiki iini, "O'o no tatalaana ma Israyil, na o'o sa ka titaalo nussu tumma no?"
 11 Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, keema unngo niimö yüdi ka tussu ya, unngo tadirina niimö yüdi ka tadinö kide ya, illi aaga taalo kamma ka tumma tanno iidi.

12 Nageema a'a nja aaga ma eema ma 'büdhülü aaga taalo kamma, ara aaga tamma nya kede kara tema nja aaga ana eema ma 'dotombo'do?

13 Taalo ömö'di ma tasirö 'dotombo'do illi 'Bii'bala ma Tadü'd'dü i'i yungngo ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do.

14 Afa ma tiya Müüsa ka taga'dala ni ko'do ka dhüle kungngo ya, ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'dinanja ko'do nggeege, 15 amang ka kadu tanno amma kini no taluna tefe ka 'di ta'billi.

16 "Kungngo Masala masaasa kadu nye'd'de, mikiri ka kürünü 'Bii'bala yoono ya unggodho ya, amang ka kadu tanno amma kini no tafa taama, lakiini kataluna tefe ka 'di ta'billi.

17 Taalo Masala magürünü 'Bii'bala yoono ka kadu a'da ümmü eege, lakiini moono ka toolona kadu ana i'i.

18 Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, taalo ara tahükümüdene, a ömö'di ya taalo amma kini ya, ümmü adene, kudumma iini taalo amma ka 'Bii'bala ma Masala tiya unggodho ya.

19 A tahükümü no, kudumma töyeene kö'dö ka 'büdhülü, illi kadu ka asaasa talüllü ka tagii'bi töyeene, kudumma eene ka talinggo eema ya toroko ya.

20 Ömö'di ya linggo eema ya toroko ya anu ka töyeene, itaalo ara co ka 'buugu tiya öyeene ya, kudumma eene kari'ba a kadu katiji eema yiini ka talinggo ya.

21 Lakiini ömö'di ya alinggo eema ya dhorro ya, anna ka 'buugu tiya öyeene ya, amang ka kadu tiji linggo niini kussu a'da fiini ma Masala i'i ya miini."

Yasu nja Yühanna tiya Tatambeese ya

22 İkiri Yasu ka tunggeene aco anya ma Yahüüdiya nja kadalaadene tanno iini, adaganna kide nja eene atagambeese eege.

23 A Yühanna takambeese afe'de ka Een Nün, kete ma Saliim, kudumma 'biidi ka tadhabbu kide, a kadu ticci ka tambeesedene kide.

24 A'da alefe Yühanna üfürü co ka pabuuu. 25 A taga Yahüüdü ta'bununjaana ku'bu ka tumma nja kadalaadene

tanno Yühanna, kudumma tagunaana ma taanyara. ²⁶ Kikiri ka öö'dö ka Yühanna kiki iini, "Rabi, (a'da Tatalaana) ömö'di ya aganna ka nda'da ma Ürdün nja o'o ya yüüdü ka tageema tumma miini ya, inni kanna ambeese, a kadu ticci kini kide."

²⁷ A Yühanna tiki eene, "Taalo ömö'di ma ta'duga niimö ün'dügünggö illi ka Masala ka anangnga iini ndama 'dotombo'do. ²⁸ Aaga ka nanggeyi tanno ada kaföonyö aaga eede ka tiki a'da, "Taalo a'a na Almasihi, illi a'a nagürünüdene kini kidha." ²⁹ Ömö'di ya arna ya i'i yungngo a nyori ma aka. A teefe ma tatarna i'i a'dingnge atodo ka tumma tanno iini adhodho kini ka föönyö tumma niini, a 'bitingngö dhodho neede ka ndafaradene kudumma iini. ³⁰ I'i ama tasisigi co aadha, ara a'a ka tapapataga keere."

Ömö'di ya ö'dö ndama 'dotombo'do ya

³¹ Ömö'di ya öö'dö ku'bu ndama oo'do ya, i'i yungngo ka kadu kidha nye'd'de, ömö'di ya anna ka 'büdhlü ya, i'i ya ama 'büdhlü eema tumma ma kadu ma 'büdhlü. Aya ö'dö ndama 'dotombo'do ya i'i yungngo ka kadu kidha nye'd'de kungngo. ³² Eema tumma niini ka tadinö kide adaföonyö no, lakiini taalo ömö'di ungodho kungngo amma ka tumma tanno

iini. ³³ Ömö'di ya amma ka tumma tanno iini ussu a'da tumma na Masala ka dhorro. ³⁴ Ömö'di ya Masala ka kürünü i'i ya, eema tumma ma Masala, kudumma Masala manangnga Koronggore a kadu a'da taalo faana kide. ³⁵ A Pupa asaasa 'Bii'bala ümmünü eema iini ka niisö nye'd'de kungngo. ³⁶ Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya ara taduna tefe ka 'di ta'billi, ömö'di ya taalo amma ka 'Bii'bala ya, taalo ara tassa ka tefe ka 'di, ara tütü ka tapusu adene ma Masala.

4

Yasu nja aka ma Samira

¹ A naFariisi taföonyö a'da Yasu alaana kadalaadene ambeese eege kadhabbu a kadu tanno Yühanna. ² Tumma dhorro Yasu ka eyi tiya iini taalo akambeese, lakiini kadalaadene niini eege kungngo kagambeese kadu. ³ Ka Yasu ka tussu tumma no ya, ungeene ka Yahüüdiya afada aaco Jaliil. ⁴ I'i ama tunggeene adho ka Samira.

⁵ Ö'dö ka anya ma Samira mana eere a'da Sukar, makete ka 'buugu tiya Yaguub ka anangnga a 'bii'bala tiya iini Yüüsif. ⁶ Össe ma Yaguub makete kita miini kita, aga Yasu ka tagunggeene agi'di, ikiri ka temmi ka tinggini ma össe ka uuru ka teene. ⁷ Aka ma Samira mö'dö ma tindi 'biidi, ikiri Yasu ka tiki

oono, "Nya 'b'iidi a'a nooye."
 8 Kudumma kadalaadene tanno iini ka ungeene kaco tana eema ma taguri ka anya.

9 Mikiri aka ma Samira ka tiki iini, "O'o na taga Yahüüdü a'a na madaga Samira, o'o saga asaasa 'b'iidi kede a'da nooye nya?" Kudumma Yahüüdü taalo kunggunaana koona nja kadu ma Samira.

10 İkiri Yasu ka tiki oono, "Küdü ka tussu eema ya Masala ka amana a kadu ya, na o'o tagussu ömö'di ya arangnga 'b'iidi küdü a'da ooye ya, ara o'o takindini a'a ara a'a takinya 'b'iidi ma tefe ka 'di o'o."

11 Aka tiki iini, "Ka ömö'di eede, taalo rembe küdü, össe tadhonggoro na o'o sa taluna 'b'iidi ma tefe ka 'di kiga?" 12 Pupa yidi Yaguub anangnga össe mo unngo adakooye 'b'iidi kide i'i nja laala tiya iini nja eema ma eriidö tiya iini, o'o nagii'bi Yaguub?"

13 A Yasu tiki oono, "Ömö'di ya tooye 'b'iidi ya ara tenege tagu i'i afe'de, 14 lakiini ömö'di yeede ka tyni 'b'iidi iini ooye ya, taalo tenege ka tagu i'i afe'de turi. A 'b'iidi yeede ka tyni iini ya ara ta nduguli ma tefe ka 'di kini ka oona ta'billi."

15 Aka tiki iini, "Nya 'b'iidi ya a'a ömö'di eede, amang ka tenege tafa tagu a'a nafa tö'dö tügü 'b'iidi kita."

16 Iki oono, "Kolo tümünü nyuri yüüdü na o'o sa ka tafada nöö'dö kita."

17 Aka tiki, "Taalo nyuri eede."

A Yasu tiki oono, "Tumma dhorro eege kungngo üüdü ka tema a'da, 'Taalo nyuri üüdü,' 18 kudumma naganyori kada kanna küdü kiidümmü, aya küdü 'bitingngö ya taalo nyuri yüüdü i'i ya miini a tumma nüüdü ka timin'da."

19 Aka tiki, "Niji o'o kada ne'bi ömö'di eede. 20 Kafaafa ma unngo kagümmü Masala ka 'dikinya tammo, aaga na Yahüüdü no tiki a'da, Örsaliim 'buugu ma tümümü Masala kide."

21 A Yasu tiki oono, "Amma ka tumma tanno eede aka, uuru kinggide aaga sa ka tümümü Pupa taalo ka 'dikinya tammo alla ka Örsaliim. 22 Aaga na ma Samira no kamma aaga ka niimö tiya ada ka titaalo kussu ya, unngo na Yahüüdü no kümmü unngo niimö yidi ka tussu ya, kudumma toolona ka tö'dö ndama Yahüüdü.

23 Lakiini uuru kinggide kara sa köö'dö eege kungngo kandö'dö 'bitingngö a kadu na ümmü Masala timin'da no kasa ka tümümü Pupa a koronggore nja timin'da, eege kungngo ka kadu tanno ümmü Pupa ka asaasa eege no. 24 Masala ma Koronggore, a kadu na ümmü oogo no, kümmöönö a koronggore dhorro."

25 Aka tiki iini, "Nussu a'a a'da Almasiya (ana eere a'da Almasihi) atö'dö. Kini

ka tö'dö ara tadirina eema ungnngo in'dilī kungngo."

²⁶ A Yasu tiki oono, "A'a nungngo neema nja o'o kungngo a'a namiini."

²⁷ Amussu kungngo ya ikiri kadalaadene niini ka tafada, kaduna i'i ka teema nja aka kadhere. Lakiini taalo ömö'di ana kene iki iini a'da, "Nasaasa o'o minna kono?" nja iini ka tiki a'da, "Neema o'o nja oono amana?"

²⁸ Aka tinyi see'de ma 'biidi yoono ku'bu mara tapadaga co anya miki a kadu, ²⁹ "Aaga kö'dö aaga tassa ka ömö'di tiya adirina eema yeede ka tagalinggo ya nye'd'de kungngo. Taalo tanggaaga ta Almasihi i'i ya miini?" ³⁰ Kikiri ka öö'dö kürö ndama anya köö'dö ka kini.

³¹ Kita miini kita ya, ikiri kadalaadene ka tiki a Yasu, "Tatalaana agu eema."

³² İkiri ka tiki eene, "Kuri ungnngo eede ka kuri taalo aaga kussu i'i."

³³ Kikiri ka tindini ajeene kiki, "Ö'dö ömö'di ana eema ma kuri iini?"

³⁴ A Yasu tiki eene, "Kuri yeede a'da nalinggo linggo na ömö'di tiya agürünü a'a ya natüimö eege. ³⁵ Taalo aaga kiki a'da, 'A nagatereene ka egiisö a kadu sa karaana?' Ara a'a tiki aaga, aaga afa'da iyye aaga tassa co nasigeene asa migile tarume masa ta'bassa ma tasaasa taradene. ³⁶ A tatarana ma migile ara

ta'duga faana yiini, awa-gaana migile koono ma tefe ka 'di ta'billi, ömö'di ma siga tadhodho nja ömö'di tiya araana ya. ³⁷ A tumma na adiridene no tö'dö dhorro a'da, 'Ömö'di öccö adinügi aya taraana.' ³⁸ Nagürünü a'a aaga a'da aaga co tara migile ka siga tanno ada katitaalo kadhügürü iini no, ömö'di könö agadhügürü iini aaga tara migile ma dhügürü tiya iini."

Kadu ma Samira kadhabbu kamma ka Masala

³⁹ A kadu ma anya ma Samira kadhabbu kamma kini ka tumma tanno oono ka tirina eene no, kudumma oono miki a'da, "I'i ya tirina eema yeede ka tagalinggo ya nye'd'de kungngo." ⁴⁰ A kadu ma Samira köö'dö kini kiki iini a'da, aneene nja eene, ikiri ka taganeene nja eene afüngngö eera. ⁴¹ A kadu na amma kini no tadhabbu kudumma eene kataföönyö tumma niini. ⁴² Kiki aka, "Taalo ungnngo kamma kudumma iidi ka taföönyö küdü sugi, lakiini ungnngo kaföönyö, ungnngo tadinö kide ma eyi tiya iidi ungnodho ungnngo, ungnngo tussu a'da ömö'di ya i'i ya Tatoolona ma kadu ma 'büdhülü timin'da."

Yasu oolona 'bii'bala

⁴³ Ka Yasu ka ndiyyü füngngö eera ya, ikiri ka tunggeene aco Jaliil. ⁴⁴ (A Yasu ka eyi tiya iini iki a'da, "Taalo ne'bi asaasadene ka anya tammo iini.") ⁴⁵ Kini ka ndala Jaliil ya, a kadu

miini tada'da i'i kudumma eene ka taganna ka Örsaliim ka Taanyara ma Tada'da ka Erüdü ma Yahüüdü kadadinö ka eema tiya iini ka tagalinggo ya in'dili kungngo.

46 İkirü ka öö'dö ka Kaana ka Jaliil kita iini ka ta'bele 'biidi kada ngeeli ya. Ömö'di ma Kafarnahööm ya alinggo nja uugaara ya, a 'bii'bala tiya iini ka tamaara. 47 İkirü ka föönyö a'da Yasu ö'dö ka Jaliil ndama Yahüüdiya ya, ikirü ka öö'dö kini, asaasa i'i a'da öö'dö ka Kafarnahööm oolona 'bii'bala yiini kini ka ndakete ka teyi.

48 İkirü Yasu ka tiki iini, "Taalo aaga ka tamma illi aaga tiji türü nja eema keefe."

49 İkirü ömö'di ka tiki iini, "Ka ömö'di eede, aayu ku'bu a'da üfürü 'bii'bala yeede teyi."

50 İkirü Yasu ka tiki, "Unggeene! 'Bii'bala yüüdü efe ka 'di." Ömö'di tamma ka tumma tanno Yasu unggene. 51 Kini ka tunggeene ka fiini ya, ikirü ka toreene nja kadu tanno alinggo nja iini no kiki iini, "'Bii'bala yüüdü adinö."

52 İkirü ka tindini eege, "A'diila aada?"

Kiki iini a'da, "Ka ooso uuru ka teene, i'i yungngo a 'bürüdü ka taadha kini." 53 A pupa ma 'bii'bala tagiigi a'da tamana ya Yasu ka tiki iini a'da, "Adinö 'bii'bala yüüdü." İkirü ka tamma kini nja kadu ma 'di tiya iini.

54 Eema yiini ka tagalinggo a türü teera kini ka öö'dö ka Jaliil ndama Yahüüdiya.

5

Yasu oolona mügüre

1 Ka uuru tökönö, a Yasu tunggeene asirigö co Örsaliim ka taanyara ma Yahüüdü. 2 Ka Örsaliim kete ma inye ma kidheefe dhömbö inggide napese küdümmü, a kadu ma Yahüüdü kümmünü i'i a'da Beet Saiyda ya. 3 A kadu na maara no ka tinggini ma napese no, kisinsoro nja tanno sogo'do no nja namügüre [ka'dana ka 'biidi a'da atinggidi.

4 Kudumma tadhangga ma Uugaara ka ta'barda ka 'biidi atinggidi. Ömö'di ya tafiri ka 'biidi a'da atinggidi ya, ömö'di ya 'bardaga ka 'biidi ya, ara toolonadene ka maara tammo agu i'i mo.]

5 Ömö'di inggide akamaara a nagürünü kukumu ömö'di kaco iisine kafünü kide iüdümmü afünü iidoona. 6 Aga Yasu ka tasala i'i ka füngngö nggeege ya, ussu a'da illi ka maara, ikirü ka tiki iini, "Nasaasa o'o ta'diila?"

7 Ömö'di ya maara ya tiki iini, "Ka ömö'di eede, taalo ömö'di ma ta'dinigi a'a co dhömbö a 'biidi ka tatinggidi na a'a tasaasa co, ömö'di öccö tadhe a'a."

8 İkirü Yasu ka tiki iini, "Fiki'dö na'duga sekede yüüdü nunggeene."

9 Ömö'di tarooro ka'diila ka 'buugu miini kungngo

a'duga sekede yiini unggeene, a nñimö ya 'do agalinggo adene ka uuru ma Sa'bidi, ¹⁰ ikiri Yahüüdü katiki ömö'di tiya oolonadene ya, "Uuru ma Sa'bidi seriye iki taalo o'o nama tümmü sekede yüüdü kide."

¹¹ Ikiri ka tiki eene, "Ömö'di ya nangnga a'a ka'diila ya iki a'da, 'Na'duga sekede yüüdü nunggeene.'"

¹² Kikiri ka tindini i'i, "Mada i'i yungngo iki o'o a'da na'duga sekede yüüdü nunggeene?"

¹³ Ömö'di taalo ussu mada i'i ya miini, kudumma Yasu ka talugu ka kadu tanno dhabbu no ka teene. ¹⁴ Keere kungngo ya, a Yasu taluna i'i ka la ma Masala iki iini, "O'o 'bitingngö sa o'o ta'diila, fa co talinggo eema ya toroko ya, ii'di nñimö tagu o'o dhindho." ¹⁵ Ikiri ömö'di ka tunggeene aco adirina eema a Yahüüdü a'da Yasu i'i yungngo anangnga i'i ka'diila.

Tefe ka 'di a 'Bii'bala

¹⁶ Ikiri Yahüüdü ka talinggo Yasu 'do kudumma iini ka tüüni tumma no ka uuru ma Sa'bidi. ¹⁷ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Pupa yeede alinggo a naganuuru na a'a talinggo afa miini kungngo." ¹⁸ A Yahüüdü takogoona ma tasaasa tiidi Yasu, taalo kudumma iini kanu ka tumma ma Sa'bidi sugi, lakiini i'i iki afe'de a'da Masala a Pupa tiya iini ümmü eyi yiini kada köje nja Masala.

¹⁹ Ikiri Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo 'Bii'bala ma tambaanya talinggo nñimö unggodho i'i, alinggo eema yiini ka adinö ka Pupa tiya iini ka talinggo ya, a nñimö ya Pupa ka talinggo ya ara 'Bii'bala talinggo afa miini kungngo. ²⁰ Yungngo a Pupa ka asaasa 'Bii'bala alaala i'i ka eema tiya iini ka talinggo ya in'dili. Nggeege ara aaga tadhere kini kara tala eema iini dhabbu adagii'bi ya. ²¹ Afa ma Pupa ka tinci kadu ka inde amana eege keefe ka 'di, a 'Bii'bala tamana tefe ka 'di ömö'di tiya iini ka asaasa tanangnga iini ya. ²² A Pupa taalo a tümmü kadu ka eyi tiya iini, kudumma iini ka tümmünü tauugaara a 'Bii'bala. ²³ Amang ka kadu nye'd'de tafünügü 'Bii'bala ko'do afa meene katafünügü Pupa ko'do, a ömö'di ya taalo afünügü 'Bii'bala ko'do ya, i'i taalo atafünügü Pupa ya agürünü i'i ya.

²⁴ "Tumma dhorro eede ka tadirina aaga, ömö'di ya föönyö tumma neede amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya, ataluna tefe ka 'di ta'billi taalo a tahükümüdene, kudumma iini ata'da ka inde aco ka tefe ka 'di. ²⁵ Tumma dhorro eede ka tirina aaga, uuru kinggide kassa ka öö'dö eege kandö'dö 'bitingngö, a kadu na aaya no kassa ka föönyö tumma na 'Bii'bala ma Masala, ömö'di ya toodo kini ya a tefe ka 'di. ²⁶ Afa

ma Pupa ka eefe ka 'dī ka eyi tiya iini, i'i anangnga tefe ka 'dī a 'Bii'bala ka eyi tiya iini. 27 Ümmünü tauugaara iini ka nīsō ma түmmü kadu, kudumma iini kada 'Bii'bala ma Tadū'd'dü.

28 "Aaga fa tadhēre ka tumma tanno, uuru kinggide kassa ka öö'dō a kadu no ka naala ma oofō no kassa ka föönyō tumma niini nye'd'de kungngo, 29 a kadu na kalinggo eema ya a'diila ya, kafiki'dō ndama inde kaco ka tefe ka 'dī, a kadu na linggo tatoroko no kafiki'dō ndama inde kaco ka hetti. 30 Taalo a'a nara tambaanya tüüni nīmō ndama eyi tiya eede, a'a nüüni afa meede ka aföönyō ya, tahükümü neede ka dhorro taalo üüni ada kadu ku'bu, kudumma eede taalo nasaasa nīmō ma eyi tiya eede, lakiini tasaasa ma eyi tiya ömō'dī tiya agürünü a'a ya.

Teema tumma ma Yasu

31 "Eede ka tageema tumma ma eyi tiya eede, ara tumma neede tagatoroko. 32 Ömō'dī öccō inggide eema tumma ka üüdü ma a'a, nussu a'a a'da tumma niini ka teema ma a'a no ka dhorro.

33 "Kagürünü aaga kadu ka Yühanna, adagadünnü tumma na dhorro no. 34 Taalo a'a namma ka tumma tanno kadu, lakiini a'a neema tumma no ada amang kada toolonadene. 35 Yühanna aga lamba tammo afinne ma öyeene mo, aaga tasaasa tadhodho

a töyeene tanno iini ana ndanaaya ka unggodho.

36 "Tumma ma a'a kadhabbu a tanno Yühanna. Kudumma linggo tanno Pupa ka tanangnga a'a a'da natüimō no, eege kungngo eede ka talinggo eema a'da Pupa agagürünü a'a. 37 A Pupa ya agürünü a'a ya ka eyi tiya iini, ageema tumma ma a'a. Taalo aaga kaföönyō 'bugeyi yiini alla aaga tadinō ka oona tanno iini, 38 a tumma niini titaalo ada ka nanggeedi, kudumma ada ka titaalo kamma ka ömō'dī tiya iini ka agürünü ya. 39 Aaga tüiri kasorne kudumma ada katiki kide a'da tefe ka 'dī ta'billi kinggide, lakiini eege kungngo keema tumma ma a'a, 40 lakiini aaga taalo kasaasa tö'dō kede amang kada taluna tefe ka 'dī.

41 "Taalo a'a narangnga tafününja ko'do ka kadu, 42 kudumma eede ka tussu aaga. Nussu a'da tasaasa ma Masala kitaalo ada ka nanggeedi. 43 Nö'dō a'a ana eere ma Pupa tiya eede, aaga taalo kamma kede, lakiini ka ömō'dī tökōnō ka tö'dō ana eere tiya iini ya, ara aaga tamma kini. 44 Ara aaga tamma nya ada ka tafünügü njaana ko'do unggodho aaga, lakiini taalo aaga kasaasa takardha ku'bu aaga taluna tafünügünja ko'do na ö'dō ndama Masala tammo unggodho mo?

45 "Aaga fa tiki kide a'da ara a'a tasigi aaga kidha ma Pupa. Ömō'dī ya ara tasigi aaga ya inggide, Müüsa

yaada ka takiki iye iini ko'do ya a'da i'i ara tasigi aaga. ⁴⁶ Kada ka tagamma ka Müüsa ya, ara aaga tagamma kede, kudumma iini ka tarigiri ada ka sorne ma a'a. ⁴⁷ Lakiini kada katitaalo kamma ka tumma tanno iini ka tarigiri no 'dee, ara aaga tamma ka tumma tanno eede nya?"

6

Yasu anangnga kuri a kadu na alif ka üdümü

(*Matta 14.13-21; Murkus 6.30-44; Lüüka 9.10-17*)

¹ Ndama kannu a Yasu tadigaala ka to ma Jaliil (mana eere a'da to ma Tabariya mo), ² a kadu turna i'i keere kadhabbu, kudumma eene ka tadinö ka türü tanno iini ka tüüni oolona kadu na maara no. ³ A Yasu tasirö 'ba'dakinya, emmi i'i nja kadalaadene tanno iini. ⁴ A uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Eriüdü ma Yahüüdü kanda kete. ⁵ İkirü Yasu ka laga iye ko'do asala kadu ka tungunu kini kadhabbu, İkirü ka tiki a Filibüs, "Ara angnga tana kuri kiga ma tanangnga a kadu tanno kaguri?" ⁶ I'i atiraana nggeege ma ta'b'ba Filibüs ka eedi, a'da illi ka tussu niimö yiini ka talinggo ya.

⁷ İkirü Filibüs ka tiki iini, "Kaja ka tana miteene ana miya jine keera* taalo mara ta'dimo ka öm'ödi ungodho

ara taluna 'bandamiteene id-hilli."

⁸ A tatalaadene yiini öccö ya ana eere a'da Andraws örre ya Samaan Bütrüs tiki iini, ⁹ "'Bii'bala unngo kita a miteene ma sayeer ma unngo iini müdümmü a kilöögö keera, illi eege taalo kara ta'dimo ka kadu tanno in'dili no?"

¹⁰ İkirü Yasu ka tiki eene a'da, "Aaga nangnga kadu ka temmi." A 'buugu ya miini ya ooyo inggide dhabbu a kadu temmi kide a kadu na nagiide no kö'dö na alif kitudümü. ¹¹ İkirü Yasu ka tadhifi namiteene anangnga ta'diila a Masala adakinaana ka kadu ku'bu tamana ya ma ta'dimo kene ya a tagalinggo a kilöögö tanno eera no nggeege.

¹² A kene ka ndüüsü ya, İkirü ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga wagaana türeene miini koonu öccö tafa taama." ¹³ Kadagawaana türeene ma miteene ma sayeer müdümmü ma kadu ka taguri, kadigi nasinggili kada'baaga kafünü eera.

¹⁴ Aga kadu katassa ka türü tanno Yasu ka tagalinggo no kiki a'da, "Tumma dhorro, ne'bi ya ara tö'dö ka 'büdhülü ya i'i yungngo." ¹⁵ A Yasu tussu a'da eege ka asaasa tümmü i'i kanangnga i'i ka tauugaara a rüsü, İkirü ka taculu ungodho i'i asirö anya.

* 6:7 6.7 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru ungodho.

Yasu unggeene ka 'biiḍi
(*Matta 14.22-27; Murkus*
6.45-52)

¹⁶ Ka 'buugu kanda siiya, a kadalaadene niini ta'barda ka to ma Jaliil, ¹⁷ kaka ka mürkabü kadigaala ma co Kafarnahööm a 'buugu tooso a'da taalo Yasu ala eege koonaa. ¹⁸ İkirî tanya ka tiişö dhindho a to co kamuli muli. ¹⁹ Kene ka ndarmuna 'buugu tamana ma nameele kiidoona alla ka egüşö kasala Yasu ka tunggeene ka 'biiḍi ungunu ka mürkabü ari'ba tümmü eege. ²⁰ İkirî ka tiki eene, "A'a namiini aaga fa tari'ba." ²¹ Kikîri ka asaasa tamünügü i'i ka mürkabü, a mürkabü tarooro ka ala 'buugu yeene ka tunggunu co ya.

²² Aga taka kandaadha a kadu na kanna ka nda'da ma to no, kussu tumma mürkabü ka taganna kide ma unggodho, a Yasu taalo aka kide nja kadalaadene tanno iini, lakiini kunggeene unggodho eege. ²³ Lakiini namürkabü könö kö'dö ndama Tabariya köödhi ka tinggini ma to kita eene ka tagu miteene kide, ka Yasu ka tanangnga ta'diila a Masala kide ya. ²⁴ A kadu kandussu a'da Yasu taalo kanna alla kadalaadene niini kikîri ka taka ka namürkabü kaco tawwa 'buugu ma Yasu ka Kafarnahööm.

Yasu a miteene ma tefe ka 'di

²⁵ Kene kaduna i'i ka nda'da ma to kiki iini, "Ka Tatalaana, nö'dö o'o kita aada?"

²⁶ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo aaga kawwa 'buugu ma a'a kudumma ada katadinö ka eema tiya eege ka tagalinggo keefe ya, lakiini kudumma ada ka tagu miteene aaga tüüşü. ²⁷ Aaga fa talinggo a kuri tiya ara titaalo ya, lakiini a kuri tiya ara tütü ka tefe ka 'di ta'billi ya, ya 'Bii'bala ma Tadü'd'dü kara tanangnga aaga. Kudumma Masala ma Pupa mo mabünnü hitimi yoono kini ka oona ussudene."

²⁸ Kiki iini, "Ara unnggo talinggo eema ya Masala ka asaasa ya nya?"

²⁹ A Yasu tapadaga tumma eene, "Linggo na Masala eege kungngo ömö'di ya Masala ka agürünü i'i ya, i'i yungngo Masala ka asaasa aaga tamma kini."

³⁰ Kikîri ka tindini i'i, "La türü unnggo amang kidi tassa kide unnggo tamma küdü. Ara o'o talinggo minna? ³¹ Kafaafa ma angnga kagu alman ka dhüle afa ma tiya sorne ka tiki ya kungngo, 'Ti anangnga miteene eene ndama 'dotombo'do kadaguri.' "

³² A Yasu tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo Müüsa i'i yungngo amana miteene

aaga ndama 'dotombo'do. Pupa yeede ungodho i'i yungngo amanaga miteene ma dhorro mo aaga ndama 'dotombo'do. ³³ Miteene ma Masala oogo mö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do manangnga tefe ka 'di a kadu ma 'bühülü."

³⁴ Kiki iini, "Tatalaana, amana miteene miini mo ungnngo 'bücca kungngo."

³⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "A'a nungngo na miteene ma tefe ka 'di, ömö'di ya tö'dö kede ya taalo iire tagu i'i, aya tamma kede ya taalo tenege ka tagu i'i turi. ³⁶ Lakiini afa meede ka takiki aaga, kadinö aaga kede aaga sa kitaalo kamma. ³⁷ Ömö'di ya Pupa ka tümünü i'i a'a ya amma kede, ömö'di ya ö'dö kede ya taalo a'a nara tapadaga i'i ku'bu. ³⁸ Kudumma eede taalo nö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ma tö'dö talinggo linggo ma eyi tiya eede, lakiini a'a nö'dö talinggo linggo na ömö'di tiya agürünü a'a ya. ³⁹ A nıimö ya ömö'di tiya agürünü a'a iini ya a'da natafa ka kadu tanno oono ka anangnga a'a no kaama, lakiini niji eege ka inde nye'd'de kungngo ka uuru ma tafiki'dö ka uuru na eere no. ⁴⁰ A tumma na Pupa tiya eede ka asaasa no eege kamiini, ömö'di ya tasala ka 'Bii'bala amma kini ya ataluna tefe ka 'di ta'billi ara a'a ta'dina i'i ko'do ka uuru tanno eere no."

⁴¹ A Yahüüdü ta'digineene kudumma Yasu ka tiki a'da, "A'a na miteene tammo ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo." ⁴² Kiki, "Taalo Yasu ya 'bii'bala tiya Yüüsif sa? Assa tiki 'bitingngö a'da i'i öö'dö ndama 'dotombo'do nya?"

⁴³ A Yasu tiki eene, "Aaga fa tisaana ka oona ungodho aaga. ⁴⁴ Taalo ömö'di a tö'dö kede illi Pupa ya kürünü a'a ya, ka tuurugu i'i a'a, nanangnga i'i ka fiki'dö ka uuru tanno eere no. ⁴⁵ İkirinja ka sorne ma nagane'bi, 'A'da ara Masala talaana eege nye'd'de.' Ömö'di ya föönyö tumma na Pupa ussu iini ya ö'dö kede. ⁴⁶ Taalo ömö'di öccö adinö ka Pupa, illi ömö'di ya ö'dö ndama Masala ya i'i yungngo adinö ka Pupa. ⁴⁷ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya amma kede ya a taluna tefe ka 'di ta'billi. ⁴⁸ A'a na miteene ma tefe ka 'di. ⁴⁹ Kafaafa ma aaga kagu alman ka dhiile kaaya. ⁵⁰ Lakiini ömö'di ya agu miteene ma ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo, taalo ara teyi. ⁵¹ A'a nungngo na miteene ma tefe ka 'di ma öö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo. Ömö'di ya tagu miteene mo ya eefe ka 'di ta'billi. A miteene meede ka tanangnga iini mo, tuu'da neede eege kamiini, neede ka öö'dö iini ma kadu ma 'bühülü keefe ka 'di iini."

⁵² A Yahüüdü tisaana ka oona ungodho eege

dhindho kiki, "Ara ömö'di ya tanangnga tuu'da niini angnga taguri nya?"

⁵³ İkirî Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, kada katitaalo kagu tuu'da na 'Bii'bala ma Tadü'd'dü aaga tooye eriidö yiini ya, taalo aaga kataluna tefe ka 'di. ⁵⁴ Lakiini ömö'di ya agu tuu'da neede adakooye eriidö yeede ya ara tefe ka 'di ta'billi, ara a'a tiji i'i ka inde ka uuru na eere no. ⁵⁵ Tuu'da neede eege kungngo kuri tiya dhorro ya, eriidö yeede i'i yungngo ama tooyedene dhorro. ⁵⁶ Ömö'di ya agu tuu'da neede adakooye eriidö yeede ya amma'da kede a'a tamma'da kini. ⁵⁷ Afa ma Pupa tiya efe ka 'di ya ka kürünü a'a na a'a tefe ka 'di kudumma Pupa, ömö'di ya agu a'a ya, ara tefe ka 'di kudumma a'a. ⁵⁸ Miteene ma ö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do mo oogo mungngo. Kafaafa ma aaga kagu alman kaaya, lakiini ömö'di ya agu miteene mo ara tefe ka 'di ta'billi."

⁵⁹ Yasu adiri tumma no kini ka tagalaana kadu ka la ma talaana ka Kafar-nahööm.

Tumma ma tefe ka 'di ta'billi

⁶⁰ A kadalaadene niini kadhabbu kaföönyö tumma no kiki, "Kiideene tumma no 'do, mada i'i yungngo a tambaanya tatoodo ka tumma tanno?"

⁶¹ A Yasu tussu a'da kadalaadene niini keemaana

ka oona ikirî ka tiki eene, "Kiideene tumma no ana aaga? ⁶² Ara tafaanya ada ka tiji 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka tasirigö co a 'buugu tiya iini ka öö'dö ndama iini ka dhidha ya? ⁶³ Koronggore ya Masala i'i yungngo amana tefe ka 'di a kadu illi tuu'da taalo ka talinggo nümö, tumma neede ka tirina aaga no Koronggore i'i ya miini nja tefe ka 'di. ⁶⁴ Lakiini kadu könö kungngo ada ka söödö taalo kamma." Yasu iki nggeege kudumma iini ka tagilli ka tagussu ka dhidha a'da kadu kinggide taalo kamma kini, ussu a'da mada i'i yungngo atümmünü i'i a kadu ngo. ⁶⁵ İkirî ka tiki, "I'i yungngo eede ka tiki aaga a'da taalo ömö'di ma tö'dö kede illi a türü tanno Pupa tiya eede."

⁶⁶ Ndama uuru tanno miini no a kadalaadene niini kadhabbu kapadaga oona keere taalo kunggeene nja iini. ⁶⁷ İkirî Yasu ka tiki a kadalaadene tanno iini na ö'dö kada'baaga kafünü eera no, "Aaga tekere taalo aaga kasaasa tunggeene?"

⁶⁸ İkirî Samaan Bütrüs ka tiki iini, "Ka Uugaara, ara ungnö co ka mada a'da tumma ma tefe ka 'di ta'billi kungngo üüdü? ⁶⁹ Kamma ungnö katussu a'da o'o na ömö'di ma Masala ya Insili ya."

⁷⁰ İkirî Yasu ka tiki eene, "Taalo a'a nungngo nagesse aaga na ada'baaga kafünü eera no? Lakiini ömö'di ungnö ana kada,

Ebliisi.” ⁷¹ (I'i eemaga ka Yahüüsa 'bii'bala ya Samaan Askaryüüti ko'do, kudumma iini i'i yungngo ara atümmünü i'i a kadu a'da i'i ka eyi tiya iini ama kadalaadene tanno ö'dö kada'baaga kafünü eera no.)

7

Yasu nja nagöre tanno iini

¹ Ndama tiya miini ya a Yasu takunggunaana ku'bu ka Jaliil, i'i taalo asaasa tunggeene ka Yahüüdiya, kudumma Yahüüdü kasaasa tiidi i'i. ² Ka uuru ma Taanyara ma nagangga ma Yahüüdü ka ndakete ya, ³ ikiri nagöre niini ka tiki iini, “Unggeene kita naco Yahüüdiya amang ka kadalaadene tanno üüdü tadinö ka eema tiya üüdü ka talinggo ya. ⁴ Taalo ömö'di ma talinggo nüimö ka küdhü assa ka asaasa kadu ka tussu i'i. Üürü o'o nalinggo eema ya, la eyi yüüdü a kadu in'dili.” ⁵ Nagöre niini ka eyi tiya eene taalo kagamma kini.

⁶ İkiri Yasu ka tiki eene, “Küfürü uuru neede tö'dö, lakiini aaga ya, naganuuru na in'dili no naada eege kamiini. ⁷ Taalo kadu ma 'büdhülü kakirimı aaga, lakiini eege kakirimı a'a kudumma eede ka teema ka tatoroko tanno eene. ⁸ Agolo ka taanyara, taalo a'a nara co ka taanyara tanno, kudumma uuru tanno eede küfürü tö'dö.” ⁹ İki eene nggeege ara ka tütü ka Jaliil.

¹⁰ Aga nagöre tanno iini ka tunggeene ka co ka taanyara ya, ikiri ka taculu aaco eene keere taalo 'biini. ¹¹ A Yahüüdü tagawwa 'buugu miini ka taanyara kindini ajeene kiki a'da, “İnggiga sii?”

¹² A kadu takayaaya ajeene kini ko'do, a könö tiki, “I'i ömö'di a'diila.” Anno tiki, “Kaw i'i aga'da kadu ka nanggüdü iisini eege.” ¹³ Taalo ömö'di ma teema tumma miini 'biini kungngo kudumma eene kari'ba a naguugaara ma Yahüüdü.

Yasu alaana kadu ka uuru ma taanyara

¹⁴ Aga taanyara ka ndadhidhi miini ya, ikiri Yasu ka tunggeene aaco la ma Masala alaana kadu. ¹⁵ A Yahüüdü tadhere kiki, “Ussu tumma ka kasorne nya a'da taalo akalaanadene?”

¹⁶ İkiri Yasu ka tiki eene, “Talaana neede taalo ndama a'a lakiini ndama ömö'di tiya agürünü a'a ya. ¹⁷ Ömö'di ya asaasa talinggo tumma na Masala ya, ara tussu a'da talaana neede no kö'dö ndama Masala alla a'a neema ndama eyi tiya eede. ¹⁸ Ömö'di ya eema tumma ma eyi tiya iini ya, i'i ya asaasa tümümü eyi yiini ka tidhindhı, lakiini ömö'di ya ümmü ömö'di ya agürünü i'i ka tidhindhı ya, i'i adünnü tumma timin'da taalo korokoro kide. ¹⁹ Taalo Müüsa i'i yungngo anangnga seriye aaga? Lakiini taalo ömö'di ungodho ana kada ümmü

seriye. Minna agu aaga aaga tasaasa tiidi a'a?"

²⁰ A kadu nye'd'de tiki iini, "Na'bu ungnge üüdü ka oona. Mada asaasa tiidi o'o 'bitingngö?"

²¹ İkirı Yasu ka tiki eene, "Nagalinggo a'a türü ka ungnodho, aaga tadhene nye'd'de kungngo. ²² Müüsa iki aaga a'da aaga taradene, a'da taalo taradene na Müüsa eege kamiini, lakiini kö'dö ndama kafaafa, aaga tara 'bii'bala ka uuru ma Sa'bidi. ²³ A kada kara tara laala ka uuru ma Sa'bidi amang kada taga'da tumma na Müüsa, minna agu aaga aaga tagoroo'bo nja a'a a'da a'a noolona ömö'di ka uuru ma Sa'bidi nya? ²⁴ Aaga fa tümümü niimö ndama kürö miini aaga tümümü niimö ndama teene miini ya adho ka fiini ya."

Yasu 'dee i'i ya Almasiihi?

²⁵ A kadu ma Örsaliim könö tiki, "Taalo ömö'di ya kadu kasaasa tiidi i'i ya i'i yungngo? ²⁶ Aaga assa kini ka teema ka kadu kidha 'biini kungngo kitaalo kindini i'i. Alla naguugaara kandussu dhorro a'da Almasiihi i'i ya miini? ²⁷ Lakiini kussu ungnge kita ömö'di tiya ka öö'dö ndama iini kita ya, lakiini Almasiihi kara tö'dö ya taalo ömö'di ma tussu a'da ö'dö ndama kiga?"

²⁸ İkirı Yasu ka alneege ko'd'do kini ka talaana kadu ka la ma Masala iki,

"Kussu aaga a'a aaga tussu a'da nö'dö a'a ndama kiga, taalo a'a nö'dö ndama eyi tiya eede, lakiini ömö'di ya agürünü a'a ya i'i yungngo adhorro. Aaga taalo kussu i'i, ²⁹ illi a'a nussu i'i kudumma eede ka öö'dö ndama iini, i'i yungngo agürünü a'a."

³⁰ Kikiri ka asaasa tümümü i'i, illi ömö'di ma tümününü nüsö iini ka oona itaalo, kudumma uuru tanno iini ka üfürü tö'dö. ³¹ Illi kadu kungngo kaköje ka teene kadhabbu kamma kini kiki, "Almasiihi ka tö'dö 'dee ara talinggo eema kadhabbu keefe i'bi ömö'di ya?"

³² İkirı naFariisi ka föönyö a kadu kayaaya ajeene ka Yasu ko'do ma eema tiya. İkirı naguugaara ma ka'boge nja naFariisi kagürünü nasi-gira ma la ma Masala ma co tümümü i'i. ³³ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ara a'a tagünü nja aaga idhilli, na a'a saga tunggeene naco ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. ³⁴ Ara aaga sa katawwa 'buugu ma a'a aaga taalo ka taluna a'a koono, a 'buugu yeede kara co ya, taalo aaga katambaanya tö'dö kide."

³⁵ İkirı Yahüüdü ka teemaana ka oona ungnodho eege, "Ömö'di ya asaasa co kiga angnga taalo kara taluna i'i? Ara co 'buugu tiya kadu tanno aja kadanna kide kasana njaana ku'bu ka kadu ma Yünan ka teene alaana kadu ma Yünan? ³⁶ Minna iini ka teema a'da,

'Ara aaga tawwa a'a taalo aaga ka taluna a'a, a 'buugu yeede ka co ya taalo aaga katambaanya tö'dö kide'?"

³⁷ Ka uuru ma taanyara tanno eere no na idhindhī no, ikiri Yasu ka fiki'dö alneege ko'd'do iki, "Ömö'di ya tenege kagu i'i ya öö'dö kede ooye. ³⁸ Ömö'di

ya amma kede ya afa ma Sorne ka tiki, 'Ara nduguli ma 'büidi ma tefe ka 'di tiisö kini ka eedi.' "

³⁹ Nggeege i'i eema tumma ma Koronggore ma kadu tanno amma kini kara sa köö'dö tamma, kudumma uuru tanno miini no taalo Koronggore aganja eene, kudumma iini ka üfürü taga'duga tidhindhī.

⁴⁰ Ka taföonyö tumma niini, a kadu könö kiki, "Ömö'di ya i'i ya ne'bi dhorro."

⁴¹ A kadu könö tiki a'da, "I'i ya Almasihi."

A könö tütü ka tindineene, "Ara Almasihi tö'dö ndama Jaliil nya? ⁴² Taalo Sorne iki a'da Almasihi ara tö'dö ndama laala tiya Dawud, ndama Beetlaham anya ma Dawud?" ⁴³ A kadu tasümünü njaana ku'bu kudumma Yasu. ⁴⁴ A kadu könö tasaasa tümmü i'i, illi ömö'di ma taada i'i ka oona kungngo taalo.

Naguugaara ma Yahüüdü taalo kamma ka Yasu

⁴⁵ A nasigira ma la ma Masala tapadaga ka naguugaara ma ka'boge nja naFariisi, a kadu na miini no tiki

eene, "Minna agu aaga taalo kö'dö ana i'i?"

⁴⁶ İkirī nasigira ka tapadaga tumma eene kiki, "Taalo ömö'di ma tageema tumma afa ma tanno jiddi ma 'billi."

⁴⁷ İkirī naFariisi ka tiki eene, "İisini aaga afe'de?"

⁴⁸ Taalo ömö'di inggide ungodho ana ka naguugaara nja naFariisi amma kini? ⁴⁹ Lakiini kadu na in'dili no taalo kussu seriye ya Müüsa ka öö'dö iini, eege kungngo linggi kagu eege."

⁵⁰ İkirī Niködimus ya ta'ba ma naFariisi ya, agöö'dö ka Yasu ka dhidha ya ka tindini eege, ⁵¹ "Seriye yaaja 'dee ümmü ömö'di a'da taalo ageema tumma, angnga taföonyö angnga tussu nüümö yiini ka tagalinggo ya?"

⁵² Kiki iini, "O'o no ma Jaliil afe'de sa? İiri ka sorne, taalo aaga ka taluna ne'bi ma tö'dö ndama Jaliil."

⁵³ [A kadu tikiri ka tunggeene ka unggondho kaco nöö'di tanno eene.

8

Aka ma temelö mo

¹ Lakiini Yasu ungueene aco Anya ma 'Dikidiyö.

² Afada ligitaka so'd'do kungngo öö'dö ka la ma Masala, ikiri kadu ka öö'dö kini nye'd'de kungngo emmi alaana eege. ³ İkirī naFariisi nja katalaana ma seriye köö'dö ana aka a kadu katümmü oogo ka afüngngo

nja ömö'di, kanangnga oogo ka 'dingnge kene kidha, ⁴ kikiiri ka tiki iini, "Ka tatalaana, aka mo mümmü adene ka füngngö nja ömö'di. ⁵ A Müüsa iki ka seriye tiya iini a'da, aka afa ma tammo, maridene a niigisi. A 'bitingngö niki o'o nya?" ⁶ Eege kadiri tumma no meene kasaasa tawwa i'i ka eyi, amang kene tasigi i'i. Illi Yasu iti ku'bu arigiri ka 'bühülü a 'banüso.

⁷ Kene kandakogoona ma tindini i'i 'do ya, ikiri ka fiki'dö iki eene, "Ömö'di ya üfürü tagüünü tatoroko ya a'duga misü iiri oogo iini ka dhidha." ⁸ Afada iti ku'bu arigiri ada ka 'bühülü. ⁹ A kene kandaföonyö tumma no ya, a modolo tümme eege karooro katanculu ka unggondho kunggeene na üfi no ka dhidha, anno idhiidhi no turna eege keere a Yasu tütü unggodho i'i aka tütü ka 'dingnge ana ko'do ka 'buugu tiya oono. ¹⁰ İkiri Yasu ka ta'diniga oona ko'do iki oono, "Ka aka, kadu na ö'dö ana o'o no kiyye? Taalo ömö'di ma tümme o'o ana kene?"

¹¹ Miki, "Kaw, taalo ömö'di Uugaara."

İkiri Yasu ka tiki oono, "A'a tekere taalo a'a natüünü niimö ana o'o, unggene nafa co tüünü tatoroko no afe'de.]"

Yasu i'i ya töyeene ma 'bühülü

¹² A Yasu tageema nja eene afe'de iki, "A'a nungngo

na töyeene ma 'bühülü. Ömö'di ya uurna a'a keere ya, taalo atunggeene ka ndüüli a taneene a töyeene ma tefe ka 'di koono."

¹³ İkiri naFariisi ka tiki iini, "Neema o'o tumma ma eyi tiya üüdü, taalo tumma nüüdü ka dhorro."

¹⁴ A Yasu tiki eene, "Üürü a'a neema a'a tumma ma eyi tiya eede, tumma neede ka tatimin'da, kudumma eede nussu a'a a'da a'a nö'dö ndama kiga, nussu 'buugu yeede kara co ya. Lakiini aaga taalo kussu kita eede köö'dö ndama iini ya, aaga titaalo kussu 'buugu yeede kara co ya. ¹⁵ Kiri aaga tuu'da ma ömö'di ndama kürö ün'dügüngngö illi a'a taalo nalinggo nggeege ana eege. ¹⁶ Kede ka tümme kadu ya, ara tümme adene neede ta timin'da, kudumma eede taalo a'a nalinggo unggodho a'a, lakiini a'a na'dingnge nja Pupa tiya agürünü a'a ya.

¹⁷ Katarigirinja ka Seriye tiya ada, kadu keera ka tadinö ka niimö a tatimin'da. ¹⁸ A'a nungngo neema tumma ma eyi tiya eede, a Pupa yeede ya agürünü a'a ya, i'i ussu tumma neede afe'de."

¹⁹ Kikiiri ka tiki iini, "Pupa yüüdü i'i iyye?"

A Yasu tiki eene, "Taalo aaga kussu a'a alla aaga taalo kussu Pupa yeede. Kada kadussu a'a ara aaga tagussu Pupa yeede afe'de."

²⁰ Yasu adiri tumma no a'da

ungngo akete ka 'buugu ma tonso gürüüsü ka la ma Masala iini ka talaana kadu. Taalo ömö'di ma tümmü i'i kudumma uuru tanno iini ka üfürü tö'dö.

Yasu eema nja Yahüüdü

²¹ İkirî Yasu ka tiki eene afe'de, "Ara a'a tunggeene, aaga sa katawwa 'buugu ma a'a, aaga taaya ka tatoroko tanno ada. A 'buugu yeede kara co ya taalo aaga ka tambaanya tö'dö kide."

²² İkirî Yahüüdü ka tiki, "Ti a tiidi eyi yiini? Kudumma iini ka tiki, 'Kita eede ka co taalo aaga ka tambaanya tö'dö kide?'"

²³ İki eene, "Aaga kama ta'buugu kita, lakiini a'a nö'dö ndama fiini ma ndanaaya aaga kama 'büdhülü tiya, a'a taalo nama 'büdhülü tiya. ²⁴ I'i yungngo eede ka tiki aaga a'da, ara aaga taaya ka tatoroko tanno ada, kada katitaalo kamma kede a'da a'a namiini."

²⁵ Kikirî ka tiki iini, "O'o na mada?"

A Yasu tiki, "Nagadirina a'a aaga ka dhidha. ²⁶ Tumma kungngo eede kadhabbu eede ka teema napusu aaga iini. Lakiini ömö'di ya agürünü a'a ya tumma niini ka timin'da, a nümö yeede ka taföönyö kini ya nadirina a kadu."

²⁷ Kitaalo kussu a'da Yasu eema tumma ma Pupa tiya iini. ²⁸ İkirî ka tiki eene, "Kada ka ta'diniga 'Bii'bala ma Tadü'd'dü coo'do, ara aaga sa ka tussu a'da a'a

namiini, taalo a'a nalinggo nümö ma eyi tiya eede ni-taalo natiraana a'da taalo Pupa akalaana a'a. ²⁹ A Pupa ya agürünü a'a ya aneene nja a'a taalo afa kede ungodho a'a, kudumma eede ka talinggo eema yiini ka asaasa ya." ³⁰ Kini ka tirina tumma no ya, a kadu tamma kini kadhabbu.

Laala ya Abrahiim

³¹ İkirî Yasu ka tiki a Yahüüdü tanno amma kini no, "Üürü aaga ka tütü ka talaana tanno eede ya, ara aaga ta kadalaadene tanno eede dhorro. ³² Aaga tussu tumma na dhorro no a tumma na dhorro no toolona aaga."

³³ Kiki iini, "Ungngo ka kadaada ma Abrahiim, unnggo taalo ka kasaga tanno ömö'di töccö, o'o sa ka tiki unnggo a'da ara unnggo sa kada kadu tanno dhorro no nya?"

³⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Tumma dhorro eede ka tadirina aaga, ömö'di ya üünî tatoroko ya, ara tadasaga ma eema tiya toroko ya. ³⁵ A tasaga taalo ara tanna ka 'di turi nja kadu miini, lakiini 'bii'bala i'i yungngo a tanna ka 'di ta'billi. ³⁶ Aga 'Bii'bala ka toolona aaga ka tadasaga ya, ara aaga toolonadene ka tadasaga ma timin'da. ³⁷ Nussu a'a a'da aaga ka kadaada ma Abrahiim. Lakiini aaga kasaasa tiidi a'a kudumma tumma tanno eede kitaalo ada ka nanggeedi. ³⁸ A'a

neema tumma neede ka tadinö kide kidha ma Pupa tiya eede ya, aaga talinggo eema yaada ka taföönyö ka pupa tiya ada ya."

³⁹ Kiki iini, "Pupa yüidi a'da Abrahiim."

İkiri Yasu ka tiki eene, "Kada ka talaala tiya Abrahiim ya, ara aaga tagalinggo eema ya Abrahiim ka tagalinggo ya. ⁴⁰ Lakiini

aaga 'bitingngö kasaasa aaga tiidi a'a, a'a nungngo nadünügü tumma na dhorro no aaga afa ma tanno eede ka taföönyö ka Masala no. Abrahiim ka eyi tiya iini taalo agalinggo linggo no. ⁴¹ Kalinggo aaga eema ya pupa tiya ada."

Kiki iini, "Taalo unnggo ka laala ma nyooro, Pupa unnggo iidi unngodho i'i ya Masala."

⁴² İkiri Yasu ka tiki eene, "Üürü Pupa yaada a'da Masala ya ara aaga tasaasa a'a, kudumma eede ka öö'dö ndama Masala nöö'dö kada, taalo a'a nö'dö ma eyi tiya eede, lakiini Masala magürünü a'a. ⁴³ Minna agu aaga taalo aaga kussu tumma neede ka teemaga co aaga no? Kudumma

ada katitaalo ka asaasa tatoodo ka tumma tanno eede. ⁴⁴ Aaga ka laala tiya pupa tiya ada Ebliisi, aaga tasaasa tuurna tumma na pupa tiya ada keere. I'i ya tatagirina kadu ka dhidha, taalo ümmü a tumma na dhorro no katitaalo kini. I'i ya korokoro, i'i ka eyi tiya iini akorokoro 'do,

kudumma iini ya korokoro ada pupa tiya kadu tanno korokoro no. ⁴⁵ Aaga taalo kamma kede kudumma eede ka teema tumma ma tatimin'da na dhorro no. ⁴⁶ Mada ana kada ka tümümü a'a ka linggo tanno toroko no? Üürü a'a neema a'a tumma ma timin'da a minna agu aaga taalo kamma kede? ⁴⁷ Ömö'di ya ö'dö ndama Masala ya, ara taföönyö tumma na Masala ka teema no. Niimö ya anangnga aaga ka titaalo kaföönyö ya kudumma aaga taalo ka kadu tanno Masala."

Yasu nja Abrahiim

⁴⁸ İkiri Yahüüdü ka tiki, "Taalo unnggo kadiri tumma dhorro kidi ka tiki a'da o'o no taga Samira, na'bu unnggo üüdü ka oona?"

⁴⁹ A Yasu tiki eene, "Taalo na'bu eede ka üüdü illi a'a nindhigi Pupa yeede ko'do illi aaga kamidhi a'a. ⁵⁰ Taalo a'a nindhigi eyi yeede ko'do, lakiini ömö'di inggide asaasa, i'i yungngo atümmü kadu. ⁵¹ Ara a'a tadirina tumma dhorro, ömö'di ya alinggo a tumma tanno eede no, taalo a tassa ka inde koono."

⁵² İkiri Yahüüdü ka tiki iini, "Asa unnggo tamma 'bitingngö a'da na'bu unnggo üüdü ka üüdü, eyi Abrahiim a nagane'bi taaya, na o'o sa ka tiki a'da ömö'di ya ümmü tumma nüüdü ya taalo ara tassa ka inde ta'billi. ⁵³ O'o nagii'bi pupa yüidi Abrahiim, ya eyi ya nja nagane'bi tanno aaya no?"

Nümmü o'o eyi yüüdü kada minna 'do?"

⁵⁴ İkirî Yasu ka tiki eene, "Kede ka tindhigî eyi yeede ko'do ya, taalo ara ta'diila, Pupa yeede i'i yungngo indhigî a'a ko'do, yaada ka tiki a'da Masala maada oogo miini. ⁵⁵ Taalo aaga kussu oogo, illi a'a nungngo nussu oogo. Kede ka tiki a'da taalo a'a nussu oogo ya, ara a'a takorokoro afa ma aaga kungngo. A'a nussu oogo nümmü tumma noono.

⁵⁶ Pupa yaada Abrahiim adinigöögö ma tasaasa tassa ka uuru tanno eede ka tö'dö no, adadîni kide oona ta'diila kini."

⁵⁷ A Yahüüdü tiki iini, "Nagürüünü nüüdü küfürü tö'dö a kadu keera kaco iisine, o'o niji Abrahiim nya!"

⁵⁸ A Yasu tiki eene, "Tumma dhorro eede ka tirina aaga ka Abrahiim ka tüfürü tageenedene ya a'a ninggide." ⁵⁹ Kikirî ka kona nîgîsî ma tadiidîri i'i iini, lakiini Yasu aculu amanyaga kene ka söödö ungeene ka la ma Masala.

9

Yasu oolona soro

¹ Uuru kinggide a Yasu ka tunggeene ka fiini, asala ömö'di ageenedene kada soro. ² A kadalaadene niini tindini i'i, "Ka Tatalaana, mada i'i yungngo agüüni tatoroko, ömö'di ya alla pupa yiini nja nîimö tammo iini, anangnga i'i ka tageenedene kada soro?"

³ A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Taalo i'i ya agüüni tatoroko alla pupa nja nîimö eege kungngo kagüüni tatoroko, lakiini i'i ageenedene kada soro amang ka türü tanno Masala tijidene kini ka oona. ⁴ Ara a'a talinggo eema ya ömö'di tiya agürünü a'a a'da a uuru 'buugu, kudumma 'buugu kada ooso ya, taalo ömö'di ma tambaanya linggo. ⁵ Kede ka tanna ka 'büdhülü ya, a'a na töyeene ma 'büdhülü."

⁶ Atiraana nggeege assa a'binynyi alaaga ka kuraaga akordhe 'bandam'bala iini asigiaana ka soro ka iye.

⁷ İkirî ka tiki iini, "Ungeene, naco taagala iye ka dhömbö ma Salwam" (ya ana eere a'da, Tagürünîgî), İkirî kico aagala iye aco öö'di ka iji 'buugu.

⁸ A kadu na kete kini no nja tanno ussu a'da aga soro aatarangnga, anno tiki, "Taalo ömö'di ya agemmi aatarangnga ya i'i yungngo sa?" ⁹ A kadu könö tiki, "İi, i'i ya miini."

Anno tiki, "Kaw, afeene nja iini."

Illi i'i ka eyi tiya iini iki, "A'a namiini."

¹⁰ Kikirî ka tiki iini, "Katanfa'da iye nüüdü nya?"

¹¹ İkirî ka tiki eene, "Ömö'di ya ana eere a'da Yasu ya, oojolo tam'bala amirijaana kide ka iye iki a'a a'da, 'Naco a dhömbö ma Salwam naco tatanggala

kide,' nikiri ka co nagala nasala 'buugu."

¹² Kikiri ka tiki iini, "Ti iye?"

Iki eene, "Taalo a'a nussu."

NaFariisi kindini toolonadene

¹³ Kikiri ka a'duga omö'di ya aga soro ya, köö'dö ana i'i a naFariisi. ¹⁴ A'da uuru ma Sa'bidi eege kungngo ka Yasu ka tagalinggo tam'bala afa'da omö'di ka iye iini.

¹⁵ Ikiiri naFariisi ka tindini i'i kiki iini a'da, iji 'buugu nya.

Ikiiri ka tiki eene, "Anangnga tam'bala eede ka iye natanggala a 'bitingngö nasala 'buugu."

¹⁶ A naFariisi könö tiki, "Taalo omö'di ya ödö ndama Masala, kudumma iini taalo ari'ba uuru ma Sa'bidi."

Anno tiki, "Üürü omö'di atoroko atambaanya talinggo eema keefe afa ma tiya kungngo nya?" A tumma ta'bana ko'do kene.

¹⁷ Kikiri ka tiki a soro, "Niki o'o a'da i'i afa'da o'o ka iye, o'o niki nya ka tumma tanno?"

Ikiiri ka tiki eene, "Ti ya ne'bi."

¹⁸ A Yahüüdü taalo kamma a'da omö'di ya aga soro assa ndiji 'buugu, kikiri ka kürünü ka pupa tiya iini nja nimmö köö'dö. ¹⁹ Kindini eege kiki eene, "Bi'bala yaada i'i yungngo ada katiki a'da ageenedene kada soro? A 'bitingngö i'i iji 'buugu nya?"

²⁰ A pupa yiini nja nimmö tiki, "Kussu ungnö a'da

'bii'bala yüüdi i'i yungngo, ageenedene kada soro.

²¹ Lakiini i'i iji 'buugu 'bitingngö nya, taalo ungnö kussu mada afa'da i'i ka iye, taalo ungnö kussu, aaga indini i'i. I'i anda dhabbu, i'i ara tadirina tumma ma iye tiya iini aaga." ²² Eege kiki nggeege kudumma eene ka ri'ba a Yahüüdü, kudumma eene ka tiki a'da omö'di ya amma ka Yasu a'da i'i Almasihi ya, kasoro i'i ka la ma talaana. ²³ I'i yungngo a pupa tiya iini nja nimmö katiki a'da, "Aaga indini i'i kudumma iini ka ndasere."

²⁴ A naFariisi tafada kadagümmünü omö'di ya aga soro ya afe'de, kindini i'i kiki iini, "Indhigi Masala ko'do kussu ungnö a'da omö'di ya atoroko."

²⁵ Ikiiri ka tiki a'da, "Taalo a'a nussu a'da i'i atoroko alla taalo atoroko, nussu a'a nimmö ungnö, naga soro a'a a 'bitingngö niji a'a 'buugu."

²⁶ Kafada kindini i'i, "Agüüni minna ana o'o? Afa'da o'o ka iye nya?"

²⁷ Iki eene, "Nilli a'a ka tagadünügü aaga itaalo inynyo ada ka nanggüüdü, aaga kasaasa taföonyö minna afe'de? Alla aaga kasaasa ta kadalaadene tanno iini afe'de?"

²⁸ Kikiri ka teela i'i kiki iini, "O'o nungngo na tataadene tiya iini, illi ungnö kadalaadene tanno Müüsa. ²⁹ Kussu ungnö a'da Masala

mageema nja Müüsa, lakiini ömö'di ya taalo ungnko kussu ö'dö ndama kiga."

³⁰ İkirî ömö'di ka tiki eene, "Kaneene tumma naada nya, ömö'di afa'da a'a ka iye aaga sa ka tiki a'da taalo aaga kussu a'da ö'dö ndama kiga?" ³¹ Kussu ungnko a'da Masala taalo maföonyö tumma na kadu tanno oroko no, illi oogo maföonyö tumma na ömö'di tiya aföonyö tumma noono alinggo iini ya. ³² Taalo ömö'di ma taföonyö jiddi ma nagürüünü 'do a'da ömö'di inggide afa'da ömö'di ka iye ka tageenedene kada soro. ³³ Üürü ömö'di ya taalo ö'dö ndama Masala ya, taalo takambaanya talinggo eema afa ma tiya kungngo."

³⁴ Kikirî ka tiki iini, "O'o nama talaana ungnko üdü ka tageenedene a tatoroko 'do kungngo?" Kikirî ka tagasoro i'i kuurugu i'i co kürö.

Tasoro ma koronggore

³⁵ A Yasu taföonyö a'da eege kagasoro i'i, kini ka toreene nja iini, ikirî ka tiki iini "Namma o'o ka 'Bii'bala ma Tadü'd'dü?"

³⁶ Ömö'di tiki, "I'i ya mada ömö'di eede, amang kede tamma kini."

³⁷ A Yasu tiki, "O'o niji i'i 'bitingngö, tumma dhorro i'i yungngo eema nja o'o 'bitingngö."

³⁸ İkirî ka tiki, "Namma a'a Uugaara." Üürü ku'bu kini kidha.

³⁹ İkirî Yasu ka tiki iini, "Nö'dö a'a ka 'büdhülü ma tümümü kadu, amang ka kadu tanno kisinsoro no tiji 'buugu, anno iji 'buugu no ta kisinsoro."

⁴⁰ İkirî naFariisi könö na kanna kini kete no kaföonyö kiki iini minna, "Ungngo ka kisinsoro afe'de?"

⁴¹ A Yasu tiki eene, "Kada ka takisinsoro taalo tatoroko ka taganna kada koonna. Lakiini kiki aaga a'da kiji aaga 'buugu ya ara tatoroko naada tütü kada ka oona."

10

Yasu i'i ya tadasaana tiya dhorro ya

¹ A Yasu tiki, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di ya taalo inynyo a 'booro ma kidheefe ndama iye ma ondo ya, ara ka kilaana ndama eere miini ya i'i ya tanyooro. ² Illi ömö'di ya inynyo ndama iye ya, i'i ya tadasaana ya dhorro ya. ³ A ömö'di ya afa ka iye ya tafa'da iye iini, a kidheefe taföonyö tumma niini ümmünü kidheefe ka nagereene tanno eene kaföonyö uurugu eege kürö. ⁴ İkirî ka tuurugu kidheefe kürö aaco kene kidha kurna i'i keere kudumma eene ka tussu 'bugeyi yiini. ⁵ Ömö'di ya taalo yeene ya, kasala i'i karünö kitaalo kaco iini keere, kudumma eene ka titaalo kussu 'bugeyi yiini." ⁶ A Yasu tadirina tafeene ma tumma eene, lakiini taalo kinynyo eene ka nanggüdü.

7 İkirî Yasu ka tiki eene afe'de, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, a'a nungngo na inye ma ondo ma kidheefe. 8 Kadu na öö'dö kede kidha 'do no, kanyooro eege kamiini, a kidheefe taalo kaföonyö tumma neene. 9 A'a nungngo na inye, ömö'di ya tigaala kide ya, oolonadene aaco öö'dö kürö aduna kuri. 10 Taalo tanyooro a tunggeene ün'dügüngngö illi ungunu ka nyooro, aara kidheefele agirina, lakiini a'a nö'dö amang kene taluna tefe ka 'di na tigne no.

11 "A'a na tadasaana tiya dhorro ya. A tadasaana ya dhorro ya ara teyi kudumma kidheefele tanno iini. 12 Ömö'di ya asaana a faana ya, taalo a tadasaana ma kidheefe. Lakiini kini ka tasala ti ka tunggunu ka kidheefele arünö inyi kidheefele ku'bu, a ti tūmmü eege maparsaana eege ku'bu. 13 Ömö'di ya asaana a kidheefele a'da taalo ka niini no, ara tarünö kudumma eene taalo ka agu'du i'i ka oona.

14 "Lakiini a'a nungngo na tadasaana tiya dhorro ya, nussu a'a kidheefele neede, a kidheefele neede tussu a'a. 15 Afa ma Pupa ka tussu a'a nussu Pupa, ara a'a teyi ka üüdü ma kidheefele tanno eede. 16 Kidheefele könö kungngo eede kitaalo ka 'booro tiya, ara a'a co tö'dö ana eege afe'de, ka taföonyö tumma neede nuuraana eege koono ka ungodho a tadasaana

unggodho. 17 Niimö ya Pupa tiya eede ka asaana a'a ya, kudumma eede ka tüpü eyi yeede co amang kede taluna afe'de. 18 Taalo ömö'di ma ta'duga kede, lakiini a'a nara tanangnga eege ku'bu ma eyi tiya eede. A türü kungngo eede ma tanangnga eege ku'bu a türü kungngo eede ma tan'dinaga eege ko'do afe'de. Tumma no, na'duga eege ka Pupa tiya eede."

19 A tumma ta'bana ko'do ka Yahüüdü kasümünü njaana ku'bu kudumma tumma tanno. 20 A kadu ana kene kadhabbu tiki, "Na'bu unngngo iini ka üüdü atangga'da ka üüdü, katoodo aaga ka tumma tanno iini amana?"

21 Anno tiki, "Taalo tumma ma ömö'di tiya ana na'bu ka oona eege kungngo. Ara na'bu tambaanya tafa'da ömö'di ya soro ya ka iye?"

Yahüüdü kanu ka Yasu

22 A Taanyara ma tirri ma la ma Masala tadhe ka Örsaliim a'da afele 'buugu, 23 a Yasu takunggunaana ku'bu ka fangga tammo Siliman ka la ma Masala. 24 İkirî Yahüüdü ka tarügü kini ka oona kiki iini, "Ara o'o talüülü unngngo ka iye taagaada? Tirina tumma unngngo dhorro o'o na Almasihi?"

25 İkirî Yasu ka tiki eene, "Nadirina a'a aaga, lakiini aaga taalo kamma ka tumma tanno eede, eema yeede ka talinggo ana eere ma Pupa tiya eede ya, i'i

yungngo ada ka tussu iini.
²⁶ Lakiini taalo aaga kara tamma kede kudumma ada katitaalo ka kidheefele tanno eede. ²⁷ Kidheefele neede kaföonyö tumma neede nussu eege, ko'd'do kede keere. ²⁸ Namana a'a tefe ka 'di ta'billi eene, kitaalo ka taaya 'do, ömö'di ma tamuru eege kede ka nüsö kungngo taalo. ²⁹ Pupa yeede i'i yungngo anangnga eege a'a, i'i yungngo agii'bi kadu nye'd'de kungngo, ömö'di ma tamuru eege ka Pupa tiya eede ka nüsö kungngo itaalo. ³⁰ A'a nja Pupa ka ungodho unungngo."

³¹ Afe'de ikiri Yahüüdü ka tadhifi nüigisi afe'de ma tadiidiri i'i, ³² ikiri Yasu ka tiki eene, "Kiji aaga eema ya a'diila yeede ka tagalinggo ya dhabbu a Pupa ka anangnga a'a, öjö i'i yungngo ada kasaasa tadiidiri a'a kudumma miini ngo?"

³³ A Yahüüdü tiki iini, "Taalo ununggo kasaasa tadiidiri o'o kudumma eema tiya üüdü ka talinggo ya a'diila ya, lakiini kudumma teela Masala nüüdü! O'o na ömö'di ün'dügüngngö na o'o sa ka tümmü eyi yüüdü kada Masala."

³⁴ İkiri Yasu ka tiki eene, "Taalo tumma no ka kirinja ka seriye tiya ada, 'A Masala ka tiki, Aaga namasala'?"

³⁵ A kini kara tümmünü eege a'da 'namasala,' a'da eege kungngo a tumma ma Masala ka öö'dö kene, a

Sorne ma Masala taalo ara taama, ³⁶ Kiki aaga nya ma ömö'di tiya Pupa ka tagesse i'i kada tiya oono dhorro magürünü i'i ka 'büdhülü. Minna agu aaga tümmü a'a a'da a'a neela Masala kudumma eede ka tiki a'da a'a na 'Bii'bala ma Masala? ³⁷ Kede ka titaalo nalinggo linggo na Pupa ya, aaga fa tamma kede. ³⁸ Lakiini na a'a sa ka talinggo ya, salla aaga saga taalo kamma kede, aaga amma ka eema keefe tiya ada kara tussu a'da Pupa ununggo eede, a'a na Pupa." ³⁹ Kasaasa tarefe i'i, lakiini adulu'bi kene ku'bu.

⁴⁰ Afada aco ada'da to ma Ürdün kita Yühanna ka takambeese kide ka dhidha ya anna kide. ⁴¹ A kadu tö'dö kini kadhabbu kiki, "Taalo Yühanna agalinggo nüimö ungodho keefe, lakiini tumma niini ka tiraana ma ömö'di tiya ka tatimin'da." ⁴² A kadu tamma ka Yasu kadhabbu kannaa.

11

Inde na Liyasiri

¹ A maara tümmü ömö'di inggide ana eere a'da Liyasiri ama Beet Aniya, ama daara tammo Mariyom nja inye tammo oono Marsa.

² A Mariyom mo, oogo mungngo muuru kondho ka Yasu ka uune matakuppu ana awu tiya oono, örre yoono i'i yungngo amaara, ana eere a'da Liyasiri.

³ Mikiri Mariyom nja Marsa ka kürünü ka Yasu kiki

iini, "Ka Uugaara, teefe ma o'o yüüdü ka asaasa i'i ya amaara."

4 Ka Yasu ka föönyö tumma no ya iki, "Taalo maara ma inde oogo miini, lakiini tidhindhī ma Masala, amang ka 'Bii'bala ma Masala tidhindhī iini." 5 A Yasu tagasaasa Marsa nja inye tammo oono nja Liyasiri. 6 Lakiini i'i ütū kannā iyyū kide naganuuru keera kini ka aföonyö a'da Liyasiri amaara, 7 ikiri ka tiki a kadalaadene tanno iini, "Aaga ö'dö ungnō tapadaga co Yahüüdiya."

8 İkirī kadalaadene niini ka tiki iini, "Ka Tatalaana kete kungngo kasaasa Yahüüdü tiidi o'o a nügisi ara o'o tagapadaga co kannā afe'de?"

9 İkirī ka tiki a'da, "Taalo uuru ka ungnōdho ka ndanaaya kada'baaga kafünü eera? Ömö'di ka tunggeene uuru kungngo taalo ataseene kudumma iini ka adinö ka töyeene ma 'büdhülü nye'd'de. 10 Ömö'di ya ungnōeene ooso kungngo ya, ataseene kudumma töyeene ka titaalo kini." 11 İki nggeege assa ka tafada iki eene, "Teefe ma angnga Liyasiri arigide, a'a tunggeene naco tiji i'i."

12 İkirī kadalaadene ka tiki iini, "Uugaara, üürü i'i arigide ya ara ta'diila." 13 Yasu ageema tumma inde taalo tarigide ma timin'da, kiki kide a'da füngngö ma tarigide ün'dügünggö.

14 İkirī Yasu ka tirina eene dhorro, "Liyasiri eyi, 15 ka'diila oona eede kudumma aaga amang kada tamma a'da taalo a'a naganna kannā nja iini, aaga fiki'dö angnga co kini kannā."

16 İkirī Tööma yeene ka tümünü i'i a'da Miiso ya, ka tiki a köje tanno a kadalaadene no, "Kico tekere angnga co takaaya nja iini."

Yasu uu'bu naginye na Liyasiri ka eedi

17 İkirī Yasu ka ala kannā aduna Liyasiri ka la ma oofō andatüümö füngngö egüisö. 18 A Beet Aniya ma ku'b'ba ka Örsaliim ana nameele keera, 19 a Yahüüdü kadhabbu kö'dö ka fara kuu'bu Marsa nja Mariyom eege ka eedi kidhi oona ku'bu ma örre tiya eene. 20 Mikiri Marsa ka föönyö a'da Yasu inni ö'dö ya, mikiri ka öö'dö kürö marogo kini ara Mariyom ka tütü ka 'bügöörī.

21 A Marsa tikiri ka tiki a Yasu, "Ka Uugaara, üdü ka taganna kita, taalo örre yeede ara takeyi. 22 Lakiini nütü a'a ka tussu a'da ara Masala tanangnga nümö yüüdü ka asaasa kono ya o'o."

23 İkirī Yasu ka tiki oono, "Ara örre yüüdü tafiki'dö ka inde afe'de."

24 Mikiri Marsa ka tiki iini, "Nussu a'a a'da atafiki'dö ka inde ka uuru ma tafiki'dö tanno eere no."

²⁵ İkirî Yasu ka tiki oono, "A'a nungngo na tefe ka 'dî nja tafikî'dö. Ömö'dî ya amma kede ya ara tefe ka 'dî, munda kini kara teyi. ²⁶ Ömö'dî ya efe ka 'dî amma kede ya, taalo teyi. Namma o'o ka tumma tanno?"

²⁷ Miki iini, "İi, namma a'a Tatalaana, namma a'a a'da o'o na Almasihi, 'Bii'bala ma Masala ya atö'dö ka 'büdhülü ya."

²⁸ Ka Marsa ka tiraana nggeege ya, mikîrî ka tafada maco ka Mariyom matagümmünü oogo mayaaya oogo miki, "Ö'dö Tatalaana asaasa 'buugu ma o'o." ²⁹ A Mariyom tikîrî ka fikî'dö kono ka taföönyö tumma no, marooro ka tunggeene maco ka Yasu. ³⁰ A'da üfürü Yasu tala daara alefe ka 'buugu tiya Marsa ka takoreene nja iini kide ya. ³¹ Ka Yahüüdü na köö'dö kafara ka Mariyom ka 'dî no, kasala oogo ka fikî'dö areere maco kürö, kuurna oogo keere, kiki kide a'da oogo ma co la ma oofa tafara kide.

³² A Mariyom tö'dö ka 'buugu tiya Yasu ka taganna kide ya, kono ka tasala Yasu ya, müürü kini kidha ana küüge miki iini, "Ka Tatalaana, küdü ka taganna kita taalo örre yeede ara takeyi."

³³ Aga Yasu ka iji oogo ka fara a Yahüüdü na öö'dö nja oono no tafara nja oono, oona tö'dö kini ko'do angooro tümmü i'i a

koronggore. ³⁴ İkirî ka tiki, "Katü'bü aaga i'i kiga?"

Kiki iini, "Aayu kolo tassa kide, Uugaara."

³⁵ A Yasu tafara.

³⁶ İkirî Yahüüdü ka tiki, "Aaga assa kini agasaasa i'i nya."

³⁷ Lakiini kadu könö kiki, "I'i afa'da soro ka iye taalo atanangnga Liyasiri keefe ka 'dî?"

Yasu iji Liyasiri ka inde

³⁸ Oona tangooro ka Yasu afe'de öö'dö ka la ma oofa, a misî mungngo ka iye ma tumba. ³⁹ İkirî ka tiki, "Aaga kürünügü misî keere."

A Marsa ma iye tammo Liyasiri mo tiki, "Ka Tatalaana, anda unynya, ungngo iini ka la ma oofa füngngö egüsö."

⁴⁰ İkirî Yasu ka tiki oono, "Taalo a'a niki o'o a'da küdü ka tamma, na o'o tiji tîdhindhî na Masala?"

⁴¹ Kikîrî ka a'dina misî. A Yasu tassa coo'do iki, "Nanangnga a'a ta'diila o'o Pupa yeede, kudumma üüdü ka föönyö tumma neede.

⁴² Nussu a'a a'da ara o'o taföönyö kede a naguuru. Lakiini a'a neema nggeege amang ka kadu tanno kita nja a'a no, tamma a'da o'o nagürünü a'a."

⁴³ Kini ka tiraana nggeege, ikîrî ka alneege ko'd'do iki, "Liyasiri, aayu kürö."

⁴⁴ Ömö'dî ya eyi ya, ikîrî ka öö'dö kürö ka timi'didene ka uune nja iisine ana en'di adimi'didene ka iye a ten'di, ikîrî Yasu ka tiki eene, "Aaga

kildhe eema iini ka oona aaga tafa kini unggeene.”

Ünggü ma tiidi Yasu

⁴⁵ A Yahüüdü könö kadhabbu na öö'dö tassa ka Mariyom no, tiji eema ya Yasu ka tagalinggo ya kamma kini. ⁴⁶ Lakiini kadu könö ana kene keefe tadirina eema a naFariisi ma eema tiya Yasu ka tagalinggo ya. ⁴⁷ A naguugaara ma ka'boge nja naFariisi temmi ka la ma kadüfi ma Yahüüdü ma tiiri tumma no kiki, “Ara angnga takönyö ana ömö'di tiya, iini ka talinggo eema dhabbu keefe. ⁴⁸ Kaja ka tafa kini nggeege ara kadu tamma kini nye'd'de a kadu ma Röoma tö'dö taga'da anyaa maaja nja la ma Masala tiya aja.”

⁴⁹ İkirı könö ana kene ana eere a'da Kiyaafa ya aga uugaara ma ka'boge ka ürüünü tiya miini ya ka tiki, “Taalo aaga kussu niimö 'do, ⁵⁰ taalo aaga kussu a'da a'diila ka ömö'di kara teyi ka üüdü ma kadu amang ka kadu tafa taaya in'dili.” ⁵¹ Lakiini Kiyaafa taalo adiri tumma no ndama eedi tiya iini, kudumma iini kada uugaara ma ka'boge ka ürüünü tiya miini ya, İkirı ka teema ussu a'da Yasu a teyi ka üüdü ma kadu ma Yahüüdü. ⁵² Lakiini taalo a teyi ka üüdü meene ungodho eege, lakiini ka üüdü ma kadu tanno Masala na asanjaana ku'bu ka ajeene no anangnga eege kada ungodho. ⁵³ Ndama uuru tanno

miini no kandawwa fiini ma tiidi i'i.

⁵⁴ Nggeege taalo Yasu aga ungunaana ku'bu 'biini kungngo ka söödö ma Yahüüdü, agala ka tunggeene aco a riifö tiya kete ka dhüile ka anyaa tammo ana eere a'da Afraim mo, ada kamma kide nja kadalaadene tanno iini.

⁵⁵ Aga Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö ma Yahüüdü ka ndakete ya, a kadu ma naanya 'do tö'dö ka Örsaliim ma tindinaana oona ku'bu a'da aleefe uuru ma tirri. ⁵⁶ Kawwa 'buugu ma Yasu kindini ajeene ka la ma Masala kiki, “Kiki aaga nya? Ara tö'dö ka taanyara alla taalo atö'dö?” ⁵⁷ İkirı naguugaara ma ka'boge nja naFariisi ka tiki a'da ömö'di ya tussu 'buugu ma Yasu ya, atiraana a kadu tümümü i'i.

12

Aka masanna kondho ka Yasu ka uune ka Beet Aniya (Matta 26.6-13; Murkus 14.3-9)

¹ Ka füngngö ka ndöreene iidümmü afünü ungodho ma Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö, İkirı Yasu ka öö'dö ka Beet Aniya ka 'di tiya Liyasiri yiini ka tiji i'i ka inde ya. ² Kadagüüni ada eema ma kuri ma ooso iini, a Marsa oogo mungngo malinggo ada eene, a Liyasiri taguri nja eene. ³ Mikiri Mariyom ka 'duga sügü'de ma kondho a kadu kaana kagu'daana agalinggo adene ana nardiin ya dhorro ya, masanna ka

Yasu ka uune ma'bunaanago ana awu ma üüdü tiya oono a 'bügöörī tafilli a kondho. ⁴ İkirī Yahüüsa Askaryüüti, ya tatalaadene ya, assa ka tūmmünü Yasu a kadu ya ka anu kide, ⁵ "Taalo a'diila aja katenege a kondho tammo ana nakajine kö'dö na miya kiidoona kanangnga a kadu tanno eema ka titaalo kene no?" ⁶ Taalo i'i atiraana nggeege a'da i'i ya ana 'bangnga meene, lakiini kudumma iini kada tanyooro i'i yungngo ümmü njoko ma gürüüsü, anggona kide ma eyi tiya iini.

⁷ İkirī Yasu ka tiki, "Aaga fa kono, oogo mafa ka kondho tammo ma uuru ma tatü'büdene tanno eede. ⁸ Kadu na eema ka titaalo kene no kaneene nja aaga turi kungngo, lakiini a'a taalo nara taneene nja aaga turi."

⁹ A Yahüüdü kadhabbu taföönyö a'da Yasu ungnö ka Beet Aniya, kikirī ka co tassa kini kara kaco tassa ka Liyasiri tiya Yasu ka anangnga i'i ka fiki'dö ndama inde. ¹⁰ I'i yungngo a naguugaara ma ka'boge kadimi'di tumma ma tiidi Liyasiri afe'de. ¹¹ Kudumma ma Liyasiri Yahüüdü kadhabbu ka ungnöene kaco ka Yasu kamma kini.

Yasu inynyo Örsaliim

(Matta 21.1-11; Murkus 11.1-11; Lüüka 19.28-40)

¹² İkirī kadu na öö'dö ka Örsaliim ka taanyara no,

kaföönyö a'da Yasu inni ara tö'dö kannu. ¹³ Kikirī ka a'buna iisine ma naafa ma tamuru koreene nja iini kidihe kiki, keema a'da,

"Tidhindhi."

"Aaga nangnga baraka ka ömö'di tiya ara tö'dö ana eere ma Uugaara ya."

"Aaga nangnga baraka ka Uugaara ma Israyil."

¹⁴ İkirī ka tuna 'bing kisine aka kide afa ma tiya sorne ka tiki ya kungngo,

¹⁵ "Fa tari'ba, 'badaada ma Sahyüün, assa, uugaara yüüdü tunggunu atö'dö aka ka 'bing kisine tiya idhilli ya."

¹⁶ Ka uuru tanno miini no taalo kadalaadene niini kussu nümö miini illi eene kadagügi i'i kini ka tafünügünja ko'do, sorne ageema tumma miini, eege kagalinggo ada eema ya iini.

¹⁷ Kadu na kunggeene nja iini no kini ka tagümmünü Liyasiri kürö ndama la ma oofu iji i'i ndama inde kadünügü tumma miini co kadu. ¹⁸ A kadu tö'dö kürö kadhabbu koreene nja iini kudumma eene ka taföönyö a'da i'i agalinggo eema keefe. ¹⁹ İkirī naFariisi ka teemaana ka oona ungnögdho eege, "Taalo nümö maaja

kara talinggo, aaga assa ka kadu in'dili ka tuurna i'i keere nya."

Yasu eema tumma ma inde tanno iini

²⁰ A kadu ma Yünan kagöö'dö nja kadu tanno köö'dö ka Örsaliim ka uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Erüdü. ²¹ Köö'dö ka Filibüs ya ma Beet Sayida ka Jaliil ya kiki iini, "Ömö'di eede, kasaasa unngo tassa ka Yasu." ²² İkirı Filibüs ka tirina Andraws, a Filibüs tunggeene nja Andraws ka tirina a Yasu.

²³ İkirı Yasu ka tiki eene, "Uuru ma 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ka ndö'dö miini ka tafünügünja ko'do. ²⁴ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, üürü taalo ndanüye ma tinggile ka asuli ka 'büdhülü keyi ya, a tütü unggodho eege. Lakiini kene ka teyi ya, kara tö'dö ana iye kadhabbu. ²⁵ Ömö'di ya asaasa eyi yiini ya ara taama, ömö'di ya a'düsünü eyi yiini ka 'büdhülü tiya, ara tafa kene ma tefe ka 'di ta'billi. ²⁶ Ömö'di ya asaasa talinggo ada a'a ya, fa kini uurna a'a keere, kita eede ka tanna kide ya, ara talinggo ada a'a, ömö'di ya alinggo ada a'a ya, ara Pupa yeede tamünügü i'i ko'do.

²⁷ "Kalullu oona eede a 'bitingngö ara a'a tiki nya? Ara a'a tiki a'da, 'Pupa yeede, oolona a'a ka uuru tanno'? Kaw, kudumma tumma tanno, eege kungngo eede ka öö'dö ka uuru tanno.

²⁸ Pupa yeede, fa ka eere tiya üüdü idhindhı."

A tumma tö'dö ndama 'dotombo'do, "Nanangnga a'a i'i ka tidhindhı nara tafa kini idhindhı afe'de." ²⁹ A kadu na kanna kide no kataföönyö kiki a'da baana ma tombo'do, anno tiki a'da tadhangga ageema nja iini.

³⁰ İkirı Yasu ka tiki, "Taalo tumma no kö'dö kudumma ma a'a, eege kö'dö kudumma aaga. ³¹ A 'bitingngö uuru no, uuru ma kadu ma 'büdhülü ka tagümmü adene eege kungngo, a 'bitingngö uuru no ara uugaara ma 'büdhülü atasorodene. ³² Kede ka ta'digi coo'do ndama 'büdhülü, ara a'a tagufu kadu nja a'a nye'd'de kungngo." ³³ Atiraana nggeege ma tala eege ka inde tanno iini kara teyi no.

³⁴ A kadu nye'd'de tiki iini, "Kaföönyö unngo ka seriye ka tiki a'da, Almasihi ara tütü ka 'di ta'billi, o'o sa köö'dö nya niki a'da ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ara ta'digi coo'do? 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ya i'i ya mada?"

³⁵ İkirı Yasu ka tiki eene, "Ara töyeene tagünü nja aaga idhilli, aaga unggeene ka töyeene i'di ndüüli tanggaaga tala aaga ka oona, kudumma ömö'di tiya unggeene ka ndüüli ya taalo ussu 'buugu yiini ka tunggunu co ya. ³⁶ Aaga ümmü töyeene ana eedi dhorro, kudumma eene kungngo ada 'bitingngö amang kada ta laala tiya töyeene." Ka

Yasu ka alneege nggeege ya, ungeene itaalo.

Yahüüdü kanu ka tamma ka Yasu

³⁷ A'da agalinggo ada eema keefe ya eene kidha 'do, kassa kitaalo kamma kini. ³⁸ Afa ma tumma tanno ne'bi Asaiya ka tiraana no ka timin'da iki,

“Ka Uugaara, mada i'i yungngo amma ka tumma tanno aja?

A mada i'i yungngo a niisö tanno Masala ka alanja iini ungnogo?”

³⁹ Taalo kambaanya tamma kini kudumma Asaiya ka tiki afe'de,

⁴⁰ “Masala ma'binynyi eege ka iyye manangnga eege ka takidhö ka nanggeedi, amang kene tafa tiji 'buugu ana iyye tanno eene, kafa tussu eema a nanggeedi tanno eene, amang kene tafada na a'a toolona eege.”

⁴¹ Asaiya adiri tumma no kudumma iini ka tasala tidhindhi ma ta'diila tanno Yasu, adageema tumma miini.

⁴² Lakiini naguugaara ma Yahüüdü kadhabbu ka eyi tiya eene kamma ka Yasu. Lakiini eege taalo kasaasa kadu ka tussu iini, kudumma eene kari'ba a naFariisi i'di tasoro eege ka la ma talaana. ⁴³ Eege

kasaasa kadu ka tafünügü eege ko'do dhabbu kii'bi tafünügü ko'do na Masala.

⁴⁴ İkirı Yasu ka alneege ko'd'do iki, “Ka ömö'di ka tamma kede ya, taalo i'i ya amma kede sugi, lakiini i'i amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya. ⁴⁵ Ömö'di ya iji a'a ya, iji ömö'di ya agürünü a'a ya. ⁴⁶ A'a na töyeene tanno ö'dö ka 'büdhlülü no, ömö'di ya amma kede ya taalo tanna ka ndüüli.

⁴⁷ “Ömö'di ya föönyö tumma neede assa ka titaalo amma kide ya, taalo a'a natümmü i'i. Kudumma eede taalo a'a nö'dö tümmü kadu ma 'büdhlülü, a'a nö'dö toolona kadu ka 'büdhlülü. ⁴⁸ Ömö'di ya anu kede itaalo amma ka tumma tanno eede ya, ömö'di ma tümmü i'i inggide, a tumma neede ka tiraana no katümmü i'i ka uuru tanno eere no. ⁴⁹ Taalo a'a neema tumma ma eyi tiya eede, lakiini Pupa ya agürünü a'a ya, i'i yungngo anangnga tumma a'a a'da nöö'dö tatiraana neema iini. ⁵⁰ A'a nussu a'da tumma niini, eege ka tefe ka 'di ta'billi. A tumma neede ka teema no ara a'a tatiraana afa ma tiya Masala ka tiki ya kungngo.”

13

Yasu agunu kadalaadene niini ka uune

¹ Ka Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö ka ndakete ya, a'da ussu Yasu a'da uuru

miini ka ndunggeene ka 'büdhülü ma co ka Pupa tiya iini. I'i asaasa kadu niini na ka 'büdhülü no asaasa eege dhorro ta'billi. ² Ka Yasu ka ndemmi ooso kungngo ma tagu eema nja kadalaadene tanno iini, ikiri Ebliisi ka iisini Yahüüsa Askaryüüti 'bii'bala ya Samaan, ya ümmünü Yasu a naguugaara. ³ A Yasu ussu a'da Pupa yiini ümmünü eema iini ka niisö nye'd'de. Ussu a'da i'i ödö ndama Masala ara tapadaga ka Masala afe'de. ⁴ Ikiri ka fiki'dö ka kuri akirnö ten'di miini, aramba dhiiri niini a ten'di. ⁵ Ikiri ka tuuru 'büüdi ka dho agunu kadalaadene niini ka uune, uppu a ten'di tammo iini ka mi'di dhiiri iini mo.

⁶ Kini ka ndö'dö ka Samaan Bütrüs ya, ikiri Samaan ka tiki iini, "Ka Tatalaana, ara o'o tagunu a'a ka uune?"

⁷ Ikiri Yasu ka tiki iini, "O'o 'bitingngö ya, taalo o'o nussu niimö yeede ka talinggo ya, lakiini ara o'o saga tussu taka öccö."

⁸ Ikiri Bütrüs ka tiki iini, "Taalo o'o nara tagunu a'a ka uune 'do."

A Yasu tiki iini, "Kede ka titaalo natagunu o'o ka uune ya, taalo o'o nara toso ka niimö nja a'a."

⁹ Ikiri Samaan Bütrüs ka tiki, "Ka Tatalaana, fa tagala a'a ka uune unggodho eege, agala a'a ka iisine nja üüdü afe'de."

¹⁰ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Ömö'di ya agoodene ya, a tinsili ka oona 'do, taalo ama tagoodene ka oona nye'd'de, illi uune sugi, kinsili aaga lakiini taalo aaga nye'd'de kinsili ka nanggeedi." ¹¹ Yasu iki a'da, "Taalo aaga nye'd'de kinsili ka nanggeedi," kudumma iini ka tussu a'da mada i'i yungngo atümmünü i'i a naguugaara.

¹² A kini ka ndagala eege ka uune agirni ten'di iini ka oona afada aco a 'buugu ma kuri, iki eene, "Kussu aaga niimö yeede ka talinggo ana aaga ya? ¹³ Kümmünü aaga a'a a'da 'Tatalaana' nja 'Uugaara,' a'da tumma dhorro kudumma a'a namiini. ¹⁴ A 'bitingngö a'a na Uugaara nja Tatalaana nagunu a'a aaga ka uune, aaga tekere aaga kunu ajeene ka uune. ¹⁵ Nala a'a aaga ka fiini miini amang kada talinggo afa meede ka tagalinggo ada kungngo. ¹⁶ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, taalo ömö'di ya linggo ya agii'bi ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya, a tafiini taalo agii'bi ömö'di ya agürünü i'i ya. ¹⁷ A 'bitingngö sa aaga tussu fiini ya dhorro ya, ara aaga taluna baraka kada kara talinggo iini."

¹⁸ "Taalo a'a neema tumma aaga nye'd'de, nussu a'a kadu neede ka tagesse eege no, lakiini tumma na Sorne ma Masala ka takiki no kara co ööye miini a'da,

'Ömö'di ya agu kuri yeede ya apadaga kede alinggo a'a.'¹⁹ Ara a'a tadirina aaga 'bitingngö a'da küfürü tüünidene, amang kene kara tö'dö aaga tamma a'da a'a namiini.²⁰ Tumma dhorro ara a'a tadirina aaga, ka ömö'di tiya amma ka kadu tanno eede ka kürünü eege no, amma kede, ömö'di ya amma kede ya, i'i ya amma ka ömö'di tiya agürünü a'a ya."

Yasu eema tumma ma tümümü adene tanno iini
(Matta 26.20-25; Murkus 14.17-21; Lüüka 22.21-23)

²¹ Ka Yasu ka ndageema tumma ya, oona tarooro ka ta'deedene kini, ikiri ka tiki eene, "Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'di inggitta ana kada atümmü a'a ümmünü a'a a kadu."

²² Ikiri kadalaadene ka tasalaana ka oona ungodho eege, kadhere taalo kussu ömö'di yiini ka teema kini ka oona ya.²³ A tatalaadene inggide a Yasu ka asaasa i'i, emmi kini kete.²⁴ Ikiri Samaan Bütrüs ka tage'de i'i ana üüdü indini i'i, "Mada i'i yungngo iini ka teema kini ka oona?"

²⁵ Ikiri tatalaadene ya miini ya ka tasigi ka Yasu kete indini i'i, "Tatalaana, mada i'i ya miini ungoro sii?"

²⁶ Ikiri Yasu ka tiki iini, "Ömö'di yeede ka tata miteene ka kala nanangnga iini ya." Ikiri Yasu ka tindi miteene ata ka kala anangnga a Yahüsa Askaryüüti 'bii'bala ya

Samaan.²⁷ Ka Yahüsa ka ndagu miteene ya, ikiri Ebliisi ka taka kini, ikiri Yasu ka tiki iini, "Üüni nümo yüüdü ka asaasa talinggo ya, nafa tadoono ku'bu."²⁸ A kadu na emmi ma tagu eema no, taalo kussu a'da i'i iki iini nggeege amana?²⁹ A Yahüsa i'i yungngo amünügü njoko ma gürüüsi eene, kiki'i ka tiki kide a'da Yasu agürünü i'i a'da aaco tana eema ma taanyara nja iini kara co tagona eema a kadu tanno eema ka titaalo kene no.³⁰ Ka Yahüsa ka tamü miteene, arooro kico kürö a'da aga ooso 'buugu.

Tumma na issi no

³¹ Kini kico kürö ikiri Yasu ka tiki, "Bitingngö ara 'Bii'bala ma Tadü'd'dü tafünügünja ko'do, a Masala tafünügü ko'do kini.

³² Üürü tidhindhī na Masala kungngo iini ka oona, ara Masala tanangnga 'Bi'bala ka tidhindhī ana oogo, mara tanangnga i'i ka tidhindhī areere.³³ Laala eede, taalo a'a nara tagünü nja aaga dhabbu. Ara aaga saga tawwa a'a taalo aaga ka taluna a'a afa ma tiya eede ka tirina a Yahüüdü ya kungngo, ara a'a tadirina aaga 'bitingngö. 'Buugu yeede kico ya, taalo aaga ka tö'dö kide.

³⁴ "Ara a'a tadirina tumma na issi no aaga, aaga asaasa ajeene afa meede ka asaasa aaga kungngo, aaga asaasa ajeene.³⁵ Kada kasaasa ajeene ya, ara kadu nye'd'de

kungngo tussu a'da aaga kadalaadene tanno eede."

Yasu eema tumma ma ta'düsünü i'i na Bütrüs
(*Matta 26.31-35; Murkus 14.27-31; Lüüka 22.31-34*)

³⁶ İkirî Samaan Bütrüs ka tiki iini, "Ara o'o co kiga sii Uugaara?"

A Yasu tiki iini, "Buugu yeede kara co ya taalo o'o nara tambaanya co eede keere 'bitingngö, lakiini ara o'o saga co eede keere ka uuru töccö."

³⁷ İkirî Bütrüs ka tiki iini, "Ka Uugaara, minna tagu a'a nitaalo natambaanya co üdü keere 'bitingngö? Namma a'a ka teyi ka üdü ma o'o."

³⁸ A Yasu tiki iini, "Ara o'o teyi ka üdü ma a'a? Tumma dhorro eege kungngo eede ka tadirina o'o, ka dhimbî ka tufürü tafara ya, ara o'o ta'düsünü a'a tiidoona."

14

Yasu a fiini ma co ka Pupa

¹ "Aaga fa ta'deedene ka nanggeedi. Aaga amma ka Masala aaga tamma kede afe'de. ² Naala kungngo ka 'dî tiya Pupa tiya eede dhabbu, üürü taalo nggeege, taalo a'a nagadirina aaga ara a'a co tindinaana 'buugu kada ku'bu. ³ A kede kara co, naco tindinaana 'buugu ada ku'bu ya, nafada nöö'dö ta'duga aaga nja a'a, aaga co tanna ka 'buugu ya kara co tanna kide ya nja a'a. ⁴ Kussu aaga fiini ma 'buugu tiya eede kara co ya."

Yasu a fiini ma co ka Pupa

⁵ İkirî Tööma ka tiki iini, "Ka Tatalaana, taalo ungnko kussu kita üüdü kara co ya, ara ungnko tussu fiini nya?"

⁶ A Yasu tiki iini, "A'a nungngo na fiini, a'a nungngo na dhorro nja tefe ka 'dî. Taalo ömö'dî ma co ka Pupa illi ndama a'a.

⁷ Kada kussu a'a dhorro ya, ara aaga tagussu Pupa yeede afe'de. Ndama uuru tanno kussu aaga i'i aaga tadinö kini."

⁸ A Filibüs tiki iini, "Ka Uugaara, la ungnko ka Pupa sugi."

⁹ İkirî Yasu ka tiki iini, "Ka Filibüs, naneene a'a nja aaga magaada 'do na o'o saga taalo nussu a'a? Ömö'dî ya adinö kede ya, i'i ya adinö ka Pupa, na o'o saga tiki a'da la ungnko ka Pupa nya?"

¹⁰ Taalo o'o namma a'da a'a na ka Pupa a Pupa ungnko eede? Tumma neede ka teemaga co o'o no, taalo a'a neema eege ndama eyi tiya eede, lakiini Pupa ya anna kede ka oona ya, i'i yungngo alinggo linggo niini.

¹¹ "Aaga amma ka tumma tanno eede kede ka tiki aaga a'da a'a na ka Pupa a Pupa ungnko eede. Lakiini üürü aaga taalo kamma kede, aaga amma kudumma linggo ka eyi tiya iini. ¹² Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ömö'dî ya amma kede ya a talinggo eema yeede ka talinggo ya, kara tüüni kii'bi i'i kudumma eede kara tunggeene naco ka Pupa tiya eede. ¹³ A nïmö

yaada ka asaasa ana eere tiya eede ya, ara a'a talinggo amang ka Pupa tindhiginja ko'do ka 'Bii'bala. ¹⁴ Kada kara tasaasa niimö öccö ana eere tiya eede ara a'a talinggo.

Yasu eema tö'dö ma Koronggore tiya Insili ya

¹⁵ "Kada katasaasa a'a ara aaga tummu tumma neede. ¹⁶ Ara a'a tarangnga Pupa yeede anangnga Tatamünügü ko'do öccö aaga aneene nja aaga ta'billi, ¹⁷ i'i ya Koronggore ma timin'da ya. Ya kadu ma 'büdhlü taalo ka tambaanya tamma kini ya, kudumma eene taalo kiji i'i kitaalo kussu i'i. Lakiini aaga kungngo kussu i'i, kudumma iini ara tütü nja aaga ana kada ka oona. ¹⁸ Taalo a'a nara tinyi aaga ku'bu kada nagüülö, ara a'a tafada nöö'dö kada. ¹⁹ A fungngö idhilli kungngo, taalo kadu ma 'büdhlü kara tiji a'a, lakiini aaga kungngo katassa kede, kudumma eede ka eefe ka 'di, aaga tefe ka 'di tekere. ²⁰ Ka uuru tanno miini no, ara aaga tussu a'da a'a na ka Pupa tiya eede, aaga kungngo eede, a'a nungngo ada. ²¹ Ömö'di ya amma ka tumma tanno eede afa kide i'i ya asaasa a'a, ömö'di ya asaasa a'a ya, a Pupa yeede tasaasa i'i, a'a tasaasa i'i nadele oona neede iini."

²² İkirı Yahüsa, (taalo Yahüsa Askaryüüti i'i ya miini) ka tiki iini, "Ka Tatalaana, minna agu o'o

nadele oona ungnö nitaalo natatele oona a kadu ka 'buugu koono 'do?"

²³ A Yasu tiki iini, "Ömö'di ya asaasa a'a ya, ara taföonyö talaana neede. A Pupa yeede tasaasa i'i, ungnö tö'dö kini ma taneene nja iini. ²⁴ Ömö'di ya taalo asaasa a'a ya, taalo ataföonyö talaana neede, a tumma no taalo neede, tumma na Pupa yeede ka kürünü a'a iini.

²⁵ "Nadirina tumma aaga 'bitingngö a'da naleefe a'a nja aaga. ²⁶ Lakiini Tatamünügü ko'do, Koronggore ya Insili ya, ya Pupa tiya eede ka tagürünü i'i ana eere tiya eede, i'i yungngo ara talaana aaga, aaga tagiigi eema yeede ka tagadünügü aaga ya nye'd'de kungngo.

²⁷ "Ara a'a tinyi ta'diila kada ku'bu, nanangnga ta'diila neede aaga taalo atafeene afa ya kadu ma 'büdhlü kamana aaga kungngo, aaga fa ta'deedene ka nanggeedi aaga tafa tari'ba. ²⁸ Kaföonyö aaga eede ka tiki aaga a'da, 'Ara a'a tunggeene na saga tafada nöö'dö kada.' A kada ka tasaasa a'a ara aaga tagadhodho kudumma eede ka tiki a'da ara a'a co ka Pupa kudumma Pupa adhabbu a'a. ²⁹ Nilli a'a ka tirina aaga 'bitingngö a'da üfürü tüünidene amang kene tara tüünidene, aaga tamma kide. ³⁰ Taalo a'a nara tema tumma nja aaga dhabbu kudumma uugaara

ma 'bühülü ara tö'dö, lakiini i'i taalo uugaara ma a'a, ³¹ lakiini amang ka kadu ma 'bühülü tussu a'da nasaasa a'a Pupa, a tumma na Pupa ka tirina a'a no nalinggo a'a iini.

"Aaga fiki'dö angnga tunggeene ndama kita.

15

Yasu i'i ya taki'bim'bi tanno dhorro no

¹ "A'a na taki'bim'bi tanno dhorro no, a Pupa yeede i'i ya yungngo afa ka ki'bim'bi.

² Seldhe yeede ya taalo ana iye ya adhege i'i co, a seldhe ya ara tana iye ya indinaanago amang kini tana iye dhabbu. ³ A 'bitingngö kinsili aaga kudumma a tumma tanno eede ka tirina aaga no. ⁴ Aaga amma'da kede afa ma a'a nja aaga kungngo, seldhe taalo ara teene unggodho i'i illi kini ka tütü kada ki'bim'bi, aaga kafigi nggeege, kada kati-taalo kamma'da kede ya, taalo aaga kara tö'dö keere ana iye.

⁵ "A'a na taki'bim'bi aaga ka naseldhe, ömö'di ya ütü nja a'a ya a'a tütü kini, atö'dö a tööyö dhabbu, lakiini kede ka titaalo ya, taalo aaga kara tüüni näämö.

⁶ Ömö'di ya taalo ütü nja a'a ya, i'i afeene nja seldhe tiya kadhifinja co arume, naseldhe na miini no ka'dugadene kadhifinja ka issi kafinne. ⁷ Kada kara tütü nja a'a a tumma neede tütü kada, näämö yaada

ka tasaasa ya, ara aaga taluna. ⁸ Ara Pupa yeede tidhindhi kada ka tö'dö ana iye dhabbu, nggeege ara aaga ta kadalaadene tanno eede.

⁹ "Nasaasa a'a aaga afa ma Pupa tiya eede ka asaasa a'a kungngo, 'bitingngö aaga tütü ka tasaasa ma a'a. ¹⁰ Kada kara tafa ka tumma tanno eede, ara aaga tütü ka tasaasa tanno eede, afa meede ka afa ka tumma tanno Pupa tiya eede nütü ka tasaasa tanno iini. ¹¹ A'a nadirina aaga nggeege amang ka dhodho tanno eede tütü kada a dhodho tanno ada tatüümü.

¹² Tumma neede eege kungngo, a'da aaga tasaasa ajeene afa meede ka asaasa aaga kungngo. ¹³ Taalo

tasaasa ma tidhindhi afa ma tanno kungngo, ma ömö'di ka tüpü eyi yiini eyi ka üüdü ma kateefe miini. ¹⁴ Aaga ka kateefe ma a'a, kada kara talinggo a tumma tanno eede ka anangnga aaga no.

¹⁵ Taalo a'a nara tümünü aaga a'da kasaga ndama uuru tanno, kudumma a tasaga taalo ussu näämö ya ömö'di tiya iini ka talinggo ya nye'd'de. Lakiini ara a'a tümünü aaga a'da kateefe ma a'a, kudumma eede ka tirina eema nye'd'de yeede ka taföönyö ka Pupa tiya eede ya aaga. ¹⁶ Taalo aaga kungngo kagesse a'a, lakiini a'a nagesse aaga nagürünü aaga ma co tö'dö ana iye tanno ara teene ta'billi no, näämö yaada ka asaasa ana

eere tiya eede ya, ara Pupa tanangnga aaga. ¹⁷ A tumma neede eege kungngo, aaga tasaasa ajeene dhorro.

Kadu ma 'bühülü taalo kasaasa kadalaadene

¹⁸ "Ka kadu kara takirimi aaga, aaga tagiigi a'da kagakirimi a'a ka dhidha.

¹⁹ Kada kara ta kadu ma 'bühülü ya, ara kadu ma 'bühülü tasaasa aaga kada kadu tanno eene. Kudumma eede ka tagesse aaga ka 'bühülü, aaga taalo kama iini afe'de i'i yungngo a kadu ma 'bühülü kanu kada.

²⁰ Aaga agiigi tumma neede ka tageema nja aaga no, 'Taalo ömö'di ya alinggo ya agii'bi ömö'di yiini ka talinggo nja iini ya.' Kene ka takirimi a'a ya, kara takirimi aaga afe'de, a kene kara taföonyö talaana neede ya, kara taföonyö tumma naada. ²¹ Kara talinggo ana aaga nggeege nye'd'de kungngo kudumma eere tiya eede, kudumma eene taalo kussu ömö'di ya agürünü a'a ya. ²² Kede kara tafa tagöö'dö nadageema nja eene ya, taalo tatoroko ka tagöö'dö kene ka oona, lakiini 'bitingngö taalo niimö ma takara kene ka oona iini afe'de, kudumma eene ka ndaföonyö. ²³ Ömö'di ya kirimi a'a ya, i'i ya akirimi Pupa yeede afe'de.

²⁴ Kede ka tafa tagalinggo eema kene ka söödö ya, a'da taalo ömö'di könö agalinggo nggeege, taalo

tatoroko ka töö'dö kene, lakiini eege 'bitingngö ka adinö ka eema keefe, kassa ka tütü kadakirimi a'a, nja Pupa tiya eede. ²⁵ Lakiini amang ka tumma tanno kakirinja ka Sorne ma seriye tiya eene ya tö'dö timin'da, 'Eege kakirimi a'a a'da taalo nagüüni tatoroko.'*

²⁶ "Ka Tatamünügü ko'do ka öö'dö, yeede kara tagürünü kada ndama Pupa, Koronggore ma timin'da ya icci kürö ndama Pupa ya, i'i yungngo ateema tumma ma a'a. ²⁷ Lakiini aaga tekere ara aaga teema tumma ma a'a co a kadu kudumma ada kada kaneene nja a'a ka dhidha.

16

¹ "Nadirina a'a tumma no aaga in'dili kungngo ii'di aaga tapadaga keere ka tumma tanno eede. ² Ara aaga sa kadasorodene ka naala ma talaana, tumma dhorro uuru kinggide kara sa köö'dö, a kadu na kirina aaga no tiki kide a'da eege kalinggo ada a Masala.

³ Eege kalinggo nggeege kudumma eene katitaalo kussu Pupa yeede kitaalo kussu a'a. ⁴ Nadirina a'a tumma no aaga, amang ka uuru tanno miini no kara tö'dö, aaga tagiigi a'da nagadirina a'a aaga, taalo a'a nagadirina aaga ka dhidha kudumma eede ka taleefe taganeene nja aaga.

Linggo na Koronggore tiya Insili ya

* 15:25 15.25 Tüüsü ma nakaaru 35.19; Tüüsü ma nakaaru 69.4

5 "A 'bitingngö ara a'a tunggeene naco ka ömö'di tiya agürünü a'a ya, taalo ömö'di öccö ana kada tindini a'a a'da, 'Ara o'o co kiga?' 6 Kudumma eede ka tiri tumma no, aaga tümümü nanggeedi. 7 Lakiini ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, agala ka'diila nja aaga eede kara tunggeene adha, kede ka titaalo nunggeene, taalo Tatamünügü ko'do ya afa kada ya ara tö'dö, lakiini kede kara tunggeene ara a'a tagürünü i'i kada. 8 A kini kara tö'dö ya, aala tatoroko ma kadu ma 'büd'hülü eene nja ta'diila nja tahükümü tanno Masala. 9 Kudumma tatoroko, kudumma eene taalo kamma kede. 10 Kudumma eene taalo kümümü tumma ma Masala ta'diila, yungngo eede kara tunggeene naco ka Pupa, aaga taalo ka tiji a'a afe'de. 11 Kudumma tahükümü, asa uugaara ma 'büd'hülü tahükümüdene.

12 "Tumma kungngo eede kadhabbu eede ka asaasa tadirina aaga, lakiini aaga 'bitingngö ya, taalo aaga kara tambaanya eege. 13 Aga Koronggore ma timin'da ya kara tö'dö, assa ka talaana aaga ka eema tiya timin'da ya nye'd'de kungngo. Kudumma iini taalo eema tumma ma eyi tiya iini, lakiini i'i ara teema tumma niini ka taföönyö no, ara teema nja aaga ma niimi tiya tö'dö ya. 14 I'i ara tindhigi a'a ko'do, kudumma iini ka

ama tumma neede adünügü aaga. 15 Eema ya ka Pupa tiya eede ya nye'd'de yeede i'i ya miini. Yungngo eede ka tiki aaga a'da Koronggore ara ta'duga tumma kede anangnga aaga ka tussu eege.

Fara ara tatem'bele kada dhodho

16 "Amussu kungngo ya taalo aaga kara tiji a'a, amussu kungngo afe'de ara aaga tiji a'a." 17 İkirı kadalaadene niini könö ka tindini ajeene unggodho eege kiki a'da, "Minna yungngo iini ka teema iki a'da, 'Amussu kungngo taalo aaga kara tiji a'a, amussu kungngo ara aaga tiji a'a,' ana 'Kudumma eede kara co ka Pupa?'" 18 Kindini ajeene kiki a'da, "Minna i'i yungngo ana eere a'da, 'Idhilli unngo?' Taalo angnga kussu niimö yiini ka teema ya."

19 İkirı Yasu ka tussu a'da eege kasaasa tindini i'i, İkirı ka tiki eene, "Aaga kindini ajeene ma niimö tiya eede ka teema ya, 'Idhilli kungngo taalo aaga kara tiji a'a, idhilli kungngo ara aaga tiji a'a?'" 20 Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, ara aaga sa kafara, aaga tüünü ngooro ara kadu ma 'büd'hülü katadhodho. Ara aaga tadinigöögö aaga tiki iye ku'bu, lakiini tadinigöögö naada no kassa ka ta'bele kada dhodho. 21 Aka kara teene 'bii'bala a tin'd'di, kudumma uuru ma teene

tanno oono ka ndö'dö, lakiini ka 'bii'bala kara teene-dene ya, müürü ma tin'd'di miini kono ka tadhodho kudumma oono ka tageene ada ömö'di ka 'büdhülü.²² A 'bitingngö aaga kafigi nggeege, kadinigöögö aaga 'bitingngö lakiini kede ka tafada ya, ara nangeedi naada sa katadhodho ömö'di ma ta'duga kada kungngo itaalo.

²³ “Ka uuru tanno miini no, taalo aaga ka tasaasa niimö kede, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, niimö yaada katasaasa ka Pupa ana eere tiya eede ya, ara tanangnga aaga.²⁴ Ta'bitingngö taalo aaga karangnga niimö öccö ana eere tiya eede, aaga arangnga ara tananja aaga amang ka dhodho tanno ada tatiimö.

²⁵ “Nadiri a'a tumma aaga a tafeene ma tumma ün'dügüngngö, lakiini uuru kinggide kassa ka öö'dö taalo a'a nara teema a tafeene ma tumma nja aaga, ara a'a teema tumma ma Pupa tiya eede nja aaga 'biini kungngo.²⁶ Ka uuru tanno miini no ara aaga tarangnga ana eere ma a'a taalo a'a natiki a'da ara a'a tarangnga Pupa ka üüdü ma aaga.²⁷ Kaw, Pupa ka eyi tiya iini kungngo ya, asaasa aaga kudumma ada ka asaasa a'a, aaga tamma a'da a'a nöö'dö ndama Pupa.²⁸ A'a nö'dö ndama Pupa nöö'dö ka 'büdhülü, a 'bitingngö ara a'a tinyi 'büdhülü ku'bu napadaga ka

Pupa.”

²⁹ İkirı kadalaadene niini ka tiki iini, “O'o 'bitingngö neema o'o tumma dhorro, taalo o'o neema eege a tafeene ma tumma.³⁰ A 'bitingngö kussu ungngo a'da nussu o'o eema nye'd'de kungngo, na o'o taalo nama ömö'di ka tindini o'o ma niimö 'do, i'i yungngo iidi ka tamma a'da nö'dö o'o ndama Masala.”

³¹ İkirı Yasu ka tiki eene, “Sa aaga tamma keere kungngo.³² Uuru kinggide kara tö'dö, eege ka ndö'dö 'bitingngö, aaga sa ka tanyala njaana ku'bu, ömö'di tapadaga co 'buugu tiya iini ungodho i'i aaga tinyi a'a ku'bu ungodho a'a, lakiini taalo a'a nara taneene ungodho a'a kudumma ma Pupa tiya eede ataneene nja a'a.

³³ “Nadirina a'a eema ya aaga amang kada taluna ta'diila kede, ara aaga tadhügürü ka 'büdhülü tiya, lakiini aaga fa tari'ba, nagii'bi a'a türü ma 'büdhülü.”

17

Yasu afara ka Masala ma eyi tiya iini

¹ Ka Yasu ka tiri tumma no ya, assa co 'dotombo'do iki,

“Pupa, asa uuru tö'dö, indhigi 'Bii'bala yüüdü ko'do amang kini tafünügü o'o ko'do.² O'o nanangnga tauugaara ma kadu nye'd'de iini, amang kini tanangnga tefe ka 'di ta'billi a kadu nye'd'de

nüüdü ka anangnga iini no. ³ A tefe ka 'di ta'billi meene ka tussu a'da, o'o na Masala tammo dhorro mo unggodho mo, kussu Yasu Almasihi yüüdü ka kürünü i'i ya. ⁴ Nö'dö a'a a tidhindhī o'o ka 'būdhülū kita ma tatīmō linggo nüüdü ka anangnga a'a a'da nalinggo no. ⁵ Nangnga tidhindhī a'a 'bitingngō kūdū kidha Pupa yeede a tidhindhī na kanna kede nja o'o no a'da üfürü 'būdhülū tagalinggo adene."

Yasu afara ka Masala kudumma kadalaadene tanno iini

⁶ "Nanangnga eere yüüdü ka tussu adene ka kadu tanno üüdü ka anangnga eege ka 'būdhülū no. Kadu nüüdü eege kamiini, nanangnga o'o eege a'a kikirī ka föönyō tumma nüüdü dhorro. ⁷ A 'bitingngō eege kussu a'da eema yüüdü ka anangnga a'a nye'd'de ya, ö'dö ndama o'o. ⁸ Nadirina tumma nüüdü ka tirina a'a no eene kamma kide. Eege kussu a'da tumma dhorro a'da nö'dö a'a ndama o'o, kamma a'da o'o nagürünü a'a. ⁹ Ara a'a tafara ka Masala kudumma eene. Taalo a'a natafara kudumma a kadu ma 'būdhülū, lakiini kudumma a kadu tanno üüdü ka anangnga a'a no, kudumma eene kada kadu tanno üüdü. ¹⁰ Eema ya inggide nye'd'de yüüdü i'i ya miini, aya kūdū

ya nye'd'de, yeede i'i ya miini. A'a tidhindhī ana eege. ¹¹ Taalo a'a nara tütü ka 'būdhülū, illi eege kara tütü kide, ara a'a tö'dö kūdū, Pupa yeede ya Insili ya, afa kene a türü ma eere tiya üüdü ka anangnga a'a ya, amang kene ta unggodho, afa ma o'o nja a'a kada unggodho kungngo. ¹² Kede ka taganeene nja eene ka 'būdhülū ya nakafa a'a kene ana eere tiya üüdü ka anangnga a'a ya, nakafa a'a kene taalo könö ana kene aama illi öm'ö'di ya illi ka tagaama ya afa ma tiya Sorne ka tiki ya kungngo.

¹³ 'Bitingngō ara a'a tö'dö kūdū, a'a nadiri tumma no kede ka aleefe ka 'būdhülū, amang ka dhodho tanno eede tanna kene ka oona. ¹⁴ Nadirina tumma nüüdü eene, illi kadu ma 'būdhülū kanu kene kudumma eene ka titaalo kama 'būdhülū, afa ma a'a taalo nama 'būdhülū. ¹⁵ Taalo a'a niki o'o a'da na'duga eege ka 'būdhülū, lakiini na o'o tafa kene kudumma Ebliisi. ¹⁶ Eege taalo kama 'būdhülū a'a taalo nama 'būdhülū afe'de. ¹⁷ Nanangnga eege ka tinsili a tumma tanno üüdü na dhorro no, kudumma tumma tanno üüdü ka dhorro. ¹⁸ A'a nagürünü eege ka 'būdhülū afa müüdü ka kürünü a'a ka 'būdhülū kungngo. ¹⁹ Nanangnga a'a eyi yeede ka tinsili kudumma

eene, amang kene tinsili tekere ka tumma tanno üüdü na dhorro no."

Yasu afara ka Masala ma kadu tanno amma no

²⁰ "Taalo a'a nafara kene kudumma eene ungodho eege, lakiini a'a nafara ka kadu tanno ara tamma kede no a tamma ka tumma tanno eene. ²¹ Nanangnga eege kada ungodho nye'd'de kadanna kaja ka oona, afa ma o'o ka tanna kede, a'a nungngo küdü, fa kene tekere kanna kaja ka oona amang ka kadu ma 'büdhülü tussu a'da o'o nagürünü a'a.

²² Nunggu a'a tidhindhī nüüdü ka anangnga a'a no nanangnga eene, amang kene ta ungodho afa ma angnga kada ungodho kungngo. ²³ A'a nungngo eene ka oona o'o nungngo eege ka oona amang kene ta ungodho tatiimō amang ka kadu tussu a'da o'o nagürünü a'a, o'o nasaasa eege afa müüdü ka asaasa a'a kungngo.

²⁴ Ka Pupa, o'o nanangnga eege a'a nasaasa eege a'da kaneene nja a'a ka 'buugu tiya eege ka tanna kide ya, amang kene tiji tidhindhī nüüdü ka anangnga a'a no, kudumma üüdü ka asaasa a'a a'da üfürü 'büdhülü tarü'bü adene. ²⁵ Ka Pupa ya a'diila ya, salla kadu ma 'büdhülü taalo kussu o'o illi a'a nungngo nussu o'o, a kadalaadene tussu a'da o'o nagürünü a'a.

²⁶ Nanangnga eege ka tussu o'o nara tala eege kide amang ka tasaasa tanno kede no, tanna kene, a'a ka eyi tiya eege nanna kene."

18

Tümmü adene na Yasu (Matta 26.47-56; Murkus 14.43-50; Lüüka 22.47-53)

¹ Ka Yasu ka tiiimō fara ka Masala ya, öö'dö kürö nja kadalaadene tanno iini kada'da Koolo ma Kitröön 'booro inggide ka 'buugu tiya miini ya, ikiri ka co nja kadalaadene tanno iini.

² A'da ussu Yahüüsa ya agümmünü i'i a kadu ya, ussu 'buugu ya, kudumma Yasu ka takicci tanna inggide nja kadalaadene tanno iini.

³ İkirı Yahüüsa ka öö'dö ka 'booro nja nasigira nja kadu tanno afa ka naguugaara ma ka'boge nja tanno naFariisi no kagürünü eege a'da ka'duga lamba nja issi ma tam'bala kafinne nja eema ma koro'bo. ⁴ İkirı Yasu ka toreene nja eene a'da ussu nüimö ya atalinggo adene ana i'i ya, iki eene, "Kasaasa aaga mada?"

⁵ Kiki, "Yasu ya ma Nasira ya."

A Yasu tiki eene, "A'a nungngo," a'da Yahüüsa ya ümmünü i'i a kadu yungngo a'dingnge nja eene. ⁶ Aga Yasu ka tiki eene a'da, "A'a nungngo ya," kadagitigi keere ka'dinggö ka 'büdhülü.

7 İkirî Yasu ka tindini eege afe'de, "Kasaasa aaga mada?"

Kiki a'da, "Yasu ya Nasira ya."

8 İkirî Yasu ka tiki eene a'da, "A'a niki aaga, a'a nungngo, üürü aaga kasaasa a'a, aaga fa ka kadu tanno kunggeene." 9 A tumma niini ka tatiraana no co ööye miini, "Taalo a'a naama ömö'di öccö unggodho ana ka kadu tanno üüdü ka nanangnga a'a no."

10 A'da kulu'ba ma dhonggoro mo mungngo a Samaan Bütrüs, İkirî ka fanna armuna tasigira ya uugaara ma ka'boge ka neeso ma kuri, ya ana eere a'da Malkis ya.

11 İkirî Yasu ka tiki a Bütrüs, "Apadaga kulu'ba ma dhonggoro mo müüdü co la miini, taalo a'a nara tooye ker'de ma dhügürü tiya Pupa tiya eede ka anangnga a'a sa?"

Yasu unnggo kidha ma Hanan

12 İkirî nasigira nja uugaara tiya eene nja nasigira ma la ma Masala ka tümmü Yasu kadimi'di i'i. 13 Ka'duga Yasu kaco ka Hanan ana i'i ka dhidha, ya 'berki ma Kiyaafa ya i'i ya uugaara ma ka'boge ka ürünü tiya miini ya. 14 A Kiyaafa ya i'i yungngo akiki a Yahüüdü a'da, "A'diila ka ömö'di unggodho ka teyi ka üüdü ma kadu."

Bütrüs a'düsünü Yasu
(*Matta 26.69-70; Murkus 14.66-68; Lüüka 22.55-57*)

15 A Samaan Bütrüs nja tatalaadene töccö tako'd'do ka Yasu keere. Kudumma a tatalaadene tiya miini ya, tagussu ajeene nja uugaara ma ka'boge, aco nja Yasu ka 'booro tiya uugaara ma ka'boge. 16 İkirî Bütrüs ka töödhî ka İnye ndama kürö, a tatalaadene öccö, ya uugaara ma ka'boge ka tussu i'i ya, tapadaga co kürö adageema nja 'badaada tammo mafa ka İnye mo, oogo mungngo munggu Bütrüs co a 'bügöörî. 17 İkirî 'badaada ma fa ka İnye mo, ka tiki a Bütrüs, "Taalo o'o na tatalaadene tiya ömö'di tiya?"

A Bütrüs tiki, "Taalo a'a nja iini."

18 İkirî kadu ma linggo nja nasigira kafülle İssi, ka'dingnge ana ko'do kille İssi kudumma ma 'buugu ka tiicolo, İkirî Bütrüs ka a'dingnge ille İssi nja eene.

Uugaara ma ka'boge indini Yasu

(*Matta 26.59-66; Murkus 14.55-64; Lüüka 22.66-71*)

19 İkirî uugaara ma ka'boge ka tindini Yasu ma kadalaadene tanno iini nja talaana tanno iini. 20 A Yasu tiki iini, "Nageema a'a nja kadu ana ndanaaya ko'do nalaana kadu 'bucca ka naala ma talaana nja la ma Masala kita Yahüüdü ka tamiimi kide eege nye'd'de ya, na a'a taalo nageema nümö öccö unggodho ka küdhü. 21 O'o nindini a'a amana? Indini kadu na föönyö kede no, niki a'a a'da

minna, eege kussu niimö yeede ka tageema ya.”

²² Aga Yasu ka tiraana nggeege ya, ikiri tasigira ökonö aganna kini kete a abbü i'i ka tanggarama iki iini, “Neema o'o nja uugaara ma ka'boge nggeege amana?”

²³ İkiri Yasu ka tiki iini, “Üürü nadiri a'a niimö ya toroko ya, tiri i'i ka kadu kidha, üürü nadiri a'a tumma na dhorro no a minna agu o'o nabbü a'a?”

²⁴ İkiri Hanan ka timi'di i'i uurugu i'i co Kiyaafa ya uugaara ma ka'boge ya.

Bütrüs a'düsünü Almasihi teera tiidoona

(*Matta 26.71-75; Murkus 14.69-72; Lüüka 22.58-62*)

²⁵ Ka Samaan Bütrüs ka 'dingnge ille issi ya, kiki ka tiki iini, “Taalo o'o na tatalaadene tiya iini?”

A'düsünügi iki, “Taalo a'a nja iini.”

²⁶ İkiri könö ana ka kadu ma linggo tanno uugaara ma ka'boge ya siliga ma ömö'di tiya Bütrüs ka rumuna i'i ka neeso ya, iki iini, “Taalo a'a nadinö küdü ka 'booro nja iini?”

²⁷ A Bütrüs ta'düsünü i'i afe'de a'da arooro dhimbi ka tagolo fara.

Yasu unggo ka Bilatus kidha

(*Matta 27.1-2, 11-14; Murkus 15.1-5; Lüüka 23.1-5*)

²⁸ A Yahüüdü tikiri ka a'duga Yasu ndama kita ka Kiyaafa kaco 'di tiya uugaara ma Rööma lititaka so'd'do,

a Yahüüdü taalo kinynyo 'di tiya uugaara, kudumma eene taalo kasaasa tanyoro ka uuru ma taanyara amang kene tagu kuri ma Tada'da ka Erüdü. ²⁹ İkiri Bilatus ka öö'dö kene kürö indini eege, “Kümmü aaga ömö'di ya amana?”

³⁰ Kiki, “Kini ka tafa tagüünü niimö ya tatoroko ya, taalo unggo kara tagöö'dö ana i'i o'o.”

³¹ İkiri Bilatus ka tiki eene, “Aaga 'duga i'i aaga tümmü i'i a tumma ma seriye tiya ada.”

Kiki iini, “Taalo unggo kama tümmü i'i ma tiidi i'i.” ³² A tumma na Yasu ka tiraana a'da inde niini kara tatüümö timin'da.

³³ İkiri Bilatus ka co la ma tauugaara atümmünü Yasu iki iini, “O'o na uugaara ma Yahüüdü?”

³⁴ A Yasu tiki iini, “O'o natiraana unggodho o'o alla kadu könö kadirina o'o ma a'a?”

³⁵ İkiri Bilatus ka tiki, “A'a na Yahüüdü sa? Kadu nüüdü nja naguugaara ma ka'boge kümmü o'o köö'dö ana o'o kede, nagalinggo o'o minna?”

³⁶ İkiri Yasu ka tiki iini, “Tauugaara neede taalo kama 'büdhülü tiya, ka tauugaara tanno eede ka taga ama 'büdhülü ya, ara kadu neede tafaga Yahüüdü keere ka tümmü a'a, a tauugaara neede kitaalo kama 'büdhülü.”

³⁷ İkiri Bilatus ka tiki iini, “O'o no uugaara 'ba?”

A Yasu tiki iini, "O'o niki a'da a'a na uugaara, i'i yungngo eede ka tageenedene nöödö ka 'büdhülü amang kede tadünnü tumma na dhorro no, ömö'di ya adho ka fiini ma timin'da ya, ara taföonyö tumma neede."

³⁸ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Minna yungngo a dhorro ngo?" Kini ka tiraana nggeege ikiri ka co ka Yahüüdü kürö afe'de iki eene, "Taalo a'a naduna niimö ya toroko ya ma tümmü i'i iini. ³⁹ Lakiini tafiigi ma aaga katadaada napaapa a'a ka ömö'di ma pabuusu ka uuru ma Taanyara ma Tada'da ka Erüüdö, kasaasa aaga a'a a'da napa ka uugaara ma Yahüüdü?"

⁴⁰ Keela ka tumma ko'do nye'd'de kungngo kiki, "Kaw, fa tapa ka ömö'di tiya, apa ka Barabas." A Barabas agosso ka taga'da 'buugu.

19

Yasu ümmü adene ma teyi

¹ İkirı Bilatus ka anangnga kadu katabbü Yasu. ² A nasigira tagu'daana tagiya ma immi koonna kanangnga kini ka üüdü kagirni ten'di ma tauugaara ma öödhe mo kini ka oona. ³ Keema kini ka oona, "A'a nöøjülü uugaara ma Yahüüdü," kabbü i'i ka karama.

⁴ A Bilatus tapadaga ka Yahüüdü iki eene, "Ara a'a tuurugu i'i kada kürö amang kada tussu a'da taalo a'a naluna niimö ya toroko ya kini." ⁵ İkirı Yasu ka öödö

kürö ana tagiya ma immi ka üüdü a ten'di ma tauugaara ma öödhe mo ka oona, ikiri Bilatus ka tiki eene, "Aaga assa ka ömö'di ungngo."

⁶ Aga naguugaara ma ka'boge nja nasigira ka tasala i'i ya, keela ka tumma kiki, "Bünnü i'i ka salii'bi! Bününü i'i ka salii'bi!"

İkirı Bilatus ka tiki eene, "Aaga 'duga i'i aaga tabününü ka salii'bi unggodho aaga taalo a'a naluna niimö ya toroko ya kini ma tümmü i'i."

⁷ A Yahüüdü tiki iini, "Tumma ma seriye niidi kiki a'da, i'i ama teyi, kudumma iini ka tümmü eyi yiini kada 'Bii'bala ma Masala."

⁸ Ka Bilatus ka taföonyö tumma neene no ya, a ri'ba tümmü i'i dhindho. ⁹ Apadaga co la ma tauugaara afe'de iki a Yasu, "O'o no ma kiga 'do?" A Yasu tagin'di iini dhore kungngo.

¹⁰ İkirı Bilatus ka tiki iini, "Taalo o'o nasaasa teema nja a'a? Taalo o'o nussu a'da türü kungngo eede, ma tapa küdü, alla nabününü o'o ka salii'bi?"

¹¹ İkirı Yasu ka tiki iini, "Taalo o'o nana türü ma a'a, taalo Masala manangnga üürü o'o, lakiini ömö'di ya ümmünü a'a o'o ya, tatoroko niini kadhabbu a tatoroko tanno üüdü."

¹² A Bilatus taka'b'ba oona ma tasaasa tapa ka Yasu, lakiini Yahüüdü kiidhe ko'do kiki, "Küdü ka tapa kini taalo o'o na teefe ma Kayisar. Kudumma ömö'di tiya

ümmü eyi yiini kada uugaara ya i'i ya diidi tiya Kayisar."

¹³ Ka Bilatus ka ndaföönyö tumma no ya, ikiri ka turugu Yasu co kürö ara ka temmi ka kööyö ma tauugaara ka 'buugu tiya ana eere a'da 'dokon'da ya, (a kadu ma Yahüüdü ka tümüneene a'da Kabatha). ¹⁴ Uuru ma Juma eege kamiini, na kadu ka tindinaana oona ku'bu ma Taanyara ma Tada'da ka Erüdü no, a'da asa 'buugu ta uuru ka teene, ikiri ka tiki a Yahüüdü, "Uugaara yaada ungnö."

¹⁵ Keela ka tumma kiki, "Aaga iidi i'i. Aaga iidi i'i. Bünnü i'i ka salii'bi."

Ikiri Bilatus ka tiki eene, "Niidi uugaara yaada?"

Ikiri naguugaara ma ka'boge ka tiki, "Taalo uugaara kidi illi Kayisar."

¹⁶ Keere kungngo ikiri Bilatus ka anangnga i'i eene kaco tabünnü i'i ka salii'bi, kiki ka 'duga Yasu kungeene iini.

Yasu abünnünja ka salii'bi

(*Matta 27.32-44; Murkus 15.21-32; Lüüka 23.26-43*)

¹⁷ Ikiri Yasu ka öö'dö kürö a'duga salii'bi yiini aco a 'buugu tiya ana eere a'da Dho ma Üüdü ya, (ya kadu ma Yahüüdü ka tümünü i'i a'da Jüljüsa ya). ¹⁸ Kabünnü i'i ka salii'bi kanna nja kadu keera, ömö'di öccö ka 'dakeyi tiya aya ka 'dakeyi tiya, a Yasu tanna kene ka

söödö. ¹⁹ Ikiri Bilatus ka ta'dala ndagee'di ko'do ka salii'bi adarigiri ada kide a'da, "YASU YA MA NASIRA YA I'I YA UUGAARA MA YAHÜÜDÜ." ²⁰ A Yahüüdü kadhabbu tagiiri tumma no, kudumma a 'buugu tiya miini ya akete ka anya, karigiri ada kide a tumma ma Yahüüdü nja tangga Latiini nja tangga Yünan. ²¹ Ikiri naguugaara ma ka'boge ma Yahüüdü ka tiki a Bilatus, "Fa tarigiri a'da, 'Uugaara ma Yahüüdü,' lakiini arigiri a'da, 'Ömö'di ya iki a'da i'i ya Uugaara ma Yahüüdü.' "

²² Ikiri Bilatus ka tiki eene, "Nüümö yeede ka tarigiri ya, atütü nggeege."

²³ Ka nasigira ka bünnü Yasu ka salii'bi ya, ka'duga en'di yiini kasümünaana kene ku'bu egiisö, a tasigira ya ta'duga yiini, aya ta'duga yiini, ka'duga ten'di ma oona miini mar'dadene ndama ta'doogo möö'dö ku'bu taalo mar'dadene nye'd'de. ²⁴ A nasigira tökönö tiki, "Kada fa tagodho aana ten'di ma oona ku'bu, illi angnga tafanna muduru angnga takiröönö mara ta'dinggö ka mada?" Amang ka tumma ma sorne co ööye miini,

"Kasümünaana en'di yeede kene ku'bu kafanna tamuduru ma ten'di tammo eede."

I'i yungngo nasigira ka tüüni.

²⁵ A kadu na kannu ka salii'bi tiya Yasu kete no, nūmō miini nja inye tammo nūmō, Mariyom aka ma Kilooba nja Mariyom Almajdaliya. ²⁶ A Yasu tasala nūmō miini ka 'dingnge nja tatalaadene tiya iini ka asaasa i'i ya, ikiri ka tiki a nūmō tammo iini, "Aka mo, 'bii'bala yūūdū i'i yungngo," ²⁷ ikiri ka tiki a tatalaadene, "Nūmō mūūdū oogo mungngo." Ndama uuru tanno miini no ikiri tatalaadene ka a'duga oogo aaco 'di tiya iini.

Inde na Yasu

(*Matta 27.45-56; Murkus 15.33-41; Lüüka 23.44-49*)

²⁸ Ikiri Yasu ka ndussu a'da asa eema nye'd'de tafaradene ikiri ka tiki, "Kagu tenege a'a." Afa ma tiya Sorne ka tiki ata tūmō. ²⁹ A'da maganna dho kide madigine a kembelō, kikiiri ka mi'dini sifinja ka 'boola ma timerō kollo ka kembelō kunggu coo'do kummünū kini ka nūnō. ³⁰ Aga Yasu ka tagolo kembelō iki, "Asa eema tafaradene nye'd'de." Iti ku'bu eyi.

Yasu üfūdene ka tūgüle

³¹ Ka uuru tanno miini no kindinaana kadu oona ku'bu ma uuru ma Sa'bidi, ikiri Yahüüdū ka tiki a Bilatus a'da, afa kene ka'buna kadu na bunnünja ka salii'bi no ka uune kunggu eege ku'bu, kudumma Yahüüdū taalo kasaasa oofu yeene ka

tütü ka salii'bi ka uuru ma Sa'bidi, kudumma uuru ma Sa'bidi idhindhi. ³² Ikiri nasigira köö'dō ka'buna uune na ömō'di tiya dhidha ya nja tiya eere ya na bunnünja ku'bu nja Yasu no. ³³ A kene kandō'dō ka Yasu ya, kaduna i'i ka teyi itaalo ka'buna i'i ka uune. ³⁴ Lakiini tasigira könō üfū i'i ka tūgüle a kandha eriidō tō'dō kürō nja 'būidi. ³⁵ Ömō'di ya adinō kide ya eema tumma dhorro, i'i ussu a'da eema i'i tumma dhorro amang kada tamma. ³⁶ Amang ka tumma tanno sorne ka tiki no, co ööye miini, "Taalo ku'ba yiini ungodho kungngo ara ta'bunadene." ³⁷ A sorne tiki afe'de, "Ara kadu sa kiji ömō'di ya üfū i'i ya."

Tatü'būdene na Yasu

(*Matta 27.57-61; Murkus 15.42-47; Lüüka 23.50-56*)

³⁸ Ikiri Yüüsif ya ma Raama ya aga tatalaadene tiya Yasu ka küdhü, kudumma iini ka ri'ba a Yahüüdū, ö'dō iki a Bilatus anangnga Yasu iini, ikiri ka 'duga oofu ya Yasu. ³⁹ Ikiri Nikōdimus ya agöö'dō ka Yasu ooso kungngo ya nja Yüüsif, ö'dō a kondho matonggoonyo a felengidhi tamana ma nakajine kukumu kadu kiidoona kaco iisine ana awwa. ⁴⁰ Kikiiri ka 'duga Yasu ka'bürü i'i ka oona a ten'di nja kondho afa tatü'böönō na Yahüüdū no

kungngo. ⁴¹ Kita eene ka tabünnü Yasu kide ya, raaga inggide, ka raaga tiya miini ya la ma oofu inggide aleefe takii'dödene, öm'ö'di tüfürü tatü'büdene kide. ⁴² Kikiri ka tü'bü Yasu kide kudumma eene ka 'digaana, kudumma uuru ma tindinaana oona ku'bu, a la ma oofu akete kene taalo agu'b'ba.

20

Uuru ma tafiki'dö na Yasu

¹ Ka uuru ma Lahada mikiri Mariyom Almajdaliya ka tunggeene ligitaka so'd'do a'da aleefe 'buugu tirifirifi maco la ma oofu maluna dhembeliili ka a'dugadene ka inye. ² Mikiri ka tareere maco ka Samaan Bütrüs nja tatalaadene tiya Yasu ka asaasa i'i ya, miki eene, "Ka'duga Uugaara ka la ma oofu ungngo taalo kussu kanangnga i'i kiga."

³ İkirı Bütrüs nja tatalaadene töccö kaco la ma oofu. ⁴ Kada küsö ateera meene ka dhidha illi tatalaadene aküpü Bütrüs aaco la ma oofu ka dhidha. ⁵ İti ku'bu asala co teene miini asala en'di yeene ka ta'bürü i'i ka oona iini ya, illi i'i taalo inynyo la ma oofu ka teene. ⁶ A Samaan Bütrüs tö'dö kini keere arooro kico la ma oofu asala en'di ka 'büdhülü. ⁷ A mandiili ma aganna ka Yasu ka üüdü mo ta'dukunjaana ko'do, ung-godho oogo, taalo makete ka en'di ma tatü'böönö. ⁸ Keere kungngo, İkirı tatalaadene ya adhe a Bütrüs ya, kico

la ma oofu asala amma kide. ⁹ Kudumma eene ka tüfürü tagussu tumma na ka Sorne ma Masala no, iki a'da Yasu ara tafiki'dö ndama inde. ¹⁰ İkirı kadalaadene ka tafada kaco 'di tiya eene.

Yasu atelee oona a Mariyom Almajdaliya

(Matta 28.9-10; Murkus 16.9-11)

¹¹ A Mariyom ta'dingnge ana ko'do ka la ma oofu kürö mafara, miti ku'bu ka la ma oofu mafara, ¹² maasala kadhangga keera ana en'di ka oona kada ka'bassa katemmi ka 'buugu tiya Yasu ka taganna kide ya, ökönö emmi ndama üüdü, aya ndama uune.

¹³ A kadhangga na eera no tiki oono, "Ka aka mo, minna agu o'o nafara?"

Miki eene, "Ka'duga Uugaara yeede, taalo a'a nussu kanangnga i'i kiga?"

¹⁴ Kono ka tiki nggege ya, maasala keere maasala Yasu ka 'dingnge ana ko'do mitaalo mussu a'da Yasu i'i ya miini.

¹⁵ İkirı Yasu ka tiki oono, "Ka aka mo, minna agu o'o nafara? O'o nasaasa mada?"

Miki kide a'da öm'ö'di ma 'booro i'i ya miini, miki iini, "Ka öm'ö'di eede, üürü o'o na'duga i'i 'dee, la a'a kita üdü ka anangnga i'i kide ya amang kede co ta'duga i'i."

¹⁶ İkirı Yasu ka tiki oono, "Ka Mariyom."

Mikiri ka tassa kini mussu i'i, miki iini, "Rab-buni," Tatalaana a tangga Yahüüdü.

¹⁷ Ìkìrì Yasu ka tiki oono, "Fa tūmmū a'a ka oona a nūṣō, kudumma eede ka tūfūrū tasirīgō coo'do ka Pupa, lakiini ungeene naco ka nagōre tanno eede no niki eene a'da, 'Ara a'a co ka Pupa tiya eede a'da a Pupa tiya ada, Masala meede a'da ma tammo ada afe'de.'" "

¹⁸ Mikìrì Mariyom Almaj-daliya ka tafada maco madirina eema a kadalaadene a'da oogo madinō ka Uugaara, oogo madirina eene a'da i'i ya tirina tumma no oono.

Yasu atele oona a kadalaadene tanno iini
(*Matta 28.16-20; Murkus 16.14-18; Lüüka 24.36-49*)

¹⁹ Ka uuru ma Lahada siya kungngo ka kanna kadalaadene ka la, keere ka nagīnyeene eene kari'ba a Yahūdū. Ìkìrì ka öö'dō a'dingnge kene ka söödō, iki eene, "A'a nöøjülü aaga."

²⁰ Ìkìrì ka ala iisine eene nja tūgüle, kíkìrì kadalaadene ka tadhodho kene ka tasala Uugaara. ²¹ Ìkìrì Yasu ka tiki eene afe'de, "Nöøjülü aaga, afa ma Pupa ka kūrünü a'a kungngo, ara a'a tagūrünü aaga." ²² Kini ka tiraana nggeege ya, ìkìrì ka fülle ada kene ka oona iki eene, "Aaga 'duga Koronggore ya Insili ya. ²³ Üürü aaga kaadha ka tatoroko tanno ömō'di kara taadha, üürü aaga taalo kaadha kene, taalo kara taadha."

Yasu atele oona a Tööma

²⁴ A tatalaadene ökönō ana kene no ö'dō kada'baaga

kafünü eera no ana eere a'da Tööma (a'da Miiso) akitaalo, ya Yasu ka tagöö'dō kene.

²⁵ Ìkìrì kadalaadene ka tiki iini, "Kadinō ungnō ka Uugaara."

Ìkìrì ka tiki eene, "Taalo a'a nara tamma illi eede ka tasala kijeene ma namusmara kini ka iisine nanangnga 'banūsō yeede ka 'buugu ma namusmara, nanangnga iisine neede kini ka tūgüle."

²⁶ Ka füngngö ka ndö'dō iidümmü afünü iidoona ya, a kadalaadene kungngo ka la afe'de a'da Tööma inggide nja eene a'da kateere nagīnyeene, ìkìrì Yasu ka öö'dō a'dingnge kene ka söödō iki eene, "A'a nöøjülü aaga."

²⁷ Ìkìrì ka tiki a Tööma, "Aayu a 'banūsō tiya üüdü kita nassa kede ka nūsō nöö'dō, aayu a nūsō nanangnga kede ka tūgüle nafa ta'doore ka eedi, lakiini namma."

²⁸ Ìkìrì Tööma ka tiki, "Uugaara yeede nja Masala tammo eede."

²⁹ Ìkìrì Yasu ka tiki iini, "Ka Tööma, namma o'o kudumma üüdü ka tadinō kede! A'diila ada a kadu tanno amma a'da taalo kijöögö no."

³⁰ Eema inggide adhabbu keefe, a Yasu ka tagalinggo ka kadalaadene kidha, illi i'i taalo ikirinja ka sorne tiya.

³¹ Illi eema ya ikirinja kita, amang kada tamma a'da Yasu i'i ya Almasihi 'Bi' bala ma Masala, amang kada taluna tefe ka 'di ana eere

tiya iini ada kara tamma kini.

21

Yasu atele oona a kadalaadene tanno na iidümmü kafünü eera no

¹ A Yasu tala oona a kadalaadene tanno iini afe'de ka tinggini ma to ma Tabariya. ² A'da kaganeene nja Samaan Bütrüs nja Tööma yeene ka tümmünü i'i a'da Miiso ya, nja Nasanayiil ya ama Kaana ma ka Jaliil mo, nja laala tiya Za'bedi, nja kadalaadene tanno Yasu könö keera. ³ İkirı Samaan Bütrüs ka tiki eene, "Ara a'a co takinne kilöögö."

Kıkirı ka tiki iini, "Ara ungngo co nja o'o tekere." Kıkirı ka öö'dö kürö kaka ka mürkabü, lakiini eege ka ooso tanno in'dilı no taalo kümmü midıgilöögö 'do.

⁴ Ligitaka kungngo a Yasu ta'dingnge ka tinggini ma to, a kadalaadene taalo kussu a'da Yasu i'i ya miini. ⁵ İkirı ka tümmünü eege iki eene, "Katefe ma a'a taalo aaga kümmü midıgilöögö?"

Kiki iini a'da, "Kaw."

⁶ İki eene, "Aaga ra'baga sa'baka co 'büidi ndama 'dakeyi ma nüisö ma kuri ma mürkabü amang kada tümmü nüimö." Kıkirı ka tara'baga sa'baka co kitaalo kambaanya töösı, kudumma iini ka ticine a kilöögö.

⁷ İkirı tatalaadene ya Yasu ka asaasa i'i ya, ka tiki a Bütrüs, "Uugaara i'i ya miini!" Areere kungngo ya

ka Samaan Bütrüs ka föönyö iini ka tiki a'da Uugaara ya miini, ikiri ka kirni ten'di iini ka oona kudumma iini ka taganeene ana oona ku'bu afiri co 'büidi. ⁸ İkirı kadalaadene ökonö ka öö'dö a mürkabü köösı sa'baka adigine a kilöögö kide, kudumma eene kitaalo ka ku'b'ba ka tinggini ma to illi namitiri kö'dö miya. ⁹ A kene ka ndö'dö ko'do ka 'dukundaala ya, kasala issı ma kiya ka finne a kilöögö kide nja miteene.

¹⁰ İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö a kilöögö tanno ada ka tümmönö 'bitingngö no."

¹¹ İkirı Samaan Bütrüs ka öö'dö ko'do asirö mürkabü asisigi sa'baka ka 'büdhülü kadigine a kilöögö kadhabbu kö'dö 153, lakiini salla kada dhabbu tanno eene no taalo sa'baka öörese. ¹² İkirı Yasu ka tiki eene, "Aaga ö'dö aaga tagu eema." Taalo öccö ana kene a'buna eedi ma tindini i'i a'da, "O'o na mada?" Kudumma eene katussu a'da i'i ya Uugaara. ¹³ İkirı Yasu ka öö'dö a'duga miteene anangnga eene nja kilöögö afe'de. ¹⁴ Anda iidoona ka Yasu ka tatele oona a kadalaadene tanno iini jiddi miini ka takafiki'dö ndama inde.

Yasu nja Bütrüs

¹⁵ Kene kandaguri ya, ikiri Yasu ka tiki a Samaan Bütrüs, "Samaan 'bii'bala ya Yühanna nasaasa o'o a'a natagii'bi tasaasa na kadu tanno nye'd'de kungngo?"

Iki iini a'da, "Ïi, Uugaara, nussu o'o a'da nasaasa a'a o'o."

Ïkiri Yasu ka tiki iini, "Asaana a kidheefele tanno eede."

¹⁶ Afada indini i'i afe'de, "Ka Samaan 'bii'bala ya Yühanna, nasaasa o'o a'a dhorro?"

A Samaan tiki iini, "Ïi, Uugaara nussu o'o a'da a'a nasaasa o'o."

Ïkiri Yasu ka tiki iini, "Asaana a kidheefele tanno eede."

¹⁷ Afada indini i'i tiidoona afe'de, "Ka Samaan 'bii'bala ya Yühanna, nasaasa o'o a'a?"

Ïkiri Bütrüs ka koroo'bo kudumma Yasu ka tindini i'i tiidoona a'da, "Nasaasa o'o a'a." Ïkiri ka tiki, "Ka Uugaara, nussu o'o eema nye'd'de kungngo, nussu a'da nasaasa a'a o'o."

A Yasu tiki iini, "Asaana a ki'biini tanno eede. ¹⁸ Ara a'a tadirina tumma o'o dhorro, küdü ka takaleefe takadhili ya, naga kirni en'di küdü ka oona ungodho o'o nunggunaana ku'bu kita üdü ka asaasa co kita, lakiini küdü kanda dhabbu ya ara o'o ta'diniga iisine nüüdü coo'do ara ömö'di ökönö ka kirni ten'di ümmünü o'o ka tino matara co a 'buugu tiya üüdü ka titaalo nasaasa co ya."

¹⁹ A Yasu atiraana nggeege kudumma iini ka tussu inde na Bütrüs kara teyi, indhigi Masala ko'do iini no, Ïkiri ka tiki iini, "Uurna a'a keere."

²⁰ A Bütrüs tasala keere asala tatalaadene ya Yasu ka asaasa i'i ya, ka to'd'do kene

keere, i'i yungngo agöö'dö ka Yasu kita eene kagu eema ooso kungngo, a'dangnga 'dugeere ka Yasu iki iini, "Ka Uugaara, mada i'i yungngo ara tümünü o'o a kadu ngo?" ²¹ Aga Bütrüs ka tasala i'i ya, iki a Yasu, "Ka Uugaara, niki o'o nya ka taya?"

²² A Yasu tiki iini, "Üürü kede ka asaasa i'i ka eefe ka 'di ara a'a ka öö'dö, aminna yüüdü inggide? Aayu kede keere." ²³ A tumma no tanyala ku'bu ka kadu 'do a'da tatalaadene ya taalo ara teyi, lakiini Yasu taalo iki a Bütrüs a'da i'i taalo a teyi, lakiini iki iini, "Kede kara tasaasa a'da eefe ka 'di ara a'a köö'dö, aminna yüüdü inggide?"

²⁴ Tatalaadene ya miini ya i'i yungngo adinö ka eema tiya adarigiri ada ka sorne, ungnö tussu a'da tumma niini ka timin'da.

²⁵ Eema inggide adhabbu a Yasu ka talinggo üürü arigiridene nye'd'de ya, niki a'a a'da taalo kasorne miini na arigiridene no kara ta'dimo ka 'büdhülü nye'd'de.

Linggo na Kadafiini Tafa'da tumma

Ömö'di ya arigiri sorne ya, i'i ya Lüüka, sorne ya ütü ka teema tumma na Lüüka ka tarigiri ada ka İnjüli tamma Lüüka. Sorne ya eema tumma ma kadu tanno Yasu ka tanyalaana tumma ma İnjüli ma Yasu ku'bu a türü tanno Koronggore tiya Insili ka Örsaliim nja Yahüüdiya nja Samira nja tökönö ka na'buugu töccö. Tamma ka Yasu kaganna ka kadu ma Yahüüdü kadhadha assa ka tanyala ka na'buugu koono in'dili.

Koronggore ya Insili ya ö'dö a türü ka a kadu tanno Yasu ka oona ka Örsaliim ka uuru tanno ö'dö a kadu keera kaco iisine no (Taanyara ma Koronggore). Türü niini kalaala eema eene kamana türü a naguugaara tanno eene ka oona. Tumma na kadu tanno adünnü tumma ma İnjüli kakirinja ka sorne tiya, talaana na kalaala angnga kiji talaana ma İnjüli ma Yasu a kadu ka naanya kadhoonyo.

1 Ka Tiyafilos, nagarigiri a'a ka sorne tiya eede ya dhidha ya, ma Yasu ka tafü'dü linggo ka dhidha adagalaana kadu iini nye'd'de, 2 kadara ka uuru tanno iini ka co a 'dotombo'do no. A'da anangnga türü ma

Koronggore ya Insili ya eene adadünügü tumma a kadafiini tanno niini ka tagesse eege no. 3 Agalaala oona eene ka adinö kini ka fiki'dö ka inde adagalaala eema eene dhabbu adaganeene nja eene a füngngö ukumu kadu keera adageema tumma ma tauugaara ma Masala nja eene. 4 Kini ka agu eema nja eene ikiri ka tiki eene, "Aaga fa tunggeene ka Örsaliim, aaga öödhigi nümö ya Pupa ka takiki aaga aaga taföönyö kede ya. 5 Yühanna akambeese kadu a 'biidi, aaga 'bitingngö ara aaga tambeesedene a Koronggore tiya Insili ya a füngngö miini anda öreene idhilli."

*Yasu inynyo a 'dotombo'do
(Murkus 16.19-20; Lüüka
24.50-53)*

6 A kadafiini tarügü kini ka oona kindini i'i kiki iini, "Uugaara uuru no 'dee ara o'o tapadaga tauugaara a kadu ma Israyil?"

7 A Yasu tapadaga tumma eene iki, "Taalo aaga kama tussu nagürüünü na Masala ka takindinaana ku'bu a türü tanno oono no. 8 Lakiini Koronggore ya Insili ya a ta'dinggö kada ka oona anangnga türü aaga, aaga tadünnü tumma na üünidene ana a'a ka Örsaliim nja Yahüüdiya nja Samira nja 'büdhülü ka oona nye'd'de kungngo."

9 Ka Yasu ka tiri tumma no ya, assa ka ta'diniginja co 'dotombo'do kadinö kini

keere a tülüügü taküdhü i'i ka oona kitaalo kiji i'i afe'de.

¹⁰ Kene ka adini kini keere ka tunggunu co 'dotombo'do, kadhimi kadu keera ana en'di ka oona kada ka'bassa. ¹¹ Kiki eene, "Ka kadu ma Jaliil, minna agu aaga, aaga ta'dingnge ko'do aaga tadinö co 'dotombo'do? Yasu ya inyi aaga ku'bu ya, a'diniginja co 'dotombo'do, assa ka tafada afa ma tiya ada kiji i'i ka tunggunu co ya kungngo."

Matiyas akarna ka 'buugu tiya Yahüüsa

¹² İkirı kadalaadene ka tapadaga co Örsaliim ndama anya minggide mana eere a'da Anya ma 'Dikidiyö, makete ka Örsaliim. ¹³ Kene ka tö'dö ka Örsaliim ya kasirigö co 'dasala ko'do kita eene ka füngngö kide ya, eege na Bütrüs nja Yühanna, nja Yaguub nja Andraws, nja Filibüs nja Tööma, nja Bartülmaws nja Matta, nja Yaguub 'bii'bala ya Halfa, nja Samaan ya tatagu'daana ka eedi ya, nja Yahüüsa 'bii'bala ya Yaguub. ¹⁴ Eege nye'd'de kungngo kafara ka Masala turi ana eedi unggodho, nja iiya töccö nja Mariyom nïmö ma Yasu nja nagöre tanno iini.

¹⁵ Ka uuru tanno miini no a Bütrüs afiki'dö ma teema, nja kadu tanno amma ka Yasu no, a kadu na kanna kide nja eene no, kukumu kadu ka iidümmü ukumu

ömö'di (120) iki, ¹⁶ "Nagöre eede, tumma na Koronggore tiya Insili ya na Dawud ka tagadünnü ka sorne 'billi no, kinynyo ööye miini a'da Yahüüsa ya ka alaala kadu ka Yasu kümmü i'i ya. ¹⁷ I'i agosso ka linggo tanno nja angnga."

¹⁸ Gürüüsü yiini ka 'duga ka kadu tanno ümmü Yasu ya, eenege siga iini, a'dinggö a'buna üüdü ku'bu adhösönjaana ku'bu, eema ma eedi tö'dö kürö nye'd'de kungngo. ¹⁹ A tumma no tussu adene ka Örsaliim koono nye'd'de kungngo, kidhi kanangnga eere a 'buugu tiya miini ya a'da Hakil Dama (Lodho ma Erüüdö.)

²⁰ A Bütrüs tiki, "Sorne ma Tüüsü ma nakaaru tiki, 'Ara 'di yiini ta'döngngönyö, a tööyö niini titaalo.'

Iki afe'de,

'Ara ömö'di öccö tagala ka 'buugu tiya iini.'

²¹ Kadu kungngo aja 'bitingngö kaneene nja angnga, ndama uuru tanno Uugaara Yasu ka takafiki'dö a linggo, ²² ma uuru tanno Yühanna ka takambeese i'i no, idhi aaco a 'dotombo'do, ikiri angnga ka asaasa tümümü ömö'di öccö ana kene ya tadinö kide nja angnga ka tafiki'dö ka inde tanno Yasu."

²³ Kikiri kagona kadu keera, Yüüsif ya ana eere a'da Barsaba ya, eere ma töögöje yiini a'da Yustus, nja

tiya ana eere a'da Matiyas ya. ²⁴ Kikiri ka tageema nja Masala kiki, "Ka Masala, o'o nussu nanggeedi na kadu nye'd'de, la unngo ka omö'di tiya üüdü ka asaasa ana ka kadu tanno eera no. ²⁵ Amang kini tafiki'dö a linggo ma tafiini na Yahüüsa ka tinyi ku'bu no, ungeene ateeffe taluna inde niini." ²⁶ Kafanna muduru, a tameerö ta'dinggö ka Matiyas, akoonyo oonana ka kadafiini tanno ada'baaga kafünü ungodho no.

2

Tö'dö ma Koronggore tiya Insili ya

¹ Ka Taanyara ma Koronggore ka ndö'dö ya, a kadalaadene tarügü ka 'buugu ungodho kanna kide. ² Kadhimä ka tumma ko'do ndama 'dotombo'do, afa tanya no iisö dhindho no, ka tigi ka 'bügööri tiya eene ka tanna kide ya. ³ Kadhimä ka nagonggo'do kafeene nja issi. Kasümünü njaana kene ka nanggüüdü ka'dingnge kide. ⁴ A Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona nye'd'de, keema tumma öccö a'da taalo neene, a Koronggore tanangnga türü kene ka oona keema.

⁵ Ka uuru tanno miini no a'da sa Yahüüdü na ümmü tumma ma Masala no, tö'dö ka Örsaliim ndama na'buugu koono nye'd'de kungngo. ⁶ Kene

kandaföönyö tumma no ya, kawagaana oona kadhere, kudumma ömö'di kaföönyö tumma niini ka teemadene no. ⁷ Kadhere kiki, "Ma kadu na eema no 'dee taalo kadu ma Jaliil eege kamiini sa? ⁸ Angnga sa ka tö'dö nya ndaföönyö tumma ma anya tammo aja eene ka teema? ⁹ Kadu no kö'dö ndama Parsiya nja Madiya nja Alam nja naaya ma Naato Keera nja Yahüüdiya nja Kabadökiya nja Büntüs nja Asiya, ¹⁰ nja Frajya nja Bamfiliya nja Misiri nja riifö ma Libya ka Keriwan nja kadu ma Rööma na anna kita no. ¹¹ Nja kadu ma Kireet nja Piirigide nja Yahüüdü nja kajeene tanno amma ka Masala tammo Yahüüdü no, angnga sa kaföönyö kene kadeema tumma naaja keema tumma ma Masala na 'diila no." ¹² A kadu tadhere nye'd'de keema kiki, "Minna yungngo 'bitingngö?"

¹³ A kadu öccö tiiiri eege kadamidhi ka oona kiki a'da, "Eege kaaya ka ngeeli."

Bütrüs ageema nja a kadu

¹⁴ İkiri Bütrüs ka fiki'dö nja kadafiini tanno ö'dö kada'baaga kafünü ungodho no alneege ko'd'do iki eene, "Aaga Yahüüdü nja kadu ma Örsaliim 'do, aka-toodo ka tumma tanno eede no kara teeme no. ¹⁵ Aaga keema a'da kadu na kaaya ka ngeeli kaleefe ndanaaya ta iidümmü kafünü egüisö

ligitaka kungngo, a tumma
no taalo ka timin'da.
16 Tumma no na ne'bi Jüwiil
ka tageema eege kungngo,

17 'Masala makiki a'da,
Ka naguuru tanno eere
no
na a'a sa ka tuuru
Koronggore yeede ka
kadu ka oona in'dili
kungngo.

A laala yaada ya nagiide
ya nja tanno iiya
no teema tumma a
kümböödö.

A kadimöögö tiji tumma
neede,
a kümböödö tagu kadu
na iifi no.

18 Nuuru Koronggore yeede
ka iiya ka oona nja nagi-
ide no ümmü tumma
ma a'a
ka uuru tanno miini no,
keema tumma neede.

19 Nalinggo eema ka
'dotombo'do keefe,
nalinggo ya ka 'büdhülü
keefe,
a 'buugu ta eriidö
nja issi nja ndhüigö
dhabbu.

20 A ndanaaya talifi
a tere ta eriidö
a'da küfürü uuru na
Uugaara na öyeene
küdhindhi no tö'dö.

21 Ömö'di ya amma ka eere
ma Uugaara ya ara
toolonadene.'

22 "Kadu ma Israyil aaga
föönyö tumma no, Yasu
ya ma Nasira ya Masala
manangnga türü iini ada-
galinggo eema keefe kada
ka söödö aaga tussu i'i,
adagalinggo eema dhabbu

keefe adale'bele eema a türü
tanno Masala, aaga tussu
iini. 23 Kini ka tümününja
aaga ya, a'da milli Masala
ka tagussu iini, aaga tümü
i'i aaga tabünnü ka salii'bi
aaga tafa ka kadu tanno
oroko no ka tagiidi i'i.

24 I'i yungngo a Masala ka
tagildhe türü ma inde kini
ka oona afiki'dö, inde taalo
ka tümü i'i. 25 Kudumma
Dawud ka tadiri tumma
miini iki,

'Niji a'a Uugaara kede kidha
turi kungngo,
kudumma iini anna
kede ka niisö ma kuri
amang ka ri'ba tafa tagu
a'a.

26 İkirı eedi yeede ka'diila,
a onngo'do meede
tadhodho nawe tüüsü
nindhigi Masala
kudumma tuu'da tanno
eede afe'de kara
tindhigi Masala.

27 Kudumma o'o taalo o'o
natafa kede nütü ka
'buugu ma inde
taalo o'o natafa ka
ömö'di tiya üüdü ya
insili ya anna ka
'buugu tiya tasürdü
ya.

28 Nalaala a'a ka fiini ma tefe
ka 'di,
ara o'o saga tadigi a'a
a dhodho kidha ma
o'o.' "

29 A Bütrüs tiki, "Nagöre
eede, aaga afa kede nadi-
rina tumma aaga dhorro,
eyi pupa yaaja Dawud
atatü'büdene a la ma
oofö yiini ungnö aja kita
ta'bitingnö. 30 I'i aga

ne'bi, ussu a'da Masala maküdüönö ada iini miki iini a'da ara oogo masa anangnga 'bandaada miini könö ka kööyö tiya iini. ³¹ A Dawud illi ka tasala tumma na Masala ka talinggo adageema a'da Almasihi a tafiki'dö ka inde iki,

'Taalo Masala matafa kini ka 'buugu ma inde a tuu'da niini taalo ka tasürdö.'

³² Yasu afiki'dö ka inde a türü tanno Masala, angnga tijöögö angnga in'dili kungngo. ³³ Aga Masala ka ta'dina i'i ko'do manangnga i'i kono ka niisö ma kuri, i'i a'duga ka Pupa Koronggore ya Insili ya kada tiraana ya, uuru kaja ka oona i'i yungngo ada ka adinö kide 'bitingngö aga taföönyö.

³⁴ "A Dawud taalo asirö 'dotombo'do, i'i ka eyi tiya iini iki,

'Tki Uugaara a Uugaara tiya eede,
Emmi kede ka niisö ma kuri,

³⁵ ara a'a ka anangnga o'o ka siri ka diidi tiya üüdü ana uune.'

³⁶ "Amang ka kadu ma Israyil tussu dhorro a'da Yasu yaada ka tagiidaana ya, Masala manangnga i'i kada Uugaara ada Almasihi."

³⁷ A kadu ka taföönyö tumma na Bütrüs, a tumma no tala eege ka nanggeedi, kindini Bütrüs nja kadafiini könö kiki, "Ungngo 'bitingngö ara

ungngo tönynyö, nagöre iidi?"

³⁸ A Bütrüs tiki eene, "Aaga aadha ka eema tiya toroko ya, aaga tambeesedene ka unggondho ana eere ma Yasu Almasihi a'duga tumma na toroko no kada ka oona, a Koronggore tiya Insili ya tananja aaga. ³⁹ Tumma na Masala ka teema a'da aaga tindhigi oogo nja laala tiya ada nja kadu tanno ku'b'ba no na ümmünü Uugaara a'da Masala maaja mo."

⁴⁰ Agadünügü eema eene ma eema adhabbu iki eene, "Aaga oolonadene aaga taadha ka sere tiya toroko ya ka oona." ⁴¹ A kadu na amma ka tumma tanno iini no kakambeesedene, a kadu öccö tö'dö kene na alif ka iidoona.

Taneene na kadu ma kani-isa

⁴² Kada kümünü nanggeyi neene ka talaana tanno kadafiini kagu eema ka 'buugu tiya unggodho ya kafara ka Masala eege nye'd'de. ⁴³ A kadafiini tagalinggo eema dhabbu keefe a türü tanno Masala ari'ba tammü kadu nye'd'de kungngo. ⁴⁴ A kadu na amma ka Yasu no, tumma neene ka unggodho kafaana ka oona, kosso ka eema. ⁴⁵ Kanadene ana ana al-maala tiya eene nja eema ma nasigeene tiya eene kosso ka gürüüsü nja kadu tanno iini na eema ka titaalo kene no ku'bu. ⁴⁶ Kicci toreene

turi ka la ma Masala ka Örsaliim ana eedi unggodho, kagoreene ka nöö'di tanno eene kagu eema ka'deema. ⁴⁷ Küüwe tüüsü ka dhodho ada a Masala a kadu tamma ka tamma tanno eene nye'd'de, a Ugaara tagusu kadu tanno oolonadene no ka köje 'bücca kungngo.

3

Tafiki'dö ma mügüre

¹ Uuru kinggide Bütrüs nja Yühanna co la ma Masala ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya ma taco tafara ka Masala. ² A

kadu tadhe ana ömö'di ka tageenedene kada mügüre. Kamanaga i'i ka inye ma la ma Masala ya ana eere a'da inye na 'Diila a naguuru no arangnga kadu na icci no.

³ Kini ka tasala Bütrüs nja Yühanna kata unggunugu co ya, ikiri ka rangnga eege a'da kanangnga nimmö iini.

⁴ Kikiri ka tasala kini ko'do, a Bütrüs tiki iini, "Assa kidi!"

⁵ Ikiri ka adinö eege iki kide a'da ka tanangnga nimmö iini.

⁶ A Bütrüs tiki iini, "Taalo gürüüsi kede, a dahaba titaalo kede lakiini yungngo eede ara tanangnga o'o, ana eere ma Yasu Almasihi ya ma Nasira ya, fiki'dö nunggeene."

⁷ Ümmü i'i ka nüsö ma kuri a'dina i'i ko'do, uune tarooro ka takidhö ka uuru miini, ⁸ Afiki'dö imbiiri unggunaana ku'bu, aaco la ma Masala ka teene nja eene, unggene imbiiri indhigi Masala ko'do. ⁹ A

kadu tadinö i'i nye'd'de ka tunggeene indhigi Masala ko'do. ¹⁰ Kussu a'da ömö'di ya kanna ka inye ma la ma Masala tiya ana eere a'da A'diila ya atarangnga ya, i'i ya miini kuurugu oona ku'bu kadhere ka nimmö tiya küünidene ya.

Tumma na Bütrüs ka la ma Masala

¹¹ Aga ömö'di tiya arangnga ya tama'da ka Bütrüs nja Yühanna ka fangga tammo Siliman mo, a kadu nye'd'de tadhere kisi kene keere.

¹² Ka Bütrüs ka tasala eege nggeege ya iki eene, "Ka kadu ma Israyil minna agu aaga, aaga tadhere ka eema tiya agalinggo adene ya? Minna agu aaga tadinö unggongo afa unggongo ka anangnga ömö'di ya ka fiki'dö a türü tanno iidi a ta'diila tanno iidi? ¹³ Masala ma kadaada ma angnga, Masala ma Abrahiim nja Ishak nja Yaguub. Oogo mungngo manangnga türü ka tatasaga tiya oono Yasu yaada ka ta'düsünü i'i ka Bilatus kidha, aaga tümünü i'i a kadu tanno diidi i'i no kada kiidi i'i. A Bilatus ta kasaasa tapa kini illi aaga kanu. ¹⁴ Kanu aaga ka ömö'di tiya a'diila insili ya ara aaga ka tapa ka tatagirina kadu. ¹⁵ Kagiidi aaga nduguli ma tefe ka 'di illi Masala miji i'i ka inde unggongo tadinö kide. ¹⁶ Tamma ana eere tiya Yasu, ömö'di yaada kiji, aaga tussu a'da kapadaga türü kini ya,

eere ya Yasu nja tamma na öö'dö ndama iini no ka anangnga i'i ka oolonadene 'do yaada kijöögö aaga in'dili ya.

17 "A 'bitingngö nagöre eede, nussu a'a aaga ka linggo a'da taalo aaga kussu afa ma naguugaara tanno ada ka tagüüni. 18 A Masala tatüimö ada kide ka tumma tanno oono ka tageema a nagane'bi nye'd'de a'da Almasihi a tadhögürü. 19 Aaga aadha ka eema tiya toroko ya aaga tamma ka Masala amang kono toolona tatoroko naada ka oona no. 20 Amang ka Uugaara tafa'da fiini ya a'diila ya aaga ka Yasu Almasihi afa moonoo ka tageema. 21 Ara töödhî ka 'dotombo'do ara uuru ka öö'dö ma Masala ka anangnga eema in'dili ka issi afa moonoo ka tageemaga co nagane'bi tanno oono na insili no 'billi. 22 Müüsa iki a'da, 'Masala Uugaara müüdü massa ka kürünü ne'bi afa ma a'a kungngo aaga taföönyö tumma niini ka tema nja aaga no. 23 Ömö'di ya taalo taföönyö tumma na ne'bi tiya miini ya, atakedhekanja keere ndama ka söödö.'

24 "A nagane'bi nye'd'de ndama Samwiil nja tanno ö'dö kini keere no, kageema tumma tö'dö ma uuru tanno. 25 Aaga kungngo kakarna ka nagane'bi nja timi'di tumma tanno Masala nja kafaafa ma aaga miki Abrahiim,

'Laala yüüdü tanangnga kadu ka aduna baraka ka 'büdhülü nye'd'de.' 26 A Masala manangnga tasaga yoono ka fiki'dö ndama inde magürünü i'i kada ana baraka ka dhidha amang kada taadha ka tatoroko."

4

Tahükümü na Bütrüs nja Yühanna

1 Ka Bütrüs nja Yühanna tadünügü eema a kadu ya, a ka'boge nja uugaara ma kadu tanno afa ka la ma Masala no nja Sadügiin tadhe ko'do kene ka oona. 2 Kagoroo'bo a'da eege kalaana kadu a'da kadu kara tafiki'dö ka inde ana Yasu. 3 Kümümü eege kanangnga ka pabuusu kudumma 'buugu kanda siiya ara taka kataadha. 4 A kadu kadhabbu kaföönyö Bütrüs nja Yühanna kadeema kamma ka Yasu, kadu na nagiide no kö'dö na alif kiidümmü.

5 Ka taka ka taadha ya a naguugaara ma Yahüüdü nja katalaana ma seriye nja kadüfi temmi ka 'buugu tiya unggodho ya ka Örsaliim. 6 Nja Hanan uugaara ma ka'boge nja Kiyaaafa nja Yühanna nja Askander nja siliga ma uugaara ma ka'boge in'dili. 7 Kikiri ka tagümmünü Bütrüs nja Yühanna kanangnga eege ka 'dingnge kene kidha kindini eege, "Kagalinggo aaga eema

3:22 3.22 Seriyé ya eera ya 18.15, 18

3:25 3.25 Takwiin 22.18; 26.4

3:23 3.23 Seriyé ya eera ya 18.19

ya ana eere töccö nja türü töccö?"

⁸ A Koronggore tiya Insili ya tuurunja ka Bütrüs ka oona iki eene, "Ka naguugaara ma anya nja kadifi ma anya, ⁹ katindini ungngo 'bitingngö ma ömö'di tiya maara ya a'da a'diila nya? ¹⁰ Amang kada tussu iini aaga kadu ma Israyil nye'd'de kungngo a'da ömö'di ya 'dingnge kada kidha ya a'diila ana eere tiya Yasu Almasihi ya ma Nasira ya, yaada ka tagiidi i'i ya, aaga tabünnü i'i ka salii'bi ya, a Masala tiji i'i afiki'dö ka inde. ¹¹ I'i ya 'Misi ma katarü'böönö yaada kanu kide mo, oogo mungngo ma misi ma kadese.'

¹² Taalo toolona illi ana eere tiya Yasu, eere titaalo ma toolona kadu ka 'büdhülü, i'i yungngo Masala ka kürünü i'i ma toolona angnga."

¹³ Ka kadu ma la ma kadifi kiji rüsü na Bütrüs nja Yühanna, oona tadhere kene kuurunja ku'bu kene kaföonyö a'da eege taalo ka kalaanadene illi eege kandussu a'da eege kaganeene nja Yasu. ¹⁴ Kiji ömö'di ya oolonadene ka 'dingnge kene kete, kikiri ka titaalo kiji niimö ma ta'bununjaana ku'bu miini. ¹⁵ Kikiri ka tiki eene a'da kunggeene ka la ma kadifi kikiri ka tema ana ka oona. ¹⁶ Kiki, "Ara angnga tönynyö a kadu tanno eera no 'bitingngö? Kudumma

kadu ma Örsaliim nye'd'de kussu a'da kadu no eema keefe angnga taalo ka tussu ka 'düsüngi. ¹⁷ Kudumma ma tumma ka tanyalanjaana ku'bu, angnga tiki eene, kafa tema ana eere ma Yasu ka kadu kidha taalo kasaasa eege ka tanyala ku'bu."

¹⁸ Kikiri ka tagümmünü eege kiki eene a'da, kafa talaana kadu, kafa tema ana eere ma Yasu. ¹⁹ Lakiini Bütrüs nja Yühanna kiki, "Aaga iiröönö ka nanggeyi tanno ada öjö i'i yungngo adhorro ka Masala, ungngo taföonyö tumma naada alla na Masala. ²⁰ Ungngo tema tumma ma eema tiya iidi ka tadinö kide yungngo taföonyö ya."

²¹ Kene kanda kuuru ri'ba eene ka nanggeedi ya kapa kene kunggeene, kitaalo kaluna fiini ma tapusu eege, kudumma kadu nye'd'de ka tafünügü Masala ko'do ka eema tiya agalinggo adene ya. ²² Kudumma ömö'di tiya oolonadene ya, nagürüünü niini ko'do a kadu keera.

Kadu ma kaniisa kafara ka Masala

²³ Ka naguugaara ka tapa ka Bütrüs nja Yühanna, kafada kaco ka kadu tanno eene kadirina eema ya naguugaara ma ka'boge nja kadifi kadirina eene ya. ²⁴ Kene ka taföonyö tumma no ya, kafara ka Masala ana eedi unggodho, kiki, "Ka Uugaara, o'o narü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü

nja to ana eema tiya kide ya nye'd'de. ²⁵ Dawud ageema tumma nüüdü a Koronggore tiya üüdü ya Insili ya iki, 'Minna agu ajeene kafiki'dö ka linggo ajeene, a kadu ana eema tiya atoroko ya?

²⁶ Kafiki'dö naguugaara ma 'bühülü ka timi'di tumma nja naguugaara ka 'buugu nye'd'de kungngo ma takirimä Masala Uugaara nja Almasiähi.'

²⁷ Hirüdüs nja Bilatus Albunti ya nja kadu ma Israyil nja kadu ma kajeene ka anya tammo kümmü tumma ka kirimi Yasu tatalinggo yüüdü ya insili ya yüüdü ka tümünü i'i kada Almasiähi ya. ²⁸ Kagalinggo tatoroko nüüdü killi kadageeme a türü tanno üüdü a'da kara tüünidene. ²⁹ A 'bitingngö Uugaara, iiri rüsü neene nja ungngo no, nanangnga türü a kasaga tanno üüdü ka eema tumma nüüdü a'da kitaalo ungngo kari'ba. ³⁰ Kilina nüüsö nüüdü noolona kadu na maara no nüüni eema keefe ana eere ma tasaga tiya yüüdü Yasu ya Insili ya."

³¹ Kene ka teema nja Masala ya, a 'buugu tatinggi'di, a Koronggore ya Insili ya taka ka kadu nye'd'de, kadünnü tumma ma Masala ari'ba titaalo.

Kadu ma kaniisa kosso ka eema

³² A kadu ma kaniisa taganna ana eedi ka ungodho kosso ka eema, taalo ömö'di ma tiki a'da eema yiini yungngo. ³³ A kadafiini talaana kadu keema iini a'da Yasu Uugaara afiki'dö ndama inde, a türü na Masala tu'bu eege ka nanggeedi in'dili, ³⁴ Taalo ömö'di ma tasaasa nüümö, kudumma kadu kanadene a nöö'di nja nasigeene kaamana eema miini ka 'buugu tiya ungodho ya, ³⁵ kasümünaana ku'bu a ömö'di ya ta'duga tamana yiini ka asaasa ya.

³⁶ Afe'de a Yüüsif taga Lawi ya ma Kuburus, ya kadafiini kanangnga eere iini a'da, Barnaba tafireeri. ³⁷ Adanege a siga tanno iini a'duga gürüüsü miini ö'dö iini a kadafiini.

5

Hananiya nja aka tammo iini Safira

¹ 'Bitingngö ömö'di inggide ana eere a'da Hananiya, agatanege a siga tanno iini nja aka tammo iini mana eere a'da Safira. ² Karmuna türeene ma gürüüsü ku'bu ma eyi tiya iini a'da mussu, ara ka öö'dö a türeene miini anangnga a kadafiini kidha.

³ A Bütürs tiki iini, "Ka Hananiya, minna agu o'o nafa ka Ebliisi aaco küdü ka eedi nüüsini Koronggore ya Insili ya? Narmuna türeene ma gürüüsü ma siga? ⁴ Taalo siga nüüdü eege kamiini a'da nafürü

o'o tagatenege iini? A kene kanda tennege taalo o'o nama tafa ka gürüüsü ma eyi tiya üüdü? Minna agu o'o nalinggo tumma afa ma tanno kungngo. O'o nüüsüni Masala taalo o'o nüüsüni kadu."

⁵ Aga Hananiya ka föönyö tumma no ya, a'dinggö eyi, ari'ba tüssümü kadu na föönyö tumma no. ⁶ A kadimöögö kö'dö ka'bürü i'i ka oona a ten'di, ka'dina i'i katü'bü i'i.

⁷ Ka ndanaaya ka öö'dö kiidoona ya, aka miini töö'dö a'da taalo mussu nüümü ya agüünü adene ya. ⁸ A Bütrüs tindini oogo iki oono, "Tirina tumma a'a dhorro ma eema ma siga tiya ada ka tanadene iini ya, i'i yungngo?"

Miki, "Ii, i'i ya miini."

⁹ A Bütrüs tiki oono, "Kimi'di aaga tumma nja nyuri yüüdü aaga ta'b'ba Koronggore ya Uugaara amana? Assa! Ka ton'do ma uune tanno kadu tanno a'duga nyuri yüüdü katü'böönö ka inye, kara ta'duga o'o afe'de!"

¹⁰ Marooro ka 'dinggö ka Bütrüs kidha meyi. A kadimöögö tö'dö kaduna oogo ka teyi, ka'dina oogo katü'böönö ka nyuri kete. ¹¹ A ari'ba tüssümü kadu ka kaniisa nye'd'de nja kadu tanno föönyö no nye'd'de.

Toolona kadu a türü tanno Masala

¹² A kadafiini tagalinggo eema keefe kadhabbu nja türü kidha ma kadu. A kadu na amma no

in'dili kicci toreene turi ka fangga tammo Siliman. ¹³ Taalo ömö'di unggodho kungngo ma taga'da tumma neene, lakiini kadu nye'd'de kamma kene kafünügü eege ko'do. ¹⁴ A kadu na amma ka Masala no tamanya kadhabbu nagiide nja iiya. ¹⁵ A kadu tama kadu na maara no kamana eege ka nafiini ka'düürü eege ka kere nja akede, ka Bütrüs ka tunggeene ya, a tallappa niini tagilaana kene ka oona ka'diila. ¹⁶ A kadu takicci ka Örsaliim ndama na'buugu tanno akete no, a kadu tanno maara no nja kadu tanno indima no koolonadene nye'd'de.

Kadafiini kananja ka pabuusu

¹⁷ Uugaara ma ka'boge nja kadu tanno iini na Sadügiin no kadigine akirimü. ¹⁸ Küssümü kadafiini kuuru eege ka pabuusu.

¹⁹ İkirü tadhangga ma Uugaara ka öö'dö ooso kungngo, aafa'da inye ma pabuusu uurugu kadafiini kürö iki eene, ²⁰ "Aaga unggene, aaga co la ma Masala, talaana kadu ka tumma ma tefe ka 'di na Masala ka ö'dö iini no."

²¹ Kamma ka tumma kaco la ma Masala ligitaka so'd'do kalaana kadu.

Uugaara ma ka'boge nja kadu tanno iini nja la ma kadüffi ma Yahüüdü tagürünü kadu kaco tö'dö a kadafiini ndama pabuusu. ²² A nasigira co pabuusu taalo kaduna ömö'di kide,

kafada köö'dö ka naguugaara. ²³ “Kaduna ungnö pabuusu kada teere a kadu na afa kide no ka'dingnge ana ko'do ka naginyeene, lakiini kidi ka tafa'da eege, ungnö taalo kaduna ömö'di ka teene miini.” ²⁴ Uugaara ma nasigira tanno afa ka la ma Masala no nja naguugaara ma ka'boge, kene ka taföönyö tumma no ya, oona tadhene kene kuurinja ku'bu, kiki, “Kaneene tumma no nya?”

²⁵ İkirı ömö'di öccö ka ö'dö iki eene, “Kadu naada ka tadhifi eege ka pabuusu no, kinni ka la ma Masala kalaanaka kadu!” ²⁶ Uugaara ma nasigira ma la ma Masala nja kadu tanno iini ta üügü kadafiini ta'diila kungno, kudumma eene kari'ba i'di kadu tadiidiri eege.

²⁷ A kene ka öö'dö a kadafiini ka naguugaara kidha, ikiri uugaara ma ka'boge ka tiki eene, ²⁸ “Kageema ungnö nja aaga dhabbu a'da aaga tafa talaana kadu ana eere tiya talaana naada kadhala ka Örsaliim ka oona nye'd'de, kasaasa aaga tagirni inde ma ömö'di tiya kidi ko'do?”

²⁹ A Bütürs nja kadafiini tiki, “Ara ungnö taföönyö tumma na Masala taalo ungnö kataföönyö tumma na kadu. ³⁰ Masala ma kupupa tanno aja, miyi Yasu ka inde yaada ka tagiidi i'i aaga kabünnü i'i ka salii'bi ya. ³¹ Masala oogo mungno ma'dinigi i'i ko'do

ka niisö ma kuri tanno oono, manangnga i'i kada Uugaara nja tatoonona ma kadu ma İsrayil amang kene taadha ka tatoroko a Masala tafa kene. ³² Ungno ya kadino ungnö ka eema tiya nye'd'de, a Koronggore ya İnsili ya Masala ka anangnga i'i a kadu tanno aföönyö tumma niini no.”

³³ Aga naguugaara taföönyö tumma no, kagoroo'bo kasaasa tagirina eege. ³⁴ İlli ömö'di inggide ana eere a'da Gamalayil taga Fariisi, i'i a tatalaana ma seriye, a kadu nye'd'de tindhigi i'i ko'do, afiki'dö ka la ma kadifi ma Yahüüdü, ikiri ka tiki a kadafiini kuurugu kadu co kürö tikinggi. ³⁵ İkirı ka tiki eene, “Kadu ma İsrayil, aaga aadha ka tumma tanno ada ka asaasa talinggo a kadu tanno no. ³⁶ Afiki'dö ömö'di inggide ana eere a'da Südas, kete kungno ümmü eyi yiini kada dhabbu, a kadu tuurna i'i keere miya ka egüisö. Adagiididene a kadu tanyalanjaana ku'bu a tumma miini titaalo. ³⁷ Afe'de a Yahüüsa ya ma Jaliil ya adele oona ka uuru tanno kadu kadaginni kadu no, a kadu tisi kini keere kadhhabbu. Eyi afe'de, a kadu na isi kini keere no, tanyalanjaana ku'bu. ³⁸ A 'bitingngö ya ara a'a tiki aaga, kadu afa ma tanno aaga fa talinggo a tumma tanno eene, tumma neene ka talaana kadu iini no, kassa ka titaalo kene kada tumma

ün'dügüngngö. ³⁹ A kene kada tumma ma Masala eege kamiini, taalo aaga ka tarigi eege, ii'di aaga tüüni ada tagoroo'bo ada ku'bu nja Masala."

⁴⁰ A kadu tamma ka tumma tanno iini. Kadagümmünü kadafiini, katabbü eege kuuru eege ka tino kiki eene, kafa talaana kadu ana eere tiya Yasu.

⁴¹ A kadafiini tunggeene kadhodho, kudumma Masala manangnga eege ka tambaanya dhügürü kudumma eere tiya Yasu.

⁴² A kadafiini taalo kaadha ka talaana kadu 'bucca kungngo, ka la ma Masala nja nöö'di kalaana kadu kadünügü tumma ma İnjiili a'da Yasu i'i ya Almasihi.

6

Kadu ma linggo no iüdümmü kafünü eera no

¹ Ka naguuru tanno miini no, asa kadalaadene tadhabbu kagusaana ka köje. A Yahüüdü na eema tangga Yünan no, ta'digineene keema a'da Yahüüdü na eema tangga Ebraniin no küüni tö'bö ana iiya ma nagüüme tanno eene ku'bu taalo kamana eema ma takuri eene 'bucca kungngo. ² İkirı kadafiini na ada'baaga kafünü eera no ka tagümmünü kadalaadene öccö kiki eene, "Taalo a'diila ungngo a kadüüni tö'bö a tumma ma Masala ara ungngo katöodhi kasümünaana eema ma kuri ku'bu ün'dügüngngö.

³ Nagöre eede akö'dö a kadu ka iüdümmü kafünü eera na ussudene no na adigine a Koronggore tiya Insili ya nja tussu eema, angnga tanangnga linggo no eene. ⁴ Ara ungngo kadafara ka Masala ungngo tagalaana kadu ka tumma tanno oono."

⁵ A tumma na ta'diila ka kadalaadene ka oona kümmü İstifanüüs, ya amma ka Masala dhorro ana eedi ya, adigine a Koronggore tiya Insili ya, nja Filibüs nja Brokoros nja Nikanors nja Temon nja Braminas, nja Nikola ya ma Antakiya ya amma ka tumma ma Yahüüdü ya.

⁶ Kö'dö ana eege kidha ma kadafiini kümmünü iisine kene ka nanggüüdü kafara ka Masala.

⁷ A tumma na Masala takanyala ku'bu, a kadalaadene tö'dö kadhabbu ka Örsaliim a ka'boge tamma ka Yasu kadhabbu.

Tümmü adene na İstifanüüs

⁸ A türü na Masala tadigi ka İstifanüüs ka oona alinggo eema kefe ale'bele eema a kadu tadhere. ⁹ A kadu ma la ma talaana tiya ana eere a'da La ma kasaga na apa kene no, nja kadu ma Keriwan nja kadu ma Iskandariya, nja kadu ma Kilikiya nja kadu ma Asiya 'do, ka'bununjaana ku'bu nja iini a tumma. ¹⁰ A Masala tanangnga türü ma tumma İstifanüüs, a tumma niini tiligi kene kadagii'bi eege. ¹¹ Kafünü kadu öccö

kanangnga niimö eene a'da kiki, "Kaföonyö angnga i'i eela Müüsa nja Masala!"

¹² Kagirnaana ka kadu ka oona nja kadüüfi nja kata-laana ma seriye, kümmü Istifanüüs kaco la ma kadüüfi ma Yahüüdü iini. ¹³ Kö'dö a kadu kafünü korokoro ka Istifanüüs ka oona kiki, "Ömö'di ya öödhī ka teela la ma Masala nja tumma seriye tiya Müüsa turi kungngo. ¹⁴ Kaföonyö ungngo iini ka tiki a'da, Yasu ya ma Nasira ya, ara tagü'dügü la ma Masala ya co, aadha kadu ka tumma tanno Masala na Müüsa ka öö'dö iini angnga no."

¹⁵ A kadu na emmi nye'd'de ka la ma kadüüfi ma Yahüüdü, tassa ka Istifanüüs ko'do kasala dhugudha yiini kafeene nja dhugudha ma tadhangga.

7

Tumma na Istifanüüs nja naguugaara ma Yahüüdü

¹ İkirī uugaara ma ka'boge ka tiki Istifanüüs, "Tumma no 'dee ka timin'da?"

² Istifanüüs tapadaga tumma eene iki, "Nagöre eede nja kafaafa ma a'a, aaga toodo kede! Masala ma idhindhī mo matele oona a pupa tiya aja Abrahim kini ka takaleefe ka anya ma Naato Keera a'da üfürü co Haran. ³ Miki iini, 'Ninyi anya müüdü ku'bu nja siliga ma o'o ara o'o ka tunggeene naco anya tammo meede

kara tala o'o kide mo.' ⁴ İkirī Abrahim ka tinyi anya ma Kaldan ku'bu ara kico Haran emmi kide. A pupa tiya iini ka teyi, a Masala ta'duga i'i manangnga ka 'büdhülü tiya ada ka tanna kide 'bitingngö ya. ⁵ Ka uuru tanno miini no, taalo Masala manangnga niimö iini ma 'büdhülü tiya taalo makara tarmuna 'bam'buugu iini. A Masala tiki iini a'da oogo matanangnga 'büdhülü a kadaada ma iini kakarna kide, kudumma Abrahim üfürü 'bii'bala taganna kini. ⁶ A Masala tiki iini, 'Laala yüüdü kara ta kölöge ka anya tammo taalo tanno eene. Eege kara ta kasaga küünī midhi ku'bu ana eege a nagürüünü na miya ka egüisö. ⁷ Lakiini ara a'a tapusu anya ma üünī eege kada kasaga mo, kassa ka tunggeene ka anya tammo iini mo, köö'dö tafara kede ka 'buugu tiya.' ⁸ A Masala tikiri ka timi'di tumma nja Abrahim, ma taradene meene ka tussu adene iini. İkirī Abrahim ka teene Ishak atüümö füngngö iüdümmü afünü iidoona, eedhe i'i. Ishak tara 'bii'bala yiini Yaguub, a Yaguub tara kafaafa ma angnga na ada'baaga kafünü eera no.

⁹ "A kafaafa ma angnga tagagirimī Yüüsif ka tanege ana i'i kaco Misiri iini, a Masala taganeene ma taafa kini. ¹⁰ A Masala toolona i'i ka dhügürü tiya in'dili

7:3 7.3 Takwiin 12.1 7:4 7.4 Takwiin 11.31; 12.4 7:5 7.5 Takwiin 12.7

7:7 7.7 Takwiin 15.13-14

ya, manangnga tussu eema iini tumma tanno a'diila niini, a Faröön ya uugaara ma Misiri ya, tasaasa i'i ümmünü eema iini nye'd'de ada uugaara.

11 “A iire tūmmü Misiri nye'd'de nja anya ma Kanaan, a kuri titaalo a migile taga taalo a kafaafa ma angnga. 12 İkirı Yaguub ka föönyö a'da migile mungngo ka Misiri ya, i'i agürünü kafaafa ma angnga ka tino neene na dhidha no. 13 A kini ka kürünü eege afe'de, a Yüüsif tala eyi yiini a nagöre tanno niini, a Faröön tussu kadu na Yüüsif. 14 A Yüüsif tagürünü ka pupa tiya iini nja kadu tanno iini nye'd'de, na öö'dö kadu kiidoona kada'baaga ana awwa no. 15 A Yaguub tö'dö ka Misiri, eyi kide nja kafaafa ma angnga nye'd'de. 16 Ka'duga eege kaco Shakiim katatü'bü eege ka la ma oofu tiya Abrahiim ka taana ka laala tiya Hamüür ka Shakiim ana gürüüsi ya.

17 “Ka uuru ma tafi'di tumma na Masala nja Abrahiim, a kadu naaja kakogoona kadhabbu ka Misiri. 18 A kadu tūmmü uugaara öccö ka Misiri taalo ussu Yüüsif. 19 Adagüünı ada kadu naaja ku'bu ada kapusu kafaafa ma angnga no ma ta'bunu eege ka tapüüpü laala ya aleefe tageenedene co, amang kene tafa tefe ka 'di. 20 Ka

naguuru tanno miini no ageenedene Müüsa a 'diila 'do atıimö nagatereene kiidoona ka 'di tiya pupa tiya iini. 21 Ka kadu ka taanu kini, a 'badaada ma Faröön ta'duga i'i ma tinggiri i'i kada 'bii'bala tiya oono. 22 A Müüsa takalaadene ka tussu eema ma Misiri. Ana türü ma tema tumma nja alinggo.

23 “Kini ka ndagu'du nagürüünü a kadu keera ya, İkirı ka tunggeene aaco toso kadu niini ma İsayıl. 24 İkirı ka tasala taga Misiri ka abbü taga İsayıl akaraka i'i keere adagiidi taga Misiri. 25 A Müüsa takiki a'da ara nagöre niini tussu a'da Masala ma toolona eege, ndama nıısö tanno iini, lakiini eege taalo kussu. 26 Ka uuru töccö kadu ma İsayıl keera kabbü ajeene, adagümmünü eege ma tindinaana eege ku'bu. İki eene, 'Aaga 'dee, a'da aaga ka nagöre sa kasaasa tili ajeene amana?’

27 “Ömö'di öccö tagürünügü i'i keere kini ka oona iki, 'Mada anangnga o'o kada uugaara tiya İdi? 28 Nasaasa o'o tiidi a'a afa müüdü ka tagiidi ta Misiri ka ooso kungngo?’ 29 Ka Müüsa ka föönyö tumma no ya, İkirı ka rünö aaco anya ma Midian, adaganna kide kada tajeene adageene laala eera kide.

30 “Kini ka tatıimö nagürüünü a kadu keera

ya, a tadhangga ma Masala tatele oona iini ka 'dikinya ka dhüile ma Siina ka issi ka finne ka ndhaaru.³¹ A Müüsa tadhere kini ka tasala issi ka finne ka ndhaaru, asigi kide kete amang kini tjöögö, a Masala tümünü i'i ndama issi ka teene,³² 'A'a na Masala ma kafaafa ma o'o, Masala ma Abrahiim nja Ishak nja Yaguub.' Ari'ba tümü Müüsa taalo a'duga rüsü ana eedi ma tassa co.

³³ "A Masala tiki iini, 'Kirnö egüide ku'bu küdü kuune, kudumma 'büdhülü tiya üüdü ka 'dingnge kide ya 'büdhülü ya insili ya i'i ya miini.³⁴ A'a niji dhügürü ya kadu tanno eede ka Misiri naföonyö fara yeene, nikiri a'a ka öö'dö ku'bu ma toolona eege. Aayu nagürünü o'o ka Misiri.'

³⁵ "A Müüsa ya kadu tanno iini ka tagaanu kini kiki iini, 'Mada anangnga o'o kada uugaara tiya iidü?' I'i yungngo Masala ka kürünü i'i ada uugaara atoolona a türü tanno tadhangga na alanja iini ka ndhaaru no.³⁶ Unggu kadu kürö ndama Misiri a türü tanno Masala niini ka talinggo eema keefe a kadu ka Misiri nja tada'da ma to ma Dhöyö mo nja dhüile a nagürünü a kadu keera.³⁷ A Müüsa ka eyi tiya iini iki a kadu ma Israyil, 'Ara Masala sa nangnga ne'bi aaga a tö'dö ndama aaga afa ma a'a

kungngo.'³⁸ A Müüsa i'i yungngo nja kadu ma Israyil ka dhüile ungnngo ka söödö ma kafaafa ma angnga, nja tadhangga ya ageema nja iini ka 'dikinya ma Siina, anangnga tumma ma tefe ka 'di iini öö'dö iini angnga.

³⁹ "Lakiini kafaafa ma angnga kanu kini kitaalo kaföonyö tumma niini, a nanggeedi neene kasaasa tapadaga co Misiri.⁴⁰ Kiki a Harüün, 'Adina namasala kunggeene kaja kidha mo, kudumma ungnngo taalo kussu niimö ya ümmü Müüsa ya a'da i'i yungngo ö'dö ana angnga ndama Misiri.'

⁴¹ Kadadina masala kafeene nja 'bileefo kataraana eema iini kadhodho a niimö kadadina a niisö meene ya.⁴² A Masala tümü eyi yoono eene ka oona mafa kene kafara ka midigi, afa ma tiya ka takirinja ka sorne ma nagane'bi,

'Ka laala ya Israyil! Aaga 'dee kara aaga eema a'a ka dhüile kannaa ka nagürünü tanno kukumu kadu keera no?

⁴³ U'u, lakiini ka'duga aaga fangga ma Muluk a timidigi ma masala tammo Romfan, namasala yaada kadadina ma tafara kono.

Ara a'a tuurugu aaga co kajeene keere ma Babil.'

⁴⁴ "A kafaafa ma angnga kaganna fangga eene a

tumma ma teema tumma ma Masala kide nja eene ka dhüle. Afa ma tiya Masala ka tiki iini, a'da üünī afa miini ka ijöögö kungngo. ⁴⁵ A kafaafa ma angnga ta'duga fangga ka nīsō ma Yashu ka öö'dō iini nja eene kene ka tamuru 'būdhülū ya kajeene a Masala ka tagasoro eege kene kidha. Fangga maganna kannna ka 'būdhülū idhi uuru na Dawud ka öö'dō. ⁴⁶ A Masala tasaasa Dawud ma 'diila nja iini, a Dawud tiki oono a'da ara i'i tarū'bünū la a Masala tammo Yaguub. ⁴⁷ Lakiini Siliman i'i yungngo arū'bū la oono.

⁴⁸ "Lakiini Masala taalo manna ka naala na arū'bū adene ana iisine no, afa ma tiya ne'bi ka tiraana ya kungngo,

⁴⁹ 'Uugaara iki, 'Buugu ma temmi tiya eege ka 'dotombo'do, a 'būdhülū 'buugu ma uune tiya eege.

'Di ya faanya i'i yungngo ada ka tarū'bünū a'a?

'Buugu ma taneene yeede i'i iyye?

⁵⁰ Taalo iisine neede eege kungngo kagalinggo eema ya nye'd'de kungngo?'

⁵¹ "Aaga takidhō ka nang-güüdū a nanggeedi aaga nakinggiri no! Kafeene aaga nja kafaafa ma aaga, kaleefe aaga tanu ka Korong-gore tiya Masala ya Insili ya. ⁵² Kafaafa ma aaga ka küünī

tatoroko ana nagane'bi kagiri-rina kadu na keema tumma ma tö'dō na ömō'di tiya adho ka fiini yaada ka tümümü i'i, aaga tagiidi i'i ya. ⁵³ Ka'duga aaga tumma na Masala ka kadhangga ka nīsō aaga sa katitaalo kalinggo iini."

⁵⁴ Ka kadu ka föönyō tumma no Istifanüüs no, kagoroo'bo kadiginigo ka nanggeedi kabbūnaana igini neene kini. ⁵⁵ Lakiini Koronggore ya Insili ya tadigi ka Istifanüüs ka oona, assa co a 'dotombo'do asala tidhindhi ma Masala, a Yasu ka 'dingnge ka Masala ka nīsō ma kuri. ⁵⁶ Istifanüüs tiki, "Niji a'a 'dotombo'do ka tatanfa'da a 'Bii'bala ma Tadü'd'dü ta'dingnge ka nīsō ma kuri tanno Masala!"

⁵⁷ Kafiri ko'do keela ka tumma ko'd'do, kakūdhū iisine, kako'do kini eege in'dili. ⁵⁸ Kasisigi i'i co kürō ndama anya ma Örsaliim ma tadiidiri i'i a nīgisi. A kadu na adini kide no takirnō en'di eene ka oona, kümmünū ömō'di tiya ana eere a'da Sawl ya. ⁵⁹ Katiidiri Istifanüüs a nīgisi, ikiri ka tümüneene iki, "Ka Uugaara Yasu, 'duga koronggore yeede!" ⁶⁰ Üürü ku'bu adhiya ko'd'do iki, "Uugaara, fa tümümü eege ka tatoroko tanno kene no." Kini ka tiraana nggeege ya eyi.

8

Sawl alinggo kadu na amma ka Yasu no

¹ A Sawl tagamma ka tiididene tanno Istifanüüs. A kadu ka naguuru tanno miini no, kagalinggo kadu na amma ka Yasu no kakirimi eege ka Örsaliim. A kadu na amma ka Yasu no, tarünö kanyalanjaana ku'bu nye'd'de kungngo, kapadaga co fiini ma Yahüüdiya nja Samira. Illi kadafiini, eege kungngo kütü ka Örsaliim. ² A kadu könö na amma ka Masala no, tatü'bü Istifanüüs, kadafara i'i dhorro. ³ A Sawl tagunggeene ma taga'da kaniisa, öleele ka nöö'di ümmü kadu na nagiide no nja iiya amanaga eege ka pabuusu.

Linggo na Yasu kala Samira

⁴ A kadu na kanyalagaago no, taköleele kadünügü tumma ma Masala co kadu. ⁵ A Filibüs ta'barda aaco anya ma Samira adünügü tumma na Almasihi co kadu kide. ⁶ A kadu tagatoodo ka tumma tanno iini ana eedi unggodho, kudumma eene ka taföönyö tumma ma eema keefe yiini ka talinggo a türü tanno Masala ya. ⁷ Kudumma nagoronggore tanno oroko no ka tam'biri kürö ka kadu ka oona dhabbu kiidhe dhindho. A kadu toolonadene, namügüre dhabbu nja tanno sogo'do no. ⁸ A kadu ka anya ka oona nye'd'de tadhodho ka'deema.

⁹ A tadegeene inggide ana eere a'da Samaan, i'i agalinggo eema ya idhindhi ya dhabbu anangnga kadu ma Samira tadhene kini nye'd'de kungngo. A'diniga oona coo'do a'da ya i'i ya ömö'di tiya idhindhi ya. ¹⁰ A kadu nye'd'de tisi kini keere, na iifi no nja tanno dhiidhi no kiki, "Ömö'di ya türü na Masala, eege kamiini naaja ka tümünü eege a'da tidhindhi no." ¹¹ A kadu tisi kini keere kudumma iini ka amana eege ka tadhene nggeege 'bücca a tageene tanno iini no. ¹² Kene ka tamma ka tumma tanno Filibüs ka teema tumma ma İnjili ma Tauugaara ma Masala nja eere tiya Yasu Almasihi ya, a kadu na nagiide no nja iiya tagambeesedene. ¹³ A Samaan tamma ka tumma tanno Yasu adakambeesedene öleele nja Filibüs, adinö ka eema yiini ka tagalinggo a türü tanno Masala no adhere.

¹⁴ A kadafiini na kannu ka Örsaliim no taföönyö a'da kadu ma Samira tamma ka tumma tanno Yasu. Kikiri ka kürünü Bütrüs nja Yühanna kene. ¹⁵ A kene ka ndala Samira ya, kadageema nja Masala amang kene ta'duga Koronggore ya Insili ya. ¹⁶ Kudumma iini taalo ö'dö ka ömö'di töccö ka oona illi eege kakambeesedene ana eere tiya Uugaara Yasu. ¹⁷ Bütrüs nja Yühanna kümmünü iisine eene ka nanggüüdü a Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona.

18 A Samaan taasala Masala ka anangnga Koronggore ya Insili ya ana Bütrüs nja Yühanna kummünü iisine a kadu ka oona ya, ikiri ka 'duga gürüüsi amana eene. 19 Iki eene, "Aaga anangnga türü no a'a meede ka tummünü iisine neede ka ömö'di ka oona a Koronggore ya Insili tö'dö kini ka oona!"

20 A Bütrüs tiki iini, "O'o nja gürüüsi tiya yüüdü nye'd'de agolo ka issi, o'o niki kide a'da o'o natana eema ya Masala ka amana a kadu ya ana gürüüsi.

21 Linggo nüüdi nitaalo nara toso kide ka linggo tanno nja ungngo, kudumma eedi tiya yüüdü taalo a 'diila nja Masala. 22 Aadha ka tatoroko tanno üüdü no, ara o'o ka fara ka Masala amang kono ta'duga tumma na toroko no küdü ka eedi. 23 Niji o'o ka 'diiri afa tokotente a tatoroko timi'di o'o dhindho."

24 A Samaan tapadaga tumma eene iki, "Aaga eema nja Uugaara amang ka tumma tanno tafa tili a'a ka oona."

25 Ka Bütrüs nja Yühanna ka tageema tumma ma Uugaara, kikiiri ka tafada kaco Örsaliim kadünnü tumma ma İnjüli co kadu ka nadaara ma Samira dhabbu.

Filibüs akambeese taga Habese

26 A tadhangga ma Masala tiki a Filibüs, "Fiki'dö ungueene nasülüüğü caa'bu ka fiini tiya ödö ndama

Örsaliim ma co Kaza ka dhüle." 27 A Filibüs tafiki'dö ungueene, aduna taga Habese adheemu, afa ka almaala tiya uugaara ma Habese in'dili oogo mana eere a'da Kantaka mo. I'i agöö'dö ka Örsaliim ma tafara ka Masala. 28 Kini ka tafada ya, akaka ka karru tammo iini iiri ka sorne ma ne'bi Asaiya. 29 A Koronggore ya Insili ya tiki a Filibüs, "Ungueene naco ka karro tammo kete mo."

30 A Filibüs tisi kono keere aföönyö ömö'di ka tiiri sorne ma ne'bi Asaiya iki iini, "Nussu niimö yüüdü ka taföönyö kide ya?"

31 Iki iini, "Ara a'a tussu nya a'da taalo ömö'di ma tadünügü a'a?" İkiri ka tiki a Filibüs a'da, "Aaga emmi nja a'a."

32 A tumma niini ka tiiri ka sorne no,

"Eege kungngo afa dheefele ma tatendhe mo,
afa dhünggü ki'döönö
a kadu kateppe musa
kono ka oona
taalo akara taafa'da
niinö.

33 Taalo küüni eema ya a'diila ana i'i kanyooro eema yiini kadagüüni midhi ku'bu ana i'i,
tefe ka 'di niini
ka'dugadene ka
'büdhülü, taalo
ömö'di ma tambaanya
teema tumma ma
kadaada miini."

34 Ömö'di tiki a Filibüs, "Tirina a'a 'ba ne'bi 'dee iki a'da minna a tumma tanno

eema tumma ma eyi tiya iini alla tumma ma ömö'di tökönö?" ³⁵ İkirî Filibüs ka tagadünügü tumma ma İnjüli ma Yasu no iini alaana i'i ka tumma tanno ka sorne no.

³⁶ A kene ka tagungeene kaala 'buugu ma 'büidi, ömö'di tiki iini ka tindini Filibüs iki iini, "Büidi yungngo, amana i'i yungngo ara tafaga a'a keere ka tambeesedene?" ³⁷ [A Filibüs tiki iini, "Taalo nïimö ma tafaga o'o keere ka tambeesedene üürü namma o'o ana eedi ka teene dhorro." Ömö'di tiki, "Namma a'a a'da Yasu Almasihi ya 'Bii'bala ma Masala."]

³⁸ İkirî ka tarigi karro ka'barda co 'büidi nja Filibüs, a Filibüs takambeese i'i. ³⁹ Kene köö'dö ko'do ndama 'büidi ya, a Koronggore ma Masala Uugaara ta'duga Filibüs, a dheemu taalo asala i'i afe'de, lakiini ungeene adhodho ka fiini. ⁴⁰ A Filibüs taluna eyi yiini ka Ashdüd, ungeene eema tumma ma İnjüli co kadu ka na'buugu nye'd'de idhi aala Kaiysariya.

9

Saul amma ka fiini tiya Yasu

¹ A Sawl tütü ka talinggo kadalaadene na Uugaara Yasu ma tagirina eege, ungeene aaco ka uugaara ma ka'boge. ² Asaasa waraga kini ma co naala ma talaana ka Demasak, ma co tümümü kadu na nagiide no nja iiya

na amma ka fiini tiya Yasu öö'dö ana eege ka Örsaliim.

³ A kini ka tunggeene asa takete ka Demasak ya, İkirî 'dotombo'do karooro ka talimi ka öyeene ada kini ka oona. ⁴ İkirî ka 'dinggö ka 'büdhülü, aföonyö ömö'di ka tümüneene iki iini, "Sawl, Sawl, minna agu o'o nalinggo tatoroko ana a'a?"

⁵ A Sawl tiki, "O'o na mada Uugaara?"

A Yasu tapadaga tumma iini iki, "A'a na Yasu yüüdü ka talinggo tatoroko ana i'i ya. ⁶ Fiki'dö 'bitingngö naco anya kara saga tirina nïimö yüüdü kara tüüni ya."

⁷ A kadu na kungeene nja Sawl no töödhî, taalo keema, kaföonyö tumma, lakiini taalo kiji ömö'di. ⁸ A Sawl tafiki'dö ndama 'büdhülü afa'da iye asa taalo iji nïimö. A kadu tümümü i'i ka nïisö kümmünü i'i ka tino kaco a Demasak iini. ⁹ Adaganeene a füngngö iidoona taalo iji 'buugu itaalo agu eema itaalo ooye 'büidi.

¹⁰ A tatalaadene ka Demasak ana eere a'da Hananiya. A Uugaara Yasu tageema nja iini a kümböödö miki iini, "Hananiya."

Apadaga tumma iini iki, "İi, Uugaara."

¹¹ Uugaara Yasu tiki iini, "Fiki'dö naco a fiini tiya ana eere a'da Dhidho ya, naco tindini ömö'di inggide ama Tarsuus ana eere a'da Sawl. Ka 'di tiya Yahüusa inni kide eema nja Masala. ¹² Asala

ömö'di a kumböödö ana eere a'da Hananiya öö'dö ümmünü iisine iini ka oona iji 'buugu."

¹³ A Hananiya tiki, "Uugaara Yasu, kadu dhabbu kiki a'a a'da ömö'di agüüni tatoroko a kadu tanno üüdü ka Örsaliim. ¹⁴ I'i a'duga waraga ka naguugaara ma ka'boge, ma tö'dö kummü kadu na amma küdü no anangnga eege ka pabuusu."

¹⁵ Uugaara Yasu tiki iini, "Kolo kini kudumma eede ka tagesse i'i aaco teema ka tumma neede co kadu tanno kitaalo ka Yahüüdü no nja naguugaara nja kadu ma Israyil. ¹⁶ Ara a'a tala kini ka ööye, ara tambaanya dhügürü ma linggo ma eere tiya eede."

¹⁷ A Hananiya co 'di anangnga iisine ka Sawl ka üüdü iki, "Örre yeede Sawl, Uugaara Yasu ya adele oona o'o ka fiini tiya üüdü ka öö'dö ndama iini ya i'i agürünü a'a küdü amang küdü taafa'da iye natiji 'buugu na'duga Koronggore ya Insili ya." ¹⁸ Eema tarooro ka tasuli ndama iini ka iye afa mudhangga asala 'buugu adakambeesedene. ¹⁹ İkirı ka tagu eema a türü niini tapadaga kini. A Sawl taganna ka Demasak nja kadalaadene füngngö idhilli.

Sawl alaana kadu ka Demasak

²⁰ A Bölis tarooro ka tadünügü eema a kadu ka naala ma talaana a'da Yasu ya 'Bii'bala ma Masala. ²¹ A

kadu na föönyö no tadhère kiki, "Taalo ömö'di ya kalinggo kadu ka Örsaliim kudumma eere tiya Yasu? I'i ya ö'dö kita ma tummü kadu na amma ka Yasu ma tunggu eege co naguugaara ma ka'boge?" ²² Lakiini Sawl akogoona ma tana türü, anangnga Yahüüdü no kannu ka Demasak no ka tadhère kini ka teema dhorro a'da Yasu i'i ya Almasihi.

²³ Ka füngngö ka tafijo dhabbu ya İkirı Yühanna ka timi'di tumma ma tiidi i'i. ²⁴ A tumma no tala i'i kafünü ku'bu ana i'i ka İnye ma anyu ooso kungngo ana uuru meene ka tiidi i'i kini kaco kürö. ²⁵ Lakiini kadu niini ka a'duga i'i ooso kungngo ka'dinigi i'i caa'bu ndama ööye ma ar'da.

²⁶ Aga Sawl ka ö'dö ka Örsaliim, asaasa taneene nja kadalaadene ya kari'ba iini kitaalo kamma kini a'da i'i ya tatalaadene. ²⁷ Lakiini Barnaba a'duga i'i öö'dö ana i'i a kadafiini. Adagadünügü tumma eene iki, Sawl ka tino tanno iini iji Uugaara nya, Uugaara tageema nja iini. Adirina eema eene a'da Sawl agadünügü tumma co kadu ma Demasak ana eere tiya Uugaara a'da taalo ri'ba kini ka eedi.

²⁸ İkirı Sawl ka tunggu-naana ku'bu nja kadafiini ka Örsaliim, eema tumma na Uugaara Yasu a'da taalo ri'ba kini ka eedi. ²⁹ Adageema nja Yahüüdü na eema tangga Yünan no, a'bununjaana ku'bu nja

eene lakiini eege kasaasa tiidi i'i. ³⁰ A kadalaadene ka ndussu ya, ka'duga i'i kunggu co Kaiysariya ndama kannu kuurugu i'i co Tarsuus. ³¹ A kaniisa ma Yahüüdiya nja Jaliil nja Samira teema ta'diila. Midhi oona ku'bu a kadu tadhabbu ka anya a türü tanno Koronggore tiya Insili ya kaneene a ri'ba ma Uugaara.

Bütrüs unngo ka Lidda

³² A Bütrüs ta kungeene ka na'buugu nye'd'de, alla öö'dö ka kadu tanno Masala ka Lidda. ³³ Aluna ömö'di inggide a mügüre ana eere a'da Inas, unngo iini ka 'bühülü nagürüünü ka iüdümmü kafünü iidoona. ³⁴ A Bütrüs tiki iini, "Inas, Yasu Almasihi oolona o'o. Fiki'dö na nindinaana eema ma füngngö yüüdü ku'bu a nüüsö ma o'o." Arooro ka fiki'dö. ³⁵ A kadu ma Lidda nja kadu ma Saroon tadinö ka eema tiya nye'd'de kamma ka Uugaara Yasu.

³⁶ Madatalaadene maganna ka Yaafa mana eere a'da Tabiita mana eere tangga Yünan a'da Dorkas (a'da kosaala) mamana eema a kadu tanno eema kitaalo kene no, ma linggo eema ya a'diila ya. ³⁷ Ka uuru tanno miini no mümmü maara oogo meyi. Kagala oogo ka oona kunggu co la tiya ta'doogo ya. ³⁸ A Lidda makete ka Yaafa, a kadalaadene taföönyö a'da Bütrüs unngo ka Lidda kagürünü kadu kini keera

kiki iini a'da, Öö'dö areere afa tadoono ku'bu.

³⁹ A Bütrüs tikiri ka fiki'dö areere afada nja eene kaco Yaafa, a kene ka ndalaana ya, kikiri ka 'duga i'i kaco la tiya 'doogo ya. Iiya ma nagüüme toreene nja iini kafara kalaala en'di ya Dorkas ka tar'daana yeene kono ka takaleefe ka 'di. ⁴⁰ A Bütrüs tuurugu kadu kürö ndama la nye'd'de, ara katüürü ku'bu afara ka Masala. İkiri ka tasala ka oofa ma ko'do iki oono, "Tabiita, fiki'dö." Mikiri ka tafa'da iyye, masala Bütrüs mafiki'dö memmi. ⁴¹ Ümmü oogo ka nüüsö mafiki'dö. Adagümmünü kadu ma Masala nye'd'de nja iiya ma nagüüme anangnga oogo eene ka adinö. ⁴² A tumma no tadhala ka Yaafa nye'd'de, a kadu tamma ka Uugaara Yasu kadhabbu. ⁴³ A Bütrüs tagünü a füngngö dhabbu ka Yaafa ka 'di tiya ömö'di tiya linggo ödeene ya ana eere a'da Samaan ya.

10

Kornolius agümmünü Bütrüs

¹ Ömö'di inggide aganna ka Kaiysariya ana eere a'da Kornolius, aga uugaara ma nasigira na ö'dö miya no ma Rööma tanno ana eere a'da Tiliyani no. ² Ari'ba a Masala nja kadu ma 'di tiya iini, asaasa kadu nye'd'de amana eema a kadu na eema katitaalo kene no, afara ka Masala turi.

³ İkirî ka tasala a kumböödö tadhangga ma Masala ana ndanaaya kidoona amuru ma siiya ka tunggunu kini atümmünü i'i, "Ka Kornolius!"

⁴ Assa kini ko'do ka tari'ba ka oona iki iini, "Niki o'o nya ömö'di eede?"

A tadhangga tiki iini, "Ta fara ka Masala nüüdü no nja linggo tanno üüdü na 'diila no, Masala mussu tumma miini. ⁵ Bitingngö agürünü kadu ka Yaafa a'da köö'dö ana ömö'di tiya ana eere a'da Samaan yeene ka tümmünü i'i a'da Bütrüs ya. ⁶ I'i yungngo ka 'di tiya ömö'di tiya linggo ka ödeene ana eere a'da Samaan, 'di yiini ka tinggini ma to."

⁷ Ka tadhangga tiya ageema nja iini ya ka tunggeene, ikirî ka tagümmünü kadu na linggo nja iini no keera nja tasigira tiya amma ka Masala ya ungodho. ⁸ Adirina eema tiya agüüni adene ya nye'd'de agürünü eege ka Yaafa.

⁹ Kene ka tunggeene lig-itaka kungngo kasa ndö'dö kete ka anya ma Yaafa ya. A Bütrüs tasirigi co la ko'do ma teema nja Masala uuru ka teene. ¹⁰ İkirî iire ka tümmü i'i asaasa tagu eema. Kene ka tüüni ada eema ma taguri iini ya, eyigi ko'do, ¹¹ asala a kumböödö 'dotombo'do ka tatafa'da, asala niimö afeene nja ten'di adhabbu afi'dadene ka karama ada egiisö miini ungunu ku'bu

ka 'büdhülü. ¹² Madigine ana eema ma 'büdhülü ana eema ma eriidö, nja eema tiya ürneene ya nja uyi ma 'dotombo'do. ¹³ Aföönyö tumma kiki, "Bütrüs, fiki'dö naraana naguri."

¹⁴ A Bütrüs tiki, "Uugaara, taalo a'a nagu eema ya toroko ya nja tiya nyoro ya."

¹⁵ A tumma tiki iini afe'de, "Niimö ya Masala ka tal-inggo ka'diila ya, fa tiki a'da atoroko." ¹⁶ A tumma no tüünidene tiidoona, a ten'di tarooro ka a'dugadene mapadaga 'dotombo'do.

¹⁷ A Bütrüs tabbü falandaana asanaana eedi ku'bu ma eema tiya iini ka tijöögö ya, a kadu na Kornolius ka agürünü eege no kaduna 'di kada 'dingnge ana ko'do ka iñye. ¹⁸ Kümmünü kadu kindineene kiki a'da, "Samaan ya ana eere a'da Bütrüs ya 'dee ö'dö kita?"

¹⁹ A Bütrüs tütü ka tesenana eedi ku'bu ma eema tiya iini ka tijöögö ya, a Koronggore ya Insili ya tiki iini, "Kadu kungngo kürö ka iidoona kasaasa o'o, ²⁰ fiki'dö na caa'bu nunggeene nja eene nafa tari'ba kudumma eede, a'a nungngo nagürünü eege."

²¹ A Bütrüs tö'dö ku'bu iki a kadu, "A'a nungngo ada katawwa 'buugu ma a'a, kö'dö aaga tiki nya?"

²² A ömö'di tiki, "Kö'dö ungnö ndama Kornolius ya uugaara ma nasigira. I'i ya ömö'di a'diila ari'ba a Masala, kadu ma Yahüüdü in'dili ka'diila nja iini.

Tadhangga ya insili ya tiki iini a'da nöö'dö ka 'dī kita iini, amang kini taföonyö nīmō yüüdū kara teema ya." ²³ İkirī Būtrūs ka tagümmünū kadu köö'dö kada kafala tiya iini.

²⁴ İkirī Būtrūs ka öö'dö kita Kornolius ka Kaiysariya, ka taka ka ndaadha. Kaduna Kornolius ka tindhigi eege nja kadu tanno iini nja ka-teefe miini. ²⁵ Aga Būtrūs kaco a 'bügöörī, a Kornolius toreene nja iini üürü ku'bu kini kidha. ²⁶ A Būtrūs ta'diniga i'i ko'do iki iini, "Fiki'dö, a'a na ömō'di afa o'o!"

²⁷ Aaco 'bügöörī eema nja iini, aduna kadu kadhabbu. ²⁸ A Būtrūs iki eene, "Kussu aaga a'da unngo na Yahüüdū no, taalo unngo kongoonyo ajeene nja kadu tanno taalo ka Yahüüdū no, unngo taalo kaco nöö'di tanno eene, lakiini Masala mala a'a a'da nafa tümümü kadu öccö katoroko kanyoro. ²⁹ A kadu kada kümmünū a'a ya nadheedhe ko'do, nikiri ka tindini aaga, aaga kümmünū a'a amana?"

³⁰ A Kornolius tiki, "Nafara a'a ka Masala ka 'dī tiya eede, a fünggö ka egüisö, nümümü tenege ana ndanaaya kiidoona amuru ma siiya, nasala ömō'di kede kidha ana en'di ka oona kada 'bassa. ³¹ İki a'a, 'Kornolius, maföonyö Masala fara yüüdū mussu eema ya a'diila yüüdū ka talinggo ya. ³² Agürünū kadu ka Yaafa ka ömō'di inggide ana eere

a'da Samaan ya ana eere a'da Būtrūs. I'i yungngo ka 'dī tiya ömō'di tiya linggo ka ödeene ana eere a'da Samaan, 'dī yiini ka tinggini ma to.' ³³ Nikiri a'a ka kürünū kadu areere, a tö'dö nüüdū ka'diila. Angnga kungngo ka Masala kidha, 'bitingngö nye'd'de ma aja ka taföonyö nīmō ya Uugaara ka tiki o'o ya."

³⁴ İkirī Būtrūs ka tiki a'da, "Bitingngö sa a'a tussu a'da Masala dhorro ya taalo mummü ka ömō'di öccö, taalo mambanaana kadu ku'bu. ³⁵ Ömō'di ya ri'ba oono ya, üünī eema ya a'diila ya, mamma kini. ³⁶ Kussu aaga a'da Masala magürünügi a tumma tanno oono möö'dö iini a kadu ma İsrayil a'da keema tumma ma İnjilī na'diila ma Yasu Almasihi ma Uugaara ma kadu in'dili ya. ³⁷ Kussu aaga eema ya agalinggo adene ka Yahüüdiya, tata tüm'bü ka Jaliil ndama tambeese tanno Yühanna ka tagümmüneene iini. ³⁸ Yasu ya ma Nasira ya, Masala manangnga türü ma Koronggore ya Insili ya iini, adaköleele ka na'buugu üünī eema ya a'diila ya, oolona kadu in'dili na türü ma Ebliisi ka tuurunja kene ka oona no, kudumma Masala ka taganeene nja iini.

³⁹ "Ungngo kadinö ka eema tiya iini ka tagalinggo ya a'diila ya kanaanya ma Yahüüdiya nja Örsaliim kabünnü i'i ka salii'bi kada kiidaana. ⁴⁰ Lakiini Masala

manangnga i'i ka fiki'dö ka la ma oofa a füngngö iidoona manangnga i'i ka takalaala oona a kadu, ⁴¹ taalo adele oona a kadu nye'd'de, illi kadu na Masala ka tagesse eege kadhada no. Ungngo kadinö kini ungnö taguri nja iini ungnö tagooye nja iini kini ka afiki'dö ka inde. ⁴² Anangnga tumma ungnö iki a'da ungnö tadünügü eema a kadu a'da Masala manangnga i'i kara tūmmü kadu na aaya no nja tanno adinö no. ⁴³ A nagane'bi nye'd'de tageema a tumma miini kiki a'da, öm'ö'di ya amma kini ya ara Masala toolona tatoroko kini ana eere tiya iini."

⁴⁴ Ka Bütürs ka aleefe teema kungngo ya ikiri Koronggore ya Insili ya ka ö'dö ka kadu tanno katoodo kini no ka oona nye'd'de kungngo. ⁴⁵ A Yahüüdü na amma ka Yasu no kunggeene nja Bütürs no tadhere kene kiji Masala ka anangnga Koronggore ya Insili ya a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no ka oona afe'de. ⁴⁶ Kudumma eene ka föönyö kene kageema tumma taalo neene kindhigi Masala ko'do. A Bütürs tiki, ⁴⁷ "Koronggore ya Insili ya ö'dö ka kadu tanno ka oona, afa ma angnga, amada i'i yungngo tafaga eege keere ka tambeesedene?" ⁴⁸ Anangnga eege ka tambeesedene ana eere tiya Yasu Almasihi, kasaasa i'i a'da agünü nja eene a füngngö idhilli.

11

Tumma na Bütürs ka Örsaliim

¹ A kadafiini nja kadu tanno amma ka Yasu ka Yahüüdiya no taföönyö a'da kadu na taalo ka Yahüüdü no kamma ka tumma tanno Masala. ² Aga Bütürs ka öö'dö ka Örsaliim ya, a Yahüüdü na kamma ka Yasu no teema tatoroko iini kiki iini, ³ "Ninyonyo o'o ka 'di tiya kadu na taalo karadene no natagu eema nja eene."

⁴ A Bütürs tadirina eema ya agüüni adene ana i'i ya iki, ⁵ "Nageema a'a nja Masala ka anya ma Yaafa, nasala eema a kumböödö, niimö afeene nja ten'di adhabbu imi'didene ka na'dugugini iini ada egüisö miini, a'bardaga ku'bu ndama 'dotombo'do idhi öö'dö kete. ⁶ Nasala co niji eema ma eriidö kide nja eema ma toroko ma dhüile nja tiya ürneene ya nja uyi. ⁷ Naföönyö a'a tumma ka tiki a'a, 'Ka Bütürs, fiki'dö naara eema ya naguri.'

⁸ "Na a'a tiki, 'Taalo a'a nasaasa, Uugaara! Kede ka taneene 'do ma 'billi taalo a'a nagu niimö ya toroko ya nja tiya nyoro ya kede ka niinö.'

⁹ "A tumma tö'dönja a'a ndama 'dotombo'do afe'de kiki, 'Niimö ya Masala kadagalinggo ka'diila ya, fa tiki a'da atoroko.' ¹⁰ Adiridene tiidoona, ikiri eema ka tapadaga co 'dotombo'do nye'd'de.

¹¹ "Ka uuru tanno miini no kö'dö kadu kiidoona

ka'dingnge ana ko'do ka inye ma ondo ma 'di tiya eede ka tanna kide ya, kagürünüdene ndama Kaiysariya. ¹² A Koronggore ya Insili ya tiki a'a nunggeene nja eene nafa tümümü rümü. A nagöre na iidümmü ka afünü ungodho no tunggeene nja a'a ma co Kaiysariya, unngo co 'bügööri tiya Kornolius. ¹³ Iki unngo a'da iji i'i tadhangga ka 'di kita iini ka 'dingnge iki iini, 'Kürünü kadu ka Yaafa kaco tö'dö ana Samaan, ya kadu ka tümünü i'i a'da Bütrüs ya. ¹⁴ Adünügü tumma müüdü ka toolonadene nja kadu ma 'di tiya üüdü nye'd'de kungngo.'

¹⁵ "A kede ka ndeema ya, a Koronggore ya Insili ya tö'dö kene ka oona afa ma tiya iini ka tagöö'dö kaja ka oona ka dhidha ya. ¹⁶ Nagiigi a'a tumma na Uugaara Yasu ka tatiraana no, 'Yühanna akambeese a 'büüdi illi aaga ara tambeesedene a Koronggore tiya Insili ya.' ¹⁷ Masala 'dee kono ka anangnga eema a kadu tanno afa moono ka anangnga angnga kaja ka tamma ka Uugaara Yasu Almasihi, nggeege 'dee a'a na mada natakara ka tumma tanno Masala?"

¹⁸ Ka kadu ka ndaföönyö tumma na Bütrüs ka tageema no kidhi oona ku'bu kindhigi Masala ko'do kiki, "'Bitingngö kussu unngo a'da Masala mafa ka kadu na taalo ka Yahüüdü

no a'da kaadha ka tatoroko tanno eene köö'dö ka fiini tiya dhorro ya nja fiini ma tefe ka 'di."

Kaniisa ma ka Antakiya mo

¹⁹ A kadu na amma ka Yasu kanyalagaago kudumma inde tanno Istifanüüs kunggeene kalla kaco Finikiya nja Kuburus nja Antakiya kitaalo keema tumma ma Yasu co kadu nye'd'de illi Yahüüdü ungodho eege. ²⁰ Lakiini kadu könö kungngo eene kama Kuburus nja Keriwan kö'dö ka Antakiya kadünügü eema a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, keema ka tumma ma Uugaara Yasu na 'diila no co eene. ²¹ A Masala taganeene nja eene a kadu dhabbu tamma ka Uugaara Yasu.

²² A kadu ma kaniisa ka Örsaliim no taföönyö tumma no, kikiiri ka kürünü Barnaba ka Antakiya. ²³ A kini kinco asala ta'diila ma Masala, a dhodho uu'bu eege ka nanggeedi nye'd'de ma tidhi oona ku'bu ka Uugaara ana eedi dhorro. ²⁴ A Barnaba ömö'di a'diila a adigine a Koronggore tiya Insili ya nja tamma ka Yasu dhorro, a kadu kadhabbu tamma ka Uugaara Yasu.

²⁵ A Barnaba co Tarsuus ma co ndawwa Sawl. ²⁶ A kini ka aluna i'i öö'dö ka Antakiya iini kagu'du ürüünü ungodho kadagalaana kadu na amma ka Yasu kadhabbu. Eere tananja a kadalaadene

ka Antakiya ka dhidha a'da na masihiin.

²⁷ Ka naguuru tanno miini no, kö'dö nagane'bi ndama Örsaliim kaco Antakiya. ²⁸ A könö tafiki'dö ana kene ana eere a'da Akabüs, a Koronggore ya Insili ya tanangnga türü kini ka oona adageema iki, a'da iire inggide atoroko, ara ta'duga 'buugu ka oona nye'd'de. Iire ya miini ya agöö'dö ka ürüünü tiya Kayisar Kalödiyös. ²⁹ A kadalaadene tiki a'da ara eege tonsoona eema ka oona ömö'di ya asaasa tanangnga ku'bu tamana ma türü tanno iini kagürüniggi kunggu co nagöre no ka Yahüüdiya. ³⁰ Kadagüüni nggeege, kagürüniggi ana eema co kadüfi ma kaniisa nja Sawl nja Barnaba.

12

Bütrüs ö'dö kürö ndama pabuusu

¹ Afiki'dö Uugaara Hirüdüs ka uuru tanno miini no ma talinggo kadu ma kaniisa 'do. ² Adagiidi Yaguub ya örre tiya Yühanna ya anangnga kadu ka teedhe i'i ka eyi a kulu'ba. ³ A kini ka tassa ka oona ka'diila ka Yahüüdü, iini ka tagiidi Yaguub ya, ümmü Bütrüs ka uuru ma Taanyara ma Dheedhifi. ⁴ Kini ka tümümü i'i anangnga i'i ka pabuusu anangnga nasigira kafa kini kanggüisö, asaasa tapusu i'i kidha ma kadu ka Taanyara

ma Tada'da ka Erüüdö kara co kürö.

⁵ Kini ka tanangnga i'i ka pabuusu ya, a kadu ma kaniisa tafara ka Masala turi kudumma iini.

⁶ Ka ooso tanno Hirüdüs ka asaasa tala i'i a kadu no, a Bütrüs tagarigide ka söödö ma nasigira keera adimi'didene ana killi keera a'da nasigira könö kanangnga ka iñye ma pabuusu kafa kide. ⁷ Amussu kungngo a tadhangga ma Masala tadhe, a 'buugu ta'dara öyeene ka pabuusu ka teene. İkiri tadhangga ka abbü Bütrüs ka oona iji i'i iki iini, "Fiki'dö areere!" A nakilli tasuli kini ka iisine.

⁸ A tadhangga tiki iini, "Mi'di jönnö yüüdü nimi'di egüde yüüdü." A Bütrüs tagalinggo nggeege, assa ka tiki iini, "Kirnı ten'di yüüdü ma kürö mo küdü ka oona nuurna a'a keere." ⁹ İkiri ka tuurna i'i keere kaco kürö, itaalo ussu a'da tumma dhorro eege kungngo a tadhangga ka tagüüni, iki kide a'da kümböödü. ¹⁰ Ata'da ka nasigira tanno dhidha no a tanno asigi kide no kö'dö ka iñye ma ndaliili tanno afaga co anya no katanfa'da unggodho eege köö'dö kürö kada kunggeene ka fiini a tadhangga tarooro kadheene nja Bütrüs.

¹¹ A Bütrüs tajeene iñye ta'dara kini iki, "Sa a'a tussu a'da Masala magürünü tadhangga, öö'dö ta'duga ka Hirüdüs ka iisine nja

tatoroko tanno Yahüüdü ka asaasa tüüni ana a'a."

¹² Adakiki iye ku'bu, amussu kungngo ungeene aaco kita Mariyom niimö ma Yühanna ya kadu ka tümmünü i'i a'da Murkus ya, a'da kadu kungngo ka 'bügöörī kadhabbu ka kafara ka Masala. ¹³ İkirī Bütürs ka tadhogo ka inye na era no, a 'badaada ma linggo nja eene mo, mana eere a'da Rawda ma öö'dö tassa kide. ¹⁴ Kono ka tussu a'da 'bugeyi ya Bütürs i'i ya miini, mafanna üüdü areere maco a 'bügöörī taalo mafa'da inye oona ka'diila kono miki eene a'da, "Bütürs unngo ka inye."

¹⁵ Kiki oono, "Ta'bala ün'dügüngngö." Mütü ka tema tumma noono kiki oono a'da, "Tadhangga yiini i'i ya miini."

¹⁶ A Bütürs tütü ka abbü inye kidhi kaafa'da iini, kene ka taasala i'i kadhere. ¹⁷ Alaga niisö coo'do iki eene a'da ka ki'döönö adagadünügü tumma na Masala ka tunggu i'i kürö ndama pabuusu no iki eene, "Aaga tirina tumma no a Yaguub nja kadu tanno aja," ikirī ka öö'dö kürö aaco a 'buugu töccö.

¹⁸ Ka taka ka ndaadha a ri'ba tümmü nasigira kindini ajeene a'da, minna agüüni adene ana Bütürs? ¹⁹ İkirī Hirüdüs ka kürünügi a'da köö'dö ana i'i kitaalo kaluna i'i, adakindini nasigira anangnga kadu kagirina eege.

İkirī Hirüdüs ka tunggeene ndama Yahüüdiya aco tanna ka Kaiysariya.

Inde na Hirüdüs

²⁰ A Hirüdüs tagoroo'bo nja kadu ma Suur nja kadu ma Saiyda. Eege 'bitingngö kimi'di tumma ka ungodho, kö'dö ka Hirüdüs. Kadhadha kadakilli Bilastos ya alinggo ada Hirüdüs ya, kasaasa ta'diila kudumma kuri tiya eene ka ticci tö'dö ndama anya tammo Uugaara Hirüdüs.

²¹ Ka uuru tanno iini ka tema nja eene no, ikirī ka kīrnī ten'di ma tauugaara iini ka oona emmi ka kööyö ma tauugaara eema nja kadu. ²² A kadu tafiiri kiki, "Tumma na Masala eege kungngo taalo tumma ma ömö'di eege kamiini." ²³ İkirī tadhangga ma Masala ka abbü i'i kudumma iini taalo anangnga ta'diila a Masala, ikirī a'diino ka tatamü i'i eyi.

²⁴ A tumma ma Masala tadhala ku'bu kadhabbu. ²⁵ Ka Barnaba nja Sawl ka ndatiimö linggo kafada ndama Örsaliim ya, a Yühanna ya ana eere a'da Murkus ya turna eege keere.

13

Barnaba nja Sawl kümününja ka linggo

¹ Akaganna nagane'bi ka kaniisa ma Antakiya nja katalaana, Barnaba, nja Shamön ya ana eere a'da Nijer, nja Lokios ya ma

Keriwan ya, nja Manayiin ya teefe ma Hirüdüs tiya uugaara ya miini ka takadhilli, nja Sawl. ² Kene ka talinggo ada a Masala kafara kümümü tenege, a Koronggore ya Insili ya tiki eene, "Aaga apa kede ka Barnaba nja Sawl kalinggo linggo neede ka tagümmünü eege iini no." ³ Kene ka tümümü tenege kafara ka Masala ya. Kümümü iisine neene eene ka nanggüdü kuuru eege ka tino.

Barnaba nja Sawl kalaana kadu ka Kuburus

⁴ A Koronggore ya Insili ya tagürünü eege ka Salükiya ndama kita miini kita kunggeene a mürkabü kaco Kuburus. ⁵ A kene kaala Salamis ya kadünügü tumma ma Masala a kadu ka naala ma talaana ma Yahüüdü, a Yühanna Murkus takinyi linggo eene ka uuru tanno miini no.

⁶ Katunggeene kada'da jazeera ma Kuburus nye'd'de munda anya ma Bafos, kaduna tadegeene ma Yahüüdü, ümmü eyi yiini kada na'bi akorokoro ana eere a'da Bara-Yasu. ⁷ I'i ya teefe ma ömö'di tiya uugaara ma Röoma ya ma Kuburus ya ana eere a'da Şercius Bölis, ömö'di ya miini ya a'dara adagümmünü Barnaba nja Bölis iki eene a'da keemaga tumma ma Masala co iini. ⁸ Lakiini tadegeene ya ana eere a'da Elimas, afaga eege

keere asaasa tafünü i'i a'da afa tamma ka tumma tanno Yasu. ⁹ A Koronggore ya Insili ya tö'dö ka Sawl, ya ana eere afe'de a'da Bölis ya, assa ka tadegeene ko'do. ¹⁰ Iki iini, "Ma o'o 'bii'bala ma Ebliisi no, nanu o'o ka eema tiya a'diila ya, eedi yüüdü adigine ana eema tiya toroko nja korokoro! Taalo o'o naasaasa taadha ka taga'da fiini ma Uugaara ya dhorro ya? ¹¹ Ara nüisö na Masala sa ka abbü o'o, ara takisinsoro taalo o'o nara tiji ndanaaya a naguuru." Eema tarooro ka tarifirifi kini ka iye a'baana 'buugu, asaasa ömö'di ma tümümü i'i ka tino.

¹² Ka uugaara ka tasala eema ya agalinggo adene ya, amma adakadhere ka talaana tanno.

Bölis nja Barnaba ko'do ka Antakiya ka Besidiya

¹³ A Bölis taka ka mürkabü nja köje ndama Bafos kaco Barga ka Bamfiliya, a Yühanna Murkus tadheene nja eene aco Örsaliim. ¹⁴ Illi eege kunggeene ndama Barga ka co Antakiya ka Besidiya, kaco la ma talaana ka uuru ma Sa'bidi kemmi. ¹⁵ Ka ömö'di kanda küiri sorne ma seriye nja sorne ma nagane'bi ya, a naguugaara ma la ma talaana tagürünü kene kiki, "Nagöre ma unngo, üürü tumma ma tafünügü ko'do kungngo ada, aaga tadirina a kadu."

16 A Bölis tafiki'dö alaga niisö coo'do iki, "Kadu ma Israyil nja kajeene tanno ümmü Masala no, aaga toodo kede. 17 Masala ma kadu ma Israyil magona kafaafa manangnga eege kada dhabbu yeene kadaganna ka Misiri munggu eege kürö ndama anya tammo a türü ma niisö tanno oono. 18 I'i aganeene nja eene ka dhüile adakidhi oona ku'bu nja eene a nagürüünü a kadu keera. 19 Magirina kadu ka naanya ka iidümmü kafünü era ka Kanaan manangnga 'büdhülü yeene a kadu tanno oono kakarna kide. 20 Eema ya 'do agalinggo adene a nagürüünü kö'dö namiya ka egiisö ada'baaga ka iidümmü (450).

"Masala massa kanangnga eege kada naguugaara ma tahükümü eege idhdhi ürüünü tiya ne'bi Samwiil tö'dö. 21 Kadarangnga Masala a'da mümmünü uugaara ya dhabbu yeene, a Masala tümmünü Sawl 'bii'bala ya Kaise eene kada uugaara i'i ya siliga tiya Binyamiin, adaganna kada uugaara a nagürüünü kadu keera. 22 Mikiri ka tuurugu i'i keere ka tauugaara mara kanangnga Dawud kide, miki, 'Eedi yeede amma ka Dawud 'bii'bala ya Yessi dhorro, i'i ara talinggo eema yeede ka asaasa ya.'

23 "A Masala tanangnga Yasu ka tageenedene kada 'bandaada ma Dawud tatoonona ma kadu ma

Israyil afa ma tiya oono ka tageema ya kungngo. 24 Ka Yasu ka tüfürü tö'dö ya, a Yühanna tageema tumma ma taadha ka tatoroko nja tambeese ma kadu ma Israyil nye'd'de. 25 Aga Yühanna ka ndakete ka tatüümö linggo niini ya ikiri ka tiki eene, 'Kiki aaga kide a'da a'a ungnngo na tö'dö sa? Taalo a'a na ömö'di tiya ada ka tindhigi ya. Kaw, i'i yungngo ara tö'dö kede keere, taalo a'a natambaanya tinggili meena ma egiide tiya iini.'

26 "Kadu eede ka laala ya Abrahiim nja kajeene tanno ümmü tumma ma Masala no, magürüniigi a tumma ma toolona ma angnga. 27 Lakiini kadu ma Örsaliim nja naguugaara tanno eene taalo kussu Yasu, kitaalo kussu tumma ma nagane'bi neene kadüiröönö a naguuru ma Sa'bidi. Kene ka tahükümü Yasu ya, kanangnga tumma na nagane'bi ka co ööye miini. 28 A'da taalo kaduna niimö ma tiidi i'i, kiki a Bilatus ya uugaara ma Rööma ya a'da iidi i'i. 29 Kene ka ndatiimö tumma na arigirinja ka nakasorne miini no, ka'dinigi i'i ku'bu ndama salii'bi kunggu i'i co la ma oofö. 30 Lakiini Masala miji i'i ndama inde. 31 I'i adele oona a kadu a füngngö dhabbu, a kadu tanno öö'dö nja iini ndama Jaliil kaco Örsaliim no, a 'bitingngö eege kungngo keema tumma niini.

32 "Ungngo kadünügü

tumma ma Īnjūli aaga na Masala ka takatirna a kafaafa ma angnga no.
 33 Masala magalinggo ada angnga no laala tiya eene ya kono ka anangnga Yasu ka tafiki'dō ka inde. Afa ma sorne ma Tüüsü ma nakaaru ma eera mo katiki,

'O'o na 'bii'bala tiya eede, ka uuru tanno nageene a'a o'o.'

34 Masala mafiki'dō i'i ka inde, i'i taalo asürdō ka la ma oofa afa moonoo ka takiki a'da,

'Ara a'a tanangnga baraka ya insili ya ma timin'da aaga yeede ka adirina a Dawud ya.'

35 Miki ka sorne ma Tüüsü ma Nakaaru,

'Taalo o'o na tafa ka tata'diila tiya üüdü assa ka tasürdō.'

36 "Lakiini Dawud kini ka ndalinggo tumma na Masala kini ka aleefe ka 'di nye'd'de eyi ada tü'büdene ka kafaafa miini kete a tuu'da niini tasürdō. 37 Illi ömō'di ya Masala ka fiki'dō i'i ka inde ya taalo tuu'da niini ka sürdō.

38 "Kadu eede, keemaga ungngo tumma na Masala co aaga ana eere ma Yasu, ara tatoroko naada ta'dugadene.

39 Ömō'di ya amma ka Yasu ya a toolonadene ka eema tiya tumma tanno Müüsa taalo kambaanya talinggo ya. 40 Aaga adinö ko'do i'di tumma na nagane'bi kadari-giri no tö'dō kada.

41 'Aaga adinö kide, aaga no midhi eema no, aaga dhere aaga taaya, ara a'a talinggo eema ka nagürüünü tanno ada ya ömō'di sa ka tirina aaga ya taalo aaga katamma kide.' "

42 Aga Bölis nja Barnaba ka ndö'dō kürö ndama la ma talaana ya, a kadu tasaasa a'da köö'dō teema tumma ma eema tiya ka uuru ma Sa'bidi tiya unggunu tö'dō ya. 43 Ka kadu ka ndanyalaga, a Yahüüdü dhabbu nja tanno ö'dō kada Yahüüdü no turuna Bölis keere nja Barnaba kadageema nja eene kuu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka türü ma Masala.

44 Aga uuru ma Sa'bidi ka ndö'dō ya, a kadu ma anya tagawaana oona ma taföönyö tumma ma Uugaara Yasu. 45 Aga Yahüüdü ka tasala kadu kadhabbu ya, oona takirimä kene keela i'i kafaga i'i keere ka teema tumma niini.

46 A Bölis nja Barnaba takuru rüsü kapadaga tumma eene, "Ungngo kama tageemaga tumma na Masala co aaga ka dhidha. Lakiini kanu aaga kide aaga tümümü nanggeyi naada a'da aaga taalo ka tefe ka 'di ta'billi, ungngo 'bitingngö ara ungngo co ka kajeene. 47 Kudumma Uugaara ka tiki angnga,

'A nanangnga o'o ka öyeene ada kajeene, ma toolona kadu ka 'bühülü nye'd'de kungngo.' "

⁴⁸ A kadu ma kajeene taföonyö tumma na Bölis, eege kadhodho kindhigi tumma na Uugaara. A kadu na amma ka Masala no nye'd'de, kagededene ma co ka tefe ka 'di ta'billi.

⁴⁹ A tumma na Masala kanyala ka na'buugu koono nye'd'de. ⁵⁰ Illi Yahüüdü kagafünaana naguugaara ma anya küüfünü iya tammo iifi na ari'ba a Masala no nja kadifi ma anya. Kagalinggo Bölis nja Barnaba, kakirimä eege kasoro eege ka anya tammo eene. ⁵¹ İkirä Bölis nja Barnaba ka tafidhe ndhünggürü eene ka uune kagoroo'bo nja kadu ma anya kungeene kaco Ikoniya. ⁵² A kadu na amma ka Masala no, tadiginigo adhodho nja Koronggore tiya Insili ya.

14

Bölis nja Barnaba kö'dö ka Ikoniya

¹ A Bölis nja Barnaba co la ma talaana ma Yahüüdü katadaada ka Ikoniya, kadageema ka tumma a Yahüüdü nja kadu taalo ka Yahüüdü no kadhabbu, kamma ka tumma ma Uugaara Yasu. ² A Yahüüdü no anu ka tamma no, takafünü kadu na taalo ka Yahüüdü no, kaga'da eege ka nanggüüdü kada diidi

ma nagöre tanno eene na amma ka Yasu no. ³ Lakiini Bölis nja Barnaba kütü ka anya kadünügü tumma ma Uugaara Yasu a kadu a rüsü. Uugaara ya miki a'da tumma neene katimin'da manangnga türü eene ma talinggo eema ma türü nja tale'bele eema keefe.

⁴ A kadu ma anya tasümünü njaana ku'bu, kadu no nja Yahüüdü, anno nja na Bölis nja Barnaba kadafiini. ⁵ Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no nja naguugaara tanno eene, kasaasa tüüni tatoroko ana eege ma tadiidiri eege a niigisi. ⁶ Ka tumma tanno ka tasurugu kene ka iisine ya kikirä ka rünö kaco Lestra nja Derba nja na'buugu tiya kete kene ya ka anya ma Ligööniya. ⁷ Keemaga tumma ma İnjili a kadu kannä.

Bölis ö'dö ka Lestra nja Derba

⁸ Ömö'di inggide ka Lestra ageenedene kada mügüre, taalo ungeene 'do. ⁹ Kini ka tatoodo ka Bölis ka teema ya, ikirä Bölis ka tagiiri i'i aduna i'i amma ana eedi ma toolonadene. ¹⁰ A Bölis tiki iini, "Fiki'dö nümmü 'buugu ana uune tanno üüdü nungeene!" İkirä kafiri ko'do ungeene.

¹¹ Ka kadu ka ndasala eema ya Bölis ka tagüüni ya, kiidhe a tumma ma Ligööniya, "Namasala kö'dö kaja ku'bu kafeene nja

ömö'di." ¹² Kagona eere a Barnaba a'da Masala Siyus, kanangnga eere a Bölis a'da Masala Hürmüs kudumma iini ana tumma. ¹³ A ta'boge ma Siyus, la ma masala mungngo iini kürö ma anya, ö'dö a tuli ma naafa nja nagodha anna ka inye ma anya asaasa tirri eege nja kadu.

¹⁴ Ka Barnaba nja Bölis ka taföonyö tumma no ya, köörese en'di ku'bu eene ka oona, ka'digaana ka kadu kiidhe kene, ¹⁵ "Hööy kadu, minna i'i yungngo ada ka talinggo? Ungngo ka kadu afa aaga, kö'dö ungngo teema ka tumma na 'diila no aaga taadha ka tatoroko tanno, aaga tamma ka Masala ma efe ka 'di mo marü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü nja to nja eema tiya inggide ya nye'd'de. ¹⁶ Mafa kadu ka nagürüünü ma 'billi ka tagalinggo a fiini tiya eene ün'dügünggö. ¹⁷ Illi oogo madini ka eema yoono ka tagalinggo ka'diila ya, manangnga tombo'do ka ede ada aaga, manangnga eema ka'diila ka uuru miini manangnga eema ma kuri aaga dhabbu a nanggeedi ta'diila kada." ¹⁸ A Bölis nja Barnaba ka'buna njaana ku'bu nja kadu ma tafaga eege keere ka tirri eege kidhi kaadha.

¹⁹ A Yahüüdü könö tö'dö ndama Antakiya nja Ikoniya kada kafünaana kadu ka Bölis, katüidiri i'i kapügü i'i kürö ndama anya kiki kide a'da eyi. ²⁰ A kadu na

amma ka Yasu no tarügü kini ka oona, afiki'dö aaco anya. Aga taka ka ndaadha ya, köö'dö kürö nja Barnaba kaco Derba.

Tapadaga co Antakiya ka Süüriya

²¹ A Bölis nja Barnaba tagadünügü tumma na Yasu a kadu ka Derba a kadu tamma kadhabbu kafada kapadaga co Lestra. Ndama Lestra kunggeene kaco Ikoniya nja Antakiya ka Besidiya. ²² Kütü kadünügü tumma ma Masala eene kuu'bu eege ka nanggeedi a'da kümmü tumma ma Yasu ana eedi dhorro kiki eene, "Angnga ama co ka tadhügürü na dhabbu no amang kaja co ka tauugaara ma 'dotombo'do ma Masala." ²³ Buugu yeene kaco ya kümmünü kadiifi ka linggo ma kaniisa, kassa ndafara ka Masala kümmü tenege kassa tümünü eege ka niisö tanno Uugaara Yasu yeene ka tamma kini ya.

²⁴ Kunggeene atera meene kadhe ka anya ma Besidiya ko'do köö'dö ka Bamfiliya. ²⁵ Kadageema tumma ma Masala ka Barga kassa ka tunggeene kaco Atalia. ²⁶ Ndama kanna kunggeene kadigaala ka to kapadaga co Antakiya ka Süüriya meene ka tagümmünü eege ka niisö ma Masala kudumma linggo tanno eene ka tagalinggo 'bitingngö no, ka tiimö.

²⁷ Kene kala Antakiya ya, kawagaana kadu ma

kaniisa ka oona, eema ya Masala ka tagalinggo nja eene mafa'da fiini a kadu na taalo ka Yahüüdü no kamma kono. ²⁸ Kagünü dhabbu nja kadalaadene.

15

Temmi ma kadafiini nja kadüfi ka Örsaliim

¹ A kadu tö'dö ndama Yahüüdiya kalaana kadu ma kaniisa kiki eene, "Toolonadene kitaalo illi aaga taradene afa ma tiya Müüsa ya kungngo." ² A Bölis nja Barnaba ta'bununjaana ku'bu nja eene kisaana ka oona. Kikirí ka tiki a Bölis nja Barnaba nja kadu töccö tindini kadafiini nja kadüfi ka Örsaliim.

³ Aga kadu ma kaniisa ka kürünü eege ya, kadigaala ka Finikiya nja Samira kadünügü tumma ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no katamma ka Yasu, oona ta'diila kadu kadhodho. ⁴ A kene ka ndala Örsaliim, a kadu ma kaniisa kadada'da eege, kadafiini nja kadüfi kene ka tagadünnü eema ya Masala ka tagalinggo ana eege nye'd'de. ⁵ A kadu na amma ka tumma tanno Yasu no naFariisi no tiki a'da, "Kadu na taalo ka Yahüüdü no fa kene karadene kümmü tumma ma seriye tiya Müüsa."

⁶ A kadafiini nja kadüfi temmi ma tassa ka tumma tanno. ⁷ Kene ka ta'bununjaana ku'bu a tumma dhabbu ya, a Bütrüs tafiki'dö iki eene, "Nagöre eede, kussu aaga a'da 'billi

Masala magesse a'a kada ka söödö amang ka kadu na taalo ka Yahüüdü no taföönyö tumma ma İnjiili kamma kide. ⁸ Masala oogo mussu nanggeedi, mamma kene manangnga Koronggore ya Insili eene afa moonoo ka anangnga angnga. ⁹ Taalo kambananjaana ku'bu nja angnga. Oogo magala eege ka nanggeedi kene ka tamma kono. ¹⁰ Ka'b'ba aaga Masala ka eedi amana aaga tanangnga linggo na indhi no a kadalaadene, kafaafa ma angnga nja angnga taalo angnga kambaanya tümöönö? ¹¹ Kamma angnga a'da ara angnga toolonadene a türü tanno Yasu, eege afe'de katoolonadene nggeege."

¹² A kadu nye'd'de taki'döönö dhore katoodo ka Barnaba nja Bölis kadünügü eema ma türü ya Masala ka tanangnga eege ka talinggo ya ka söödö ma kadu tanno taalo ka Yahüüdü no. ¹³ Kene ka ndaadha ka tumma ya, Yaguub tiki eene, "Nagöre eede, aaga toodo ka tumma tanno eede. ¹⁴ Iki Samaan aaga a'da Masala masaasa kadu na taalo ka Yahüüdü no ma kona kadu kene ka söödö kada tanno oono. ¹⁵ Tumma no kagoreene nja tumma tanno nagane'bi ka sorne ma Masala tiya,

¹⁶ 'Afe'de, ara a'a tafada nöödö tarü'bü la ya Dawud ya arüdü ya afe'de.

Ara a'a tarü'bünü ka nagu-
udhu miini
na'diniga i'i coo'do.

17 A kadu nye'd'de co ka
Masala
nja kadu na taalo
ka Yahüüdü no
nye'd'de no eede
ka tagümmünü eege
kada kadu tanno eede
no.

A Masala marü'bü eema
nye'd'de oogo
mungngo ma eema
'do.

18 Masala manangnga
eema ka tussu adene
ma 'billi.'

19 "Tumma neede a'da
angnga tafa tanangnga i'i ka
tindhä a kajeene tanno ö'dö
ka Masala no. 20 Lakiini
angnga kara tarigiri ada
waraga co eene, angnga tiki
eene a'da kafa tagu kuri ma
tirri ma eema ma namasala
ya nyoro ya nja füngngö
kadhoonyo nja tuu'da ma
eema tiya amiri'didene ya
nja eriidö. 21 Tumma na
Müüsa ka tiki a kadu ma
'billi ka naanya kiiri ka
naala ma talaana ka nagu-
uru ma Sa'bidi ka anya ka
oona in'dili."

*Waraga ma co ka kajeene
tanno amma ka Masala no*

22 İkirı kadafiini nja kadıifi
nja kadu ma kaniisa 'do
timi'di tumma ma tımmü
kadu keera ma tagürünü
eege ka Antakiya nja Barn-
aba nja Bölis, kikiiri ka
tımmü Yahüüsa yeene ka
tımmünü i'i a'da Barsaba
ya nja Siila, kadu na ussu-
dene a kadu tasaasa eege

no. 23 Katarigiri waraga
kanangnga eene iki,

Kadafiini nja kadıifi nja
nagöre tanno ada kunggu
ungngo waraga ya co a kadu
na taalo ka Yahüüdü na
amma ka fiini tiya Yasu no
ka Antakiya nja Süüriya nja
Kilikiya.

Kafaanya aaga.

24 Kaföönyö ungngo
a'da kadu kinggide kö'dö
kanna a'da taalo ungngo
ka kürünü eege, kaga'da
aaga ka nanggüüdü.

25 Ungngo in'dili kimi'di
tumma ma tagesse kadu
ungngo tagürünü eege
kada nja örre ma angnga
tiya Barnaba nja Bölis,
26 kadu na üpü nanggeyi
neene co kudumma eere
tiya Uugaara tiya aja Yasu
Almasihi. 27 Ungngo

tikiiri ka kürünü Yahüüsa
nja Siila a'da kadirina
aaga a tumma ma niinö
ma eema tiya iidi ka
rigiri ya. 28 İjidene

ka'diila a Koronggore tiya
Insili nja ungngo a'da
ungngo tafa tudhu aaga
ka oona ana eema tiya
indhä ya, ma eema ya
asaasadene ya. 29 Aaga

fa taadha ka kuri ma tirri
ma eema ma namasala
nja eriidö nja uu'da ma
niimö tiya kamir'didene
ya nja taneene ma temelö.
A'diila nja aaga kada kara
taadha ka eema tiya. A
Masala taneene nja aaga.

³⁰ Kunggeene kaco Antakiya, kadagümmünü kadu na ka kaniisa no kanangnga waraga eene. ³¹ A kadu takiiiröönö kadhodho ka tafünügünja tanno iini. ³² A Siila nja Yahüusa eege ka eyi tiya eene ka nagane'bi kagadünügü eema a kadu ma kaniisa dhabbu ma tuu'bu eege ka nanggeedi ka tamma ka Masala. ³³ Kene ka tagünü ka Antakiya a kadu tattogo eege ana baraka ma ta'diila kaco ka kadu tanno kagürünü eege no. ³⁴ [A Siila tütü kannna, ara Yahüusa ka tafada unggodho i'i.] ³⁵ A Bölis nja Barnaba tütü ka Antakiya, kalaana kadu ka tumma ma Uugaara Yasu nja kadu kungngo eene dhabbu.

Bölis adheene nja Barnaba

³⁶ Kene ka tatüimö naganuuru kadhilli a Bölis tiki kungngo a Barnaba, "Aayu angnga ndapadaga keere ka naanya tanno aja ka tagalinggo tumma ma Uugaara Yasu kide no angnga tüiri taneene ma kadu tanno aja kide." ³⁷ A Barnaba tasaasa Yühanna ya ana eere a'da Murkus ya ka tunggeene nja eene, ³⁸ illi Bölis anu kini kico nja eene kudumma iini ka adheene nja eene ka Bamfiliya itaalo agalinggo nja eene. ³⁹ Ka'digineene kadheene, Barnaba ta'duga Murkus kunggeene a tigaala ka to kaco Kuburus. ⁴⁰ İkirı Bölis ka a'duga Siila kunggeene ka

Antakiya a kadu ma kaniisa tattogo eege a ta'diila tanno Uugaara Yasu. ⁴¹ Kadigaala ka Süuriya nja Kilikiya, keema tumma ma Yasu a kadu ka nakaniisa a'da kaneene a türü tanno Yasu dhorro.

16

Timosaws ungueene nja Bölis nja Siila

¹ A Bölis tö'dö ka Derba nja Lestra. A tatalaadene inggide kannna ka Lestra ana eere a'da Timosaws, a niimö miini ma mada Yahüüdü mümmü tumma ma Yasu dhorro, a pupa yiini taga Yünan. ² A kadu ma kaniisa ma Lestra nja İkonıya teema tumma ta'diila tanno iini. ³ A Bölis tasaasa ta'duga i'i nja iini, İkirı ka teedhe i'i kudumma 'buugu tiya eene kaco ya, kadu ma Yahüüdü kussu a'da pupa yiini ataga Yünan. ⁴ Kene ka tunggeene kosso naanya keema ka tumma na kadu ma kaniisa a'da kaföönyö tumma na kadafiini nja kadıifi no ka Örsaliim amang kene talinggo iini. ⁵ A kadu ma kaniisa tümümü tumma na Yasu dhorro ana eedi kafa kide, a kadu tagusunja ka köje a naganuuru.

Tumma na ö'dönja Bölis ka Tarwas

⁶ Kadigaala ka anya ma Frajya nja Galatiya, kudumma Koronggore tiya Insili ya kafaga eege keere ka tadünnü tumma ma Yasu ka Asiya. ⁷ Kene ka ndakete ka Miisiya ya

kasaasa co Basiiniya, a Koronggore ya Yasu tafaga eege keere kaco. ⁸ Kagilaana ka Miisiya köö'dö ka Tarwas. ⁹ Aga 'buugu ka ndooso kungngo ya, a Bölis tasala ömö'di a kümböödö i'i taga Makadoniya ka a'dingnge ana ko'do ümmünü i'i iki, "Aayu ka Makadoniya noolona unngo!" ¹⁰ Aga Bölis ka tasala tumma no ya, unngo taroro ka tunggeene ma taco Makadoniya kudumma iidi ka tussu a'da Masala mümmünü a'da unngo co talaana kadu ka tumma noono kide.

Lidiya mamma ka Yasu

¹¹ Ungngo taka ka mürkabü ka Tarwas ma co Samotrakiya, a taka taadha unngo co a Niyabulis. ¹² Ndama kita miini kita unngo co Filippi, ka anya ma dhabbu mo ka Makadoniya, ma kadu ma Rööma katümmöönö. Ungngo taganna kide naguuru kadhabbu.

¹³ A ka uuru ma Sa'bidi unngo tö'dö kürö unngo co a tinggini ma ri, unngo tiki kide a'da unngo taduna 'buugu ma Yahüüdü kadeema nja Masala kide, unngo taduna iiya kemmi, unngo temmi kene ka oona unngo tageema nja eene. ¹⁴ Aka minggide matoodo kidi ka tumma, mana eere a'da Lidiya ma ma anya Tiyatira, manadene ana en'di ma öödhe mümmü tumma na Masala ana eedi, Uugaara Yasu tafa'da oogo

ka üüdü ma toodo ka Bölis ka teema. ¹⁵ Kono ka tagambeesedene nja kadu ma 'di tiya oono ya, miki unngo, "Kada ka tussu a'da a'a namma ka Yasu dhorro ya, aaga ö'dö ka 'di tiya eede aaga tanna kide." Matakuu'buna unngo ka nanggeedi unngo tamma kono kide.

Bölis nja Siila kungngo ka pabuusu ka Filippi

¹⁶ Uuru kinggide kidi ka tunggunu kafara ka Masala ya, unngo tikiri ka toreene nja aka madasaga ma hatta. Oogo magawaana gürüüsi koono dhabbu, mada hatta mamana ömö'di tiya oono kada tasaga tiya oono ya. ¹⁷ Mikiri ka to'd'do ka Bölis keere nja unngo, meema ko'd'do miki a'da, "Kadu ma Masala ma ko'do mo, eege kungngo kalaala aaga ka fiini ma toolonadene." ¹⁸ Malinggo nggeege turi kungngo a'dooko atoroko ka Bölis ka oona, ikiri ka tassa kono ko'do iki a koronggore tiya toroko ya, "A'a niki o'o ana eere tiya Yasu Almasi-ihhi a'da ö'dö kürö kono ka oona." Ikiri ka arooro ka öö'dö kürö.

¹⁹ A kadu tanno oono ka tassa ka almaala kata arumeene itaalo ya, kikiri ka tümümü Bölis nja Siila kaco 'dadillö ma seriye ana eege. ²⁰ Kümmünü eege a naguugaara ma anya kiki eene, "Kadu na eera no ka Yahüüdü kassa öö'dö taga'da anya maaja. ²¹ Kalaana kadu a tumma kefe taalo

kunggeene nja tumma tanno aja ungnogo taalo kalinggo iini ungnogo no ma Rööma.”
 22 A kadu co kamuli muli ka linggo eege. A naguugaara ma anya tarisinana en'di ka Bölis ku'bu nja Siila kanangnga kadu kada abbü eege. 23 Kada abbü eege 'do kanangnga eege ka pabuusu, kikiri ka tiki a tasigira ma pabuusu a'da afa kene dhorro. 24 Ka ömö'di ma pabuusu ka taföönyö tumma no ya, ikiri ka tuuru eege co pabuusu ka teene afin'da eege ka ndagee'di amang kene tafa tarünö.

25 A Bölis nja Siila ka ooso ka teene kafara ka Masala, küüwe tüüsü, a kadu na ka pabuusu no tatodo kene kide. 26 A 'buugu tarooro ka tatinggi'di dhindho a naginyeene ka tatafa'da, a nakilli tatinggildhe ka kadu tanno ka pabuusu no nye'd'de kungngo. 27 Ömö'di ma pabuusu tajeene ka tarigide asala naginyeene ka tafa'danja ku'bu, iki kide a'da karünö kadu na anna ka pabuusu, ikiri ka afanna kulu'ba asaasa tiidi eyi yiini. 28 A Bölis tiidhe ya ko'do iki iini, "Fa tiidi eyi yüüdü. Ungngo ka inggitta nye'd'de."

29 İkiri ömö'di ma pabuusu ka agürünü ka issi arünö aco co pabuusu ka teene ikiri ka tüürü ku'bu ana küüge ka Bölis kidha nja Siila a'deedene ka oona. 30 İkiri ka tuurugu eege kürö iki eene, "Ka kadu eede,

ara a'a tönynyö amang kede toolonadene?"

31 Kikiri ka tiki iini, "Amma ka Uugaara Yasu amang küdü toolonadene nja kadu ma 'di tiya üüdü."

32 Kada kadünügü tumma ma Uugaara Yasu co iini nja kadu ma 'di tiya iini.

33 A'duga eege ka ooso tanno miini aagala nagoola na in'di no, arooro ka tambeesedene nja kadu ma 'di tiya iini.

34 A'duga eege aco öö'di nja eene anangnga kuri eene adhodho nja kadu ma öö'di tiya iini, kudumma eene ka tamma ka Masala.

35 A taka ka ndaadha ya a naguugaara ma anya tagürünü nasigira kiki eene a'da, "Kapa ka kadu tanno eere no."

36 A ömö'di ma pabuusu tadirina tumma no a Bölis, iki iini a'da, "Naguugaara kiki a'da, a kadu tapa kada aaga tunggeene, a 'bitingngö aaga unggeene a ta'diila."

37 A Bölis tiki, "Kabbü ungnogo ka kadu kidha a'da taalo kageema seriye a'da ungnogo ka kadu ma Rööma kanangnga ungnogo ka pabuusu. A 'bitingngö kasaasa tapa kide kume kume ün'dügüngngö, taalo ungnogo katunggeene. Fa kene köö'dö tuurugu ungnogo kürö."

38 A nasigira ta'duga tumma no, kunggu co naguugaara. Kene ka ndussu a'da Bölis nja Siila ka ma Rööma, a ri'ba tümmü eege. 39 Kikiri ka öö'dö

kene kiki eene, "Aaga fa kidi, kussu ungnö a'da tatoroko nüdi eege kamiini." Kuurugu eege kürö kiki eene a'da kunggeene kaco anya tökönö. ⁴⁰ Kene köö'dö kürö ndama pabuusu kunggeene kaco kita Lidiya, kagoreene nja kadu ma kaniisa kuu'bu eege ka nanggeedi kikiri ka tunggeene.

17

Bölis nja Siila ka Tasalanüki

¹ Ka kilaana ka Amifibulis nja Apolinia köö'dö ka Tasalanüki, Tasalanüki la ma talaana ma Yahüüdü minggide. ² İkiri Bölis ka co la ma talaana afa ma tiya iini ka tüüni katadaada ya alaala eege ka sorne ma Masala adageema a naganuuru ma Sa'bidi kiidoona. ³ Adünügü co eene a'da Almasihi ya Masala ka kürünü i'i a tö'dö öö'dö tadhügürü idhi eyi afiki'dö ka inde iki eene a'da, "Yasu i'i yungngo eede ka tema ka tumma miini co aaga yungngo Almasihi." ⁴ A kadu na Yahüüdü könö tamma kuurna tumma na Bölis keere nja Siila, nja kadu ma Yünan dhabbu na ümmü tumma ma Masala dhorro no, nja iiya ma anya tanno iifi no.

⁵ A Yahüüdü tadigine a kirimi, kateefe tawagaana nagaaga ka oona nja kadu ma weerö nja tanno orro tino ün'dügüngngö no, kiidhe kalinggo weerö, kaco anya köö'dö ka 'di kita Yason kö'dö tümümü Bölis nja Siila, ma tümünü

eege a kadu. ⁶ Kitaalo kaduna eege, kikiri ka tükkü Yason nja kadu könö na amma ka Yasu no, ma tunggu eege co naguugaara ma anya kiidhe kiki a'da, "Kadu kagirnaana kadu ka oona ka na'buugu nye'd'de kungngo eege kungngo kita. ⁷ Eege kafala tanna Yason, eege 'do kanu ka tumma tanno Kayisar, kiki a'da, 'Uugaara öccö inggide ana eere a'da Yasu.'" ⁸ A tumma no tagu'du eege ka oona 'do nja naguugaara ma anya. ⁹ Kikiri kanangnga Yason nja kadu töccö ka taafa nanggeyi neene kassa ka tapa eene kunggeene.

Bölis nja Siila kungngo ka Beeriya

¹⁰ A kadu ma kaniisa tuurugu Bölis nja Siila co Beeriya ooso kungngo. Kene ka aala ya, kaco la ma talaana ma Yahüüdü. ¹¹ A kadu ma Beeriya ka'diila kadagii'bi kadu ma Tasalanüki, kudumma eene ka tagatoodo ka tumma ma Masala a tasaasa ma eedi dhorro kiiri Sorne a naguuru ma tiiri eema ya Bölis ka tiki ya a timin'da. ¹² A Yahüüdü tamma ka tumma tanno eene kadhabbu a nagiide ma Yünan nja iiya tanno iifi no kadhabbu.

¹³ A Yahüüdü ma Tasalanüki tussu a'da Bölis anna ka Beeriya alaana kadu ka tumma ma Masala kuurna i'i keere kaco taga'da tumma kafünaana kadu kini. ¹⁴ A kadu ma kaniisa tikiri ka tuurugu Bölis co

fiini ma to, lakiini Siila nja Timosaws kütü ka Beeriya. ¹⁵ A kadu na kungeene nja Bölis no teefe tattogo i'i co Asiina, kikirī ka tafada kaco Beeriya, a Bölis tagürünü eege a tumma ka Siila nja Timosaws a'da köö'dö kini keere areere.

Bölis aganna ka Asiina

¹⁶ Ka Bölis ka tindhigi Siila nja Timosaws ka Asiina ya, agoroo'bo kini ka tasala ka eema ma namasala ka anya kadhabbu. ¹⁷ İkirī ka ta'bununjaana ku'bu ka la ma talaana nja Yahüüdü nja kadu ma Yünan tanno ari'ba a Masala no nja kadu tanno iini ka taduna eege ka mansala a naguuru no.

¹⁸ A kadu na ussu eema no kinggide kana eere a'da Abikooriin nja Rwaakiin ka'bununjaana ku'bu a tumma nja iini, a kadu könö kungngo eene tiki, "Minna ada tar'daana eema tiya ka asaasa tatiraana?"

A kadu öccö tiki, "I'i eema tumma namasala keefe." Eege kiki nggeege kudumma Bölis ka teema tumma ma Yasu nja tafiki'dö ka inde.

¹⁹ Kikirī ka 'duga Bölis kaco a 'banya ka 'buugu tiya ana eere a'da Ariusbaküüs, kiki iini, "Kasaasa ungnö tussu talaana na issi no üüdü ka öö'dö iini no? ²⁰ Kudumma talaana tanno üüdü kefe, ungnö taalo kassumunaana kide, ungnö tasaasa tussu minna i'i ya miini ungnö." ²¹ A kadu ma Asiina nja kajeene tanno kanna kanna no, koraana

tino ku'bu ün'dügüngngö taalo kalinggo niimö, lakiini kaana tumma katoodo ku'bu ma tumma tanno aleefe tabbü 'dala no.

²² A Bölis tafiki'dö a'dingnge ana ko'do ka kadu ka söödö iki eene, "Ka kadu ma Asiina! Niji aaga ka tümümü namasala naada a nanggeedi dhorro. ²³ Nakunggunaana a'a ku'bu ka anya tammo ada niiri naala ma masala naada, naduna 'buugu ma tirri kömö ada kadakiri kide a'da taalo aaga kussu oogo. Oogo mungngo eede ka teema tumma moonoo aaga. ²⁴ Masala magalinggo 'buugu nye'd'de ana eema tiya inggide ya 'do oogo ma Uugaara ma 'büdhülü nja 'dotombo'do taalo manna ka naala tanno kadu ka türböönö ana iisine no. ²⁵ Taalo angnga kama tamana eema oono, angnga taalo talinggo ada oono ana iisine mitaalo masaasa eema kudumma oono mungngo mamana eema a kadu manangnga tefe ka 'di eene nja teela tanya ana eema nye'd'de. ²⁶ Marü'bü kadu nye'd'de ka 'büdhülü ndama ömö'di ungnodho, manangnga 'büdhülü eene nye'd'de, madagalinggo ada naganuuru eene, madagalaala eege ka na'buugu meene ka tanna kide. ²⁷ Nggeege ya, kene ka aduna 'buugu moonoo kaduna oogo, oogo taalo magu'b'ba kaja ku'bu. ²⁸ 'Kefe angnga ka 'di ana oogo, angnga takunggunaana ku'bu angnga tefe

'di.' Afa ma katüüfü tüüsü tiya ada ka takiki, 'Angnga ka laala tiya oono.'

²⁹ "Kaja kada laala tiya Masala, taalo angnga kama tiki a'da Masala magalinggo adene dahaba nja fudda nja nügisi ya adinadene a nüsö ma ömö'di nja ta'dara miini. ³⁰ A Masala mafa ka kadu kene ka titaalo kussu oogo mümmünü kadu ka na'buugu ka oona nye'd'de a'da kaadha ka tatoroko kapadaga kono. ³¹ Uuru kinggide kono ka tagümmü kadu ka 'buugu ka oona nye'd'de ana ömö'di tiya oono ka tümünü i'i a'da öö'dö tümü kadu ya, maala a kadu kono ka fiki'dö i'i ka inde."

³² Kene ka föönyö tumma ma tafiki'dö ka inde, a kadu könö kamidhi i'i, a könö tiki iini, "Kasaasa ungngo taföönyö tumma ma tafiki'dö ka inde no afe'de." ³³ İkirı Bölis ka öö'dö kürö unggene. ³⁴ A kadu könö kamma ka tumma tanno iini kaco iini keere, ömö'di öccö ana eere a'da Diyanisos i'i ya taga adaya ma Ariusbaküüs, aka ma minggide mana eere a'da Damariis a kadu töccö nja eene.

18

Bölis ka Kürünsüs

¹ Ndama tiya, İkirı Bölis ka tinyi Asiina ku'bu aco Kürünsüs. ² Aduna taga Yahüüdü kide ama Büntüs ana eere a'da Akilla aleefe tagunggeene ndama Italiya nja aka tammo iini mana eere a'da

Berskillä, kudumma Kayisar Kalödiyös ya uugaara ma Rööma ya agasoro Yahüüdü nye'd'de a'da kunggeene ka Rööma. A Bölis tunggeene ma tassa kene.

³ Adaganeene nja eene adagalinggo nja eene kudumma iini ka talinggo naheema afa meene kungngo.

⁴ Adaga'bununjaana ku'bu nja Yahüüdü nja kadu ma Yünan ka naguuru ma Sa'bidi ka la ma talaana, ma tasaasa eege a'da kamma ka tumma tanno iini.

⁵ Ka Siila nja Timosaws ka öö'dö ndama Makadoniya ya, a Bölis taadha ka eema nye'd'de ara kanaana iye ka tagadünnü tumma ma Masala eemaga co a Yahüüdü a'da Yasu i'i ya Almasiıhi. ⁶ Kanu ka tumma tanno iini keela i'i, İkirı ka tafidhi ten'di miini eene, iki eene, "Eriidö yaada kada ka nanggüüdü, nagu'b'ba kada ara a'a kunggeene ndama uuru tanno naco kajeene könö."

⁷ Unggeene ndama kannä aco 'di tiya ömö'di ya tajeene akete ka la ma talaana ana eere a'da Tito Yustus ümmü Masala ana eedi dhorro. ⁸ A Krisbus ya uugaara ma la ma talaana ya tamma ka Uugaara Yasu, i'i nja kadu tiya iini nye'd'de kungngo. A kadu ma Kürünsüs kadhabbu taföönyö tumma na Bölis, kamma ka Yasu kakambeesedene.

⁹ Uugaara tageema nja Bölis ooso kungngo a kümböödö iki iini, "Fa tari'ba eema! Fa taki'döönö.

¹⁰ A'a nja o'o, taalo ömö'di a tüüni näämõ ana o'o. Kudumma kadu kungngo eede ka anya tammo kadhabbu." ¹¹ Adaganna kide ana ürüünü unggodho a nagatereene ka iidümmü kafünü unggodho alaana kadu ka tumma ma Masala.

¹² A kadu ma Rööma tümmünü Kalion ka tümmü tauugaara ma Akaiya, a Yahüüdü tawagaana ka 'büdhülü kümümü Bölis kaco ka naguugaara iini. ¹³ Kiki, "Ömö'di ya aga'da kadu ka nanggüüdü asaasa eege katümmü tumma ma Masala ka fiini tiya diidi ma seriye."

¹⁴ İkirı Bölis ka asaasa teema, a Kalion tiki a Yahüüdü, "Kini ka tatumma tanno toroko no nja eema ma taga'da 'buugu eege kamiini ya ara tagatodo ka tumma tanno ada natakin-dinaana ku'bu. ¹⁵ Üürü tumma eema ma ker'de ker'de nja tindiri nja nagereene nja tumma ma seriye tanno ada, aaga indinanago unggodho aaga kudumma eede taalo a'a nasaasa ta uugaara ma tumma tanno." ¹⁶ İkirı ka tagasoro eege kunggeene. ¹⁷ Kümümü Sustanis ya uugaara ma la ma talaana ya eege in'dilı kungngo katabbü i'i ka Kalion kidha a Kalion tanangnga iye eene taalo indineene.

Tapadaga co Antakiya

¹⁸ A Bölis taganna ka Kürünsüs dhabbu, a kadu ma kaniisa tattogo. I'i adigaala ka to nja

Berskilla nja Akilla ma taco Süuriya. Adagemmedene ka Kankariya, kudumma iini ka timi'di tumma ma Masala. ¹⁹ Kene köö'dö ka Afosus ka 'buugu ya Bölis ka adheene nja Berskilla Akilla aco la ma talaana eema tumma ma Masala nja Yahüüdü. ²⁰ Kikiri ka tiki iini a'da agünü nja eene dhabbu, illi i'i anu. ²¹ Lakiini kini ka tunggeene iki eene, "Ka Masala ka tafa kede ara a'a tafada." İkirı ka tunggeene ka Afosus adigaala ka to. ²² İkirı ka ta'barda ka Kaiysariya, ndama kanna asirigö co Örsaliim ööjülü kadu ma kaniisa, a'barda aco Antakiya. ²³ Kini ka tagünü kide idhilli ya, ikiri ka tunggeene aco Galatiya nja Frajya öö'dö a kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kakardha ku'bu dhorro.

Apölös inynyo Afosus inynyo Kürünsüs

²⁴ A taga Yahüüdü inggide ama Iskandariya ana eere a'da Apölös, ö'dö ka Afosus ussu ka tadünnü eema, ussu tumma ma sorne ma Masala dhorro. ²⁵ Akalaana kadu i'i ka fiini tiya Uugaara adageema tumma kadhabbu dhorro, adageema ma Yasu ka'diila a'da ussu tambeese na Yühanna sugi. ²⁶ Kini ka teema ka la ma talaana a rüsü, ikiri Berskilla nja Akilla ka föönyö, kikiri ka 'duga i'i kaco öö'di kita eene iini kadagalaana i'i ka fiini ma Masala tiya dhorro ya.

²⁷ Apölös tasaasa tunggeene aco Akaiya,

a kadu ma kaniisa ma Afosus taguu'bu i'i ka eedi kagürünü i'i a waraga ma co tunggu a kadu ma kaniisa ka Akaiya iini a'da kamma kini aneene nja eene. A kini ka ndala Akaiya, a ta'diila nja kadu tanno amma ka Masala no. ²⁸ Kudumma iini ka tagii'bi Yahüüdü ka kadu kidha a tumma, alaala tumma ka kasorne ma Masala a'da Yasu i'i Almasihi.

19

Bölis unngo ka Afosus

¹ Ka Apölös ka taganna ka Kürünsüs ya, a Bölis tunggeene atigaala ka naanya ka söödö öö'dö ka Afosus aduna kadalaadene könö kide. ² İkirı ka tiki eene, "Kada katamma ka Yasu 'dee ka'duga aaga Koronggore ya Insili ya?"

Kiki iini, "Taalo unngo kussu a'da Koronggore ya Insili ya inggide."

³ İkirı ka tiki, "A tambeese na mada eege kungngo ada?"

Iki iini, "Tambeese na Yühanna."

⁴ A Bölis tiki, "Akambeese Yühanna tambeese ma taadha ka linggo ma eema tiya toroko ya, ageema nja kadu a'da kamma ka ömö'di ya tö'dö kini keere ya i'i ya Yasu." ⁵ A kene ka taföönyö tumma no ya, kadakambeesedene ana eere tiya Uugaara Yasu. ⁶ Ka Bölis ka tümünü iisine kene ka oona ya, a Koronggore ya Insili ya tö'dö

kene ka oona, karooro ka teema tumma taalo neene, keema tumma ma Masala. ⁷ A kadu kinggide kö'dö kada'baaga kafünü eera.

⁸ A Bölis tikiri ka co la ma talaana eema tumma kanna a'da taalo ri'ba kini ka eedi, asaasa a'da kamma ka tauugaara ma Masala. ⁹ A kadu öcö tanu kide kamidhi tumma niini keema tatoroko kanu ka fiini tiya Yasu kidha ma kadu könö. A Bölis taadha kene ka oona a'duga kadalaadene nja iini, adünügü tumma eene turi ka 'buugu ma talaana ya Tiranus. ¹⁰ Ütü kadagalinggo nggeege a nagürüünü keera idhi iki a Yahüüdü ma Asiya nja kadu ma Yünan taföönyö tumma na Uugaara Yasu.

Laala ya Sakawa

¹¹ A Masala tanangnga Bölis ka talinggo eema ya idhindhi keefe. ¹² A kadu tama namendeeli nja en'di tiya iini kamana a kadu tanno maara no ka oona. A maara talimi kene, a nagoronggore na oroko no taadha kene ka oona. ¹³ A Yahüüdü könö kunggunaana ku'bu kasoro nagoronggore na oroko no, kikirı ka asaasa tasoro nagana'bu kürö ana eere tiya Uugaara Yasu. Kiki a'da, "Ana eere tiya Yasu afa Bölis ka teema iini ya, a'a niki aayu kürö." ¹⁴ Uugaara ma ka'boge ma Yahüüdü inggide, ana eere a'da Sakawa, laala unngo iini iidümmü afünü eera kalinggo eema ya miini ya. ¹⁵ A koronggore ya toroko ya tiki eene, "Nussu

a'a Yasu nussu Bölis aaga ka mada?"¹⁶ Ömö'di ya ana koronggore ya toroko ya tako'do kene atabbü eege adagii'bi eege kikiriri ka rünö ana oona kada 'döngngönyö a nagöola ka oona.

¹⁷ A kadu ma Afosus, Yahüüdü nja kadu ma Yünan taföönyö tumma no nye'd'de a ri'ba tümmü eege, eere ya Uugaara Yasu tidhindhi.¹⁸ A kadu na amma ka Yasu no tö'dö kadhabbu kamma ka kadu kidha a'da eege kagalinggo eema ya toroko ya.¹⁹ A kadegeene takawagaana ka sorne ka kadu kidha nye'd'de kungngo küfü issi kide, kadakineene tamana miini kaduna i'i ödö nakajine hamsiin alif.*²⁰ Nggeege tumma na Uugaara Yasu tanyala ka na'buugu kadhabbu, kinggiridene a türü.

²¹ Ka eema tiya agüüni adene ka ndatiimö ya, ikiri Bölis ka asaasa tunggeene aco Makadoniya nja Akaiya assa ka tunggeene aco Örsaliim, ikiri ka tiki, "Kede ka taala kannu ya ara a'a co tassa co Rööma."²² Agürünü kadu na akinyi linggo iini no keera, Timosaws nja Arastus ka Makadoniya ara kütü ka Asiya agünü kide.

Taga'da 'buugu ka Afosus

²³ A kadu taga'da ajeene ka Afosus ka uuru tanno miini

no kudumma fiini tiya Uugaara Yasu.²⁴ Tamodoo'do inggide ana eere a'da Dimitrios adina eema ma masala ma Artamis ana fudda ma kadu tafara kono. I'i nja kadu tanno iini kanadene nja kadu ana gürüüsi dhabbu.²⁵ Ikiri ka tawagaana kadu na linggo eema nja iini no koonu iki eene, "Kussu aaga a'da almaala yaaja kö'dö ndama linggo tanno."²⁶ Aaga adinö kide aaga taföönyö ömö'di ya ana eere a'da Bölis ya, i'i anangnga kadu kadhabbu ka föönyö tumma niini atafaga eege keere kafara ka masala, kalinggo tanno ka Afosus nja Asiya. Iki a'da namasala na alinggo adene ana iisine no, taalo Masala dhorro oogo miini.²⁷ A tumma no ka toroko 'do kara tanangnga kadu ka teema diidi ma angnga. Kara tamidhi la ma masala ma Artamis ma dhabbu mo. Kara tanangnga oogo ka titaalo, oogo mungngo a kadu kafara kono ka Asiya nja 'buugu ka oona nye'd'de."

²⁸ A kadu ka taföönyö tumma no ya, ikiri kagoroo'bo kiidhe, "Artamis ma Afosus idhindhi!"²⁹ Amussu kungngo ya, anya nye'd'de co kalumuli. A kadu tarefe Kayos nja Arestarkos, eege kama Makadoniya, kunggeene nja Bölis küügü eege kaco 'dadillö ma ta'bala.³⁰ A

* 19:19 19.19 Jine ya miini ya i'i ya ma linggo ma uuru unggodho.

Bölis tasaasa co ka kadu ka teene ka 'dadillö, a kadu ma kaniisa sa faga i'i keere ka co. ³¹ A kadu ma Asiya na iifi no eege ka kateefe ma Bölis tagürünü tumma iini a'da afa co tarigi eyi yiini ka tumma tanno, aaco 'dadillö.

³² A kadu nye'd'de teema tumma kadhoonyo, aya teema tumma niini kefe aya teema niini ungodho i'i, könö taalo kussu niimö yeene ka öö'dö kide ya. ³³ A Yahüüdü tikiri ka tuurugu ka Askander ka kadu kidha kiki a'da i'i ya kalinggo tumma no, ikiri ka alaga niisö coo'do asaasa teema. ³⁴ Kene ka ndussu a'da i'i ya taga Yahüüdü ya, eege in'dili kungngo kiidhe a tumma ka ungodho kabbü tageere 'do idhi katafara ndanaaya keera, kene katiidhe kiki a'da, "Artamis, Masala ma Afosus! Magu'daana ma idhindhi."

³⁵ Ömö'di ma anya ya arigiri ya, tanangnga kadu kada mudhudhuli iki, "Ka kadu ma Afosus, kadu ka 'buugu koona in'dili kussu a'da anya maaja Afosus oogo mafa ka la ma masala ma dhabbu mo Artamis nja koronggore tiya oono ya a'dinggö ku'bu ndama 'dotombo'do mo? ³⁶ Taalo ömö'di ma tiki a'da katoroko tumma no, aaga idhi oona ku'bu aaga taadha ka tatoroko. ³⁷ Aaga kö'dö a kadu no kita, lakiini eege taalo kanyooro eema ka la ma masala alla keela masala tammo aja. ³⁸ Üürü

Dimitrios nja kadu tanno linggo nja iini no, tumma kungngo eene nja kadu, fa kene kaco teema seriye ka naguugaara kidha, ka uuru miini na dhorro no. ³⁹ Üürü tumma kungngo ada afe'de, kateemadene ka fiini tiya dhorro ya kidha ma naguugaara. ⁴⁰ A'a niki, iidi kadu tapügü tumma kaja ka oona ma tagirnaana kadu koona kalinggo adene ka uuru tanno. A fiini ma aja ka'düsüniggi titaalo." ⁴¹ A kini ka ndageema nggeege ya uuru kadu ka tino.

20

Bölis inynyo Makadoniya nja Akaiya

¹ Ka kadu ka ndaadha ka tiidhe a 'buugu tamudhudhuli ka Afosus ya, ikiri Bölis ka tagümmünü kadu ma kaniisa adageema nja eene uu'bu eege ka eedi ikiri ka tattogo eege ungene aco Makadoniya. ² Ikiri ka tunggene ka na'buugu eema tumma ma Masala dhabbu nja kadu tanno amma ka Masala no, uu'bu eege ka nanggeedi. Ikiri ka öö'dö ka Akaiya. ³ Adaganna kide a nagatereene kiidoona, a kini ka ndasaasa tadigaala ka to ma taco Süüriya ya, ikiri Yahüüdü ka üüni ünggü ma tiidi i'i, ikiri ka tussu tumma no asaasa tunggene a fiini ma Makadoniya. ⁴ I'i ungene nja Subatros 'bii'bala ya Berus ya ma Beeriya ya, nja Arestarkos nja Skontos

ya ma Tasalanüki ya, nja Kayos ya ma Derba ya, nja Timosaws, nja Tikikos nja Trifimöös ya ma anya ma Asiya. ⁵ Kadhe ungnö kaco Tarwas ka takindhigi inggide. ⁶ Ungnö tunggeene ungnö tadho ka to ndama Filippi ka Taanyara ma Dheedhifi kinynyo kürö, ungnö tagureene nja eene ka Tarwas a füngngö kiidümmü, ungnö taganna kide a füngngö ka iidümmü kafünü eera.

Bölis inynyo Tarwas

⁷ A ka uuru ma Lahada ooso kungnö ungnö temmi ma takoreene ma kaniisa ikiri Bölis ka adünügü tumma ma Masala a kadu, idhi a 'buugu tooso ka teene kudumma iini ka asaasa tunggeene lititaka kungnö. ⁸ Kaganna nagalamba ka la ka ta'doogo kadhabbu kita iidü katemmi kide kita. ⁹ A tadimöögö inggide emmi ka ka tinggini ma subaga ma la, ana eere a'da Aftikös, ka Bölis ka leefe teema ya, a tarigide ta'duga i'i anyege'de ku'bu a'dingngö caa'bu ndama kürö ndama la ko'do ka'dina i'i ka teyi. ¹⁰ A Bölis ta'barda ku'bu iti i'i kini ka oona, iki eene, "Aaga afa ta'deedene ka oona. I'i adinö!" ¹¹ A Bölis tasirigi co la a'duga miteene a'düsünü adaguri. Adageema nja kadu a taka taadha ikiri ka tunggeene. ¹² A kadu tö'dö a 'bii'bala ka adinö, a nanggeedi neene ta'barda ku'bu.

Bölis inynyo Miletos

¹³ Ungnö tunggeene, ungnö co mürkabü, ungnö tunggeene ma co Asos ma co a'duga Bölis nja ungnö ndama kanna kudumma iini ka tadirina ungnö no a'da i'i asaasa tunggeene ana awwa aaco. ¹⁴ A kini ka ala ungnö ka Asos ya, ungnö tanangnga i'i ka mürkabü ungnö tunggeene ma co Metilina. ¹⁵ Ka taka ka taadha, ungnö tunggeene a mürkabü, ungnö tö'dö ka Kios. A füngngö kanda iidoona ya, ungnö tala kete ma Samos, ungnö tö'dö ka Milits a füngngö tiya egüisö ya. ¹⁶ Kudumma Bölis ka asaasa tadheedhe ka Afosus ko'do kudumma iini taalo asaasa tatoodo ku'bu ka Asiya kini ka 'digaana ma taco Örsaliim a'da üfürü uuru ma Taanyara ma Korongore.

Tumma na Bölis nja kadüfi ma Afosus

¹⁷ Ka Bölis ka taganna ka Milits i'i agürünü tumma co kadüfi ma kaniisa ma Afosus. ¹⁸ Kene ka öö'dö a tumma iini, iki eene, "Kussu aaga a'da nakan'deene a'a nja aaga ka naganuuru tanno in'dili no, ka uuru tanno eede ka öö'dö ka Asiya ta'bitingngö. ¹⁹ Nagalinggo a'a linggo na Uugaara Yasu ana eedi ka tinsili, taalo nümmü eyi yeede kada nümmö, nalinggo ada Uugaara Yasu a 'biidi ka iye, ana eema tiya toroko ya Yahüüdü ka tagüüni ana a'a ya. ²⁰ Taalo a'a nüürü nümmö

öccö keere ma tö'dö keere a nïimö aaga, nagalaana aaga ka na'buugu nye'd'de kadara co nöö'di tanno ada. ²¹ Nadagadünügü eema a Yahüüdü nja kadu ma Yünan a'da kaadha ka eema tiya toroko kamma ka Uugaara yaaja Yasu.

²² "Ka uuru tanno ara co Örsaliim, a Koronggore ya Insili ya ka tuurugu a'a co, nitaalo nussu a'da ara a'a co aduna minna kide. ²³ Kudumma Koronggore tiya Insili ya eema nja a'a ka na'buugu neede ka taco no a'da dhügürü nja naaru ma timi'di a'a kindhigü a'a. ²⁴ Lakiini a'a taalo nümmü eyi yeede kada nïimö tiya agu'daana indhî ya, kudumma eede ka asaasa tatïimö linggo na Uugaara Yasu ka tûmmünü a'a no, nalaana a'a kadu ka tumma ma İnjiili ma türü tanno Masala.

²⁵ "Nussu a'a a'da taalo aaga kataasala ka dhugudha tiya eede ndama uuru tanno, aaga neede ka taganeene nja aaga nadageema tumma ma tauugaara ma Masala nja aaga no. ²⁶ Nageema a'a tumma nja aaga uuru tanno a'da, nagu'b'ba a'a ka eriidö ma kadu nye'd'de. ²⁷ Nageema tumma ma Masala nja aaga dhabbu nitaalo nüürü nïimö öccö keere. ²⁸ Aaga adinö ko'do ma nangnga eyi tanno ada, nja kadu tanno a Koronggore tiya Insili ya ka anangnga aaga kafa kene no. Aaga ka katasaana

ma kaniisa tammo Masala moonoo ka taana ana eriidö tiya oono mo. ²⁹ Nussu a'a a'da kede ka tunggeene, a kadu öccö tafiri kada ka teene afa needi na taalo kana 'bangnga ma kadu no kungngo. ³⁰ A kadu könö kungngo ada ka söödö kadaga'da kadu ma kaniisa ka nanggüüdü kïisini eege ka uurna eege keere. ³¹ Aaga adinö ko'do, aaga agügi nagürüünü na iidoona no taalo a'a naadha ka teema nja aaga osooso a naguuru a 'biidi ka iye.

³² "A'a 'bitingngö nümmünü aaga ku'bu a Masala nja tumma ma türü tanno Masala, ma tanangnga türü aaga manangnga takarna ka eema ka kadu tanno oolonadene no. ³³ Kede ka taneene nja aaga, taalo a'a nasaasa gürüüsü nja en'di ka ömö'di ma eyi tiya eede. ³⁴ Kussu aaga tumma meede ka talinggo ana iisine tanno eede nöö'dö ana eema ma eyi tiya eede nja kadu tanno linggo nja a'a no. ³⁵ Turi nageema a'a tumma aaga a'da angnga takinyi kadu na eema ka titaalo kene no, aaga agügi tumma na Uugaara Yasu ka eyi tiya iini ka tiraana a'da, 'A'diila tamana eema a kadu adagii'bi a tamaana ka kadu.' "

³⁶ Aga Bölis ka ndatïimö tumma niini ya, üürü ku'bu nja kadu nye'd'de kafara ka Masala. ³⁷ İkirî eege ka tattogo Bölis, kafara eege in'dilî a 'biidi ka

iyye. ³⁸ Niimö ya dhorro tanangnga nanggeedi ka toroko kene kagoroo'bo ya, tumma iini ka tiki eene a'da, "Taalo aaga ka tasala ka dhugudha tiya eede afe'de." Kikiri ka tattogo i'i co mürkabü ka to.

21

Bölis ungnö ka Örsaliim

¹ A kidi ka adheene nja eene, ungnö tapadaga co fiini ma Kos ya, a taka taadha ungnö co Rodes ndama kannu ungnö co Batra. ² Ungnö taluna mürkabü kannu ma tunggeene ma co Finikiya, ungnö taka kide ungnö tunggeene. ³ Kidi ka ndasala Kuburus ya, ungnö tinyi oogo ndama niisö ma küüle, ungnö tapadaga co fiini ma Süuriya. Ungnö tapadaga ka Suur, ara kadu kadadhifigi eema ku'bu ndama mürkabü. ⁴ Ungnö taluna kadu na Yasu kannu, ungnö tagünü nja eene füngngö iidümmü afünü eera. A Koronggore ya Insili ya tanangnga eege ka tiki a Bölis a'da afa tasirigi co Örsaliim. ⁵ Kede ka ndatimö taneene nja eene kannu ya, ungnö tö'dö kürö ungnö tunggeene. Kat-togo ungnö eege nye'd'de kungnö nja iiya tanno eene nja laala tiya eene, ungnö tüürü ku'bu ka tinggini ma to ungnö tafara ka Masala. ⁶ Kikiri ka tattogo ungnö, ungnö taka ka mürkabü

kara ka tafada kaco nöö'di tanno eene.

⁷ Ndama Suur ungnö tala Butlmaws, ungnö tööjülü kadu ma kaniisa kide ungnö tiyü nja eene füngngö ungnö. ⁸ A taka taadha ungnö tunggeene ungnö co Kaiysariya, ungnö co 'di tiya Filibüs ya alaana kadu ka tumma ma Injüli ya i'i yungnö a kadu ka tagümmünü eege ka iidümmü kafünü eera ma linggo ma kaniisa. Ungnö taganeene nja iini. ⁹ A laala ya lömü ya ungnö iini egüisö, kiji tumma ma Masala. Keemaga tumma ma Masala co a kadu.

¹⁰ Kidi ka ndatimö füngngö dhabbu nja eene ya, a ne'bi inggide ana eere a'da Akabüs ö'dö ndama Yahüüdiya. ¹¹ Ö'dö ka 'di a'duga jönnö ya Bölis afin'di uune niini nja iisine iki, "Koronggore ya Insili ya iki a'da, 'Ömö'di ma jönnö tiya, ara Yahüüdü timi'di i'i nggeege ka Örsaliim kümmünü i'i a kajeene.' "

¹² Kidi ka taföonyö tumma no ya, ungnö nja kadu tanno iidi kete no ungnö tageema nja Bölis a'da afa tasirigi co Örsaliim. ¹³ İkiri Bölis ka tiki, "Minna agu aaga, aaga tafara aaga taga'da a'a ka eedi? A'a taalo namma ma timi'didene sugi, nagala a'a kindinaana eyi yeede co teyi ka Örsaliim kudumma eere tiya Uugaara Yasu." ¹⁴ A kidi ka ndagi'di

kini keere ka tumma ya, ikiri unguo ka tiki, "Fa ka tumma tanno Uugaara Yasu kalinggo adene."

¹⁵ Ka naganuuru ka ndatimö ya, unguo tindinaana oona ku'bu unguo tunggeene ma co Örsaliim. ¹⁶ A kadu könö ma kaniisa tunggeene nja unguo ndama Kaiysariya, kateefe tattogo unguo co 'di tiya Manason ya ma Kuburus ya, i'i tatalaadene ya Yasu ma 'billi.

¹⁷ Kidi kaala Örsaliim ya, a kadu ma kaniisa takoreene nja unguo kadhodho. ¹⁸ Ka taka ka ndaadha a Bölis tunggeene nja unguo ma co kita Yaguub, a kadiifi ma kaniisa tö'dö kide nye'd'de kungngo. ¹⁹ Ikiri Bölis ka tööjülü eege adagadünügü eema ya Masala ka anangnga i'i ka tagalinggo ada kajeene no. ²⁰ Kene ka taföonyö tumma niini no, kindhigi Masala ko'do. Kikiri ka a Bölis, "Nijöögö o'o örre ma angnga, Yahüüdü na alif kadhabbu kamma ka tumma tanno Yasu illi eege in'dili kagu'daana ka nanggeedi ma seriye. ²¹ Eege kaföonyö a'da o'o nalaana Yahüüdü na anna ka kajeene ka teene no a'da kaadha ka seriye tiya Müüsa. O'o tadünügü eema eene a'da kafa tara laala yeene, kafa talinggo ana eema tiya kadaada ma angnga ma 'billi ya. ²² Angnga 'bitingngö ara ta könynyö? Kudumma eene ka taföonyö a'da o'o nö'dö.

²³ Nüümö yüidi ka tiki o'o a'da nalinggo, kadu kungngo iidi ka egüisö kimi'di tumma ma Masala. ²⁴ 'Duga eege aaga co taagala oona ka la ma Masala nja eene nanangnga faana ma temme nanggüüdü neene ku'bu amang ka kadu tussu nye'd'de a'da tumma ma o'o neene ka taföonyö no taalo katimin'da, nunggeene o'o ka fiini tiya seriye tiya Müüsa afa meene kungngo. ²⁵ A kadu na amma ka Yasu a'da taalo ka Yahüüdü no, kunggugu unguo tumma eene a'da kümümü eyi yeene ka kuri ma tirri ma eema ma namasala nja erüdü nja eema tiya kadu kamir'daana ya nja füngngö kadhoonyo."

²⁶ A Bölis ta'duga kadu na egüisö no a taka ka ndaadha, kanangnga nanggeyi neene ka tinsili. Ikiri kaco la ma Masala ma tadiri tumma a ta'boge ma naguuru ma tatimö tinsili, amang kene tara eema yeene.

Bölis ümmü adene ka la ma Masala

²⁷ A füngngö ya iidümmü afünü eera ya ka ndakete ka tatimö ya, a Yahüüdü ma Asiya tasala Bölis ka la ma Masala. Kadagafünaana kadu kini kümümü i'i. ²⁸ Kiidhe kiki, "Ka kadu ma Israyil! Aaga akinyi unguo, ömö'di ya i'i yungngo alaana kadu nye'd'de ka na'buugu eela kadu ma Israyil nja seriye ya Müüsa nja 'buugu tiya. Nja iini ka öö'dö a kadu ma Yünan ka la ma Masala kanyoro 'buugu ya insili ya." ²⁹ Eege kiki

nggeege kudumma eene ka tiji Trifimöös ya ma Afosus ya ka tunggeene nja Bölis ka anya, kiki kide a'da Bölis a'duga i'i aco la ma Masala nja iini.

³⁰ Anya co kamuli muli nye'd'de, a kadu tagedhe Bölis kümümü i'i kasisigi i'i co kürö ndama inye ma la ma Masala karooro ka teere kide. ³¹ Kene ka ndasaasa tiidi Bölis ya, ikiri uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ma Rööma ka taföonyö a'da Örsaliim nye'd'de kungngo minynyo kamuli muli. ³² Ikiri ka kürünü nasigira köö'dö kene areere. A kene ka ndasala nasigira nja uugaara tiya eene ya, kiki ka taadha ka baana ma Bölis.

³³ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tö'dö kini kete iki eene a'da kimi'di i'i ana killi keera, ikiri ka tindini kadu miini a'da, "Mada i'i ya miini, i'i agalinggo minna?" ³⁴ A kadu tambanjaana ku'bu a tumma niini, uugaara ma nasigira ya dhabbu ya itaalo ussu tumma niini dhorro, ikiri ka tiki a nasigira a'da ka üügü Bölis kaco 'buugu tiya eene iini. ³⁵ A kene ka ndala kadhiki, ikiri nasigira ka ta'diniga i'i ko'do kudumma kadu katili i'i ka oona. ³⁶ Kudumma eene ka tagöö'dö kene keere kiidhe a'da, "Aaga iidi i'i!"

Bölis ümmü ka eyi tiya iini

³⁷ Ka Bölis ka ndakete kaco a 'buugu ma nasigira

ya, ikiri ka tiki uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, "Bandumma ungngo eede ka asaasa tadirina o'o?"

Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tiki iini, "Tara a'da nussu o'o tangga Yünan? ³⁸ Taalo o'o na taga Misiri ya kirnaana ka kadu ka oona kambele, üügü kadu na alif ka egüisö ma koro'bo aco a dhüle iini?"

³⁹ Ikiri Bölis ka tiki, "A'a na taga Yahüüdü nanna a'a ka Tarsuus ka Kilikiya anya ma dhabbu mo. Fa kede neema nja kadu."

⁴⁰ Ikiri ka tapa kini a'da eema, ikiri Bölis ka 'dingnge ka kadhiki alaga nüisö ko'do a kadu. A 'buugu tamud-hudhuli, adageema nja eene a tumma ma Yahüüdü iki eene.

22

¹ "Aaga föönyö aaga na kafaafa ma a'a no nja nagöre tanno eede, tumma neede ka tadirina aaga 'bitingngö meede ka tümöönö ka eyi tiya eede." ² Kene ka föönyö iini ka teema tangga Yahüüdü ya, kamusuli ku'bu.

Ikiri Bölis ka tiki, ³ "A'a na taga Yahüüdü nageenedene a'a ka Tarsuus ma Kilikiya, illi a'a nasere ka anya tammo. A Gamalayil akalaana a'a ka tumma ma seriye ma kadaada ma angnga ana eedi dhorro nasaasa linggo ma Masala afa tiya ada ka talinggo 'bitingngö ya. ⁴ Nadagalinggo kadu na

ümmü fiini ya na amanaga eege ka inde, kanangnga kadu na nagiide no nja iiya ka pabuusu. ⁵ Uugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü nye'd'de kadinö kede. Nama a'a tumma kene co nagöre tanno aja ka Demasak, nafada naco kanna ma tö'dö a kadu ka Örsaliim ma tapusu adene."

Bölis eema tumma miini ka tamma ka Yasu
(Kadafiini 9.1-19; 26.12-18)

⁶ "Kede ka ndakete ka Demasak, uuru ka teene a 'buugu ta'dara öyeene kede ka oona a 'dotombo'do talimi. ⁷ Na'dinggö ka 'bühülü, naföönyö ömö'di ka tümmünü a'a, 'Sawl, Sawl, minna agu o'o nal-inggo a'a?"

⁸ "Niki, 'O'o na mada, Uugaara?"

"Iki, 'A'a na Yasu ya ma Nasira yüüdü ka talinggo i'i ya.' ⁹ A kadu na kunggeene nja a'a no, kiji töyeene kassa kitaalo kaföönyö tumma na ömö'di ya eema nja a'a ya.

¹⁰ "İkiri a'a ka tiki, 'Nasaasa a'a ka tönynyö 'bitingngö, Uugaara?"

"İkiri ka tiki a'a, 'Fiki'dö naco Demasak, ara kadu sa kadirina eema o'o ma niimö tiya üüdü ka talinggo ya.'

¹¹ Töyeene na limi no kakafa a'a ka iyye taalo niji 'buugu, a kadu na unggene nja a'a no tagümmünü a'a ka tino unngco Demasak.

¹² "Ömö'di inggide ana eere a'da Hananiya akümmü tumma ma Masala

ana eedi dhorro, a Yahüüdü na kanna ka Demasak no nye'd'de kungngo kadinö ka taneene tanno iini. ¹³ İkiri ka öö'dö a'dingnge kede kete iki, 'Örre yeede Sawl, asala 'buugu.' İkiri a'a ka arooro ka tasala 'buugu.

¹⁴ "İkiri ka tiki, 'Masala ma kafaafa ma angnga magesse o'o manangnga o'o ka tussu fiini yoono, nasala ta'diila niini, naföönyö tumma niini. ¹⁵ Ara o'o tadünügü eema yüüdü ka tadinö kide na o'o taföönyö ya co a kadu nye'd'de. ¹⁶ Minna agu o'o 'bitingngö nadoono ku'bu? Fiki'dö nambeesedene, a tatoroko tatanggala küdü ka oona ninsili ana eere tiya iini.'

Masala magürünü Bölis ka kajeene

¹⁷ "Nikiri a'a ka tafada naco Örsaliim. A kede ka ndafara ka Masala ka la ma Masala ya, neyigi ko'do. ¹⁸ Nikiri a'a ka tasala Uugaara ka tiki a'a, 'Areere nöö'dö kürö ndama Örsaliim, kudumma eene taalo kara tamma ka tumma tanno üüdü ka tema ma a'a no.'

¹⁹ "Nikiri a'a ka tiki, 'Ka Uugaara, eege kussu tumma no dhorro, kadakicci co naala ma talaana nümmü kadu na amma ka fiini tiya namanaga a'a eege ka pabuusu nabbü eege. ²⁰ Ka uuru tanno kadu ka tagiidi İstifanüüs no a'da a'a ninggide, namma ka inde tanno iini nataafa ka en'di tiya kadu tanno kiidi i'i no.'

21 “İkiri Uugaara Yasu ka tiki a'a, 'Aayu ara a'a tagürünü o'o naco co 'buugu ya a ku'b'ba, a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no.' ”

22 A kadu tagatoodo ka Bölis kini ka ndiri tumma no ya, kikiri ka teele ka tumma ko'd'do, “Aaga kiidi ömö'di ya apa ka anya. Kudumma iini taalo ama tefe ka 'di 'do.”

23 Kikiri ka ndidhe, kapüpügü en'di yeene kasanaana kuraaga coo'do. 24 Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tanangnga nasigira ka a'duga Bölis kaco 'buugu ma nasigira ka teene ana i'i kabbü i'i kindini i'i a'da minna agu Yahüüdü kiidhe kini ka oona afa ma tiya kungngo. 25 Kene kafin'di i'i ku'bu ma tabbü i'i, ikiri Bölis ka tiki uugaara ma nasigira ya a'dingnge kini kete ya, “A'diila kada nggeege maada ka tabbü ömö'di ya taga Rööma a'da taalo aaga kageema seriye, aaga taalo tussu nümö ya agu i'i ya?”

26 Uugaara ma nasigira ka taföönyö tumma no ya, areere aco ka uugaara ma nasigira ya dhabbu ya iki iini, “Ara o'o talinggo minna? Ömö'di ya a taga Rööma.”

27 İkiri uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ka öö'dö ka Bölis iki iini, “Eema nja a'a dhorro, o'o na taga Rööma?”

A Bölis tiki iini a'da, “İi.”

28 Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tiki iini, “Nafaana

a'a ana almaala dhabbu amang kede tataga Rööma.”

İkiri Bölis ka tiki iini, “A'a ya, nageenedene a'a kide.”

29 A kadu na asaasa takindini i'i no, karooro kaadha kini ka oona. A ri'ba tümümü uugaara ma nasigira ya dhabbu ya kini ka ndussu a'da i'i imi'di Bölis ya taga Rööma ya a nakilli.

Bölis ka kadüfi ma Yahüüdü kidha

30 Ka taka ka ndaadha a uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tasaasa tussu nümö ya anangnga Yahüüdü ka tümümü Bölis ka tumma iini ya, agildhe nakilli iini ka oona, iki a naguugaara ma ka'boge nja kadüfi ma la ma Yahüüdü nye'd'de a'da köö'dö temmi. İkiri ka tapa ka Bölis öö'dö kene ka teene.

23

1 A Bölis tassa ka kadu tanno emmi ka la ma kadüfi ma Yahüüdü iki, “Nagöre eede, naga 'diila a'a nja tumma ma Masala ana eedi ka tinsili ta'bitingngö.” 2 A Hananiya ya uugaara ma ka'boge ya, ka tiki a kadu na a'dingnge ka Bölis kete no, kabbü Bölis ka nünö. 3 İkiri Bölis ka tiki iini, “Ara Masala tabbü o'o, o'o na 'dakala tiya lokoladene kata'bassa ya. Nemmi kannu nümümü a'a afa ma seriye ka tiki no, namana o'o ka abbü adene ka'bana ko'do nja tumma ma seriye tiya Masala?”

4 A kadu na a'dingnge ka Bölis kete no kiki, “Neela

o'o uugaara ma ka'boge tiya Masala?"

⁵ İkirî Bôlis ka tiki, "Ka kadu eede, taalo a'a nakussu a'da i'i ya uugaara ma ka'boge ma Masala, kudumma Sorne ma Masala ka tiki a'da, 'Aaga tafa teela uugaara ma kadu tanno üüdü.'"

⁶ A Bôlis tussu a'da kadu könö ka naFariisi öccö ta Sadügiin, İkirî ka alneege ka kadu ka teene iki, "Ka kadu, a'a na Fariisi 'bii'bala ma Fariisi, nümmü adene a'a 'bitingngö kudumma eede ka tamma nussu a'da tafiki'dö ma inde ka inggide."

⁷ İki iini ka tirina tumma no, a tumma ta'bana ko'do kene, naFariisi nja Sadügiin kasümününjaana ku'bu.

⁸ Kudumma Sadügiin taalo kamma a'da ara kadu tafiki'dö ka inde, kitaalo kamma a'da kadhangga kinggide nja nagoronggore, a naFariisi kamma kide nye'd'de. ⁹ A kadu tiidhe ko'do, a naFariisi könö na alaana kadu ka tumma ma seriye tiya Masala ka'dingnge ko'do kam'bana ka tumma kiki, "Taalo ungnö kaduna nümö ya toroko ya ka ömö'di tiya. Aminna üürü koronggore alla tadhangga ageema nja iini."

¹⁰ A kadu takardha ku'bu ta'bununjaana ku'bu a tumma ko'd'do a ri'ba tümmü uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, iidi kadu taresana Bôlis ku'bu, İkirî ka kürünü nasigira a'da

ka'barda kaco tamuru i'i kene ka söödö kunggu i'i co 'buugu ma nasigira.

¹¹ Ka ooso töccö Uugaara Yasu ka tatele oona a Bôlis, İki iini, "Kardha ku'bu! Afa müüdü ka tageema tumma neede ka Örsaliim ya, ara o'o teema tumma neede nggeege ka Rööma."

Ünggü ma tara tiidi Bôlis

¹² Ka taka ka ndaadha a Yahüüdü timi'di tumma, kanu kagu eema kanu katooye ara eege katiidi Bôlis.

¹³ A kadu na mi'di tumma no kadhabbu kö'dö ukumu kadu keera (40).

¹⁴ Kikiri ka öö'dö ka naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma anya kiki eene, "Kümmü ungnö eedi taalo ungnö katagu eema illi ungnö tiidi Bôlis.

¹⁵ Aaga kürünü ka uugaara ma nasigira ya dhabbu ya aaga na naguugaara no aaga tiki a'da uurugu Bôlis aaga, a'da aaga asaasa tassa ka nümö tiya inggide ya, ara ungnö takadho ka fiini ungnö tindinaana oona ku'bu ma tiidi i'i ka fiini ma ta ungunu kada kita."

¹⁶ A moole ma Bôlis taföönyö ünggü ma tumma no, İkirî ka co ka Bôlis ka 'buugu ma nasigira adirina eema iini.

¹⁷ İkirî Bôlis ka tümmünü uugaara ma nasigira İki iini, "Duga 'bii'bala ya naco tunggu i'i co uugaara ma nasigira ya dhabbu ya, kudumma tumma kunggnö iini ma co tadirina iini." ¹⁸ A uugaara

ma nasigira ta'duga i'i ateeftunggu i'i co uugaara ma nasigira ya dhabbu ya iki iini, "Ömö'di ya ka pabuusu ya, ya ana eere a'da Bölis ya agümmünü a'a iki a'da nö'dö a 'bii'bala tiya o'o, kudumma tumma kungngo iini ma tadirina o'o."

¹⁹ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tümümü i'i ka nñisö kasigi keere, ikiri ka tindini i'i, "Minna inggide, tirina a'a?"

²⁰ Iki, "Yahüüdü kimi'di tumma ma tasaasa tiki o'o a'da nuurugu Bölis kadha ma naguugaara taka kudumma eene ka asaasa tussu nñimö ya kini ya dhorro. ²¹ O'o fa tamma kene kide, kudumma kadu kinggide kö'dö kukumu kadu keera kafünnügü ku'bu ana i'i, eege kanu kagu eema kanu ka 'biidi ara eege katiidi Bölis, eege 'bitingngö kindinaana oona ku'bu, kindhigi o'o."

²² Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tuuru 'bii'bala ka tino iki iini, "Fa tiki ömö'di a'da nadirina eema a'a."

Bölis ö'dö ka Uugaara Fileks

²³ Uugaara ma nasigira ya dhabbu ya tagümmünü naguugaara ma nasigira keera iki eene, "Aaga ümmünü nasigira na ö'dö ukumu kadu kada'baaga (200), a kadu ma naguttu kö'dö a kukumu kadu kiidoona kaco iisine (70), a kadu ma nakandha tö'dö a ukumu kadu kada'baaga (200) ma co Kaiysariya

ana ndanaaya ka iidümmü kafünü egisö ooso kungngo. ²⁴ Aaga tagona muttu a Bölis aka kide aco ka Uugaara Fileks."

²⁵ Adarigiri waraga ungu co Uugaara Fileks iki iini kide,

²⁶ "A'a na Kalödiyös Lisias nagarigiri waraga a Fileks, ya uugaara ya, nafaanya o'o.

²⁷ Yahüüdü kümümü ömö'di ya kasaasa tiidi i'i.

A kede ka tussu a'da i'i ya taga Rööma ya, nikiri a'a ka tareere nja nasigira tanno eede noolona i'i.

²⁸ Nasaasa a'a tussu nñimö yeene ka asaasa tümümü i'i ka tumma iini ya, nikiri a'a ka öö'dö ana i'i ka la ma kadiifi ma Yahüüdü tiya eene. ²⁹ Nussu a'da eege kümümü i'i ka tumma

ma seriye tiya eene, lakiini tumma no taalo kama tadiidi miini, taalo ama tanangnga i'i ka teyi alla anna ka pabuusu.

³⁰ Nikiri a'a ka föönyö a'da eege küyü ku'bu ana i'i ma tiidaana, i'i yungngo eede ka tunggugu i'i o'o 'bitingngö. A'a tekere

nikiri ka tiki a kadu tanno ümmü i'i no, a'da kasigi i'i kudu ma tumma tiya eene kadiidi i'i kide ya."

³¹ A nasigira tagalinggo a tumma tanno uugaara tiya eene, ka'duga Bölis ooso kungngo kaco Antibtris.

³² A taka ka ndaadha ya, ikiri nasigira na ungeene no ka tafada kaco 'booro, ara kadu ma naguttu kico

tattogo i'i. ³³ A kadu ma naguttu ka ndala Kaiysariya ya, kunggu Bölis co Uugaara Fileks kanangnga waraga iini. ³⁴ İkirî ka takîröönö indini Bölis ma anya tammo iini ka öö'dö ndama iini mo. A kini ka ndussu a'da i'i ama Kilikiya ya, ³⁵ iki iini, "Ara a'a sa kaföonyö tumma a kadu tanno ümmü o'o no kene ka tö'dö." İkirî ka tiki a nasigira a'da kaafa ka Bölis ka 'dî tiya Hirüdüs.

24

Yahüüdü kasigi Bölis

¹ A füngngö ka ndö'dö iidümmü ya ikirî uugaara ma ka'boge Hananiya ka co Kaiysariya nja naguugaara ma anya ökönö, nja ömö'dî tiya ümmöönö ka kadu ya ana eere a'da Tartullos, kadakasigi Bölis ka Uugaara Fileks. ² Ka uugaara ka tagümmünü Bölis, ikirî Tartullos ka tiki, "Uugaara Fileks, kadu nîdî kaneene ta'diila kudumma o'o, nja eema tiya a'diila ya adhabbu ya, kudumma üüdü ka ta'dara nja tamünügü ungnö ko'do. ³ Ungnö ya kamma ungnö ka eema tiya turi nja 'buugu ka oona nye'd'de kungnö a tamana ta'diila. ⁴ A'a taalo nasaasa teema tumma kadhabbu, ungnö kasaasa o'o a'da natoodo kide a 'bandumma idhilli kungnö.

⁵ "Kaduna ungnö ömö'dî ya ka aga'da 'buugu, afünaana Yahüüdü ka oona ka na'buugu nye'd'de, i'i ya uugaara ma kadu tanno

uruna Yasu ya ma Nasira ya keere. ⁶ I'i asaasa tanyoro la ma Masala, yungnö iidi ka tagümmü i'i. [Ungnö kasaasa tahükümü i'i tamana ma seriye tanno aja ⁷ lakiini uugaara ma nasigira ya dhabbu ya Lisias tamuru i'i kidî ka iisine a rüsü kungnö. ⁸ İkirî ka tiki a nadiidi tiya iini a'da köö'dö a tumma tanno eene kasigi iini no o'o.] Küdü kara tindini i'i ma eema nye'd'de ya, ara o'o tussu eema yîdî ka tümmü i'i ya nye'd'de."

⁹ A Yahüüdü tafünügü sigiri, anno tö'dö kiki a'da tumma no katimin'da.

Bölis ümmünü ka eyi tiya iini ka Fileks kidha

¹⁰ İkirî Fileks ka tage'de Bölis a'da öö'dö teema, ikirî Bölis ka tiki, "Nussu a'a a'da o'o na uugaara ma anya tammo a nagürüünü kadhabbu, ikirî ri'ba taalo kagu a'a eede kara tümmöönö ka eyi tiya eede. ¹¹ Afa müüdü ka tussu eema ya 'do, ninyo a'a Örsaliim ka linggo ma Masala a füngngö ada'baaga kafünü eera. ¹² A Yahüüdü taalo kaduna a'a ka na'buugu ka ta'bununjaana ku'bu nja ömö'dî ka la ma Masala taalo nagirnaana kadu ka oona ka anya nja naala ma talaana. ¹³ Eege ya taalo ka takara tadiri nîimö yeede ka tagalinggo dhorro ya. ¹⁴ Lakiini a'a namma a'da a'a nümmü tumma ma Masala tammo kupupa tanno aja ka fiini tiya eene ka tümmüneene

a'da korokoro ya. A'a namma ka tumma ma seriye nja tumma tanno nagane'bi ka tageema no ka nakasorne ma Masala no, ¹⁵ nindhigi Masala afa meene ka tindhigi oogo kungngo, kadu nye'd'de ka tafiki'do ka inde nja tanno oroko no nja tanno 'diila no. ¹⁶ A'a nindinaana oona neede ku'bu na insili ka eedi nja Masala nja kadu.

¹⁷ "Naleefe a'a to'do eede ka takitaalo a naguruunu kadhabbu, no'do ana eema ma tonsoona a kadu tanno eede kita, ara ka oo'do tirri. ¹⁸ Nagalinggo a'a eema ya, kaduna a'a ka la ma Masala natiimö a'a linggo ma tanangnga tuu'da ka tinsili. A'da kitaalo kadu kadhabbu kide nja a'a nitaalo nagirnaana kadu ka oona. ¹⁹ Lakiini Yahüüdü könö kö'do ndama anya ma Asiya, kene kara taganna kita kidha ma o'o ka tagoo'do küdü ka tadiri niimö yeene ka tasigi a'a ka tumma iini ya, üürü eege kussu niimö miini. ²⁰ A 'bitingngö ya fa kene kadirina niimö yeene ka aduna a'a ka tagalinggo ya, eede ka ta'dingnge ka 'buugu ma temmi ma Yahüüdü. ²¹ Lakiini tumma neede ka tageema kene kidha eede ka 'dingnge, 'Aaga ümmü a'a ka uuru tanno kudumma eede ka tamma a'da kadu kara tafiki'do ka inde.'"

²² A Fileks illi ka tagussu fiini ya Yasu, ikiri ka tanyalaana kadu ku'bu iki,

"Ka Lisiya uugaara ma nasigira ya dhabbu ya ka to'do kita ya a'a sa oo'do tassa ka tumma tanno ada no." ²³ Ikiri ka tiki a uugaara ma nasigira a'da kafa ka Bölis, afa tafaga i'i keere ka teema nja kadu tanno ticci tassa kini no nja kateefe miini ma takinyi linggo iini no.

Bölis ödö ka Uugaara Fileks kidha nja Trusilla

²⁴ Kene ka tagünü a füngngö idhilli kungngo ya, ikiri Fileks ka oo'do nja aka tammo iini madaga Yahüüdü mo, mana eere a'da Trusilla, atümmünü Bölis atoodo ka tumma tanno iini no ma tamma ka Yasu Almasihi no. ²⁵ Aga Bölis ka ndageema tumma ma ta'diila ma nanggeedi nja tümmü eyi nja tahükümü ma Masala kara to'do no, a ri'ba tümmü Fileks iki iini, "Unggeene 'bitingngö ya ara sa ka tümmünü o'o taka öccö afe'de kede ka tasaasa." ²⁶ A Fileks tindhigi Bölis a'da agona gürüüsi iini, ümmünaana i'i 'bucca kungngo eema nja iini.

²⁷ Aga naguruunu ka ndö'do keera ya a Borkios Füstös tagala ka 'buugu tiya iini. A Fileks tasaasa Yahüüdü a'da ka'diila nja iini, ikiri ka afa ka Bölis ütö ka pabuusu.

25

Bölis ungu tumma niini co Kayisar

1 Aga Fistös ka öö'dö ka anya ma Yahüüdiya ya atimö füngngö iidoona ka Kaiysariya, ungeene ndama Kaiysariya asirigö co Örsaliim. 2 A naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü tagadünügü eema ya Bölis ka tagalinggo ya. Kindini Fistös 3 a'da a'duga Bölis ungu i'i co Örsaliim, kudumma eene kasaasa tiyü ku'bu ana i'i ka fiini ma tiidi i'i. 4 A Fistös tiki, "Ara Bölis tütü ka pabuusu ka Kaiysariya, kudumma eede ka co kanna ereere. 5 Aaga fa ka naguugaara tanno ada kaco ka Kaiysariya nja a'a, ümmü ömö'di ya agalinggo nimmö ya toroko ya, ka tiraana."

6 Ka Fistös taganeene a füngngö iidümmü afünü iidoona alla füngngö ada'baaga, ungeene asülügü co Kaiysariya, ka taka ka taadha ikiri ka temmi ka 'buugu ma seriye, iki a'da agöö'dö ana Bölis. 7 Aga Bölis ka ndö'dö ya, a Yahüüdü no ö'dö ndama Örsaliim no tarügü kini ka oona, kafünaana kini ana eema dhabbu kitaalo kaduna nimmö kini atoroko iini ka tagalinggo.

8 A Bölis tinggili tumma no kini ka eyi iki, "Taalo a'a nagalinggo nimmö ya toroko ya ana Seriyé tiya Yahüüdü nitaalo a'a nagüüní nimmö ya toroko ya ka la ma Masala nitaalo nadirina tumma na toroko no ka uugaara ma Röoma ya ka oona 'do."

9 A Fistös tasaasa ta'diila nja Yahüüdü, ikiri ka tiki a Bölis, "Nasaasa o'o co Örsaliim naco teema seriye kide kidha ma tumma tanno?"

10 A Bölis tiki, "A'a na'dingnge ka 'buugu ma seriye tiya uugaara ma Röoma Kayisar, nara tahükümüdene ka seriye tiya kita. Nussu o'o tumma nye'd'de a'da a'a taalo nagalinggo nimmö ya toroko ya ana Yahüüdü. 11 Üürü nagalinggo a'a nimmö ya toroko ya ma tiidi a'a, taalo a'a nanu ka teyi. Üürü tumma neene ka teema taalo ka timin'da ya, taalo ömö'di ma tümmü a'a ümmünü a Yahüüdü. Ara a'a tunggu seriye yeede co uugaara ma Röoma."

12 A Fistös tageema nja kadu tanno iini ungodho eege ikiri ka tapadaga tumma a Bölis, "Nunggu seriye yüüdü co uugaara ma Röoma."

Bölis inynyo ka Uugaara Agriiba kidha nja Barniki

13 A füngngö kinco akürö idhilli kungngo ya, Uugaara Agriiba nja Barniki tö'dö ka Kaiysariya kö'dö tööjülü Fistös. 14 Kene ka tagünü nja eene dhabbu ya, ikiri Fistös ka tirina tumma seriye ya Bölis Uugaara Agriiba iki iini, "Ömö'di inggide a Fileks ka tinyi i'i ka pabuusu. 15 Kede ka öö'dö ka Örsaliim a naguugaara ma ka'boge nja naguugaara ma Yahüüdü tasigi i'i kede

kiki a'da nūmmūnū i'i ka inde. ¹⁶ Nīkīrī a'a ka tiki eene, "Tafiigi mungngo kada kadu ma Rōōma taalo angnga kūmmū ōmō'dī ūn'dūgūngō a'da taalo ō'dō ka kadu tanno asigi i'i no kidha, illi kafōōnyō nīimō yiini ka tagalinggo kussu iini ya." ¹⁷ A kene ka ōō'dō kita nja a'a narooro kaco a 'buugu ma seriye nitaalo nadoono ku'bu a tumma ma tasigi, ka taka ka ndaadha nīkīrī ka tiki a kadu a'da kōō'dō ana i'i. ¹⁸ A kadu na ūmmū i'i no tageema tumma neene kitaalo kadiri nīimō ya toroko ya ma tahūkūmū i'i iini ya, na a'a tiki kide a'da kadiri nīimō yeede ka asaasa ya. ¹⁹ Tumma kungngo eene nja iini ka'bununjaana ku'bu ma Masala tammo eene, ma ōmō'dī inggide ana eere a'da Yasu akeyi, illi Bōlis iki a'da adinō. ²⁰ Nīkīrī a'a ka ndabbū falandaana, nīkīrī ka tindini Bōlis niki iini, ūūrū asaasa co teema seriye yiini ka Ōrsaliim. ²¹ Lakiini Bōlis ungu tumma niini co uugaara ya dhabbu ya Kayisar, a'da assa kide. Yungngo eede ka tiki a'da ūtū ka pabuusu kita nassa ka tuurugu i'i co Kayisar."

²² Īkīrī Agriiba ka tiki a Fīstōs, "Nasaasa a'a tafōōnyō tumma na ōmō'dī tiya."

Īkīrī Fīstōs ka tiki iini, "Ara o'o sa fōōnyō taka."

²³ A taka ka ndaadha, Agriiba tō'dō nja Barniki ka 'buugu ma seriye. Adigine a

kadu ma anya tanno iifi no a naguugaara ma nasigira, ikiri Fīstōs ka kūrūnīigī a'da kōō'dō ana Bōlis, ikiri ka ōō'dō. ²⁴ A Fīstōs tiki, "Ka Uugaara Agriiba nja kadu tanno emmi kita no nye'd'de kungngo, ōmō'dī yaada kidha ya agasigi kadu ma Yahūūdū i'i kede nye'd'de kungngo, ka Ōrsaliim nja kita ka Kaiysariya, kiidhe keema a'da afa tefe ka 'dī. ²⁵ Illi a'a taalo naduna nīimō kini ya toroko ya ma tiidi i'i, illi i'i ya ungu seriye yiini co Kayisar. Yungngo eede ka asaasa tuurugu i'i co iini. ²⁶ Illi a'a taalo naduna nīimō ya dhorro ya ma tarigiri ada a Kayisar, yungngo eede ka ōō'dō ana i'i aaga, nja o'o ka eyi tiya ūūdū, o'o na Uugaara Agriiba no, aaga tindini i'i ma tumma tanno ka linggodene no, ara a'a tussu nīimō meede ka tarigiri ada a Kayisar. ²⁷ Taa'baga eege kungngo eede, meede ka tuurugu ōmō'dī co pabuusu a'da taalo a'a nadiri nīimō yiini ka tagalinggo ya."

26

Bōlis ūmmōōnō ka eyi tiya iini

¹ Īkīrī Agriiba ka tiki a Bōlis, "Nasaasa o'o a'da na kildhe tumma no kūdū ka eyi."

Īkīrī Bōlis ka alaga nīsō coo'do ma tara tūmmōōnō ka eyi tiya iini iki, ² "Ka Uugaara Agriiba, ka'diila oona eede kede ka a'dingnge

küdü kadha ka uuru tanno ma tinggili tumma no kede ka eyi, napadaga tumma na Yahüüdü na Yahüüdü kafünü kede ka oona no nye'd'de. ³O'o nussu tumma na Yahüüdü ana eema tiya eene ka ta'bununjaana ku'bu iini ya, nasaasa eedi yüüdü adhonggoro ma niimö tiya eede ka teema ya.

⁴“Yahüüdü nye'd'de kussu jiddi ma taneene tanno eede yeede ka taleefe ta kidhilli nakinggiridene a'a ka anya tammo eede nja kadu ka Örsaliim afe'de. ⁵Eege kussu a'a ma 'billi, kussu a'da a'a nafa ka tumma ma Masala tanno eede, na a'a taganeene kada taga Fariisi üürü eege kasaasa tadiri tumma a'da nuuruna na nafiini ma Masala keere nadagümmöönö dhorro.

⁶A 'bitingngö nümmü adene a'a, kudumma eede ka tindhigi tumma na Masala ka tageemaga a kafaafa ma angnga no. ⁷I'i yungngo siliga ma Israyil na ada'baaga kafünü eera no katindhigi tö'dö niini kümmü Masala osooso a naguuru, nggeege Uugaara yungngo Yahüüdü katüfünü tumma eede ka oona. ⁸Amana i'i yungngo aaga taalo kamma a'da Masala minci kadu ka inde?

⁹“A'a tekere nakiki kide a'da ara a'a tadiidi ma eere tiya Yasu ya ma Nasira ya a türü tanno eede in'dili. ¹⁰Nagalinggo a'a nggeege ka Örsaliim, na a'a tamana kadu kadhabbu na amma ka Yasu no ka tabuusu, a

türü ma naguugaara ma ka'boge tagafünü tumma ma korokoro kede ka oona, a kene ka tagirinadene ya, nadagama kene ka take. ¹¹Nadagapusu eege ka naala ma talaana, na'bunu eege ka'düsünü tumma Yasu, nagakardha ku'bu nakirimi eege, naco naanya ma kajeene nalinggo eege kide.

Bölis eema tumma ma tamma ka Yasu
(Kadafiini 9.1-19; 22.6-16)

¹²“Nunggeene ma co Demasak a naguugaara ma ka'boge kagürünü a'a a türü ma tauugaara tanno eene. ¹³A kede ka tunggeene ka fiini ma co Demasak uuru ka teene ya, ka uugaara, nasala a'a öyeene ka 'dotombo'do, alimaana adagii'bi ndanaaya, öyeene kede keere nja kadu tanno unnggeene nja a'a no. ¹⁴Ungngo ta'dinggo ka 'büdülü unnggo nye'd'de naföonyö tumma neene a tangga Yahüüdü, 'Sawl, Sawl, minna agu o'o nalinggo a'a? Taalo o'o namma talinggo a'a, ara tiideene nja o'o küdü kara tüüni midhi ku'bu ana a'a.'

¹⁵“Nikiri a'a ka tiki, 'O'o na mada, ömö'di eede?'

“A Yasu tiki, 'A'a na Yasu tiya üüdü ka talinggo ajeene ana i'i ya. ¹⁶Fiki'dö na'dingnge ana ko'do ana uune tanno üüdü, a'a nala oona o'o nanangnga o'o kada ömö'di ma linggo, neema tumma ma eema tiya üüdü ka tadinö kide ma a'a

ya nja eede kara tala o'o ya.
¹⁷ Ara a toolona o'o ka kadu ma Israyil nja kajeene tanno eede ka tagürünü o'o kene no. ¹⁸ Amang küdü tafa'da eege ka iyye kafada ndama 'buugu tiya lüllü ya kara köö'dö ka töyeene, kinyi türü na Ebliisi ku'bu kara kico ka türü tanno Masala, amang katamma kede tanno eene ara a'a toolona eege ka tatoroko tanno eene, ara a'a tamma kene kada kadu tanno iini kudumma eene ka tamma kede.'

Bölis eema tumma ma linggo tanno iini

¹⁹ "A ndama uuru tanno, o'o no Uugaara Agriiba, nitaalo a'a nanu ka tumma tanno ö'dö ndama 'dotombo'do no. ²⁰ Na a'a tagadünügü tumma a kadu ma Demasak ka dhidha, nja kadu ma Örsaliim nja naanya ma Yahüüdiya nye'd'de, nassa co ka kajeene in'diili, nadünügü eema eene a'da kaadha ka tatoroko kara ka tapadaga ka Masala, kalinggo linggo na ussu a'da kaadha ka tatoroko no. ²¹ Yungngo Yahüüdü ka tümümü a'a ka la ma Masala, kasaasa tiidi a'a. ²² Lakiini Masala mafa kede ta'bitingngö amang kede tema tumma noono co kadu tanno dhiidhi no nja tanno iifi no. Nitaalo neema nümö öccö illi tumma na Müüsa ka tageema nja nagane'bi no. ²³ A'da Almasihi a tadhügürü üüni muuyu, afiki'dö ka inde ka dhidha, adadünügü eema ya Yahüüdü nja kajeene

nye'd'de atöyeene ma toolonadene."

²⁴ Aga Bölis ka aleefe tinggili tumma iini ka eyi ya, ikiri FistöS ka alneege a tumma ko'do iki, "Ka Bölis, nindima o'o! Talaana na dhabbu no kanangnga o'o ka tindima!"

²⁵ İkiri Bölis ka tapadaga tumma iini iki, "Taalo a'a nindima nya ömö'di eede, a'da a'a neema tumma na dhorro na adho ka fiini no. ²⁶ Uugaara ussu eema ya, ara teema nja iini a'da taalo ri'ba eede ka eedi. Nussu a'a taalo nümö ma ta'düsünü ada iini, kudumma meene taalo kagalinggo adene ka küdhü. ²⁷ Ka Uugaara Agriiba, namma o'o ka tumma ma nagane'bi? Nussu a'a a'da namma o'o kide."

²⁸ İkiri Agriiba ka tiki a Bölis, "Nasaasa o'o tanangnga a'a kada Almasi- ihi ka 'bandaneene tiya idhilli kungngo ya?"

²⁹ A Bölis tiki iini, "Üürü idhilli üürü adhabbu, nasaasa a'a Masala a nangnga o'o nja kadu tanno föönyö 'bitingngö no a'da aaga tafeene nja a'a illi ka nakilli neede no eege kungngo katitaalo kada."

³⁰ İkiri Uugaara Agriiba nja FistöS nja Barniki ka fiki'dö nja kadu tanno emmi nja eene no. ³¹ A kadu tanyalagaago keema a'da, "Ömö'di ya taalo agüüni nümö ma tiidi i'i itaalo ama tunggu i'i ka pabuusu."

³² A Agriiba tiki a FistöS, "Ömö'di ya ama kadu ka

tapa kini, kini kara tafa tunggu tumma niini co uugaara ma Rööma.”

27

Bölis aco Rööma a mürkabü

¹ A kudumma ka tatiimö ma iidi katunggeene ungnö tadigaala ka to ma co Italiya ya, a kadu tanangnga Bölis uugaara ma nasigira tanno uugaara ma Rööma ana eere a'da Yüliyos no nja kadu töccö na ka pabuusu no.

² Ungnö taka ka mürkabü ma öö'dö ndama Atramiit, ungnö tapadaga co naanya ma Asiya, ungnö tagiisö ka to ungnö tiisönögö nja Arestarkos ya ma Makadoniya ya ö'dö ndama Tasalanüki. ³ Ungnö tala Saiyda a taka ka ndaadha, a Yüliyos tanangnga ta'diila a Bölis, afa kini aco ka kateefi miini ka inynya eema yiini ka asaasa ya. ⁴ A kidi ka tunggeene ka to kete ma Kuburus kudumma tanya ka talinggo ungnö. ⁵ A kidi ka tigaala ka to kete ka tinggini ma Kilikiya nja Bamfiliya, ungnö ta'barda ka Mira ma Likiiya mo kannna. ⁶ Uugaara ma nasigira taluna mürkabü ma ö'dö ndama Iskandariya ma ungnö co Italiya anangnga ungnö taka kide.

⁷ A mürkabü tagiisö ana ungnö amussu a füngngö dhabbu, a tanya tagalinggo ungnö kafaga ungnö keere kaala Kanitos. Ka tanya ka faga ungnö keere ma tadheedhe ko'do, ungnö

tafada ta'barda kide, ungnö takete ka Kireet ndama üüdü ma Salmon. ⁸ Ungnö tagunggeene kete ka tinggini ma to a dhügürü, ungnö tala 'buugu ya ana eere a'da Mawani ya a'diila ya kada kete ma anya ma Lisiila.

⁹ Ungnö taganeene dhabbu, a kadu tüpü tenege co, a tino tiideene. İkirü Bölis ka teema nja kadu a'da kindinaana oona ku'bu kadinö ko'do. ¹⁰ İki, “Ka kadu, niji a'a tino no taalo ka'diila tatoroko kungngö aja kidha kadhabbu taalo ka mürkabü nja eema tiya inggide ya ungnö i'i, nja nanggeyi tanno aja afe'de.”

¹¹ Lakiini uugaara ma nasigira amma ka tumma tanno ömö'di ma mürkabü nja taloglaana ko'do ara kitaalo amma ka tumma tanno Bölis. ¹² A 'buugu yeene ka öö'dö kide ya taalo a'diila meene ka tanna kide feele kungngö, adhabbu ma a kadu töccö tikiri ka tiki a'da kunggeene a mürkabü kaco a Finikis, ka anya ma Kireet kannna kide ara feele kico kürö Finikis kudumma tanya taalo iisö kannna.

Tanya ka linggo to

¹³ Ka tanya ka ndaiisö ndama küülü amussu ya, kiki kide a'da eege kicco a 'buugu tiya eene ka asaasa ya, kikiiri ka fanna ndaliili ma afi'danja ku'bu ka aru ma mürkabü mo, kara ka tunggeene ka tinggini ma to ma Kireet. ¹⁴ Lakiini a tanya karooro tö'dö a türü ndama fiini ma Kireet ana eere a'da

Orokilion. ¹⁵ A tanya tagürü mürkabü, a mürkabü taalo mambaanya türü ma tanya. İkirî tanya ka arünö ana oogo küssö co 'buugu tiya eene küssö co yiini. ¹⁶ Ungngo tagungeene ka 'dakeyi ma 'banya minggide mana eere a'da Kawda, ungnö ta'beene nja tanya ungnö tidhi, ungnö taluna 'bamürkabü ma idhilli mo ma ka mürkabü ma dhabbu mo keere. ¹⁷ Kene ka ta'diniga oogo co mürkabü tammo dhabbu mo ka teene ya, kikirî ka afin'da mürkabü ma dhabbu mo ku'bu a naaru ka tüm'bü miini ma timi'dinaana oogo ka oona ka söödö. Kari'ba kudumma mürkabü ka tarünö mafiri ka ndüdüürü kete ma Libya, kagildhe naaru, kapa ka mürkabü a tanya tagürünü oogo ko'do. ¹⁸ Ka taka ka ndaadha a tanya takogoona ma tiisö dhindho, kikirî kama eema ka mürkabü kapügü ka 'biidi ka to. ¹⁹ Ka füngngö kanda iidoona ya kikirî ka a'duga eema ya indhi ya ka mürkabü nye'd'de kungngo kadhifi ka 'biidi ka to. ²⁰ Ungngo tiyyü füngngö a dhabbu a'da taalo ungnö kasala ndanaaya nja midigi, a tanya tütü ka tiisö a naguuru, ungnö titaalo kamma a'da ara ungnö toolonadene afe'de.

²¹ A kadu ma mürkabü taganeene ana iire a füngngö dhabbu, eene taalo kagolo nümö, ikirî Bölis ka fiki'dö iki eene, "Kadu eede, aaga föönyö tumma

neede, aaga tafa tunggeene ka Kireet a tatoroko no tafa taduna aaga taga'da eema kaja. ²² A'a 'bitingngö nuu'bu aaga ka nanggeedi, a'da aaga tidhi oona ku'bu kudumma taalo ömö'di ungnö kungngo ana kada ataama, illi mürkabü ungnö oogo ma tatangga'da. ²³ Tadhangga ma Masala tammo eede ka tümümü oogo ana eedi dhorro nja eede ka talinggo ada oono mo, mö'dö kete koosoki. ²⁴ İki a'a, 'Ka Bölis, fa tari'ba, nütü o'o ka aco ka uugaara ma Rööma, Masala manangnga kadu na ungnö nja o'o no ka niisö ma o'o.' ²⁵ Aaga idhi oona ku'bu dhorro, namma a'a ka Masala tumma na adirina nja a'a no kaco ööye miini. ²⁶ 'Biidi ya tanya ka talinggo i'i ya tagürünügü angnga co jazeera tökönö."

Mürkabü ma'bunanjaana ku'bu

²⁷ Kidi ka ndatiimö füngngö ada'baaga kafünü egüisö, kaleefe ungnö talöole ka To ma Adriya, ooso ka teene a kadu ma mürkabü tiki kide a'da eege ka ndakete ka tinggini ma to. ²⁸ Kene ka ineene ta'buugu ma to ya, kalaga co afe'de kaduna namitiri kö'dö ukumu kadu keera (40) kasigi co idhilli kungngo kalaga co afe'de kaduna namitiri ukumu ömö'di aco iisine ya (30). ²⁹ A ri'ba tümümü eege eene katiki kide a'da mürkabü madirini oona ka 'buugu tiya niigisi ya, kikirî ka

kadhifi eliili na afi'dadene ka naaru no keere ma mürkabü ka egiisö, kara kafara ka Masala a'da a taka taadha. ³⁰ A kadu ma mürkabü ta'b'baana oona ku'bu ma tasaasa tarünö ndama kunggu mürkabü ma idhilli mo co 'biiidi, kummü nanggeyi niini a'da eege kasaasa tunggugu ndaliili na afi'danja ka naaru no ka mürkabü kidha. ³¹ İkirî Bölis kita iki a uugaara ma nasigira nja nasigira tanno iini, "Üürü kadu ma mürkabü taalo kütü ka teene miini ya taalo tefe kide ata." ³² A nasigira tikiri ka rumuna naaru ma mürkabü ta ma idhilli mo kafa kene ka'dinggö ka 'biiidi.

³³ Ligitaka so'd'do, a Bölis tiki eene in'dili a'da kagu eema, iki eene, "Ka füngngö ada'baaga afünü egiisö na eere no, taalo aaga kagolo niimö ma taguri. ³⁴ Nikiri a'a ka asaasa a'da aaga tagu eema, amang kada tefe ka 'di, andanaw kungngo unggodho kungngo taalo kara tasuli kata ka nangguüdü." ³⁵ Kini ka tiki nggeege ya, ikiri ka a'duga meteene anangnga ta'diila a Masala kene kidha nye'd'de kungngo, ikiri ka 'düsünü arooro ka taguri. ³⁶ Kikiri ka tidhi oona ku'bu eege in'dili katagu eema. ³⁷ Ungngo no ka mürkabü kö'dö miyateene ana sita sabiini (276). ³⁸ Kene ka ndüüsü ya, kikiri ka rara'baga migile co to amang ka mürkabü ta i'balapala.

³⁹ Ka taka ka taadha a kadu ma mürkabü taalo

kussu 'buugu yeene kö'dö kide ya, lakiini eege kasala tinggini ma to ana ndamugu, kikiri ka asaasa tüügü mürkabü co 'buugu tiya miini ya. ⁴⁰ Karumuna eliili ya afi'dadene ka naaru ya ma mürkabü kafa kene ka'dinggö co to. Kakildhe naaru na ma ta'diniga ten'di coo'do ka mürkabü amang ka tanya ta'duga oogo kapadaga co tinggini ma to iini. ⁴¹ Lakiini mürkabü mirri ana oona ka ndamugu ka 'biiidi ka teene üüdü miini töö'di, taalo agasigi oona, eere miini ta'bununjaana ku'bu a türü ma tanya nja 'biiidi.

⁴² A nasigira tasaasa tagirina kadu na ka pabuusu no amang kene tafa kabbü 'biiidi kaco a tinggini ma to karünö. ⁴³ Lakiini uugaara ma nasigira asaasa toolona Bölis, ikiri ka faga eege keere. İki a kadu na ussu ka abbü 'biiidi no kaco ka tinggini ma to ka ndanda ka dhidha, ⁴⁴ ikiri a kadu könö saga tuurna eege keere anno karefe kee'di anno taka ka türeene ma mürkabü ma tangga'da mo ka idhi kala tinggini ma to ka'diila.

28

Bölis ungnö ka to ma Malta

¹ Kidî ka öö'dö ko'do ndama 'biiidi ya, ungnö tikiri ka tussu a'da 'buugu ya ana eere a'da Malta. ² A kadu miini tamma kidî kadagüüni tataafala ana ungnö ka'diila, kafülle

ada issi unngo ma tille kudumma 'buugu ka tiicolo a toambo'do ka teede. ³ Aga Bölis ka awaana kee'di koonaa anangnga ka issi ya, taliili a tagu'daana ma issi tala ni, afiri akuro ndama ndagee'di a'dukunjaana ka Bölis ka nisiso. ⁴ A kadu ma naanya tikiri ka tassa kini ka ta'dukunjaana, kikiiri ka teemaana ka oona ungodho eege kiki a'da, "Omö'di ya agirina kadu, asa ka toolonadene ka to illi Masala taalo ma tafa kini efe ka 'di." ⁵ Lakiini Bölis asanaga ni ka issi, i'i taalo ili adene ka oona. ⁶ Katoodo ku'bu miini ka tüüfü ka nisiso nja iini ka'dinggo eyi. Kene kanda katoodo ku'bu dhabbu, a niimö ya toroko ya taalo agu i'i ya, kafada a tumma kiki, "Masala oogo mungngo?"

⁷ Kete ma 'buugu tiya Bölis ka tanna kide ya siga no uugaara ma anya kungngo ana eere a'da Böbliös, kide anangnga unngo ka 'di taganeene nja iini a füngngö iidoona ataafa kide 'do. ⁸ A pupa tiya Böbliös tagamaara a 'bürüdü nja 'booyo, ikiri Bölis ka co iini ka la ümmünü nisiso kini ka oona adageema nja Masala moolona i'i. ⁹ Kini ka tagüüni adene nggeege ya, ikiri kadu na amaara no köö'dö ka iini nye'd'de anangnga eege ka'diila. ¹⁰ A kadu tagüüni tateefe na 'diila ana unngo, ka inya eema ma taguri ka fiini unngo.

Tino na Bölis ma tara co

Rööma

¹¹ Ungngo tafara nagatereene kanda iidoona ya, unngo tikiri ka taka ka murkabü ma ödö ndama Iskandariya, mana koronggore ma nagiiso ma namasala keera kungngo oono ka üüdü, oogo matiiimö feele kita miini kita. ¹² Ungngo ta'barda ka anya ma Siirakoos, unngo tagünü kide füngngö iidoona. ¹³ Ungngo tikiri ka tunggeene ka 'di, unngo tarooro a 'dakeyi ma to, unngo tala anya ma ana eere a'da Rikion kene ka ndiyyü füngngö eera ya, ikiri tanya ka ödö ndama küülü, ligitaka kungngo tala Batyüli a füngngö tiya anda iidoona ya. ¹⁴ Ungngo taluna kadu ma kaniisa kide, kiki unngo a'da unngo tagünü nja eene a füngngö iidümmü afünü eera. Nggeege unngo tala Rööma. ¹⁵ A nagöre ma angnga taföönyö a'da kunggunu unngo tö'dö, kunggeene kalla köö'dö ka Mansala ma Abüyös nja Nalokonda tanno iidoona no ma toreene nja unngo. Ka Bölis ka asala kadu no, anangnga ta'diila a Masala idhi oona ku'bu.

Bölis unngo ka Rööma

¹⁶ Kidi kico Rööma ya, a nasigira tanangnga Bölis ka 'buugu tiya iini ungodho i'i nja tasigira tiya afa kini ya.

¹⁷ Kene ka ndiyyü tiidoona ya, ikiri Bölis ka tagümmünü kadiifi ma Yahüüdü na anna ka Rööma

no a'da köö'dö tamma iini. Kene ka ndemmi nja iini ya, ikiri ka tiki eene, "Kadu eede, taalo a'a nagalinggo niimö ya toroko a kadu tanno aja nitaalo nadiri tumma no toroko ka eema ma kadaada ma angnga ma 'billi no ka oona, lakiini Yahüüdü kümmü a'a ka Orsaliim kümmünü a'a a kadu ma Rööma.¹⁸ A kadu ma Rööma tagindini a'a, kasaasa tapa kudumma eede taalo a'a nagüüni tumma na tatoroko no, ma tanangnga a'a ka teyi.¹⁹ Lakiini Yahüüdü kanu, nikiri a'a ka tunggu seriye yeede co uugaara ma Rööma, lakiini a'a taalo nasaasa teema niimö ya toroko ya a kadu tanno eede ka oona.²⁰ I'i yungngo eede ka tümünü aaga a'da tö'dö, tumma nadirina aaga. Nakilli na a'bununja kede ka iisine no, kudumma ömö'di ya kadu ma Israyil ka tindhigi i'i ya."

²¹ Kikiri ka tiki iini, "Taalo waraga ö'dönja ungnö ndama Yahüüdiya ma tumma o'o, ömö'di taalo ö'dö ndama nagöre ma angnga kannaa adirina niimö ungnö ma o'o a tumma taalo kadirinja ungnö ma üüdü ka tatoroko.²² Lakiini ungnö kasaasa taföönyö tumma nüüdü, kudumma ungnö ka tussu kadu ka na'buugu kadhabbu eene kanu ka tumma tanno."

²³ Kikiri ka timi'di tumma köö'dö ka Bölis ka 'di, eege kadhabbu ka uuru töccö. Ikiri Bölis ka ndeema nja

eene, kadara ma lititaka kungngo, a 'buugu ta siiya, eema tumma ma tauugaara ma Masala asaasa eege katussu Yasu ndama tumma ma seriye tiya Müüsa nja kasorne ma nagane'bi.²⁴ A kadu könö tamma ka tumma tanno iini anno tanu kide.²⁵ A kene ka tufürü tanyalagaago kita iini, kudumma tumma tanno eene taalo kinynyo ka oona, a Bölis tiki eene, "Tumma na Koronggore tiya Insili ya ka timin'da a ne'bi Asaiya ka tirina a kadaada ma aaga no,²⁶ 'Kolo ka kadu tanno niki eene,

Aaga sa föönyö taalo aaga ka tussu,
aaga sa kadinö kide taalo aaga ka tijöögö.

²⁷ Nanggeedi na kadu tanno kakidhö afa niigisi, köödhi iisine neene, ka'bürü iye neene, amang kene tafa taföönyö ana iisine tanno eene,
nja eene kafa tiji 'buugu ana iye tanno eene,
kussu a nanggeedi tanno eene kaadha ka tatoroko na a'a toolona eege.'

²⁸ "Nggeege nasaasa a'a a'da aaga tussu toolona na Masala kagürünüdene co kadu ma kajeene, kara tatodo kide."²⁹ [Kini ka ndageema tumma no ya, ikiri Yahüüdü tö'dö kürö ka'digineene kisaana ka oona.]

³⁰ A Bölis taganna ka Rööma a nagürünü keera

ka 'di tiya iini kada afaana
ya, amma ka kadu tanno
icci tassaasa kini ka 'di
no nye'd'de. ³¹ Adünügü
tumma ma tauugaara ma
Masala co kadu, alaana eege
ka tumma tanno Uugaara
Yasu Almasihi a'da taalo
ri'ba kini ka eedi.

Waraga ya Bölis ma co Rööma Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya arigiri ada aaga waraga ma co ka kadu ma kaniisa ka anya ma Rööma kudumma iini ka asaasa tadünügü eema ma tumma tanno adünnüdene ka na'buugu tökönö ya, i'i asaasa co tassa ka kadu ma kaniisa ka Rööma na linggo nja eene idhilli, assa ka tunggeene aco Aspaniya. I'i iki a'da tumma ma Injüli na Yasu ka anangnga kadu katussu a'da Masala manangnga kadu nye'd'de ka 'diila nja oono ka tamma tanno eene ka eema tiya Yasu ka talinggo ya. Bölis iki a'da Abrahiim aga ungodho nja Masala atamma kono, taalo kudumma eema tiya iini ka talinggo ya. Kudumma aja kasaasa Masala, kafa angnga ka Koronggore tiya Insili ya alaala angnga ka taneene amang kaja taganeene afa ma tiya Masala anangnga kataneene ya kungngo.

Bölis adiri tumma ma kadu ma kaniisa kara taneene kada kadu ka ungodho (Rööma 12.15) i'i ya ageema tumma ma tasaasa kadu könö kadara ka kadu tanno taalo kamma kaja kakirimi angnga no, angnga taföönyö tumma na naguugaara tanno aja. I'i ööjülü katefe miini ka

Rööma a nagereene tanno eene (Rööma 16).

Tööjülü

¹ Tumma no kö'dö ndama Bölis ömö'di ma linggo ya Yasu Almasihi Masala magesse i'i a'da ada tafiini eema tumma ma Masala tanno 'diila no. ² Yoono ka tafi'di yoono ka tiri tumma miini 'billi, a nagane'bi tatiraana ka sorne ma Masala. ³ A'da tumma na 'diila no eege kamiini, ma 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi Uugaara yaaja i'i ageenedene kada tadü'd'dü ama 'bügööri tiya Uugaara Dawud. ⁴ Ussudene a'da i'i ya 'bii'bala ma Masala kini ka fiki'dö ka inde a türü ma Koronggore tiya Insili ya, i'i ya Uugaara tiya yaaja Yasu Almasihi. ⁵ Yasu anangnga türü a'a meede kada tafiini ana eere tiya iini, nümmünü kadu ma kajeene nye'd'de kamma kini kaföönyö tumma niini. ⁶ Nja aaga afe'de, Masala magümmünü aaga a'da aaga ka kadu tanno Yasu Almasihi. ⁷ Waraga ya, a'a nunggu aaga ka Rööma nye'd'de kungngo, Masala masaasa aaga madagesse aaga ka kadu tanno oono na insili no fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Bölis asaasa co Rööma

⁸ Ka dhidha, namana a'a ta'diila a Masala tammo eede ana eere tiya Yasu Almasihi kudumma aaga

nye'd'de kungngo, a'a nüüni nggeege kudumma kadu ka 'buugu koono nye'd'de kungngo keema tumma ma tamma ka Masala tanno ada. ⁹ A Masala meede ka tamma kono a koronggore neema tumma noono na 'diila no ana eere ma 'bii'bala tiya oono ya adinö kede ka tagiigi tumma ma aaga a naguuru. ¹⁰ Ka fara tiya eede 'bucca ya, nafara a'a ka Masala a'da makara tafa'da fiini a'a a'da nöödö tassa kada. ¹¹ Nasaasa a'a tö'dö tassa kada amang kaja toso ka tumma koronggore tanno ananja a'a no anangnga aaga kana türü. ¹² Tumma no a'da tafünügü aaga ko'do angnga toso ka tafünügü njaana ko'do ka tamma ma Masala tanno aja ka nanggeedi no. ¹³ Nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü, kudumma eede nasaasa a'a tö'dö kada kanno 'bucca kungngo a niimö miini sa ka faga a'a keere nasaasa a'a tamanaga kadu a Yasu afa ma tiya eede ka tüüni nja kajeene ya kungngo. ¹⁴ Kudumma kömüsü tammo kadu nye'd'de kungngo mungngo eede ka eyi, kadu ma Yünan nja kadu tanno taalo ka Yünan nja kadu tanno 'dara no nja tanno nagaaga no. ¹⁵ Tumma no kanangnga a'a ka asaasa tö'dö tadünügü tumma na 'diila no co aaga no ka Rööma no.

¹⁶ Taalo modolo magu a'a ma tumma ma Masala

tanno 'diila no, kudumma meene ka tatürü ma Masala ma toolona kadu na amma nye'd'de ka kadu ma Yahüüdü ka dhidha nja kajeene afe'de. ¹⁷ Tumma na Masala na 'diila no kiki a'da Masala manangnga kadu ka'diila nja oono ndama tamma nja tamma afa ma sorne ka tiki, "Ömö'di ya a'diila ka eedi ya efe ka 'di a tamma."

Tagoroo'bo na Masala

¹⁸ Kudumma tagoroo'bo tanno Masala ka ö'dö ndama 'dotombo'do ma kadu tanno oroko no, na üüni tatoroko no, kadu na küdhü tumma ma timin'da ana eema tiya toroko ya. ¹⁹ Tussu ma Masala kussu adene kene ka oona kudumma Masala ka ala kene ka ööye. ²⁰ Jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü, a taneene noono taküdhü türü noono ta'billi nja ta Masala tanno oono, kussu adene ka eema tiya Masala ka tagalinggo ya, taalo ömö'di ma tiki a'da taalo i'üssu. ²¹ Kussu Masala kassa ka taalo kafünügü oogo ko'do kitaalo kanangnga ta'diila oono kada Masala, nanggüüdü neene koroko a nanggeedi neene tadigine ana ndüüli kanagaaga. ²² Kümümü nanggeyi neene kada 'dara, kagala kada nagaaga. ²³ Kagere tidhindhä ma Masala mara tütü ka 'di ta'billi mo kara kafara ka eema tiya eene ka tagalinggo ana iisine ya, ömö'di ya ara titaalo nja uyi nja eema

ma eriidö nja eema tiya ürneene ya.

²⁴ Nggeege yungngo a Masala ka tümünü eege a tallogo ma nanggeedi tanno eene ümmünü eege a tatoroko, ma tüüni midhi ku'bu a tuu'da tanno eene eege ka ungodho eege. ²⁵ Kagere tumma ma Masala na dhorro no a korokoro. Kamma kafara ka eema tiya Masala ka tarü'böönö ya kafa ka Masala tammo agalinggo eema mo, midhindhi ta'billi mo. Amiin. ²⁶ Nggeege yungngo a Masala ka anangnga eege a tatoroko ma midhi, iya neene tagere füngngö ya dhorro ya a tiya taalo a dhorro ya. ²⁷ A nagiide afe'de kaadha ka füngngö tiya dhorro ya nja iya, kara kaliili ajeene a temelö ma nagiide ungodho eege, a nagiide tüüni modolo nja nagiide könö a tapusu adene kene ka nanggeyi tanno eene ka tatoroko tanno eene kadüüni no.

²⁸ Kudumma eene taalo kasaasa tafa ka tussu eema ma Masala, ikiri Masala ka tümünü eege a tatoroko ma nanggüüdü tanno eene muuru eege ka talinggo ya taalo ama talinggo adene ya. ²⁹ Kadigine a tatoroko, a taga'da 'buugu, a tallogo ma iya nja nagiide nja tallogo ma eema, a'bugu'buugu ün'dügüngngö. Kadigine a kirimi, a tagirina kadu nja tadiidi, ana ünggü, a tadhe kadu. ³⁰ Keema ka kadu

ko'do, kadiidi ma Masala. Keela kadu, ka'diniga oona coo'do, kawwa tatoroko, taalo kaföonyö tumma na kafaafa meene. ³¹ Taalo ka'dara, taalo kafa ka timi'di tumma. Taalo kana 'bangnga, taalo kana muuyu. ³² A'da kussu a'da ömö'di ya üüni tatoroko nggeege ya ara teyi, taalo kalinggo sugi, kagala kada dhodho a kadu tanno üüni nggeege no.

2

Tapusu adene ma Masala

¹ Nggeege taalo o'o nara tümöönö ka eyi tiya üüdü, na o'o saga faanya nümmü kadu a'da eege ka oroko, a'da nalinggo o'o eema yeene ka talinggo ya, kudumma üüdü ka teema nggeege ya, o'o nümmöönö ka eyi tiya üüdü. ² Kussu angnga a'da Masala mümmü kadu kada timin'da, ömö'di ya linggo eema afa ma tiya miini ya. ³ Ömö'di eede, nakiki kide üdü ka teema a'da kadu na küüni eema ya toroko ya, a'da nüüni o'o ma eyi tiya üüdü ara o'o tö'dö kürö ka tapusu adene tanno Masala? ⁴ Alla o'o namidhi 'bangnga moonö nja tidhi oona ku'bu tanno oono nja muuyu tammo oono, taalo ussu a'da tiicolo na Masala ka künaana o'o ka taadha ka tatoroko. ⁵ Lakiini a tatoroko tanno üüdü nja takidhö ka eedi tanno nüüdü no, nawaana o'o tagoroo'bo üdü ka oona ma uuru ma tagoroo'bo a tapusu adene na Masala na dhorro no a

tussu adene. ⁶ Masala mara tapusu ömõ'di kada kõje nja linggo tanno iini. ⁷ Kadu no üüni eema ya a'diila ya, kawwa tidhindhī nja tinsili ma eedi a tütü ka 'dī ara Masala tanangnga tefe ka 'dī ta'billi eene. ⁸ Kadu kõnõ kadhegedhe nanggeyi neene, taalo kaföönyö eema ya dhorro ya, lakiini kaföönyö eema ma tatoroko ara Masala tagoroo'bo nja eene. ⁹ Am'ba ka kadu tanno alinggo tatoroko no, Yahüüdü ka dhidha nja kadu na taalo ka Yahüüdü no. ¹⁰ Tidhindhī nja tiicolo nja ta'diila kara tananja ömõ'di tiya üüni eema ya a'diila ya, Yahüüdü ka dhidha nja kadu na taalo ka Yahüüdü no. ¹¹ Kudumma Masala taalo müüni ada ömõ'di kõnõ ku'bu. ¹² Kadu na üüni tatoroko a'da kitaalo kussu seriye no eege kara taaya a'da taalo kussu seriye afe'de. A kadu na ussu seriye kassa tüüni tatoroko no kara tahükümüdene ana seriye. ¹³ Taalo kadu na föönyö tumma ma seriye eege kungngo ka'diila kidha ma Masala, lakiini kadu na linggo tumma ma seriye no, eege kungngo ka'diila. ¹⁴ Kadu no ajeene no taalo ka Yahüüdü no, kadu na seriye katitaalo kene no kene ka talinggo a tumma ma seriye a'da taalo seriye ya Müüsa kene. ¹⁵ Kiki a'da tumma na seriye kõõ'dõ iini no, karigirinja kene ka nanggeedi, a nanggeedi

neene nja nanggüüdü tussu taka öccõ ka'buna tumma eene ka oona taka no kümmoonõ kene. ¹⁶ Ka uuru tanno Masala kara tüm mü kadu na küdhü nanggeedi neene no afa ma tumma tanno Yasu Almasihi neede ka teemaga co aaga no. ¹⁷ Nümmü o'o eyi yüüdü a'da o'o no taga Yahüüdü namma'da ka seriye nabbü 'danüisõ a Masala. ¹⁸ Üürü o'o nussu fiini yoono nasana eema ya a'diila yüüdü ka kalaadene kide ya ndama seriye ya. ¹⁹ Nussu a'a a'da o'o nalaala kisinsoro ka fiini, na o'o tatöyeene ma kadu tanno anna ka talüllü no. ²⁰ O'o na tatalaana ma nagaaga, o'o na tatalaana ma laala tiya dhiidhi ya, kudumma üüdü ka tussu eema ma seriye timin'da nye'd'de kungngo. ²¹ A küdü ka ndalaana kadu, taalo o'o nara talaana eyi yüüdü? O'o niki a'da kafa tanyooro ara o'o ka tanyooro? ²² O'o nakiki a'da kadu tafa tatemelõ, na o'o tatemelõ? O'o na'düsünü eema namasala na o'o saga tanyooro naala miini? ²³ O'o na'diniga oona ko'do a'da o'o nana seriye ya Masala, ara o'o ka tamidhi Masala naga'da seriye yoono? ²⁴ Sorne iki a'da, "Aaga kanangnga kajeene kateela eere ya Masala." ²⁵ Tatendhe ka'diila kene katümmü tumma ma seriye, lakiini küdü kara tanu ka seriye ara o'o tafeene nja kadu tanno taalo katendhe

no. ²⁶ Üürü ömö'di ya taalo atendhe ya ümmü tumma ma seriye, taalo ara tümmü adene afa ömö'di ya tendhe ya? ²⁷ Ömö'di ya taalo atendhe ka tuu'da assa ka tümmü tumma ma seriye ya, taalo ara tümmü kadu na atendhe no a'da seriye ungnö eene kassa aga'da. ²⁸ Taalo ömö'di ya tendhe ka tuu'da ya i'i ya taga Yahüüdü dhorro, taalo tatendhe ma tuu'da eege kungngo kasaasadene. ²⁹ Lakiini taga Yahüüdü ya küdhü ya i'i yungngo ataga Yahüüdü, taradene ma eedi a Koronggore taalo a sorne i'i yungngo a taradene, i'i yungngo a Masala ka tafünügü i'i ko'do taalo kadu.

3

¹ A 'bitingngö 'dee nümö ya Yahüüdü köö'dö keere iini i'i ya iye? A taradene kö'dö keere aminna? ² Kadhabbu nafiini, ka dhidha Masala magümmünü Yahüüdü ka tumma tanno oono. ³ Üürü ömö'di inggide taalo amma? Ara tanu ka tamma tanno eene tanangnga Masala ka aadha ka tamma tanno eene? ⁴ U'u, tumma na Masala ka timin'da anangnga ömö'di ka korokoro nye'd'de. Sorne iki, "Tumma nüüdü kara tussu adene afe'de ka 'buugu ma seriye ara tumma nüüdü tii'baana."

⁵ Üürü tatoroko naaja kala ta'diila 'büüni kungngo ara angnga tiki nya? Masala oogo müüni ada kadu ku'bu, kono ka öö'dö a tagoroo'bo tanno oono angnga? A'a neema 'bitingngö ka tamö'di. ⁶ U'u, üürü taalo nggeege ara Masala tasigi kadu nya? ⁷ Üürü korokoro yeede anangnga tumma na Masala ka tadhorro a tidhindhi tanno oono, na a'a sa tasigidene ka tamö'di tiya toroko ya amana? ⁸ Aminna agu angnga taalo kiki a'da, "Kada küüni tatoroko amang ka ta'diila tö'dö"? Kadu könö kakeela a'a kasigi a'a a'da a'a nadiri tumma na miini no, eege ka saga tahükümüdene kada adho ka fiini.

Kadu nye'd'de koroko

⁹ İkirı angnga kara tiki a'da minna? Angnga kagii'bi kajeene? Taalo nggeege 'do, assa ungnö takiki a'da Yahüüdü nja kajeene 'do kungngo ka tauugaara ma tatoroko. ¹⁰ Sorne iki, "Taalo ömö'di ma ta'diila, salla ungodho kungngo taalo. ¹¹ Taalo ömö'di ma tussu, taalo ömö'di ma tasaasa Masala. ¹² Kadu nye'd'de kaama kadagüüni tatoroko eege in'diili, taalo ömö'di ungodho üüni nümö ya a'diila ya, taalo ungodho kungngo."

13 "Na'bugeyi neene ka naala ma oofa na tanfa'da no, nagonggo'do neene kama korokoro."

Tümmü ma nöönü kungngo eene ka naniinö.

14 "Naniinö neene kadigine ana linggi nja ta'diiri."

15 "Uune neene kiisö ka tüüfü eriidö.

16 Kaga'da 'buugu küünü eema ya toroko ya kita eene kara co kide ya.

17 Fiini ma ta'diila taalo kussu."

18 "Taalo ri'ba ma Masala eene ka ööye."

19 Kussu angnga niimö ya seriye ka tema ya, i'i adünügü co kadu tanno ka niisö ma seriye no, amang ka naniinö taki'döönö, a kadu nye'd'de ka 'bühülü tö'dö kidha ma Masala.

20 Kudumma linggo ma seriye taalo ka tanangnga ömö'di ka 'diila ka Masala kidha, kudumma seriye amana angnga ka tussu tatoroko.

Tadho ka fiini nja Tamma

21 Lakiini 'bitingngö kö'dö ta'diila na Masala a'da taalo seriye a'da seriye nja tumma ma nagane'bi kadinö kini. 22 Oogo mö'dö a tinsili a tamma ka Yasu Almasiihi kudumma taalo tambanjaana ku'bu nja ömö'di tiya amma ya. 23 Kudumma kadu nye'd'de kungngo ka oroko, taalo kussu fiini ma Masala. 24 Lakiini

Masala manangnga eege ka 'diila a'da taalo faana kide afaana ana eere ma Yasu Almasiihi ya oolona eege ya. 25 Masala manangnga i'i kada niimö ma tirri, ma tamma ka eriidö tiya iini, oogo magüünü nggeege ma tala ta'diila noono, kudumma ka tidhi oona ku'bu tanno oono afa ka tatoroko kadagüünü adene ka dhidha. 26 Mala ta'diila noono ka ürüünü ma 'bitingngö amang kono tanangnga kadu na amma ka Yasu no ka tinsili.

27 Niimö ya amana angnga ka ta'diniga oona coo'do i'i ya iieye? Ara angnga ta'diniga oona coo'do aminna? A lingngo? U'u lakiini a tamma. 28 Kiki inggide a'da ömö'di ara tinsili a tamma ka Masala a'da taalo alinggo a tumma ma seriye. 29 Ara Masala ta Masala tammo Yahüüdü ungodho eege? Alla oogo ma kajeene nye'd'de afe'de, ii oogo ma Masala ma tammo kajeene afe'de. 30 Kudumma Masala ma ungodho, manangnga Yahüüdü ka 'diila a tamma kono afa moonoo ka amana kajeene ka 'diila a tamma. 31 Nggeege ara angnga ta kaadha ka seriye a tamma? U'u ara angnga tagümmünü seriye ku'bu.

4

Abrahiim amma ka Masala ana eedi

¹ Ara angnga tiki a'da faafa ma angnga Abrahiim aduna minna? ² Üürü Masala manangnga i'i ka tinsili kudumma linggo tanno iini, ara tabbü 'daniisö, lakiini taalo kidha ma Masala. ³ Sorne iki nya? "Amma Abrahiim ka Masala, a Masala tanangnga ta'diila ka tamma tanno iini." ⁴ Ömö'di ya linggo ya ara ta'duga faana yiini, taalo faana yiini ananja iini ün'dügünggö, lakiini taalo a kömüsü linggo niini eege kamiini. ⁵ Lakiini taalo o'o nara tanangnga Masala ka tamma küdü kudumma linggo tanno üüdü ka tüüni no, Masala mamma ka kadu tanno oroko no kudumma eene ka tamma kono.

⁶ Dawud adiri tumma na miini no kini ka tageema ma baraka ma ömö'di tiya Masala ka a'duga tatoroko miini a'da taalo agüüni nïimö.

⁷ "A'diila nja kadu tanno a tatoroko no a tatoroko tanno eene ka'dugadene a tatoroko neene tadünggüdhü.

⁸ A'diila nja ömö'di tiya Masala taalo minni tatoroko niini ya."

⁹ Dhodho 'dee eege kama taradene sugi, alla titaalo katendhe? Angnga tiki a'da Masala manangnga ta'diila Abrahiim kudumma iini ka tamma. ¹⁰ Lakiini agalinggo adene nya? Kini ka ndatendhe alla iini ka takaleefe?

Taalo karadene lakiini ka dhidha taalo keere. ¹¹ I'i a'duga tatendhe kada kala ma tala tamma tanno iini ka Masala mamma kini ka ta'diila a'da üfürü tatendhe. Abrahiim ya pupa ma kadu nye'd'de ya amma lakiini taalo akatendhe amang ka ta'diila tananja eene. ¹² Ada pupa tiya kadu tanno tendhe no, nunggunu ka fiini ma tamma tiya Abrahiim ya, taalo akatendhe, assa katamma ka Masala ya.

¹³ Taalo seriye yungngo a Masala ka timi'di tumma nja Abrahiim nja laala tiya iini miini katakarna ka 'büdhülü, lakiini a ta'diila ma tamma ka Masala. ¹⁴ Kene kara taga kadu ma seriye eege kungngo kara takarna ka 'buugu, ara tamma ma Masala taga'dadene a timi'di tumma tatangga'da. ¹⁵ Kudumma seriye amana Masala ka koroo'bo, ka seriye kara titaalo ya, taalo nïimö ya toroko ya a tanna kide.

¹⁶ Timi'di tumma kama tamma a'da taalo faana kide amang kini tütü ka laala tiya Abrahiim nye'd'de kungngo, taalo seriye unggodho i'i, lakiini ma kadu tanno amma afa ma Abrahiim no kungngo, kudumma iini kada pupa tiya aja angnga in'diili kungngo. ¹⁷ Afa ma sorne ka tiki, "Nanangnga o'o kada pupa ma kadu kadhabbu." I'i ya pupa tiya aja kidha ma Masala tammo iini ka

tamma kono mo, Masala mamana tefe ka 'dī ka kadu tanno ake no, mafada a kadu manangnga eege keefe ka 'dī. ¹⁸ Taalo tindhigi kaganna ka Abrahiim miini kara tana laala, lakiini Abrahiim amma ka Masala utū ka tindhigi ada Pupa, afa ma Masala ka tadirina iini, "Ara kadaada ma o'o tadhabbu afa midigi." ¹⁹ A nagürüünü na Abrahiim ka ndö'dö kukumu kadu ka iidümmü taalo agi'di ka fiini ma Masala, a'da iji tuu'da niini ka nda inde a feelü ma aka tammo iini manda eyi afe'de. ²⁰ Taalo a'doore ka eedi ma tumma tanno Masala ka takiki iini no, tamma kanangnga türü iini ka oona afünügü Masala ko'do. ²¹ Ussu dhorro a'da Masala mara tütü ka tumma tanno oono ka takiki no. ²² Kudumma tamma ka Masala tanno Abrahiim no ikiri Masala ka tamma kini manangnga i'i ka ta'diila. ²³ Taalo sorne iki a'da Masala manangnga i'i ka tinsili kudumma iini unggodho i'i. ²⁴ Lakiini kudumma angnga afe'de, angnga na Masala ka anangnga angnga ka ta'diila kaco ka tamma kono manangnga Uugaara yaaja Yasu ka fiki'dö ka inde. ²⁵ Ümmününja ka inde kudumma tatoroko tanno aja, afiki'dö efe ka 'dī miini, amang kini tanangnga angnga ka a'diila nja Masala.

5

Ta'diila nja dhodho

¹ Ka Masala ka tanangnga angnga ka tinsili ya ka tamma tanno aja no, a taneene ta'diila kaja oono ana eere tiya Uugaara Yasu Almasihi. ² I'i ö'dö ana angnga a tamma ka türü tanno aja ka tanna kide no, angnga tadhodho a tindhigi ma tidhindhi ma Masala. ³ Taalo nggeege sugi, lakiini angnga tadhodho afe'de ka dhögürü, angnga tussu a'da dhögürü ara tö'dö a tidhi oona ku'bu, ⁴ tidhi oona ku'bu ta'b'badene eege kamiini, a ta'b'badene tindhigi eege kamiini. ⁵ A tindhigi naaja no taalo kara taama, kudumma Masala ka tuuru tasaasa aja ka nanggeedi a Koronggore tiya Insili ya Masala ka anangnga angnga ya.

⁶ Ka tagi'di tanno aja no, eyi Almasihi ka üüdü ma kadu tanno oroko no, ka uuru tanno Masala ka takiki no. ⁷ Minna agu ömö'di eyi ka üüdü ma ömö'di tiya a'diila ya üürü ma ömö'di tiya adho ka fiini ya, ara ömö'di takardha ku'bu eyi afe'de. ⁸ Lakiini Masala mala angnga a'da tasaasa noono ka anangnga Almasihi ka teyi ka üüdü ma angnga a'da koroko angnga. ⁹ Ka inde tanno iini, ma'diila Masala nja angnga, ara tafaanya aja kara tagoolonadene ka tapusu adene tanno Masala. ¹⁰ Üürü Masala ma'diila nja angnga ka inde ma

'bii'bala tiya oono a'da ka diidi ma oono, ara tafaanya kaja kara toolonadene a tefe ka 'di tanno iini a'da muuraana angnga koonna. ¹¹ Afe'de angnga tagadhodho a Masala ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasiihi ya aja kaluna ta'diila kini ya.

Adam nja Almasiihi

¹² Tatoroko kö'dö ka 'büdhülü ana ömö'di ungodho a tatoroko eege kö'dö ana inde, inde sa ka co ka kadu nye'd'de kudumma kadu ka toroko. ¹³ Tatoroko ka kanna ka 'büdhülü a'da a leefe seriye ya Müüsa takitaalo, lakiini, kita seriye ka titaalo kide ya taalo tatoroko kinnidene. ¹⁴ Lakiini kaganna inde ka 'büdhülü ka Adam kadara ka uuru tanno Müüsa, salla kadu na taalo kagüüni no afa tatoroko no Adam. Adam i'i yungngo aga koronggore ma ömö'di tiya ara tö'dö ya. ¹⁵ Lakiini türü ya ananja angnga, taalo afeene nja tatoroko, üürü inde kö'dö ka 'büdhülü ana ömö'di ungodho, a faaya ma türü tanno Masala nja türü tiya oono ya ö'dö a türü tanno ömö'di ungodho Yasu Almasiihi. ¹⁶ Afe'de kambanjaana tumma tiya amananja angnga ya nja tatoroko ma ömö'di ungodho. Tasigi kö'dö a tatoroko ka ungodho köö'dö a tahükümüdene, lakiini eema ya Masala ka amana angnga ya asoro tatoroko kadhabbu ka angnga kadu ka'diila.

¹⁷ Üürü inde kö'dö a tatoroko ma ömö'di ungodho, ara tafaanya a tefe ka 'di ana ömö'di ungodho Yasu Almasiihi, kadu na aluna türü nja nïimö tiya Masala ka anangnga ta'diila a kadu ya.

¹⁸ Afa ma tatoroko ma ömö'di ungodho ka tuuru kadu ka tasigidene, nggeege tekere ta'diila ma ömö'di ungodho anangnga kadu ka 'diila nye'd'de kaluna tefe ka 'di. ¹⁹ Kudumma tasilli eema tanno ömö'di ungodho kanangnga kadu katoroko, nggeege afe'de kataföönyö tanno ömö'di ungodho kanangnga kadu kadhabbu ka 'diila.

²⁰ A seriye ö'dö a tatoroko tadigi ku'bu, a 'buugu ya tatoroko kada dhabbu kide ya, a türü ma Masala tadhabbu 'do. ²¹ Salla a tatoroko saga tümününja ka inde ya, nggeege tekere ara türü tümününja ka ta'diila ma tefe ka 'di ta'billi ana Uugaara tiya aja Yasu Almasiihi.

6

Tefe ka 'di nja Almasiihi

¹ Ara angnga tiki a'da minna, ara angnga takütü kadüüni tam'baga amang kaja taduna türü kadhabbu? ² Kaw, angnga no aaya ka tatoroko no, ara angnga taganna kide nya afe'de? ³ Taalo aaga kussu a'da kaja ka tagambeesedene ana eere tiya Yasu Almasiihi ka kambeesedene angnga ma taaya nja iini? ⁴ Angnga

tatü'büdene nja iini, angnga takaaya nja iini a tambeese. Aga Pupa ka anangnga i'i ka fiki'dö ka inde a türü ma tühindhi tanno oono ara angnga taganna ka tefe ka 'di tanno issi no.

⁵ Akaja kara ta ungodho nja iini ka tafeene ma inde tanno iini ara angnga tafeene nja iini ka tefe ka 'di tanno iini. ⁶ Kussu unngo a'da ömö'di yaaja ya illi ya agabünnünja ka salii'bi nja iini amang ka tuu'da ma tatoroko titaalo nja iini, amang kaja tafa taga kasaga ma tatoroko. ⁷ Kudumma ömö'di tiya eyi ya ö'dö kürö ndama tatoroko. ⁸ A kaja kara takaaya nja Almasihi, angnga tagamma a'da ara angnga tefe ka 'di nja iini. ⁹ Kussu angnga a'da Masala mafiki'dö Almasihi ka inde itaalo ara teyi afe'de, inde taalo kara ta uugaara miini afe'de. ¹⁰ Kudumma iini eyi ka üüdü ma tatoroko ta ungodho ta'billi a tefe ka 'di niini tefe ka 'di ma Masala eege kamiini. ¹¹ Aaga tekere aaga ümmü nanggeyi naada ka taaya kudumma tatoroko, lakiini aaga tefe ka 'di nja Masala, aaga tefe ka 'di nja Masala nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

¹² Aaga tafa ka tatoroko kanna kada ka tuu'da tanno ada na aaya no, amang kada tafa tisi ka tatoroko ma eema ma tuu'da keere. ¹³ Aaga fa tümmünü nanggeyi naada a tatoroko afa eema ma tam'baga, lakiini aaga ümmünü nanggeyi naada a

Masala adha, afa kadu na öö'dö ndama inde köö'dö ka tefe ka 'di no, ümmü tuu'da naada iini afa eema ma ta'diila. ¹⁴ A tatoroko taalo kara ta uugaara ma aaga afe'de, kudumma ada ka titaalo ka tauugaara ma seriye afe'de aaga kungngo ka türü ma Masala.

Kasaga na ta'diila no

¹⁵ A 'bitingngö 'dee nya? Ara angnga tagüüni tatoroko kudumma aja ka titaalo ta tauugaara tanno seriye, lakiini ka tauugaara tanno türü? Kaw. ¹⁶ Naföönyö eema yiini afa ma tasaga, üürü o'o na tasaga ma tatoroko nara tuurugu o'o ka inde, üürü taföönyö nara tuurugu o'o ka ta'diila. ¹⁷ Angnga tanangnga ta'diila a Masala kudumma ada kada kagasaga ma tatoroko, lakiini aaga ka kuurna fiini ma eedi ma talaana tanno ada ka tagümmöönö no. ¹⁸ Aaga tagildhe nanggeyi naada ka eema ma tam'baga koon a kada kasaga ma ta'diila. ¹⁹ A'a neema tumma ma tadü'd'dü, kudumma tuu'da ka tagi'di kudumma ada ka anangnga nanggeyi naada ka tadasaga ma eema ma nyoro 'bitingngö agümmünü nanggeyi naada ka ta'diila nja talinggo ma tinsili ma eedi. ²⁰ Yaada kataleefe taga kasaga ma eema ma tatoroko ya, ka ku'b'ba aaga ka ta'diila ma Masala ku'bu. ²¹ Kö'dö aaga keere aminna ka eema tiya ada kana modolo miini 'bitingngö ya, eema ya miini

ya ö'dö ana inde. ²² A 'bitingngö kada köö'dö kürö ka eema ma tatoroko ya aaga ta kasaga ma Masala ara aaga tö'dö keere a tinsili nja tefe ka 'di ta'billi. ²³ Kudumma faana ma tatoroko inde eege kamiini a türü na Masala eege ka tefe ka 'di ta'billi ana Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

7

Tö'dö kürö ndama Seriyë

¹ Aaga fa tüürü nagöre eede, neema a'a nja aaga na ussu seriyë no, taalo seriyë ta uugaara ma ömö'di illi kini ka tefe ka 'di. ² Aka marnadene mo, mungngo ka nïisö ma seriyë ma nyuri tiya oono kini ka leefë ka 'di, lakiini kini ka teyi taalo mara tanna ka seriyë afe'de. ³ A kono kara tagona nyuri könö a'da aleefe nyuri yoono ka 'di ya, mana eere a'da madatemelö lakiini nyuri ka teyi, taalo mara tanna ka seriyë mitaalo mada temelö afe'de kono kata aka tammo ömö'di könö.

⁴ Nggeege nagöre eede, kaaya aaga ka seriyë a tuu'da tanno Almasihi, amang kada ta tanno ömö'di ya fiki'dö ka inde ya amang kada tö'dö keere a tööyö a Masala. ⁵ Yaaja kataleefe a teene ma tuu'da ma tatoroko, a tatoroko tagüüni adene ana seriyë kaja ka tuu'da amang kaja tö'dö a tööyö ma inde. ⁶ Lakiini 'bitingngö ka kaaya angnga

ka nïimö tiya imi'di angnga ku'bu ya, köö'dö angnga kürö ndama seriyë amang kidi talinggo ada Masala a fiini na issi no ma Koronggore ma 'bitingngö taalo ka fiini ma 'billi, ya agakirinja ka sorne ma seriyë ya.

⁷ Ara angnga tiki nya? Ara seriyë tatoroko? Taalo nggeege, taalo a'a nakussu a'da minna yungngo a tallogo, üürü taalo seriyë iki a'da, "Fa tallogo." ⁸ Lakiini tatoroko kaduna fiini kükkü tallogo ko'do eede ka oona, kudumma seriyë katitaalo a tatoroko teyi. ⁹ Nageefe a'a ka 'di ka dhidha a'da taalo seriyë, ka tö'dö a tatoroko tefe 'di ara a'a ka teyi. ¹⁰ A kanüün ya ama ma tefe ka 'di kuuru a'a ka inde. ¹¹ Kudumma tatoroko karuna fiini ma seriyë. Kiisini a'a iini ka tagiidi a'a. ¹² Seriyë ka eyi tiya iini ya insili nja kanüün insili adho ka fiini ya a'diila ya. ¹³ A nïimö ya a'diila ya ara tanangnga a'a ka teyi? Kaw, taalo nggeege, lakiini tatoroko kö'dö ana inde a'a ma tagüüni nïimö ya a'diila ya amang kene tussu adene a'da ka tatoroko, atagalinggo ana seriyë amang kene tala tatoroko na dhorro no.

¹⁴ Kussu angnga a'da seriyë ama koronggore, lakiini a'a taalo nama koronggore natennege a'a afa tasaga ma tatoroko. ¹⁵ Taalo a'a nussu nïimö yeede ka talinggo ya, kudumma nïimö

eede kasaasa talinggo ya, taalo a'a nalinggo, niimö yeede kaanu kide ya i'i yungngo eede ka talinggo i'i. ¹⁶ A kede ka talinggo niimö yeede kaanu kide ya, namma a'da seriye a dhorro. ¹⁷ Taalo a'a nungngo nalinggo niimö yeede kitaalo nasaasa ya. Lakiini tatoroko neede ka oona no. ¹⁸ Nussu a'a a'da taalo niimö ya a'diila ya eede ka oona, anna ka tuu'da ma ta ömö'di, nümmü a'a tumma ma tasaasa tüüni niimö ya a'diila ya, lakiini taalo a'a nambaanya. ¹⁹ Ta'diila neede kasaasa no taalo a'a nalinggo eege lakiini tatoroko neede kaanu kide no eege kungngo eede ka talinggo eege. ²⁰ A kede ka talinggo niimö yeede kaanu kide ya, taalo a'a nungngo nalinggo, lakiini tatoroko neede ka oona no, eege kungngo kalinggo.

²¹ A seriye ala a'a ka niimö tiya afaga a'a keere ka talinggo niimö yeede ka asaasa ka'diila ya, lakiini tatoroko eege kungngo eede ka oona. ²² Ka eedi tiya eede ka teene, nadhodho a'a kudumma seriye ma Masala. ²³ Lakiini a'a niji seriye könö kede ka oona alinggo ajeene ana seriye tiya kede ya, yeede ka tamma kide, ya uurugu a'a ka seriye ma tatoroko yeede ka tuu'da ya. ²⁴ A'a na ömö'di taalo a'deema! Mada ara toolona a'a ka tuu'da ma inde tanno? ²⁵ Nanangnga ta'diila a Masala a Yasu Almasiihi

Uugaara yaaja. Ndama üüdü tiya eede nalinggo ana seriye ma Masala, nalinggo ana seriye ma tatoroko a tuu'da tanno eede.

8

Tefe ka 'di ma Koronggore

¹ Nggeege 'bitingngö taalo tahükümü ka kadu tanno Almasiihi Yasu no. ² Kudumma seriye ma Koronggore ma tefe ka 'di ana eere ma Almasiihi Yasu anangnga ka tahürra ndama seriye ma tatoroko nja inde. ³ Niimö ya seriye ka tagi'di ka linggo miini ya, tuu'da ma tatoroko kanangnga eege ka tagi'di. Masala magürünü 'Bii'bala yoono afa ömö'di ya toroko ya, ada kümmü tatoroko ka tuu'da. ⁴ Amang ka eema tiya seriye kasaasa kaja ya co ööye miini angnga na unggene ka fiini ma Koronggore no taalo ka fiini ma tuu'da.

⁵ Kadu na linggo ana eema ma tuu'da no, kanaana iye ka eema ma tuu'da, a kadu no alinggo ana eema ma Koronggore no kanaana iye ka eema ma Koronggore. ⁶ Kudumma linggo ma eema ma tuu'da, inde eege kamiini, lakiini tanaana iye ka eema ma Koronggore tefe ka 'di nja ta'diila, eege kamiini. ⁷ Kudumma tanaana iye ka eema ma tuu'da ya tadiidi ma Masala eege kamiini, taalo ümmü tumma ma seriye tiya Masala, taalo a tana türü ma tümmöönö. ⁸ A kadu

no ümmü fiini ma eema ma tuu'da no, taalo kara tanangnga Masala ka asaasa eege. ⁹ Lakiini aaga taalo kunggeene ka fiini ma eema ma tuu'da, lakiini ka fiini ma Koronggore ma Masala ungngo ada ka oona, lakiini ömö'di ya Koronggore tiya Almasihi ka titaalo kini ya i'i taalo ömö'di yiini. ¹⁰ Üürü Almasihi aneene nja aaga ara tuu'da naada taaya kudumma tatoroko, a koronggore ya tefe ka 'di naada kudumma ta'diila. ¹¹ Üürü Koronggore ya Masala anangnga Yasu ka fiki'dö ka inde ya aneene nja aaga, ömö'di ya afiki'dö Almasihi ka inde ya, ara tanangnga tuu'da naada na aaya no kefe ka 'di a Koronggore tiya oono ya aneene nja aaga ya.

¹² Nagöre eede, linggo dhorro eege kungngo aja, lakiini taalo angnga kama taneene taneene ma tuu'da. ¹³ Üürü kaneene aaga taneene ma tatoroko ya, ara aaga taaya, lakiini kada kara taaya ka Koronggore ma eema tiya toroko ma tuu'da ya, ara aaga tefe ka 'di. ¹⁴ Kudumma kadu tanno aneene a Koronggore ma Masala no eege ka laala ma Masala. ¹⁵ A koronggore yaada ka 'duga ya taalo üüni tadasaga ana aaga afe'de anangnga aaga ka ri'ba, lakiini anangnga aaga kada laala ma Masala, angnga tagümmünü, "Abba," a'da Pupa yeede. ¹⁶ A Korong-

gore ya ussu tumma ma nagoronggore tanno aja a'da angnga ka laala ma Masala. ¹⁷ Üürü angnga ka laala ma Masala ara angnga ta'duga baraka yoono ka takindinaana ku'bu ya, ara angnga takarna ka eema ma Masala, angnga nja Almasihi, a kaja kara tagosso ka dhügürü nja iini ya, ara angnga tagosso ka türü tanno iini.

Tidhindhī na tö'dö no

¹⁸ Niji a'a dhügürü ya ka 'büdhülü 'bitingngö ya, taalo ara taköje nja tidhindhī tanno ara tö'dö kaja ka oona no. ¹⁹ Kudumma eema tiya Masala ka tarü'böönö nye'd'de indhigi Masala a'da aala laala tiya oono. ²⁰ Nggeege eema ya Masala ka tina atangga'da ka nanggüüdü, lakiini taalo kudumma ma tasaasa tatangga'da ka nanggüüdü. Masala magalinggo nggeege ka tindhigi. ²¹ Eema ya Masala ka tadina ka eyi tiya eene kara tö'dö kürö ndama tatoroko tanno eene köö'dö ka tidhindhī ma tahürra ma laala tiya Masala. ²² Kussu angnga a'da eema ya Masala ka tagalinggo ya nye'd'de kungngo ya, kafara 'bitingngö afa tin'di ma teene. ²³ Lakiini taalo eema ya miini ya ungodho i'i lakiini angnga na ana Koronggore ka dhidha no kadhügürü angnga afe'de ka tuu'da angnga takindhigi Masala ma'duga

angnga moolona tuu'da naaja. ²⁴ Kudumma aja kara takindhigi Masala angnga toolonadene, lakiini tindhigi na ijidene no taalo tindhigi eege kamiini, ara öm'ö'di tindhigi niimö yiini kijöögö ya nya? ²⁵ A kaja kara tagandhigi niimö yaaja ka titaalo kijöögö ya, ara angnga tindhigi i'i a tidhi oona ku'bu.

²⁶ A Koronggore tö'dö afe'de ma takinyi tagi'di naaja, angnga taalo kakussu kafara ka Masala afa ma tiya oono ka asaasa ya illi Koronggore ka eyi tiya iini eema tumma ma angnga ka Masala kidha tumma miini ka iideene. ²⁷ Masala miji nanggeedi mussu niimö ya Koronggore ka asaasa ya, i'i ümmöönö ka kadu ma Masala afa ma tiya oono ka asaasa ya. ²⁸ Kussu angnga a'da eema nye'd'de alinggo a ta'diila ma kadu tanno asaasa Masala no, eege kungngo a Masala ka tümmünü eege ndama eedi tiya oono. ²⁹ A kadu noono ka tagesse eege no kadhada, magümmünü eege ka dhidha no anangnga eege kafeene nja 'bii'bala tiya oono Yasu ya dhidha ka nagöre tanno kadhabbu no. ³⁰ A kadu noono ka tagesse ka dhidha magümmünü eege, manangnga eege ka'diila ka nanggeedi nja oono, oogo afe'de manangnga eege ka tidhindhi.

³¹ Ara angnga takiki nya

ka tumma tanno, üürü Masala nja angnga 'dee mada i'i yungngo ara tadiidi ma angnga afe'de? ³² Masala taalo mana 'bangnga ma 'bii'bala tiya oono, lakiini mümmü i'i ka inde ka üüdü ma angnga nye'd'de, assa ka titaalo ara tanangnga eema angnga iini nye'd'de nya? ³³ Mada i'i yungngo ara tümmü kadu na Masala ka tagesse eege no? A'da oogo mungngo moolona eege. ³⁴ A mada yungngo a tümmü kadu? A'da Almasihi eyi, afiki'dö afe'de anna ka niisö ma kuri ma Masala eema tumma angnga. ³⁵ Mada i'i yungngo ara tadhagaana angnga ku'bu nja tasaasa tanno Almasihi, tagoroo'bo ma 'buugu, tüünü nja ku'bu, kirimi, iire, alla taneene ana oona ku'bu alla inde? ³⁶ Sorne iki,

“Kadhügürü angnga ka
üüdü ma o'o a
nagürüünü,
ungngo tafeene nja
ki'biini ma taraana.”

³⁷ Lakiini angnga kadhügürü tiya nye'd'de kungngo ya, kagii'bi angnga eege a türü ma öm'ö'di tiya asaasa angnga ya. ³⁸ Nussu a'a dhorro a'da kitaalo inde, a tefe ka 'di titaalo alla kadhangga, alla naguugaara ma kadhangga, alla türü ma eema ma 'bitingngö ya ara tö'dö taka öccö ya, ³⁹ alla türü ma 'büdhülü alla türü ma 'dotombo'do alla eema öccö ya Masala ka tadina ya ara tambaanya tadhagaana

angnga ku'bu nja tasaasa ma Masala tanno Uugaara Yasu Almasiihi.

9

Masala nja kadu ma Israyil

¹ Ara a'a tadirina tumma aaga dhorro ana eere ma Almasiihi taalo a'a nakorokoro eedi yeede ussu a'a a Koronggore tiya Insili ya. ² Namüürü a'a 'do, tin'di kungngo eede ka eedi taalo kaadha. ³ Nagala a'a ka tasaasa ka eyi tiya eede a'da a linggi tagu na a'a takaadha ka fiini tiya Almasiihi kudumma siliga ma a'a nja nagöre tanno neede. ⁴ Eege ka laala tiya Israyil na Masala ka tümmü eege kada laala tiya oono no, nja tidhindhī nja timi'di tumma nja seriye nja tümmü Masala nja tindhigī. ⁵ Kafaafa kungngo eene, Almasiihi ö'dö ka tuu'da, i'i yungnga a Masala ma eema nye'd'de. Masala mafünügü nja ko'do ta'billi. Amiin.

⁶ Taalo a'a niki a'da, tumma na Masala ka tami'daana no kaama. Taalo kadaada ma Israyil ka Israyil nye'd'de. ⁷ Taalo laala ya Abrahiim ka laala tiya Abrahiim nye'd'de. Masala miki Abrahiim, "Ara laala tanna küdü ana Ishak." ⁸ Taalo laala ma tuu'da ya, laala ma Masala, lakiini laala ma timi'di tumma eege kungngo a Masala ka

tümmü eege kada laala tiya Abrahiim. ⁹ A timi'di tumma kiki kungngo, "Ara a'a tö'dö a 'buugu kafigi kungngo a Sara teene 'bii'bala." ¹⁰ Taalo sugi ma tumma eege kungngo, lakiini Rifiga magüröönö nja ömö'di unggodho, pupa yaaja Ishak. ¹¹ A kene ka tufürü tageenedene, taalo küünī eema ya a'diila ya nja tiya atoroko ya, amang ka tumma tanno Masala ka tagesse no tütü ka ööye miini, ¹² taalo a tumma alinggo, lakiini kudumma tümmüneene tanno iini. Miki Masala a Rifiga, "Ara 'bii'bala ya idhilli ya tüünī tadasaga ada ya dhabbu ya." ¹³ Afa ma tiya sorne ka tiki a'da, "Nasaasa a'a Yaguub nanu ka Iiso."

¹⁴ Ara angnga tiki nya? Masala müünī ada kadu könö ku'bu? Kaw, ¹⁵ Kudumma Masala ka tiki a Müüsa, "Ara a'a tana 'bangnga ma ömö'di tiya eede ka asaasa kana 'bangnga miini ya, nana muuyu ma ömö'di tiya eede kana muuyu miini ya."

¹⁶ Lakiini taalo tumma ma eedi tiya ömö'di nja nümö tiya iini ka asaasa ya, lakiini 'bangnga ma Masala unggodho oogo. ¹⁷ Kudumma sorne ka tiki a Faröön, "Na'diniga a'a o'o ko'do amang ka türü tanno eede tussu adene küdü

amang ka eere tiya eede tafara ka 'buugu ka oona in'dili kungngo." ¹⁸ Oogo mana 'bangnga ma ömö'di tiya oono ka asaasa ya, manangnga nanggeedi na kadu töccö ka takidhō.

¹⁹ Ara aaga tiki a'a a'da, "Minna agu Masala mümmü angnga ana eedi? Mada i'i yungngo ara tambaanya türü noono?" ²⁰ O'o na mada napadaga tumma a Masala? Nüimö ya arü'bü adene ya ara tiki ömö'di tiya arü'bü i'i ya, "Minna agu o'o natarü'bü a'a kungngo?"

²¹ Ömö'di ya arü'bü tam'bala ya 'dee, taalo üünī ma eyi tiya iini? Arü'bü nüimö ya a'diila arü'bü ya toroko ya. ²² I'i yungngo a Masala ka tagüünī, oogo masaasa tala tagoroo'bo noono nja türü tanno oono, ma idhi oona ku'bu tafifinni ana eema ma tagoroo'bo ma tara taama. ²³ Oogo afe'de masaasa tala tüüsü ma tidhindhī noono na dhabbu no, na küüninja kaja ka oona kada nüimö ma 'bangnga tammo oono angnga yōono ka tindinaana angnga ku'bu ma tidhindhī tanno oono no. ²⁴ Oogo magümmünü angnga afe'de a'da taalo angnga ka Yahüüdü angnga ka kajeene afe'de. ²⁵ Afa moono ka tiki ka sorne ma Hawsha,

"Ara a'a tümmünü kadu no taalo ka kadu tanno eede no kada kadu tanno eede no,

eede ka titaalo nasaasa oogo mo ara a'a tümmü oogo kada tammo eede ka asaasa oogo mo.

²⁶ 'Buugu yeene kara tiki eene kide a'da, 'Taalo aaga ka kadu tanno eede, ara aaga tana eere a'da laala ya Masala tammo efe ka 'di mo.'"

²⁷ Asaiya tageema tumma ma kadu ma Israyil, "Sa aaga tagöje nja ndamugu ma to ara türeene miini toolonadene.

²⁸ Kudumma Uugaara mara tapusu kadu na ka 'büdhülü no."

²⁹ Asaiya ageema iki, "Üürü taalo Uugaara ma nasigira mafa ka laala ya, ara angnga ta kafeene nja Sadöma angnga ta kafeene nja Amuura."

Israyil nja Almasihi

³⁰ Ara angnga tiki nya? Kajeene na taalo kasi ka ta'diila keere no, kaduna ta'diila lakiini a tamma ka Masala. ³¹ Lakiini Israyil no iisö ka seriye keere no, ka ta'diila no taalo kambaanya tala seriye ya a'diila ya koono. ³² Amana? Kudumma eene ka tagalinggo nggeege a'da taalo tamma kene ka eedi, lakiini afeene afa linggo ma seriye, kikirī ka seene ka misi tammo kara ka fiini mo. ³³ Afa ma sorne ka tiki,

“A'a nungngo nara tanangnga mäsī ma taseene ka Sahyüün ka kadu ka fiini nja mäsī ma ta'dinggö, ömö'di ya amma kini ya taalo ara tana modolo.”

10

1 Nagöre eede, niimö yeede ka asaasa ana eedi dhorro ya a'da tafara ka Masala neede a'da a kadu ma Israyil toolonadene. 2 Niji a'a tagu'daana ka nanggeedi neene ma Masala, lakiini tagu'daana ka nanggeedi neene taalo kama tussu eema. 3 Eege taalo kussu fiini ya Masala ka amana kadu ka'diila nja oono, ka'b'ba tanangnga nanggeyi neene ka'diila unggodho eege, eege taalo kamma ka fiini tiya Masala ka amana kadu ka'diila. 4 Almasiihi i'i yungngo eere ma Serīye, amang ka ömö'di tiya amma kini ya, ta'diila nja Masala.

Toolona ka kadu nye'd'de

5 Kudumma Müüsa ka takiki a'da, “Ara ömö'di ta'diila ka serīye nya, ömö'di ya ümmü tumma ma serīye ya ara tefe ka 'di iini.” 6 A ta'diila a tamma ka Masala kiki, “Fa tiki ka eedi tiya üüdü a'da, Mada i'i yungngo ara tasirö co 'dotombo'do?” anangnga Almasiihi ka öö'dö kaja

ku'bu. 7 Nja, “Ömö'di tiya ta'dinggö co ööye?” nja iini ka anangnga Almasiihi ka öö'dö ndama inde. 8 Lakiini iki a'da minna? “Tumma ka kete küdü ka niinö nja eedi.” Eege ka tumma ma tamma naaja ka tadünügü co kadu no. 9 Küdü kara teema ana onngo'do tammo üüdü a'da Yasu Uugaara, namma ana eedi tiya üüdü a'da Masala manangnga i'i ka fiki'dö ndama inde ya ara o'o toolonadene. 10 Tamma ana eedi kara tanangnga aaga ka 'diila nja Masala a tumma a nanggo'do tanangnga ömö'di ka toolonadene. 11 Sorne ma Masala iki, “Ömö'di ya amma kini taalo ataama.” 12 Taalo ta'bakala kada ka Yahüüdü nja ömö'di tiya taalo a taga Yahüüdü ya kudumma Masala tammo eene nye'd'de, mamana eema a kadu tanno amma kono no nye'd'de kungngo. 13 Kudumma, “Ömö'di ya amma ka eere ma Uugaara ya ara toolonadene.”

14 Eege kara tümmünü oogo nya a'da taalo kamma kono? Kara tamma kono nya a'da taalo kaföönyö? Kara taföönyö nya a'da taalo ömö'di ma tagadünügü eene? 15 Eege kara teema nya ara taalo Masala magürünü i'i? Afa ma sorne ka tiki, “Ka'diila uune no kadu tanno adünnü tumma ma Masala no.” 16 Lakiini taalo eege in'dili

kamma ka tumma tanno Masala, kudumma Asaiya ka tiki a'da, "Ka Uugaara, mada i'i yungngo ara tamma ka tumma tanno aja?"¹⁷ Kamma ka tumma ma Masala aja kara taföönyö tumma na Almasihi.¹⁸ Lakiini ara a'a tiki aaga, taalo kaföönyö? Kaföönyö sorne iki,

"Tumma no ka nyala ka 'buugu koona nye'd'de kungngo nja 'bühülü koona in'dili."

¹⁹ Lakiini ara a'a tiki aaga a'da, kadu ma Israyil taalo kussu? Akiki Müüsa ka dhidha,

"Ka kīrimī aaga kadu na taalo ka kadu tanno eede no, ara a'a tanangnga kadu öccö na taalo kussu eema no kanangnga o'o ka koroo'bo."

²⁰ Asaiya akuru rüsü iki, "Kaduna kadu na taalo kagawwa a'a no, a'a nussudene ka kadu tanno taalo kawwa a'a no."

²¹ Lakiini i'i eema ka Israyil, "Namünügü a'a nīsö uuru in'dili a kadu tanno oroko taalo kaföönyö eema kasilli tumma."

11

Masala taalo manu ka kadu ma Israyil

¹ Nikiri a'a ka tiki a'da, Masala 'dee manu ka kadu

tanno oono? Kaw! A'a ka eyi tiya eede a'a na taga Israyil 'bandaada ma Abrahiim ndama siliga tiya Binyamiin.² Taalo Masala manu ka kadu tanno oono ka tagilli ka tagesse eege no. Alla taalo aaga kussu a'da miki Masala ka sorne ma İliya nya, iini ka tasigi kadu ma Israyil ka Masala,³ "Ka Masala, kagirina nagane'bi nüüdü kürrüdü nügisī ma tirri illi a'a nungngo nöreene unggodho a'a kasaasa tiidi a'a"?"⁴ Lakiini tumma na Masala kiki iini nya? "Türeene ma kadu kinggide kö'dö sa'ba alif taalo küürü ku'bu a nagüüge ka 'Baala kidha."⁵ Aga ürüünü tiya 'bitingngö ya afe'de, türeene ma kadu kinggide a Masala ka tagesse eege a türü.⁶ Üürü tessadene a türü, taalo ma kara tama linggo aya ma linggo ya i'i ya iye, illi a türü takütü ka türü.

⁷ Minna inggide afe'de? Ya Israyil katasasa ya taalo kaduna ka kadu tanno Masala ka tagesse eege no eege kungngo kaduna. Lakiini türeene miini kakidhö ka nanggeedi.⁸ Afa ma sorne ka tiki,

"Manangnga Masala koronggore ma taa'baga eene,

iye taalo kiji 'buugu, iisine taalo kaföönyö eema kadara ka uuru tanno."

10:18 10.18 Tüüsü ma Nakaaru 19.4

10:19 10.19 Seriyē ya eera ya 32.21

10:20 10.20 Asaiya 65.1

10:21 10.21 Asaiya 65.2

11:3 11.3 1 Akhbar 19.10,

14 **11:4** 11.4 1 Akhbar 19.18

11:8 11.8 Seriyē ya eera ya 29.4; Asaiya 29.10

⁹ A Dawud tiki,
 "Fa ka 'buugu ma kuri tiya
 eene ada küdhī
 ada saraka akara eene
 ka fiini,
 üüni midhi ku'bu ana
 eege.

¹⁰ İye neene talüdhü ku'bu
 amang kene tafa tiji
 'buugu kagür'dü
 a na'dugeere neene
 tagür'dü kiti ku'bu
 turi."

¹¹ A'a nindineene,
 aser'de awwa ya Yahüüdü
 ka'dinggö ta'billi? Kaw,
 lakiini taser'de neene
 kanangnga kajeene ka
 toolonadene anangnga
 Israyil ka takirimi eege.

¹² Üürü taser'de neene
 kanangnga kadu ka tüüsü ya
 a tagi'di neene kanangnga
 kajeene ka tüüsü ara
 tafaanya kene kara tadigi
 ku'bu.

¹³ A'a neema nja aaga na
 kajeene no, kudumma a'a
 na tafiini ma kajeene, a'a na
 'dinigi oona coo'do ka linggo
 tanno eede. ¹⁴ A'a nasaasa
 tanangnga kadu neede tana
 kirimi amang kede toolona
 türeene meene. ¹⁵ Üürü
 tanu neene kanangnga
 Masala ka'diila nja kadu ka
 'büdhülü, aminna ungnö
 ka tamma tanno eene, illi
 tefe ka 'di ka inde. ¹⁶ Üürü
 'dakeyi ma tigüidi ma insili
 kono ka ananja a Masala ya,
 ara tigüidi nye'd'de ta insili.
 Üürü 'bereere insili ya, ara
 kolelle tinsili tekere.

¹⁷ Üürü kolelle könö
 ka'bunadene, o'o taga

'dikidiyö ma dhüile ka
 tendhe ma tamma'da ka
 kolelle tammo ütü ka
 'dikidiyö tiya dhorro a
 'bitingngö kosso aaga ka
 baraka tiya Masala ka
 tadirina Abrahiim ya. ¹⁸ Fa
 ta'diniga eyi yüüdü ko'do a
 kolelle, üürü o'o na'diniga
 eyi yüüdü coo'do taalo
 o'o na 'bereere dhorro.
 Lakiini 'dikidiyö ya dhorro
 ya i'i yungngo ümmü
 o'o. ¹⁹ Lakiini ara o'o
 tiki, "Katendhe kolelle no
 amang kede tamma'da
 kide." ²⁰ Tumma dhorro,
 lakiini eege ka'bunadene
 kudumma eene taalo
 kamma, o'o nütü ka
 tumma ma tamma tanno
 üüdü, fa ta'diniga oono
 nüüdü coo'do, lakiini ari'ba.
²¹ Üürü Masala taalo mana
 'bangnga ma kolelle tanno
 dhorro no, taalo mara tana
 'bangnga ma o'o.

²² 'Bangnga ma Masala
 nja tagoroo'bo, a tagoroo'bo
 ada ka kadu tanno a'dinggö
 no, lakiini 'bangnga ma
 Masala nja o'o ka anangnga
 o'o ka tütü ka 'bangnga
 tammo. Üürü o'o taalo
 nütü ka 'bangnga tanno,
 ara o'o tarumeene afe'de.
²³ A kene kara taadha ka
 tatoroko tanno eene no,
 ara Masala tamana kuri
 eene, kudumma Masala
 mambaanya tamana kuri
 eene afe'de. ²⁴ Üürü o'o
 natendhe ndama fa ma
 'dikidiyö ma dhüile, kama'da
 ka 'dikidiyö tiya dhorro
 ya, ara ta'diila nja eene ka

'dikidiyö tiya dhorro ya.

Masala mana 'bangnga ma kadu nye'd'de

²⁵ Nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tafa tussu tumma na kume no, iidi aaga tūmmü nanggeyi naada kada 'dara, takidhö ka nanggüüdü tanno kadu na Israyil kara saga titaalo ka kajeene dhabbu kara tamma ka Almasihi. ²⁶ Nggeege ara kadu ma Israyil toolonadene in'dili afa ma sorne ka tiki kungngo,

"Ara tatoonona tö'dö ndama Sahyüün

agala tatoroko ka laala tiya Yaguub ka oona.

²⁷ A timi'di tumma neede eege kungngo meede kara tagala tatoroko neene."

²⁸ Kadu ma Israyil kadhabbu 'bitingngö kadiidi ma Masala, kudumma eene kanu ka tumma ma Injüli, agala ka'diila nja aaga na kajeene no. Lakiini Masala masaasa eege magesse eege kudumma ma timi'di tumma noono nja kadaada meene. ²⁹ Masala taalo mara tafada ana eema tiya oono ka amana a kadu ya, mitaalo mara tüürü ma kadu tanno oono ka tagesse eege no. ³⁰ Afa maada ka tasilli tumma na Masala ka dhidha, a 'bitingngö moolona aaga kudumma ma tasilli eema tanno eene. ³¹ Eege 'bitingngö ka tasilli tumma amang kene

taluna 'bangnga afe'de afa 'bangnga ma Masala nja aaga. ³² Kudumma Masala ka anangnga kadu nye'd'de ka pabuusu ma tasilli eema amang kono tana 'bangnga kene ka oona in'dili.

Tafünügü Masala ko'do

³³ Kadhonggoro tüüsü na Masala nja ta'dara tanno oono nja tussu eema tanno oono. Ka iideene tussu linggo noono nja tussu nafiini noono.

³⁴ Sorne iki,

"Mada i'i yungngo ussu tumma na Uugaara a mada i'i yungngo a talaala oogo ka fiini?"

³⁵ "A mada i'i yungngo anangnga nümö oono amang kono tapadaga iini."

³⁶ Kudumma eema nye'd'de kö'dö ndama oono kada tiya oono, ara co kono. A tindhigi kungngo oono turi ta'billi. Amiin.

12

Tefe ka'di na Almasihi

¹ Nagöre eede, a'a niki aaga a 'bangnga ma Masala a'da aaga tūmmünü nanggeyi naada ka eema ma tirri tiya insili ya a tefe ka 'di tanno Masala ka tamma kide ya, tūmmü Masala ma koronggore naada eege kamiini. ² Aaga tafa tafeene nja eema ma 'büdhlü ya ma 'bitingngö ya, lakiini aaga agere nanggüüdü naada kada ma 'bitingngö

amang kada tussu fiini ya Masala ya dhorro ya, fiini ya Masala ya a'diila ya adho ka fiini ya.

³ A'a niki aaga a türü tanno ümmününja a'a no a'da ömö'di tafa tümümü eyi yiini ka tii'baana, lakiini tümümü eyi yiini ka ta'dara, ka taköje nja tiya Masala ka anangnga iini ya ka tamma ka Masala tanno iini. ⁴ Afa ma naseldhe kungngo aja ka tuu'da tanno ungodho no kadhabbu, lakiini linggo neene taalo ka ungodho.

⁵ Nggeege kadhabbu angnga, lakiini tuu'da naaja ka ungodho ka Almasihi, angnga ka ungodho. ⁶ Linggo ma ta'dara kambananjaana ku'bu ma türü tanno Masala ka anangnga angnga no, ömö'di teema tumma na Masala ka anangnga iini a tamma ma eedi tiya iini.

⁷ Ömö'di ya ussu ka talinggo ya, fa kini alinggo, aya ussu ka talaana ya fa kini alaana. ⁸ Ömö'di ya ussu ka tafünügü kadu ko'do ya fa kini alaana kadu kide, ömö'di ya amana eema a kadu ya fa kini amana eema a ta'diila ma eedi, ömö'di ya indinaana kadu ku'bu ya fa kini alinggo dhorro, ömö'di ya ana 'bangnga fa kini üüni ana eedi ka tinsili.

⁹ Kasaasa tasaasa na dhorro no, aaga aadha ka eema tiya toroko ya ara aaga ka tümümü fiini ya a'diila ya.

¹⁰ Aaga asaasa ajeene kada nagöre aaga tümümü ajeene a

nanggeedi dhorro. ¹¹ Aaga fa tagi'di ka linggo keere aaga alinggo a tagu'daana, aaga tümümü Masala ana eedi ka teene. ¹² Aaga dhodho ka tindhigi ma Masala, aaga tidhi oona ku'bu ka 'buugu ka tatoroko nja aaga, aaga tafara ka Masala turi kungngo. ¹³ Aaga osso ka eema tiya ada nja kadu ma kaniisa yeene ka asaasa ya, aaga tamana eema eene.

¹⁴ Aaga amana baraka a kadu tanno alinggo aaga no, aaga amana baraka eene aaga tafa teela eege. ¹⁵ Aaga dhodho nja kadu tanno dhodho no, aaga fara nja kadu tanno fara no. ¹⁶ Aaga faana ka oona, aaga fa ta'diniga oona coo'do, aaga fa tümümü nanggeyi naada a'da aaga ka'dara aaga tagii'bi kadu könö.

¹⁷ Aaga fa ta'diinö kömüsü ana ömö'di tiya üüni tatoroko ana aaga ya, aaga kardha ku'bu aaga tüüni eema ya a'diila ya ka kadu kidha nye'd'de kungngo.

¹⁸ Aaga alinggo eema ya a'diila ya, amang kada taneene nja kadu nye'd'de a tussu kide tanno ada.

¹⁹ Aaga fa ta'diinö kömüsü ma nanggeyi tanno ada, nagöre eede, aaga aadha ka tatoroko, kudumma Masala miki ka sorne, "A'a nungngo nara ta'diinö kömüsü."

²⁰ Ka iire kara tagu diidi ma o'o ya nya kuri iini, a tenege kara tagu i'i nanya 'biidi iini.

Kudumma üüdü kara tüüni
nggeege ya, afeene afa
o'o naraada a'dii'do
iini ka üüdü.

²¹ Fa tafa ka tatoroko kii'bi
o'o. Lakiini ii'bi tatoroko a
ta'diila.

13

*Taföönyö tumma ma
naguugaara*

¹ Fa ka kadu nye'd'de
kümmünü nanggeyi neene
a naguugaara ma anya,
kudumma tauugaara in'diili
kungngo ka nñisö ma
Masala, tauugaara na
'bitingngö no Masala
oogo mungngo mö'dö
iini. ² Ömö'di ya anu
ka tauugaara ya, i'i anu
ka linggo tanno Masala,
kadu no anu ka tauugaara
no eege kara tö'dö a
pabuusu eene ka nanggeyi.

³ Kadu no alinggo eema ya
'diila ya, taalo kari'ba a
naguugaara, illi ömö'di ya
toroko ya. Nasaasa o'o a'da
nafa tari'ba a naguugaara,
alinggo eema ya 'diila ya
amang kene tafünügü o'o
ko'do. ⁴ Kudumma eene ka
talinggo ada a Masala ma
tindinaana 'buugu, lakiini
küdü ka tüüni tatoroko, ara
o'o tari'ba kudumma iini
taalo ümmü kulu'ba weerö
ün'dügüngngö kudumma
eene ka talinggo ada a
Masala, kara tapusu kadu
no üüni tam'baga no.

⁵ Nggeege ya fa ka kadu
kümmünü nanggeyi neene
eene, taalo kudumma ma
ri'ba ma tapusu adene
sugi, lakiini kudumma ma

eedi. ⁶ Kudumma ata
kamana tulu'ba ku'bu, eege
ka kadu ma linggo tanno
Masala, kalinggo a kadu turi
kungngo. ⁷ Aaga anangnga
eema a ömö'di tiya asaasa
kada ya, üürü ömö'di ma
tal'u'ba nanangnga ku'bu,
üürü diginiya nanangnga
ku'bu, a ömö'di ya dhabbu
ya, nari'ba iini, ömö'di ya
adho ka fiini ya, nari'ba iini.

Aaga asaasa ajeene

⁸ Aaga fa tama kömüsü ka
kadu, illi kömüsü ma tasaasa
ajeene, kudumma ömö'di
tiya asaasa kadu ya i'i ya
atiimö linggo ma seriye.
⁹ Masala miki ka sorne a'da,
"Fa tatemelö," "Fa tagirina
kadu," "Fa tanyooro," "Fa
tallogo ma eema." A tumma
könö afe'de köödhī ka nñimö
unggodho, "Asaasa kadu afa
müüdü ka asaasa eyi yüüdü
kungngo." ¹⁰ A tasaasa taalo
tīli ömö'di ya akete kini ya,
tasaasa katīimö linggo ma
seriye nye'd'de.

¹¹ Kussu aaga a'da ka uuru
töccö assa uuru naada tö'dö
ma taceene ka tarigide tanno
ada, toolona ka ndagette
kaja, taalo afeene nja uuru
tanno aja ka takaleefe
tagümmü Masala no. ¹² Assa
ooso takete ka taadha, a taka
taadha, kada aadha linggo
ma ndüüli ara angnga kada
a'duga eema ma koro'bo ma
töyeene. ¹³ Kata kaneene
taneene no dhorro no, afa
ma kadu no anna ka töyeene
ma uuru no. Angnga tafa
take ka ngeeli, angnga
tafa tüüni tatoroko nja

temelö nja tadiidi nja kirimi.
 14 Aaga kirni Uugaara Yasu Almasihi ada ka oona afa ten'di, aaga tafa talinggo ana eema ma tuu'da, kudumma eene ka teema ma tanaana iye ma eema.

14

Tagi'di nja tana türü

1 Aaga amma ka ömö'di tiya agi'di ka tümümü Masala ka eere ya, aaga tafa talinggo a tumma ma eedi tiya iini.
 2 Ömö'di öccö amma ka kuri ma eema nye'd'de, lakiini kadu könö kinggide taalo kamma kide kikiri kagu migile nja naafa nja ooyo sugi. 3 Ömö'di ya agu eema nye'd'de afa tamidhi ömö'di ya anu kide ya, ömö'di ya anu ka kuri ya afa tamidhi ömö'di ya agu eema nye'd'de ya kudumma Masala ka tamma kide. 4 O'o na mada namidhi tasaga ya ömö'di könö? A'da ömö'di yiini i'i yungngo ussu a'da i'i ara ta'dinggö nja iini kara tambaanya, ara tambaanya kudumma Masala oogo mungngo mara tanangnga i'i kaana türü. 5 Kadu könö kümmü uuru öccö ka'diila, öccö tümöönö nye'd'de, lakiini fa ka ömö'di ümmü niimö yiini ka asaasa ana eedi tiya iini. 6 Ömö'di ya ümmü uuru könö kada dhorro ya, i'i ümmü Uugaara. Ömö'di ya agu uu'da ya, i'i aguri Uugaara, i'i amana ta'diila a Masala aya anu kide ya

i'i alinggo ada Uugaara anangnga ta'diila a Masala.
 7 Taalo ömö'di öccö ana kaja efe ka 'di ma eyi tiya iini, ömö'di ma teyi ma eyi tiya iini taalo. 8 Üürü angnga kefe ka 'di angnga tefe ka 'di ka Uugaara, üürü angnga kakaaya angnga takaaya ka Uugaara. Salla angnga sa keefe ka 'di alla kaaya angnga, angnga kama Uugaara.

9 Kudumma Almasihi ka teyi afiki'dö ka inde amang kini ta Uugaara ma tefe ka 'di nja kadu tanno aaya no.
 10 Aminna agu o'o namidhi örre yüüdü? Aminna agu o'o nadaana örre yüüdü kalama? Angnga no nye'd'de ara angnga ta'dingnge ana ko'do ka Masala kidha in'dili ka uuru ma tahükümü kadu.
 11 Sorne iki,
 "A'a nefe ka 'di, Masala miki, nggeege,
 Ara kadu nye'd'de saga tüürü kede kidha
 a nagonggo'do nye'd'de
 saga tafünügü Masala ko'do."

12 Angnga nye'd'de kungngo ara angnga saga ta'dingnge kidha ma Masala angnga takinni eema yaaja ka tüüni co oono.

13 Aaga fa tasigi ajeene kada nagöre, lakiini aaga aadha ya, aaga fa tanangnga ömö'di öccö ka tamma nja iini ka 'dinggö ka tam'baga.
 14 Nussu a'a namma ka tumma tanno Uugaara Yasu a'da taalo niimö a'da i'i

ya nyoro. Üürü i'i iröönö kada nyoro ya, i'i anyoro ana i'i. ¹⁵ Üürü o'o nanangnga örre yüüdü ka koroo'bo kudumma eema ma taguri, nggeege taalo o'o naneene a tasaasa ka eedi dhorro. Fa taama örre yüüdü kudumma kuri. ¹⁶ Fa tanangnga nümö ya a'diila ya ka eema tiya toroko ya. ¹⁷ Tauugaara ma Masala taalo kama kuri nja tooye ma ngeeli, lakiini kama fiini tiya dhorro ya nja dhodho nja ta'diila ma Koronggore tiya Insili ya. ¹⁸ Ömö'di ya alinggo ada Almasihi nggeege ya ara Masala ta'diila nja iini a kadu tamma kini.

¹⁹ Kada kardha ku'bu ka nümö tiya ara tö'dö a ta'diila ya nja tiya ara tindinaana angnga ku'bu in'dili ya. ²⁰ Fa taga'da linggo na Masala kudumma kuri, eema in'dili a'diila, lakiini atoroko üdü kagu nümö ya ara tanangnga ömö'di öccö ka 'dinggö ka tatoroko. ²¹ A'diila üdü kara tafa tagu uu'da nafa tooye ngeeli nja nümö tiya ara tafaga örre yüüdü keere katümmü tumma ma Masala ana eedi dhorro ya. ²² Afa ka tamma ka Masala tanno üüdü no ma eyi tiya üüdü kidha ma Masala, a'diila nja ömö'di tiya taalo amidhi eema yiini ka kuri ya iji ka'diila ana i'i. ²³ Lakiini ya agu eema kada ri'ba ka oona ya, ara tahükümüdene, üürü i'i aguri kudumma kuri tiya iini taalo ndama

tamma. A nümö ya taalo öö'dö ndama tamma ya, tatoroko.

15

Alinggo nümö ya kadu kasaasa ya

¹ Angnga na kidhö ka tamma no, kadakidhi oona ku'bu nja kadu tanno agi'di, angnga tafa kanangnga eyi tanno ada. ² Kadagüüni eema ya a'diila ya nja kadu na kete kaja no amang kene tümmü tumma ma Masala ta'diila. ³ Kudumma Almasihi taalo agasaasa nümö ma eyi tiya iini, lakiini afa ma sorne ka tiki, "Teelaana ma kadu tanno eele o'o no, ka'dinggö kede ko'do." ⁴ Tumma no köö'dö ka sorne ka dhidha, eege kö'dö ma talaana angnga, amang kaja tagambaanya tidhi oona ku'bu angnga takidhö ka nanggeedi. ⁵ Fa ka Masala ma tidhi oona ku'bu nja takidhö ka nanggeedi, manangnga angnga kafaana ka oona, a tumma ta ungodho afa taneene na Yasu Almasihi. ⁶ Amang kada tafünügü Masala ko'do Pupa yaaja Yasu Almasihi ana eedi ungodho a tumma ta ungodho kada.

⁷ Aaga amma ka taneene kada ungodho afa ma Almasihi ka tamma kada, amang kada tö'dö a tidhindhi a Masala. ⁸ Ara a'a tiki aaga a'da Yasu Almasihi alinggo ada Yahüüdü amang kini tala a kadu a'da tumma

na Masala ka timin'da, a tumma noono ka tageema nja kafaafa no aco ööye miini. ⁹ Yungngo a kajeene kara tafünügü Masala ko'do ka 'bangnga meene, afa ma sorne ka takiki a'da,

"Ara a'a tadirina eema a kajeene ma o'o,
nara tüwe tüüsü na afünügü eere yüüdü ko'do."

¹⁰ A sorne tiki afe'de,

"Aaga dhodho aaga no kajeene no nja kadu tanno Masala."

¹¹ Afe'de,

"Aaga üwe ata tüüsü a Masala aaga no kajeene no nye'd'de
a kadu nye'd'de kungngo tindhigi oogo ko'do."

¹² Asaiya tiki,

"Bereere ya Yessi ara tö'dö a tauugaara ma kajeene i'i yungngo a kajeene kara tindhigi i'i."

¹³ Fa ka Masala ma tadigi dhodho nja ta'diila küdü ka oona, amang küdü tadigi a tindhigi ma türü tanno Koronggore tiya Insili ya.

Linggo na Bölis nja kajeene

¹⁴ A'a ka eyi tiya eede nagöre eede, namma a'a nussu a'da kadigine aaga, aaga ta'diila aaga tussu eema dhabbu aaga tas-sumunaana ka tala ajeene dhadha. ¹⁵ Lakiini a'a

nakuru rüsü dhorro nada-rigiri ada aaga ligeema könö aaga amang kada tussu iini, ka türü tanno Masala ka anangnga a'a no.

¹⁶ Amang kede talinggo ada Yasu Almasihi ka üüdü ma kajeene nadünnü tumma na Masala kada ta'boge amang ka Masala tamma ka tirri tanno kajeene ka tinsili a Koronggore tiya Insili ya. ¹⁷ Nabbü a'a 'daniisö

kudumma eede ka talinggo ada Yasu Almasihi ana eere ma Masala. ¹⁸ Taalo a'a nara takuru rüsü ma teema tumma ma nüümö, illi nüümö ya Almasihi ka tanangnga a'a ka tagüünü, meede ka talaana kajeene ka tamma ka Masala, a tumma ma nüünö nja linggo. ¹⁹ A türü

ma linggo keefe nja türü ma nüisö tanno Masala nja türü ma Koronggore tiya Insili ya ndama Örsaliim nja na'buugu tanno kete kono no kara co Alirikon, nageema a'a tumma na İnjüli ma Almasihi nye'd'de.

²⁰ Tasaasa ma eede tiya eede 'bucca a'da neema tumma ma İnjüli ka na'buugu tanno Almasihi katitaalo ussudene kide no, i'di a'a tarü'bünü ka kadese tanno ömö'di könö. ²¹ Lakiini afa ma Sorne ka tiki,

"Kadu na ömö'di ka titaalo agadünügü tumma miini co eene no kara sa kijöögö,

a kadu no taalo kaföönyö tumma

miini no kara saga tussu.”
 22 I'i yungngo afaga a'a keere 'bucca kungngo köö'dö kada kannu.

Bölis asaasa co Rööma

23 A 'bitingngö taalo fiini ma linggo kede ka naanya tanno afe'de, nasaasa a'a tö'dö tassa kada kannu a nagürüünü kadhabbu, 24 kede kara co Aspaniya ya ara a'a tadigaala kada kannu, kudumma eede ka asaasa tassa kada, amang kada tamünügü a'a ko'do ma co kannu kede kara tagünü nja aaga idhilli.

25 A'a 'bitingngö ara a'a co Örsaliim ma co talinggo ada a kadu ma kaniisa kide. 26 Kudumma kadu ma Makadoniya nja Akaiya kadüüni ta'diila, kakonsaana gürüüsü koonu ma tunggu co kadu ma kaniisa ka Örsaliim no, eema katitaalo kene no. 27 Eege kagüüni ta'diila nggeege, a'diila nja eene, kudumma kajeene ka'duga baraka ma İnjiili ka Yahüüdü, nggeege fa ka kajeene kamana eema ma tefe ka 'di tiya eene kene kara tasaasa. 28 Kede ka ndatiimö linggo ya, nanangnga eema ya miini ya eene ya, nassa adigaala kada kannu ma tra co Aspaniya. 29 Nussu a'a a'da kede kara tala aaga kannu ya, ara a'a tö'dö ka tigi ana baraka ma tumma tanno Almasiihi.

30 Nikiri a'a ka tiki aaga nagöre eede ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasiihi nja tasaasa ma

Koronggore aaga fara ka Masala nja a'a kudumma a'a, 31 Afara ka Masala kudumma ma a'a, amang kede toolonadene ka iisine ma kadu tanno anu ka tumma ma Masala ka Yahüüdiya no, afara ka Masala amang ka kadu ma kaniisa ka Örsaliim kamma ka linggo tanno eede. 32 Nggeege üürü tasaasa ma eedi tiya Masala ya, ara a'a tö'dö kada kannu a dhodho angnga in'dili ta 'deema. 33 A Masala ma ta'diila taneene nja aaga nye'd'de kungngo. Amiin.

16

Bölis ööjülü kateefe miini

1 A'a nageema tumma ma inye ma angnga tammo Feebi mo, aka ma linggo ma kaniisa ma Kankariya. 2 Aaga tamma kono ana eere ma Uugaara Yasu afa ma nagöre tanno aja no ma kaniisa no kungngo, aaga anangnga eema yoono ka tasaasa kada ya oono, kudumma oono ka takinyi kadu kadhabbu nja a'a afe'de.

3 Aaga ööjülü Akilla nja Berskilla eege na linggo linggo ma Yasu Almasiihi nja a'a no. 4 Kadu no ümmünü nanggeyi neene ka inde kudumma a'a, taalo a'a unggodho a'a nanangnga ta'diila eene, lakiini nakaniisa ma kajeene na amma ka Masala no nye'd'de afe'de kungngo. 5 Aaga ööjülü kaniisa meene ka 'di mo.

Aaga ööjülü tata'diila yeede Abintus, i'i ya ömö'di ya amma ka Almasihi ka Asiya ka dhidha.

⁶ Aaga ööjülü Maryom magadhügürü dhabbu kudumma angnga mo.

⁷ Aaga ööjülü Antrunikos nja Yunias ya siliga ma a'a ya, na ussudene ka kadafiini ka söödö no, na illi ka töö'dö ka Almasihi kede kidha no.

⁸ Aaga ööjülü Amblyatos teefe ma a'a ka linggo ma Masala ya.

⁹ Aaga ööjülü Orbanus ya linggo nja angnga ka Almasihi ya.

Aaga ööjülü Istakis ya teefe ma a'a ya.

¹⁰ Aaga ööjülü Ablus ya kardha ku'bu ka linggo ma Almasihi ya.

Aaga ööjülü kadu ma 'di tiya Artibolis.

¹¹ Aaga ööjülü Herotion ya siliga ma a'a ya.

Aaga ööjülü kadu ma 'di tiya Narikisios na amma ka Masala no.

¹² Aaga ööjülü Trifina nja Trifosa na dhügürü ka linggo ma Masala no.

Aaga ööjülü Bersis ma 'diila mo, madhügürü dhabbu ka linggo ma Masala.

¹³ Aaga ööjülü Rūfas ya Masala ka tagesse i'i ma linggo tanno ya nja niimö tammo iini a'da ma niimö kede afe'de.

¹⁴ Aaga ööjülü Asinkeritos nja Fligon nja Hürmüs nja Bitrubas nja Hermas nja

nagöre tanno aja na aneene nja eene no.

¹⁵ Aaga ööjülü Filolokos nja Juliya nja Nerios nja inye, nja Olimbas nja kadu ma kaniisa tanno eene.

¹⁶ Aaga tööjülü tööjülü na 'diila no, nakaniisa na Almasihi kööjülü aaga nye'd'de kungngo.

¹⁷ Nagöre eede, ara a'a tadirina tumma aaga dhorro, aaga adinö ko'do ma kadu tanno aga'da taneene kaparsaana kadu ku'bu no, a tumma kambanjaana ku'bu a talaana tanno ada ka taföonyö kede no, aaga aadha eene ka oona.

¹⁸ Kadu afa ma tanno miini no taalo kalinggo ada Almasihi Uugaara yaaja, kuri yungngo eene kasaasa sugi a tumma tanno a'diila kati'd'di no, kiisini kadu.

¹⁹ Taalo ömö'di ma titaalo ussu tiicolo ka nanggeedi naada ka Masala, i'i yungngo eede ka tadhodho ana aaga, lakiini a'a nasaasa a'da aaga ta'dara ma eema tiya a'diila ya, aaga tagu'b'ba ka eema tiya toroko ya ku'bu.

²⁰ A Masala ma'diila mara tanangnga aaga kasiraana ka Ebliisi ana uune, fa ka türü tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi kaneene nja aaga, Amiin.

²¹ Timosaws ya alinggo nja a'a ya ööjülü aaga, agasiliga ma a'a no, Lokios nja Yason nja Sosibatros kööjülü aaga.

²² A'a na Tertios narigiri waraga ya, a'a nööjülü aaga ana eere ma Masala.

²³ A Kayos ööjülü aaga, ya üüni tatafala ana a'a nja kadu ma kaniisa in'dili ya.

Arastus ööjülü aaga ya ümmü gürüüsü ma anya afa kide ya, örre ma angnga Kawartis ööjülü aaga. ²⁴ Türü na uugaara tiya aja Yasu Almasiihi kaneene nja aaga in'dili kungngo, Amiin.

²⁵ Kada kafünügü Masala ko'do, mana türü ma tanangnga aaga katidhi oona ku'bu ka tumma tanno oono neede ka tadünnü nümmüneene ana eere ma Yasu Almasiihi ma tumma tanno nussudene 'bitingngö no kaküdhü jiddi ma 'billi no. ²⁶ Lakiini kadele oona 'bitingngö ya nagane'bi ka tarigiri a kadu nye'd'de tussu i'i, afa Masala ka takiki ma 'billi amang kene taföönyö kamma. ²⁷ Angnga tafünügü Masala mo ussu eema ma unggodho oogo mo, ana Yasu Almasiihi ta'billi. Amiin.

Waraga ya Bölis ma co Kürünsüs ya Dhidha ya Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya arigiri ada waraga ya a kadu ma kaniisa ka Kürünsüs anya ma dhabbu ka Yunan mo. Bölis agadünügü eema kadu ka Kürünsüs ana ürüünü ungodho a dhüdhü miini kadu tamma ka Yasu kadhabbu (Tafiini 18). Lakinini ka Bölis kanda ungeene ka Kürünsüs a tagoroo'bo tabbü 'dala ka kadu ma kaniisa ka teene kannu, ikiri ka rigiri waraga ya ma kakki'di tumma no ku'bu.

Ka waraga tiya Bölis, ageema iki a'da atoroko ka kadu ma kaniisa kasümünaana oona ku'bu, aya ta'digineene nja tööje (1 Kürünsüs 1—4). Eelanaga kadu könö kudumma eene ka talinggo eema ya toroko ya afa kadu na taalo kussu Masala no (1 Kürünsüs 5—6). I'i alaana eege ka taneene ma kadu ma kaniisa kaneene nja iya tanno eene nya, nyuri nja kadu ma 'di tiya iini (1 Kürünsüs 7). Please translate this into Katcha: He gives them advice about living as Christians among people who worship other gods (1 Kürünsüs 8—10). Eema nja eene amang kene tümümü Masala kene kara kene temmi ka 'buugu ungodho. Eema nja eene

ma Koronggore ya Insili ya ka amana eema angnga, angnga taganeene afa kadu ma kaniisa. (1 Kürünsüs 10.14). Afada adirina tumma eene kudumma Almasihi afiki'do ka inde, ussu a'da Masala mara tanangnga aaga kafe ka 'di afe'de (1 Kürünsüs 15).

Tafara ka Masala nja tamana ta'diila

¹ A'a na Bölis, ya ana eere a'da tafiini ya Yasu Almasihi a tamma ma eedi tiya Masala, a'a narigiri waraga ya nja örre tiya aja Sustanis. ² Nunggu co kadu tanno amma ka Masala no ka anya ma Kürünsüs, na Masala ka anangnga eege ka tinsili ana eere tiya Yasu Almasihi madagümmünü eege kada kadu tanno insili no nja kadu tanno oono ka tümünü eege ka na'buugu 'do ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, Uugaara yeene nja angnga. ³ A türü nja ta'diila tanno Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga.

Tamana ta'diila

⁴ A'a namana ta'diila a Masala turi kudumma a türü tanno oono ka anangnga aaga ana Yasu Almasihi no. ⁵ Aaga tana türü miini ma eema nye'd'de, ka tussu ma eema nja tumma. ⁶ Afa ma tumma tanno Yasu ka tütü kada ka nanggeedi. ⁷ Kudumma ada taalo aaga kütü ka teene a'da taalo tumma

ma türü tanno Masala kada katindhigi tö'dö na Uugaara Yasu Almasihi. ⁸ I'i yungngo afa kada dhindho amang kada tidhi oona ku'bu ta'billi a nümö ya toroko ya titaalo kada ka oona ka uuru tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ⁹ Masala magümmünü aaga a'da aaga toso ka tugreene nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi Uugaara yaaja, Masala oogo madho ka fiini.

Kadu ma kaniisa kasümünü njaana ku'bu

¹⁰ A'a nasaasa aaga nagöre eede ana eere tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasihi aaga teema tumma ka ungodho aaga tafa tasümünü njaana ku'bu, lakiini aaga ta ungodho aaga nye'd'de kungngo, a tumma naada ta ungodho ka üüdü nja koronggore. ¹¹ Nagöre eede, kadu ma 'di tiya Kalwa tiya ka tadünügü tumma ma aaga a'a, a'da tagoroo'bo kungngo ada ka söödö. ¹² A'a nasaasa tiki a'da ömö'di könö ana kada iki a'da, "A'a nuurna Bölis," aya tiki a'da, "A'a nuurna Apölös," aya tiki, "A'a nuurna Bütrüs," aya tiki, "A'a nuurna Almasi-
ihi." ¹³ Almasihi 'dee asümünü njaana ku'bu? Bölis 'dee kabünnü kadu i'i ka salii'bi ka üüdü ma aaga? Alla kakambeesedene aaga ana eere tiya Bölis? ¹⁴ Nanangnga a'a ta'diila a Masala kudumma eede taalo

a'a nakambeese ömö'di ana kada illi Krisbus nja Kayos. ¹⁵ Taalo ömö'di könö ara tiki a'da aaga kakambeesedene ana eere tiya eede. ¹⁶ (Ii, a'a nakambeese kadu ma 'di tiya Istifanüüs afe'de, na a'a taalo nagüigi tumma eede ka takambeese ömö'di könö afe'de.) ¹⁷ Kudumma Almasihi taalo agürünü a'a ka öö'dö tambeese, lakiini nöö'dö talaana kadu ka tumma ma İnjiili, taalo a tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü i'i'di salii'bi ya Almasihi ta nümö ün'dügüngngö.

Almasihi a türü nja ta'dara ma Masala

¹⁸ Kudumma tumma ma salii'bi ka kadu tanno aama no taa'baga, lakiini angnga tanno oolonadene a türü ma Masala eege kamiini. ¹⁹ Kudumma sorne ka tiki, "Ara a'a taga'da ta'dara na kadu tanno a'dara no, naga'da ta'dara ma kadu tanno ussu eema no."

²⁰ Ömö'di ya a'dara ya iye? Ömö'di ya ussu eema ya iye? Ömö'di ma tindi-naana tumma ma 'bitingngö ya iye? Taalo Masala man-angnga ta'dara ma 'büdhülü kada nagaaga? ²¹ Kara tussu Masala a ta'dara, Masala masaasa kadu koolonadene ka tam'baga ma teema tumma ma İnjiili. ²² Kudumma Yahüüdü kasaasa türü ma tale'bele eema, a kadu ma Yünan tasaasa tussu eema, ²³ lakiini unngo keema tumma ma

Almasihi tiya abünnünja ka salii'bi ya, a tumma ma takara ka Yahüüdü kidha a tam'baga a kadu ma Yünan.

²⁴ Lakiini Yahüüdü nja kadu ma Yünan na Masala ka tagümmünü eege no, Almasihi a türü nja ta'dara tanno Masala. ²⁵ Taa'baga na Masala ka kii'bi ta'dara ma ömö'di, a tagi'di na Masala ka kii'bi türü ma ömö'di.

²⁶ Nagöre eede, aaga kiigi ya ada ka tagümmünüdene ya. Taalo kadu in'dili ana kada kaga'dara a tussu eema ta ömö'di, taalo kadu kadhabbu kagaana türü, taalo kadu kadhabbu kageenedene ndama kadu tanno iifi ka anya. ²⁷ Lakiini Masala magesse eema ya nagaaga ma 'büdhülü ma tamana modolo ka kadu tanno afara ka ta'dara no ka oona, Masala tagesse kadu ma 'büdhülü na ki'di no, ma tamana modolo ka kadu tanno ana türü no ka oona. ²⁸ Masala magesse kadu na midhidene ka 'büdhülü no, nja tanno a kadu kaanu kene no, nja tanno kadu taalo kümmünü eege kada dhorro no, amang kono taga'da eema ya kadu ka tümmöönö kada eema dhorro ya. ²⁹ Amang ka ömö'di tafa ta'diniga oona niini coo'do kidha ma Masala. ³⁰ Kudumma türü noono asa aaga ta kadu tanno Yasu Almasihi, i'i ya tussu eema na Masala a ta'diila a tinsili miini nja toolona. ³¹ Afa ma sorne ma

Masala ka tiki, "Ömö'di ya abbü 'danüüsö ya fa kini abbü 'danüüsö a Uugaara."

2

¹ A kede ka öö'dö kada nagöre eede, taalo a'a nagöö'dö a tumma tanno adhabbu nja tumma ma ta'dara ma temaga tumma ma Masala na küdhü no co aaga. ² Taalo a'a nümmü tumma ma tussu niimö öccö kede ka taganeene nja aaga illi Yasu Almasihi ya abünnünja ka salii'bi ya. ³ Nö'dö a'a kada ka tagi'di nari'ba na'deedene ka oona. ⁴ A tumma neede nja talaana tanno eede taalo ka tumma ma ta'dara nja tumma ta'bunu kadu kide, lakiini a talaala ma türü tanno Koronggore. ⁵ Amang kada tamma ka Masala tanno ada taalo tumma ma ta'dara ma tadü'd'dü, lakiini a türü ma Masala.

Ta'dara na Masala

⁶ Ungngo 'do keema ungngo tumma ma ta'dara ka kadu tanno ussu eema no ka söödö, lakiini taalo ta'dara ma ürüünü tiya ma naguugaara ma ürüünü tiya ara titaalo ya. ⁷ Lakiini ungngo keema ta'dara na Masala na küdhü no, ta'dara na kaküdhü tafinni ma 'billi na Masala ka takindinaana ku'bu ma 'billi ma türü tanno aja. ⁸ Taalo naguugaara ma nagürüünü tiya kussu, kene ka tussu taalo kara takabünnü Uugaara ya idhindhi ya ka salii'bi.

9 Lakiini afa ma sorne ka tiki,

“Nüümö ya ööye ka titaalo ijöögö

a neeso taalo kaföönyö ya, taalo eedi ma tussu

a tadü'd'dü taalo ussu Masala makindinaana ka kadu tanno kasaasa oogo no ku'bu.”

10 Lakiini Masala mala angnga a Koronggore tiya oono, kudumma a Koronggore awwa eema nye'd'de kadara co eedi tiya Masala.

11 Mada i'i ya ussu eedi ya tadü'd'dü nggeege, illi koronggore ya tadü'd'dü.

Taalo ömö'di öccö ma tussu eedi ya Masala illi Koronggore ya Masala.

12 Taalo angnga ka'duga koronggore ma 'büd'hülü tiya, lakiini ka'duga angnga Koronggore ya Masala ka kürünü i'i ya, amang kaja tussu eema ya Masala ka anangnga angnga ya a'da taalo faana kide.

13 Ungngo taalo keema tumma ma talaana ma ta'dara ma kadü'd'dü, lakiini tumma ma talaana na Koronggore tiya Insili ya, ungnö tadünnü tumma ma timin'da ma Koronggore ka tumma ma koronggore.

14 Ömö'di ya taalo ana koronggore ya, taalo atamma ka tumma tanno Koronggore ma Masala, kudumma iini ka tümmöönö kada taa'baga, taalo ara tambaanya tussu eege, kudumma eene kada tumma tanno koronggore.

15 Lakiini ömö'di ma koronggore ka oona ya, i'i yungngo a tümmü kadu ka eema nye'd'de, lakiini i'i ka eyi tiya iini taalo ömö'di ma tümmü i'i.

16 Sorne iki, “Mada i'i yungngo ussu üüdü ya Uugaara ma talaana i'i?”

Lakiini tümmü üüdü na Almasiihi kungngo aja.

3

Kadu ma linggo na Masala

1 Lakiini nagöre eede, taalo a'a nara tambaanya teema nja aaga kada kadu ma nagoronggore, lakiini kada tadü'd'dü nja laala tiya idhiidhi ya ka Almasiihi.

2 Namana a'a siiga aaga taalo kuri ya kidhö ya, kudumma ada taalo kakam'baanya kuri miini, a 'bitingngö taalo aaga kam'baanya.

3 Kaleefe aaga ta kadu ma 'büd'hülü, aaga takirimi nja tanu oona ka oona nja tasümünü njaana ku'bu tanno kadu ka söödö, taalo aaga ka kadu ma 'büd'hülü? Aaga taalo kaneene taneene ma kadü'd'dü?

4 Ka ömö'di töccö ana kada ka tiki a'da, “A'a tuurna Bölis,” aya tiki, “A'a tuurna Apölös,” taalo aaga ka kadu ün'dügüngngö?

5 Mada i'i yungngo Apölös? A mada i'i yungngo a Bölis? Kadu ma linggo no nangnga aaga ka tümmü tumma ma Masala eege kamiini afa ma Uugaara

ka tasümünaana linggo eene ku'bu. ⁶ A'a nakodho oogo, Apölös tagünü 'biidi kide, lakiini Masala oogo mungngo minggiraana.

⁷ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü 'biidi kide ya taalo a niimö, Masala oogo minggiraana. ⁸ Ömö'di ya akodho oogo ya nja tiya agünü 'biidi kide ya ka ungodho, lakiini eege kama faana ma dhügürü tiya eene.

⁹ Ungngo kosso ka linggo nja Masala, aaga ka siga tanno Masala nja tarü'böönö tanno oono.

¹⁰ Afa ma türü tanna Masala ka anangnga no kungngo nagesse a'a kadese ku'bu kada, tatürü'böönö ya ussu ka arü'böönö ya, ömö'di öccö tarü'bünü kide afe'de, lakiini fa ka ömö'di könö iiröönö ara tarü'böönö nya? ¹¹ Taalo ömö'di

ma tambaanya tanangnga kadese ku'bu illi ömö'di ya illi ka anangnga ku'bu ya illi Yasu Almasihi. ¹² Lakiini üürü ömö'di ara tarü'bünü ka kadese tanno ana dahaba nja fudda nja nduguri nja kee'di nja ooyo nja kaforo.

¹³ Ara linggo niini saga tussu adene, kudumma uuru kara sa köö'dö ana eege ka töyeene kara sa köö'dö ana issi, issi saga tüiri ta'diila ma linggo tanno ömö'di.

¹⁴ Üürü tarü'böönö niini ka talinggo no kütü ya, i'i ara ta'duga talingnge niini. ¹⁵ A ömö'di ya linggo tanno iini ka talinggo no ka tafinne, taalo ara taluna faana yiini,

lakiini i'i ara tolonadene afa miini ka tigaala ka issi kungngo.

¹⁶ Aaga ka eyi tiya ada taalo kussu a'da aaga ka la ma Masala, a Koronggore ya Masala ungnogo ada ka oona? ¹⁷ Ömö'di ya aga'da la ma Masala ya, ara Masala taga'da i'i, kudumma la ma Masala ka tinsili, aaga ka eyi tiya ada la ma Masala aaga kungngo ka la ma Masala tiya miini ya.

¹⁸ Aaga fa tüsini nanggeyi naada. Ömö'di öccö kara tümümü eyi yiini ka ta'dara ka 'büdhülü tiya, fa kini a'baga amang kini ta'dara.

¹⁹ Kudumma ta'dara ma 'büdhülü tiya a taa'baga a Masala, kudumma sorne ka tiki,

“Masala mümmü kadu na 'dara no ana ünggü tammo eene.”

²⁰ Iki sorne afe'de, “Uugaara ussu nanggeedi na kadu tanno 'dara no,

ka tumma ün'dügüngngö.”

²¹ Ömö'di tafa tabbü 'daniisö ana ömö'di, kudumma eema nye'd'de ata yaada. ²² Bölis üürü Apölös üürü Bütrüs üürü 'büdhülü üürü tefe ka 'di üürü inde nja iini ka tema ma 'bitingngö nja tiya ungunu tö'dö ya, eema ya nye'd'de yaada, ²³ lakiini aaga ka kadu tanno Almasi-
ihi, Almasihi i'i ya Masala.

4

Kadafüni na Almasihi

1 Fa ka kadu kümmü angnga kada kadu ma linggo tanno Almasihi, ungnungungo kümmü tumma na Masala na dhorro na küdhü no ungnungo tafa kide. 2 Nüimö ya asaasadene ka kadu tanno ümmü tumma na Almasihi dhorro a'da kaduna ömö'di ya afa ka eema dhorro ya. 3 Taalo agu'du a'a ka oona 'do a'da aaga kara tümmü a'a, üürü kadu ma 'büdhülü könö kara tümmü a'a, dhorro taalo a'a nara tümmü eyi yeede. 4 Taalo eedi yeede a'doore ma nüimö, lakiini taalo a'a nara tiki a'da ninsili a'a, kudumma Uugaara oogo mungngo mara tümmü a'a. 5 Nggeege aaga fa tapügu tumma ka ömö'di ka oona a'da küfürü uuru miini tö'dö, aaga öödhi ara Uugaara ka öö'dö. Ara sa köö'dö a nüimö tiya küdhü ka 'buugu tiya lüllü ya öö'dö iini ka töyeene adhere tumma ma nanggeedi tanno kadu ko'do. Ka uuru tanno miini no ara ömö'di saga a'duga tafünügünja ko'do niini ndama Masala.

6 Nagöre eede, nanangnga a'a eyi yeede ka linggo tanno, a'a nja Apölös kudumma aaga, amang kada tussu teema tumma miini, "Aaga fa takiki iye co ku'b'ba aaga tadheedhe ka tumma tanno ka sorne no ko'do." Ömö'di könö tafa tabbü 'danüisö ana ömö'di könö, ara aaga kafa ka könö. 7 Mada i'i yungngo anangnga o'o ka tambanjaana ku'bu nja kadu? Taalo Masala oogo

mungngo manangnga eema ya o'o nye'd'de? Aminna agu o'o nabbü 'danüisö afa taalo o'o na'duga adha?

8 Asa aaga tüüsü, aaga tana eema, asa aaga ta naguugaara, aaga tafa kidi, kasaasa ungnungo a'da aaga ta naguugaara dhorro amang kidi toso ka tauugaara nja aaga. 9 Niji a'a a'da Masala manangnga ungnungo kada kadafiini tanno ka kadu keere afa maaja ka tümmününja ka inde 'büini kungngo, kudumma iidi ka tümmünü eyi yüidi ka kadu ma modolo ku'bu nja kadhangga nja kadu. 10 Kanagaaga ungnungo ka üüdü ma Almasihi, aaga ta'dara ka Almasihi, ungnungo tagi'di aaga tana türü. Kadu kindhigi aaga ko'do, kadaana ungnungo kalama. 11 Ta'bitingngö alefe iire tagu ungnungo nja tenege, en'di titaalo kidi ka oona, ungnungo tabbü adene, a nöö'di titaalo kidi ma tanna kide. 12 Ungnungo tadhügürü a linggo ana iisine tanno iidi. A kadu talinggo ungnungo, ungnungo tanangnga baraka eene, illi ungnungo kütü ka tambanya a tidhi oona ku'bu. 13 Kamidhi ungnungo illi ungnungo ka ki'döönö, ungnungo tafeene nja kadu tanno nyoro ka 'büdhülü, a kadu ma 'büdhülü tanu kidi.

14 Taalo a'a narigiri tumma no a'da nangnga modolo kagu aaga, lakiini a'a nalaana aaga kada laala tiya eede ka asaasa eege ya.

15 Üürü katalaana kungngo ada kö'dö na alif kada'baaga ka Almasihi, taalo kupupa naada kadhabbu ka Almasi-
 ihi Yasu, a tumma ma İnjiili tanno eede kö'dö iini aaga no. 16 I'i yungngo eede ka
 asaasa a'da aaga takinya a'a. 17 Tumma no eege kungngo eede ka kürünü
 Timosaws, kada 'bii'bala tiya eede ka asaasa i'i dhorro ya kidha ma Uugaara.
 I'i yungngo ara tadirina linggo neede nja taneene tanno eede aaga ka
 Almasihi, afa ma tiya eede ka talaana kadu ka nakani-isa ka na'buugu
 koonaye'd'de kungngo. 18 Kadu könö ana kada ka'diniga oona coo'do,
 kudumma eene kiki kide a'da taalo a'a nara tö'dö kada. 19 Lakiini
 ara a'a tö'dö kada kannareere ka Uugaara ka niisö, ara a'a tö'dö
 tussu niimö ya nagaaga tanno 'dinigi oona coo'do kadeema no,
 lakiini nasaasa a'a tussu türü neene. 20 Lakiini tauugaara na Masala
 taalo a tumma lakiini a türü. 21 Öjö i'i yungngo ada kasaasa? Nöö'dö
 kada a tama'daka alla a koronggore ma tasaasa nja ta'diila?

5

Temelö

1 Tumma ka nyala ku'bu 'do a'da temelö kungngo ada ka söödö,
 temelö afa ma tanno kitaalo ka kadu na taalo kussu Masala no,
 ömö'di könö afüngngö nja aka tammo pupa tiya iini. 2 Aaga
 tütü kabbü na'dugiisine aaga ta'diniga

oona coo'do! Taalo a'diila ada kara tafara amang kada tasoro
 ömö'di ya alinggo eema afa ma tiya kada ka söödö? 3 Salla a'a
 saga titaalo a tuu'da, lakiini a'a nungngo ada ka söödö a koronggore
 nagümmü a'a ömö'di ya kalinggo tumma no afa a'a nungngo kada ka
 söödö. 4 Kada kara temmi, a'a tanna kada ka söödö a koronggore
 ana eere tiya Uugaara Yasu a'a taneene nja aaga a koronggore
 nja türü tanno Uugaara tiya aja Yasu kungngo aja. 5 Aaga ümmünü
 ömö'di ya a Ebliisi, amang ka tuu'da tanno iini taama, a koronggore
 yiini tolonadene ka uuru tanno Uugaara. 6 Tabbü na'dugiisine
 naada taalo ka'diila, taalo aaga kussu a'da 'bandigiidi ara tanangnga
 elö ka tüüfü nye'd'de kungngo? 7 Aaga dhifigi tigüidi ma illi mo
 co, amang kada ta kadu tanno issi nja tanno insili no a'da taalo
 tigüidi kide, afa ma aaga 'bitingngö. Kudumma Almasihi i'i ya
 dhünggü ma Taanyara ma Tada'da, agatendhe ka üüdü ma angnga.
 8 Kada afa ka taanyara, lakiini taalo a tigüidi tanno illi mo,
 ma toroko nja tam'baga, lakiini a tefe ka 'di tammo issi no,
 ya a'diila nja timin'da.

9 Narigiri ada a'a aaga ka waraga tiya eede, a'da aaga tafa
 taneene nja kadu tanno atemelö no. 10 Taalo a'a niki a'da kadu ma

'büdhlü tiya na katemelö no allogo no, kanyoro, kanyoro, alla kümmü eema ma namasala. Üürü nggeege ara aaga tagöö'dö kürö ndama kadu ma 'büdhlü. ¹¹ Lakiini 'bitingngö a'a narigiri waraga aaga a'da aaga tafa taneene nja ömö'di tiya iki a'da i'i ya örre, assa ka füngngö ana iiya alinggo eema ya toroko ya nja tiya ümmü eema ma namasala ya nja teelaana ma kadu nja take ka ngeeli nja tiya anyooro ya, ömö'di afa ma tiya miini ya aaga fa temmi nja iini ma tagu eema.

¹² Taalo a'a nama tümmü kadu na taalo kama kaniisa no? Taalo aaga kungngo kara tümmü kadu na ka teene miini no? ¹³ Kudumma kadu tanno kürö miini no, ara Masala tümmü eege, "Aaga asoro ömö'di ya toroko ya kada ka söödö."

6

Tasigi kadu ma kaniisa

¹ Üürü niimö ungnö ömö'di tökönö ana kada nja tööje ara tana rüsü ma co tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kussu Masala no nya, lakiini i'i adha ya ara co tasigi kidha ma kadu tanno insili no? ² Taalo aaga kussu a'da kadu na insili no eege kungngo kara tümmü kadu ma 'büdhlü? A kada kara tümmü kadu ma 'büdhlü 'dee, taalo aaga kara tambaanya tümmü niimö ya dhilli ya? ³ Taalo aaga kussu a'da ara angnga

tahükümü kadhangga? Üürü ara angnga tahükümü kadhangga dee, ara angnga tagambaanya ma tahükümü eema ma 'büdhlü tiya.

⁴ Üürü tumma kungngo ada ka söödö ma eema afa ma tiya, aaga emmi nja kadu ma kaniisa salla na kadu ka titaalo kümmü eege ka ta'dara no ka kaniisa no. ⁵ A'a nadirina tumma no aaga amang ka modolo tagu aaga. Taalo ömö'di ya 'dara ya ka tambaanya tindinaana tumma ka kadu ku'bu kada nagöre? ⁶ Lakiini agala ömö'di ka 'duga örre yiini aco tasigi i'i kidha ma kadu tanno taalo kamma ka Masala no.

⁷ Tumma dhorro aaga tasigi ajeene ka nanggeyi tanno ada, afeene afa aaga ka ki'di 'do taalo a'diila ada katidhi oona ku'bu ka tüüninja ku'bu. A'diila ada kara tamma kada nyoorodene? ⁸ Lakiini aaga ka eyi tiya ada kagala aaga ka tüünü ada kadu naada ku'bu, aaga tanyooro nagöre naada.

⁹ Taalo aaga kussu a'da kadu na üünü ada aaga ku'bu no taalo kara takarna ka tauugaara ma Masala? Aaga fa tiisini nanggeyi naada, alla ka temelö nja kadu tanno ümmü masala ma 'büdhlü no nja kadu tanno oroko no nja nagiide tanno temelö no, nja nageldo, ¹⁰ alla kanyooro no nja tanno allogo no nja tanno ake ka ngeeli no nja tanno eela kadu no nja tanno arumuru

eema ka kadu no, taalo kara co ka tauugaara tanno Masala. ¹¹ Kadu könö ana kada kütü kafeene nggeege, lakiini aaga katanggala, aaga tinsili eema ya titaalo ada ka oona ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi, a Koronggore ma Masala tammo aja.

Temelö na toroko no

¹² "Eema nye'd'de a'diila nja a'a," lakiini taalo eema nye'd'de adho ka fiini. "Eema nye'd'de a'diila ana a'a," lakiini taalo a'a nara tafa ka niimö üüni tadasaga ana a'a. ¹³ "Kuri ama eedi, eedi ama kuri," lakiini Masala oogo mungngo mara taga'da eege in'diili kudumma tuu'da taalo kama ma eema ya toroko ya, lakiini eege ama Uugaara, Uugaara ama tuu'da. ¹⁴ A Masala oogo mungngo manangnga Uugaara ka fiki'dö ka inde, mara tanangnga angnga ka fiki'dö tekere a türü tanno oono. ¹⁵ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada ka ungodho nja Almasihi? 'Bitingngö 'dee ara a'a ta'duga tuu'da na Almasihi nanangnga ka aka tammo temelö mo? Taalo ata'diila! ¹⁶ Alla taalo aaga kussu a'da ömö'di ya atarefe nja madatemelö ya, a tuu'da neene ta ungodho? Sorne iki, "A kadu tanno eera no, ara tuu'da neene ta ungodho." ¹⁷ A ömö'di ya ara tamma'da ka Uugaara ya, a koronggore yiini ta ungodho nja tiya iini.

¹⁸ Aaga arünö ka temelö na toroko no koono. Kudumma tatoroko tanno ömö'di ka talinggo no, kungngo kürö ma tuu'da, lakiini ömö'di ya afüngngö nja aka a nyooro ya i'i agüüni ada tatoroko ka tuu'da tanno iini. ¹⁹ Taalo aaga kussu a'da tuu'da naada eege ka la ma Koronggore tiya Insili ya anna kada ka oona, yaada ka'duga ka Masala? A tuu'da naada no taalo ka ma eyi tiya ada ungodho aaga. ²⁰ Oogo mungngo mana aaga mafaana, aaga indhigi Masala ko'do ka tuu'da tanno ada.

7

Tarna

¹ A tumma nüüdü ka tunggu waraga a'a miini no, a'diila a ömö'di afa tarna. ² Lakiini kudumma füngngö kadhoonyo ün'dügüngngö, fa ka ömö'di arna aka miini, aka tarna nyori yoono. ³ A nyori tamana eema aka tammo iini yoono ka asaasa ya, aka tamana eema ya nyori ka asaasa ya iini. ⁴ Tuu'da na aka na nyori eege kamiini, a nyori tekere tuu'da niini na aka tammo iini. ⁵ Ömö'di tafa ta'dükü tuu'da niini a tööje illi ada kara timi'di tumma ma uuru töccö, amang kada töödhä ka teema nja Masala aaga sa ka tapadaga ka taneene ma tanyori afe'de kudumma Ebliisi ara tanggaaga tiisini aaga kudumma ada ka

titaalo kümmü nanggeyi naada ma tidhi oona ku'bu. ⁶ A'a nadirina tumma no aaga, lakiini taalo a'a na'buna aaga kide, lakiini ka teemaana kide. ⁷ Nasaasa a'a kadu nye'd'de a'da ka tafeene afa a'a, lakiini Masala masümünaana eema ka kadu ku'bu kambanjanjaana ku'bu, ömö'di könö tafiigi kungngo aya tafiigi kungngo.

⁸ A'a niki a kadu tanno taalo karna no nja iiya ma nagüüme, a'diila nggeege eene kara tütü afa ma a'a kungngo. ⁹ Lakiini üürü eege taalo kambaanya tummü nanggeyi neene ya, fa kene karna kudumma tarna ka'diila ka tagii'bi tagu'du ajeene atemelö.

¹⁰ A kadu na arna no ara a'a tiki eene, taalo ndama a'a lakiini Uugaara miki a'da, aka tafa tadheene nja nyori tiya oono. ¹¹ Üürü madheene nja iini, mütü mafa tarnadene üürü masaasa mapadaga ka nyori tiya oono. A nyori tafa tadheene nja aka tammo iini.

¹² A türeene ma kadu, ara a'a tiki eene, a'a taalo na Uugaara, üürü örre ma angnga ana aka, aka taalo mümmü tumma ma kaniisa, masa ka asaasa taneene nja iini, afa tapa kono. ¹³ Üürü aka ma kaniisa mana nyori taalo ümmü tumma ma kaniisa, assa ka asaasa taneene nja oono mafa tadheene nja iini. ¹⁴ Nyori ya taalo amma ka kaniisa ya, insili ka aka tammo iini, aka mitaalo mamma ka kaniisa

mo, minsili ka nyori tiya oono, üürü taalo nggeege a laala yeene tanyoro a'da kinsili. ¹⁵ Üürü ömö'di ya taalo amma ka kaniisa assa asaasa tadheene nja tööje ya, fa kini adheene ka tumma örre nja inye taalo nüümö ma timi'di eege ka oona, lakiini Masala oogo mungngo magümmünü aaga a'da aaga taneene a ta'diila. ¹⁶ Nussu o'o nya a'da ara o'o na aka tammo amma ka Masala mo a'da ara o'o toolona nyori yüüdü? Ömö'di ya amma ka Masala nussu o'o nya a'da ara o'o toolona aka müüdü mitaalo mamma ka Masala mo?

¹⁷ Nggeege fa ka ömö'di aneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no, tumma no eege kungngo eede ka talaana kadu iini ka nakaniisa nye'd'de kungngo. ¹⁸ Ömö'di ya Masala ka tagümmünü i'i a'da atendhe ya afa tatendhe afe'de. Ömö'di ya taalo aga tendhe a'da magümmünü Masala i'i ya, afa tatendhe. ¹⁹ Tatendhe taalo ka nüümö, a titaalo ka tendhe taalo ka nüümö. Tummü tumma na Masala eege kungngo kasaasadene. ²⁰ Fa ka ömö'di ütü ka taneene taneene na Masala ka tagümmünü i'i iini no. ²¹ Üürü naga tasaga o'o ka uuru tanno üdü ka tagümmünüdene no fa tadinigöögö miini lakiini üürü o'o niji fiini ma tahürra a linggo iini. ²² Kudumma ömö'di tiya Uugaara ka tatümmünü i'i a'da a tasaga

i'i ya hurra kidha ma Uugaara, afe'de nja ömö'di tiya Almasihi ka tagümmünü i'i ya hurra, i'i ya tatasaga tiya Almasihi. ²³ Masala mana aaga manangnga faana miini ku'bu, aaga tafa ta kasaga ma kadu. ²⁴ Nagöre eede, aaga fa ka ömö'di ütū ka taneene tanno iini afa ma tiya Masala ka tagümmünü i'i ya kungngo.

Kadu na iya ka titaalo kene nja iya ma nagüüme

²⁵ Lakiini tumma ma laala tiya lömü ya taalo karna no taalo kö'dönja a'a ndama Uugaara meene, lakiini ara a'a tadiri tumma kada ömö'di ya 'bangnga ma Uugaara ka tamma kini ana eedi ya dhorro ya. ²⁶ A'a niki a'da ka tatoroko ma 'buugu tiya 'bitingngö ya, ara ta'diila ka ömö'di kara tütü kungngo. ²⁷ Üürü narna o'o aka fa tawwa fiini ma tadheene nja oono. Üürü taalo o'o narna aka ya, fa tarna aka. ²⁸ Üürü narna o'o taalo o'o natoroko, üürü tölömü marnadene taalo matatoroko, lakiini kadu na arna no kara taluna dhügürü ka 'büdihülü tiya, i'i yungngo eede ka titaalo nasaasa a'da takete kide.

²⁹ Nagöre eede, a'a niki aaga a'da, 'buugu 'bitingngö anda kete. A kadu tanno ana iya no, kafeene afa ma iya ka titaalo kene kungngo.

³⁰ A kadu na fara no tafeene afa taalo kafara, a kadu na dhodho no, a kadu na ana eema no kafeene afa ma eema ka titaalo kene.

³¹ A kadu na linggo eema ka

'büdihülü tiya, kafeene afa taalo kalinggo, kudumma 'büdihülü tiya ara titaalo.

³² Taalo a'a nasaasa aaga ka tinigöögö. Ömö'di ya taalo arna no ana iye ka linggo ma Uugaara, amang ka Uugaara tamma kene ana eedi dhorro. ³³ Ömö'di ya arna ya atinigöögö ma eema ma 'büdihülü, amang kini tanangnga aka miini ka'diila nja iini.

³⁴ I'i asümününjaana ku'bu, aka mitaalo marnadene mo nja 'badaada tammo tölömü mo, katinigöögö ma linggo ma Uugaara amang kono taluna tinsili ma tuu'da nja koronggore. Lakiini aka marnadene mo, matinigöögö ma eema ma 'büdihülü, moonon kanangnga nyori ka'diila nja oono. ³⁵ A'a nadiri tumma no ma ta'diila tanno ada, taalo meede ka imi'dina aaga ku'bu, lakiini amang kada tüüni eema ya adho ka fiini ya, aaga talinggo ada Uugaara a'da taalo eedi eera.

³⁶ Üürü ömö'di iji eyi yiini taalo atambaanya tindhigi 'bala miini ka tagümmünü oogo ku'bu mo, üürü atügöögö, fa kini arna, i'i taalo üüni niimö ya toroko ya. ³⁷ Lakiini ömö'di ya indinaana taneene ma eyi tiya iini ku'bu ya, aneene ma eyi tiya iini, taalo arna 'bala ma tölömü mo. Ömö'di ya üüni niimö ya a'diila ya.

³⁸ Nggeege ya ömö'di ya arna ya a'diila, a ömö'di ya ütū a'da taalo arna 'bala ya, agala ka'diila.

³⁹ Aka mimi'di adene a tarna ka nyori tiya oono kaleefe ka 'di. Kini kara teyi ya, möödhī ma eyi tiya oono marna ömō'di yoono ka asaasa i'i kidha ma Uugaara. ⁴⁰ Lakiini nijöögö a'a a'diila oono kara tütü a'da taalo marnadene, niki a'a kide a'da Koronggore ma Masala ungnö eede ka oona tekere.

8

Eema ya aranja ka eema ma namasala ya

¹ Lakiini eema ya kadu karaana a namasala, kussu angnga eema ya. Tussu eema ka anangnga ömō'di ka tan'dinigi oona coo'do, a tasaasa eege kungngo ka inggiri kadu. ² Ömō'di ya ümmü eyi yiini a'da i'i ya ussu nīimö ya, taalo ara tussu nīimö afa yiini kara ka tussu ya kungngo. ³ Lakiini ömō'di ya asaasa Masala ya, oogo mussu i'i.

⁴ Lakiini kudumma ma kuri ma eema tiya aranja eema ma namasala. Kussu ungnö a'da eema na namasala taalo a nīimö ka 'bühülü, ungnö tussu a'da mitaalo Masala illi ma ungnö. ⁵ Üürü namasala kungngo ka 'dotombo'do nja 'bühülü, afa ma kadu katiki, salla üürü namasala ka dhabbu nja naguugaara, ⁶ lakiini ana ungnö ya, Masala minggide ma ungnö Pupa, oogo magalinggo eema nye'd'de, ungnö taneene ma tafünügü oogo

ko'do, Uugaara inggide ungnö Yasu Almasihi, eema nye'd'de kö'dö ana i'i, ungnö taneene ana i'i.

⁷ Lakiini taalo kadu nye'd'de kussu tumma no, kadu könö kamma ka namasala ma 'bühülü ta'bitinggö, kaleefe tagu uu'da moonoo tuu'da ma taranja ka eema ma masala ma 'bühülü kümümü nanggeyi neene a'da eege kagi'di ka nyoro. ⁸ Lakiini taalo eema ma taguri i'i yungngo ara tunggu angnga kidha ma Masala, angnga saga taguri taalo angnga kara tö'dö keere a nīimö, angnga saga taalo kaguri taalo angnga katümmü nīimö kide.

⁹ Lakiini aaga adinö ko'do i'i'di tahürra naada takara ka kadu tanno agi'di no. ¹⁰ Kudumma ömō'di tiya taalo ümmü Masala dhorro ka tasala o'o naguri ka la ma masala ma 'bühülü, taalo ara tūmmü rüsü ana eedi aguri tekere? ¹¹ Tussu eema nüüdü no, eege kungngo kanangnga örre yüüdü ka tagi'di ya Almasihi ka teyi ka üüdü miini ya ka taama. ¹² Kada kadüüni tatoroko ana nagöre tanno ada, aaga tici nanggeedi neene na agi'di no, nggeege aaga küüni tatoroko ana Almasihi. ¹³ Üürü kuri i'i yungngo ara tafa ka örre tiya eede aama, taalo a'a nara tagu uu'da ta'billi, i'i'di a'a tanangnga örre yeede ka 'dinggö ka tatoroko.

9

Kadafīni

¹ Taalo a'a na hurra? Taalo a'a na tafiīni? Taalo a'a nadinō ka Uugaara tiya aja Yasu? Taalo aaga ka kadu ma linggo tanno eede ka Uugaara? ² Üürü taalo a'a na tafiīni ma kadu könö ya, a'a na tafiīni ana aaga, kudumma ada kada hitimi ma tafiīni tanno eede ka Uugaara.

³ A tumma no eege kungngo eede ka tüm möönö ka eyi tiya eede co kadu tanno ümmü a'a no. ⁴ Taalo ungnngo kama tagu eema angnga tooye? ⁵ Taalo ungnngo kama ta'duga aka ma amma mo ka Masala nja ungnngo afa türeene ma kadafīni nja nagöre tanno Uugaara nja Bütrüs? ⁶ Alla nja Barnaba ungnngodho ungnngo tumma dhorro kitaalo kidi, illi ungnngo taluna kuri ma eyi tiya iidi? ⁷ Mada i'i yungngo alinggo tasigira ndama eyi tiya iini? Mada i'i yungngo adini ki'bim'bi assa ka taalo aguri? Mada i'i yungngo aguri a ki'biini assa ka taalo ooye siiga miini?

⁸ Tumma neede no ka tumma ma tadü'd'dü? Taalo seriye iki afe'de? ⁹ Sorne ma seriye ya Müüsa iki a'da, "Aaga fa takumu kodha ya ka 'deeli ya ka niinö, kini ka tödhe migile." Kagu'du tumma ma nagodha Masala ka oona? ¹⁰ Taalo i'i ya eema dhorro ma tüm möönö kaja? ¹¹ İi, arigirinja ka

Sorne ka üüdü ma angnga a'da amang ka ömö'di tiya aleele ya, taleele ku'bu ömö'di ya ödhe ya, tödhe kalinggo nggeege kindhigi uuru meene kara toso ka migile ateera meene.

¹¹ A kidi ka tadinı ada eema ma koronggore ya a'diila ya kada ka oona, ara tadhabbu kidi kara tara eema ma 'büdhülü kada? ¹² Üürü kadu könö kama eema kada 'dee, taalo ungnngo kama ta'duga ya dhabbu ya? Lakiini taalo ungnngo kagalinggo nggeege, lakiini kidhi ungnngo nanggeedi ku'bu amang kidi tafa taga'da fiini ma tumma ma Almasihi. ¹³ Taalo aaga kussu a'da kadu na linggo ka la ma Masala no, kagu eema ma faana miini, a kadu na linggo ka misi ma tirri no kosso ka eema tiya amananja ka misi ma tirri? ¹⁴ Nggeege yungngo Uugaara ka tiki a'da kadu na eema tumma ma sorne no kaguri kide.

¹⁵ Lakiini a'a taalo nagalinggo nggeege, na a'a taalo narigiri tumma no ma tasaasa niimö ma eyi tiya eede. A'diila kede kara teyi a'da taalo ömö'di ma tafaga a'a keere ka abbü 'daniisö. ¹⁶ Üürü a'a nadünnü tumma ma Masala, taalo a'a nara tabbü 'daniisö, kudumma eede ka taga'bununja kide. Am'ba kede eede ka titaalo nadünnü tumma ma Masala. ¹⁷ Üürü a'a neema tumma ma eyi tiya eede ya, ara

a'a ta'duga faana, üürü taalo a'a nadünnü tumma ndama eyi tiya eede ya, a'a nalinggo linggo na ümmününja a'a no. ¹⁸ Faana yeede i'i ya iyye? Faana yeede a'da nadünnü tumma ma İnjüli a'da taalo faana kide naadha ka faana tiya eede ka linggo ma tumma ma İnjüli.

¹⁹ Naneene a'a ka eyi tiya eede kidha ma kadu, lakiini a'a nümmü eyi yeede kada tasaga ma kadu nye'd'de amang kede tö'dö a kadu kadhabbu. ²⁰ Nümmü eyi yeede kada taga Yahüüdü ka Yahüüdü kidha. Amang kede tö'dö ana Yahüüdü. Nümmü eyi yeede kidha ma kadu ma seriye ka tamö'di ma seriye, (a'da nitaalo a'a ka nüso ma seriye,) amang kede tö'dö a kadu ma seriye. ²¹ Naneene a'a nja kadu tanno taalo kamma ka seriye no afa meede ka titaalo namma ka seriye kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno taalo kanna ka seriye no, (a'da seriye unngo eede, namma ka seriye tiya Almasihi).

²² Naneene a'a nja kadu tanno agi'di no, afa meede ka tagi'di kungngo, amang kede tö'dö a kadu tanno agi'di no, na a'a teema nye'd'de ka kadu kidha amang kede toolona könö. ²³ A'a nalinggo eema ya ka üüdü ma tumma ma İnjüli, amang kede toso ka eema miini ya a'diila ya.

²⁴ Taalo aaga kussu a'da kadu no ambrinanago

no, küso in'dili, lakiini ökonö ungodho ara tadhe eene? Aaga iiso afa miini kungngo amang kada ta'duga ndalembö. ²⁵ Ömö'di ya ambrinanago ya idhi oona ku'du ma eema nye'd'de, kudumma ma ndalembö kara tatangga'da. Lakiini unngo ka iiso kudumma ndalembö no ara tütü ta'billi. ²⁶ Taalo a'a nüso weerö ün'dügünggö a'da taalo a'a niji nümo miini, taalo a'a neema koro'bo nabbü 'dolodho ün'dügünggö. ²⁷ Lakiini a'a napusu ada oona neede kide nüüni tadasaga iini, kede ka tagadünügü tumma co a kadu könö amang kede tafa tafeene nja kadu tanno ütü ka teene no.

10

Talaana ma Israyil ka dhüle

¹ Taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü nagöre eede, kafaafa ma angnga nye'd'de kaganna ka tülüügü ka tüm'bü kada'da to eege in'dili. ² Eege in'dili kakambeesedene ka nüso ma Müusa ka tülüügü nja to. ³ Eege in'dili kagu kuri ma koronggore ya ungodho ya. ⁴ Eege in'dili kungngo kakooye ndama koronggore tiya ungodho ya, ndama 'dokon'da ma koronggore ma ungodho nja eene, a 'dokon'da mo Almasihi i'i ya miini. ⁵ Lakiini taalo Masala mamma ka tadhabbu meene, kagirinadene ka dhüle uu'da

neene tasananjaana ku'bu ka dhüle.

6 Eema ya nye'd'de agalinggo adene, amang kaja tussu iini angnga tafa tasaasa eema ya toroko ya, afa meene ka talingngo kungngo. 7 Aaga fa tümmü eema ma namasala afa kadu könö katümmöönö ya, afa ma sorne ka tiki a'da, "Kemmi kadu kagu eema kooye kassa kafiki'dö kalinggo eema ma temelö."

8 Ungngo tafa ta temelö afa ma kadu könö ka temelö, könö ana kene taaya na alif kukumu ömö'di kafünü iidoona ka uuru ka ungodho. 9 Kada fa taka'b'ba Almasihi ka oona afa kadu na ka'b'ba i'i ka oona a nöönä tagirina eege no. 10 Aaga fa ta'digineene afa kadu könö ka'digineene, a tadhangga ma inde kagirina eege.

11 Eema ya agüünä adene ana eege ya nye'd'de amang kene tussu iini, sorne iki a'da amang kini talaana angnga, angnga na ürüünü ka ndafaradene ana angnga no. 12 Ömö'di ya ümmü eyi yiini a'da i'i a'dingnge ana ko'do ya, fa kini a'dingnge dhorro i'i'di ta'dinggö. 13 Taalo ta'b'badene no kara tüünä näämö ana aaga kada nakömö'di, Masala ma'diila taalo mara tafa kada aaga ta'b'badene na dhiiri no, lakiini mara tala aaga ka fiini ma takara tö'dö kürö ndama iini, amang kada tidhi oona ku'bu.

14 Nggeege nagöre eede, aaga fa takete ka eema ma namasala. 15 A'a neema nja aaga kada kadu tanno 'dara no, aaga asaana tumma neede ka teema no ku'bu. 16 Taalo ker'de ma baraka maaja kanangnga baraka kide mo oogo mungngo ma toso ka eriidö tiya Almasihi? A miteene maaja ka'düsünü mo taalo toso ka tuu'da tanno Almasihi eege kamiini? 17 A tadhabbu tanno aja no, tuu'da naaja ka ungodho kudumma miteene ma ungodho angnga nye'd'de toso ka miteene ma ungodho mo.

18 Aaga iiri laala ya Israyil, taalo kadu na agu eema ma tirri no eege kosso ka misi ma tirri? 19 A'a niki a'da minna? Eema ma namasala ya 'dee taalo a näämö alla näämö ya aranja ka eema ma namasala ya i'i yungngo a näämö? 20 Kaw, näämö ya aranja ka eema ma namasala ya, taranja na nagana'bu taalo na Masala, nikiri a'a ka titaalo nasaasa a'da aaga toso kide nja nakana'bu. 21 Taalo aaga kara tambaanya tooye ker'de ma Uugaara nja ker'de ma nakana'bu, taalo aaga kara toso kagu eema ka tarabeesa nja Uugaara nja nakana'bu. 22 Ara angnga tasaasa Uugaara kana kirimi? Angnga kana türü angnga tagii'bi i'i?

Tahürra ma ömö'di tiya amma ya

23 “Angnga kama tüüni eema in'dili,” lakiini taalo eema nye'd'de a'diila nja angnga. “Eema nye'd'de a'diila,” lakiini taalo eema nye'd'de ara tak'i'di angnga ku'bu. 24 Taalo ömö'di öccö tisi ka eema ma eyi tiya iini keere, lakiini fa kini isi ka eema ma kadu töccö afa miini kungngo.

25 Aaga agu uu'da na kadu kanadene iini ka mansala no, aaga tafa tindineene kudumma nīnō ma nongnge. 26 Sorne iki, “Büdhülü ya Uugaara nja eema ya inggide ya nye'd'de.”

27 Üürü ömö'di ya taalo amma ka Masala ya, ümmünü aaga aaga co, aaga agu nīmō yiini kara tanangnga aaga ya, aaga tafa tindineene, kudumma nīmō ma nongnge. 28 Lakiini ömö'di könö kara tiki aaga a'da, “Eema ya aranja ka eema ma namasala ya,” aaga fa taguri, kudumma ömö'di tiya adirina aaga nja nīnō ma nongnge. 29 Taalo a'a niki a'da eedi yaada lakiini eedi ya ömö'di könö, aminna agu eedi ya ömö'di könö afaga a'a keere ka nīnō ma eedi tiya eede? 30 Üürü nanangnga a'a ta'diila a Masala nassa kaguri, aminna agu kadu könö kamidhi a'da namana a'a ta'diila a Masala?

31 Üürü kagu aaga eema aaga tooye nja nīmō tiya ada ka talinggo ya, aaga linggo eema nye'd'de

a tüdhindhī ma Masala. 32 Aaga fa takara ka Yahüüdü kidha nja kadu ya Yūnan nja kaniisa tammo a Masala. 33 Lakiini aaga aneene afa ma a'a kungngo, nasaasa a'a kadu ka'diila ana eema tiya eede ka talinggo ya nye'd'de kungngo, taalo a'a nawwa nīmō ma eyi tiya eede, lakiini a'a nawwa ta'diila a kadu kadhabbu amang kene toolonadene.

11

1 Aaga ümmü fiini yeede afa meede ka tümmü fiini ya Almasihi kungngo.

Taküdhü üüdü

2 Nafünügü aaga ko'do, kudumma ada ka tagiigi a'a ka eema nye'd'de, aaga tafa ka talaana tanno eede ka tümmünü aaga no. 3 Lakiini a'a nasaasa a'da aaga tussu a'da Almasihi i'i ya üüdü ma ömö'di ya a miide ya, ömö'di ya miide ya i'i ya üüdü ma aka, a Masala oogo ma üüdü ma Almasihi. 4 A miide ka fara ka Masala nja iini ka teema tumma ma tane'bi assa ka taküdhü üüdü ya, i'i ya midhi üüdü yiini. 5 A aka mafara ka Masala nja oono ka teema tumma ma tane'bi a'da taalo maküdhü üüdü ya, oogo ma midhi üüdü yoono mafeene afa moonoo ka takemme üüdü kungngo. 6 Üürü taalo aka ma küdhü üüdü yoono, fa kono masiimi awu yoono, lakiini üürü ara tamodolo ka aka ka temmedene nja

ka tasiimi awu ya, fa kono ma küdhü üüdü yoono. ⁷ Taalo a'diila nja ömö'di ya miide ya ka taküdhü üüdü, kudumma iini ka ta Koronggore nja tidhindhī ma Masala aala tidhindhī noono ku'bu, illi aka mala tidhindhī ma miide. ⁸ Taalo ömö'di ya miide ya ö'dö ndama aka, lakiini aka mö'dö ndama ömö'di ya miide ya. ⁹ A Masala taalo madina ada miide a aka, lakiini oogo madina ada aka a miide. ¹⁰ Nggeege kudumma kadhangga, aka mama taküdhü üüdü yoono, taneene ma tamma eege kamiini. ¹¹ Kidha ma Uugaara ya, taalo aka ma taneene ungodho oogo a'da taalo miide kono, a miide taalo ara taneene ungodho i'i a'da mitaalo aka kini. ¹² Üürü aka mö'dö ndama miide ya, aka oogo mungngo meene miide, lakiini eema nye'd'de ö'dö ndama Masala. ¹³ Aaga iiröönö ungodho aaga, a'diila ka aka kono kara tafara ka Masala ana üüdü ku'bu? ¹⁴ Taalo tafiigi ma taneene kakalaana aaga ka eyi tiya ada a'da a modolo ka ömö'di ya miide ya ka tinggiri awu yiini, ¹⁵ lakiini a'diila ka aka kara tinggiri awu yoono? Kudumma Masala manangnga awu oono maküdhü üüdü iini. ¹⁶ Üürü ömö'di inggide asaasa tanu ka tumma tanno ya, taalo taneene naaja eege kungngo, itaalo taneene ma nakaniisa tanno Masala eege

kamiini.

¹⁷ Lakiini tumma neede ka tirina aaga no, taalo a'a nara tindhigi aaga ko'do, temmi naada no, taalo kara tö'dö keere a nümö tiya a'diila ya, lakiini kara tö'dö a tatoroko aaga. ¹⁸ Naföönyö a'a ka dhidha a'da ada ka temmi ka kaniisa aaga tasümünü njaana ku'bu, na a'a tamma kide idhilli. ¹⁹ Timin'da tumma na toroko no tanna kada ka söödö, amang ka kadu tanno ümmü Masala dhorro no tussu adene, ²⁰ a kada kara temmi ya, taalo aaga kö'dö tagu kuri ya Uugaara. ²¹ Ömö'di tagu kuri ma eyi tiya iini ara iire kagu kadu öccö, anno taaya ka ngeeli. ²² Taalo nöö'di kada ma taguri kide, aaga tooye kide? Alla aaga kamidhi kaniisa ma Masala, aaga tanangnga modolo kagu kadu no eema ka titaalo kene no? Ara a'a tiki aaga nya? Ara a'a tafünügü aaga ko'do ka eema tiya? Kaw.

Kuri ma taamu ya Uugaara ya eere ya

(Matta 26.26-29; Murkus 14.22-25; Lüüka 22.14-20)

²³ Kudumma a'a na'duga ka Uugaara nanangnga aaga tekere, ka ooso tanno Uugaara Yasu kara tümünü eyi yiini a kadu a'duga miteene.

²⁴ Anangnga ta'diila a Masala a'düsünü iki, "Aaga 'duga, aaga tagu tuu'da neede eege kungngo kananja aaga, aaga üünī nggeege amang kada tagiigi tumma ma a'a." ²⁵ Afada a'duga ker'de kene ka ndaga

kuri ma ooso iki, “Ker'de mo, oogo ma timi'di tumma ma 'bitingngö ma eriidö tiya eede, aaga üünī nggeege ada kara tooye, aaga tagiigi tumma ma a'a.”²⁶ Kada kara tagu miteene mo, aaga tooye ka ker'de tammo ya, aaga teema tumma ma inde tanno Uugaara kadara ka uuru ma tö'dö tanno iini.

²⁷ Ömö'di ya agu miteene mo, alla ooye ka ker'de tammo Uugaara a'da taalo yiini ya, i'i ya hetti ada ka tuu'da nja eriidö tiya Uugaara.²⁸ Fa ka ömö'di iiri eyi yiini dhorro assa ka agu miteene ooye ka ker'de tammo.²⁹ Kudumma ömö'di tiya aguri ada kooye a'da taalo amma ka tuu'da tanno Uugaara ya, i'i ya aguri adagooye, ö'dö a tapusu ka eyi tiya iini.³⁰ I'i yungngo a kadu könö kada ki'di kamaara, anno taaya.³¹ Lakiini üürü angnga kagümmü nanggeyi naaja ya, taalo angnga kara ta kapusu adene.³² Lakiini Uugaara ümmü angnga apusu angnga amang kini tafa tapusu angnga nja kadu ma 'büdhlü.

³³ Nagöre eede, kada kara temmi ma tagu eema aaga tindhigi ajeene.³⁴ Ömö'di ya iire kagu i'i ya, fa kini agu eema ka 'di kita iini, amang kada tafa tüpü nanggeyi naada ka tapusu adene. Lakiini türeene ma eema könö kede kara tö'dö nassa tirina aaga.

12

Türü ma Koronggore

¹ A 'bitingngö kudumma türü ma koronggore nagöre eede, taalo a'a nasaasa a'da aaga tüürü miini.² Kussu aaga a'da kagiisö aaga ka eema ma namasala tanno nakinggiri no keere, a'da taalo aaga kussu fiini.³ Amang kada tussu a'da taalo ömö'di ma teema a Koronggore ma Masala iki a'da, “Yasu aga'dadene,” a ömö'di taalo tambaanya tiki a'da, “Yasu Uugaara,” illi a Koronggore tiya Insili ya.

⁴ Türü ma koronggore kambananjaana ku'bu, lakiini Koronggore ungodho.⁵ Linggo kambananjaana ku'bu, lakiini Uugaara ungodho.⁶ Linggo kinggide kambananjaana ku'bu, illi Masala ma ungodho malinggo ada eema a kadu nye'd'de.

⁷ Türü ka ananja ömö'di ma linggo ma Koronggore tussu adene ma ta'dijla ma kadu nye'd'de.⁸ Ömö'di ta'duga tumma ma ta'dara ka Koronggore, aya ta'duga tumma ma tussu eema ka Koronggore ya ungodho ya,⁹ a Koronggore ya ungodho ya tamana tamma a Masala ana eedi, anangnga a tiya a türü ma toolona kadu ka namaara,¹⁰ öccö anangnga türü ma talinggo eema keefe, anangnga a tiya linggo ma ne'bi, aya tussu nagoronggore, könö teema tumma keefe taalo niini, aya tasaana ku'bu.¹¹ Eema ya nye'd'de

Koronggore ya unggodho ya i'i yungngo alinggo ka eyi tiya iini, asümünaana türü niini ka kadu ku'bu afa ma tiya iini ka asaasa kungngo.

Oona ka unggodho nja kolelle

¹² Afa ma tuu'da kada unggodho a kolelle kungngo eene kadhabbu, lakiini eege ka unggodho, Almasiihi afeene nggeege afe'de.

¹³ Angnga nye'd'de kungngo, Yahüüdü nja kadu ma Yünan no, kasaga nja tanno taalo ka kasaga no, kakambeesedene angnga a Koronggore tiya unggodho ya, angnga ta unggodho ka tuu'da, angnga tagooye ka Koronggore tiya unggodho ya.

¹⁴ A tuu'da taalo nïimö ya unggodho ya i'i ya miini, lakiini kolelle miini kadhabbu. ¹⁵ Üürü awwa kara tiki a'da, "Taalo a'a na nïisö, taalo a'a na takolelle ma tuu'da," taalo i'i yungngo tafaga eege keere kada ta'ba ma tuu'da. ¹⁶ A neeso tiki a'da, "Taalo a'a na ööye, taalo a'a na ma tuu'da," ara taadha kada kolelle ma tuu'da. ¹⁷ Üürü tuu'da nye'd'de kara taga ööye, a taföönyö eema eege kïye?

Üürü tuu'da nye'd'de kara taga neeso, a tü'd'dü eege kïye? ¹⁸ Lakiini Masala manangnga kolelle ka tuu'da afa ma tiya oono ka asaasa ya kungngo. ¹⁹ A kene kara taga tagolelle ka unggodho 'dee, a tuu'da eege kïye?

²⁰ Lakiini kolelle kadhabbu, a tuu'da ka unggodho.

²¹ Taalo ööye ara tiki a nïisö a'da, "Taalo a'a nasaasa o'o," alla üüdü tiki uune a'da, "Taalo a'a nasaasa aaga." ²² Lakiini tagolelle öccö ka ijöögö ka tuu'da kada ki'di no, eege kungngo kasaasadene dhorro. ²³ A 'ba'dakeyi

yaaja ka tümmü i'i kada idhilli ya, ümmü adene katitaalo a'diila ya, i'i yungngo ümmü adene ka'diila, ²⁴ a kolelle na 'diila no taalo kasaasa nïimö, lakiini Masala marü'bü tuu'da manangnga ta'diila dhabbu a 'bandakolelle tiya dhilli ya. ²⁵ Amang ka tuu'da tafa tasümünü njaana ku'bu, amang ka kolelle tümmü ajeene ka fin'dinanjaana koono nye'd'de. ²⁶ Nïimö kara tagu tagolelle könö, agu kolelle nye'd'de kungngo, a takolelle könö ka ta'deema, a türeene ma kolelle tadhodho nja iini nye'd'de.

²⁷ Aaga ka tuu'da tanno Almasiihi, aaga ka kolelle miini. ²⁸ Masala manangnga kadafiini ka kaniisa ka dhidha a nagane'bi

tisi kide, a katalaana tisi kide masa tanangnga türü a türeene ma kadu ma talinggo eema keefe, a türü ma toolona ka maara nja türü ma takinyi kadu öccö ko'do nja türü ma tindinaana kadu ku'bu nja kadu keema tumma öccö a'da taalo neene. ²⁹ Eege no in'dili kungngo 'dee, eege ka kadafiini? Eege in'dili ka nagane'bi? Eege in'dili ka katalaana? Eege in'dili

ka türü ma talinggo eema keefe? ³⁰ Eege in'dilii kana türü ma toolona ka maara? Eege in'dilii keema tumma keefe? Eege in'dilii kasaana tumma ku'bu? ³¹ Lakiini aaga asaasa eema ya a'diila ya, ara a'a tala aaga ka fiini tiya dhorro ya.

13

Tasaasa

¹ Üürü a'a ka neema a tumma tanno a kadu nja tanno kadhangga, lakiini taalo a'a nasaasa kadu ya nafeene nja fara ma tanyaanya nja eliili kafara. ² Üürü Masala manangnga tumma ma tane'bi a'a nussu eema ya kaküdhü ya in'dilii, nümmü Masala ana eedi niki a naanya a'da mooso a'da taalo a'a nasaasa kadu ya, taalo a'a na nümmö. ³ Nassa ka tadhifi almaala yeede a kadu nye'd'de, nümmü tuu'da neede ka tatinyogo a'da taalo nasaasa kadu, taalo a'a nagüüni nümmö ya a'diila.

⁴ Tasaasa ka anangnga ömö'di ka tidhi oona ku'bu kana 'bangnga, tasaasa taalo kussu kirimi nja ta'diniga oona coo'do taalo kabbü 'daniisö. ⁵ Tasaasa taalo kamidhi, taalo ka asaasa ma eyi tiya eene, taalo kagoroo'bo ün'dügüngngö, taalo kümmü tumma na toroko no ka eedi. ⁶ Tasaasa taalo kadhodho a nümmö tiya toroko ya, lakiini kadhodho a nümmö tiya dhorro ya. ⁷ Tasaasa kidhi oona ku'bu ka eema nye'd'de kungngo,

kamaama ka eema in'dilii, ma indhigi ta'diila.

⁸ Tasaasa taalo kara taama 'do, lakiini tumma ma tane'bi kara titaalo a tumma ma nagonggo'do kara titaalo a tussu eema titaalo afe'de. ⁹ Kudumma tussu eema naaja ka ta'ba a tumma ma tane'bi naaja ka ta'ba, ¹⁰ Nümmö ya tigini ya ka tö'dö, aya ta'ba ya titaalo. ¹¹ Eede ka takaleefe tadhilli ya, nageema a'a kada 'bii'bala, nussu eema afa 'bii'bala, nadinigöögö afa 'bii'bala, lakiini kede kanda miide ya naadha ka eema ma ta'bii'bala. ¹² Koronggore yaaja kadinö kide 'bitingngö ka almandara kada irifirifi ya, lakiini ka uuru tanno miini no ara angnga tiji nadhugudha, a 'bitingngö nussu a'a eema öccö, lakiini ka uuru tanno miini no ya, ara a'a tussu eema nye'd'de afa meede ka tussu adene kungngo.

¹³ A 'bitingngö ya ara tamma na Masala tütü nja tindhigi nja tasaasa, aya adhabbu ana kene na iidoona no tasaasa.

14

Türü ma teema nja nagonggo'do

¹ Aaga ümmü tasaasa ka dhidha, aaga tasaasa türü ma koronggore, munda eema ma tane'bi. ² Kudumma ömö'di tiya eema ana onngo'do ka tonggoonyo ya, taalo eema nja kadu, lakiini eema nja Masala kudumma kadu taalo kaföönyö tumma

niini, lakiini Koronggore eema tumma na küdhü no. ³ Lakiini ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i eema nja kadu ma tak'i'di eege ku'bu ma tindhigi eege ko'do a talüülü iye. ⁴ Ömö'di ya eema tumma keefe ya, i'i indinaana eyi yiini, ömö'di ya eema tumma ma tane'bi ya, i'i ya arü'bü kaniisa.

⁵ Nasaasa a'a a'da aaga teema tumma keefe aaga in'dili, lakiini aaga eema tumma ma Masala ka dhidha, kudumma ömö'di tiya eema tumma ma Masala agii'bi ömö'di ya eema tumma keefe ya, illi kini ka tasaana eege ku'bu amang ka kadu ma kaniisa tussu kindinaana kaniisa ku'bu. ⁶ A 'bitingngö nagöre eede, kede ka tö'dö kada kanna neema nja aaga a tumma keefe 'dee, ara a'a tümünü minna aaga, üürü taalo tumma neede kö'dö a tumma na tö'dö no nja tussu eema nja tumma ma Masala nja talaana. ⁷ Eema ya taalo eela tanya ya, afa kaaru nja perempeera, üürü kitaalo kö'dö a fara tiya eene ka tonggoonyo, ara angnga tussu a'da öjö i'i yungngo a kadu kabaana? ⁸ Üürü tindhö taalo ana fara ka'diila 'dee, mada i'i yungngo ara tak'i'di oona ku'bu aco ka koro'bo? ⁹ Aaga kaffigi nggeege afe'de, onngo'do maada kara madere ka tumma taalo kussu adene, ara ömö'di tussu niimö yaada kadeema ya nya?

Taalo tanya kara tama tumma naada? ¹⁰ Tumma kungngo ka 'büdhülü kadhabbu ka tonggoonyo, lakiini eege nye'd'de kussu adene. ¹¹ Üürü taalo a'a nussu türü ma tumma, ara a'a ta tajeene ka ömö'di tiya eema ya, ömö'di ya ara teema nja a'a, afeene afa tajeene ana a'a. ¹² Aaga tekere. Ada kasaasa türü ma Koronggore, aaga arangnga agusunja kada kide ma tarü'bü kaniisa.

¹³ Ömö'di ya eema tumma kadhabbu keefe ya, fa kini afara ka Masala amang kini tana türü ma tasaana ku'bu iini. ¹⁴ Kudumma eede kara tafara ka Masala a tumma keefe ya, koronggore yeede i'i yungngo a tafara ka Masala, lakiini üüdü yeede taalo ara taluna niimö. ¹⁵ Ara a'a tönynyö 'bitingngö? Ara a'a tafara ka Masala a koronggore, nafara ka Masala ana üüdü afe'de. Nüwe tüüsü a koronggore, nüwe tüüsü ana üüdü afe'de. ¹⁶ Üürü o'o namana ta'diila a Masala a koronggore 'dee, ömö'di ya taföonyö saga tiki "Amiin" nya ka baraka tiya üüdü kudumma iini taalo aföonyö tumma nüüdü ka teema no? ¹⁷ Nanangnga o'o ta'diila a Masala, lakiini ömö'di könö taalo aduna niimö 'do. ¹⁸ Namana a'a ta'diila a Masala kudumma eede ka teema tumma keefe ada naada ka teema no aaga nye'd'de kungngo. ¹⁹ Lakiini ka kaniisa a'diila eede kara tadiri tumma ka üdümmü na ussudene no nalaana

kadu könö ka kaniisa kadagii'bi tumma nö'dö na alif kada'baaga neede ka teema ana onngo'do no.

²⁰ Nagöre eede, aaga fa tafeene nja laala tiya idhi-idhi ya ka nanggüüdü, lakiini aaga afeene nja laala tiya dhiidhi ya ka eema tiya toroko ya, aaga tümümü ta'dara dhorro. ²¹ Iki tumma ka Sorne ma seriye a'da,

Uugaara iki, "Ara a'a teema nja kadu tanno ana onngo'do ka tonggoonyo, a niinö ka tonggoonyo, lakiini eege taalo kara taföonyö."

²² Tumma ma nagonggo'do ka tonggoonyo taalo ka türü ka kadu ma kaniisa, lakiini ka türü ka kadu tanno taalo kamma no, illi teema tumma ma Masala ka türü ka kadu tanno amma, taalo na ka kadu no taalo kamma no. ²³ Üürü kadu ma kaniisa katemmi in'dili, a ömö'di ya teema tumma niini ungodho i'i a kadu na aleefe tamma no, tö'dö katoodo kide taalo katiki a'da aaga ka nagaaga? ²⁴ Lakiini eene kadeema tumma ma tane'bi eege in'dili kungngo, a ömö'di ya aleefe tö'dö ka Masala nja tiya taalo amma ya, ö'dö atoodo kide ara tamma ana eedi a'da i'i taalo a'diila, ara kadu nye'd'de katümmü i'i. ²⁵ Eema ya akaküdhü kini ka eedi ya, tatele oona. Üürü ku'bu a dhugudha afara ka

Masala amma a'da "Masala maneene nja aaga timin'da."

Tamma ka Masala aki'dinja ku'bu ta'bitta

²⁶ A'a niki nya nagöre eede? Kada kara temmi ma tafara ka Masala, ömö'di ya tüwe tüüsü, aya talaana, aya tama tumma ka Masala, aya tö'dö a tumma keefe, aya tasaana tumma ku'bu, eema nye'd'de kungngo ya ama tindinaana kaniisa. ²⁷ Üürü ömö'di eema tumma keefe ya, kadu keera üürü kiidoona, aya teema apa a tiya eema, ömö'di öccö asaana eege ku'bu. ²⁸ Üürü taalo ömö'di ma tasaana tumma ku'bu, fa kini aki'döönö kafa teema ka kaniisa a tumma keefe, eema ka eyi tiya iini nja Masala.

²⁹ Lakiini nagane'bi, fa kene keema keera üürü kiidoona, a kadu könö tüiri tumma na eemadene no. ³⁰ Üürü ömö'di öccö emmi a tumma tö'dönja iini ndama Masala, a ömö'di ya ageema ka dhidha ya töodhi. ³¹ Aaga nye'd'de kungngo kama teema tumma ma Masala, aya teema apa a tiya, amang ka kadu talaadene nye'd'de kafünügü nja ko'do. ³² A nagoronggore ma nagane'bi unnggo a nagane'bi ka niisö. ³³ Taalo Masala ma eema ma weerö, lakiini Masala ma ta'diila afa ma tiya ka nakaniisa ma kadu tanno Masala kungngo. ³⁴ Tafa ka iiya tanno ada kafa teema ka kaniisa. Taalo unnggo kamma kene kadeema,

lakiini kaföonyö tumma afa ma sorne ka tiki kungngo. ³⁵ Kene ka asaasa tussu niimö, fa kene kindini naganyori neene ka 'di, kudumma iini taalo a'diila aka ka teema ka kaniisa.

³⁶ Kiki aaga kide a'da tumma na Masala kö'dö ndama aaga? Alla eege köodhi kada ungodho aaga? ³⁷ Üürü ömö'di inggide ümmü eyi yiini kada ne'bi nja türü ma koronggore könö, fa kini ussu a'da niimö yeede ka rigiri ada aaga ya, tumma na Uugaara eege kamiini. ³⁸ Ömö'di ya taalo ümmü tumma no ya, aaga aadha iini koonä.

³⁹ Nagöre eede, aaga asaasa türü ma koronggore, aaga tafa tafaga ömö'di öccö keere ka teema tumma keefe. ⁴⁰ Eema in'dili talinggo adene aki'dinja ku'bu ta'bitta.

15

Almasihi afiki'dö ka inde

¹ Nagöre eede, ara a'a tadirina tumma ma Injili neede ka öö'dö iini no aaga, aaga tamma kide, aaga tütü kafa kide no. ² Aaga toolonadene iini, üürü aaga kafa kide afa meede ka tagadünnü aaga no, alla kamma aaga ka weerö ün'dügünggö.

³ Nagümmünü a'a aaga ka dhidha afa miini ka tagananja a'a kungngo, a'da Almasihi eyi kudumma tatoroko tanno aja afa ma kasorne ka tiki kungngo. ⁴ Atatü'büdene afiki'dö a

füngngö iidoona afa ma kasorne ka tiki kungngo. ⁵ Adele oona a Bütrüs assa ka ala oona a kadafiini tanno iidümmü kafünü eera no. ⁶ Assa ka tatele oona a nagöre tanno ö'dö na miya ka iidümmü kadhabbu meene taleefe tefe ka 'di, könö taaya. ⁷ Afada adele oona a Yaguub nja kadafiini in'dili. ⁸ Idhi adele oona a'a keere kungngo afa 'bii'bala ya ageenedene ka titaalo adho ka fiini ya.

⁹ A'a nungngo nadhilli ka kadafiini tanno in'dili no, taalo nama a kadu ka tümmünü a'a a'da tafiini, kudumma eede ka tagalinggo kaniisa ma Masala. ¹⁰ Lakiini a türü tanno Masala a'a nungngo naneene nja türü tanno oono ka anangnga a'a no, taalo kananja a'a ün'dügünggö, lakiini a'a nadhügürü natagii'bi türeene ma kadafiini, lakiini taalo a'a nungngo na dhügürü, lakiini türü na Masala na eede ka oona no. ¹¹ Tumma no kö'dö ndama a'a alla ndama eene, eege kungngo iidi kadeema iini, aaga tamma kide.

Tafiki'dö ka inde

¹² Üürü angnga keema tumma ma Almasihi a'da i'i afiki'dö ka inde, a kadu könö saga tiki a'da, taalo kadu kafiki'dö ka inde nya?

¹³ Üürü taalo kadu na ake no kafiki'dö ka inde, Almasihi taalo afiki'dö tekere. ¹⁴ Üürü taalo Almasihi afiki'dö ka inde ya, a tumma naaja kara tatamma ün'dügünggö, a

tamma ka Masala naada kara ta ün'dügünggö. ¹⁵ Nggeege ara angnga tafünü korokoro ka Masala ka oona, kudumma aja ka tiki a'da Masala manangnga Almasiichi ka fiki'dö a'da taalo afiki'dö, üürü taalo kadu kafiki'dö ka inde. ¹⁶ Üürü taalo kadu na aaya no kafiki'dö ya, taalo Almasiichi afiki'dö. ¹⁷ Üürü taalo Almasiichi afiki'dö, a tamma ka Masala naada ta niimö ün'dügünggö, aaga tütü ka tatoroko tanno ada. ¹⁸ Üürü nggeege ya, kadu na aaya keere ma Almasiichi no, kaama. ¹⁹ Üürü tindhigi naaja ka Almasiichi ka'diila ka tefe ka 'di tanno, angnga kungngo küünü muuyu ka kadu ka teene nye'd'de kungngo.

²⁰ Lakiini tumma timin'da, Almasiichi afiki'dö ka inde amang ka kadu tanno iyyü ka inde no kara tafiki'dö afe'de. ²¹ Inde ka kanna ka niisö ma ömö'di, a ka niisö ma ömö'di ara tafiki'dö ka inde tanna kide. ²² Afa ma kadu nye'd'de ka taaya ka Adam ya, eege nye'd'de kara tafiki'dö ka inde nja Almasiichi. ²³ Lakiini ara ömö'di töödhi ka 'buugu tiya iini. Almasiichi i'i yungngo adhidha assa tapa a kadu tanno indhigi Almasiichi iini kara tö'dö no. ²⁴ Keere kungngo Almasiichi saga öö'dö tümmünü tauugaara a Masala Pupa, mara tagirina tauugaara nye'd'de. ²⁵ I'i ara tauugaara idhi anangnga nadiidi miini kini ka uune.

²⁶ Diidi ya ara tiididene keere ya inde. ²⁷ Kudumma, "Eema nye'd'de ananja kini ka uune." Lakiini iini ka tiki a'da eema nye'd'de ananja kini ka uune, taalo nja Masala ka eyi tiya oono mo, manangnga eema in'dili ka Almasiichi ka uune. ²⁸ Lakiini ka eema in'dili kara tananja iini, a 'Bii'bala ka eyi tiya iini ara tananja ömö'di tiya anangnga iini, a Masala oogo ma eema nye'd'de.

²⁹ Üürü taalo kadu na aaya no kara tafiki'dö 'dee, aminna agu kadu kambeesedene kudumma inde? Minna agu eege kambeesedene kudumma eene. ³⁰ Aminna agu angnga angnga tadhügürü a nakuuru. ³¹ Nagöre eede, nake a'a a nakuuru a'a tan'dinigi oona neede coo'do ana aaga ka Yasu Almasiichi Uugaara yaaja. ³² A'a ka tamö'di kungngo nageema a'a koro'bo nja eema ma toroko ka Afosus taalo ara ta niimö ana a'a üürü kadu na aaya no taalo kafiki'dö ka inde.

"Kada aguri, angnga tagooye,
kudumma aja kara taaya taka."

³³ Aaga fa taama nanggeyi naada, "Taneene na toroko no kara taga'da taneene na 'diila no." ³⁴ Aaga adinö ko'do ma ta'diila, aaga tafa tüünü tatoroko, kudumma kadu töccö kinggide taalo kussu Masala, a'a neema

nggeege amang ka modolo tagu aaga.

Tafiki'dö ma tuu'da

³⁵ Ömö'di könö indineene iki a'da, "Ara kadu na aaya no tafiki'dö ka inde nya? Kara tafada a tuu'da töccö?" ³⁶ Ka 'baga, nïimö yüüdü ka tñiigï ya, taalo ara tafü'döönö illi kini ka teyi. ³⁷ A nïimö yüüdü ka tñiigï ya, taalo tuu'da miini eege kungngo kara taneene. Lakiini ndanïye ma tinggile üürü nïimö könö afe'de. ³⁸ Lakiini Masala manangnga tuu'da eene a maraada tammo oono, tinggile no, tuu'da neene ungodho eege. ³⁹ Taalo tuu'da nye'd'de kafeene, tuu'da ma ömö'di a tuu'da ma eema ma eriüdö kinggide, a tuu'da ma uyi kinggide, a tuu'da ma kilöögö könö. ⁴⁰ Nja tuu'da ma 'dotombo'do nja tuu'da ma 'büdihülü, tuu'da ma 'dotombo'do ka öyeene, a töyeene könö ka tuu'da ma 'büdihülü. ⁴¹ Ndanaaya ka öyeene, a tere töyeene, midigi kömö taalo mafeene ka töyeene nja köje.

⁴² Tafiki'dö ka inde kafigi nggeege, tatü'bü tuu'da ka teyi ka fiki'dö taalo ka teyi afe'de. ⁴³ Atü'büdene kada midhi afiki'dö ka ta'diila, atü'büdene kada ki'di afiki'dö a türü. ⁴⁴ Atü'büdene kada tuu'da afiki'dö kada tuu'da ma koronggore, üürü tuu'da ma ömö'di ka inggide, a tuu'da ma koronggore ka inggide

tekere. ⁴⁵ Sorne iki a'da, "Adam ömö'di ya dhidha ya tuu'da ka adinö," Adam ya eere ya a koronggore ya amana teefe ka 'di angnga. ⁴⁶ Lakiini taalo koronggore ö'dö ka dhidha, lakiini tuu'da assa kanda koronggore. ⁴⁷ Ömö'di ya dhidha ama kuraaga ndama 'büdihülü, a ömö'di ya eere ya ama 'dotombo'do. ⁴⁸ Afa miini ka ama 'büdihülü kada kadu ma 'büdihülü afe'de, afa miini kada kadu ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do. ⁴⁹ Afa maaja ka kïrni koronggore ma 'büdihülü kaja ka oona, ara angnga sa ka kïrni koronggore ma 'dotombo'do kara ta kadu ma 'dotombo'do.

⁵⁰ Ara a'a tiki aaga nagöre eede, taalo tuu'da nja eriüdö ka takarna ka tauugaara ma Masala, inde taalo ka takarna ka tefe ka 'di ta'billi. ⁵¹ Ara a'a tadirina tumma na küdhü no aaga, taalo angnga kara takaaya in'dilï, lakiini ara angnga takatem'bele in'dilï. ⁵² Tasala areere afa talimi ma ööye, fara ma tñiüdö tiya eere ya, kudumma tñiüdö kara tafara, a kadu na aaya no tafiki'dö kagïrni tefe ka 'di kene ka oona angnga takatem'bele. ⁵³ Ömö'di ya eyi ya, tagïrni tefe ka 'di kini ka oona taalo a teyi, aya ara teyi ya tagïrni tefe ka 'di iini ka oona. ⁵⁴ Ka tuu'da tanno aja na aaya ka sürdö no kara tatenggere. Yungngo a

tumma na kirinja ka sorne no kara tatimin'da, "Inde a'duurudene a tii'baana."

⁵⁵ "Tii'baana nüüdü eege ka iyye inde?"

A türü nüüdü eege ka iyye inde?"

⁵⁶ A timmi ma inde tatoroko eege kamiini, türü ma tatoroko eege kungngo ka seriye. ⁵⁷ Kada nangnga ta'diila a Masala kudumma oono kamana tii'baana angnga ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi.

⁵⁸ Aaga idhi oona ku'bu nagöre eege, aaga tarigi awwa caa'bu, aaga kardha ku'bu ka linggo ma Uugaara, amang kada tussu a'da takardha ku'bu naada ka linggo ma Uugaara taalo kara titaalo.

16

Monsoona ma kadu ma kaniisa

¹ A kudumma ma tawaana gürüüsi koonna ma kadu ma kaniisa, aaga üünü afa meede ka tünügü co kadu ma kaniisa ma Galatiya a'da küünü nggeege. ² Ka uuru ma Lahada, ömö'di tonaana liga nagürüüsi koonna aaga tamana ku'bu taalo kama tawaana gürüüsi koonna ana a'a kide. ³ Kede kara tö'dö nagürünü kadu yaada kadagesse eege no a'da kaco tunggu eema ma monsoona yaada co a kadu ma Örsaliim ara a'a ka kürünü kene a tumma.

⁴ Üürü a'diila eege ka

tunggeene afe'de ya kara tunggeene nja a'a.

Tasaasa ma eema ma eyi tiya iini

⁵ Ara a'a sa köö'dö kada kannna eege ka tadigaala ka Makadoniya, kudumma eege kara tadigaala ka Makadoniya a 'dagawwa ko'do. ⁶ Kede ka taneene nja aaga ara feele ka co a kürö aaga sa ka tattogo a'a co kita eege kara co kita. ⁷ Kudumma eege taalo a'a nasaasa tassa kada a 'dagawwa ko'do nasaasa a'a tagünü nja aaga dhabbu ka Uugaara ka nüüsö. ⁸ Lakiini ara a'a tanna ka Afosus ara uuru ma Taanyara ma Koronggore ka öö'dö. ⁹ Kudumma Masala ka tafa'da fiini ma linggo ka'diila a'da nadiidi ma a'a kinggide kadhabbu.

¹⁰ Timosaws kara tö'dö kada kannna ya, aaga afa kini idhi oona ku'bu kudumma iini ka talinggo ada Uugaara afa a'a. ¹¹ Taalo ömö'di ma tamidhi i'i, lakiini aaga tattogo i'i a ta'diila öö'dö kede kita kudumma eege ka tindhigi i'i nja nagöre ma angnga.

¹² Lakiini örre ma angnga Apölös ya, neema a'a nja iini dhabbu a'da öö'dö kada kannna nja nagöre ma angnga, illi i'i anu lakiini eedi yiini taalo asaasa tö'dö kada kannna 'bitingngö ara i'i sa köö'dö a fiini tiya iini kara tatanfa'da.

Tumma no eere no

¹³ Aaga adinö ko'do aaga tidhi oona ku'bu dhorro ana eedi ma tamiide aaga kardha ku'bu a türü dhorro. ¹⁴ Aaga linggo eema in'dili a tasaasa ajeene.

¹⁵ Kussu aaga a'da kadu ma 'di tiya Istifanüüs eege kungngo kagamma ka Almasihi ka Akaiya ka dhidha. Kummünü nanggeyi neene ka linggo ma kadu ma kaniisa, a'a niki aaga nagöre eede, ¹⁶ amang kada taföonyö tumma neene nja kadu tanno alinggo ka dhügürü nja eene no. ¹⁷ Yungngo eede ka tadhodho ka tö'dö tanno Istifanüüs nja Frtunatos nja Akayos kudumma eene katakarna ka 'buugu tiya kada kati-taalo. ¹⁸ Kanangnga tiicolo eede ka eedi afa meene ka anangnga kada ka nanggeedi kungngo, aaga ümmü kadu afa ma tanno.

Töøjülü na eere no

¹⁹ Kadu ma nakaniisa ma Asiya köøjülü aaga. Akilla nja Berskilla köøjülü aaga ana eere ma Uugaara dhabbu nja kadu ma kaniisa tammo ka 'di kita eene mo. ²⁰ Nagöre ma angnga no köøjülü aaga nye'd'de aaga töøjülü töøjülü na insili no.

²¹ A'a na Bölis narigiri töøjülü no a niisö tanno eede.

²² Ömö'di ya taalo asaasa Uugaara ara linggi tagu i'i. Ka Uugaara aayu.

²³ A türü na Uugaara Yasu taneene nja aaga. ²⁴ A tasaasa neede taneene nja

aaga nye'd'de ana eere ma Yasu Almasihi, Amiin.

Waraga ya Bölis ma co Kürünsüs ya Eera ya Tafa'da tumma

Bölis arigiri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa ka Kürünsüs anya ma Yünan ma dhabbu mo, kini ka tunggeene ka fiini ma tara co tassa kene. I'i agadünnü tumma ma İnjüli co eene a kadu tamma ka Yasu kadhabbu. I'i aguu'bu eege ka nanggeedi iini ka ticci kene kannu nja iini ka arigiri ada nawaraga co eene lakiini kaleefe tatoroko eene ku'bu. İkirı ka tarigiri waraga ya ma takinyi tagi'di tanno eene ku'bu a'da üfürü tala eege ka oona.

Afeene afa kadu ma kaniisa ka Kürünsüs kafünü eema a Bölis ka oona a'da i'i atamü gürüüsü ya kadu ka kürünügi iini ma co tunggu co kadu ma kaniisa na eema ka titaalo kene no, a'da taalo tafüini. Ka waraga tiya, i'i arigiri tumma ma eyi tiya iini dhabbu nja linggo ma teema tumma ma İnjüli ma Yasu ya Masala ka tagümmünü i'i iini ya. I'i afe'de agalaana kadu ma kaniisa a tumma ma tafa ka gürüüsü tiya eene ta'diila amang kene tamana a kadu tanno Masala nja linggo ma kaniisa ka na'buugu tököno (2 Kürünsüs 9.10).

¹ A'a na Bölis tafüini ya

Yasu Almasiıhi a tasaasa tanno Masala, a'a nja örre ma angnga Timosaws unguo tunggu waraga ya co kaniisa tanno Masala ka Kürünsüs nja kadu ma kaniisa nye'd'de ka Akaiya. ² A Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasiıhi tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Bölis amana ta'diila a Masala

³ Kada nangnga ta'diila a Masala Pupa tiya Uugaara yaaja Yasu Almasiıhi, Pupa ya ana 'bangnga ya, nja Masala ma alüülü angnga ka iıye. ⁴ I'i alüülü angnga ka iıye ka dhügürü tiya aja ya in'dili amang kaja tambaanya talüülü kadu na dhügürü no ka iıye a talüülü tanno iidi ka'duga ka Masala ka eyi tiya iidi no. ⁵ Afa maaja kagosso ka dhügürü ma Almasiıhi, angnga afe'de kagosso ka talüülü iıye. ⁶ Üürü unguo kadhügürü unguo kalüülü aaga ka iıye nja toolona kidi kara talüülü iıye, talüülü iıye naada eege kamiini ya anangnga aaga ka tidhi oona ku'bu a tümünü eedi ku'bu ma dhügürü tiya ungodho ya iidi kadhügürü ya. ⁷ Tindhigi iidi kada kütü ka ööye miini ka takardha ku'bu ma tindhigi Masala, kudumma iidi ka tussu afe'de aaga toso ka dhügürü tanno iidi, afe'de kosso aaga ka ta'bagu nanggeedi tanno aja.

8 Nagöre nüidi taalo ungnö kasaasa aaga katüürü ma tatoroko tanno agalinggo adene ana ungnö ka Asiya no, eema ya agalinggo adene ana ungnö ya adhabbu indhi ungnö taalo ka kambaanya ungnö taalo kamma a'da ara ungnö tefe ka 'di. 9 Kiki ungnö kide dhorro kidi ka nanggeedi a'da kagümmü adene ma inde, tumma kagüünü adene amang kidi tafa türrü ka nanggeyi tanno iidi ka oona, lakiini ka Masala tammo iji kadu na ake no. 10 Oogo moolona ungnö ka tatoroko ma inde afa ma tanno, oogo mara toolona. Kümü angnga nanggeyi nüidi oono ma tindhigi oogo kono ka tütü ka katoolona ungnö. 11 Afa maada ka takinyi ungnö a tafara ka Masala tanno ada. A'da kadu kadhabbu kamana ta'diila a Masala ka üüdü ma ungnö, a Masala mara tanangnga baraka ya a'diila ya ungnö kono ka tamma kafara tanno kadu kadhabbu.

Bölis agere tumma niini

12 A 'bitingngö kabbü ungnö 'daniisö ma nanggeedi tanno nüidi, yungngo iki ungnö a'da taneene nüidi ka 'büdhülü nja taneene tanno iidi nja aaga no, ka tiicolo türü na Masala eege kamiini taalo a ta'dara ma tamö'di, lakiini a türü tanno Masala. 13 Taalo ungnö karigiri ada tumma no co aaga no ada kara tüiröönö aaga tussu no, a'a

nasaasa aaga a'da aaga tussu nye'd'de. 14 Afa maada ka tussu ungnö ara aaga saga tussu ungnö nye'd'de aaga tabbü 'daniisö ana ungnö afa mungngo kara tabbü 'daniisö ana aaga ka uuru tanno Uugaara Yasu.

15 Nakussu a'a tumma no nye'd'de kede ka tasaasa tö'dö kada kannu ka dhidha amang ka türü tagusunja aaga teera. 16 Kede kara co Makadoniya, ara a'a tadho kada kannu, a kede kara tafada ka Makadoniya ya, ara a'a tö'dö kada amang kada tattogo a'a ma co a Yahüüdiya. 17 Kede ka tasaasa tumma 'dee, nakiisüni ömö'di alla nagalinggo a'a kada midhi, ara a'a tiki a'da ii ii nja kaw kaw ta ungnodho kafeene co? 18 Masala mussu a'da tumma nüidi nja aaga no, taalo kiki ii nja kaw, 19 Kudumma i'i ya 'Bii'bala ma Masala yüidi kadeema tumma miini nja aaga, ungnö nja Salwans nja Timosaws, taalo kiki ii, alla kaw, lakiini kini taalo kaw illi ii ya miini. 20 Ii ya miini ka tumma tanno in'dili, nggeege yungngo iidi ka tiki a'da "Amiin" ana Yasu Almasihi a tindhigi ko'do ma tidhindhi ma Masala. 21 Masala oogo mungngo manangnga angnga ka takardha ku'bu ana eere ma Almasihi oogo mungngo ma'bunaana angnga. 22 Oogo mabbünnü hitimi yoono kaja ka oona, manangnga Koronggore yoono kaja ka nanggeedi.

23 A Masala tussu a'da nanu a'a ka öö'dö ka Kürünsüs, a 'bangnga ma aaga kagu a'a. 24 Taalo ungnö kasaasa ta'bunu aaga ka tamma ka Masala, lakiini ungnö ka linggo nja aaga amang kada ta dhodho kudumma maada katütü ka tamma ka Masala dhorro.

2

1 I'i yungno eede ka tiki a'da nafa tö'dö kada kannu i'di a'a tanangnga aaga ka tümümü nanggeedi a'a a tagoroo'bo. 2 Kudumma eede kara tanangnga aaga ka tümümü nanggeedi 'dee, a mada i'i yungno ara tanangnga a'a ka tadhodho afa taalo kadu neede ka anangnga eege ka tümümü nanggeedi ka koroo'bo no? 3 A'a narigiri waraga ya kudumma tanno kede kara tö'dö kada nafa tanangnga kadu na amana a'a ka tadhodho tafa tanangnga a'a ka koroo'bo. Nussu tumma aaga nye'd'de dhorro a'da ara aaga toso ka dhodho nja a'a aaga in'dili. 4 Narigiri ada a'a waraga ya co aaga ana eedi ka ticine a tatoroko nja tadinigöögö ma eedi a fara tasuuru kede ka iyye, tumma neede no 'do ya a'a taalo nasaasa tanangnga aaga ka koroo'bo, lakiini a'a nagala ka asaasa a'da aaga tussu a'da nasaasa a'a aaga dhorro.

Taadha ka tatoroko tanno kadu

5 Lakiini ömö'di ya ö'dö a tagoroo'bo ya, taalo

anangnga a'a ka koroo'bo ungnodho a'a, lakiini anangnga aaga ka koroo'bo nye'd'de kungno, lakiini taalo tagoroo'bo in'dili, i'di tumma tadhobbu ka indhi kini. 6 Anda'dimo ka takapusu adene tanno ömö'di tiya ada kada kalinggo ana i'i aaga in'dili kungno. 7 A 'bitingngö a'diila ada kara tafünügü i'i ko'do aaga tafa kini i'di tagoroo'bo dhindho. 8 Ara a'a tiki aaga a'da aaga takogoona ma tasaasa i'i dhindho. 9 A'a narigiri ada aaga tumma no co aaga amang kede tussu a'da kaföonyö aaga tumma neede nye'd'de. 10 Kada kara ta'diila nja ömö'di ka tatoroko tanno iini ya, na a'a taadha ka ömö'di ka tatoroko tanno iini, ara a'a taadha kini kide kidha ma Almasihi kudumma aaga. 11 Kudumma Ebliisi kara tanggaaga tii'bi angnga, taalo angnga küürü ma tumma niini.

Kadu ma linggo ma timi'di tumma ma 'bitingngö

12 Kede ka öö'dö ka Tarwas ma teema tumma ma sorne tanno Almasihi a fiini ma linggo ma Uugaara tafa'da nja a'a. 13 Lakiini a'a naga tinigöögö kudumma eede taalo naduna örre ma a'a ya Tito ya kannu, kikiri ka tattogo a'a nunggeene naco Makadoniya.

14 Tanangnga ta'diila a Masala tammo unngene ana angnga ka fiini ma tii'baana 'bucca ana Almasihi. Masanna kondho ma

tussu Almasiihi ka na'buugu in'dili. ¹⁵ Kadu na efe ka 'di no taalo kara tefe ka 'di ma nanggeyi tanno eene, lakiini ma ömö'di tiya eyi ka üüdü meene afiki'dö afe'de. ¹⁶ Kondho mo ka kadu tanno aama no ma feene nja kondho ma inde a kadu na oolonadene no tunya ma tefe ka 'di ma tamana kadu keefe ka 'di. Mada i'i yungngo ara tambaanya eema ya? ¹⁷ Taalo unngo kanadene a tumma ma Masala dhabbu afa kadu öccö, lakiini keema unngo tumma ma Almasiihi dhorro kidha ma Masala kada kadu tanno oono.

3

¹ Kafada unngo angnga tafünügü nanggeyi naaja ko'do afe'de? Alla kasaasa unngo waraga afa kadu könö ma talaana ndama aaga alla co aaga? ² Aaga ka waraga tiya iidi ya ikirinja kidi ka nanggeedi ussudene a kadu nye'd'de tüüröönö. ³ Kussudene aaga ka waraga tiya Almasiihi, ö'dö ndama linggo nüdi taalo arigiridene ana ünggölü, lakiini a Koronggore tiya Masala ma adinö mo, taalo ikirinja ka maraayo ma misi, lakiini ka maraayo ma nanggeedi ma tadü'd'dü.

⁴ Kamma unngo ana eedi dhorro ana Almasiihi ka Masala kidha. ⁵ Taalo unngo kiki a'da unngo küüni eema a tussu tanno iidi, lakiini türü nüdi ndama Masala. ⁶ Oogo mungngo manangnga unngo ka tambaanya linggo ma timi'di

tumma ma 'bitingngö, ya taalo ma tarigiri ma seriye, lakiini ma Koronggore, seriye ya arigiridene ö'dö ana inde, lakiini Koronggore ö'dö a tefe ka 'di.

Tidhindhī ma timi'di tumma ma 'bitingngö

⁷ Üürü linggo ma inde ko'dodene a kireere'be ka nügisī kö'dö a tidhindhī amang ka laala ya Israyil taalo kambaanya tadinö dhugudha ya Müüsa kudumma tidhindhī ma dhugudha tiya iini ya ara saga titaalo ya. ⁸ Taalo linggo ma Koronggore kara kakogoona ma tidhindhī?

⁹ Üürü linggo ma tasigi kadu ka tidhindhī ya, ara tii'baana dhorro a linggo ma tidhindhī tanno ara tö'dö a toolona. ¹⁰ Nüimö ya akadhindhī ya taalo tidhindhī kini 'bitingngö a'dugadene kudumma tidhindhī ka tagi'bi i'i 'bitingngö no. ¹¹ Üürü nüimö ara titaalo ya öö'dö a tidhindhī ara tidhindhī na tiya ara tö'dö a tefe ka 'di ta'billi ya tafaanya.

¹² Kudumma aja ka tindhigi no ya, kalinggo unngo 'biini kungngo. ¹³ Taalo unngo kafeene nja Müüsa ya kaküdhü ten'di iini ka iye, amang ka laala ma Israyil tafa tiji töyeene ma titaalo ma tidhindhī tanno eene. ¹⁴ Nanggüüdü neene ka tangga'da ta'bitingngö, nanggüüdü neene katünküdhü a ten'di tiya miini ya, kene ka türi

sorne ma timi'di tumma ma 'billi, ara ten'di tatandhaka ka ömö'di kara tuurna Almasiïhi keere. ¹⁵ Lakiini ta'bitingngö aleefe ten'di kene ka nanggeedi ka tüüröönö ma seriye ya Müüsa. ¹⁶ Ka ömö'di kara tapadaga ka Uugaara ara ten'di ma taküdhü iye tatandhaka. ¹⁷ 'Bitingngö Uugaara i'i ya Koronggore, a 'buugu ya Koronggore ya Uugaara ka tanna kide ya, ara tahürra tanna kide. ¹⁸ Angnga in'dili kungngo kiji angnga tidhindhï ma Uugaara ana iye ka tatandhaka afa almandara angnga takatem'bele kada Koronggore tiya miini ya, ka tidhindhï na ö'dö ndama Uugaara, i'i ya Koronggore.

4

Eema ka nadhafala

¹ I'i yungngo a Masala ka anangnga 'bangnga ungnö ka linggo tanno, taalo ungnö kara tari'ba. ² Kaadha ungnö ka eema tiya ka raaya ya, taalo kaneene ana ünggü ka nanggeedi, ungnö taalo kïisini kadu a tumma ma Masala. Lakiini kala ungnö tumma ma timin'da ungnö takindhigi oona nüidi ko'do a tumma miini co ka kadu ka nanggeedi kidha ma Masala. ³ Üürü tumma ma Injüli nüidi ka tadünnü no ka küdhü, eege ka tünggüdhü a kadu tanno aama no. ⁴ Eege taalo

kamma, kudumma masala ma 'büdhülü tiya a'binynyi eege ka iye amang kene tafa tiji töyeene na öyeene ada kene no, töyeene ma tumma ma Injüli ma tidhindhï na Almasiïhi, ya koronggore ma Masala ya. ⁵ Taalo ungnö keema tumma ma eyi tiya iidi, lakiini a tumma ma Yasu Almasiïhi ya Uugaara ya, kalinggo ada aaga kada kasaga ka üüdü ma Yasu. ⁶ Kudumma Masala ka tiki a'da, "Fa ka töyeene ka öö'dö kürö ndama ndüüli mo," oogo mungngo manangnga töyeene noono kidi ka nanggeedi, amang ka töyeene ma tussu eema ma tidhindhï na Masala ka dhugudha tiya Yasu Almasiïhi.

⁷ Ungngo ka nadhafala ma tam'bala ma tümmü eema ya, amang kini tussu adene in'dili a'da türü na Masala eege kamiini taalo nüidi. ⁸ Tatoroko ka dhigi ungnö ku'bu ka na'buugu in'dili, lakiini taalo ka'dinggö, ungnö tadhère lakiini taalo ungnö kagi'di. ⁹ A kadu talinggo ungnö, illi Masala taalo maadha kidi, ungnö ta'dinggeene illi ungnö taalo ka taaya. ¹⁰ Ungngo 'bucca kümmü dhügürü ma inde tanno Yasu amang ka tefe ka 'di tanno iini tanna kidi ka oona. ¹¹ Ungngo na efe ka 'di no ara ungnö takeke 'bucca ka üüdü ma Yasu amang ka tefe ka 'di tanno iini tijidene ka tuu'da tanno iidi kara titaalo no.

¹² Nggeege inde kalinggo kidi ka oona, lakiini tefe ka 'di kungngo ada.

¹³ Sorne iki, "Nageema a'a kudumma eede ka tamma." A koronggore ma tamma tiya kidi ya, angnga tageema kudumma aja ka tagamma.

¹⁴ Kussu ungngo a'da Masala mafiki'dö Uugaara Yasu ka inde ya, ara tanangnga angnga ka fiki'dö ka inde afe'de ana Yasu, öö'dö ana aaga nja ungngo kono kidha. ¹⁵ Eema ya nye'd'de kudumma aaga, Masala mana eema angnga dhabbu, a kadu no amana ta'diila a Masala nja tidhindhi tanno adhabbu no.

Tefe ka 'di a tamma ka Masala

¹⁶ Nggeege taalo angnga kara kari'ba, salla a tuu'da naaja saga titaalo, illi ömö'di ya ka tuu'da ka teene ya, ara tindinaana oona a naganuuru. ¹⁷ Kudumma 'bandhügürü tiya idhilli ya ya ara titaalo ya yaaja ka dhügürü ya indinaana tidhindhi angnga ta'billi.

¹⁸ Kudumma aja taalo kanaana iye ka eema tiya aja kijöögö ya, illi eema yaaja ka titaalo kijöögö ya, eema yaaja kijöögö 'bitingngö ara titaalo, illi eema yaaja ka titaalo kijöögö ya, i'i yungngo ara tütü ta'billi.

5

Tefe ka 'di naaja ka 'dotombo'do

¹ Kussu angnga a'da fangga ma 'büdhülü maaja ka taganna kide mo mara türüdü, nöö'di naaja kungngo ka 'dotombo'do ta'billi a Masala ka tarü'bünü angnga taalo ka arü'bü adene ana iisine ma nakömö'di. ² Angnga

'bitingngö ka tadinigöögö angnga ma tasaasa 'di ya 'dotombo'do ka kirninja kaja ka oona. ³ A kaja kara tagirni i'i kaja ka oona ya, taalo angnga kara taganeene ana oona ku'bu. ⁴ A

'bitingngö kaganna angnga ka fangga ma 'büdhülü, angnga tagüüni muuyu ana eema ka tindhi kaja taalo a'da angnga kasaasa takirnö ku'bu, lakiini angnga tagirni kide ko'do amang ka tefe ka 'di ta'duuru niimö ya ara titaalo ya. ⁵ Lakiini Masala oogo mungngo makindinaana fiini ya kaja ku'bu manangnga tümümü ku'bu ma Koronggore angnga amang kaja tussu iini.

⁶ Lakiini ta'bitingngö kütü angnga ka tamma dhorro, kussu angnga tumma aja ka tanna ka tuu'da tanno ka ku'b'ba ka Uugaara ku'bu no. ⁷ Angnga keefe ka 'di a tamma ma Masala taalo a niimö tiya aja ka tinö kide ya. ⁸ Kidhi

angnga oona ku'bu angnga tasaasa tö'dö kürö ndama tuu'da tanno ara angnga ka taneene nja Uugaara. ⁹ Salla angnga saga taneene aja ka tanna ku'b'ba,

angnga kasaasa Uugaara ka tamma kaja. ¹⁰ Kudumma aja in'dili kungngo ara angnga ka'dingnge kidha ma tahükümü ya Almasiihi, amang ka ömö'di taluna niimö yiini ka tagalinggo a'da akaleefe ka tuu'da, üürü ka'diila üürü ka toroko.

Linggo nja ta'diila nja Masala

¹¹ Kussu ungnö tikiiri ka tussu ri'ba ma Uugaara, ungnö teema nja kadu a'da Masala mussu ungnö dhorro a'a nasaasa a'da aaga tussu ungnö ana eedi tiya ada afe'de. ¹² Taalo ungnö kafünügü nanggeyi niidi ko'do kada kidha afe'de, lakiini kasaasa ungnö tafa'da fiini aaga, amang kada tafünügü ungnö ko'do, amang kada taluna niimö yaada ka asaasa tüüni iini a kadu tanno alaala oona a kadu ndama kürö ün'dügünggö a'da taalo ndama eedi ka teene. ¹³ Üürü ungnö kanagaaga ya, kanagaaga ungnö a Masala. Üürü ungnö ka'dara ya ungnö ka'dara kudumma aaga. ¹⁴ Kudumma aja kada kasaga ma tasaasa tanno Almasiihi a'bunu ungnö kide, kaja ka ndagussu a'da ömö'di ungnö eyi ka üüdü ma kadu nye'd'de, kadu nye'd'de kaaya nja iini. ¹⁵ I'i eyi ka üüdü meene nye'd'de kungngo, kadu na efe ka 'di no taalo kara tefe ka 'di ma nanggeyi tanno eene. Lakiini ma ömö'di tiya eyi

afiki'dö afe'de ka üüdü meene ya.

¹⁶ Ndama uuru tanno taalo ungnö kussu ömö'di ka tatuu'da, kakussu ungnö Almasiihi ka tuu'da, illi 'bitingngö taalo ungnö kussu i'i nggeege afe'de. ¹⁷ Üürü ka ömö'di kara taneene nja Almasiihi ya, ara tamö'di tiya insili ya, eema ya illi ya anda taalo, eema nye'd'de anda issi. ¹⁸ Eema ya nye'd'de ö'dö ndama Masala muuraana angnga ka oona nja Almasiihi mo, manangnga linggo ungnö ma tuuraana a kadu ka oona. ¹⁹ Masala muuraana kadu ka oona nye'd'de nja Almasiihi a ta'diila ma eyi tiya oono, taalo ümmü eege ka tatoroko tanno eene, manangnga ungnö ka teema tumma ma tuuraana ka oona. ²⁰ Angnga kungngo keema tumma ma Almasiihi, afa Masala oogo mungngo ma eema ana onngo'do tanno aja, yungngo iidi kadeema nja aaga ana eere ma Almasiihi a'da aaga ta töönjülü, aaga tümmü ajeene nja Masala. ²¹ Masala manangnga ömö'di ya taalo üüni tatoroko ka tatoroko ka üüdü ma angnga amang kaja ta'diila kidha ma Masala ana i'i.

6

¹ Ka linggo tanno iidi nja Masala no, kasaasa ungnö aaga na amma ka türü tanno Masala no, aaga tafa tümmöönö kada eema ün'dügünggö. ² Oogo makiki,

“Ka uuru meede ka tamma
ya, nafaöonyö a'a
tumma nüüdü,
a ka uuru ma Masala ka
tamma, uuru ma
toolona naga kinyi a'a
o'o ko'do.”

Ara a'a tadirina tumma o'o
'bitingngö uuru ma toolona
eege kungngo.

Dhügürü ya Bölis

³ Ungngo taalo kasaasa
takara ka ömö'di kidha
ii'di tumma tagu ungnogo.

⁴ Linggo nüüdi ka talinggo no
kasaasa ungnogo a'da kussu
adene a'da linggo na Masala
eege kamiini, a tidhi oona
ku'bu ka dhügürü miini, ka
talinggo adene nja dhügürü.

⁵ Tabbü adene nja tapusu
adene nja taga'da 'buugu
adhügürü tadinigöögö a
taneene ana iire.

⁶ Ka tinsili ma eedi nja tussu
eema nja tidhi oona ku'bu,
nja 'bangnga nja muuyu ka
Koronggore tiya Insili ya,
nja tasaasa ajeene dhorro.

⁷ A tumma ma timin'da nja
türü tanno Masala nja eema
ma koro'bo tiya a'diila ya
ka nüisö ma kuri nja nüisö
ma küüle. ⁸ Ka tidhindhä
nja midhi, kümmü ungnogo
kada oroko kümmü ungnogo
ka'diila ungnogo katimin'da,
lakiini kümmü ungnogo
kada korokoro.

⁹ Taalo kussu adene ungnogo lakiini
kümmü ungnogo a'da kussu
adene, ungnogo taaya lakiini
kefe ungnogo ka 'di, ungnogo
tabbü adene lakiini taalo
kagirinadene. ¹⁰ Kamüürü
ungnogo lakiini ungnogo ka

dhodho turi kungngo, taalo
eema kide illi kadu ka tüüsü
kadhabbu, afeene afa taalo
eema kide illi ungnogo kana
eema in'dili.

¹¹ Ka kadu ma Kurnusus
ka keema ungnogo tumma ma
timin'da nja aaga, ungnogo
tafa'da nanggeedi nüüdi aaga
nye'd'de, ¹² taalo ungnogo
kümmü nanggeedi ma
aaga, lakiini aaga kungngo
kümmü nanggeedi ma
ungnogo adha. ¹³ Nggeege
a'a neema a'a nja aaga
'bitingngö afa maada kada
laala tiya eede kungngo,
aaga üünü ana ungnogo afa
miüdi ka tüünü ana aaga,
aaga fada nanggeedi naada
ungnogo ka sigiiri.

*Aaga fa toso nja kadu
tanno kitaalo kamma ka
Masala no*

¹⁴ Aaga fa toso ka dholle
tanno ungnodho no nja
kadu tanno taalo kamma ka
Masala no. Minna yungngo
ara tuuraana ta'diila ka oona
nja tatoroko? A minna

i'i yungngo ara tuuraana
töyeene ka oona nja ndüüli?

¹⁵ Taalo nüimö ma tuuraana
Almasihi ka oona nja
Ebliisi? A minna i'i yungngo
ara tuuraana ömö'di ya
amma ka Masala ya ka
oona nja tiya taalo amma
ya? ¹⁶ Taalo la ma Masala
ara tullu ana koona nja la
ma namasala ma 'büdhülü?
Angnga ka nöö'di ma Masala
tammo efe ka 'di mo, afa
ma Masala ka tiki, “Ara a'a
taneene nja eene nunggeene
nja eene kene ka söödö na

a'a ta Masala tammo eene kada kadu tanno eede." ¹⁷I'i yungngo a Masala ka tiki,

"Aaga aadha eene ka oona, aaga tafa taneene nja eene.

Aaga fa tümmü eema ya nyoro ya ka oona, amang kede tamma kada."

¹⁸ Masala mana türü mo miki, "Ara a'a ta Pupa tiya ada aaga ta laala tiya eede."

7

¹ Üürü timi'di tumma no nye'd'de kungngo, Masala manangnga angnga nagöre eede, kada kagala tuu'da naaja kinsili ka tatoroko ma tuu'da nja koronggore, angnga taganeene ka tinsili ma ri'ba ma Masala.

Bölis adhodho

² Aaga amma kidi a nanggeedi, taalo ungnö küüni ada ömö'di ku'bu, nja talinggo eema ya toroko ya nja tallogo ma eema tiya ömö'di töccö. ³ Taalo a'a nadiri tumma no ma tasigi aaga, nilli a'a ka tiraana kadhada a'da aaga kungngo iidi ka nanggeedi a'da angnga taganeene ka'dügüllü angnga takaaya ka'dügüllü. ⁴ Namma a'a kudumma aaga dhorro nabbü 'daniisö ana aaga nafünügünja ko'do nja dhögürü tiya iidi ya, eedi yeede adigine a ta'diila dhorro a dhodho.

⁵ Taalo tuu'da niidi ka kagünü 'do jiddi miidi köö'dö ka Makadoniya, ka'dinggö ungnö ka ta'digineene nja diidi kürö nja ri'ba ka teene. ⁶ Lakiini Masala mamana tiicölo aja ka nanggeedi muu'bu ungnö ka eedi ka tö'dö tanno Tito. ⁷ Taalo ka tö'dö tanno iini ungnodho eege, lakiini ka ta'diila tanno iini ka tuna kada no, ka'diila oona eede kini ka tirina tumma ma aaga ungnö, ka tasaasa tanno ada nja fara tiya ada nja tagu'daana ka eedi tanno ada kudumma a'a, amang kede tadhodho dhorro.

⁸ Üürü a'a nangnga aaga ka koroo'bo a waraga tiya eede ya, taalo a'a nara teema kada kussu a'da aaga kada kussu a'a adha, nussu a'a a'da waraga ya anangnga aaga ka koroo'bo lakiini ara tagünü idhilli. ⁹ Nadhodho a'a 'bitingngö taalo kudumma eede kafa kada aaga tagoroo'bo, kudumma ada kagoroo'bo a fiini ma tussu kide afa ma Masala ka asaasa ungnö taalo kilii aaga ka oona. ¹⁰ Kudumma tagoroo'bo ma tussu kide ana Masala ya kiji atö'dö a taadha ka tam'baga ma tolonadene a'da kitaalo tagoroo'bo kide, lakiini tagoroo'bo ma kadu ma 'büdhülü ya, kicci tö'dö ana inde.

¹¹ Aaga assa ka tagoroo'bo tanno ada a tussu kide tanno Masala no manangnga

aaga kanaana iye kide, ri'ba naada nja tasaasa nja tagu'daana ka eedi nja ta'diinö ka eema nye'd'de, kussu kadu kinsili aaga ka nanggeedi ka eema tiya 'do. ¹² Aminna üürü a'a narigiri ada aaga, taalo kudumma ömö'di tiya üüni ada kadu ku'bu ya nja tiya üüninja ku'bu ya, lakiini amang kada tijöögö kadha ma Masala a nanggeyi tanno ada kadakardha ku'bu ma unngo. ¹³ Aaga kungngo kanangnga unngo ka tidhi oona ku'bu, lakiini dhodho nidi kadhabbu 'do kudumma dhodho tanno Tito kudumma korong-gore tiya iini ka ta'baga oona ku'bu ana aaga in'dili kungngo. ¹⁴ Nala a'a ta'diniga oona coo'do neede iini ana aaga taalo kanangnga a'a kaana mod-olo. Lakiini eema yidi kadiraana aaga ya nye'd'de aga timin'da, yungngo ta'diniga oona nidi ana aaga co Tito, kütü ka co ööye miini dhorro. ¹⁵ Eedi yiini akogoona ma tasaasa aaga, kini kara tagügi taföönyö eema naada in'dili nja tamma kini nja tamma kini tanno ada a ri'ba ma Masala a ta'deedene ka oona. ¹⁶ Ka'diila oona eede namma ka tamma tanno ada ma eema nye'd'de.

8

Tawaana ma gürüüsi koona

¹ A 'bitingngö nagöre eede, kasaasa unngo a'da

aaga tussu a'da minna a türü ma Masala ka tagalinggo a kadu ma nakaniisa ka Makadoniya. ² Ka dhügürü tiya eene ya dhabbu ya, ya Masala ka ta'b'ba eege iini ya, kadhodho dhodho na dhabbu no, a tassa keema neene dhindho no, tagala kanangnga eege kana eema dhabbu a tamana eema ku'bu tanno eene. ³ Ara a'a tiki aaga a'da kanangnga ku'bu dhabbu ndama nanggeedi tanno eene ka teene, adhabbu adagii'bi türü neene. ⁴ Kaga'bunu angnga kide, kasaasa a'da eege toso ka tonsoona ma eema ma tunggu co a kadu ma kaniisa. ⁵ Kagala kadagalinggo adhabbu adha, yidi ka tagümmöönö ka nanggüdü ya, kummünü nanggeyi neene Uugaara ka dhidha, kassa ka tamma kidi a tasaasa ma eedi tiya Masala.

⁶ Kiki unngo a Tito a'da atimö linggo ma baraka nja aaga, afa miini ka ata tüm'bü miini ku'bu kungngo. ⁷ Kana aaga eema nye'd'de kungngo, tamma ka Masala nja tumma, nja ta'dara, nja tasaasa ta kinya eema a kadu nja tasaasa tanno ada nja unngo no, unngo tasaasa aaga afe'de a'da aaga takardha ku'bu ka linggo ma tasaasa ajeene ma türü, ⁸ taalo a'a na'buna aaga kide, lakiini a'a nasaasa tassa ka tasaasa ma kadu könö ka dhorro ma tara tussu a'da ka köje tasaasa naada nya? ⁹ Kussu aaga

türü na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi üpü eyi yiini co kudumma angnga a'da eema ungngo iini nye'd'de, amang kada tana eema a ta'döngngönyö tanno iini.

10 Tumma neede kiki, a'diila nja aaga ada kara tatimö naada ka tata tüm'bü miini kambele no, kudumma ada aaga kungngo kasaasa ka dhidha. 11 Aaga tiimö linggo 'bitingngö amang ka tasaasa tanno ada tunggeene nja tatimö tanno kada no. 12 Üürü aaga kasaasa tanangnga eema ku'bu, ara Masala tamma ka niimö tiya ada kanangnga ku'bu ya, taalo ka eema tiya taalo ya.

13 Taalo a'a niki a'da aaga tadhügürü ara kadu öccö ka lingnge, lakiini a'a niki a'da aaga taneene kada köje. 14 Aaga tinya eema a kadu tanno eema katitaalo kene no, amang kene tinya eema aaga kini kara titaalo kada taka öccö, amang ka eema taköje kada. 15 Sorne ma Masala iki, "Ömö'di ya awaana eema koonna dhabbu ya, taalo ara türeene kini, ömö'di ya awaana eema koonna idhilli ya, taalo niimö ara titaalo kini."

Tito agürünüdene ma co Kürünsüs

16 Nanangnga a'a ta'diila a Masala kono ka anangnga tumma ma linggo tanno ka Tito ka eedi afa meede kanaana iyye kada kungngo. 17 Taalo i'i akogoona ma

tamanaga eema angnga sugi, lakiini i'i akardha ku'bu adinigöögö ma tasaasa tö'dö kada kannna ndama eedi tiya iini unggodho i'i. 18 Kagürünü ungngo örre ma angnga ya nja iini, ya kadu ma nakaniisa ka tafünügü i'i ko'do ka linggo kudumma ma İnjiili ya. 19 Afe'de ya, kadu ma kaniisa kagesse i'i miini ka tunggeene nja ungngo ma talinggo linggo na 'diila no, niidi ka talinggo no ma tafünügü Uugaara ko'do, ma tussu a'da ungngo kasaasa takinyi aaga, 20 kakardha ungngo ku'bu iidi ömö'di öccö tanangnga hetti ungngo ka eema ya a'diila ya. 21 Tumma niidi ka tümöönö ka nanggeedi no 'do, a'da ungngo talinggo eema ya a'diila ya, taalo ka Uugaara kidha unggodho oogo, lakiini ka kadu kidha afe'de.

22 Kagürünü ungngo örre ma angnga nja eene, yiidi ka tagiiri linggo niini ungngo taluna i'i ussu ka eema dhabbu, a 'bitingngö amma kada ana eedi dhorro. 23 A Tito ya akinyi linggo nja a'a kada kannna, a nagöre ma angnga na unggene nja iini no, eege kadafiini ma nakaniisa, Almasihi ara tafünügünja ko'do ana eege. 24 Nggeege aaga ala tasaasa naada a kadu dhorro a niimö ya anangnga angnga ka ta'diniga oona naaja coo'do ana aaga amang ka nakaniisa tijöögö.

9

¹ Taalo ama eede ka rigiri ada ka waraga aaga ma eema tiya kadu kagürüniiği iini ma tunggu co kadu tanno Masala. ² Nussu a'a linggo naada na a'a tadhodho iini kidha ma kadu ma Makadoniya, niki eene a'da nagöre ma angnga no ka Akaiya no kindinaana oona ku'bu ma kambele ma tanangnga ku'bu, a tagu'daana ka eedi naada ka anangnga eege ka tüüni nggeege. ³ Lakiini a'a nagürünü nagöre ma angnga no kada, kudumma ta'diniga oona tanno iidi ana aaga, tanggaaga ta niimö ün'dügüngngö amang kada tindinaana oona ku'bu afa ma tiya eede ka tiki aaga ya kungngo. ⁴ Nari'ba eede kara tö'dö nja kadu ma Makadoniya, öccö kaluna aaga kitaalo kindinaana oona ku'bu, a modolo tümmü angnga amang kede tafa teema a'da aaga kungngo ka anangnga ungngo ka tadhodho. ⁵ Yungngo eede ka tiki a'da a'diila eede kara tiki a nagöre ma angnga a'da kadhe a'a köö'dö kada aaga tindinaana eema yaada kindinaana ku'bu dhabbu taalo ndama rüsü.

Leele dhabbu

⁶ Amang kada tagüigi a'da ömö'di ya adiniigi idhilli ya ara migile miini tidhilli, ömö'di ya adiniigi dhabbu

ya ara migile miini tadhhabbu. ⁷ Ömö'di ya asaasa tamana eema ku'bu amana ku'bu afa ma tiya iini ka tiraana ana eedi tiya iini ya, taalo tümmü rüümü taalo ömö'di ma ta'bunu i'i kide, a tagussu tafa tagu i'i kudumma ömö'di tiya amana eema a kadu ana eedi ka tinsili ya Masala masaasa i'i. ⁸ Masala mambaanya tagusu türü nye'd'de ka eema nye'd'de nja naganuuru aaga tana eema yaada kasaasa ya eema ya a'diila ya tagusunja aaga ka linggo tanno a'diila no in'dili. ⁹ Afa ma sorne ka tiki,

“Asümünaana eema ku'bu na anangnga a kadu tanno eema katitaalo kene no dhabbu, ta'diila niini a tütü ta'billi.”

¹⁰ Masala mamana tööyö a taleele nja miteene ma taguri ya mo, mara tanangnga nasigeene ka'diila a migile tadhhabbu ma ta'diila ma nanggeedi tanno ada. ¹¹ A Masala tanangnga aaga kadüüsü ka eema nye'd'de kungngo, amang kada tamana a kadu turi amang ka kadu tamana ta'diila a Masala kudumma ungngo.

¹² Tafiki'dö a linggo tanno a'diila no taalo köödhî ka tamana eema a kadu tanno Masala sugi, lakiini anangnga kadu kamana ta'diila a Masala dhabbu afe'de. ¹³ Kadu katafünügü Masala ko'do kudumma

tamma tanno ada nja taföönyö tumma ma İnjüli nja ada kamana eema tanno ada ku'bu. Aaga toso kide nja eene nja kadu töccö afe'de. ¹⁴ Kafara ka Masala kudumma aaga ana nanggeedi tanno eene, ara co kada kudumma türü tanno Masala na dhabbu no kanangnga aaga no. ¹⁵ Angnga tanangnga ta'diila a Masala ka türü tiya oono ka amana angnga dhabbu, taalo ömö'di ma tambaanya teema kide.

10

Bölis ümmöönö ka eyi tiya iini

¹ A'a na Bölis, nasaasa aaga ana eedi ka tiicolo nja tidhi oona ku'bu na Almasihi, a kadu könö tiki a'da, kede kara taneene nja aaga niicolo ka eedi, lakiini eede ka tanna ku'b'ba na rüsü. ² Nasaasa a'da eede kara taneene nja aaga ya, aaga tafa tanangnga a'a ka tarüsü, rüsü neede kara taneene nja kadu iini kara tiki kide a'da unngo kaneene taneene ma tuu'da. ³ Kaneene angnga a tuu'da ma tadü'd'dü, lakiini angnga taalo keema koro'bo ma eema ma tuu'da. ⁴ Eema ma koro'bo yüdi taalo ama tuu'da ma tadü'd'dü, lakiini türü na Masala kara ta'böyö tarü'böönö na kikhö no ku'bu. ⁵ Ungngo tarüdü ta'diniga oona coo'do nja nümö tiya akara ada diidi ma tussu tumma ma Masala anangnga

tumma nye'd'de ka pabu-usu, angnga tanangnga i'i kaföönyö tumma na Almasihi. ⁶ Kada ka tümmü tumma ma Masala dhorro ya, ikiri unngo ka tapusu kadu na silli eema no a tatiimö taföönyö naada.

⁷ Kadinö aaga nümö ndama kürö miini, ömö'di ya ussu eyi yiini a'da i'i ya ömö'di tiya Almasihi ya, fa kini ada dhorro kudumma iini ka tatiya Almasihi ya, unngo afe'de ka tanno Almasihi afa i'i. ⁸ Taalo modolo magu a'a salla na'diniga oona coo'do a tauugaara tanno Masala ka anangnga unngo no, ma tindinaana aaga taalo ma taga'da aaga. ⁹ Afa tafeene afa nuurugu ri'ba ada ka nanggeedi, ana kawaraga tiya. ¹⁰ Ara ömö'di könö ana kada a tiki a'da, "Waraga ya Bölis idhindhi indhi, lakiini kini ka taneene nja angnga a 'bangnga ka oona, a tumma niini taalo ka idhindhi." ¹¹ Amang kene tussu kidi karigiri ada ka waraga a'da kitaalo unngo kütü kafeene nja tiya iidi kataneene nja aaga ya kungngo.

¹² Taalo unngo kara tambaanya toso nanggeyi nüdi ku'bu afa kadu na funügü nanggeyi neene no ko'do, eege kagesse nanggeyi neene ku'bu unggodho eege ka köje ana oona neene ka oona unggodho eege a'da taalo ka'dara. ¹³ Lakiini unngo taalo kara ta'diniga oona ko'do iini, lakiini tamana ma ndhiginö tanno

Masala ka anangnga unngno no ndhiginö na Masala afa kaja unngno tala aaga. ¹⁴ Taalo unngno karisi ko'do a ta'diniga oona coo'do tanno iidī. Üürü unngno taalo kö'dö kada, kudumma iidī ka tagöö'dö kada dhorro a'da İnjüli ma Almasiihi mungno iidī. ¹⁵ Taalo unngno ka'diniga nanggeyi nūdi coo'do ka linggo tanno kadu könö ka talinggo no, lakiini kasaasa unngno tassa ka tamma naada tingiridene ikiri ndhiginö ma linggo naaja tadhabbu ka ndhiginö. ¹⁶ Ara unngno teema tumma ma İnjüli no ku'b'ba ka naanya tanno ada no, taalo unngno ta'diniga oona nūdi coo'do ka linggo tanno ömö'di töccö ka ndhiginö ma linggo tanno iini. ¹⁷ Lakiini, "Ömö'di ya 'dinigi eyi yiini coo'do ya, fa kini a'diniga eyi yiini coo'do ana Uugaara." ¹⁸ Taalo ömö'di ya afünügü eyi yiini ko'do, i'i yungngo adho ka fiini, illi ömö'di ya Uugaara ka tafünügü i'i ko'do ya.

11

Bölis nja kadafiini tanno korokoro no

¹ A'a nasaasa a'da aaga tidhi nanggeedi ku'bu a 'banda'baga tiya eede ya idhilli ya, lakiini aaga kümmü aaga a'a nggeege. ² A'a nagu'daana ka eedi ma aaga ka Masala kidha, kudumma eede ka tagümmünü aaga

ku'bu ma ömö'di unngodho ya Almasiihi amang kede tanangnga aaga iini afa talömü minsili mo. ³ Lakiini a'a nari'ba afa ni ka taküsinī Hawa ana ünggü tammo iini, ara nanggüüdü naada taga'dadene nggeege ka fiini ma tamma ka Almasiihi. ⁴ Üürü ömö'di öccö öö'dö kada, eema tumma ma Yasu könö a'da taalo Yasu yüdi ka teema iini nja ada kara ta'duga koronggore öccö keefe taalo afeene nja tiya ada ka'duga, alla İnjüli keefe taalo mafeene nja tammo ada ka'duga mo, ara kagala ka'diila. ⁵ Nüri a'a eyi yeede a'da taalo a'a no idhilli ka kadafiini tanno iifi no. ⁶ Üürü tumma ka kii'bi a'a ya, taalo tussu eema kara tii'bi a'a, lakiini kussu adene unngno ka eema nye'd'de.

⁷ Alla a'a natoroko kudumma eede ka öö'dö a tumma ma Masala aaga a'da taalo faana kide, nüpü eyi yeede co, ara aaga kico aadha? ⁸ Namma a'a ma ta'duga gürüüsi ka nakaniisa könö amang kede tamünügü aaga ko'do iini. ⁹ Kede ka taganeene nja aaga a'da taalo nūmō kede, lakiini taalo nakan'dana ka ömö'di a'da anangnga nūmō a'a, nagöre ma angnga na ö'dö ndama Makadoniya no kamana eema a'a nye'd'de, yungngo eede ka takardha ku'bu a'da nafa tanyamanya aaga ka oona ma eema i'ndilī, yungngo eede ka tümümü

eyi yeede dhorro. ¹⁰ Ka tumma tanno Almasihi ka tanna kede timin'da ya, taalo ömö'di ka naanya ma Akaiya tafaga a'a keere ka a'diniga oona tanno eede coo'do. ¹¹ Aminna? Kudumma a'a taalo nasaasa aaga? Masala mussu tumma eede ka asaasa aaga. ¹² Lakiini yeede ka talinggo 'bitingngö ya, ara a'a tütü ka tüüni eema yeede ka tüüni, amang kede taadha kadu na kiki a'da eege ka'diniga oona coo'do, kalinggo afa mungngo kungngo. ¹³ Eege ka kadafiini tanno korokoro no, kalinggo ma tüsini kadu kümmü nanggeyi kada kadafiini tanno Almasihi. ¹⁴ Taalo aaga kama tadhere, kudumma Ebliisi kara tatem'bele oona niini afeene nja tadhangga ma töyeene. ¹⁵ Taalo tadhere eege kungngo, üürü kadu ma linggo niini küüni ünggü a'da eege ka kadu ma linggo tanno a'diila no. Keere kungngo Masala mara tapusu eege ka tatoroko ma linggo tanno eene no.

Bölis eema tumma ma dhügürü tanno iini

¹⁶ Ara a'a teema afe'de, taalo ömö'di öccö tiki kide a'da a'a na'baga, lakiini aaga amma kede salla ka taa'baga amang kede taduna niimö yeede ka ta'diniga oona coo'do iini. ¹⁷ Tumma neede ka teema no taalo tumma na Uugaara eege kamiini, lakiini a'a na'diniga oona coo'do afa 'baga. ¹⁸ Tumma ma kadu ma 'büdülü

ka'diniga oona coo'do, ara a'a ta'diniga tekere. ¹⁹ Aaga na 'dara no, aaga ambaanya kadu na nagaaga no a dhodho! ²⁰ Aaga ambaanya taneene ma kadu tanno ümmü aaga kada kasaga no, kanyooro aaga, kagu eema yaada, kamidhi aaga, kabbü aaga ka dhugudha. ²¹ Magu modolo a'a meede kara tiki a'da unnggo kagi'di ka oona ma linggo tanno. Üürü ömö'di öccö asaasa tabbü 'daniisö ma iini ya, neema a'a afa 'baga, ara a'a takardha ku'bu nabbü 'daniisö. ²² Üürü eege ka Ebraniin, a'a ka eyi yeede a'a na taga Ibrani taga Israyil, üürü ka kadaada tiya Abrahiim ya, a'a na 'bii'bala tiya Abrahiim afe'de. ²³ Üürü eege ka kadu ma linggo tanno Almasihi ya, ara a'a tiki afa ömö'di ya 'baga nagii'bi eege, nakambaanya a'a ta'b'badene nadagii'bi eege, nakete ka inde turi kungngo, naganna a'a ka pabuusu dhabbu nadagii'bi eege, nadakidhi oona ku'bu ka tabbü adene nadagii'bi eege. ²⁴ Kabbü Yahüüdü a'a tiidümmü, a tiiso kukumu ömö'di kaco iisine kafünü iidümmü afünü egüisö. ²⁵ Nabbü adene a maguufi tiidoona, katüidiri a'a a niigisi ta unngodho, a babüürü ta'bu ana a'a tiidoona, niyyü ka söödö ma to uuru ana ooso miini. ²⁶ Ka tino tanno eede na dhabbu no, agalinggo 'biidi a'a ka naato, a kanyooro tagalinggo a'a,

a Yahüüdü tagalinggo a'a nja tanno taalo ka Yahüüdü no, a kadu tagalinggo a'a ka naanya nja dhüile nja nagöre ma angnga no korokoro no. ²⁷ Nadhügürü a'a nüüni mananggöoyö nja tadinigöögö turi, nja iire a tenege, nümü tenege turi, natambaanya olle nja taneene ana oona ku'bu. ²⁸ Eema könö inggide afe'de, dhügürü meede ka tinigöögö ma nakaniisa nye'd'de kungngo. ²⁹ Ömö'di ka tagi'di na a'a tagi'di tekere? Ömö'di tara tüüni tam'baga a 'bangnga miini taalo tagu a'a?

³⁰ Üürü dhodho ma ta'diniga oona coo'do ka inggide, ara a'a ta'diniga oona neede coo'do a tagi'di tanno eede. ³¹ Masala nja Pupa tiya Uugaara Yasu mara tafünügünja ko'do ta'billi mo, mussu a'da taalo a'a nakorokoro. ³² Uugaara tiya linggo ada uugaara ya dhabbu ya ana eere a'da Alharis ya ma Demasak ya, anangnga kadu ka teere ka naginyeene ma anya meene kara tümmü a'a. ³³ Lakiini nagöre ma angnga kanangnga a'a ka singgili kimi'dina aru kide kadhiki a'a caa'bu ndama ööye ma ar'da, noolonadene kini ka iisine.

12

Bölis iji eema ya tö'dö ya

¹ Ara a'a ta'diniga oona coo'do nadhodho. A'da

nussu a'a taalo taduna niimö kide ara a'a tunggeene a tumma na ö'dönja no tanno Uugaara noono kala a'a kide no. ² Nussu a'a ömö'di ya Almasihi inggide aga'dugadene aco 'dotombo'do tanno iidoona. A nagürüünü miini ka ndö'dö kada'baaga kafünü ka egiisö, taalo a'a nussu ömö'di ka tuu'da alla kürö ma tuu'da tanno iini, Masala oogo mussu. ³ Yeede ka tussu ya, ömö'di a'dugadene aco 'dotombo'do a tuu'da tanno iini alla ana oona ku'bu, taalo a'a nussu Masala oogo mussu. ⁴ Nussu a'a a'da a'dugadene aco 'di ma singgi nataföönyö tumma kide taalo tadü'd'dü ara tussu ka teema, itaalo ama iini ka tadünnü. ⁵ Ömö'di ya miini ya ara a'a ta'diniga oona coo'do miini, lakiini a'a taalo nara ta'diniga oona coo'do illi a tagi'di tanno eede. ⁶ Üürü a'a nasaasa ta'diniga oona coo'do ya, taalo a'a na taa'baga, kudumma eede ka teema tumma ma timin'da. Lakiini taalo a'a na ta'diniga oona coo'do iidi ömö'di öccö teema tumma ma a'a nja iini ka tiji aföönyö kede.

⁷ Amang kede tafa ta'diniga oona coo'do ma tidhindhü ma tiya alanja a'a kakanangnga timmi kede ka tuu'da kada tafiini tiya Ebliisi ma tabbü a'a. ⁸ Nafara a'a ka Uugaara tiidoona a'da ma'duga kede ka oona. ⁹ İkirü ka tiki a'a, "Türü neede ka

'dimo күдү, kudumma түрү тanno eede kussu adene ka tagi'di." Nikiri a'a ka tadhodho na'diniga oona coo'do a tagi'di тanno eede no amang ka түрү тanno Almasihi takүdhü a'a ka oona. ¹⁰Nggeege ya yungngo eede ka tadhodho ka tagi'di тanno eede nja teeladene nja midhi, a mananggöyö nja dhүgүрү ka үүдү ma Almasihi, kudumma eede kara tagi'di nana түрү.

Bölis adinigöögö ma kadu ma Kürünsüs

¹¹A'a nungngo nanda'baga, aaga kungngo kaga'bunu a'a kide. Aaga kama tafүнүgү a'a ko'do, үүрү taalo a'a na ниймө ya, lakiini taalo a'a nadhilli ka "kadafiini тanno iifi no." ¹²Natakalaala eema aaga nidhi oona ku'bu kada ka söödö amang kada tussu a'da a'a tafiini, eema keefe a түрү ma tale'bele eema. ¹³Niimö öccö yungngo ada ka titaalo kafeene nja türeene ma nakaniisa iini, illi tumma eede ka titaalo nanyamanya aaga ka oona a'da aaga tanangnga faana ma linggo тanno eede a'a. Aminna aaga fa kede ka eema tiya eede ka tagüüni ana aaga ya!

¹⁴A'a nungngo nakin-dinaana oona ku'bu ma tara tö'dö kada kanna asa tiidoona taalo a'a nara tanyamanya aaga ka oona lakiini nasaasa a'a aaga taalo almaala yaada, taalo laala indinaana eema ka kafaafa meene ku'bu, lakiini kafaafa eege kungngo kindinaana kene ku'bu. ¹⁵Ara

oona ta'diila eede kede kara taama eema yeede naama eyi yeede afe'de. Üürü a'a nasaasa aaga dhabbu 'dee ara aaga tasaasa a'a idhilli? ¹⁶Afiigi nggeege taalo a'a nanyamanya aaga ka oona ma niimö. Lakiini könö kiki a'da a'a nakorokoro. ¹⁷Na'duga a'a niimö kada ndama kadu тanno eede ka agүрүнү eege kada no? ¹⁸Naga'bunu a'a Tito ka öödö kada nagүрүнү örre ma angnga nja iini, aga'duga Tito niimö kada? Taalo ungngo kagalinggo a Koronggore tiya unggodho ya, taalo ungngo kuurna fiini ya miini ya keere?

¹⁹Kiki aaga kide a'da tamma niidi no a'da ungngo ka ümmöönö ka eyi tiya iidi kada kidha? Keema ungngo ka Masala kidha ana Almasihi, tumma no in'dili nagöre eede ma tindinaana aaga ku'bu. ²⁰Nari'ba a'a eede kara tö'dö kada kanna ara a'a taluna ka fiini tiya ada kitaalo kasaasa a'a iini ya, aaga taduna a'a ka niimö yaada taalo kasaasa ya, nja eede ka taluna tagoroo'bo kada ka söödö, nja kirimi nja midhi nja tisaana ka oona nja tanu aana ka oona nja tadhe kadu nja tabbü na'dugiisine nja taga'da 'buugu. ²¹Eede kara tö'dö afe'de ara Masala meede teela a'a nafara ma kadu kadhabbu na agüüni tam'baga ka dhidha no, ki-taalo kaadha kide no, temelö nja füngngö nja kadu kadhoonyo nja tatoroko.

13

Tumma na eere no

¹ Tö'dö kada kada kannaneede kanda iidoona. Sorne iki a'da, "Nüimö ya ara teemadene ma kadu keera nja eene ka tiidoona kadinö kide." ² Tö'dö kada kannaneede teera no, naganangnga a'a tumma a kadu tanno üüni tatoroko no, a'a nungngo nadirina afe'de a'da nitaalo a'a. Kede kara tafada taalo nara tana 'bangnga ma kadu tanno agüüni tatoroko kadhabbu no, alla kadu öccö. ³ Kudumma ada kasaasa tussu a'da Almasiihi eema ana onngo'do tammo eede, Almasiihi taalo agi'di ka oona ma talinggo nja aaga, lakiini i'i ana türü kada ka söödö. ⁴ A'da i'i abünnünja ka salii'bi a tagi'di tanno iini, illi i'i 'bitingngö efe ka 'di a türü tanno Masala. Ungngo afe'de kagi'di kini, lakiini a türü ma Masala ara unngo tefe ka 'di ana i'i ma talinggo ada aaga.

⁵ Aaga iiri nanggeyi naada ta'diila, kümmü aaga tumma ma Masala dhorro aaga iiri eyi yaada alla taalo aaga kussu nanggeyi naada a'da Yasu Almasiihi unngo ada ka oona? Illi kada ka tagi'digi ko'do ka ta'b'badene. ⁶ Kasaasa unngo a'da aaga tussu a'da taalo unngo kagi'di. ⁷ Kafara unngo ka Masala a'da aaga tafa talinggo eema ya toroko ya, taalo a'da unngo kii'baana, lakiini

amang kada tüüni eema ya a'diila ya salla unngo a kadu saga tümmü unngo kagi'digi ko'do. ⁸ Taalo unngo kara tambaanya tüüni nüimö ma tadiidi timin'da, lakiini kalinggo ada unngo a timin'da. ⁹ Kudumma iidi ka tadhodho kidi kara tagi'di, aaga tana türü, nüimö yüidi ka afara ka Masala kide ya a'da aaga tadho ka fiini aaga tinsili. ¹⁰ Narigiri ada aaga a'da nitaalo a'a kada kete amang kede tafa tüüni tatoroko ana aaga a'da a'a nungngo ata kete afa ma türü tanno Uugaara ka anangnga a'a no ma tindinaana aaga ku'bu taalo ma taga'da ada aaga ku'bu.

Töøjülü na eere no

¹¹ Keere kungngo nagöre eede, aaga adhodho, nunggeene a'a ka fiini ma ta'diila, aaga toodo kede nasaasa a'a a'da aaga timi'di tumma ka unngodho aaga taneene a ta'diila, a Masala ma tasaasa nja ta'diila, mara taneene nja aaga.

¹² Aaga töøjülü töøjülü na insili no. ¹³ Kadu ma kaniisa köøjülü aaga nye'd'de kungngo.

¹⁴ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasiihi nja tasaasa ma Masala nja tagureene ma Koronggore tiya Insili aneene nja aaga nye'd'de kungngo.

Waraga ya Bölis ma co Galatiya Tafa'da tumma

Galatiya ma ka riifö ma söödö ma 'büd'hülü tiya ana eere 'bitingngö a'da Türkiya ya. Bölis nja Barnaba kageema tumma ma İnjüli ma Yasu ka naanya ma Galatiya könö, a kadu tö'dö ka kaniisa kadhabbu (Kadafiini 13—14). Lakiini ndama uuru tanno miini no köö'dö kadu kadagalaana kadu ma kaniisa a'da kümümü eema ma Yahüüdü nja seriye miini a nagiide meene tatendhe. İkirı Bölis ka tiki a kadu ma kaniisa a'da Masala moolona kadu na amma ka Almasihi no nye'd'de, taalo kadu na urna eema keere afa ma tiya kungngo. Iki a'da tumma kakki'dinja ku'bu nya a kadafiini tanno Almasihi ka Örsaliim (Kadafiini 15).

Bölis iki a'da, iideene aja kara tanangnga Masala ka dhodho ana eema tiya aja ka talinggo ya, ara angnga ta'diila nja Masala a tamma nya, afa Abrahiim ya taada ma Yahüüdü ya dhidha ya. (Galatiya 3.4). I'i ala angnga a'da taneene kada kadu ma kaniisa ya Koronggore ya Insili ya i'i yungngo alaala angnga kide amang kaja taföönyö tumma na Masala na idhindhı no amana angnga kasaasa

ajeene dhadha no (Galatiya 5.6).

Töøjülü

¹ A'a na Bölis, a'a na tafiini, taalo kadu alla ömö'di agürünü a'a, lakiini Yasu Almasihi nja Masala tammo Pupa mo, miji i'i ka inde mo. ² Nja nagöre ma a'a nye'd'de, kunggu tumma no co nakaniisa ka Galatiya. ³ Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara Yasu Almasihi, tanangnga türü nja ta'diila ada ka oona. ⁴ Yasu üpü eyi yiini co ka üüdü ma tatoroko tanno aja, oolona angnga ka tatoroko ma kadu ka 'büd'hülü, tamana ma tasaasa ma eedi tiya Masala nja Pupa tiya aja mo turi ta'billi. Amiin. ⁵ A Masala tidhindhı turi ta'billi.

Tumma na Masala ka ungodho

⁶ Nadhere 'do ada ka taadha ka talaana a türü tanno Almasihi niini ka tagümmünü aaga iini no, ara aaga ka tuurna talaana ökönö. ⁷ Taalo tumma ma Masala ökönö afe'de lakiini kadu könö ka asaasa taga'da aaga ka nanggüüdü kaga'da tumma na Yasu na 'diila no. ⁸ Üürü ungngo alla tadhangga ndama 'dotombo'do ya eemaga tumma ma tolonadene aaga keefe, taalo kafeene nja tanno iidi ka tageema co aaga no, ara Masala taga'da i'i. ⁹ Nagadirina aaga 'billi na'birneene 'bitingngö afe'de, üürü ömö'di ökönö alaana aaga a tumma ma

toolona taalo kafeene nja tanno ada kadussu no, ara Masala taga'da i'i turi.

¹⁰ Taalo a'a neema tumma no a'da a'a nasaasa ta'diila ka kadu koono. A'a nasaasa Masala ma'diila nja a'a ana eedi. Niki o'o a'a nasaasa ta'diila nja kadu. Üürü a'a nasaasa tüünü nggeege taalo a'a nara tadasaga tiya Almasiihi.

Masala magümmünü Bölis

¹¹ Nagöre eede, nasaasa a'a aaga tussu a'da tumma neede ka teemaga co aaga no, taalo ma tadü'd'dü eege kamiini. ¹² Taalo eema ma elle ma kadaada i'i ya miini, itaalo ömö'di agalaana a'a kide, lakiini Yasu Almasiihi agalaana a'a kide.

¹³ Kaföönyö aaga a'da a'a nagümmü Masala ma Yahüüdü dhorro, neede ka alinggo kadu ma kaniisa na Masala, nasaasa tagirina eege. ¹⁴ A'a nagümmü tumma ma Masala ma kadaada ma angnga dhorro, nümmü tumma ma Yahüüdü nadaggi'bi köje ma a'a. ¹⁵ Masala milli ka tagümmünü a türü tanno oono a'a a'da naleefe a'a ka niimö tammo eede ka eedi manangnga a'a ka talinggo linggo noono. ¹⁶ Moono ka ala 'Bii'bala yoono Yasu a'a a'da nadünügü tumma miini co kadu ma kajeene ya, taalo a'a nakindini ömö'di öccö 'do. ¹⁷ Taalo a'a nasirö co Örsaliim naco tassa ka kadu tanno kadafiini na kede kidha no lakiini nunggeene a'a naco anya

ma Piirigide, nassa ka tafada naco Demasak.

¹⁸ Kede ka ndagu'du nagürüünü kiidoona ya nasirigö co Örsaliim ma tassa ka Bütrüs natiiimö kide füngngö ada'baaga ana awwa. ¹⁹ Nitaalo nadinö ka tafiini töccö nja iini, illi Yaguub ya örre ma Uugaara Yasu ya. ²⁰ A Masala tadinö mussu a'da taalo tu'd'du eema eege kungngo kede ka rigiri ada co aaga. ²¹ Ndama kanno naco Süüriya nja Kilikiya. ²² Nitaalo nagusudene ka nakaniisa tanno Yasu Almasiihi ka naanya ma Yahüüdiya. ²³ A'da kaföönyö a'da ömö'di ya agalinggo angnga ya, i'i 'bitingngö eema tumma ma tamma ka Masala niini ka tasaasa taga'da no. ²⁴ Kanangnga ta'diila a Masala kudumma a'a.

2

Bölis nja kadafiini ka Örsaliim

¹ Kede ka ndagu'du nagürüünü kada'baaga kafünü egüisö nunggeene naco Örsaliim nja Barnaba, na'duga Tito nja a'a afe'de. ² A'a naco Örsaliim kudumma Masala ka tiki a'a a'da naco nalaala tumma neede ka teema a kajeene. A'a nalinggo tumma no ka küdhü nja kadifi, ii'di tumma neede tadhügürü 'billi no nja 'bitingngö kada tumma ün'dügüngngö. ³ Munda Tito yeede ka tunggeene nja iini ya, taalo ka'bunu i'i ka aradene

kudumma iini taalo ataga Yahüüdü. ⁴ Nagöre ma angnga kinggide kö'dö kaja ka söödö ka küdhü ka korokoro kümmü nanggeyi neene a'da eege nja angnga kaga'da tahürra naaja ta unggodho ka Yasu Almasi- ihi kasaasa angnga kada kasaga. ⁵ Ungngo taalo kamma kene kide salla idhilli kungngo, kudumma ungnngo kasaasa aaga a'da aaga tütü ka tamma ka tumma timin'da tanno Masala na 'diila no.

⁶ A kadu na iifi no ka tamma na Masala no taalo kagusu niimö kide ka tumma. Nijöögö a'a ka eyi tiya eede taalo ta'bakala kene, kudumma Masala taalo müüni ada kadu könö ku'bu taalo kagusu niimö ka tumma tanno eede. ⁷ Lakiini eege kussu a'da Masala manangnga a'a ka talaana kadu na taalo ka Yahüüdü no afa moono ka anangnga Bütrüs ka talaana Yahüüdü kungngo. ⁸ Kudumma Masala manangnga Bütrüs ka tafiini ma Yahüüdü manangnga a'a ka tafiini ma kadu na taalo ka Yahüüdü no. ⁹ Yaguub nja Bütrüs nja Yühanna, eege kungngo ka nagiide ma kaniisa, kassa ka türü na Masala ka anangnga a'a no, kamma kede nja Barnaba kanangnga ungnngo ka talaana kadu na taalo ka Yahüüdü no, ara eege ka talaana Yahüüdü. ¹⁰ Niimö yeene ka asaasa kidi ya a'da ungnngo tafa tüürü ma kadu ma kaniisa ya eema ka titaalo kene no ka Örsaliim

no, a niimö yeede ka asaasa ka talinggo 'bucca ya.

Bölis agirnaana ka Bütrüs

¹¹ Ka Bütrüs ka öö'dö ka Antakiya, nagirnaana kini kudumma iini ka talinggo eema ya toroko ya ka kadu kidha. ¹² Ka kadu tanno Yaguub ka kürünü eege no ka tüfürü tö'dö ya, aagu Bütrüs eema nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, a kene ka ndö'dö ya ikiri ka taadha kini ka oona taalo aguri nja eene kini ka ari'ba a Yahüüdü tanno asaasa taradene no. ¹³ I'i aduna Yahüüdü na ma kaniisa no ka Antakiya kafeene nja iini ka taadha kagu eema nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, a Barnaba ka eyi tiya iini uurna eege keere ma eema ma tatoroko tiya eene no.

¹⁴ Kede ka tasala eege, taalo kungeene ka fiini ma Masala tiya dhorro ya, nikiri ka tiki a Bütrüs ka kadu kidha niki iini, "O'o na taga Yahüüdü naneene afa kadu na taalo ka Yahüüdü no na o'o saga asaasa kadu na taalo ka Yahüüdü no ka ta-neene afa Yahüüdü amana?"

¹⁵ Ungngo kageenedene kada Yahüüdü taalo ungnngo ka kajeene tanno oroko no, ¹⁶ kussu angnga a'da Masala taalo manangnga ta'diila ömö'di kudumma iini ka tümümü seriye tiya Müüsa, illi ömö'di ya amma ka Yasu Almasihi ya. Ungngo afe'de kamma ka Yasu Almasihi taalo linggo ma Seriye.

Ömö'di taalo a toolonadene alinggo ma seriye.

¹⁷ A kaja kara tasaasa ta'diila ka Almasihi kaduna angnga nanggeyi naaja ka toroko afe'de kafeene ungngo nja kajeene, nggeege 'dee Almasihi ya üüni tatoroko? Kaw, taalo nggeege. ¹⁸ A kede ka tapadaga oona keere naco ka seriye afe'de yeede ka takanu kide nye'd'de, nggeege ara a'a taga'da seriye ya Masala. ¹⁹ Ka seriye neyi a'a ka seriye amang kede tefe ka 'di ka Masala. ²⁰ Neyi a'a nja Almasihi a tefe ka 'di neede 'bitingngö no na Almasihi, tefe ka 'di neede 'bitingngö ka tuu'da a tamma ma 'Bii'bala ma Masala ya asaasa a'a ümmünü eyi yiini a'a. ²¹ Taalo a'a nanu ka türü tanno Masala, kadu kata'diila ka nanggeyi neene kene ka tümümü seriye 'dee, ara inde na Almasihi taga tumma ün'dügüngngö?

3

Seriye alla tamma ka Masala?

¹ Ka nagaaga ma Galatiya, mada aga'da aaga ka nanggüdü? Taalo aaga ka kiiri tumma neede ka tageemaga dhorro ka kadu kidha a'da Yasu abünnünja ka salii'bi ka üüdü ma angnga? ² Aaga adirina tumma a'a ka unggodho, Koronggore ma Masala ya 'dee ö'dö kada ka oona kudumma

ada ka tamma ka seriye tiya Müüsa, alla kamma aaga kide kudumma ada ka taföönyö kede? ³ Kanagaaga aaga nya? Kiki aaga kide a'da aaga tatiimö linggo na Koronggore ma Masala ka tagüüni ana aaga ya? ⁴ Kadhügürü aaga dhabbu ün'dügüngngö? Ara tadhügürü ün'dügüngngö nya? ⁵ Masala 'dee manangnga Koronggore aaga nja linggo ma türü kada ka söödö kudumma ada ka talinggo a tumma ma seriye alla kudumma ada ka tamma kada ka taföönyö tumma kidi?

⁶ Aaga iiri Abrahiim, afa ma Sorne ka tiki, "Amma ka Masala ana eedi dhorro. Mamma kini ka tamö'di tiya a'diila ya." ⁷ Amang kada tussu a'da kadu na amma ka Masala no eege ka laala tiya Abrahiim. ⁸ Sorne ma Masala illi ka takiki a'da Masala mara tanangnga kadu na taalo ka Yahüüdü no ka tamma kini a tamma. Yungngo oono ka tiki Abrahiim, "Ara a'a tanangnga baraka a kadu ka 'büdhülü ana o'o."* ⁹ Ömö'di na amma no kara toso ka baraka nja Abrahiim ömö'di ya adho ka fiini ya.

¹⁰ Kadu na a'dana ka seriye tiya Müüsa koono, ara Masala taga'da eege kudumma sorne ma Masala ka tiki a'da, "Taama ka tö'dö ka ömö'di ya taalo ümmü seriye ya

Müüsa tiya kirinja ka Sorne ma seriye tiya Müüsa ya nye'd'de kungngo."†
 11 Tumma dhorro taalo Masala mamma ka ömö'di kudumma iini ka tümmü tumma ma seriye tiya Müüsa. Kudumma Sorne ma Masala iki, "Ömö'di ya a'diila ka eedi a tamma ara taluna tefe ka 'di na Masala."‡ 12 Fiini ma tamma ma Masala, ambana njaana ku'bu nja taneene ma seriye ya iki a'da, "Ömö'di ya aföönyö tumma ma seriye ya, ara taluna tefe ka 'di."§ 13 Almasihi oolona angnga ka tatoroko ma seriye, kini ka toroko ma angnga kudumma iini ka takirinja ka sorne, "Ömö'di ya toroko ya a'da a'dalanja ka fa." 14 Kudumma niimö tiya Yasu Almasihi ka takalinggo ya, baraka ya a tananja Abrahiim, agananja a kajeene, kafiigi nggeege ara angnga ta'duga timi'di tumma ma Koronggore tiya Insili ya.

Seriye ya Müüsa nja timi'di tumma nja Abrahiim

15 Nagöre eede, ara a'a teema tumma ma nakömö'di taalo ömö'di ma tambaanya tagildhe timi'di tumma na ömö'di nja eene kagusu niimö könö kide üürü kakidhö. 16 Masala mageema tumma nja Abrahiim nja 'bandaada miini. Sorne ma Masala taalo iki a'da, "kadaada

kadhabbu," lakiini iki, "'bandaada unggodho," i'i yungngo Almasihi. 17 A'a nasaasa tiki aaga a'da, Masala mimi'di tumma noono nja Abrahiim. A seriye ya ka anangnga a Müüsa küfürü ka köö'dö a nagürüünü 430 a seriye ya taalo taga'da timi'di tumma na Masala aga'da tumma ka takiki a Abrahiim. 18 A Masala ma tanangnga baraka aaga kudumma ada ka tümmü tumma ma seriye, iya tumma noono ta tumma ün'dügüngngö. Tumma dhorro, Masala mana 'bangnga manangnga baraka Abrahiim a timi'di tumma.

19 Aminna tumma ma seriye tiya Müüsa kö'dö nya ka kusunja kide afe'de? Kagusunja kide ma tala eema ya toroko ya kadu ka tüüni ya a taneene indhigi 'bandaada ma Abrahiim yoono ka takiki a'da atö'dö ya. Masala magürünü tadhangga a tumma ö'dö iini, a Müüsa ta'duga öö'dö iini a kadu kudumma iini anna ka söödö ma kadu nja Masala. 20 Ömö'di ya anna ka söödö ma kadu nja Masala ya taalo alinggo ada ömö'di unggodho, alinggo ada a kadu nye'd'de, a Masala ma unggodho.

21 Seriye 'dee ma ta'bana ko'do nja tumma tanno Masala ka tageema no? Kaw, üürü seriye agananja a kadu ara tö'dö a tefe

† 3:10 3.10 Seriye ya eera ya 27.26 ‡ 3:11 3.11 Habakök 2.4 § 3:12 3.12 Lawi 18.5 3:13 3.13 Seriye ya eera ya 21.23 3:16 3.16 Takwiin 12.7; 13.15; 24.7

ka 'dī, nggeege ara tin-sili tagöö'dö ana seriye timin'da. ²² Lakiini Sorne ma Masala iki a'da kadu nye'd'de kungngo ka nīsö ma türü ma tatoroko. I'i yungngo a Masala ka anangnga Koronggore tiya oono ka tamma ka Yasu Almasihi, ka a kadu tanno amma kono no.

²³ Angnga 'do kaganna angnga ka pabuusu ma tumma ma seriye tiya Müüsa, ara Almasihi ka öö'dö assa ka tafa'da fiini ma tamma ka Masala na dhorro no ana eere tiya Almasihi. ²⁴ A tumma ma seriye tiya Müüsa ka taafa kaja ara Almasihi ka öö'dö amang kaja ta'diila ka Masala kidha kaja ka tamma kini. ²⁵ A 'bitingngö kamma angnga ka Almasihi a nanggeedi dhorro, taalo tumma ma seriye tiya Müüsa ka tafa kaja afe'de.

Laala ma Masala ka tamma

²⁶ Aaga nye'd'de kungngo ka laala tiya Masala ada ka tamma ka Yasu Almasihi. ²⁷ Kudumma aaga nye'd'de ka tagambeesedene aaga ta ungodho nja Almasihi, a tefe ka 'dī na Almasihi ta'bürü aaga ka oona. ²⁸ Taalo tambanjaana ku'bu nja Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, nja kasaga nja kadu tanno dhorro no, nja iiya nja nagide kudumma aaga in'dili ka ungodho ka Yasu Almasihi. ²⁹ Üürü aaga ka kadu tanno Almasihi, aaga ka laala

tiya Abrahiim, a Masala tanangnga faka moonno ka takadirina Abrahiim ya aaga.

4

¹ Niimö yeede ka tiki ya 'dee, ka 'bii'bala ka taleefe tidhilli ya afeene afa tasaga, kussu angnga a'da i'i atakarna ka eema tiya faafa miini i'i üfürü tadhabbu ma tafa kide. ² I'i aleefe tanna ka kadu könö ka nīsö kaafa kini, ara ka öö'dö ka nagürüünü na faafa miini ka takiki no, assa afa ka eema tiya iini. ³ Angnga ka eyi tiya aja kaja ka tagaleefe taga laala, angnga kagasaga ma naguugaara ma 'büdhlü. ⁴ Ka uuru tanno Masala ka timi'di tumma no ka ndö'dö ya, ikiri Masala magürünü 'Bii'bala yoono ya agageenedene ndama aka mo, adageenedene ka seriye. ⁵ Amang kini ma toolona na aganeene taneene ma seriye, angnga ta laala ma Masala. ⁶ Kudumma angnga ka laala tiya Masala dhorro, yungngo oono ka kürünügi a Koronggore tiya 'Bii'bala tiya oono aco kaja ka nanggeedi iidhe a'da, "Abba, Pupa." ⁷ A 'bitingngö taalo o'o na tasaga afe'de, o'o na 'bii'bala tiya Masala, Masala manangnga o'o ka takarna ka eema tiya oono.

Kadu ma Galatiya

⁸ Ka dhidha a'da küfürü aaga tagussu Masala, kagasaga aaga ma namasala ka 'büdhlü mitaalo ka dhorro no. ⁹ A 'bitingngö sa

aaga tussu Masala, a Masala mussu aaga, aminna agu aaga, ara aaga tapadaga ka eema tiya agi'di na oroko no afe'de? Kasaasa aaga tapadaga ka tadasaga afe'de? ¹⁰ Kanaana aaga iyye ka naguuru nja nagatereene nja tagu'du ma ürüünü. ¹¹ Nari'ba a'a ada aaga ka linggo tanno eede ka tagalinggo ada aaga no nye'd'de tanggaaga ta niimö ün'dügüngngö.

¹² Nagöre eede, a'a nasaasa aaga a'da aaga tafeene nja a'a, kudumma eede ka afeene nja aaga. Taalo aaga ka küüni niimö ya toroko ya ana a'a. ¹³ Amang kada tussu a'da kede ka tamaara taalo aaga kakaanu kede, aaga taalo kagamidhi a'a, kagala aaga ka tamma kede adha. ¹⁴ Kada ka tagaama miini aaga taanu kede aaga tagamidhi a'a ka tin'di tanno eede, illi aaga taalo ka küüni nggeege, kagala aaga katamma kede 'do afa tadhangga ya Masala afa a'a na Yasu Almasihi ka eyi tiya iini kungngo. ¹⁵ Kadhodho aaga ka uuru tanno miini no, a dhodho na miini no könynyö aaga 'bitingngö? Ara a'a tiki a'da kasaasa aaga a'a dhindho afa maada ka tagodhe laala ma iyye yaada aaga tanangnga a'a. ¹⁶ Asa aaga tümümü a'a 'bitingngö kada kirimi ka oona kudumma eede ka tageemaga ka tumma na dhorro no aaga?

¹⁷ Kadu no kasaasa aaga dhorro, lakiini taalo a'diila nja aaga, eege kafaga aaga keere kede ka oona amang kada tasaasa eege. ¹⁸ A'diila nggeege kada ka tarna iyya yaada ka eema tiya a'diila ya, aaga tüüni nggeege turi aaga tafa tan'dana kede nöö'dö, aaga sa ka talinggo. ¹⁹ Laala eede, nadhügürü a tin'di kudumma aaga, afa aka ma eedi kagu oogo ma teene mo kungngo, ara a'a tütü kadhügürü nggeege ara tumma na Almasihi kaco kada ka nanggeedi dhorro amang kada ta kadu tanno Almasihi dhorro. ²⁰ Nasaasa a'a taneene nja aaga 'bitingngö amang kede tagere tumma neede co ada ka nanggüüdü kudumma eede taalo nussu minna agu aaga, aaga tüüni kungngo.

Hajir nja Sara

²¹ Aaga tirina a'a, aaga no asaasa seriye ya Müüsa ka anangnga a Yahüüdü no, kussu aaga a'da seriye ya Müüsa kiki nya? ²² Sorne ma Masala iki a'da, laala aganna ka Abrahiim keera, ya 'bii'bala ma madasaga, aya ta'bii'bala ma aka tammo dhorro mo. ²³ 'Bii'bala ya madasaga ageenedene ka tuu'da kungngo, a 'bii'bala ya aka tammo dhorro mo ya ageenedene ka tumma tanno Masala ka tageema ara ateenedene no.

²⁴ Iiya na eera no kafeene nja timi'di tumma keera, timi'di tumma na Masala nja Israyil ka anya ma

Siina noono ka anangnga tumma noono eene no, afeene nja laala tiya Hajir ka tageene kada kasaga kungngo. ²⁵ Hajir mafeene nja anya ma Siina manna ka anya ma Piirigide mafeene nja anya ma Örsaliim ma 'bitingngö mo manna ka tadasaga nja laala tiya oono nja kadu miini kada kasaga mo mümmü tumma ma seriye tiya Müüsa mafa kide mo. ²⁶ Lakiini Örsaliim ma 'di ma Masala mo, mafeene nja tammo dhorro mo, oogo mungngo ma nüimö tammo aja. ²⁷ Sorne ma Masala iki, "O'o namele, nitaalo nageene no, ikijeene, nadhodho o'o nitaalo nussu tin'di ma teene no, kudumma aka maneene unggodho oogo a'da taalo nyori kono, ara laala tanno oono tadhabbu mii'bi aka ma ana nyori mo."

²⁸ Aaga na nagöre eede, kafeene aaga nja Ishak kudumma aaga ka laala ma tumma tanno Masala ka tadirina Abrahiim, afa ma Ishak kungngo. ²⁹ 'Billi ka naguuru tanno miini no 'bii'bala ya ageenedene a tuu'da ün'dügüngngö agalinggo adene 'bii'bala ya ageenedene ndama Koronggore ya, üünidene 'bitingngö. ³⁰ Lakiini tumma na Masala kiki nya ka sorne? Iki sorne kungngo, "Uuru madasaga

ka tino nja 'bii'bala tiya oono, taalo atakarna ka nüimö 'do. A 'bii'bala ya aka tammo dhorro mo ara takarna ka eema nye'd'de kungngo." ³¹ Angnga 'bitingngö nagöre eede taalo angnga ka laala tiya aka tammo ma madasaga mo, angnga ka laala ma aka tammo dhorro mo.

5

*Tahurra ka Yasu Almasi-
ihi*

¹ Almasihi anangnga kada hurra amang kaja taneene kada kadu tanno hurra no. Aaga idhi oona ku'bu aaga tafa tapadaga ka tadasaga afe'de.

² Aaga toodo ka tumma tanno eede a'a no Bölis no, üürü aaga katendhe ma nanggeyi tanno ada ara Almasihi ta nüimö ün'dügüngngö ana aaga.

³ Ara a'a teema nja aaga afe'de ömö'di ya afa ka eyi tiya iini atendhe ya, fa kini afa ka tumma ma seriye nye'd'de. ⁴ Aaga na asaasa ta'diila nja Masala a tümöönö ma seriye no ka tadheene nja Almasihi aaga tagu'b'ba ka türü ku'bu.

⁵ Lakiini angnga kindhigi Masala manangnga angnga ka a'diila nja oono, angnga tindhigi oogo a tamma nja türü ma Koronggore tiya oono. ⁶ Kaja ka tamma ka Yasu Almasihi ya, nassa ka tatendhe alla taalo o'o natendhe, taalo a nüimö 'do. Nüimö ya asaasadene

ya, tamma na linggodene a tasaasa no.

7 Kaganeene aaga ka dhidha ka'diila, a mada afada ana aaga ka fiini tiya dhorro ya? 8 Niiimö ya agüüni adene ya taalo ndama Masala tammo magümmünü aaga mo. 9 "Bandigüidi idhilli kungngo atanangnga elö ka tüüfü." 10 Namma a'a ka tumma tanno Uugaara ana eedi a'da aaga 'bitingngö ya taalo kaföönyö tumma ma fiini ün'dügüngngö afe'de. Ömö'di ya aga'da aaga ka nanggüdü ya ara Masala saga tüüni tatoroko ana i'i salla i'i ka tafaanya. 11 Nagöre eede, üürü a'a naleefe teema tumma ma taradene, aminna agu a'a nalinggo adene? Nggeege ara takara ka salii'bi ka'dugadene. 12 A'a nagala ka asaasa kadu no anyamanya aaga ka oona a tumma ma taradene kunggunu co iini ka'dili nanggeyi neene.

13 Nagöre eede, Masala magümmünü aaga a'da aaga tafa ta kasaga ma eema ma tuu'da, tumma na Masala ka tmmünü aaga iini kü'di tanangnga aaga ka tüüni eema ya toroko ya, aaga asaasa kadu nye'd'de aaga takinyi linggo eene a tasaasa. 14 Tumma na Masala ka öö'dö iini a Yahüüdü no, kananja ka niiimö ungodho a'da, "Asaasa ömö'di ya kete küdü ya afa müüdü ka

asaasa eyi yüüdü kungngo." 15 Kada ka tütü ka tamidhi ajeene a taguri ajeene ungodho aaga, aaga afa ka oona aaga adini ko'do ii'di aaga tili ajeene ka oona ungodho aaga.

Tefe ka 'di ma Koronggore tiya Insili ya

16 Nikiri a'a ka tiki aaga a'da aaga taneene a türü ma Koronggore tiya Masala amang kada tafa tüüni eema ya toroko ya a tuu'da ma tamö'di. 17 Eema ya tuu'da tanno aja kasaasa ya, i'i yungngo a Koronggore tiya Insili ya ka faga angnga keere iini ya i'i ya mini, a Koronggore ya Insili ya asaasa angnga ka talinggo eema ya a'diila ya tuu'da tanno aja katitaalo kasaasa no, tumma neene taalo kicaana ka oona nja tiya ada ka asaasa talinggo ya. 18 Kada ka talinggo a tumma tanno Koronggore ma Masala ka tiki aaga no, taalo aaga ka tanna ka tadasaga ma tumma ma seriye tiya Müüsa ka öö'dö iini a Israyil no.

19 Linggo na toroko na tuu'da ka asaasa no kussu adene, temelö nja tadinigöögö ma füngngö nja kadu kadhoonyo. 20 A namasala tanno toroko mo kabbü tamiirö, kamidhi kadu, keema koro'bo, kangoroo'bo kete kete, kasaasa nanggeyi neene, kanu ka kadu, kadhegedhe nanggeyi

niini nja kadu töccö.
²¹ Linggo ma kīrimī, kooye ngeeli keke kide, ana eema tiya toroko ün'dügüngngö ana eema töccö 'do, ara a'a tadirina tumma afa ma tiya ka dhidha ya kungngo, kadu na aneene kungngo no taalo kara takarna ka tauugaara ma Masala.

²² Lakiini ta'diila ma Koronggore ma Masala tasaasa, dhodho, ta'diila ma eedi, tidhi oona ku'bu, 'bangnga, taneene ta'diila, tinsili ka eedi nja kadu.

²³ Ta'diila ma tamö'di nja tümümü eyi yүүүdү nafa takordo kordo kada kadүүүni nggeege ya taalo aaga ka taga'da tumma na Masala kungngo ka seriye no.

²⁴ Kadu na Yasu Almasihi no kabүүnnү oona neene na oroko no ka salii'bi nye'd'de nja tasaasa ma eema ma 'bүdhүlү.

²⁵ Angnga kefe ka 'di a Koronggore ma Masala a kaja ka tefe ka 'di a Koronggore ya Masala keere. ²⁶ Kada fa tan'dinigi oona naaja ko'do angnga tafa teela kadu angnga ta'digineene nja eene, angnga tafa takirimi kadu ma tasaasa eema yeene.

6

Tүүүni ada ta'diila a kadu nye'd'de

¹ Ka nagöre eede, ka ömö'di töccö ana kada ka tümümü adene ka niimö tiya toroko ya, aaga na ümmü tumma ma Masala no ana eedi dhorro no, aaga

kungngo ka talaala i'i ka fiini ta'diila, afa ka eyi tiya үүдү ii'di o'o ta'dinggö ka tatoroko ka eyi tiya үүдү afe'de. ² Aaga faana ka oona aaga takinyi njaana ko'do a linggo, nggeege ara aaga talinggo eema ana seriye tiya Almasihi ka asaasa angnga iini ya. ³ Ömö'di ya үүni eyi yiini a'da i'i ii'baana ya tumma dhorro taalo i'i ya niimö, i'i iisini eyi yiini. ⁴ Ömö'di tiri linggo niini ta'diila, үүрү i'i ya a'diila ya asa ka tan'dinigi eyi yiini coo'do asa kafa tiri eyi yiini afa ömö'di öccö. ⁵ A'a niki nggeege kudumma ömö'di tiya talinggo niimö ya, i'i yungngo assa ka tammo iini ungodho i'i.

⁶ Kadu na laadene ka tumma ma Masala no, fa kene kosso ka eema tiya eene ya a 'diila ya nja kadu tanno laana eege no.

⁷ Aaga fa tiisini nanggeyi naada, taalo Masala ma tiisidene, ömö'di ya adini migile ya i'i yungngo ataraana. ⁸ Ömö'di ya adiniigi a tasaasa ma tuu'da ya, ara taluna tuu'da ma tatoroko, ömö'di ya adiniigi a Koronggore ya ara taluna tefe ka 'di ka Koronggore.

⁹ Aaga fa tagi'di ka linggo tanno 'diila no keere, ara angnga taluna eema ya a'diila ka uuru tanno Masala ka tö'dö no kaja ka tafa tagi'di ko'do. ¹⁰ Nggeege kada kalinggo eema ya a'diila ya a kadu aja ka taduna fiini, munda kadu

na amma ka Yasu Almasiihi no angnga ta'diila nja eene nye'd'de kungngo.

Töøjülü na eere no

¹¹ Aaga assa ka kireere'be tanno dhabbu no, eede ka tarigiri ada aaga a niisö tanno eede no.

¹² Kadu na asaasa talinggo eema ma tuu'da ün'dügüngngö ma tasaasa Yahüüdü a'da ka'diila nja eene no, eege kungngo ka asaasa ta'bunu aaga karadene, eege kalingngo nggeege amang ka kadu tafaga eege keere kudumma tamma ka salii'bi tiya Almasiihi. ¹³ Munda kadu na aradene no, taalo kummü tumma ma seriye, eege kasaasa a'da aaga taradene amang kene tabbü 'danisö a'da aaga kuurna taradene ma tuu'da keere. ¹⁴ Üürü a'a nasaasa tafünügü eyi yeede ko'do ya, nafünügü i'i ko'do ana Yasu Almasiihi kudumma iini ka teyi ka üüdü ma angnga, kudumma inde tanno iini no kafa ka eema ma 'büdihülü itaalo a niimö ana a'a, a'a ka eyi tiya eede taalo a'a na niimö ka 'büdihülü. ¹⁵ Ömö'di saga tatendhe üürü taalo atatendhe taalo Masala manu kini, niimö ya agu'daana ya taluna tefe ka 'di ma Koronggore ma Masala ya 'diila ya. ¹⁶ Ara Masala tanangnga ta'diila a 'bangnga a kadu tanno uurna tumma noono keere no, nja kadu na amma kono no nye'd'de.

¹⁷ Ndama uuru tanno taalo a'a nasaasa ömö'di anyamany a'a ka oona, nagoola neede ka oona no, nagoola ma kadu tanno adiidiri a'a kudumma eere tiya Yasu.

¹⁸ Nagöre eede, fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasiihi ka aneene nja aaga in'dili. Amin.

Waraga ya Bölis ma co Afosus Tafa'da tumma

Bölis arigiri ada waraga a kadu ma kaniisa ka Afosus anya mo ka 'bühülü tiya ana eere 'bitingngö a'da Türkiya mo. Bölis aganna ka Afosus a nagürüünü kidoona adünnü tumma ma İnjüli a kadu tamma ka Almasiihi kadhabbu kaadha katümmü eema ma masala ma Artamis (Kadafiini 19).

Bölis arigiri ada waraga co kadu ma Afosus a'da ungngo ka pabuusu ka Rööma (Afosus 3.1). Arigiri iki a'da naganuuru kanda afaradene ya ara eema nye'd'de tanna ka nüsö ma Almasiihi. Ka kadu kanda uruna Yasu keere kara ta ungodho ka Almasiihi kada kadu ka ungodho. Bölis eema nja tanno iiri waraga no a'da kasaasa ajeene kiicolo ka nanggeedi nja kadu könö kaadha ka taneene ma 'billi no ma korokoro nja tam'baga, kaneene taneene ma timin'da nja 'bangnga nja tafa ka tatoroko tanno kadu dhidha.

Töøjülü

¹ Waraga ö'dö ndama Bölis tafüni ya Yasu Almasiihi a tasaasa ma eedi tiya Masala na ungu co kadu ma kaniisa no ka Afosus no nja tanno amma ka Yasu Almasiihi no.

² A Masala ma Pupa tiya

aja nja Uugaara Yasu Almasiihi, tanangnga türü aaga nja ta'diila.

Baraka ma koronggore ka Almasiihi

³ Kada nangnga ta'diila a Masala nja Pupa tiya Uugaara tiya aja Yasu Almasiihi manangnga baraka ma koronggore angnga, baraka ya Almasiihi ka 'dotombo'do.

⁴ Masala magesse angnga ka Almasiihi a'da müfürü tarü'bü 'bühülü amang kaja tinsili a'da taalo hetti kide kidha moonoo ka tasaasa. ⁵ Masala milli ka takiki a'da oogo tümmü angnga kada laala tiya oono ana Yasu Almasiihi oogo masaasa ka eyi tiya oono.

⁶ Kadagafünügü Masala ko'do ka türü tanno oono yoono ka anangnga angnga a'da taalo faana kide ka 'Bii'bala tiya oono ka asaasa i'i ya. ⁷ Kagoolonadene angnga ana erüdü tiya iini ma taagala tatoroko aja ka oona, a tüüsü ma türü tanno oono ⁸ yoono ka anangnga angnga ka tadhabbu ma ta'dara tanno oono nja tussu eema. ⁹ Eema ya Almasiihi ka tagüüni, Masala mala fiini ma eema tiya oono ya küdhü ya angnga. ¹⁰ Linggo na Masala kara tatümmö eege ka uuru miini kono ka tö'dö ana eema tiya oono ka tarü'böönö no nye'd'de ya ka 'dotombo'do ya nja tanno ka 'bühülü ka nüsö tanno Almasiihi tiya Uugaara ya.

¹¹ Masala magesse angnga afe'de manangnga angnga

kada ungodho ka Almasi-
ihi, kudumma oono masaasa
tüüni nggeege. Oogo
magüüni eege nye'd'de afa
moonoo ka asaasa kungngo.
¹² Kada kafünügü töyeene
na Masala ko'do angnga na
kindhigü oogo jiddi ma 'billi
no, ana eere ma Almasi-
ihi. ¹³ Aaga afe'de aaga ka kadu
tanno Masala ka taföönyö
tumma ma timin'da, tumma
na 'diila no toolona aaga no
aaga tamma aaga tabünnü
hitimi a Koronggore ya Insili
ya oono ka tatiraana ya.
¹⁴ I'i yungngo afaana maaja
kara takarna kide idhi a
Masala tafa kadu noono
ma tafünügü oogo ko'do ka
tidhindhü tanno oono.

*Tamana ta'diila nja tafara
ka Masala*

¹⁵ I'i yungngo eede ka
taföönyö tamma naada ka
Uugaara Yasu nja tasaasa
tanno ada ka kadu ma
kaniisa in'dilü kungngo.
¹⁶ Namana a'a ta'diila a
Masala 'bucca kudumma
aaga turi kungngo nagüigü
tumma aaga eede ka tema
nja Masala. ¹⁷ Nasaasa
a'a Masala mo Uugaara
tiya aja Yasu Almasi-
ihi, Pupa ma tidhindhü, a'da
manangnga koronggore ma
ta'dara adele i'i aaga amang
kada tussu oogo tussu ma
timin'da. ¹⁸ Nafara a'a ka
Masala a'da aaga tafa'da
nanggüüdü naada amang
kada tiji töyeene noono
amang kada tussu tindhigü
noonoo ka ümmünü aaga
iini no, eema yoonoo kara
tanangnga angnga no ma

kaniisa no, ¹⁹ türü noono na
idhindhü no alinggo kaja ka
oonoo angnga na amma ka
türü tanno alinggo kaja no a
türü na Masala na ii'baana
no ²⁰ noono ka tagalinggo
ka Almasi-
ihi kono ka fiki'dö
i'i ka inde manangnga i'i
ka temmi kono ka nüsö
ma kuri ka 'dotombo'do.
²¹ Almasi-
ihi yungngo ko'do
ma tauugaara nja türü nja
türü nja tauugaara, i'i ya
uugaara ma eema nye'd'de
ka 'büd-
hülü tiya. Ara ta
uugaara ma tiya ara tö'dö
ya afe'de. ²² A Masala
tanangnga eema iini ka
uune in'dilü mümmü i'i kada
üüdü ma eema in'dilü ma
kaniisa. ²³ Kaniisa oogo
ma tuu'da tanno Almasi-
ihi madigi i'i, i'i yungngo adigi
eema nye'd'de.

2

*Tefe ka 'di ka Almasi-
ihi*

¹ A 'billi kakaaya aaga ka
tatoroko nja tam'baga tanno
ada, ² kisi aaga ka eema ma
'büd-
hülü keere aaga tamma
ka tumma ma uugaara ma
türü ma koronggore tiya
toroko ya ka 'dotombo'do,
koronggore na ümmü kadu
no anu ka Masala no.
³ Angnga nye'd'de kafeene
angnga nja eene, angnga
taganeene taneene ma
'büd-
hülü angnga tagalinggo
eema ya toroko ya nja eene
ma tasaasa eema ma nang-
güüdü tanno aja, angnga
ka laala ma tagoroo'bo, ara
angnga tapusu adene afa
türeene ma kadu. ⁴ Lakiini
'bangnga ma Masala ma

dhabbu nja tasaasa tanno oono nja angnga dhabbu no. ⁵ Mafiki'dö angnga ka inde nja Almasihi a'da asa angnga takaaya ka tatoroko tanno aja. A türü tanno Masala, kaduna aaga toolonadene. ⁶ Mafiki'dö angnga nja Yasu Almasihi manangnga angnga ka temmi nja iini ka 'dotombo'do. ⁷ Ara tö'dö ka nagürüünü tanno ara tö'dö no, a türü tanno oono a 'bangnga tammo oono maala angnga ka Almasihi mo. ⁸ A türü tanno Masala ka tuna aaga toolonadene a tamma, taalo ndama aaga lakiini Masala manangnga aaga. ⁹ Taalo linggo naada eege kamiini, lakiini linggo na Masala eege kamiini ii'di ömö'di könö tabbü 'danüsö iini. ¹⁰ Masala marü'bü angnga, karü'bü adene angnga ka Almasihi Yasu ma linggo ma eema tiya a'diila ya, ya Masala ka takindinaana kaja ku'bu ka dhidha amang kaja talinggo.

Angnga ka unggodho ka Almasihi

¹¹ Nggeege kussu aaga a'da taalo aaga ka Yahüüdü dhorro, Yahüüdü keema a'da eege karadene ka tuu'da no taalo kummü aaga kada kadu ma taradene. ¹² Kaganeene aaga 'billi a'da taalo aaga kussu Almasihi kagu'b'ba aaga ka kadu ma Israyil ku'bu, aaga ta kölöge aaga taalo kakete ka timi'di tumma tanno Masala ka takiki no. Kaneene aaga ka 'büdhülü tiya

a'da taalo tündhigü kada a'da taalo Masala kada. ¹³ Lakiini 'bitingngö ka Yasu Almasihi asa aaga takete ana eriidö tiya Almasihi a'da kagu'b'ba aaga.

¹⁴ Almasihi i'i yungngo ata'diila anangnga Yahüüdü nja kadu tanno taalo ka Yahüüdü no kada unggodho, ürrüdü ndhüdhö ma takirimi na aganna kene ka söödö ya. ¹⁵ I'i aadha ka seriye nja tumma miini nja linggo miini ka tuu'da tanno iini, eedi yiini a'da adina ömö'di öccö unggodho ana ka kadu tanno eera no ka eyi tiya iini ma tüüni ta'diila. ¹⁶ Indinaana eege ku'bu a teera meene nja Masala ana salii'bi tiya iini, ürrüdü ndhüdhö ma kirimi, uuraana kadu ka oona nye'd'de ka tuu'da kada unggodho. ¹⁷ Almasihi ö'dö adageema ka tumma ma ta'diila aaga na kajeene no kaku'b'ba ka Masala no nja ta'diila ka kadu tanno akete no. ¹⁸ Angnga nye'd'de kungngo, kajeene nja Yahüüdü ana eere ma Almasihi ara angnga tagöö'dö a Koronggore unggodho kidha ma Pupa.

¹⁹ Ndama uuru tanno taalo aaga ka kölöge taalo ka kafala afe'de aaga nja kadu tanno Masala ka unggodho aaga kadu ma 'di tiya Masala. ²⁰ Karü'bününja aaga ka kadese tanno kadafiini nja nagane'bi a misü ma kadese a'da Yasu Almasihi ka eyi tiya iini. ²¹ I'i yungngo anangnga

tarü'böönö ka tūmmü ajeene nye'd'de inggiridene anangnga i'i kada la ma Masala ya insili ya. ²² Aaga nja iini afe'de karü'bü adene aaga nja iini amang kada ta'buugu ma taneene ya Masala kadanna kide a koronggore ya.

3

Bölis alaana kajeene

¹ Kudumma tumma tanno a'a na Bölis, a'a na ka pabuusu tiya Yasu Almasiihi kudumma aaga na kajeene no. ² Kussu aaga tumma na türü tanno Masala ka anangnga a'a ka üüdü ma aaga no. ³ Madele taküdhü ma linggo tanno oono a'a tiya eede ka tarigiri ada aaga idhilli ka dhidha ya kungngo. ⁴ Üürü kagüiri aaga tumma neede ka tunggu aaga no ara aaga tussu a'da nussu a'a taküdhü na Almasiihi. ⁵ Taalo ömö'di ma tussu tumma küdhü no, idhi a Koronggore ya Masala tadirina a kadafiini tanno Masala na insili no nja nagane'bi. ⁶ A taküdhü no, eege ana eere ma İnjüli, ara kajeene toso ka takarna ka eema nja Israyil, ka ungodho ka tuu'da, kosso ka timi'di tumma ka Almasiihi Yasu.

⁷ A'a na ömö'di ma linggo ma İnjüli tammo a türü ma eema tiya Masala ka anangnga a'a ya a linggo ma türü tanno oono. ⁸ A'a nungngo nadhilli ka kadu ma Masala ka teene nye'd'de, Masala

manangnga türü no a'a a'da nalaana kadu na taalo ka Yahüüdü no, taalo ndhigino ka tüüsü tanno Almasiihi. ⁹ A kadu nye'd'de tussu linggo na Masala na küdhü no kümmü oono ma 'billi ma Masala ka tarü'bü eema in'dili. ¹⁰ A naguuru na 'bitingnö no ana kaniisa a naguugaara nja naguugaara ka 'dotombo'do kussu ta'dara noono ka eema kadhoonyo nye'd'de kungngo. ¹¹ Masala magalinggo kungngo a tussu kide tanno oono ka tagüüni ma 'billi ana eere ma Masala tiya aja Yasu Almasiihi. ¹² Tamma kini naaja no ara angnga tana rüsü ma takete ka Masala a'da taalo ri'ba a tagu angnga. ¹³ Nikiri a'a ka tiki aaga a'da, aaga tafa tadinigöögö kudumma dhügürü tiya eede ya ka üüdü ma aaga i'i agala ka'diila nja aaga adha.

Bölis afara ka Masala

¹⁴ Kudumma a tumma tanno, na a'a tüürü ku'bu ana küüge nafara ka Masala Pupa yaaja. ¹⁵ I'i yungngo a kadu tanno ka 'dotombo'do no nja 'büdhülü ka'duga eere yiini. ¹⁶ Nasaasa a'a Masala ma türü ma tidhindhü tiya oono a'da manangnga türü ma Koronggore tiya oono kada ka oona. ¹⁷ A'a nafara ka Masala a'da Almasiihi anna kada ka nanggeedi a tamma. A'a nafara ka Masala a'da aaga tarigi uune caa'bu dhorro, aaga takidhö ka tasaasa, ¹⁸ Nye'd'de nja

kadu tanno Masala kaana türü ma tussu tadhabbu nja tadhonggoro nja ta'doogo nja ta'buugu a tasaasa na Almasihi kada eege kamiini. ¹⁹ Aaga tussu tasaasa na Almasihi agii'bi tussu eema amang tadigine ana eema nye'd'de ya Masala ka tigaana ya.

²⁰ Fa ka Masala man-angnga türü malinggo kaja ka oona, oogo mambaanya talinggo eema dhabbu adagii'bi nïimö yaaja ka asaasa ya. ²¹ Tïdhindhï kungngo oono ka kaniisa nja Yasu Almasihi ka sere in'dilï, turi ta'billi! Amiin.

4

Ta unggodho ka tuu'da ma Almasihi

¹ A'a nanna ka pabusu kudumma linggo ma Uugaara, nasaasa aaga a'da aaga taneene taneene afa ma tanno Masala ka tagümmünü aaga iini no kungngo. ² Aaga tiicolo aaga ta'diila nja kadu aaga tidhi oona ku'bu aaga tümünügü njaana ko'do dhadha a tasaasa ajeene. ³ Aaga kardha ku'bu aaga tafa kada unggodho ka Koronggore a tami'daana ma ta'diila. ⁴ Kudumma aaga ka tuu'da ka unggodho a Koronggore unggodho afa ma Masala ka tagümmünü aaga ka tidhi oona ku'bu ka unggodho ya Masala ka tagümmünü aaga ya. ⁵ Kudumma Uugaara ma

ungngo ada ma unggodho a tamma ka unggodho a tambeese ka unggodho. ⁶ A Masala ma unggodho Pupa ma kadu nye'd'de alinggo ada eene in'dilï kungngo i'i aneene nja eene in'dilï. ⁷ Lakiini Almasihi amana türü a kadu töccö ana kaja tamana ma faka tammo eene ma linggo tamana miini ka asaasa. ⁸ Afa ma sorne ka tiki,

"Kini ka sirö coo'do ka 'dotombo'do a'duga kasaga nja iini kadhabbu adamana eema a katadü'd'dü."

⁹ Minna i'i yungngo ana eere a'da, "asirigö coo'do ka 'dotombo'do" unngngo? I'i ya iki a'da i'i ya öö'dö ka 'büdhülü ka ta'buugu ka dhidha. ¹⁰ Yasu ka eyi tiya iini yungngo öö'dö ku'bu asirigö coo'do ka 'dotombo'do ma tadigi 'buugu nye'd'de ana oona miini. ¹¹ I'i yungngo ümmünü kadu könö kada kadafiini, könö kada nagane'bi, anno tema tumma ma İnjiili, anno ta ka'boge, anno ta katalaana. ¹² I'i ya agüüni nggeege amang kene tindinaana kadu ma Masala ku'bu nye'd'de ka linggo ma kaniisa ma tarü'bü tuu'da na Almasihi. ¹³ Amang kaja tala ta unggodho ka tamma nja tussu 'Bii'bala ma Masala, kada ömö'di kadigine, angnga ma tala tadhonggoro na Almasihi. ¹⁴ Amang kaja tafa taga laala a tanya ma talaana

tanno atoroko no tafa tagürünü eege ko'do a kadu tüsini eege ana ünggü ma tanangnga eege ka taama. ¹⁵ Lakiini angnga tageema tumma ma timin'da a koronggore ma tasaasa angnga taginggiridene ka eema in'dili ana Almasiihi i'i ya üüdü ya. ¹⁶ I'i yungngo anangnga tuu'da ka tüm mü ajeene kimi'dinjaana koon nye'd'de, a 'dakeyi alinggo linggo niini, a tuu'da tinggiridene nye'd'de, a tarü'böönö miini ta ungodho a tasaasa ajeene.

Taneene na 'diila no ka Almasiihi

¹⁷ Nggeege ara a'a tiki aaga ana eere ma Uugaara Yasu aaga fa taneene afa kadu ma 'büdhülü kadu no adinigöögö ma tam'baga no. ¹⁸ Eege kungngo ka kisinsoro taalo kaföönyö tumma na Masala a tam'baga tanno eene a takidhö ka nanggeedi tanno eene kagu'b'ba ka taneene tanno Masala. ¹⁹ A modolo taalo magu eege kümmünü nanggeyi neene ka temelö nja füngngö nja iiya kadhoonyo nja tallogo taalo küüsü kide. ²⁰ Lakiini taalo tumma na Almasiihi yungngo ada ka talaadene kide ya i'i ya miini. ²¹ Timin'da aaga kaföönyö tumma miini aaga takalaadene talaana ma timin'da no ka Yasu no. ²² Aaga aadha ka taneene tanno illi no, aaga ungu eema ya toroko ya illi ya

keere eema ma tuu'da ya iisninidene no a taga'dadene ya. ²³ A aaga padaga oona keere aaga tinsili ka nanggeedi nja nanggüüdü. ²⁴ Aaga agirni ömö'di ya issi ya ada ka oona ya Masala ka tarü'bü i'i ya kafeene nja oono ya ka'diila nja tinsili nja timin'da ya.

²⁵ I'i yungngo ada kara taadha ka korokoro, ömö'di ana kada teema tumma ma timin'da nja tööje kudumma aja kada ungodho ka tuu'da na Almasiihi. ²⁶ Üürü kagoroo'bo aaga, aaga fa tüüni tatoroko, aaga fa tafa ka ndanaaya ka 'dinggö caa'bu a'da kagoroo'bo aaga. ²⁷ Aaga fa tafa'da fiini a Ebliisi. ²⁸ Ömö'di ya tanyooro ya aadha ka nyooro, lakiini fa kini adhügürü a linggo ana iisine tanno iini ana eema, amang kini tinya a kadu tanno eema ka titaalo kene no. ²⁹ Aaga fa tindiri tumma na toroko no illi tumma na 'diila ma tindinaana kadu ku'bu no, na kadu kasaasa taföönyö no. ³⁰ Aaga fa tanangnga Koronggore ma Masala ya Insili ya ka agoroo'bo a taneene tanno ada no, i'i abbünnü hitimi kada ka oona kada tanno iini ma uuru ma toolonadene. ³¹ Aaga aadha ka kirimi nye'd'de nja midhi nja koro'bo nja tagoroo'bo nja tiidhaana ka oona nja teelaana nja eema tiya toroko ya 'do. ³² Aaga

faana ka oona a ta'diila nja 'bangnga, aaga afa ka kadu tanno alinggo tatoroko ana aaga no afa ma Masala ka afa kada ana kada ka tamma ka Almasihi.

5

Taneene ka töyeene

¹ Aaga aneene afa ma Masala kungngo kada laala tiya asaasadene. ² Aaga ungeene ka fiini ma tasaasa ajeene, fiini ya Yasu Almasi-
ihi tiya asaasa angnga ya, üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga kada niimö ma tirri ya eedhenja a Masala a ndhiigö miini tü'd'dü ka ti'd'di.

³ Lakiini temelö nja linggo ma nyoro nja tallogo nye'd'de kungngo taalo kama teemadene kada ka söödö aaga na kadu tanno Masala no. ⁴ Tindiri tumma na toroko no nja ker'de ker'de nja tam'baga taalo ka'diila nja aaga illi tamana ta'diila nja tafünügü Masala ko'do. ⁵ Kussu aaga a'da ömö'di ya atemelö nja eema tiya toroko ya nja tallogo i'i afeene nja ömö'di ya ümmü masala ma 'büdihülü taalo ara takarna ka tauugaara ma Almasihi nja Masala.

⁶ Aaga fa tafa ka ömö'di könö iisini aaga a tumma tanno atoroko no kudumma eene kara tanangnga tagoroo'bo ma Masala kara tala kadu no taalo kaföönyö tumma noono no. ⁷ Nggeege aaga fa taneene nja eene 'do. ⁸ Kaganna aaga ka ndüüli

ka dhidha a 'bitingngö sa aaga tanna ka töyeene ma Uugaara, asa aaga aneene taneene ma laala ma töyeene. ⁹ Kudumma tööyö ma töyeene ungngo ka eema tiya a'diila ya nye'd'de ka tinsili nja timin'da. ¹⁰ Aaga alaadene ka eema tiya Uugaara ka asaasa ya. ¹¹ Aaga fa tosoo ka linggo ma ndüüli na toroko no, lakiini aaga ungu ege kürö ndama iini kaco ka töyeene adha. ¹² Eema ya kadu na taalo kaföönyö tumma na Masala kalinggo ka küdhü no magu modolo ungngo ma teema iini. ¹³ Lakiini niimö ya agalinggo adene ka küdhü ya, a kadu kara tijöögö iini kö'dö kürö ka töyeene. ¹⁴ Niimö ya ijidene ya i'i ya töyeene, kudumma iini ka tiki,

“Ajeene o'o na arigide no, fiki'dö ka kadu tanno aaya no ka söödö, amang ka Almasihi töyeene ada küdü ka oona.”

¹⁵ Aaga adinö ko'do dhorro aaga taneene taneene ma kadu tanno 'dara no, taalo taneene ma kadu tanno nagaaga no. ¹⁶ Aaga 'digaana 'bitingngö aaga tüüni eema ya 'diila ya, kudumma naganuuru tanno, taalo ka'diila in'dili kungngo. ¹⁷ Aaga fa taneene kada nagaaga, lakiini aaga tussu niimö ya Uugaara ka asaasa ya. ¹⁸ Aaga fa take ka ngeeli ma taga'da aaga ka nang-güüdü, lakiini aaga tigine a Koronggore ya. ¹⁹ Aaga eema a tumma ma tüüsü

ma sorne nja natüüsü ma koronggore, aaga üwe tüüsü aaga tafünügü Uugaara ko'do ndama nanggeedi ka teene. ²⁰ Aaga amana ta'diila a Masala tammo Pupa mo ka eema nye'd'de ana eere ma Uugaara tiya aja Yasu Almasiihi.

Iiya nja naganyori tanno eene

²¹ Aaga föönyö ana tumma ka oona dhadha a ri'ba ma Almasiihi. ²² Iiya, aaga föönyö eema ya naganyori tanno ada afa maada ka föönyö eema ya Uugaara kungngo. ²³ Kudumma miide i'i ya üüdü ma aka afa Almasiihi kada üüdü ma kaniisa kungngo, i'i yungngo oolona kaniisa oogo ma tuu'da tanno iini. ²⁴ Afa ma kaniisa ka föönyö tumma na Almasiihi, fa ka iiya ka föönyö eema na naganyori tanno eene ka eema nye'd'de kungngo.

²⁵ Nagiide, aaga asaasa iiya naada afa ma Almasiihi ka asaasa kaniisa kungngo üpü eyi yiini co ka üüdü moonoo. ²⁶ Anangnga oogo ka tinsili aagala oogo ka oona a 'büidi ma tumma ma tagunaana. ²⁷ Amang kini ta'duga oogo ma eyi tiya iini kada kaniisa ka a'diila a'da taalo nïimö ya toroko ya kide, a koola titaalo kide a mirindhi titaalo kide alla nïimö ya nyoro ya kide, lakiini minsili a tatoroko titaalo kono ka oona. ²⁸ Nggeege afe'de fa

ka nagiiide ka asaasa iiya neene afa meene ka asaasa oona neene kungngo, ömö'di ya asaasa aka miini asaasa eyi yiini. ²⁹ Taalo ömö'di ma tanu ka tuu'da tanno iini, lakiini anaana iye kide amana kuri iini afa ma Almasiihi ka afa ka kaniisa kungngo. ³⁰ Angnga kagosso angnga ka tuu'da tanno Almasiihi. ³¹ "I'i yungngo ömö'di ka tinyi pupa yiini ku'bu nja nïimö tammo iini ara ka toosso kada tuu'da na ungodho no nja aka tammo iini." ³² Tumma na küdhü dhorro no eege kungngo, a'a nasaasa tiki a'da taküdhü ma Almasiihi nja kaniisa. ³³ Fa ka ömö'di asaasa aka miini afa miini ka asaasa eyi yiini kungngo fa ka aka mümmü nyuri yoono dhorro.

6

Laala nja kupupa tanno eene

¹ Laala, aaga föönyö tumma na kupupa tanno ada nja nakaniimö tammo ada ana eere ma Uugaara, tumma dhorro eege kungngo. ² "Ümmü pupa yüüdü nja nïimö tammo üüdü," tumma ma seriye ma Masala na dhidha no ma timi'di tumma eege kamiini, ³ "amang kada taluna ta'diila a nagürünü naada tadhabbu ka 'büdhülü." ⁴ Aaga na kupupa no, aaga fa tanangnga laala yaada ka koroo'bo, lakiini aaga inggiri

eege afa ma tiya Uugaara ka tiki ya kungngo.

Naguugaara nja kasaga

⁵ Kasaga, aaga aföönyö eema ya naguugaara tanno ada ka 'büdhülü ya, a ri'ba a ta'deedene ka oona ana eedi ka tinsili afa maada ka taföönyö tumma na Almasihi kungngo. ⁶ Taalo kudumma eene kiji aaga a'da tadinö kada, lakiini kada kasaga tanno Almasihi kalinggo niimö ya Masala ka asaasa ya. ⁷ Aaga alinggo ana eedi dhorro afa maada ka talinggo ada Uugaara taalo a kadu. ⁸ Kudumma ada kussu ara Uugaara saga nangnga talingnge a kadu in'dili üürü tasaga üürü ömö'di ya dhorro ya, ka linggo niini na 'diila no.

⁹ Aaga na naguugaara no, aaga üüni a kasaga tanno ada nggeege, aaga fa turu ri'ba eene ka nanggeedi aaga tussu aaga a'da Uugaara yeene i'i ya Uugaara yaada ka 'dotombo'do taalo üüni ada ömö'di könö ku'bu.

Mudugusi ma Masala

¹⁰ Tumma na eere no a'da aaga tana türü a Uugaara ka türü tanno oono na idhindhä no. ¹¹ Aaga adhifi eema ma koro'bo ma Masala nye'd'de amang kada tambaanya takara ka ünggü tammo Ebliisi. ¹² Taalo angnga keema koro'bo nja diidi ma tuu'da nja eriödö, lakiini nja naguugaara nja kadu tanno iifi no nja kadu ma türü, kadu no anna ka ndüüli no nja nagoronggore tanno

oroko no ka 'dotombo'do. ¹³ Yungngo ada kara tadhifi eema ma koro'bo ya Masala nye'd'de amang kada tambaanya tümöönö ka eyi tiya ada ka uuru tanno atoroko no, aaga tidhi oona ku'bu ada ka ndatüimö linggo nye'd'de. ¹⁴ Aaga kardha ku'bu ana jönnö ma timin'da, aaga tagirni mudugusi ma tadorro mo ada ka nooro, ¹⁵ aaga tagirni egüide ma tindinaana ku'bu nanggeyi naada ma tema tumma ma Masala na 'diila no. ¹⁶ Ana kide nye'd'de aaga a'duga toona ma tamma, amang kada tata magusule ma tatoroko ma finne mo. ¹⁷ Aaga kirni barnete ma toolonadene ada ka nanggüdü aaga ta'duga kulu'ba ma Koronggore kada tumma ma Masala. ¹⁸ Aaga eema nja Masala turi kungngo a Koronggore ya Insili ya aaga fa taadha kide, aaga adinö ko'do miini aaga fara ka Masala ka üüdü ma kadu tanno oono. ¹⁹ Nja a'a afe'de amang kede kara tafa'da niinö ma tema ya, a Masala tanangnga rüsü kede ka eedi neema tumma na 'diila na Masala na küdhü no. ²⁰ A'a na tafiini miini nadimi'di adene a kadholle, aaga afara ka Masala amang kede tana rüsü ma tema tumma na Masala taalo ri'ba kagu a'a.

Töøjülü na eere no

²¹ Lakiini taneene neede nja linggo tanno eede ara Tikikos saga tirina aaga in'dili, örre yeede ya akinyi

linggo a'a, yeede ka asaasa i'i
ya adho ka fiini ka linggo ma
Uugaara ya. ²² Nagürünü a'a
i'i kada amang kini tadirina
taneene nüdi aaga amang
ka nanggeedi naada ka
tiicolo. ²³ Ta'diila nja tasaasa
nja tamma ma nagöre
ma Masala Pupa ndama
Uugaara Yasu Almasihi.
²⁴ Fa ka türü nja kadu
nye'd'de no asaasa Uugaara
yaaja Yasu Almasihi tasaasa
na taalo kara titaalo no.

Waraga ya Bölis ma co Filippi

Tafa'da tumma

Anya ma Filippi maganna ka Makadoniya magamüriya ma fiini ma nüso ma küüle ma Yünan tammo 'bitingngö ma Bölis ageema tumma ma İnjiili ma Yasu kannu a kadu tamma ka Yasu (Kadafiini 16). Bölis aganja ka pabuusu a nagürüünü kadhabbu ka naanya kadhoonyo, a kadu ma kaniisa ka Filippi tagürüniggi ana gürüüsü ma tamünügü i'i ko'do, kuu'bu i'i ka eedi. I'i arigiri waraga ya ma tanangnga ta'diila eene.

I'i iki a kadu ma kaniisa a'da kummü tumma na Almasihi a'da a kadu tiicolo ka nanggeedi nja köje kakinyi linggo a köje dhadha. I'i iki eene a'da taneene na a'diila no kungngo Almasihi, kuurna talaana tanno iini taalo talaana na katalaana tanno korokoro no asaasa eege a'da kuurna eema ma taanyara ya Masala ka anangnga a Yahüüdü ya.

Tamana ta'diila

¹ Waraga ya ö'dö ndama Bölis nja Timosaws kadu ma linggo na Yasu Almasihi kungngo co nagöre ma angnga ma kaniisa no ka Filippi nye'd'de kungngo, kadu no unggodho nja Yasu Almasihi no, nja ka'boge nja

kadüüfi tanno eene. ² Fa ka Masala ma Pupa tiya aja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka anangnga türü aaga nja ta'diila.

Tafara ka Masala nja tamana ta'diila

³ Namana a'a ta'diila a Masala tammo eede turi kede kara tagiigi tumma aaga. ⁴ Nafara a'a ka Masala turi a dhodho kudumma aaga in'dili kungngo. ⁵ Kudumma ada ka takinyi linggo ma injiili a'a ndama uuru tanno dhidha no ta'bitingngö. ⁶ Nussu a'a dhorro a'da Masala ma kafü'dü linggo na 'diila kada mo, mara tütü ka talinggo ka saga tatimö kadara ka uuru tanno Yasu Almasihi kara tö'dö no. ⁷ A tumma dhorro eede ka tinigöögö ma aaga in'dili kudumma aaga 'do aaga kungngo ka eedi tiya eede turi kungngo, aaga in'dili kosso aaga ka türü tanno Masala nja a'a, üürü ka pabuusu üürü ka tümöönö ka tumma na 'diila no a tefe kide dhorro. ⁸ Masala oogo mungngo mussu tumma meede ka teema tumma ma timin'da eede ka tiki a'da a'a nana 'bangnga ma aaga in'dili 'bangnga mö'dö ndama eedi ya Yasu Almasihi. ⁹ Tafara ka Masala neede kudumma aaga a'da a tasaasa naada ka takogoona ma tadhhabbu dhorro ka tussu eema nja ta'dara. ¹⁰ Amang kada tesse nümö ya a'diila ya amang kada tinsili, a tatoroko titaalo kada ka uuru tanno

Almasihi kara tö'dö no.
¹¹ Aaga tadigine a tööyö
 ma 'diila ana eere ma Yasu
 Almasihi ma tindhigi nja
 tindhigi Masala ko'do.

Tefe ka 'di ana Almasihi

¹² Nagöre eede, nasaasa
 a'a a'da aaga tussu nïmō
 ya agalinggo adene ana a'a
 ya, agala kadu kakogoona
 ma tanangnga tumma na
 'diila no ka tanyala ku'bu.
¹³ 'Bitingngö kadu nye'd'de
 ka 'di ma nasigira ma Rōoma
 nja kadu könō kussu a'da
 a'a na ka pabuusu ka üüdū
 ma Almasihi. ¹⁴ Tanna
 ka pabuusu neede no, kafa
 ka nagöre ma angnga kad-
 habbu katamma ka Uugaara
 Yasu kakogoona ma tüm-
 müsü ma tema tumma ma
 Masala a'da taalo ri'ba eene
 ka nangeedi.

¹⁵ Kadu könō keema
 tumma ma Almasihi a
 kirimi a tisaana ka oona a
 kadu könō talaana i'i ana
 eedi ka tinsili. ¹⁶ Kadu na
 miini no kalaana ana eedi
 ma tasaasa a'a, kussu a'da
 Masala manangnga a'a ka
 talaana kadu ka tumma
 tanno oono na 'diila no.
¹⁷ Kadu na miini no taalo
 keema tumma ma Almasihi
 ana eedi ka'diila, kussu
 a'da eege kara takogoona
 ma tanangnga dhügürü
 a'a ka tanna ka pabuusu.
¹⁸ Lakiini taalo agu'du
 a'a ka oona, kagala oona
 ka'diila eede a tumma tanno
 Almasihi ka teemadene
 üürü ka'diila alla taalo
 ka'diila ka nanggeedi, lakiini
 nadhodho a'a ara a'a tütü
 ka tadhodho. ¹⁹ Kudumma
 eede ka tussu a'da alinggo

adene ma toolona a'a ka
 pabuusu kudumma tafara
 ka Masala tanno ada a
 tikinyaana ma Koronggore
 tiya Yasu Almasihi. ²⁰ Nïmō
 yeede ka asaasa nindhigi i'i
 ya, a'da nafa tagi'di ka linggo
 tanno eede keere 'do, lakiini
 'bitingngö turi ara a'a tiisō
 ka linggo keere ana oona
 nye'd'de, üürü nefe a'a ka
 'di üürü neyi a'a. ²¹ Tefe
 ka 'di neede a'da nussu
 Almasihi, inde neede tö'dö
 keere a nïmō. ²² Üürü a'a
 tefe ka 'di neede ma talinggo
 linggo ma tö'dö keere iini ya,
 taalo a'a nussu ara a'a tesse
 öjö? ²³ Nadhere a'a ka eema
 keera, nasaasa a'a taadha ka
 tefe ka 'di ara a'a ka taneene
 nja Almasihi i'i yungngo
 a'diila. ²⁴ Agala ka'diila nja
 aaga eede kara tütü ka tefe
 ka 'di. ²⁵ Nussu a'a ara a'a
 tütü nja aaga in'dili kungngo
 amang kada tunggunu co a
 dhodho tanno ada ka tamma
 ma Masala. ²⁶ Nggeege
 taneene neede nja aaga
 afe'de no, kanangnga aaga
 ka tindhigi Yasu Almasihi
 ko'do kudumma ma nïmō
 tiya Masala ka talinggo ada
 a'a ya.

²⁷ Nïmō ya agu'daana
 'bitingngö ya a'da a taneene
 naada ka tefe ka 'di kaneene
 nja tumma tanno Almasihi
 amang kede tara tö'dö
 kada kanna ya, üürü a'a
 naföönyö kede ka tüürü
 nitaalo kada kete, aaga
 tütü kada ungodho ka
 Koronggore, aaga takardha
 ku'bu ana eedi ungodho
 ka üüdū ma tamma ka
 Yasu Almasihi nja tumma

tanno 'diila no. ²⁸ Aaga fa tari'ba a diidi tiya ada ka nīimō töccō 'do nggeege kara tussu adene a'da eege kandaama, a toolonadene naada ka Masala ka nīisō. ²⁹ Masala mafa'da fiini aaga ma talinggo ada Almasihi, taalo tamma kini sugi, lakiini ma tadhügürü ka üüdü miini afe'de. ³⁰ Aaga kardha ku'bu aaga teema koro'bo afa ma tiya ada ka tadinö kede ka takardha ku'bu iini ya, aaga taföönyö 'bitingngö a'da naleefe a'a takardha ku'bu 'bitingngö.

2

Tiicolo na Almasihi nja tindhindhī tanno iini

¹ Tefe ka 'di naada ka Almasihi 'dee ka anangnga aaga kana türü? Tasaasa niini ka 'baga o'o ku'bu ka eedi? Ka unggodho aaga ka Koronggore nja 'bangnga nja muuyu? ² Nggeege a'a nasaasa aaga a'da aaga tanangnga a'a ka tadhodho a tasaasa ka unggodho ana eedi unggodho a tumma ka unggodho. ³ Aaga fa tasaasa nanggeyi naada aaga tan'dinigi oona coo'do, aaga ümmünü nanggeedi ku'bu aaga tümümü kadu könö ka tii'bi aaga. ⁴ Aaga fa takiri iye ka eema ma nanggeyi tanno aada, lakiini aaga asaasa kadu könö iini. ⁵ Aaga ümmü nanggeyi naada afa ma Yasu ka tümümü tumma ma eyi tiya iini.

⁶ I'i afeene nja Masala ka eema in'dili kungngo, lakiini i'i taalo a'buu eyi yiini kide ma taköje nja Masala.

⁷ Nggeege i'i adha agala ka tüpü eyi yiini co a'duga tuu'da ma tasaga afeene nja ömö'di abbü 'dala kada tuu'da ma tadü'd'dü.

⁸ Iicolo aföönyö tumma na Masala idhi eyi, eyi ka salii'bi.

⁹ A Masala ta'diniga i'i ko'do ka 'buugu tiya ku'b'ba ya

manangnga eere iini agii'bi nagereene nye'd'de.

¹⁰ A kadu nye'd'de tüürü ku'bu a nagüüge kidha ma Yasu, ka 'dotombo'do nja 'büdhlü ka tüm'bü.

¹¹ A nagonggo'do nye'd'de teema a'da Yasu Almasihi i'i ya Uugaara ma tafünügü Masala ma Pupa ma ko'do mo.

Aaga öyeene ada ka 'büdhlü

¹² Nagöre eede, afa maada kada kaföönyö tumma neede 'bucca kungngo ana a'a kide, aaga föönyö tumma neede 'bitingngö a'da taalo a'a kada kete, aaga kardha ku'bu a linggo ma toolonadene tanno ada a ri'ba a ta'deedene ka oona ma tanangnga kadu ka tussu a'da Masala moolona aaga. ¹³ Kudumma Masala oogo mungngo malinggo kada amang kono tafa kada

aaga tasaasa talinggo linggo noono, aaga tambaanya talinggo linggo noono. ¹⁴ Aaga üüni eema in'dili, aaga tafa ta'digineene, aaga tafa takirimi ajeene. ¹⁵ Amang kada tinsili ka nanggeedi a'da kitaalo tatoroko kada, aaga ta'diila kada laala ma Masala ka söödö ma kadu tanno oroko no, aaga töyeene kide afa midigi ka 'dotombo'do. ¹⁶ Aaga ümmü tumma ma tefe ka 'di amang kede tabbü 'danisö ana aaga ka uuru tanno Almasihi kara tö'dö a'da taalo a'a nagalinggo nitaalo kadhügürü weerö ün'dügüngngö. ¹⁷ Üürü a'a neyi ara tafeene nja tuuru ngeeli a Masala, kudumma linggo tanno ada ka talinggo ada Masala no kafeene nja tirri, kudumma ada ka tamma ka Yasu. A'a nadhodho nja aaga in'dili kungngo. ¹⁸ Aaga dhodho nja a'a aaga ta'deema nja a'a afe'de.

Timosaws nja Abafrüditös

¹⁹ Üürü tasaasa na Uugaara Yasu, nasaasa a'a tagürünü Timosaws kada kete kungngo amang kede taföönyö tumma kada, oona ta'diila kede eedi ta'baga kede ku'bu. ²⁰ Taalo ömö'di kede afa i'i ma tara tanaana iye kada dhorro afa miini kungngo. ²¹ Kadu könö nja a'a in'dili kalinggo ada ka nanggeyi tanno eene taalo kalinggo ada Yasu Almasihi. ²² Aaga kussu linggo na Timosaws, agalinggo tumma

ma Masala nja a'a afa 'bii'bala nja pupa tiya iini. ²³ Nasaasa a'a tagürünü i'i kada, lakiini ara a'a ka tirri dha yeede tikinggi. ²⁴ Nussu a'a a'da ara Uugaara Yasu Almasihi tafa'da fiini a'a nö'dö kada kann afe'de kete kungngo.

²⁵ Lakiini nijöögö a'a a'diila eede kara tagürünü Abafrüditös kada örre ma a'a ya tataneene ma a'a ya akinyi linggo a'a yaada ka kürünü i'i kede a'da öö'dö tamünügü a'a ko'do ya. ²⁶ Adinigöögö ma tasaasa tassa kada in'dili kungngo, katoroko oona iini kudumma ada ka taföönyö a'da i'i akamaara. ²⁷ Akamaara 'do akete ka teyi, lakiini Masala mana 'bangnga miini nja a'a afe'de, amang kede tafa tagusu müürü ka müürü. ²⁸ I'i yungngo eede ka tiki a'da nuurugu i'i kada areere, amang kada tasala i'i, oona ta'diila kada, taalo nara tamüürü. ²⁹ Aaga

amma kini ana eere ma Uugaara Yasu a dhodho afa ma örre tiya ada kungngo, aaga tamma ka kadu töccö afa miini kungngo afe'de. ³⁰ Kudumma iini ka ndakete ka teyi ka üüdü ma linggo tanno Almasihi, amünügü eyi yiini co amang kini takinyi linggo a'a ka üüdü ma aaga.

3

Ara Masala toolona angnga nya

1 Keere kungngo nagöre eede, aaga dhodho ka Uugaara Yasu. Tarigiri ma waraga tiya eede ka tunggu co aaga ya, taalo agu'du a'a ka oona, kagala kara ta'diila nja aaga adha. 2 Aaga adini ko'do kudumma kadu tanno afeene afa tiini no, eege ka kadu tanno alinggo eema ya toroko ya, eege ka kadu tanno aga'da tuu'da no. 3 Angnga ka kadu ma tatendhe na dhorro no, kudumma aja ka tummu Masala a Korong-gore angnga tagadhodho ana Yasu Almasihi, taalo angnga kadho üüdü ka eema ma tuu'da. 4 A'da a'a ka eyi tiya eede nussu a'a niimö yeede ka tummu tumma miini dhorro ya. Üürü ömö'di inggide iki a'da ara i'i töödhä ka eema ma tuu'da ya, a'a ka eyi tiya eede, a'a na miini. 5 Nageenedene a'a natiiimö fungngö iidümmü afünü iidoona natendhe, a'a na taga Israyil, siliga ya Binyamiin, a'a na taga Yahüüdü tiya dhorro ya, ka tumma ma seriye ya, a'a na taga Fariisi. 6 Üürü ndama tagu'daana ma eedi ya, nagakirimä a'a kaniisa nalinggo oogo, üürü ndama ta'diila ma seriye ya, a'a nümöönö dhorro, taalo niimö ya toroko ya kide. 7 Lakiini taalo a'a nö'dö keere a niimö kide, lakiini nümöönö a'a ka taama ka üüdü ma Yasu Almasihi. 8 Lakiini a'a nümü eema ya nye'd'de ka taama amang kede taduna niimö ya

idhindhä ya tussu ma Yasu Almasihi Uugaara yeede, naama a'a eema nye'd'de kungngo ka üüdü miini, niiri eema nye'd'de kada nyoro ün'dügüngngö amang kede taluna Almasihi. 9 Na a'a tanna kide taalo a ta'diila ma seriye, lakiini kudumma ma tamma ma Almasihi eege ka ta'diila tanno Masala ka anangnga angnga no. 10 Amang kede tussu Almasihi nussu türü na anangnga i'i ka fiki'dö ka inde, nosso ka dhügürü ma tin'di tanno iini, nafeene nja iini ka inde tanno iini. 11 Nggeege ara a'a tindhigi tafiki'dö neede ka inde.

Tisi ka fiini tiya dhorro ya keere

12 Taalo a'da a'a naduna, nja eede ka tafara ta'diila nye'd'de, lakiini a'a nawwa fiini ma taluna niimö yeede ka tawwa ya, kudumma Yasu Almasihi agala ka 'duga a'a kada tanno iini. 13 Nagöre eede taalo a'a nümü eyi yeede a'da a'a naduna, lakiini niimö inggide unggodho eede ka tüüni, nüürü ma eema tiya eede keere ya ara a'a ka takardha ku'bu ma tiya eede kidha ya. 14 Nunggunu a'a niisö co aadha ka niimö tiya eede kasaasa ya amang kede taluna tumma ka Masala ka tummunü a'a maco no 'dotombo'do kudumma eede ka tamö'di tiya Yasu Almasihi.

15 Fa kaja angnga in'dili no adho ka fiini ma Masala no angnga taguurna fiini ya

miini ya keere. Üürü fiini könö ungnö ada afe'de, ara Masala tala aaga kide ya. ¹⁶ Lakiini 'bitingngö ya fa kaja angnga tagunggeene ka fiini tiya Masala ka ala angnga kide ya.

¹⁷ Aaga kinyi a'a ka taneene tanno eede nagöre eede, aaga anaana iye ka taneene tanno neene afa ma kadu tanno urna fiini yeede keere no.

¹⁸ Nadünügü a'a aaga 'bucca a 'biidi ka iye, kadu king-gide kadhabbu a taneene tanno eene ka anangnga eege kada diidi ma salii'bi tiya Almasihi. ¹⁹ Kadu na miini no 'do kara saga taaya, Masala meene a'da nanggeedi neene a tidhindhä neene a'da modolo, eege no isi ka eema ma 'büdülü keere no. ²⁰ Lakiini 'buugu yaaja ungnö ka 'dotombo'do, i'i yungngö aja ka takindhigi Uugaara yaaja dhorro Tatoonona Yasu Almasihi ndama iini.

²¹ I'i yungngö ara ta'bele tuu'da naaja na ki'di no anangnga eege kafeene nja tuu'da tanno iini no kada idhindhä kudumma iini ka ana türü ma tanangnga eema nye'd'de kaföonyö tumma niini.

4

Talaana

¹ Ka nagöre eede neede ka asaasa eege nadinigöögö meene, eege kanangnga a'a ka tadhodho nadho ndalondo eede ka üüdü no, aaga idhi oona ku'bu ka

eema tiya in'dili kungngö nagöre eede kidha ma Uugaara Yasu Almasihi.

² Nasaasa a'a Afütiya nja Santiika a'da ka ungnodho kidha ma Uugaara Yasu Almasihi ³ O'o afe'de na teefe ma a'a na adho ka fiini no, nasaasa a'a o'o a'da nakinyigi eege ko'do kudumma eene ka tadhügürü ka linggo ma Masala nja a'a, eege nja Aklimindis nja türeene ma kadu tanno kakinyi linggo a'a no, eege na nagereene tanno neene kadanna ka sorne ma tefe ka 'di no.

⁴ Aaga dhodho 'bucca kungngö ka eere ma Uugaara niki aaga afe'de aaga dhodho. ⁵ Aaga fa ka kadu nye'd'de kussu tidhi oona ku'bu naada. Amang kada tussu a'da Uugaara Yasu Almasihi anda kete kara tö'dö. ⁶ Aaga fa tadinigöögö ma niimö 'do, lakiini aaga asaasa eema yaada ka Masala a tafara kono nja tamana ta'diila oono nja tindhigi oogo ko'do. ⁷ Ta'diila na Masala na agii'bi ta'dara nye'd'de no nafa ka nanggeedi nja nanggüüdü tanno ada kidha ma Yasu Almasihi.

⁸ Ka nagöre eede, aaga naana iye ka niimö ma timin'da a tindhiginja ko'do nja tiya dhorro ya, nja tiya adho ka fiini nja tiya insili ya. ⁹ Aaga alinggo niimö yaada ka talaanadene kede ya, aaga ta'duga kede ya, nja eema yaada kiji a'a ka tal-inggo aaga taföonyö kide ya,

a Masala ma ta'diila taneene nja aaga.

Tamana ta'diila a kadu ma Filippi

¹⁰ Nadhodho a'a a Masala dhorro eede ka tussu a'da kapadaga aaga kanaana iyye kede, kagamma aaga ma tagüünî ana a'a nggeege ma 'billi, lakiini aaga taalo ka kaluna fiinî. ¹¹ Taalo a'a niki nggeege a'da a'a nasaasa niimö, nussu a'a kafa ka eyi tiya eede. ¹² Nussu a'a kafa ka eyi tiya eede ka 'buugu ka tatoroko, nussu ka taneene eede kara tüüsü ka eema nye'd'de, nadinö a'a ka iire nja tüüsü nja ta'diila nja dhügürü. ¹³ Ara a'a tambaanya linggo ma eema in'dilî a türü tanno Yasu Almasiîhi ka amana a'a no. ¹⁴ A'diila a'da ada ka tamünügü a'a ko'do ka dhügürü tiya eede. ¹⁵ Kussu aaga tumma no aaga no kadu ma Filippi no jiddi meede ka tafü'dü linggo ma Masala nunggeene ka Makadoniya taalo kaniisa ma takara tanangnga niimö illi aaga ungodho aaga. ¹⁶ Ka Tasalanüki kagürünigî aaga ana eema yeede ka asaasa ya teera ma tamanaga a'a kungngo. ¹⁷ Taalo a'a neema nggeege a'da a'a nasaasa eema, lakiini a'a nasaasa Masala manangnga ta'diila aaga ka eema tiya ada ka talinggo ka'diila ya. ¹⁸ Eema yeede ka asaasa ungnge eede 'bitingngö i'i ka eyi tiya iini ya dhabbu a tiya eede ka asaasa ya asa a'a tana eema

dhabbu ka Abafrüditös ka öö'dö ana eema tiya ada a'a, afeene afa kondho tammo unynya ti'd'di mo, tirri na Masala ka tamma kide no eege kamiini. ¹⁹ Fa ka Masala meede mana eema dhabbu a'da kitaalo ndhiginö kide, manangnga eema yaada ka asaasa ya nye'd'de kungngo ana eere ma Yasu Almasiîhi. ²⁰ A tidhindhi na Masala ma Pupa tiya aja taneene ta'billi turi. Amiin.

Töøjülü na eere no

²¹ Aaga öøjülü kadu ma kaniisa ana eere ma Yasu Almasiîhi. Nagöre ma angnga no neene nja a'a no köøjülü aaga. ²² A nagöre ma angnga no ma kaniisa kita in'dilî kungngo köøjülü aaga, munda kadu ma 'di ma uugaara ma Röoma öøjülü aaga afe'de. ²³ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasiîhi taneene nja aaga nye'd'de kungngo.

Waraga ya Bölis ma co Kölösi Tafa'da tumma

Kölösi maga anya ma Asiya ka nūimō ma ndanaaya ma anya tammo eene 'bitingngö a'da Türkiya. Bölis ya tafīini, taalo aganna kide ma eyi tiya iini. Lakiini i'i anaana iye kono kudumma iini ka taföonyö a'da katalaana na miini no kiki a kadu ma kaniisa a'da kalinggo eema ma Yahüüdü, afa tafaradene nja tafara ka kadhangga amang ka Masala ta'diila nja eene. Yungngo Bölis ka tarigiri waraga ya adirina eema a kadu ma kaniisa a'da inde na Almasiihi koolona eege, Almasiihi unngo ka 'dotombo'do Uugaara ma kadhangga in'dili nja nagoronggore nja eema tiya ka 'buugu ka oona ya nye'd'de. İkirī ka tiki a'da eege taalo kümmü masala meene kanangnga kadu ka tussu a'da eege ka kadu tanno Masala nja talaana. Fa kene kümmü Almasiihi. İki eene afe'de, taneene neene kanangnga kadu ka tussu a'da eege ka kadu tanno Masala ka tagesse eege no.

Töøjülü

¹ A'a na Bölis tafīini ya Yasu Almasiihi tasaasa ma eedi ya Masala, a'a narigiri waraga nja örre ma angnga Timosaws. ² Nunggu co kadu

tanno Masala no ka anya ma Kölösi no, nagöre ma angnga no amma ka Almasi-
ihi no, a Masala ma Pupa tiya aja tanangnga ta'diila nja türü tanno oono aaga.

Bölis afara ka Masala nja tamana ta'diila oono

³ Kidī kara tafara ka Masala 'bucca kungngo kudumma aaga Pupa yaaja Uugaara Yasu Almasiihi, unngo tanangnga ta'diila oono kudumma aaga. ⁴ Kidī ka taföonyö tamma ka Yasu Almasiihi naada, a tasaasa ma kadu tanno amma ka Masala nye'd'de. ⁵ Kudumma tindhigi tanno Masala ka takindinaana kada ku'bu ka 'dotombo'do no, tindhigi naada ka taföonyö ka tumma tanno timin'da no ka İnjüli no, ⁶ İnjüli mö'dö kada ka na'buugu koona nye'd'de kungngo mana iye madigi ku'bu afa meene ka tagüüni adene kada ka söödö jiddi ma uuru tanno ada ka taföonyö no, aaga tagusu türü na Masala nye'd'de dhorro kungngo. ⁷ Kalaadene aaga ka tumma tanno Abafaraas örre ma angnga yüidi ka asaasa i'i ya, ya alinggo nja unngo linggo ma Masala ya ömö'di ma linggo tanno Yasu Almasiihi ya dhorro ya ka üüdü ma angnga. ⁸ I'i yungngo adirina unngo afe'de ma tasaasa tanno ada ka Koronggore.

Almasiihi i'i ya tatoonona

⁹ I'i yungngo eede ka fara ka Masala turi kudumma aaga jiddi meede ka taföonyö, ungnngo tafara ka Masala a'da manangnga tussu eema ma fiini tiya oono aaga, a ta'dara ma Koronggore. ¹⁰ Ungngo keema tumma no amang kada taneene taneene na Masala ka asaasa no amang ka oona ta'diila kono ka eema nye'd'de, aaga tö'dö a tööyö ka linggo tanno a'diila no nye'd'de. ¹¹ Aaga takidhö a türü nye'd'de afa ma tidhindhi ma türü tanno oono, amang kada tana tidhi oona ku'bu nja tümümü eedi ku'bu nja dhodho. ¹² Angnga tamana ta'diila a Masala mamanaga angnga ka toso ka tauugaara ma töyeene. ¹³ Oogo mungngo moolona angnga ka türü ma ndüüli mapadaga angnga ka tauugaara tanna 'Bii'bala tiya oono, yoono ka asaasa i'i ya. ¹⁴ I'i yungngo afa angnga, oolona tatoroko naaja.

Almasihi agii'bi kadu nye'd'de

¹⁵ Yasu Almasihi i'i ya koronggore tiya Masala tammo aja kitaalo kijöögö mo, i'i ageenedene ka eema tiya arü'bü adene ya ka dhidha in'dili kungngo. ¹⁶ Eema nye'd'de arü'bü adene ana i'i, eema ya ka 'dotombo'do ya nja tiya ka 'büdihülü ya, ya ijidene ya nja tiya taalo ijidene. Üürü nagöoyö nja türü üürü tauugaara üürü

naguugaara, eema in'dili ana i'i ananja iini. ¹⁷ I'i yungngo ka eema kidha nye'd'de kungngo, eema nye'd'de ümmü ajeene ana i'i. ¹⁸ I'i ya üüdü ma tuu'da, kaniisa i'i ya ama dhidhdha, adageenedene kadhada ma kadu tanno aaya no, amang kini tama eema nye'd'de kungngo. ¹⁹ Kudumma Masala ka a'diila oona oono amang ka eyi tiya oono nye'd'de taneene ka Almasi-
ihi. ²⁰ Amang kini tanangnga kadu nye'd'de kada tanno oono ka 'büdihülü nja 'dotombo'do, ö'dö a ta'diila ana erüüdö tiya iini ya uurunja ka salii'bi ya.

²¹ 'Billi ka ku'b'ba aaga ka Masala ku'bu, aaga takadiidi oogo, a nanggeedi tanno ada na nyoro no. ²² A 'bitingngö ka inde ma tuu'da tanno iini no, anangnga aaga kada kadu ma Masala na insili no a'da taalo modolo nja hetti tagu aaga. ²³ Kada kara tümümü tumma ma Masala ana eedi dhorro ya, aaga tütü kide, aaga tafa tooso ka tumma ma Injiili naada ka taföonyö na kadu ka tagalaana kadu iini ka na'buugu koono nye'd'de i'i yungngo eede a'a na Bölis ka talinggo.

Linggo na Bölis ma kani-isa

²⁴ A'a 'bitingngö nadhodho a'a ka dhügürü ma tuu'da tanno eede kudumma aaga no tümö dhügürü ya Almasihi ka tuu'da tanno eede ka üüdü ma tuu'da

tanno iini na kaniisa no.
²⁵ Masala mümmünü a'a ka linggo ma kaniisa a'da neemaga tumma na Masala co aaga in'dili. ²⁶ Niiimö ya Masala ka taküdhü i'i ma nagürüünü ma 'billi nja sere 'do, mala a kadu tanno oono na insili ka nanggeedi no. ²⁷ Kadu na Masala kasaasa eege a'da kussu ka kajeene ka söödö tindhindhü ma tumma tanno küdhü no, ya Almasiihi ka tanna kada ka oona, i'i yungngo a tindhigi ma tindhindhü. ²⁸ Angnga talaana kadu ka tumma tanno Almasiihi nye'd'de a tumma ma ta'dara ma tanangnga kadu kada ungodho a tadho ka fiini ka Almasiihi. ²⁹ Yungngo anangnga a'a kadhügürü nalinggo a türü tanno Almasiihi na linggo kede no.

2

¹ Amang kada tussu nadhügürü, a'a kudumma aaga nja kadu ma Ladükiya nja kadu tanno taalo kadini kede no nye'd'de kungngo. ² Amang kene tana türü ka nanggeedi a tumma naada ta ungodho aaga asaasa ajeene, aaga taneene a ta'dara ma tussu eema nye'd'de ma niimö tiya Masala ya tunggüdhü ya Almasiihi. ³ I'i yungngo eema ya a'diila ya nye'd'de ma ta'dara nja tussu eema kadunadene kini. ⁴ A'a nadirina aaga ii'di ömö'di öccö tiisini aaga a tumma tanno i'd'di no anangnga

aaga katuurna fiini ya toroko ya. ⁵ Nitaalo a'a naneene nja aaga a tuu'da, lakiini a'a nungngo ada ka söödö a koronggore, nadhodho a'a eede kiji tidhi oona ku'bu a taneene tanno ada no ma tümmü tumma na Almasiihi dhorro.

Tefe ka 'di nja Almasiihi

⁶ Aaga ungeene ka fiini tiya Yasu Almasiihi afa maada ka tamma kini kada Uugaara. ⁷ Aaga kardha ku'bu aaga tamma kini dhorro, aaga tümmü tumma naada ka tagalaadene kide no, aaga tamana ta'diila a Masala. ⁸ Aaga adini ko'do, ömö'di ökönö tafa tiisini aaga a tumma ma ker'de ker'de ana eema ma kadaada ma 'billi ana eema ma 'büdhülü ya itaalo aya Almasiihi ya. ⁹ Kadigine taneene na Masala ka tuu'da tanno Almasiihi. ¹⁰ O'o nadigine ana Almasiihi, i'i yungngo üüdü ma naguu-gaara 'do nja türü. ¹¹ Kadu na Almasiihi karadene, lakiini taalo taradene ma niisö, lakiini kadhaga aaga tuu'da ma tatoroko ma tamö'di a taradene tanno Almasiihi. ¹² Kada kambeesedene ana eere tiya Almasiihi, kadü'büdene aaga nja iini, aaga tafiki'dö nja iini afe'de kudumma ada ka tamma ka türü tanno Masala na anangnga i'i ka fiki'dö no. ¹³ Kaganeene aaga afa kadu no aaya no ka tatoroko tanno ada, kudumma ada ka titaalo karadene ka tuu'da. A Masala tanangnga aaga ka tefe ka

'dī nja Almasiīhi ma'duga tatoroko kaja ka oona nye'd'de kungngo. ¹⁴ Aagala eema ma 'billi ya arigirinja ku'bu ya taalo a'diila nja angnga ya, ada'dingnge kada diidi ma angnga, i'i a'duga kaja abbünnü i'i ka salii'bi. ¹⁵ Amuru türü ma tauugaara anangnga eege ka tussu adene ka kadu kidha adagii'bi eege ana salii'bi.

¹⁶ Nggeege aaga fa tafa ka ömö'dī töccö ahükümü aaga kudumma ma eema tiya ada ka taguri nja tooye nja taanyara nja tere nja uuru ma Sa'bidī. ¹⁷ Eema ya nye'd'de kungngo a koronggore ma eema tiya ungunu atö'dö ya, lakiini tumma dhorro kungngo Almasiīhi. ¹⁸ Aaga tafa ka ömö'dī tiya üfü korokoro a'da i'i iicolo ka eedi nja tumma ma kadhangga a'duga talingnge naada. Ömö'dī afa ma tiya miini ya inynyo ka tasaana eema ku'bu dhabbu ma eema tiya iini ka tijöögö ya, adigine a ta'dinga oona coo'do a tumma ma tadü'd'dü ün'dügünggö. ¹⁹ Taalo ümmü ajeene nja üüdü, ya tuu'da nye'd'de katümmünü ajeene kakaraganja ko'do ana areere nja agillö, inggiridene afa ma Masala ka anangnga i'i ka tinggiridene kungngo.

Inde nja tefe ka 'dī nja Almasiīhi

²⁰ Kada ka ndaaya nja Almasiīhi aaga taadha ka eema ma 'bühülü, aaga

sa köö'dö nya aaga taneene afa aaga kama 'bühülü, minna agu aaga aaga taleefe kide, minna agu aaga, aaga tümmünü eyi yaada ka türü tanno iini. ²¹ "Fa taa'ba nüümö ya ka oona, fa tagolo ya, fa tümmü ya ka oona?" ²² Eema ya nye'd'de ara titaalo a kadu kara talinggo iini, talaana ma 'bühülü eege kamiini. ²³ Kijöögö angnga kafeene nja eema ma tussu eema, tümmöönö ma Masala kinggide a tiicolo ma eedi a tüüni midhi ku'bu a tuu'da, lakiini taalo adho ka fiini ma tafaga eema ya tuu'da ka asaasa ya keere.

3

Taneene na insili no

¹ Kada ka fiki'dö nja Almasiīhi, aaga asaasa eema ya ka 'dotombo'do kita Yasu ka tanna kide ya, ya emmi ka Masala ka nüüsö ma kuri ya. ² Aaga anaana iye ka eema tiya ka 'dotombo'do ya taalo ka eema ma 'bühülü. ³ Kudumma ada ka taaya, a tefe ka 'dī naada ta küdhü ka Almasiīhi a türü tanno Masala. ⁴ Yasu i'i yungngo a tefe ka 'dī tanno ada, a kini kara tabbü 'dala ya, ara aaga tabbü 'dala nja iini ka tühindhī tanno iini.

⁵ Aaga kirnö eema ma 'bühülü yaada ka oona ya, füngngö nja kadu ka dhoonyo, nyoro ma eedi, temelö a tallogo, ya anangnga kadu ka tamma ka eema ma 'bühülü tiya. ⁶ Eema ya i'i yungngo tanangnga tagoroo'bo na

Masala ka ala kadu.
 7 Kagafiigi aaga nggeege, ada kaleefe ka eema tiya miini ya 'billi. 8 Lakiini 'bitingngö sa aaga aadha ka eema tiya tamana aaga ka koroo'bo ya nja tam'baga nja teela ajeene, 9 aaga tafa tiisini ajeene ana eema ma korokoro ün'dügüngngö, kudumma ada ka taadha ka eema ma 'billi nja linggo miini 'do. 10 Aaga kirmi tuu'da na 'diila no ma tussu eema no ka koronggore ma ömö'di tiya adina i'i ya. 11 Kita taalo taga Yünan alla taga Yahüüdü alla ya tendhe alla ya taalo atendhe alla töölege alla tajeene alla tasaga alla ömö'di ya hurra ya, lakiini Almasiihi i'i in'dili ada ungngo ka eema in'dili.

12 Aaga na Masala ka asaasa aaga ka tagesse aaga, manangnga aaga ka tinsili no, aaga kirmi 'bangnga kada ka oona, aaga tana muuyu ma kadu, nja tiicolo ka nanggeedi, aaga tana 'bangnga ma tasaasa ajeene nja tidhi oona ku'bu. 13 Aaga faana ka oona aaga tanaana ma kadu tanno üüni tatoroko ana aaga no, üürü tumma na toroko no kungngo ada nja iini, afa ma Yasu ka 'duga tatoroko kaja ka oona, a'diila nja angnga kungngo. 14 Eema ya in'dili ya aaga agusu tasaasa kide, kudumma tasaasa eege kungngo kawagaana eema ya koono nye'd'de kungngo kada unggodho. 15 A ta'diila na Almasiihi tanna kada ka nanggeedi, i'i yungngo

a Masala ka tagümmünü aaga a'da aaga ta unggodho, aaga tamana ta'diila a Masala. 16 Aaga fa ka tumma tanno Almasiihi kanno kada ka nanggeedi a ta'diila miini, aaga talaana ajeene a ta'dara, aaga tüwe tüüsü ma sorne ma nakaaru, nja tüüsü ma koronggore, aaga tamana ta'diila a Masala ndama nanggeedi tanno ada ka teene. 17 Nüümö yaada kara talinggo üürü ada kara teema ya, aaga linggo ana eere tiya Uugaara Yasu. Aaga tanangnga ta'diila a Masala Pupa ana i'i.

Tumma ma taneene ma kadu ma öö'di tiya unggodho ya

18 Iiya, aaga föönyö tumma na naganyori tanno ada, afa ma tiya Yasu ka asaasa ya kungngo. 19 Nagiide, aaga asaasa iiya naada aaga tafa tüüni tatoroko ana eege. 20 Laala ya dhiidhi ya, aaga föönyö eema na kafaafa ma aaga nja nakanüümö tanno ada ana eema nye'd'de, eema ya Yasu ka asaasa i'i ya miini. 21 Kupupa, aaga fa tamidhi laala yaada kudumma eene kara tagi'di ka oona. 22 Kasaga, aaga aföönyö tumma na kadu tanno ada ka tagalinggo ada eene no, ka 'büdhülü kita. Taalo a'da aaga talinggo amang kene tadinö ka linggo, amang ka kadu ta'diila nja aaga, lakiini a ri'ba ma Masala ana eedi ka tinsili. 23 Nüümö yaada kadalinggo

ya, aaga linggo a nanggeedi ka teene afa maada ka talinggo ada Masala taalo a kadu. ²⁴ Aaga tussu a'da ara Masala tanangnga talingnge naada aaga ndama nüisö tanno oono, kada ka talinggo ada Uugaara Almasihi. ²⁵ Ömö'di ya üüni eema ya toroko ya, ara sa aluna tapusu adene niini kide, kitaalo talomodene kide.

4

¹ Naguugaara, aaga fa tüüni ada kasaga naada ku'bu, amang kada tussu a'da Uugaara ma aaga ungngo ko'do ka 'dotombo'do.

Talaana

² Aaga fara ka Masala turi aaga tadini ko'do aaga tamana ta'diila a Masala. ³ Aaga ümmü Masala amang kono tafa'da ungngo ka naniinö amang kede teema tumma na Almasihi neede ka tanna ka pabuusu miini no. ⁴ Aaga afara ka Masala amang kede teema tumma na dhorro no amang ka kadu taföönyö. ⁵ Aaga aneene nja kadu no taalo kama ka kaniisa no a ta'dara ma tussu eema ya adho ka fiini ya. ⁶ Aaga eema tumma na a'diila no 'bucca kungngo ki'd'di afa tangga'dala, aaga tussu ka tapadaga tumma co kadu nye'd'de ka'diila.

Töøjülü no eere no

⁷ Tikikos assa ka tirina taneene neede aaga ya akinyi linggo a'a ya. I'i ya örre tiya eede ka asaasa i'i, ya adho

ka fiini ya ma linggo ma Uugaara. ⁸ I'i yungngo eede ka kürünü i'i kada amang kini tadünügü taneene nüidi aaga, a nanggeedi tiicolo kada. ⁹ Nagürünü a'a Önisimös nja iini örre yaaja ya a'diila i'i ya yaada, eege kara tadirina eema ya alinggo adene kidi kita ya aaga.

¹⁰ Arestarkos ta taneene yeede ka pabuusu öøjülü aaga nja Murkus moole ma Barnaba i'i yungngo eede ka tiki a'da aaga tada'da i'i kini kara tö'dö kada kannu. ¹¹ Nja Yashu tiya ana eere afe'de a'da Yustus ya. Eege kungngo kalinggo nja a'a eege na Yahüüdü no ung-godho eege ka fiini ma tauugaara ma Masala ka kakinyi linggo a'a 'do. ¹² A Abafaraas öøjülü aaga, ömö'di yaada könö i'i ya miini talinggo ya Yasu Almasihi i'i ya miini afe'de akardha ku'bu dhorro kudumma aaga ma tafara ka Masala amang kada tidhi oona ku'bu aaga talinggo linggo na Masala ka asaasa no. ¹³ A'a nungngo nadinö ka dhügürü tiya iini ka talinggo kudumma aaga nja kadu tanno ka Ladükiya no nja Hirabolis. ¹⁴ Lüüka ya dictöörö ya teefe ma angnga ya, nja Dimas köøjülü aaga. ¹⁵ Aaga öøjülü kadu no ka Ladükiya no nja Nifa nja kaniisa tammo oono ka 'di mo. ¹⁶ Kada kara tüiri waraga ya, aaga kürünügi iini aaga tunggu co kadu ma kaniisa ka Ladükiya, amang

kene tiiröönö tekere. Aaga iiri waraga könö inggide, yeede ka tunggo co kadu ma Ladükiya. ¹⁷ Aaga iki a Arkibus adinö ko'do ma linggo tanno Masala ka tūmmünü i'i iini no afa kide atüimö eege.

¹⁸ Tumma no a'a narigiri a nüsö ma a'a na Bölis, aaga küigü ma tanna ka pabuusu tanno eege no. A türü na Masala taneene nja aaga.

Waraga ya Bölis ma co Tasalanüki ya Dhidha ya Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini i'i agafü'dü linggo ma kaniisa ka Tasalanüki (Kadafiini 17), oogo ma ka anya tammo dhabbu ka Makadoniya ka ta'doogo ma Yünan. Unggeene kide areere kudumma Yahüüdü könö kasaasa tako'do kini. Ömö'di ya akinyi linggo iini ya ana eere a'da Timosaws ya ö'dö adirina eema iini a'da kadu ma kaniisa no ka Tasalanüki no kütü ka tümümü tumma ma Masala a'da kalinggo kadu eege. A Bölis tarigiri waraga ma tuu'bu eege ka nanggeedi nja iini ka tapadaga tindineene neene eene.

Bölis anangnga ta'diila a Masala kudumma tamma nja tasaasa tanno kadu ma kaniisa ma Tasalanüki, adirina eema eene ma taneene tanno iini nja eene. İkirı ka tasaana tumma no agalinggo adene a kadu ma kaniisa co eene ma inde nja niimö tiya ara tö'dö ka Yasu Almasiıhi kara tafada öö'dö ka 'büdhülü. Adagadünügü eema eene, meene kara taneene nya, idhi Almasiıhi tafada.

Töøjülü

1 A'a na Bölis narigiri waraga ya nja Silwans nja Timosaws unguo tunggu

waraga co kadu ma kaniisa ma Tasalanüki, kadu na Masala ma Pupa nja Uugaara Yasu Almasiıhi, a türü nja ta'diila tanna nja aaga.

Tamma na kaniisa ma Tasalanüki

² Kamana unguo ta'diila a Masala kudumma aaga turi kungngo, unguo tadiri aaga ka fara tiya iidi nja Masala ya kungngo, kafara unguo ka Masala a naguuru. ³ Kütü unguo kadagügi tumma naada ka talinggo a tamma kidha ma Masala tanno aja Pupa ma linggo naada ka tümöönö a tasaasa nja tidhi oona ku'bu na öö'dö a tindhigi ka Uugaara tiya aja Yasu Almasiıhi. ⁴ Nagöre eege, Masala masaasa aaga, unguo tussu a'da oogo magesse aaga. ⁵ Kidı köö'dö a tumma tanno a'diila no aaga, taalo a tumma ma niinö ungodho eege, lakiini a türü ma Masala nja Koronggore tiya Insili ya, taalo tumma ma niinö ün'dügünggö. Kussu aaga a'da ka kaneene unguo nja aaga nya kaga'diila nja aaga. ⁶ Kada ka tamma ka tumma, kagümmü aaga fiini yüidi nja fiini tiya Masala, kadhügürü aaga dhabbu, lakiini Koronggore ya Insili anangnga aaga ka tadhodho. ⁷ Aaga kungngo kala ta'diila a kadu ma Makadoniya nye'd'de nja Akaiya. ⁸ Kudumma tumma tanno Masala ka dhala ku'bu ndama aaga, taalo ka Makadoniya nja Akaiya

sugi, lakiini tamma nüüdü ka Masala no kussu adene ka na'buugu nye'd'de, i'i yungngo iidi ka titaalo kasaasa tadiri niimö miini. ⁹ Kadu 'do keema tumma maada ka tamma kidi, yiidi köö'dö kada ya, aaga aadha ka eema ma namasala aaga tüm mü tumma ma Masala tammo dhorro mefe ka 'di mo. ¹⁰ Ma tindhigi 'Bii'bala yoono kara tö'dö ndama 'dotombo'do, a Masala ka fiki'dö i'i ndama inde, Yasu i'i yungngo ara toolona angnga ka tagoroo'bo tanno Masala na ara tö'dö no.

2

Linggo na Bölis ka Tasalanüki

¹ Nagöre eede, tö'dö kada kanna niidi no, taalo ka toroko. ² Afa maada ka tussu a'da ka kalinggo adene ungnö, ungnö tageeladene ka Filippi, lakiini Masala manangnga türü ungnö miidi ka teema ka tumma moonö co kadu a'da kagüüni kadu tatoroko ana ungnö. ³ Taalo ungnö keema tumma na toroko no nja aaga, ungnö taalo küsini ömö'di, a taalo niimö ya toroko kidi ka eedi nja aaga. ⁴ Lakiini Masala ma'diila nja ungnö manangnga tumma noonö ungnö, taalo ungnö keema a'da a kadu ta'diila nja angnga, lakiini Masala oogo mungngo miiri angnga ka nanggeedi. ⁵ Taalo ungnö kö'dö kussu aaga a'da taalo angnga tasaasa tadünnü eema na a'diila no ma aaga alla tallo ungnö

ma niimö, illi Masala oogo mungngo mussu. ⁶ Ungngo taalo kasaasa a'da a kadu tindhigi ungnö ko'do alla aaga tindhigi ungnö ko'do alla kadu könö. ⁷ A'da kömüsü miidi mungngo ada ka oona, kudumma iidi kadafiini tanno Almasihi, lakiini 'bangnga ma aaga magu ungnö afa ma niimö kaana 'bangnga ma laala tiya oono. ⁸ Ungngo kasaasa aaga dhorro, kasaasa ungnö aaga, aaga toso ka taneene nja ungnö, taalo ka tumma ma Injili sugi, lakiini kudumma ada ka a'diila nja ungnö. ⁹ Tumma dhorro nagöre eede, kagügi aaga dhügürü yiidi nja linggo na dhabbu no, iidi kadalinggo osooso nja naguuru amang kidi tafa tanyamanya ömö'di öccö ka oona a'da keemaga ungnö tumma ma Injili ma Masala co aaga. ¹⁰ Aaga nja Masala ka tinö aaga ka taneene tanno iidi nja aaga a nanggeedi ka tinsili a'da taalo niimö ya toroko ya kide, aaga no amma ka Masala no. ¹¹ Aaga afe'de kussu aaga a'da ka kalinggo ada ungnö eema nye'd'de afa ma pupa ka tüüni ada laala tiya iini ya kungngo. ¹² Kafünügü ungnö aaga ko'do, ungnö tagalaanaga, ungnö tageema nja aaga, aaga taneene taneene ma Masala na dhorro no, mümmünü aaga a tauugaara nja tidhindi tanno oono.

¹³ Yungngo iidi kamana

ta'diila a Masala turi kungngo, kudumma ada ka түmmü tumma ma Masala naada ka taföönyö kidi no, aaga tamma kide no. Taalo tumma ma ömö'di eege kamiini, lakiini tumma ma timin'da ma Masala ka linggo kada ka oona aaga na amma ka Masala no. ¹⁴ Nagöre eede, eema ya linggodene ana aaga, agalinggo adene ana kaniisa tanno Masala no ka Yahüüdiya no ana eere tiya Yasu Almasiihi. Siliga ma aaga eege kungngo kalinggo aaga, eege tekere kagalinggo Yahüüdü eege. ¹⁵ Eege kagiidi Ugaara Yasu nja nagane'bi, küünī tatoroko ana angnga, taalo kamma ka Masala, kadiidi kadu in'dili. ¹⁶ Kasaasa tafaga angnga ka teema ka tumma ma Masala co ajeene, tumma na ara tö'dö a toolona eene no, eege kakogoona ma tüünī eema ya toroko ya, a 'bitingngö sa tagoroo'bo na Masala a tö'dö kene.

Bölis asaasa tassa kene afe'de

¹⁷ Lakiini nagöre eede, ka kaadha ungnngo kada ka oona idhilli kungngo a dhugudha ün'dügüngngö, lakiini taalo ana nanggeedi, katinigöögö ungnngo ma tassa kada a 'bangnga ma aaga kagu ungnngo. ¹⁸ Kasaasa ungnngo tö'dö kada kann, a'a ka eyi tiya eede na Bölis no nasaasa a'a tö'dö ta ungnngö üürü teera illi Ebliisi afaga ungnngo keere. ¹⁹ Ka

Ugaara Yasu kara tö'dö ya, aaga kungngo kara tanangnga tidhindhī angnga nja dhodho, anangnga ungnngo ka 'diniga oona nüüdi coo'do a tii'bana ma türü tanno ada ka anangnga ungnngo no. ²⁰ Aaga ka tafünügünja ko'do tanno iidi, aaga tadhodho tanno iidi.

3

¹ Kidi ka ndasala tidhi oona ku'bu nüüdi ka ndafaradene ya, ungnngo tikiri ka tiki a'da ungnngo töödhi ka Asiina ungnngö ungnngo. ² Kagürünü ungnngo örre ma angnga Timosaws, ya alinggo linggo ma Masala nja ungnngo ya, adünnü tumma ma Almasiihi a'da öö'dö tamünügü aaga ko'do ma türü ma tamma tanno ada. ³ Amang ka ömö'di töccö tapadaga oona keere kudumma tatoroko tanno, kussu aaga a'da ara angnga tagadhügürü. ⁴ Kidi ka takaleefe nja aaga ya, kakilli ungnngo ka takiki aaga a'da ara ungnngo tadhügürü afa maada ka tussu iini dhorro kungngo. ⁵ I'i yungngo anangnga a'a ka kürünü Timosaws, kudumma eede ka titaalo nara tambaanya tidhi oona ku'bu tafifinni miini kara tö'dö tassa ka tamma ka Masala naada, ri'ba kagu ungnngo a'da iidi Ebliisi tö'dö ta'b'ba aaga a lingngo nüüdi tanggaaga ta nüümö ün'dügüngngö.

Tumma na Timosaws

6 A 'bitingngö Timosaws ungnö ö'dö ndama aaga kannä adirina tumma ma tūmmü Masala naada ungnö nja tasaasa, iki ungnö a'da aaga kīgī tumma ma ungnö turi kungngö a ta'diila, aaga kasaasa tassa kidi afa miidi ka asaasa tassa kada kungngö. 7 Nagöre eede, kadhögürü tiya iidi ya nja tüüni muuyu, kidhi ungnö oona ku'bu, ungnö tana türü a tamma ka Masala tanno ada. 8 A 'bitingngö ya, kefe ungnö ka 'di kudumma ada ka tidhi oona ku'bu ka Uugaara. 9 Ara ungnö tanangnga ta'diila a Masala ma aaga ka dhodho tanno iidi ka oona kidha ma Masala no. 10 Ungngö tafara ka Masala osooso nja naganuuru turi, amang kidi tassa kada ka dhugudha amang kidi tö'dö a niimö tiya itaalo ka tamma tanno ada.

11 Fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu indinaana fiini kidi ku'bu ma tö'dö kada. 12 Nasaasa a'a Masala ma kusu tasaasa ajeene aaga ma kadu nye'd'de, afa miidi ka asaasa aaga kungngö. 13 Manangnga türü ada ka nanggeedi aaga tinsili a niimö ya toroko taalo kide, kidha ma Masala tammo aja Pupa yaaja, ka uuru ma tö'dö ma Uugaara tiya aja Yasu nja kadu tanno amma kono no.

4

Tefe ka 'di ma tanangnga

Masala ka tadhodho

1 Keere kungngö nagöre eede, ungnö kasaasa aaga ana eere tiya Uugaara Yasu a'da aaga tagusu taneene ka taneene tanno ada ka tunggeene iini 'bitingngö no ma tanangnga oona ka'diila ka Masala. 2 Kussu aaga tumma niidi ka tünügü aaga ndama Uugaara Yasu. 3 Niimö ya Masala ka asaasa a'da aaga tinsili iini i'i yungngö, a'da aaga taadha ka temelö, 4 amang ka ömö'di töccö ana kada tussu ka taneene nja aka tammo iini ka tinsili ka tadho ka fiini. 5 Ii'di temelö taka kini afa kadu no taalo kussu Masala no. 6 Ömö'di öccö tafa talinggo örre yiini alla amidhi i'i, kakilli ungnö ka tirina tumma no aaga, Masala oogo mungngö mara ta'diinö ka tumma tanno. 7 Taalo Masala magümmünü angnga ma eema tiya nyoro ya, lakiini ma eema tiya insili ya. 8 Ömö'di ya anu ka talaana tanno ya, taalo a tanu ka tadü'd'dü lakiini Masala mungngö manangnga Koronggore yoono ya Insili ya aaga.

9 Aaga tasaasa ajeene ma tanagöre, taalo nama tarigiri ada ka waraga aaga no miini, kudumma Masala ka tagalaana aaga a'da aaga tasaasa ajeene dhidha. 10 Aaga üüni nggeege a nagöre ma angnga tanno ka Makadoniya no nye'd'de. Ungngö tiki kasaasa nagöre eede a'da aaga talinggo nggeege aaga ti'bi ya.

11 Aaga tadini ko'do aaga taneene ka tiicolo, aaga talinggo eema ma eyi tiya ada, aaga tagu eema ma linggo ma iisine tanno ada afa ma tiya iidi ka kadünnü aaga ya kungngo. 12 Amang ka taneene tanno ada ta'diila ka kadu tanno taalo ka ma kaniisa no amang kada tafa tarangnga kadu.

Tö'dö na Uugaara

13 Nagöre eede, taalo ungnngo kasaasa a'da tüürü ma kadu tanno aaya no, iidi aaga tanggaaga tamüürü afa kadu na taalo ka indhigi Masala no. 14 Üürü kagamma angnga a'da Yasu eyi asa fiki'dö afe'de ya, i'i yungngo aco kada kamma a'da kadu na aaya a'da kamma kini no, ara Masala sa ka öö'dö ana eege nja Yasu. 15 Afa ma tumma tanno Uugaara ka eyi tiya iini, ungnngo tiki aaga a'da angnga na öreene na aleefe tefe ka 'di no, ara Uugaara ka öö'dö, taalo angnga kara co ka kadu tanno aaya no kidha. 16 Kudumma Uugaara Yasu ka eyi tiya iini ara tö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ana ndhiidhe ma tömmüneene ma uugaara ma kadhangga, a fara ma tiniidö tanno Masala, ikiri kadu na aaya ka tamma ka Almasihi no kafiki'dö ka dhidha. 17 Ikiri angnga ka takoreene nja eene ka tülügü, angnga na öreene kefe ka 'di no, angnga takoreene nja Uugaara Yasu ka 'dotombo'do angnga

taneene nja iini turi. 18 Kada kindhigi njaana ko'do a tumma tanno.

5

Uuru na Uugaara

1 Nagöre eede, taalo nama tarigiri ada waraga aaga, aaga ma nagürüünü nja naguuru. 2 Kudumma ada ka tussu dhorro a'da uuru ma tö'dö na Uugaara kafeene nja tanyooro ya unggeene ooso kungngo ya. 3 Ka kadu kara tiki a'da, "A'diila 'buugu insili ya," ikiri ka tako'd'do kene ma taga'da ada eege ku'bu afa teene na ö'dö ka aka magüröönö mo ka tin'di kungngo kitaalo kara tambaanya toolona nanggeyi neene. 4 Lakiini aaga nagöre eede, taalo aaga kanna ka na'buugu tiya lüllü ma uuru tanno miini no kara tükü aaga ko'do afa tanyooro. 5 Kudumma ada kada laala ma töyeene nja laala ma uuru, taalo kama ma ooso alla ma ndüüli. 6 Fa kada fa tafeene nja kadu könö na arigide no, lakiini kada tadini ko'do angnga tömmü oona naaja dhorro. 7 Kudumma kadu tanno arigide no karigide ooso kungngo, a kadu na ooye no, kooye ooso kungngo. 8 Lakiini angnga no laala ma uuru no ka tadinö, angnga tagümmü madagussi ma tamma nja tasaasa nja barnete ma tindhigi toolonadene. 9 Masala taalo mö'dö ana angnga maaja ka dhügürü, lakiini ma toolonadene ana eere

ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi. ¹⁰ I'i ya eyi ka üüdü ma angnga amang kaja tageefe ka 'di nja iini, üürü kadinö angnga üürü kaaya angnga. ¹¹ Aaga indhigi njaana ko'do, aaga takinyi njaana ko'do afa ma tiya ada ka tüüni 'bitingngö ya kungngo.

Talaana na eere no nja tööjülü

¹² Ungngo tasaasa aaga nagöre eede a'da aaga tanaana iye ka kadu tanno alinggo kada ka söödö no na alaana aaga ka fiini ma Uugaara no. ¹³ Aaga tasaasa eege dhorro ka linggo tanno eene no, aaga aneene a ta'diila ma nanggeyi tanno ada. ¹⁴ Nasaasa aaga nagöre eede, a'da aaga talaana kadu no taalo kalinggo no, aaga afünügü kadu no ari'ba no ko'do, aaga akinyi kadu no ki'di no ko'do, aaga idhi oona ku'bu ma kadu nye'd'de. ¹⁵ Aaga fa ka oona ömö'di öccö tafa ta'diinö ka ömö'di tiya a küüni tatoroko ana i'i, lakiini aaga üüni eema ya a'diila ya 'bucca kungngo anangnga eyi tanno ada nja kadu könö. ¹⁶ Aaga dhodho turi kungngo, ¹⁷ Aaga eema nja Masala 'bucca kungngo. ¹⁸ Aaga fünügü Masala ko'do ka eema in'dili, kudumma fiini tiya Masala i'i ya miini kada ana eere ma Yasu Almasihi. ¹⁹ Aaga fa taga'da linggo ma Koronggore tiya Insili ya. ²⁰ Aaga fa tamidhi linggo ma tane'bi. ²¹ Lakiini

aaga anaana iye ka eema nye'd'de aaga sa katümmü ya a'diila ya. ²² Aaga fa takete ka nüimö tiya toroko ya.

²³ A Masala ma ta'diila ka eyi tiya oono manangnga ka tinsili ka eema in'dili mafa kada a nüimö ya toroko titaalo ada ka oona. A koronggore yaada ta'diila a tuu'da miini nja koronggore ka uuru tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi kara tö'dö kide ya. ²⁴ A ömö'di ya ka ümmünü aaga ya, i'i ya adho ka fiini, i'i taalo arumu timi'di tumma niini.

²⁵ Aaga fara ka Masala kudumma ungngo, nagöre eede. ²⁶ Aaga ööjülü nagöre ma angnga nye'd'de tööjülü na insili no. ²⁷ Ara a'a teema nja aaga ana eere ma Uugaara a'da aaga tüüri waraga ya a nagöre ma angnga nye'd'de. ²⁸ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi taneene nja aaga.

Waraga ya Bölis ma co Tasalanüki ya Eera ya Tafa'da tumma

A Bölis tarigiri waraga ya co kadu ma kaniisa ka Tasalanüki kini ka ndatimö nagatereene könö iini ka tarigiri waraga ya Tasalanüki ya dhidha ya. Ka waraga tiya i'i uu'bu kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kütü katümmü tumma neene ka kadu ka talinggo eege. Kadu könö kadünügü eema eene a'da Almasihi andagöö'dö afe'de nja iini ka ndakete kara tö'dö, taalo kasaasa talinggo afe'de. Bölis anangnga tumma eene a'da kafa taföönyö tumma na kadu tanno miini no. I'i ageema iki a'da a kadu ma kaniisa tafa tadhunu. Uuru ma tatoroko kara tadigi 'bühülü kara saga öö'dö a'da üfürü Almasihi tafada, uugaara ya toroko ya ara saga ka tafünü kadu kada diidi ma Masala.

¹ A'a na Bölis narigiri waraga ya nja Siila nja Timosaws unngö tunggu co kadu ma kaniisa ma Tasalanüki kadu na Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi.

² Fa ka Masala Pupa yaaja nja Uugaara Yasu Almasihi anangnga türü aaga nja ta'diila.

Tamana ta'diila nja tafara ka Masala

³ Nagöre eede, kama unngö ma tanangnga ta'diila a Masala turi kudumma tamma tanno ada ka inggiridene dhabbu, nja tasaasa ajeene tanno naada ka tadhabbu. ⁴ Ungngo ka eyi tiya iidi kabbü unngö na'dugiisine ana aaga ka nakaniisa tanno Masala naada ka tanna kide no, aaga kidhi oona ku'bu nja tamma ka eema tiya ada ka tambaanya ma dhügürü nja tüüninja ku'bu ya.

⁵ Nggeege kussu angnga a'da tümmü na Masala ka adho ka fiini ma tindinaana aaga ka tauugaara ma Masala tanno aada ka dhügürü ka fiini miini no.

⁶ Ara Masala saga tüüni nüimö ya adho ka fiini ya, oogo mara sa ka tapusu kadu na üüni tatoroko ana aaga no.

⁷ Ara Masala saga nangnga talingnge aaga aaga na dhügürü ta'bitingngö no nja angnga afe'de. Ara talinggo adene ka Uugaara Yasu kara tö'dö ndama 'dotombo'do nja kadhangga tanno iini na ana türü no.

⁸ Ana onngo'do ma issi ka finne ma tapusu kadu na taalo kussu Masala no nja kadu tanno taalo kaföönyö tumma na Uugaara tiya aja Yasu.

⁹ Eege kara tapusu adene kaama ta'billi, taalo kara takete ka dhugudha tiya Uugaara Yasu nja türü ma tidhindhü tanno iini

¹⁰ kini kara tö'dö ka uuru tanno miini no, a tidhindhü nja tinsili a kadu na amma kini no tadhene nye'd'de nja

aaga afe'de, kudumma ada ka tamma ka tumma tanno iidi.

¹¹ I'i yungngo iidi ka teema nja Masala a'da aaga ta kadu ma linggo tanno oono in'dili matüimö linggo a türü ma ta'diila nja linggo ma tamma tanno ada. ¹² Fa ka eere tiya Uugaara tiya aja Yasu idhindhä, a türü niini tanna kada ka oona aaga tanna kini ka oona a türü ma Masala tammo aja nja Uugaara Yasu Almasihi.

2

Uuru ma Yasu ka tö'dö

¹ Lakiini nagöre eede, a'a nasaasa aaga aaga tussu tö'dö na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi, angnga taganeene nja iini, ² aaga tafa ta'deedene ka oona areere ka nanggüüdü tanno ada kudumma a tumma kö'dö ndama koronggore alla ndama angnga kiki kide a'da uuru ma Uugaara killi ka tö'dö a tumma no taalo ka timin'da. ³ Aaga fa tafa ka ömö'di töccö iisini aaga a fiini tökönö, kudumma uuru na Uugaara taalo kara tö'dö illi a tasilli eema tö'dö, ömö'di ya toroko ya tabbü 'dala ma tara teyi. ⁴ I'i ara tadiidi a'diniga eyi yiini coo'do ka eema nye'd'de ya ana eere a'da Masala nja kadu kafara kini ya amang kini temmi ka la ma Masala eema ka eyi tiya iini a'da i'i ya Masala.

⁵ Taalo aaga kagüigü yeede ka taganeene nja aaga ya, na a'a tageemaga tumma na miini no co

aaga 'bucca kungngo? ⁶ A 'bitingngö kussu aaga nüimö ya afaga i'i keere ya, amang kini tabbü 'dala ka uuru miini tanno dhorro no. ⁷ Taküdhü ma ömö'di tiya atoroko ya kanda üünidene 'bitingngö, lakiini nüimö ya ara tüünidene ya, taalo ara tüünidene ana ömö'di ya afaga eege keere ya, ka'dugadene ka fiini. ⁸ Idhi ömö'di ya toroko ya saga abbü 'dala ka Yasu Almasihi ka tiidi i'i a teela tanya a nüinö tanno iini, aginyi i'i a talimaana ma tabbü 'dala tanno iini. ⁹ Ömö'di ya toroko ya ara tö'dö a türü ma Ebliisi, alinggo eema ma türü keefe ma tiisini kadu. ¹⁰ I'i alinggo eema ya toroko ya nye'd'de ma tiisini kadu na aaya no, kudumma eene kitaalo ka tasaasa tumma tanno dhorro no meene ka toolonadene. ¹¹ I'i yungngo a Masala ka kürünü türü ma tam'baga kene amang kene tamma ka korokoro, ¹² amang ka kadu nye'd'de tanno taalo kamma ka tumma ma timin'da kara kasaasa eema ya toroko ya, ara eege ka tahükümüdene.

Aaga idhi oona ku'bu

¹³ Lakiini ara ungnö tamana ta'diila a Masala 'bucca kungngo, kudumma aaga nagöre eede na Uugaara ka asaasa eege no, kudumma Masala ka tagesse aaga ka dhidha amang kono toolona aaga a tinsili ma Koronggore, a tamma ka tumma ma timin'da. ¹⁴ Tumma no eege kungngo a

Masala ka tagümmünü aaga a toolonadene ma tumma ma Yasu nüidi ka tagöö'dö iini aaga amang kada toso ka tidhindhī na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ¹⁵ Aaga kardha ku'bu nagöre eede, aaga tafa ka talaana tanno ada ka taföönyö kidi no, üürü a tumma ma nüinö üürü ka waraga tiya iidi ka tunggu aaga ya.

¹⁶ Uugaara yaaja Yasu Almasihi ka eyi tiya iini nja Masala Pupa yaaja masaasa angnga manangnga türü angnga a ta'diila ta'billi a tindhigi tanno a'diila no. ¹⁷ Anangnga aaga ka takidhö ka nanggeedi ümmünü eege ku'bu ka eema tiya ada ka talinggo ka'diila ya nye'd'de nja tiya ada ka tema ya.

3

Aaga afara ka Masala kudumma ungnö

¹ Keere kungngo nagöre eede, aaga afara ka Masala kudumma ungnö, amang ka tumma tanno Masala tala kadu areere kidhindhī afa meene nja aaga kungngo.

² Aaga afara ka Masala afe'de amang kono toolona ungnö ka kadu tanno oroko no, taalo kadu nye'd'de kamma. ³ Lakiini Uugaara ya adho ka fiini dhorro ya, ara tanangnga aaga kana türü, afa kada kudumma koronggore tiya toroko ya.

⁴ Kamma ungnö 'do ka Uugaara a'da kalinggo aaga eema yidi ka takiki aaga ya a'da kütü aaga ka lingngo

iini. ⁵ Fa ka Uugaara anangnga nanggeedi naada ka tasaasa ma Masala nja tidhi oona ku'bu na Almasihi ka anangnga angnga no.

Aaga fa taneene nja kadu tanno adhunu no

⁶ Ara ungnö tadirina eema aaga nagöre iidi ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi a'da aaga tafa taneene nja kadu tanno adhunu no kitaalo kaföönyö talaana nüidi ka tagalaana aaga iini no. ⁷ Kussu aaga dhorro a'da ara aaga turna fiini yidi ka tunggeene iini ya, taalo ungnö kad-

hunu iidi ka taganeene nja aaga ya. ⁸ Ungnö taalo kagu nüimö ma takuri ya ömö'di ün'dügüngngö, lakiini kagalinggo ungnö osooso a naguuru ungnö tadhügürü amang kidi tafa tanyamanya ömö'di öccö.

⁹ Taalo a'da ungnö taalo kama tagu eema yaada, lakiini ungnö kasaasa a'da aaga tiiri taneene nüidi aaga turna i'i keere. ¹⁰ Kidi ka taganeene nja aaga ya, kagadirina ungnö tumma no aaga, "Ömö'di ya taalo asaasa linggo ya, taalo ama tagu eema."

¹¹ Kadiri ungnö tumma no, kudumma iidi ka taföönyö a'da kadu könö kungngo ada ka söödö kadhunu, kitaalo linggo kene illi keema ka tumma tanno kadu ün'dügüngngö.

¹² Kadu afa ma tanno miini no ungnö tiki eene ana eere ma Uugaara Yasu Almasihi

a'da angnga tasaasa a'da kalinggo amussu kagu kuri yeene. ¹³ Lakiini aaga nagöre iidi, aaga fa tagi'di ka linggo ma eema tiya a'diila ya keere.

¹⁴ Üürü ömö'di ungngo ada ka söödö ya, taalo aföönyö tumma niidi ka waraga tiya no, aaga iiri i'i aaga taadha iini ka oona amang ka modolo tagu i'i. ¹⁵ Aaga fa tümümü i'i kada diidi tiya ada, lakiini aaga eema nja iini kada örre tiya ada.

Töøjülü na eere no

¹⁶ Fa ka Uugaara ma ta'diila Yasu Almasihi ka eyi tiya iini amana ta'diila aaga a naganuuru ka eema nye'd'de, fa ka Uugaara aneene nja aaga in'dili.

¹⁷ A'a narigiri töøjülü no a nüsö ma a'a na Bölis no, kiji aaga kala miini yeede ka anangnga ka waraga tanno eede yeede ka rigiri no. ¹⁸ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi kaneene nja aaga in'dili kungngo.

Waraga ya Bölis ma tunggu co Timosaws ya Dhidha ya Tafa'da tumma

Timosaws aga ömö'di ma kaniisa ya tadimöögö ya, nagürününü kungngo iini kadhabbu afara ka Masala, i'i aga ungunaana ku'bu nja Bölis tiya tafiini ya, akinyi teema tumma ma İnjili ma Yasu Almasihi iini. Keere kungngo a Bölis tagürünü Timosaws aco tauugaara ma kaniisa ka anya ma Afosus.

Bölis agürünügi a waraga tiya ungu co Timosaws ma tanangnga tumma iini ma tümme tumma ma Masala ka nakaniisa nja tanaana iye ka katalaana tanno oroko no. Waraga ya afe'de eema ma kadu öccö eege kungngo kara tessedene ma ta naguugaara ma kaniisa kara talinggo iini nja kadhoonyo ka kaniisa afa ma kadimöögö kungngo nja kidhindharu nja iya ma nagüüme.

¹ Waraga ya ö'dö ndama tafiini ya Yasu Almasihi a türü tanno Masala tatoolona yaaja Yasu Almasihi yaaja ka tindhigi i'i ya.

² Nunggu co Timosaws 'bii'bala yeede ya dhorro ya, a tamma ka Masala, fa ka

Masala Pupa yaaja nja Uugaara tiya aja Yasu Almasihi anangnga türü o'o nja 'bangnga nja ta'diila.

Tidhi oona ku'bu ka dhügürü

³ Afa meede ka tageema nja o'o a'da ara a'a co Makadoniya, a'da nanna ka Afosus amang küdü teema nja kadu töccö a'da kafa talaana kadu ka talaana ma korokoro afe'de. ⁴ Kafa tatoodo ka eema ma elle nja nagareene ma kadaada tanno dhabbu no, kara tö'dö ndama nagonggo'do a tumma na taalo kara talinggo tumma no ma tamma ka Masala no. ⁵ Fiini ma tumma tanno a'da tasaasa na ö'dö ndama eedi tiya insili ya nja eedi tiya a'diila ya nja tamma tanno dhorro no. ⁶ Kadu könö kaadha ka tumma tanno kaama ka fiini kara kiirada ka tisaana ka oona ma taa'baga ün'dügünggö. ⁷ Kiki a'da eege ka katalaana ma seriye kassa kitaalo kussu niimö yeene ka teema ya, kitaalo kö'dö iini ta'diila.

⁸ Kussu angnga 'bitingngö a'da seriye a'diila kene kara talinggo iini dhorro. ⁹ Kussu ungu a'da seriye taalo ö'dönja a kadu tanno a'diila no, lakiini ö'dönja a kadu tanno oroko no nja tanno asilli eema no nja tanno anu ka tumma ma Masala no nja tanno anyoro ka nanggeedi no nja tanno agirina kafaafa meene nja nakaniimö no nja tanno agirina kadu no, ¹⁰ kadu

no üünī eema ya toroko ya nja nageldo nja kadu tanno anadene a kasaga no nja tanno korokoro no nja kadu tanno aküdöönö ün'dügüngngö no nja kadu tanno anu ka talaana tanno a'diila no. ¹¹ Tumma na ungeene nja İnjüli na nanja a'a no, tumma ma Masala na baraka ka tanna kide nja tindhindhi no.

Türü na Masala kungngo a Bölis

¹² Namana a'a ta'diila Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ya anangnga türü a'a ka linggo tanno iini. Kudumma iini ka tümümü a'a kada ömö'di ya adho ka fiini ya. ¹³ A'a nungngo nakeela i'i natakeemidhi i'i nadagalinggo i'i, lakiini Masala möödhi kede kudumma eede nafürü tamma kono nitaalo nussu niimö yeede ka talinggo ya. ¹⁴ İkirī Uugaara yaaja ka anangnga türü a'a dhabbu ma tamma nja tasaasa ma Almasihi Yasu.

¹⁵ Tumma dhorro eege kungngo, kama tamma dhorro a'da Yasu Almasihi ö'dö ka 'büdhülü ma toolona kadu na oroko no a'a nadhidha. ¹⁶ Lakiini 'bangnga ma kananja a'a amang ka Yasu Almasihi tala 'bangnga miini a'a, ömö'di ya adho tatoroko 'do ya, ma tala a kadu tanno amma kini no in'dili ta'duga tefe ka 'di ta'billi. ¹⁷ A 'bitingngö ta uugaara ta'billi no, Masala tammo unggodho mo, mefe ka 'di turi mitaalo mijidene

ümmü oogo ana eedi nja tindhindhi ta'billi. Amiin.

¹⁸ 'Bii'bala eede Timosaws, nanangnga a'a tumma o'o afa ma tanno ka tumma ma tane'bi tanno ageema tumma ma o'o kadhadha no afa kene amang küdü teema koro'bo ya a'diila ya. ¹⁹ Ümmü tamma ana eedi ka tinsili ya, a kadu könö kanu kide, a mürkabü ma tamma meene ta'bu. ²⁰ Kadu na miini no Himinas nja Askander neede ka tümünü eege Ebliisi amang kene talaadene kafa teela Masala.

2

Tafara ka Masala

¹ Niinö yeede ka asaasa ka dhidha ya, aaga tafara ka Masala aaga teema nja oono a tamana ta'diila oono ka üüdü ma kadu nye'd'de kungngo. ² Aaga afara ka Masala kudumma naguugaara nja kadu tanno afa ka anya no amang ka 'buugu ta'diila a niimö ya toroko ya tafa tö'dö kada. ³ A'diila nggeege ka Masala tatoonona yaaja. ⁴ Asaasa kadu in'dili ka toolonadene kussu tumma ma timin'da. ⁵ Kudumma Masala ma unggodho, ömö'di ya ka söödö ma Masala nja kadu ya unggodho i'i ya ömö'di Yasu Almasihi. ⁶ I'i üpü eyi yiini co ma tafa kadu in'dili, tumma na Masala manangnga a kadu ma 'büdhülü ka uuru miini. ⁷ I'i yungngo eede ka kürünüdene ka tafiini nja tatalaana ma kajeene ma teema tumma

ma tamma nja timin'da, taalo a'a nakorokoro, lakiini a'a neema tumma ma timin'da.

⁸ Nasaasa a'a nagiide a'da keema nja Masala ka na'buugu in'dili kamünügü iisine coo'do ka tinsili, taalo tagoroo'bo kide nja tanu aana ka oona.

⁹ Nasaasa a'a iiya kümümü en'di ya a'diila ya ka oona kindinaana oona, kaana modolo, kafa tüüfü awu, kafa tümümü dahaba nja kisi nja en'di tiya agu'daana ya, ¹⁰ lakiini a linggo tanno a'diila no, fa ka iiya küünī linggo ma Masala na 'diila no.

¹¹ Fa ka iiya kalaadene kaföonyö tumma amussu kaafa teema ko'd'do. ¹² Taalo a'a namma ka aka ka talaana nja oono ka tüünī ada nyuri yoono ku'bu, lakiini matoodo ka tumma tanno iini amussu.

¹³ Kudumma Masala ka töörü'bü Adam ka dhidha massa ka töörü'bü Hawa.

¹⁴ A Ebliisi taalo agüisīni Adam, lakiini i'i agüisīni aka ma'dinggö ka tatoroko.

¹⁵ Lakiini mara toolonadene kono kara teene laala minggiri eege ka tamma ma Masala nja tasaasa nja tinsili ma eedi nja tafa ka oona ka'diila.

3

Ka'boge ma kaniisa

¹ Tumma dhorro eege kungngo ma ömö'di tiya asaasa tata'boge ma kaniisa ya, i'i awwa linggo na 'diila no. ² Ka ka ta'boge ma

kaniisa insili a'da taalo hetti kini, arna aka ma unggodho, a'dara, ümmü eyi yiini, a'diila nja kadu, a ambaanya talaana. ³ Taalo ake ka ngeeli, taalo a rüsü lakiini a'diila nja kadu, taalo asaasa tumma na toroko no, taalo allogo ma eema dhabbu. ⁴ Alaana kadu ma 'di tiya iini amang ka laala tiya iini taföonyö eema yiini nye'd'de kungngo. ⁵ (Üürü ömö'di ya taalo indinaana kadu ma 'di tiya iini ku'bu, ta'diila ya ara tafa ka kaniisa tammo Masala?) ⁶ Ta'boge afa tamma ka Masala kete kungngo, kudumma iini kara ta'diniga oona niini coo'do a'dinggö ka tahükümü tanno Ebliisi no kungngo. ⁷ A kadu na kürö ma kaniisa no tussu dhorro amang kini tafa ta'dinggö ka modolo nja küdhī ma Ebliisi.

Kadüifi ma kaniisa

⁸ Kadüifi afe'de kada kadu tanno 'dara no, taalo kakorokoro, taalo kake ka ngeeli, taalo kallogo ma eema dhabbu. ⁹ Fa kene kafa ka tumma ma Masala ana eedi ka tinsili. ¹⁰ A kadu tüiri taneene neene ka saga tümünü eege kalinggo ma kadüifi kene kitaalo kaduna nüimö ya toroko ya kene.

¹¹ Fa ka iiya afe'de kada kadu tanno dhorro ka fiini no, taalo kadhe kadu, ka'dara, ka'diila ka eema nye'd'de.

¹² A kadüifi tarna iiya ka unggodho, kinggiri laala yeene ka fiini tiya a'diila a nüimö ya toroko ya titaalo

kene ka nöö'di. ¹³ Kadu na alinggo ka'diila no kaluna 'buugu ya a'diila ya, kara teema tumma ma tamma tanno eene ka Yasu Almasi-
ihi.

¹⁴ A'a narigiri ada waraga ya co o'o kudumma eede ka asaasa tö'dö küdü kanna kete kungngo. ¹⁵ Üürü a'a nadoono ku'bu ya, ara o'o tussu a'da kadu ka tindi-naana nanggeyi neene ku'bu ka 'di ma Masala nya, ma kaniisa ma Masala tammo efe ka 'di mo, miide ma ku-udhu ma timin'da. ¹⁶ Taalo tam'bana ko'do kudumma tanno, lakiini taküdhü ma tamma tanno aja ka Masala idhindhü,
I'i abbü 'dala ka tuu'da,
ya insili a koronggore,
a kadhangga tadinö kini,
kadageema tumma mi-
ini ka naanya,
a kadu ma 'büdhlülü tamma
kini,
ada'diniginja coo'do ka
tidhindhü.

4

Katalaana no korokoro no

¹ Koronggore ma Masala ya iki 'biini a'da, ara kadu tapadaga keere ka tamma ma Masala ka naguuru tanno eere no, kisi ka nagoronggore tanno toroko no keere nja talaana ma nakana'bu. ² Talaana ma kadu tanno 'dinigi oona coo'do ka korokoro no, nanggeedi neene ka tinyogo kaaya. ³ Kafaga kadu keere karna nja kuri könö ya Masala ka tadina ya nye'd'de a'diila a nümö ma tanu kide

titaalo üürü ara ta'dugadene a ta'diila. ⁴ Eema ya Masala ka tagalinggo ya nye'd'de a'diila, a nümö ma kadu kara tanu kide itaalo, a kadu tamma ka eema nye'd'de ya, mamana ta'diila a Masala. ⁵ Kudumma tumma na Masala nja tafara kono anangnga Masala ka tamma kide.

Ömö'di ma linggo ma Yasu Almasihi ya a'diila ya

⁶ Üürü nala o'o eema a nagöre ma angnga ya, ara o'o tamö'di ma linggo ma Almasihi Yasu ya a'diila ma tagu kuri ma koronggore ma timin'da ma tamma nja talaana tanno a'diila no üüdü ka tüm möönö no. ⁷ Aadha ka eema ma tam'baga ün'dügüngngö nja eema ma elle ma kidhindharu, indinaana oona nüüdü ku'bu ka linggo ma Masala. ⁸ Üürü riada ma tuu'da ka'diila ya, lakiini riada ma koronggore a'diila ka eema nye'd'de kungngo, kudumma ka tüm mü tamin'di tumma a teera miini, tefe ka 'di ma 'bitingngö nja tefe ka 'di tanno ara tö'dö no.

⁹ Tumma no ka tumma ma timin'da kama kadu ka tamma kide. ¹⁰ Yungngo aja ka talinggo angnga tadhügürü, kudumma aja ka tamünügü eyi yaaja ka tindhigi ma Masala tammo efe ka 'di mo oogo mungngo matatoolona ma kadu nye'd'de nja munda tanno amma no.

¹¹ Alaana kadu ka tumma tanno. ¹² Fa tafa ka ömö'di

amidhi o'o a'da nadhilli lakiini alinggo ada a kadu tanno amma no, ka tumma nja taneene nja tasaasa nja tamma ma Masala nja tinsili ka eedi. ¹³ Münü eyi yüüdü ka tūrönö ma Sorne co kadu nja teema tumma ma Masala nja talaana idhi eede ka öö'dö. ¹⁴ Fa tüüni tö'bö a türü tanno Masala ka anangnga o'o no, türü no kananja o'o a tumma ma tane'bi a kadüfi tümünü iisine üdü ka üdü.

¹⁵ İiri tumma ta'diila nümmünü eyi yüüdü kide amang ka linggo tanno üdü tijidene ka kadu nye'd'de. ¹⁶ Adinö ko'do ma eyi tiya üdü nja talaana tanno üdü nütügü kide keere, küdü kara tüüni nggeege ya ara o'o toolona eyi yüüdü nja tanno toodo küdü no.

5

Taneene nja kadu tökönö

¹ Fa teela ömö'di ya dharu ya, lakiini eema tumma na 'diila afa pupa yüüdü kungngo, naneene nja laala tiya kadimöögö ya afa nagöre nüüdü kungngo. ² Nümmü kidhindharu na iiya no afa nakaniimö nüüdü, nüüni ana laala tiya lamü ya afa nagöre nüüdü.

Iiya ma nagüüme

³ Aaga asaasa iiya ma nagüüme na eema katitaalo kene ma timin'da no. ⁴ Üürü aka ma küüme mana laala nja kadaada ya, fa kene kanaana iye ka linggo ma Masala kadhada ma

tanaana iye ka kadu ma 'di tiya eene, kassa kamana eema a nakaniimö nja kafaafa nja kadaada meene, linggo no eege kungngo ka'diila ka Masala ka oona. ⁵ Lakiini aka ma küüme ma dhorro mo, ömö'di ma tamana eema oono kitaalo, mindhigi Masala mafara kono ooso kungngo nja uuru. ⁶ Lakiini aka ma küüme müüni eyi yoono ka eema ma 'büdhülü ya a'diila oogo meyi salla mefe ka 'di. ⁷ Nanangnga tumma no a kadu afe'de, amang ka ömö'di tafa tana hetti.

⁸ Ömö'di ya taalo anaana iye ka kadu na kete kini no, munda kadu ma 'di tiya iini, i'i ya a'düsünü tamma ka Masala adagii'bi kadu na taalo kamma no.

⁹ Fa takiri eere ya aka ma küüme ka waraga ma iiya ma küüme illi ma nagürünü a kadu kiidoona mo, ma ta aka ma nyori unggodho. ¹⁰ A kadu nye'd'de tussu linggo noona na a'diila no ma takinggiri laala yoono tinggiraana na a'diila no, mümmü kafala, madagunu kadu ma kaniisa ka uune, makinyi kadu no eema katitaalo kene no, madagalinggo eema ya a'diila ya.

¹¹ Lakiini iiya ma küüme na aleefe ta idhiidhi no, fa takiri nagereene neene ka waraga ma iiya ma nagüüme, kudumma nanggeedi tanno eene kasaasa taadha ka tumma ma Almasihi kara tasaasa

tarna. ¹² Nggeege ya kaadha ka timi'di tumma na dhidhdha no a hetti tūmmū eege.

¹³ Nggeege kara talaana nanggeyi neene korro tino ün'dügüngngö kalöole ka na'bügöörī kalaadene ka tedhe ma kadu keema tumma na taalo kadho ka fiini no kaker'de ker'de. ¹⁴ Yungngo eede ka asaasa a'da iiya ma nagüüme no dhiidhi no tarnadene keene laala kümmū nöö'di neene, amang ka diidi ma angnga tafa taluna fiini ma tamidhi angnga. ¹⁵ Afa könö ana kene kuurna Ebliisi keere.

¹⁶ Üürü aka ma amma ka Masala mo, mana iiya ma nagüüme ka 'di tiya oono, fa kono mamana eema eene amang kene tafa takiki iye ka kaniisa ko'do, mamünügü iiya ma nagüüme no ma timin'da no.

¹⁷ A naguugaara ma kaniisa na ana iye ka linggo ma kaniisa dhorro no, aaga amana eema eene dhabbu munda kadu na alinggo ma teema tumma ma İnjiili nja talaana. ¹⁸ Sorne iki, "Aaga fa takumu kodha ya ödhdhe ya ka niinö iini ka tirri migile ka 'deeli." Iki afe'de, "Ömö'di ya alinggo a'duga talingnge niini."

¹⁹ Fa tamma ka eema ma tafünaana ka kadüfi, illi a kadu keera nja eene illi kiidoona no, saga tamma.

²⁰ Lakiini kadu no hetti no kirnaana kene ka kadu kidha amang ka türeene ma kadu tari'ba.

²¹ Neema a'a nja o'o kidha ma Masala nja Yasu Almasi-ihini nja kadhangga na Masala ka tagesse eege no a'da nūmmū tumma no nafa kide nafa tasaasa kadu öccö no üüni ada öccö ku'bu.

²² Fa ta'digaana namünügü iisine nüüdü ka ömö'di ka üüdü, nafa toso ka tatoroko tanno kadu könö. Ümmü oona nüüdü ka tinsili.

²³ Fa tooye 'biidi ungodho i'i, angkolo 'bangeeli idhilli, kudumma ma maara tammo agu o'o ka eedi mo.

²⁴ Kadu könö tatoroko neene kussu adene a'da küfürü uuru ma tapusu tö'dö, a kadu könö tatoroko neene taalo kussu adene a'da küfürü uuru ma tapusu adene tö'dö. ²⁵ A linggo na 'diila no tussu adene afe'de, a linggo no taalo kussu adene no taalo kara tadünggüdhü.

6

¹ Fa ka kadu tanno ka tadasaga no kaföönyö eema ya kadu tanno eene, ii'di ömö'di öccö teela eere ma Masala nja talaana. ² Üürü kadu neene kada kasaga tanno eene no kamma ka Masala ya, kafa tamidhi eege kudumma eene kada nagöre. Eege adha ya kama talinggo ada eene dhorro kudumma kadu tanno aduna eema ka linggo tanno eene, eege ka kadu tanno amma no kasaasa eege. Eema ya yungngo üüdü kara talaana iini nadho üüdü kide.

Katalaana na korokoro no nja tasaasa ma almaala

³ Üürü ömö'di könö alaana a tumma ka'bana ko'do taalo ungeene nja tumma na Yasu Almasihi Uugaara nja tumma na ungeene nja tumma ma Masala no, ⁴ i'i ya akisinsoro taalo ussu niimö öccö. Eedi yiini anyoro ma tasaasa ta'digineene a ta'bununjaana ku'bu a tumma tanno ara tö'dö a kirimi a tösümününjaana ku'bu nja teelaana nja eedi tiya a toroko ya, ⁵ nja kadu tanno a'digineene anangnga üüdü neene tatangga'da kaama ka niimö tiya a'diila ya, kümme tumma ma Masala ma taluna eema kide. ⁶ Tamma ka Masala ka anangnga ömö'di ka tüüsü kini kara tamma ka eema tiya kini ya. ⁷ Taalo angnga köö'dö ka 'büdhülü a niimö kaja ka niisö, angnga taalo kara ta'duga niimö kide. ⁸ En'di yaaja ka oona ya nja kuri tiya aja ka taguri ya a'dimo kaja sugi. ⁹ Lakiini kadu no asaasa eema dhabbu no ka'dinggö ka ta'b'badene nja küdhü nja tallogo ma eema tiya atoroko ya ma taama eege ma tanangnga kadu ka taama kagirinadene. ¹⁰ Tasaasa ma almaala a'da tatoroko eege kamiini, a kadu könö kümmünü eyi kide kaama ka fiini ma Masala, a tin'd'di tümmü eege dhabbu.

Füni ma tamma ka Masala nja ta'diila

¹¹ Lakiini o'o na ömö'di ma Masala no, nafa takete

ka eema tiya, asaasa ta'diila nja tumma ma Masala nja tamma nja tasaasa nja tidhi oona ku'bu. ¹² Fünü sigiri neema koro'bo dhorro, ta'beene ma tamma, 'duga tefe ka 'di ta'billi ma Masala ka tagümmünü o'o iini no, üüdü ka tageema tumma miini ka kadu kadha kadhabbu kada ijöögö no. ¹³ Ara a'a teema nja o'o kidha ma Masala ma amana eema nye'd'de kefe ka 'di mo nja kidha ma Yasu Almasihi ya ageema tumma dhorro kidha ma Bilatos Albunti ya. ¹⁴ Ümmü tumma no nafa kide ka tinsili a'da taalo niimö ya toroko ya kide ara uuru ma tö'dö na Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka öö'dö. ¹⁵ Ya Masala kara tö'dö iini ka uuru miini, Masala mungngo mana baraka, ma uugaara unggodho oogo, Uugaara ma naguugaara Masala ma namasala. ¹⁶ Oogo mungngo mefe ka 'di ta'billi unggodho oogo, 'di yoono a'da töyeene, taalo ömö'di ma takete kide, taalo ömö'di ijöögö, ömö'di ma tadinö kide titaalo. Kadagafünügü oogo ko'do a türü ta'billi. Amiin.

¹⁷ Nanangnga tumma a kadu tanno ana almaala dhabbu no ma ürüünü tiya no, kafa tamanaga oona neene coo'do, kafa tan'dana ka almaala tiya ara titaalo ya koono, lakiini kindhigi Masala mamana eema angnga ya aja ka taganeene iini ya. ¹⁸ Fa kene

kalinggo eema ya a'diila ya, küüsü a linggo tanno a'diila no, kamana eema a kadu kosso ka eema nja tiya eene nja kadu könö.

¹⁹ Nggeege yungngo eene katawaana eema ma eyi tiya eene indinaananja ku'bu ma ürüünü tiya ara tö'dö ya, kaduna tefe ka 'dī ta'billi.

²⁰ Ka Timosaws, ümmü tumma na a'diila no nafa kide. Naadha ka tumma ma ker'de ker'de na taalo kara tö'dö keere a nümö no, ²¹ na kadu ökönö ka tūmmöönö, nggeege adha ya kaama ka fiini ma tamma ka Masala.

Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja aaga.

Waraga ya Bölis ma tunggu co Timosaws ya Eera ya Tafa'da tumma

Ka Bölis ka tarigiri waraga ya, i'i ya aganna ka pabuusu ussu a'da kete kungngo ara tiididene. İkiri ka asaasa a'da Timosaws öö'dö kini areere. Timosaws akakinyi linggo a Bölis dhabbu kadhadha, yungngo a Bölis ka asaasa i'i afa 'bii'bala yiini.

Ka waraga tiya Bölis ala tasaasa niini a kadu ma kaniisa na ussu dhügürü no. I'i uu'bu Timosaws ka eedi a'da ütü ka tamma ka tumma tanno Almasi-ihı, eema eema iini 'biiini kungngo salla ka naguuru ma linggo i'i agirnaana ka katalaana tanno oroko no.

Töøjülü

¹ A'a na Bölis tafiini ya Yasu Almasiıhi narigiri a'a tumma ma eedi tiya Masala ma co tema tumma ma tefe ka 'di na ka Yasu Almasiıhi no.

² Nunggu co Timosaws, 'bii'bala yeede ya dhorro ya, türü nja 'bangnga nja ta'diıla ndama Masala tammo Pupa mo nja Yasu Almasiıhi Uugaara yaaja.

Tafünügü ko'do

³ Namana a'a ta'diıla a Masala tammo eede ka talinggo ada oono mo afa ma kafaafa ma a'a ka tagüüni ana eedi ka tinsili, nagüigi

a'a tumma ma o'o turi ooso ana uuru ka fara tiya eede. ⁴ Kede ka tagüigi fara yüüdü ya, nasaasa tassa küdü amang kede tadigine a dhodho. ⁵ Nagüigi a'a tamma nüüdü na dhorro no, na aganna ka ndaada ma o'o Lööyis ka eedi no, nja eedi tiya niimö tammo üüdü Afanıiki, a'a 'bitingngö nussu a'a a'da kungngo üüdü afe'de. ⁶ Nggeege nıkiiri a'a ka tiki o'o a'da nümmü niimö ya Masala ka anangnga o'o ka finne ya, eede ka tagümmünü iisine üdü ka üüdü. ⁷ Kudumma Masala taalo manangnga Koronggore ma ri'ba angnga, lakiini Koronggore ma türü ma tasaasa nja tafa ka oona.

⁸ Fa tana modolo ma tema tumma ma Uugaara tiya aja, alla nana modolo ma a'a ömö'di ma pabuusu yiini. Lakiini o'o nümmü ajeene nja a'a ka dhügürü ma İnjılı a türü ma Masala, ⁹ Oogo moolona angnga mümmünü angnga ka tefe ka 'di tanno insili no, taalo a'da angnga kagüüni niimö, lakiini kudumma eedi tiya oono nja türü, türü kagananja angnga ana Yasu Almasiıhi a'da üfürü uuru miini tagöö'dö, ¹⁰ Lakiini 'bitingngö alanja angnga a tabbü 'dala tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasiıhi ya asıraana ka inde ya öö'dö a tefe ka 'di ta'billi a töyeene ana İnjılı.

¹¹ A'a nagümmünüdene kada tatalaana nja tafiini

neema tumma ma Īnjīlī.
 12 Yungngo eede ka dhügürü 'bitingngö nitaalo nana modolo, kudumma eede ka tussu a'da mada yungngo eede ka tamma kini namma a'da i'i ara tambaanya tafa ka nīimō tiya iini ka tūmmū a'a ya kadara ka uuru tanno miini no.

13 Alinggo a nīimō yūüdū ka taföönyö kede ya ma oono ka talaana tanno a'diila no a tamma nja tasaasa tanno ka Yasu Almasiīhi no. 14 Afa ka eema tiya a'diila ya agūmmūnūnja o'o ya afa kide a türü tanno Koronggore tiya Insili ya anna kaja ka oona ya.

15 Nussu o'o a'da kadu na ka anya ma Asiya no ĩn'dilī kungngo ka anya kinyi a'a ku'bu, nja Ficuloos nja Hirmaanös afe'de.

16 Fa ka Uugaara ala 'bangnga a kadu ma 'dī tiya Ōnisiforos, kudumma iini ka tafünügū a'a turi kungngo itaalo ana modolo ma nakilli tammo imi'di a'a no. 17 Afe'de kini ka taganna ka Rōōma ya agawwa 'buugu ma a'a 'do idhi aduna a'a. 18 Uugaara tafa'da fiīnī iini aduna 'bangnga ka Uugaara ka uuru tanno miini no, nussu dhorro a'da agalinggo ada ököje nya ka Afosus ya.

2

Tasigira ya a'diila ya Yasu Almasiīhi

1 O'o na 'bii'bala tiya eede no, ana türü a türü tanno ka Yasu Almasiīhi no. 2 Inya

eema tiya üüdū ka taföönyö eede ka teema kadu kidha kadhabbu ya, nanangnga kadu tanno a'diila no ara tussu ka talaana kadu könö no. 3 Idhi oona ku'bu ka dhügürü nja ungngo afa tasigira ya a'diila ya Yasu Almasiīhi. 4 Taalo ömö'di ma talinggo tatasigira assa ka talinggo nīimō öccö afe'de, i'i ya asaasa uugaara yiini ka tadhodho. 5 Afe'de üürü ömö'di iisö ma tambri-nanago ya, taalo ara ta'duga ndalembö ma tii'baana, illi kini ka tambrinanago afa na asaasadene no. 6 A taleele ya kardha ku'bu alele ya, i'i yungngo ara ta'duga talingnge ma migile niini ka dhidha. 7 Ussu eema yeede ka tadünügū ya, ara Uugaara tanangnga o'o ka tussu eema ya nye'd'de.

8 Agüügī Yasu Almasiīhi ya afiki'dö ka inde ya 'bandaada ma Dawud ya. Īnjīlī meede oogo mungngo 9 meede ka dhügürü miini nidhi nimi'didene a nakilli afa ömö'di ya weerö ya. Lakiini tumma na Masala taalo tafin'dadene. 10 Nggege ya yungngo eede ka tidhi oona ku'bu ma eema ĩn'dilī ka üüdū ma kadu tanno agessedene no amang kene taluna toolonadene no ka Yasu Almasiīhi nja tidhindhī ta'billi.

11 Tumma ma timin'da eege kungngo,

Üürü angnga kakaaya nja iini,
 ara angnga taganeene nja iini afe'de.

12 Kaja kara tidhi oona
ku'bu,
ara angnga taga naguugaara nja iini.

Kaja kara ta'düsünü i'i
a'da ta'düsünü angnga tekere.

13 Üürü taalo angnga kamma,
i'i ara tütü ka tamma,
kudumma iini taalo ara ta'düsünü eyi yiini.

Ömö'di ma linggo ya Masala ka asaasa i'i ya

14 Fa kene kagüigi ma eema tiya, neema nja eene kadha ma Masala afa ta'digineene ma tumma ün'dügüngngö na taalo kara tö'dö keere a nñimö no, kaga'da kadu na toodo kide no. 15 Indinaana oona ku'bu dhorro nñimmü eyi yüüdü a Masala amang küdü ta'duga tamma noono, ömö'di ya alinggo ya taalo ana modolo kudumma iini ka talinggo kada adho ka fiini alaana ka tumma ma timin'da dhorro. 16 Aadha ka tumma tanno taalo ka'diila no, kanangnga kadu na miini no kada oroko. 17 Talaana neene kara tanyala ku'bu afa issi, Himinas nja Filitös eege kungngo kakalaana ka tumma tanno. 18 Eege naadha ka tumma ma timin'da, kiki a'da tafiki'dö ka inde kandö'dö kadaga'da tamma na kadu töccö. 19 Lakiini kadese na Masala ka a'dingnge dhorro, kabünnü hitimi kide a'da, "Uugaara ussu kadu noono," "Ömö'di ya amma ka eere tiya Uugaara ya, aadha ka tatoroko."

20 Eema ungngo ka la tiya adhabbu ya taalo ama dahaba nja fudda sugi, lakiini ama kee'di nja tam'bala afe'de, könö kama ma eema tiya a'diila ya, könö tama linggo tanno nyoro no. 21 Üürü ömö'di ara tagala eema ya toroko kini ka oona, i'i ara ta nñimö tiya a'diila insili ya, ara ta'diila ka ömö'di ma 'di ka oona ama ma linggo tanno a'diila no.

22 Aadha ka tatoroko ma eema ma kadimöögö ka oona, ara o'o tisi ka fiini tiya a'diila keere, tamma nja tasaasa nja ta'diila nja kadu tanno ümmünü Uugaara ana eedi katinsili no. 23 Fa takete ka kadu tanno nagaaga nja tisaana ka oona ma tam'baga, kudumma üüdü ka tussu a'da kara tö'dö a koro'bo. 24 Ömö'di ma linggo ya Uugaara taalo a'digineene agala kara tana muuyu ma kadu nye'd'de, ambaanya talaana nja tidhi oona ku'bu. 25 Kadu na diidi i'i no alaana eege a tumma ka'diila amang ka Masala tala eege ka taadha ka tatoroko manangnga eege ka tussu eema ma timin'da. 26 Kikiri ka tapadaga ka nanggeedi tanno eene karünö ka küdhī tammo Ebliisi ku'bu ya ümmü eege anangnga eege ka aföönyö tumma niini.

3

Naguuru na eere no

1 Lakiini aaga tussu a'da naguuru na toroko no kinggide kara sa köö'dö ka naguuru tanno eere no. 2 Ara kadu sa kasaasa nanggeyi neene, kallogo ma gürüüsi, kabbü na'dugiisine, ka'diniga oona coo'do, keela kadu, taalo kaföönyö tumma na pupa nja nakaniimö tanno eene, taalo kamaana ta'diila, taalo kinsili, 3 taalo kasaasa kadu, taalo 'bangnga kene, kadhe kadu, taalo kümme nanggeedi neene, ka oroko, kanu ka niimö tiya a'diila ya, 4 Kana ünggü, kakorokoro, kasaasa ta'deema kadagii'bi tasaasa ma Masala. 5 Kümme tumma ma Masala ndama kürö, lakiini eege kanu ka türü miini. Aadha eene koono.

6 Eege ka kadu tanno afiri co na'bügööri kadaana iiya na ki'di no na tigine a tatoroko kasi ka eema ma tatoroko keere nye'd'de kungngo. 7 Kalaadene turi kungngo lakiini ki-taalo kussu tumma ma timin'da. 8 Afa ma Yaniis nja Yambriis kada kadiidi Müüsa, kadu no afe'de kadiidi ma timin'da. Kadu no nanggüüdü tanno eene kadasügünü katoroko eege kagu'b'ba ka tamma na Masala. 9 Lakiini eege taalo kara taluna niimö koono, kudumma taa'baga tanno eere no, eema yeene ya assa kalanja a kadu nye'd'de kungngo.

Tumma na Bölis nja Timosaws

10 Nussu o'o talaana yeede nye'd'de kungngo nja taneene tanno eeede nja niimö yeede ka eedi ya, tamma, tidhi oona ku'bu, tasaasa, takardha ku'bu, 11 dhügürü nja tüünü muuyu, eema ya agalinggo adene ana a'a ka Antakiya nja Ikoniya nja Lestra, dhügürü yeede ka tidhi oona ku'bu miini ya, lakiini Uugaara oolona a'a kene nye'd'de kungngo. 12 Tumma dhorro, ömö'di ya asaasa tanna taneene ma Masala ana Yasu Almasiihi ya, ara tadhügürü. 13 Illi kadu na oroko no nja tanno iisini kadu no kara tunggeene ndama tatoroko kaco ka tanno 'diiri no küsini kadu a'da küsiniidene. 14 Lakiini o'o ya, ütü ka eema tiya üüdü ka takalaadene kide ya, namma kide ya, kudumma üüdü ka tussu a'da mada yungngo akalaana o'o. 15 Jiddi müüdü ka tidhilli nussu kasorne ma seriye na insili no ara tanangnga o'o ka ta'dara ma toolonadene a tamma ka Yasu Almasiihi. 16 Kasorne ma Masala in'dili Masala mö'dö iini ka'diila ma talaana kadu ma tala eege ka fiini, kalaala kadu ka eema tiya a'diila ya alaana kadu ka tinsili ma Masala. 17 Amang ka ömö'di ma Masala tadigine ana eema ma linggo tiya a'diila ya in'dili.

4

1 Neema a'a nja o'o kidha ma Masala nja Yasu Almasiihi ya ara tümmü kadu

na efe ka 'di nja tanno aaya no ka tö'dö tanno iini nja tabbü 'dala tanno iini nja tauugaara tanno iini, ² Eema tumma ma Masala nalinggo ka uuru miini salla taalo uuru miini, alaana kadu, nagirnaana kene, indinaana eege ku'bu, uu'bu eege ka nanggeedi a tidhi oona ku'bu dhorro nalaana eege ta'diila. ³ Uuru kinggide kara sa kö'dö a kadu tanu ka talaana na adho ka fiini, kagala kara tisi ka eema ma nanggeedi tanno eene keere, kara tawaana katalaana eene koono kadhabbu ma teema eema ya iisine kasaasa taföonyö ya. ⁴ Kara tüüdhi iisine neene a'da kafa tatoodo ka tumma ma timin'da kara kaföonyö eema ma elle. ⁵ Lakiini o'o ümmü eyi yüüdü nadinö ko'do ka kudumma ma eema tiya in'dilä ya, ümmünü ana oona ka tadhügürü, alinggo linggo ma talaana kadu ka tumma ma Masala, ümmü linggo nüüdü dhorro.

⁶ Lakiini a'a nungngo na niimö ma tirri, eriidö miini tuurunja co, uuru neede ka ndö'dö meede kara tunggeene. ⁷ Nageema a'a koro'bo ya a'diila ya, natüimö tambirineene, natafa ka tamma ma Masala. ⁸ A 'bitingngö ndalembö na a'diila no ka indhigi a'a na Uugaara tiya a'diila ya ara tümmü kadu ya ara tanangnga a'a ka uuru tanno miini no taalo a'a unggodho a'a, lakiini a kadu in'dilä no kasaasa tassa ka tabbü 'dala tanno iini.

Tumma na eere no

⁹ Unggeene areere nöö'dö kede. ¹⁰ Kudumma Dimas inya a'a ku'bu kudumma iini ka asaasa eema ma 'büdhülü, unggene aco Tasalanüki. A Kiriskis unggene aco Galatiya, a Tito co Dalmatiya. ¹¹ Lüüka i'i yungngo ütü unggodho i'i. 'Duga Murkus nöö'dö nja iini, kudumma iini ka takinyi linggo a'a. ¹² Nagürünü a'a Tikikos ka Afosus. ¹³ Küdü kara tö'dö nagufu ten'di ma 'doogo mo meede ka tinyi ka Karbis ka Tarwas, nja kasorne tanno eede münda tanno ma forogo no.

¹⁴ Askander ya ma modoo'do ma tanyaanya ya agüünä tatoroko ana a'a 'do, ara Uugaara saga tüünä ana i'i afa miini ka tagüünä kungngo. ¹⁵ O'o afe'de afa ka oona kudumma iini, kudumma iini ka talinggo a'a dhorro, aanu ka linggo tanno aja.

¹⁶ Ka dhidha kede ka tagümmöönö ka eyi tiya eede ya, taalo ömö'di ma tagöodhi nja a'a, lakiini kadu in'dilä ka bilnaana a'a ku'bu, fa ka Masala mafa tüünä niimö ya toroko ya ana eege. ¹⁷ Lakiini Uugaara aga'dingnge nja a'a anangnga türü a'a ma tambaanya teema tumma ma Masala co kajeene in'dilä, na a'a taga tulu'bi ka tagaamu ka niinö. ¹⁸ Ara Uugaara toolona a'a ka tatoroko tanno kö'dö kede no, öö'dö ana a'a ka'diila ka tauugaara

ma 'dotombo'do, tühindhi
kungngo iini ta'billi turi.
Amin.

Tööjülü na eere no

¹⁹ Ööjülü Berskilla nja
Akilla nja kadu ma 'di
tiya Önisiforos. ²⁰ Arastus
ütü ka Kürünsüs, nakinyi
a'a Trifimöös ka Milits ka
tamaara kagu i'i. ²¹ Areere
nöö'dö kann a'da kaleefe
feelee küfürü tö'dö. Ablüüs
ööjülü o'o nja Böödiis nja
Liinös nja Külüüdiya nja
nagöre ma angnga nye'd'de.

²² Fa ka Uugaara aneene
nja koronggore tiya üüdü.
Aaga aneene a türü.

Waraga ya Bölis ma tunggu co Tito Tafa'da tumma

Tito taalo aga taga Yahüüdü, i'i ya öm'ö'di ma kaniisa adakakinyi linggo a Bölis ka tino tanno iini na dhabbu no, kini ka teema tumma ma İnjüli ma Yasu Almasihi (2 Kürünsüs 7.6-7; Galatiya 2.3). Keere kungngo a Bölis tagürünü i'i aco tauugaara ma nakaniisa ka anya ma Kireet.

Bölis adirina eema a Tito ka waraga tiya, a'da agona kadu na ussudene no kada naguugaara ma kaniisa. Afe'de anangnga tumma iini ma talaana kadu kada tonggoonyo ka kaniisa, nagiide na kidhindharu no nja iiya tanno kidhindharu no, laala ya kadimöögö ya nja tiya lamü ya nja kasaga. Keere kungngo iki Tito a'da, a kadu ma kaniisa in'dili ka'diila kada kateefe kafa tanu oona ka oona nja ta'digineene nja tambananjaana ku'bu kanangnga eyi tanno eene.

Töjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a Bölis tasaga ya Masala nja tafiini tiya Yasu Almasihi. Masala magesse a'a nalaana kadu noono ka tagesse eege no kudumma tamma ma timin'da ma fiini ma Masala, ² Tamma nja tussu eema kama tindhigi

ma tefe ka 'di ta'billi na Masala ka takiki angnga taalo ma korokoro, mimi'di tumma a'da küfürü uuru miini tö'dö. ³ Ka uuru tanno miini no, ö'dö a tumma tanno iini kada töyeene a teema tanno ananja a'a no, ndama tumma tanno Masala moolona angnga mo.

⁴ Nikiri a'a ka tunggu co Tito 'bii'bala yeede ya dhorro ya, ka tamma tanno aja na ungodho no. Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja o'o nja ta'diila tanno Masala Pupa nja Yasu Almasihi tatoolona yaaja.

Tito alinggo ka Kireet

⁵ Yungngo eede ka tinyi o'o ku'bu ka Kireet amang küdü tindinaana eema ya aleefe ya ku'bu ya, ara o'o ka tümünü kadifi ma kaniisa ka naanya afa meede ka takiki o'o kungngo. ⁶ Tadiifi ma kaniisa afa tana hetti, arna aka ma ungodho, a laala yiini tamma ka Masala kafa talinggo eema ya toroko ya nja tasilli eema. ⁷ Kudumma tadiifi ma kaniisa Masala mümmünü i'i ka linggo tanno oono, taalo hetti kini, taalo a'diniga oona niini coo'do, taalo agoroo'bo, taalo ooye ngeeli ake kide, taalo üüni eema ma rüsü, taalo allogo ma gürüüsü. ⁸ Lakiini ada öm'ö'di ma kafala, asaasa eema ya a'diila ya, a'dara, taalo üüni ada kadu ku'bu, ümmü tumma ma Masala ana eedi, ümmü eyi yiini ka eema tiya toroko ya koono. ⁹ Ümmü tumma

na dhorro no na ungeene nja talaana tanno aja no. Amang kini tambaanya teema tumma ma talaana tanno ma timin'da nja tapadaga tumma a kadu tanno amidhi tumma ma Masala no.

10 Kadu kinggide kadhabbu kanu ka tumma, kiisini kadu a tumma na taalo kadho ka fiini no, munda Yahüüdü no kakogoona a'da ma tasaasa kadu ka tatendhe amang kene toolonadene. ¹¹ Fa kene keere ka naniinö tanno eene, kudumma eene kaga'da nö'di nye'd'de kalaana kadu a tumma tanno itaalo ka'diila no, meene kasaasa gürüüsü. ¹² A könö ana kene a ne'bi iki a'da, "Kadu ma Kireet kakorokoro 'do, eema ma oroko nanggeedi neene ka nyoro kadhunu kasaasa kuri." ¹³ A tumma ma timin'da eege kamiini. Fa tafa kene eela eege dhorro amang ka tamma tanno eene ta tatimin'da. ¹⁴ Kafa tümmü tumma ma eema ma elle ma Yahüüdü nja tumma ma kadu tanno anu ka tumma ma timin'da no. ¹⁵ Eema nye'd'de insili ka kadu tanno insili no, lakiini taalo niimö ya insili ka kadu tanno nyoro no nja tanno taalo kamma ka Masala no, nanggeedi neene nja nanggüüdü tanno eene kanyoro afe'de. ¹⁶ Kiki a'da eege kussu Masala, lakiini eege ka'düsünü oogo ana eema tiya eene ka tüünü ya. Eege kanyoro, kitaalo kaföönyö eema, kitaalo

kama talinggo niimö ya a'diila ya.

2

Minna a talaananja a kadu kadhoonyo

¹ Lakiini o'o ya, alaana talaana na ungeene nja talaana tanno dhorro no. ² Alaana nagiide na iifi no kiicolo ka nanggeedi no amang kene tadinö ko'do ka'dara kümümü nanggeyi neene a ta'diila a tamma nja tasaasa nja tidhi oona ku'bu.

³ Nggeege, alaana kidhindharu na iiya no amang kene taneene taneene ma iiya kuurna fiini ma tinsili, taalo kadhe kadu, taalo kallogo, taalo tatasaga ma tooye ngeeli, lakiini kalaana kadu ka fiini tiya a'diila ya.

⁴ Fa kene kalaana iiya na nagönönyö no ka tasaasa ma naganyori tanno eene nja laala tiya eene. ⁵ Ka'dara kümümü nanggeyi neene, kinsili, kümümü nö'di neene dhorro, kaana 'bangnga, kaföönyö tumma na naganyori tanno eene, i'di ömö'di tangaaga tamidhi tumma na Masala.

⁶ Nggeege, nalaana laala ya kadimöögö ya afe'de, amang kene tümmü nanggeyi neene afa nagönönyö, kidhi oona ku'bu. ⁷ Kalinggo ma eema in'dili alaala eege ka fiini ma tuurna o'o keere ma linggo ma eema tiya a'diila ya, ka talaana tanno üüdü, la ta'diila eene dhorro. ⁸ Neema tumma ma timin'da

na hetti ka titaalo kide no, amang ka modolo tagu kadu na kīrimī o'o no, kudumma nīimō tiya toroko ya ka titaalo meene ka teema kaja ko'do iini.

⁹ Alaana kasaga amang kene taföonyö eema ya kadu tanno eene, kamma kene ka eema in'dilī, kafa tanu ka tumma tanno eene. ¹⁰ Kafa tanyooro kene, lakiini kaala taneene na a'diila no kafünügünja ko'do ka eema nye'd'de ma talaana ma Masala ma oolona angnga mo.

¹¹ Tūrū na Masala kö'dö a toolona abbū 'dala ka kadu in'dilī kungngo. ¹² Alaana angnga ka tiki a'da kaw a kadu tanno anu ka Masala no nja tallogo ma eema ma 'būdhülū, angnga taneene taneene ma tümümü nanggeyi naaja, angnga tümümü tumma ma Masala na adho ka fiini no ka ürūünü tiya. ¹³ Angnga takindhigi uuru ma baraka yaaja ka takindhigi i'i ya, ka uuru ma tidhindhī ma tö'dö tanno Masala tammo aja ma idhindhī mo nja tatoonona tiya aja Yasu Almasihi. ¹⁴ Ya üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga, amang kini toolona ka toroko no in'dilī no, aagala angnga ka oona angnga ta kadu tanno iini na agu'daana ka nanggeedi no ma linggo tanno a'diila no.

¹⁵ Eema ya i'i yungngo üüdü kara talaana nafünügü eege ko'do, nasanna kene a tūrū nye'd'de, fa tafa ka ömö'di amidhi o'o.

3

Üüni eema ya a'diila ya

¹ Adünügü eema a kadu ma kaniisa a'da kaföonyö eema ya naguugaara ma anya, kamma ka tumma tanno eene kindinaana oona ku'bu ma linggo tanno a'diila no. ² Kafa teela kadu, lakiini kada kadu ma ta'diila tanno eene nja kadu nye'd'de ana eedi ka tiicolo.

³ Angnga in'dilī afe'de ka nagaaga angnga, angnga tasilli eema, kagaama angnga, angnga taga kasaga ma eema ka tatonggoonyo, angnga tagüüni eema ma tallogo, nja kīrimī, angnga tasaasa eema ya kadu, angnga tanu aana ka oona.

⁴ Lakiini ka 'bangnga nja tasaasa ma Masala tatoonona yaaja akabbū 'dala ya, ⁵ moolona angnga taalo a'da angnga kagüüni nīimō ya a'diila ya, lakiini kudumma 'bangnga tammo oono.

Oogo moolona angnga ma tagala angnga ka oona ma teenedene afe'de ma tefe ka 'dī na issi no a Koronggore tiya Insili ya. ⁶ Masala muuru Koronggore yoono ya Insili ya kaja ka oona adhabbu ana eere ma Yasu Almasihi tatoonona yaaja.

⁷ Amang kaja tadho ka fiini a tūrū tanno oono angnga takarna ka tefe ka 'dī a tindhigi ma tefe ka 'dī ta'billi. ⁸ Tumma dhorro eege kungngo. Nasaasa a'a o'o a'da naki'di iye ka eema tiya, amang ka kadu tanno amma ka Masala no tanaana iye ka linggo tanno

a'diila no. Tumma no eege kungngo kara ta'diila nja kadu nye'd'de.

⁹ Lakiini ta'digineene na toroko no a tindiri kadaada nja tisi aana ka oona ma tumma ma serīye aadha kide, kudumma eene kitaalo kara tö'dö keere a niimö a kadu. ¹⁰ Lakiini ömö'di ya sümünaana kadu ku'bu ya, aadha iini ka oona küdü kara tanangnga tumma iini teera. ¹¹ Nussu o'o a'da ömö'di afa ma tiya, tatoroko kaama i'i, a tumma niini na toroko no kara tanangnga i'i ka tahükümüdene.

Tumma na eere no

¹² A kede kara tagürünü Artimas küdü alla Tikikos, areere nöö'dö kede keere ka Niköpölis, kudumma eede ka asaasa tiidi feele kannu. ¹³ Amünügü Zinas ko'do ya tatalaana ma serīye ya nja Apölös meene kindinaana oona ku'bu ma tunggeene amang ka niimö könö tafa titaalo kene. ¹⁴ Fa ka kadu tanno aja ma kaniisa no kalaadene ka linggo tanno a'diila no, amang kene tö'dö ana eema tiya asaasadene ya, kafa taneene kada dhunu ka oona.

¹⁵ Kadu na aneene nja a'a no, kööjülü o'o nye'd'de kungngo. Ööjülü kadu ma kaniisa naaja na asaasa ungnö no.

Fa ka türü tanno Masala ka aneene nja aaga in'dili.

Waraga ya Bölis ma tunggu co Filimon Tafa'da tumma

Bölis ya tafiini ya aganna ka pabuusu ya, yiini ka tari-giri waraga ya. Filimon aga ömö'di ma kaniisa ya ana almaala dhabbu ya, a tasaga tiya iini Önisimös ka arünö ya. I'i amma ka Yasu akinyi linggo a Bölis. A Bölis tuu-rugu Önisimös co Filimon a waraga tiya, iki iini a'da afa kini. Ka seriye ma Rööma iki a'da, ömö'di tiidi tasaga yiini kini ka tarünö. A Bölis tiki a Filimon a'da amma ka tasaga tiya iini kada ömö'di ma kaniisa kada örre tiya iini.

Töøjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a na Bölis no, ömö'di yungngo ka pabuusu ka üüdü ma ya Yasu Almasiihi ya nja örre ma angnga Timosaws, ungngo takunggu co o'o Filimon ömö'di ma linggo yüdi nja tata'diila ma ungngo. ² Nunggu co inye tammo aja Abafiya nunggu co nja Arkibus teefe ma angnga ya alinggo nja angnga nunggu co kaniisa tammo küdü ka 'di mo.

³ Aaga aneene a türü tanno Masala Pupa yaaja a ta'diila miini nja Uugaara Yasu Almasiihi.

Tasaasa na Filimon nja tamma ka Masala

⁴ Filimon, üürü eede ka tafara ka Masala nagügi a'a eere yüüdü namana ta'diila a Masala ⁵ kudumma a'a ka taföonyö a'da o'o namma ka Uugaara Yasu nja tasaasa kadu ma kaniisa nye'd'de kungngo. ⁶ Afa müüdü ka toso ka tamma ka Masala nja kadu töccö, ara a'a tafara ka Masala amang kene tö'dö tussu baraka nye'd'de ya Almasiihi ka anangnga angnga ya. ⁷ Ka'diila oona eede ka tasaasa tanno üüdü no küdü ka anangnga kadu ma kaniisa ka tadhodho ka nanggeedi.

Teema tumma ma Önisimös

⁸ Nggeege ara a'a takuru rüsü ana Almasiihi kada örre tiya üüdü niki o'o a'da nüüni nümö yüüdü ka tüüni ada a'a ya. ⁹ A kudumma eede ka asaasa o'o, yungngo eede ka tirina o'o, a'a na Bölis no kada dharu kungngo, nanna ka pabuusu kudumma Yasu Almasiihi. ¹⁰ A'a nasaasa o'o a'da namma ka Önisimös ka üüdü miini, kudumma iini ka taganna ka pabuusu nja a'a afa 'bii'bala yeede. ¹¹ Ka dhidha taalo a'diila nja o'o, a 'bitingngö anda 'diila nja o'o nja a'a afe'de.

¹² Ara a'a tapadaga i'i co o'o yeede ka asaasa i'i ana eedi. ¹³ Nasaasa a'a tafa kini akarna ka 'buugu tiya üüdü ütü kita nja a'a akinyi linggo a'a eede ka tanna ka pabuusu, kudumma tumma ma Masala. ¹⁴ Taalo a'a nasaasa ta'bunu o'o kide, nasaasa

a'a o'o nalinggo ndama eedi tiya üüdü, a'a taalo nara tüüni niimö a'da nitaalo o'o namma kide. ¹⁵ Afeene afa ma Önisimös ka tunggeene üdü ka 'di agünü idhilli amang kini tapadaga küdü ka 'di turi. ¹⁶ A ndama uuru tanno taalo ara ta tasaga afe'de, lakiini agii'bi ta tasaga, anda teefe ma a'a dhorro, a küdü agii'bi ta tasaga anda örre küdü tanögöre ma Uugaara.

¹⁷ Üürü nümmü o'o a'a kada örre tiya üüdü ka Masala kidha ya, amma kini afa müüdü ka tamma kede kungngo. ¹⁸ Üürü i'i agüünī tatoroko ana o'o, üürü nasaasa o'o kömüsü kini ka oona ya, asaasa kede ara a'a ka anangnga o'o. ¹⁹ A'a na Bölis, narigiri a'a tumma no a nüsö ma a'a, ara a'a tanangnga eema ya o'o. Taalo a'a nara tütü ka kömüsü tammo eede küdü ka oona, kudumma eede ka tanangnga o'o kada ömö'di ma Almasihi. ²⁰ Örre eede, üünī ta'diila ana a'a ka Uugaara kidha, 'baga eedi yeede ka Almasihi kidha.

²¹ Nussu a'a a'da ara o'o talinggo tumma neede ka tirina o'o no, nütü ka tussu a'da ara o'o talinggo eege ka tagii'bi neede ka tirina o'o no. ²² Indinaana 'buugu ma füngngö eede ku'bu, kudumma eede ka tindhigi a'da Masala mara tamma ka tafara tanno ada kono mo, mapadaga a'a kada kannu.

²³ Abafaraas yungngo ka pabuusu nja a'a kudumma Yasu Almasihi ya ööjülü aaga. ²⁴ Nja Murkus nja Arestarkos nja Dimas nja Lüüka no alinggo nja a'a no. ²⁵ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu Almasihi ka neene nja aaga in'dili kungngo.

Waraga ma co Ebraniin Tafa'da tumma

Tatalaana yungngo agari-giri co kadu ma kaniisa tanno Yahüüdü no. I'i uu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka takidhö ka tamma tanno eene ka uuru ma kadu kadalinggo eege.

Waraga ya ala angnga a'da Yasu i'i ya 'Bii'bala ma Masala. I'i ana türü adagii'bi kadhangga na Yahüüdü ka tamma kene no, i'i agu'daana dhorro adagii'bi nagane'bi ma 'billi, agu'daana dhorro adagii'bi Müüsa, ya anangnga seriye ya Masala a Yahüüdü ya. I'i agu'daana dhorro adagii'bi ka'boge ma Yahüüdü, kudumma iini taalo agüüni nïimö ya toroko ya. I'i ümmünü eyi yiini kada nïimö ma tirri ma tagala tatoroko na kadu nye'd'de ka naguuru nye'd'de. A tatalaana afünügü nagiide ko'do nja iiya ma 'büdhülü na aganeene a tamma no. I'i adirina eema a kadu ma kaniisa a'da eege tütü ka tamma ka Masala taalo kama tüürü ma eema tiya Yasu ka talinggo ya.

*Tumma na Masala nja
'Bii'bala tiya oono*

¹ 'Billi Masala magürünü nagane'bi kadageema nja kafaafa ma angnga a

naguuru nja nafiini kada tonggoonyo. ² Lakiini ka naguuru tanno eere no, mageema nja angnga a 'Bii'bala tiya oono, ya ara takarna ka eema nye'd'de yoono ka tadina 'büdhülü ana i'i ya. ³ 'Bii'bala i'i ya töyeene ma tidhindhä ma Masala i'i ya koronggore ma taneene tanno oono afa ka eema nye'd'de a türü ma tumma tanno iini, a kini ka ndagala tatoroko naaja emmi ka nïisö ma kuri ma tidhindhä ma Masala ka 'dotombo'do. ⁴ Nggeege i'i idhindhä adagii'bi kadhangga kudumma iini ka a'duga eere adagii'bi nageeene neene.

⁵ Taalo Masala miki a tadhangga töccö,

“O'o no 'Bii'bala tiya eede,
a'a nageene o'o ka uuru
tanno.”

Miki afe'de,

“Ara ta Pupa tiya iini
ata 'bii'bala tiya eede.”

⁶ Ka Masala ka agürünü 'Bii'bala yoono ya dhidha ya ka 'büdhülü ya, miki a'da,

“A kadhangga ma Masala
tüürü kini kidha.”

⁷ A Masala meema tumma ma kadhangga miki,

“Marü'bü kadhangga kada
tanya,

a kadu ma linggo noono
ka nagonggo'do ma
issä.”

⁸ Lakiini kudumma ma 'Bii'bala miki,

“Ka Masala, tauugaara
nüüdü kara tütü turi
ta'billi,

a kuufi ma tauugaara ta tiya üüdü dhorro turi.

9 Nasaasa o'o tumma no dhorro nanu ka tanno atoroko no, yungngo a Masala, Masala müüdü ka tagesse o'o masiri uu'ba üdü ka üüdü ma dhodho masa ka titaalo manangnga a kijöögö."

10 Miki afe'de, "Ka Uugaara, narü'bü 'büdhülü ka dhidha, narü'bü o'o 'dotombo'do ana iisine ma o'o.

11 Eege kara tamanyaga, ara o'o ka tütü, kara toorodo afa ten'di.

12 Ara o'o ta'dukunjaana eege ko'do afa ten'di ka tem'bele, lakiini o'o naganuuru nüüdü taalo kara titaalo."

13 Taalo Masala miki a kadhangga, "Emmi kede ka nüisö ma kuri kita, ara a'a tanangnga diidi yüüdü küdü ka uune nasiri kene."?

14 Kadhangga eege ka nagoronggore tanno linggo ada Masala, na oono ka kürünü eege köö'dö takarna ka toolonadene?

2

Aaga adinö ko'do

1 İkirî angnga kara tagümmü talaana na 'diila naaja ka taföönyö no i'di angnga tagaama. 2 Üürü tumma na kadhangga ka

tageema no katimin'da ya, ömö'di ya asilli tumma no anu kide ya, ara taluna tapusu adene miini ka teyi. 3 Ara angnga tarünö nya aja ka tagüüni tö'bö a toolonadene tanno idhindhî? Na Uugaara ka tatiraana ana oona miini ka dhidha, a kadu na föönyö no kiki angnga a'da katimin'da. 4 A Masala tamma ka tumma tanno eene ana eema keefe yoono ka tagalinggo ya nye'd'de a türü ka tatonggoonyo ana eema tiya oono ka amana a kadu a Koronggore tiya Insili ya.

Yasu afeene nja nagöre tanno iini

5 Taalo Masala manangnga kadhangga kada naguugaara ma 'büdhülü tiya ara tö'dö, yiidî ka tageema miini ya. 6 Afa ma sorne ka tiki a'da,

"Ömö'di a'da minna nagüigi tumma miini? Tadü'd'dü a'da minna na o'o tafa kini?"

7 Nagalinggo o'o i'i ka idhilli ka ta'buugu ka kadhangga keere, nanangnga ndalembö iini nja tidhindhî,

8 nanangnga eema in'dili kini ka uune."

Iki a'da Masala manangnga i'i ka tauugaara ma eema in'dili eema nye'd'de kungngo iini, lakiini taalo angnga kiji tadü'd'dü ka tauugaara ma eema nye'd'de 'bitingngö. 9 Lakiini kiji

1:9 1.9 Tüüsü ma Nakaaru 45.6-7

1:13 1.13 Tüüsü ma Nakaaru 110.1

1:12 1.12 Tüüsü ma Nakaaru 102.25-27

2:8 2.8 Tüüsü ma Nakaaru 8.4-6

ungngo Yasu ömö'di ya agalinggo adene idhilli ka ta'buugu ma kadhangga ya, amang kini a türü ma Masala ara teyi ka üüdü ma kadu nye'd'de kiji ungngo i'i a türü a tindhindhi, kudumma iini ka teyi a tadhügürü.

¹⁰ Tumma dhorro Masala oogo mungngo marü'bü eema in'dilii ma tindhindhi tanno oono, kono ka anangnga Yasu ka tinsili ka dhügürü, tö'dö ana laala kadhabbu ka toolonadene nye'd'de. ¹¹ I'i amana kadu ka tinsili ka tatoroko tanno neene i'i nja kadu tanno insili no nye'd'de, pupa yeene unggodho. Yungngo Yasu ka taalo ana modolo ma tümünü eege a'da nagöre. ¹² Iki,

“Ara a'a teema nja nagöre tanno eede ana eere tiya üüdü

nawe tüüsü ka kaniisa.”

¹³ Iki afe'de,

“Ara a'a tümünü eyi yeede a Masala.”

Afada iki afe'de,

“A'a nungngo kita nja laala tiya Masala ka anangnga a'a ya.”

¹⁴ Aga laala katosso ka tuu'da nja erüdü, a Yasu osso kide nja eene afeene afa eege amang ka inde tanno iini tiidi Ebliisi ya ana türü ma inde. ¹⁵ Oolona kadu no ka kasaga, eene kari'ba inde ya. ¹⁶ Taalo i'i ö'dö toolona kadhangga, lakiini i'i ö'dö toolona laala ya Abrahiim. ¹⁷ Nggeege ikiri kara tafeene

nja nagöre tanno iini ka eema in'dilii, amang kini tana 'bangnga ada uugaara ma ka'boge ya adho ka fiini ka linggo na Masala, amang kini taagala tatoroko na kadu. ¹⁸ Kudumma iini ana oona miini adhügürü adaka'b'badene amang kini toolona kadu na a'b'badene no.

3

Yasu agii'bi Müüsa

¹ Nggeege nagöre eede na ma kaniisa no insili no na osso ka tümüneene ma 'dotombo'do, aaga iiri Yasu ya tafiini ma tamma tanno aja uugaara ma ka'boge yaaja ka tamma kini ya.

² I'i ümmü tumma na ömö'di tiya agesse i'i ya, afa ma Müüsa ka tagümmü tumma ma Masala ka 'di ma Masala nye'd'de kungngo.

³ Yasu i'i yungngo idhindhi adagii'bi Müüsa afa ma tatürü'böönö ka tindhindhi adagii'bi 'di ka eyi tiya iini.

⁴ Ömö'di ya arü'bü 'di ya inggide, lakiini Masala oogo mungngo marü'bü eema in'dilii. ⁵ A Müüsa aga'diila ka 'di ma Masala nye'd'de kada ömö'di ma linggo eema tumma na ara teemadene ka naguuru tanno tö'dö no.

⁶ Lakiini Almasihi kada 'Bii'bala ya a'diila ya ka 'di ma Masala. Angnga ka 'di tiya iini, üürü kafa angnga taalo kari'ba angnga ma tafa ka eema tiya aja ka tindhigi i'i ya.

Aaga adinö ma kadu na taalo kamma no

⁷ Afa ma Koronggore tiya Insili ya ka tiki,

“Uuru no kada kara taföönyö 'bugeyi ya Masala ya,

⁸ aaga fa tasilli tumma miini

afa tiya maaga ka tagüünü ka uuru ma ta'b'badene ka dhüile ya kungngo.

⁹ Kita a kafaafa ma aaga ka taka'b'ba kagawwa a'a ka eedi kiji linggo neede nja eene a nagürüünü kukumu kadu keera.

¹⁰ I'i yungngo eede ka tagoroo'bo nja sere tiya niki a'da,

'Nanggeedi neene turi kungngo kaama, taalo kussu nafiini yeede.'

¹¹ A'a naküdüönö ka tagoroo'bo tanno eede,

'Eege taalo kara co ka talingnge tanno eede.' ”

¹² Nagöre eede, aaga adinö ko'do, ömö'di könö ana kada afa tana eedi ya toroko ya, amma ka Masala apadaga oona keere ka Masala tammo efe ka 'di mo.

¹³ Adha ya, aaga funügünja ko'do 'bucca kudumma tumma ma uuru kungngo ka sorne ii'di tatoroko tiisini ömö'di öccö ana kada asilli eema. ¹⁴ Angnga ka unggodho nja Almasiihi kaja kara tagümmü ajeene

dhorro ta'billi ata'diila tanno aganna kaja ka dhidha no. ¹⁵ Sorne ma Masala iki,

“Uuru no, kada ka taföönyö 'bugeyi ya Masala,

aaga fa tasilli eema afa maada ka tagasilli tumma na Masala kungngo.”

¹⁶ Kadu öccö eege kungngo kakaanu ka tumma? Taalo kadu no nye'd'de na Müüsa ka öö'dö ana eege ndama Misiri no?

¹⁷ Kamada eege kungngo a Masala ka tagoroo'bo ada kene a nagürüünü kukumu kadu keera no? Nja kadu tanno agüünü tatoroko no ka'dinggö kaaya ka dhüile.

¹⁸ Kamada eege kungngo a Masala ka taküdüönö a'da taalo kara co ka talingnge tanno oono? Taalo kadu na silli tumma noono no?

¹⁹ Kiji angnga eege taalo kambaanya co, kudumma eene kitaalo kamma.

4

Uuru ma Sa'bidi uuru ma talingnge

¹ 'Bitingngö Masala mafa'da fiini co 'di tiya oono angnga ka tadinö ko'do ii'di ömö'di könö tiiri eyi yiini ka tütü ka teene. ² Kaföönyö angnga tumma na 'diila no afa meene ka taföönyö kungngo, lakiini eege taalo kümmü niimö ka tumma tanno eene ka taföönyö no, kudumma eene taalo kamma kide. ³ A 'bitingngö angnga na amma no, ara

angnga co talingnge ma Masala, kudumma oono ka tiki,

“Naküdöönö a'a a tagoroo'bo 'do

'Taalo kara co talingnge tanno eede.' ”

A'da asa linggo no tagalinggo adene ada jiddi ma uuru ma 'büdhülü ka tarü'bü adene, ⁴ kudumma oono ka tiki ka sorne ka tumma uuru tanno iidümmü kafünü eera no, “A Masala talingnge ka linggo tanno oono nye'd'de kungngo ka uuru tanno iidümmü kafünü eera no.”

⁵ Miki afe'de, “Taalo kara co ka talingnge tiya eede.”

⁶ Üürü kadu na föönyö tumma na 'diila no ka dhidha asa kitaalo kinynyo ka talingnge ma Masala kudumma eene ka silli eema, a kadu könö kinggide kara co ka talingnge tanno miini no. ⁷ Yungngo Masala ka kusu uuru kide ana eere a'da uuru no, afa moonno ka teema ana onngo'do tammo Dawud 'billi miki,

“Kada ka föönyö 'bugeyi ya Masala ka uuru tanno ya,

aaga tafa tasilli tumma iini.”

⁸ Ka Yashu kara takunggu eege ka talingnge, taalo Masala mageema tumma ma uuru könö afe'de. ⁹ Lakiini öreene uuru ma Sa'bidi talingnge na kadu tanno Masala. ¹⁰ Kudumma ömö'di tiya inynyo ka talingnge ma Masala ya, ara talingnge ndama linggo tanno iini afa

ma Masala ka lingnge ka linggo tanno oono kungngo.

¹¹ Kada kardha ku'bu amang kaja co ka talingnge tanno miini no, ii'di ömö'di öccö ta'dinggö ma tuurna fiini yeene keere ma tasilli eema.

¹² Tumma na Masala ka tinö ka linggo, kana kuri kadagii'bi kulu'ba ma ana na'dugugini keera mo, ara teedhe kadara co ta'buugu tiya tuu'da nja koronggore, nja tuu'da agillö nye'd'de, nja 'dongnge nja ku'buuni, ümmü tumma ma üüdü nja tumma ma eedi. ¹³ Taalo niimö mitaalo ussudene ka Masala kidha, eema nye'd'de ijidene kada 'döngngönyö kono ka iyye, ara angnga tagöö'dö kono kidha.

Yasu ya ta'boge tiya dhabbu ya

¹⁴ Nggeege kada kümmü tumma ma Yasu 'Bii'bala ya Masala ya dhorro ya, i'i ya Uugaara Ka'boge ya idhindhi ya, ata'da aco 'dotombo'do. ¹⁵ Kudumma uugaara ma ka'boge yaaja taalo agi'di ma tana 'bangnga ma angnga ka tagi'di tanno aja, i'i aka'b'badene afa angnga. Ta'b'baana in'dilii illi i'i taalo agüüni tatoroko. ¹⁶ Fa kaja angnga caago a kööyö ma türü a tamma dhorro, amang kaja taduna 'bangnga nja türü, akinyi angnga kaja kara tasaasa.

5

1 Kudumma uugaara ma ka'boge agonadene ndama kadu tanno iini ümmünüdene ma talinggo ada linggo ma Masala eene miini ka tirri ma tafaana ma tatoroko ka kadu ka oona iini. ² I'i ambaanya tana 'bangnga ma nagaaga nja kadu tanno aama no, kudumma iini ka eyi tiya iini agi'di. ³ Nggeege i'i ya ama tirri tatoroko ma eyi tiya iini nja tatoroko tanno kadu.

⁴ Taalo ömö'di ma tümmünü eyi yiini kada uugaara ma ka'boge, illi a Masala ka tümmünü i'i iini afa moono ka tagümmünü Harüün kungngo. ⁵ Almasiihi afe'de taalo afünügü eyi yiini ko'do a'da amang kini ta uugaara ma ka'boge, lakiini Masala miki iini,

“O'o na 'Bii'bala tiya eede nageene a'a o'o ka uuru tanno.”

⁶ Afada miki ka 'buugu töccö afe'de,

“O'o na ta'boge ta'billi ma ta'duga 'buugu ya Maliksadik.”

⁷ Ka naguuru tanno Yasu ka takaleefe ka 'büdhülü afara ka Masala a tumma ko'd'do nja 'büidi ma iye co ömö'di tiya ara tambaanya toolona i'i ka inde, ada aföonyö kudumma tamma tanno iini nja tümmünü eyi iini. ⁸ A'da i'i aga 'bii'bala agalaadene ka taföonyö eema ndama kita iini ka tadhügürü ya. ⁹ Kini

kara tasere adhabbu ikiri anda nduguli ma toolona ta'billi ma kadu tanno aföonyö tumma niini no. ¹⁰ Kudumma Masala ma kümmünü i'i a'da a ta uugaara ma ka'boge akarna ka 'buugu tiya Maliksadik.

Aaga fa tanu ka tumma ma Masala

¹¹ Tumma kadhabbu eede ka asaasa teema eege, lakiini kiideene tasaana ku'bu miini, kudumma ada ka titaalo kaföonyö eema areere. ¹² Tumma dhorro, ta'bitingngö aaga ta katalaana, kasaasa aaga ömö'di alaana aaga ka tumma ma timin'da na Masala na dhidha no afe'de. Kasaasa aaga siiga taalo kuri ya kidhö ya. ¹³ Ömö'di ya aleefe tooye siiga ya, i'i aleefe tidhilli taalo ussu eema ya a'diila ya. ¹⁴ Lakiini kuri ya kidhö ya, ama kadu tanno iifi no, na agalaadene kussu niimö ya a'diila ya nja tiya toroko ya.

6

¹ Nggeege kada kasisigi co aadha ka talaana ma Almasi- ihi ma ta'dara, nggeege fa ka talaana tanno dhidha ma Al- masiihi ara kico kada ömö'di dhorro. Ungngo tafa tamana kadese ma taadha ka linggo tanno ma inde no afe'de nja tamma ka Masala, ² talaana ma tambeese nja tümmünü iisine ka kadu ka nanggüüdü nja tafiki'dö ka inde nja ta- pusu adene ta'billi. ³ I'i

yungngo aja kara tagalinggo a Masala ara tamma kide.

⁴ A tiideene a kadu na kannu ka töyeene ta unggodho, kagolo eema ma 'dotombo'do ya a'diila ya, kussu ka Koronggore tiya Insili ya, ⁵ kagolo tumma nja Masala na 'diila no nja eema ma türü ma ürüünü tiya ara tö'dö no, ⁶ Kassa ka taadha ka tumma ma Masala, a tafada ma tapadaga eege ka tamma a'da kaadha ka tatoroko, kiideene 'do kudumma eene ka bününü 'Bii'bala ma Masala ka salii'bi teera kanangnga modolo iini ka oona.

⁷ 'Büdhülü in'dili a kooye 'büidi ma toambo'do ka tede ada kide 'bucca, a naafa tafü'döönö kide ka'diila ma kadu tanno adiniigi no ka üüdü meene ka'duga baraka ma Masala. ⁸ Lakiini 'büdhülü kara teene immi nja ooyo tiya atoroko ya, ara linggi ma Masala tümümü i'i üpünja ka issi a tonyoko.

⁹ Keema unggungo tumma no, kateefe ma a'a, a'da kussu unggungo a'da eema ya a'diila unggungo ada ara tanangnga aaga ka toolonadene. ¹⁰ Masala taalo müüni ada kadu ku'bu taalo mara tüürü ma eema tiya ada ka tagalinggo ya nja tasaasa tanno ada kaala oono ka eema tiya kamana a kadu tanno oono, aaga taleefe talinggo ada eene. ¹¹ Lakiini unggungo kasaasa a'da aaga tütü ka linggo tanno miini no nggeege turi amang ka eema tiya ada ka

tindhigi ya tananja aaga ya a timin'da. ¹² Taalo unggungo kasaasa a'da aaga tadhunu, lakiini aaga tafeene nja kadu tanno amma ka Masala kidhi oona ku'bu kaduna nüimö ya Masala ka tiki eene ya.

Tumma na Masala ka timin'da

¹³ Ka Masala ka tageema nja Abrahiim maküdüönö ka eyi tiya oono a'da taalo ömö'di ma tagii'bi eyi tiya iini aküdüönö ana eere tiya oono. ¹⁴ Miki iini a'da, "Tumma dhorro ara a'a tanangnga baraka o'o nanangnga laala o'o dhabbu." ¹⁵ Yungngo Abrahiim ka takidhi oona ku'bu aluna nüimö ya Masala ka tadirina iini ya.

¹⁶ Kadu kaküdüönö ana ömö'di tiya adhabbu eene, a taküdüönö tümümü nüimö ya ageemadene kindinaana ku'bu kaadha ka ta'digineene. ¹⁷ Kudumma Masala masaasa tanangnga nafiini ma taneene tanno oono ka tussu adene ka kadu tanno ara takarna ka tumma tanno oono ka tatiraana no, oogo ma tiraana a taküdüönö. ¹⁸ Masala magüüni tumma no, ma eema inggide eera taalo ara tatenggere, iideene 'do a Masala ka tatoroko i'i yungngo aja katümmü tindhigi na ananja angnga no, tafünügü angnga ko'do. ¹⁹ Tindhigi no kungngo aja afa nüimö tiya afa kaja ka koronggore ka takidhö afa kaja aco a taneene keere

ma ten'di. ²⁰ Yasu inynyo kanna kaja kidha ka üüdü ma angnga anda uugaara ma ka'boge ta'billi ka 'buugu ya Maliksadik.

7

Maliksadik ya ta'boge ya

¹ A Maliksadik ya aga uugaara ma Salim ta'boge ma Masala tammo dhabbu mo. Maliksadik akoreene nja Abrahiim kini ka ndafada ka koro'bo tiya iini nja naguugaara ya, anangnga baraka iini. ² Abrahiim agona unggodho ndama

eema yiini ya ada'baaga ya, eere yiini ya dhidha ya, i'i ya "Uugaara ma ta'diila," afe'de "Uugaara ma Salim" iki a'da, "Uugaara ma tööjülü."

³ Taalo pupa iini a niimö titaalo kini a kadaada titaalo kini, taalo ageenedene, taalo a teyi, lakiini i'i afeene nja 'Bii'bala ma Masala ara tütü kada ta'boge ta'billi.

⁴ Aaga iji tidhindhä niini, salla faafa ma angnga Abrahiim anangnga faana ma 'dakeyi ma almaala tiya iini ku'bu ndama eema ma koro'bo. ⁵ Lakiini ka'boge na laala tiya Laawi no, seriye iki a'da kama eema ka kadu na nagöre tanno eene no 'dakeyi, kudumma eene kada laala tiya Abrahiim.

⁶ Lakiini Maliksadik taalo 'bii'bala ya Laawi, lakiini i'i agona eema ya ada'baaga ka Abrahiim anangnga baraka iini, i'i ya Masala ka timi'di tumma nja iini ya. ⁷ Taalo niimö ya toroko kide ma ömö'di tiya adhabbu ya

ka anangnga baraka a tiya idhilli ya. ⁸ Katamana eema tiya ada'baaga ya, ya ka'boge a kadu na aaya no eege kungngo kamaana. Lakiini ömö'di ya a'duga ya ikiri ka tussu adene a'da i'i ya efe ka 'di. ⁹ Ara angnga tiki a'da, Laawi ka eyi tiya iini ama eema ya ada'baaga, anangnga ku'bu ka niisö tanno Abrahiim. ¹⁰ Kudumma iini ka takaleefe ka Abrahiim ka sikiri ka uuru tanno Maliksadik ka toreene nja iini no.

Yasu afeene afa Malik-sadik

¹¹ Üürü tadho ka fiini kalinggo adene a tata'boge na Laawi a'da i'i yungngo ama seriye ya kadu ka'duga, taalo angnga kasaasa ta'boge ka öö'dö ma ta'duga 'buugu ya Maliksadik taalo ya Harüün. ¹² Üürü katenggere tata'boge, ara seriye tatenggere tekere.

¹³ Ömö'di ya kadu ka teema tumma miini ya, ama siliga töccö, taalo ömö'di anna ka siliga tiya iini agalinggo ta ta'boge. ¹⁴ Kussu angnga a'da Uugaara yaaja ö'dö ndama siliga tiya iini ya Yahüüsa, Müüsa taalo adiri tumma ma kadu tanno, kini ka keema tumma ma ka'boge. ¹⁵ A tumma niidi ka tirina no kussu adene dhorro, üürü ta'boge könö abbü 'dala afa Maliksadik. ¹⁶ Ömö'di ya ümmü adene kada ta'boge taalo ndama tumma na nakömö'di nja kadaada, lakiini a türü ma

tefe ka 'dī na taalo kara titaalo no. ¹⁷ Sorne eema tumma miini iki,

“O'o no ta'boge ta'billi ka 'buugu ya Malik-sadik.”

¹⁸ Tumma ma 'billi no kara co keere, kudumma eene ka tagi'di, taalo ö'dö keere a nīimö. ¹⁹ Kudumma seriye tiya Müüsa taalo atīimö linggo dhorro, yungngo tindhigi na 'diila no anangnga kadu ka kete ka Masala ana eege. ²⁰ Taalo kagalinggo adene a'da kitaalo ka taküdöönö kide, a könö taga ka'boge a'da taalo kaküdöönö. ²¹ Lakiini Yasu akodhodene ada ta'boge a taküdöönö ma Masala miki, “Uugaara aküdöönö

taalo tagussu kide,

'O'o na ta'boge ta'billi.' ”

²² Kudumma ma taküdöönö ya, Yasu i'i yungngo anda tamaana ma timi'di tumma, adagii'bi timi'di tumma na dhidha no.

²³ Ka'boge na miini no kadhabbu, kudumma inde taalo kafa kene kafe ka 'di. ²⁴ Lakiini Yasu ya ara tütü ka 'dī ta'billi ya, tata'boge miini taalo kara titaalo. ²⁵ I'i 'bitingngö nja angnga 'bucca kungngo, ara toolona kadu na icci ka Masala ana eere tiya iini no, kudumma iini kefe ka 'dī ta'billi, miini tageema nja Masala kudumma eene.

²⁶ Yasu i'i ya uugaara ma ka'boge ya a'diila nja angnga ya i'i ya insili, taalo nīimö ya toroko ya kini, taalo osso ka

nīimö nja kadu tanno oroko no, a'diniga co fiini ma ndanaaya ma 'dotombo'do. ²⁷ Taalo afeene nja ka'boge töccö taalo ama tara eema ma tirri 'bucca kungngo ma tagala tatoroko niini ka dhidha, assa ka tagala tatoroko na kadu in'dili, i'i akirri ma tatoroko tanno eene ta unggodho, ma kadu nye'd'de kini ka tūmmü eyi yiini ka inde. ²⁸ A seriye ya Müüsa anangnga kadu na ki'di kada naguugaara ma ka'boge, lakiini taküdöönö tumma na Masala kö'dö keere a seriye, tanangnga 'Bii'bala ya insili ya ta'billi ya kide.

8

Uugaara ma ka'boge ma timi'di tumma ma 'bitingngö

¹ Lakiini üdü ma tumma tanno iidi ka teema no a'da uugaara ma ka'boge ungnö iidi, ya emmi ka nīsö ma kuri ma kööyö ma tidhindhī ka 'dotombo'do, ² ya alinggo ka 'buugu tiya insili nja tiya dhorro, ya Uugaara ka tarü'böönö ya a'da taalo ömö'di i'i yungngo arü'böönö.

³ Uugaara ma ka'boge ö'dö ma tirri, ikiri angnga ka tiki a'da, uugaara ma ka'boge yaaja ara tö'dö a nīimö ma tirri iini. ⁴ Ka Yasu kara taganna ka 'büdhülü ya, taalo ara taga ta'boge, kudumma kadu kinggide kara tirri afa ma seriye ka tiki kungngo. ⁵ Kadu

na kalinggo ka 'buugu tiya insili ya kafeene afa koronggore nja tallappa tiya ka 'dotombo'do ya, ka Müüsa ka asaasa tüüfü fangga, a Masala tö'dö kini miki iini, "Ijöögö, alinggo eema nye'd'de afa ma tiya eede kala o'o ka 'dikinya ya kungngo." ⁶ Lakiini linggo ma tata'boge kananja Yasu ka idhindhä a tanno eene, kudumma timi'di tumma na ka söödö no nja kadu tanno kagii'bi timi'di tumma na dhidha no, agalinggo adene ka timi'di tumma tanno a'diila no.

⁷ Üürü timi'di tumma na dhidha no ka ka'diila 'dee, taalo kara tagalinggo timi'di tumma könö. ⁸ Lakiini Masala maluna hetti ka kadu miki a'da,

"Uuru kinggide kara tö'dö, Uugaara ka tiki, ara a'a sa kimi'di tumma ma 'bitingngö nja 'di tiya Israyil nja 'di tiya Yahüüsa.

⁹ Taalo afa timi'di tumma neede nja kafaafa meene ka uuru tanno eede ka tümmü eege ka niisö nunggu eege kürö ndama 'büdhlülü ma Misiri,

kudumma eene taalo kütü ka timi'di tumma tanno eede, yungngo eede kafa kene, a'a na Uugaara na tiri tumma no.

¹⁰ Timi'di tumma neede ka tüüni nja laala ma Israyil

ka naguuru tanno ara tö'dö no, Uugaara iki.

Ara a'a tanangnga seriye yeede kene ka nang-güüdü

narigiri ada kene ka nanggeedi neene.

Na ta Masala tammo eene ka ta kadu tanno eede.

¹¹ Taalo ömö'di ana kene ara talaana kadu na kete kini

no alla örre yiini tiki iini, 'Ussu Uugaara,'

kudumma eene kassa ka tussu a'a nye'd'de

ndama ömö'di tiya idhilli ya nja tiya adhabbu ya.

¹² Ara a'a ta'duga tatoroko eene ka oona

nitaalo nara tagüigi tam'baga neene afe'de."

¹³ Tumma na Masala ka timi'di tumma na issi no manangnga timi'di tumma na dhidha no ka tilli a niimö ya illi ya ya ara tamanyaga.

9

Tafara ka Masala ka fangga ma 'büdhlülü

¹ A 'bitingngö tafi'di tumma na dhidha no kaganna fiini ma tümmü Masala nja fangga ma 'büdhlülü afe'de. ² Fangga magüfününja ka la tiya oono ya dhidha ya, ya koyo ma lamba ka tanna kide mo, tarabeesa nja miteene ma tirri, i'i yungngo ana eere a'da 'buugu tiya Insili ya.

³ Aga kannä keere ma ten'di tiya eera ya, la

yeene ka tūmmūneene a'da 'buugu ya Insili dhindho ya. ⁴ Fū'deene ma dahaba ka tadhīgō kondho kide mo, nja sandū ma timi'di tumma ma takūdhū ana dahaba koonā nye'd'de. Sandū ma timi'di tumma mana alman nja kuufi tiya Harūūn ka tasiri kide ya nja maraayo ma timi'di tumma. ⁵ Karoba ma tidhindhī taganna ka sandū ko'do amana 'buugu ma fa ka takara 'buugu ma tatoroko ka tandha ya, lakiini taalo fiīni 'bitingngō ma tesaana tumma no ku'bu nye'd'de.

⁶ Eema nye'd'de aga indinaana ku'bu ta'bitta kungngo, a ka'boge ticci co la tiya dhidha ya a naguuru kalinggo eema ma Masala kide. ⁷ Lakiini uugaara ma ka'boge i'i yungngo icci co la tiya eera ya unggodho ka ūrūūnū, itaalo ara co illi kini ka tūmmūnū erīdō ma tirri ka nūsō ma tagala tatoroko niini ka tagūūni no nja tatoroko tanno kadu, kadu kūūni a'da taalo kussu iini no. ⁸ Koronggore ya Insili ya eema iki a'da fiīni ma co a 'buugu tiya Insili dhindho ya, taalo atanfa'da, kudumma la tiya dhidha ya ka aleefe ta'dingnge. ⁹ I'i yungngo tala angnga ka fiīni ma ūrūūnū ma 'bitingngō ana eema ma erīdō nja eema ma tirri ka Masala, itaalo ara tanangnga ōmō'dī ya ūmmū Masala ya ka tinsili ka eedi. ¹⁰ Eema ma tuu'da ma kuri nja tooye nja eema ka tatonggoonyo nja

tagunaana ma eema, i'i ara uuru na Masala ka ōō'dō a tumma töccō.

Erūdō ya Almasihi

¹¹ Almasihi andō'dō kada uugaara ma ka'boge ma eema tiya a'diila ya ya illi ka taganna kita, ada'da fangga mo idhindhī mo, ma tūmō no, ya taalo alinggo adene ana iisine ma ōmō'dī, taalo ama eema ma 'būdhūlū. ¹² I'i taalo inynyo teene miini ana erīdō ma ki'biini nja leefo. Lakiini inynyo a 'buugu tiya Insili ya ta unggodho ana erīdō tiya iini ma kadu nye'd'de ōō'dō a toolona angnga ta'billi.

¹³ Ūūrū erīdō ma nako-romo nja nagodha ya uurunja ku'bu ya nja fū'dō ma 'bileefo amana kadu na nyoro no katinsili, agala eege ka oona. ¹⁴ Taalo erīdō ya Almasihi ya ūmmūnū eyi yiini a Masala a koronggore ta'billi ūmmū eyi yiini a Masala a Koronggore ta'billi ūmmūnū eyi yiini a'da taalo hetti kide, agala nanggeedi naaja ka eema tiya amanaga angnga ka inde ya amang kaja tagalinggo ada a Masala tammo efe ka 'dī mo.

¹⁵ Nggeege ya Almasihi yungngo anna ka sōdō ma timi'di tumma ma 'bitingngō, amang ka kadu tanno ūmmūnūdene no kara takarna ka eema ta'billi nja timi'di tumma, a 'bitingngō eyi kada nūmō ma faana anangnga eege ka toolonadene ka tatoroko tanno agūūni adene ka timi'di tumma tanno dhidha

no. ¹⁶ Ka ömö'di kara tarigiri timi'di tumma ya, fa ka kadu kussu inde niini, amang kene tussu a'da i'i ya eyi. ¹⁷ Kudumma tumma tanno ömö'di ya ö'dö iini ya, ara teyi a linggo kitaalo kene kudumma ömö'di tiya ageema ya, efe ka 'di. ¹⁸ I'i yungngo a timi'di tumma na dhidha no taalo agalinggo adene a'da taalo eriidö kide. ¹⁹ Aga Müüsa ka ndadünügü tumma co kadu ma tumma ma Masala nye'd'de afa ma seriye ka tiki, a'duga eriidö ma lefo nja nakoromo nja 'büidi nja musa tammo dhöyö mo nja ndhaaru asanna ka Sorne ma seriye tiya iini nja kadu nye'd'de kungngo. ²⁰ İkirı ka tiki, "Eriidö ma timi'di tumma na Masala ka tiki aaga no ege kungngo aaga tafa kide." ²¹ Afada atasanna eriidö ka fangga nja eema ma linggo ma Masala nye'd'de kungngo. ²² Tumma dhorro seriye iki a'da asaasa eema nye'd'de tagunadene ana eriidö, üürü eriidö taalo ya, taalo tatoroko kara ta'dugadene.

²³ Üürü koronggore ma eema ma 'dotombo'do ama ma tatanggala ana eema tiya, aya ma 'dotombo'do ka eyi tiya iini ama tatanggala ana eema ma tırri ya agii'bi i'i ya. ²⁴ Kudumma Almasihi taalo inynyo a 'buugu tiya insili ya kalinggo adene ana iisine ya, yungngo a koronggore ma

timin'da ya, lakiini i'i inynyo 'dotombo'do ka eyi tiya eene abbü 'dala ka Masala kidha ka üüdü ma angnga. ²⁵ Taalo kudumma iini a'da ümmünü eyi yiini a Masala a naguuru afa uugaara ma ka'boge ya icci co 'buugu tiya Insili dhindho ya ta unggodho ka ürüünü ana eriidö a'da taalo eriidö yiini ya miini. ²⁶ I'i ya ma tadhügürü 'bucca jiddi ma 'büdhülü ka tarü'bü adene, lakiini i'i abbü 'dala ta unggodho a'da asa nagürüünü takete ka tatimö ma tagala tatoroko iini ka tümünü eyi yiini a Masala kada nümö ma tırri. ²⁷ Kadu 'do kara taaya ta unggodho a Masala kara tümünü eege. ²⁸ Nggeege afe'de Almasihi agümmünü eyi yiini kada nümö ma tırri ta unggodho ma ta'duga tatoroko na kadu kadhabbu assa ka abbü 'dala afe'de, taalo kudumma ma tam'baga, lakiini ma tö'dö toolona kadu no indhigi i'i no.

10

Almasihi agirri ta unggodho ka üüdü ma kadu nye'd'de

¹ Seriye i'i yungngo a koronggore ma eema tiya a'diila ya unggunu tö'dö ya taalo tumma ma timin'da eege kamiini ka eyi tiya eene. Nggeege taalo kara tambaanya a tırri tanno miini no neene kara talinggo a nagürüünü ma tanangnga tanna ka Masala kete iini

no kada dhorro. ² Üürü nggeege, eege taalo tagussu ka nanggeedi ma tam'baga afe'de ana tirri töödhi nye'd'de? Kudumma kadu tanno ümmü Masala no kara ta tanggala ka tatoroko tanno eene, ta ungodho, lakiini tagussu aleefe tanna kene ka nanggeedi tatoroko tanno eene ka talinggo no. ³ Tumma ma tirri tanno ö'dö kama tagügi ma tam'baga ma nagürüünü ⁴ lakiini eriidö ma nagodha nja nakoromo taalo kara tambaanya tagala tam'baga.

⁵ Nggeege yungngo Almasiihi ka tiki a Masala kini ka ndakete köö'dö ka 'büdhülü, iki, "Taalo o'o nasaasa tirri nja eema ma taraana, lakiini nagalinggo ada o'o tuu'da a'a.

⁶ Taalo o'o nadhodho kudumma ma eema ma eriidö nye'd'de kagu'dudene ka misi ma tirri alla tirri ma tagala tatoroko.

⁷ İkirı a'a ka tiki, 'Ka Masala a'a nungngo nara tö'dö, nö'dö talinggo linggo nüüdü afa ma sorne ka teema tumma ma a'a kungngo.' "

⁸ İki ka dhidha, "Tirri nja eema ma taraana nja tiya agu'dudene ya, ka misi ma tirri ya, nja taradene ma ta'duga tatoroko ya, taalo o'o nasaasa, o'o taalo na dhodho meene," a'da seriye asaasa eege katalinggo

adene. ⁹ Afada iki, "A'a nungngo nara tö'dö talinggo linggo nüüdü." Naadha ka linggo tanno dhidha no ara ka talinggo na asigi kide no. ¹⁰ Kudumma ma maraada ka küünidene, angnga kada insili ana Yasu Almasiihi ya tuu'da tanno iini ka takirri iini ta ungodho.

¹¹ Ta'boge ma Yahüüdü a'dingnge ana ko'do ma tara eema ma eriidö ka eyi tiya eene a naguuru, eege taalo kara tambaanya ta'duga tatoroko. ¹² Lakiini ka ta'boge tiya ka tirri a naguuru in'dili ma ta'duga tatoroko ya, emmi ka nıısö ma kuri tanno Masala. ¹³ İ'i 'bitingngö indhigi Masala a'da manangnga diidi miini kini ka uune ka teene. ¹⁴ İ'i anangnga kadu niini ka anangnga eege ka tinsili ka'diila ta'billi a tirri ka ungodho.

¹⁵ İ'i yungngo a Korongore tiya Insili ya ka tirina angnga afe'de iki a'da,

¹⁶ "Uugaara iki, Timi'di tumma no eege kungngo eede kara tami'daana nja eene, nagürüünü no, ara tö'dö no.

Ara a'a a'a tanangnga seriye yeede kene ka nanggeedi, narigiri ada kene ka nanggüüdü."

¹⁷ İki afe'de, "Taalo a'a nara tagügi tatoroko neene nja tam'baga tanno eene afe'de."

18 Ka tatoroko kara ta'dugadene nye'd'de kungngo ya, taalo nūimō ma tīrri ma tatoroko afe'de.

Tumma ma tidhi oona ku'bu

19 Nggeege nagöre eede, kamma angnga dhorro ma tara co 'buugu tiya Insili dhindho ya ana eriidō tiya Yasu. 20 Ndama fiini ya issi ya efe ka 'di ya, afa'danja angnga a ten'di tammo a tuu'da tanno iini. 21 Kudumma ma ta'boge ungnō aja idhindhi afa ka 'di ma Masala, 22 kada kete ka Masala ana eedi ma timin'da a tamma nye'd'de, a nanggeedi ka tinsili a'da taalo nūimō ya toroko ya kide, a tuu'da naaja tagoodene a 'biidi tiya insili ya. 23 Kada kafa ka tindhigi tanno aja ka teema no, angnga tafa takeele ka riifō, kudumma Masala madho ka fiini ka tumma tanno oona ka teema no. 24 Kada kafaana ka oona, angnga tagamünügü njaana ko'do a tasaasa ajeene nja linggo tanno a'diila no. 25 Aaga fa tarumeene ka tamiimi ma teema afa ma kadu könō ana kada kalinggo, lakiini aaga amünügü njaana ko'do dhidhdha afa maada ka tussu a'da asa uuru ma Masala takete kungngo.

26 Üürü kagüünī angnga tam'baga ndama eyi tiya aja, ara angnga taluna tussu eema ma timin'da, taalo tīrri ma eriidō kara ta'duga tam'baga ka kadu ka oona.

27 Lakiini tindhigi ma ri'ba ma uuru ma Masala kara tūmmü kadu mamana ka issi kinyogo kadu na diidi Masala no. 28 Ömō'di ya anu ka tumma tanno Müüsa ya, ara teyi a'da taalo 'bangnga miini kide a kadu keera katadinō kide nja eene ka tiidoona. 29 Kiki aaga nya, ara tapusu adene na ömō'di tiya asiraana ka 'Bii'bala ma Masala ana uune, ya agüünī midhi ku'bu ana i'i afa nūimō tiya taalo insili ya, eriidō ma tamin'di tumma tanangnga i'i ka tinsili, i'i ya ageela Koronggore ma türü ya? 30 Kussu angnga ömō'di ya iki, "Ta'diünō kungngo eede, a'a nungngo nara tūmmü kadu." Iki afe'de, "A'da Uugaara assa kara tūmmü kadu niini." 31 Am'ba ka ömō'di tiya ara ta'dinggō ka Masala tammo efe ka 'di mo ka niisō.

32 Aaga kīigi naganuuru na dhidhdha no, ada ka tadhügürü aaga takakardha ku'bu a'da asa aaga tagussu fiini ma töyeene. 33 A kadu tagalinggo aaga, keela aaga ka naguuru töccō asa aaga ta ungodho nja kadu tanno agalinggo adene nggeege no. 34 Kosso aaga ka dhügürü nja kadu ma pabuusu, ana eema tiya ada ka'dugadene ya kakidhi aaga oona ku'bu a dhodho kudumma ada ka tussu a'da eema ungnō ada adhabbu ara taneene ta'billi. 35 Aaga fa tari'ba kudumma eene kara tö'dō a talingnge kadhabbu. 36 Aaga idhi oona

ku'bu amang kada talinggo linggo na Masala aaga taluna timi'di tumma noono.

³⁷ Sorne iki, "Kudumma iini kete kungngo ara tö'dö areare,

taalo ara tadoono ku'bu. ³⁸ Ömö'di ya a'diila ka eedi ya tefe ka 'di a tamma.

A kini kara tapadaga oona keere afe'de ya,

taalo a'a nara tamma kini."

³⁹ Taalo angnga ka kadu na padaga oona keere kaaya no, lakiini kadu na amma koolonadene no.

11

Tamma ka Masala

¹ Tamma ka Masala a'da ussu a'da nümö yaaja tindhigi ya, angnga tamma ka nümö tiya aja ka titaalo kijöögö ya. ² Tamma na kadu ma 'billi ka anangnga Masala ka tamma kene.

³ A tamma kussu angnga a'da Masala marü'bü 'büdhlülü a tumma, manangnga nümö ya ijidene ka titaalo ijidene. ⁴ A tamma Habiil ümmünü eyi yiini a Masala kada nümö ma tirri a tagii'bi tirri na Kayiin, a Masala tamma kini a tamma a'da ya insili oono ka tamma ka nümö ma tirri tiya iini, aleefe teema a tamma a'da eyi.

⁵ A tamma Masala ma'diniga Akanuk kono ka 'dotombo'do a'da taalo iji inde, taalo ömö'di ma taluna i'i kudumma Masala

ka ta'diniga i'i kono ka 'dotombo'do. Kini ka tufürü co 'dotombo'do ya, iki sorne a'da Masala mamma kini. ⁶ Lakiini üürü taalo tamma ma Masala, taalo Masala mara tamma ka ömö'di tiya taalo amma kono a'da oogo ma tefe ka 'di mamana eema a kadu tanno asaasa oogo dhorro no.

⁷ Tamma eege kungngo kanangnga Nööh ka taföönyö tumma na Masala ma eema tiya ungunu tö'dö ya a'da taalo ijöögö, a ri'ba tümmü atarü'bü mürkabü ma toolona kadu ma 'di tiya iini. A tamma tanno iini agümmünü kadu ma 'büdhlülü akarna ka ta'diila tanno ö'dö a tamma no.

⁸ A tamma ka anangnga Abrahiim ka föönyö tümmüneene na Masala, ungeene aco anya tamma Masala ka tiki iini akarna kide mo, ö'dö kürö ndama iini ungeene taalo ussu kita iini kara co ya. ⁹ Tamma ka anangnga i'i ka tanna ka 'büdhlülü tiya Masala ka tiki iini akarna kide ya, afa tajeene adaganna ka angga nja Ishak nja Yaguub, eege no osso ka tumma tanno ungodho ya. ¹⁰ Kudumma iini ka takindhigi anya ma kadese ma Masala ka tarü'böönö ma takindinaanogo mo.

¹¹ Tamma eege kungngo ka anangnga Abrahiim kanda inggiyö a Sara ka

eyi tiya oono ma mele, anangnga i'i kada pupa, kudumma iini ka tūmmū i'i ka'diila ada imi'di tumma.¹² Madageene ka ömö'di unggodho anda kete ka teyi, kadaada kadhabbu ököje nja midigi ma 'dotombo'do ököje nja ndamugu ma tingingini ma to.

¹³ Kadu no in'dilī kaaya ka tamma tanno eene a'da taalo kaduna nīmō ya Masala ka tadirina eene ya, lakiini kijöögö ndama ku'b'ba kamma kide kussu a'da eege ka kajeene ka 'büdhülü.¹⁴ A kadu na eema tumma no, kussu adene tumma neene a'da eege kawwa anya ma eyi tiya eene.¹⁵ Kene kara tagiigi 'buugu yeene ka öö'dö kürö ndama iini ya, kara taduna fiini ma tafada.¹⁶ Lakiini eege 'bitingngö kawwa anya ma 'diila mo ka 'dotombo'do, yungngo a Masala taalo mara tana modolo ma ta Masala tammo eene kudumma oono mungngo mindinaana anya eene.

¹⁷ A tamma kafa ka Abrahiim ümmünü 'bii'bala yiini ya unggodho ya Ishak ka tatendhe ma tirri ka Masala ka asaasa tussu eedi yiini. Abrahiim ümmünü i'i a Masala a'da i'i yungngo Masala ka tirina tumma tami'daana iini.¹⁸ Yungngo iini katiki iini, "Ara kadaada tanna küdü kadhabbu ana Ishak."¹⁹ Abrahiim iki kide a'da Masala ma ambaanya

tiji kadu ka inde, afeene afa Abrahiim afada a 'bii'bala tiya iini ka inde.

²⁰ Tamma ka anangnga Ishak ka anangnga baraka a Yaguub nja Iiso ma eema tiya ara tö'dö ka'diila ya.

²¹ Tamma ka anangnga Yaguub ka anangnga baraka a laala tiya Yüüsif kini ka ndakete ka teyi, üürü kidha ma Masala amang kini ka anangnga oona ka kuufi ma tino tiya iini.

²² Tamma ka anangnga Yüüsif ka tirina eema ma laala tiya Israyil, kini ka ndakete ka teyi ma tö'dö kürö tanno eene ndama Misiri adirina kita eene kara co tatü'bü i'i kide ya.

²³ Tamma eege kungngo ka anangnga pupa ya Müüsa nja nīmō tammo iini kini ka tageenedene, kaküdhü i'i a nagatereene kiidoona, kudumma eene kiji 'bii'bala ka'diila ki-taalo kari'ba a tumma tanno uugaara ma Misiri.

²⁴ Tamma ka anangnga Müüsa kini ka ndasere aanu kada 'bii'bala tiya 'badaada tammo Faröön.²⁵ Amma ka toso ka dhügürü nja kadu tanno Masala, anu ka eema ma tanangnga i'i ka tüünī tam'baga ya.²⁶ Amma ka tamidhidene ma Almasihi ara kaanu ka almaala ma Misiri ya tindhī ya, kudumma iini ka tussu a'da ara i'i sa kaduna talingnge.²⁷ A

11:12 11.12 Takwiin 15.5; 22.17; 32.12 **11:17** 11.17 Takwiin 22.1–14 **11:18** 11.18 Takwiin 21.12 **11:21** 11.21 Takwiin 47.31 **11:22** 11.22 Takwiin 50.24–25; Tö'dö kürö 13.19 **11:24** 11.24 Tö'dö kürö 2.10–12

tamma akungeene Müüsa ka Misiri a'da taalo ari'ba a tagoroo'bo ma uugaara ma Misiri, i'i ya idhi oona ku'bu kudumma iini kiji ömö'di ya taalo ijidene ya.
 28 A tamma agalinggo adene Taanyara ma tada'da ka eriüdö tiya asananja ku'bu ya, i'di tadhangga ma inde tümümü laala ma Israyil ya dhidha ka oona.

29 A tamma kungngo laala ma Israyil ka tada'da to ma Dhöyö mo afa moonoo ka rume kungngo, yungngo a kadu ma Misiri kasaasa tada'da ka'duuru 'büidi.

30 A tamma ka anangnga ndhüdhö ma Ariiha ka tarüdü, a kadu ma Israyil ka tagu'daana oogo ko'do a füngngö iidümmü afünü eera.

31 A tamma ka konjoko Rihab ma madatemelö mo taalo magiididene nja kadu tanno oroko na taalo kaföönyö eema no, kudumma oono ka tafa ka kadu ma ünggü ma Israyil.

32 Ara a'a tiki nya afe'de? Taalo fiini eede ma tadirina tumma ma Jadaon nja Baarak nja Samsüün nja Yaftah nja Dawud nja Samwiil nja nagane'bi.

33 A tamma neene kagii'bi kageema koro'bo nja kadu ma naanya, kadagii'bi eege, kadagalinggo ta'diila, kaduna niimö ya Masala ka tiki ya, keere ka nanüünö ma agaamu. 34 Kadadhülü

nagonggo'do ma issi, katulu'bi ka tagirinadene a kulu'ba, kadagii'bi tagi'di neene, kana türü ka koro'bo kadagii'bi nasigira ma nadiidi neene. 35 A tamma ka anangnga iiya ka'duga kadu neene na aaya no katafiki'dö, anno takapusu adene kanu ka tamma ka tonjokodene amang kene taluna tafiki'dö na 'diila no. 36 A könö tabbü adene kadagüünü midhi ku'bu ana eene nja könö afe'de timi'didene a nagili nja tanna ka pabuusu. 37 Eege ka tadiidiridene a nügisi, kadhagaana eege ku'bu teera, kagirina eege a magulu'ba, kungeene ana orogo ma kidheefele ka oona nja orogo ma ki'biini ka oona, küünü ada eege ku'bu, küünü tatoroko ana eege, küünü midhi ku'bu ana eege. 38 'Büdhülü 'do taalo yeene kalöole ka dhüle nja na'dikinya nja kubumba nja kijeene ma 'büdhülü.

39 Kadu no in'dili kagamma kene kudumma ma tamma tanno eene, lakiini taalo könö ana kene ka'duga niimö ya adirinja eene ya. 40 Kudumma Masala ka tindinaana niimö ya a'diila angnga adagii'bi yeene, masaasa a'da kafa tunggeene ungodho eege illi nja angnga.

12

Masala malaana laala yoono

¹ Nggeege kaku'du talüügü angnga ka oona ma kadu tanno adinö kide no, angnga tadhifi eema ya indhi ya toroko nye'd'de ya amma'da kaja ka oona ya, fa kaja angnga tagiisö a tidhi oona ku'bu ya dhonggoro kaja kidha ya. ² Kada kigigi iye ka Yasu, i'i ya Uugaara ma tamma tiya aja tatiimö tamma naaja ya, akambaanya tümöönö ma salii'bi ya taalo modolo magu i'i, kudumma dhodho tanno indhigi i'i no, ikiri ka temmi ka nisisö ma kuri tanno kööyö tiya Masala. ³ Aaga agiigi ka ömö'di tiya adhügürü adakidhi oona ku'bu ma eema tiya kadu tanno oroko no ka takirimi i'i ya, ii'di aaga tanggaaga tagi'di kide keere, aaga taadha.

⁴ Ka ta'beene tanno ada ma tanu ka tam'baga, taalo aaga kala 'buugu ma tuuru eriidö co. ⁵ Küürü aaga ma tumma tafünügü ko'do tanno Masala ka tagadünügü aaga kada laala no, "Fa tamidhi talaana na Uugaara, 'bii'bala eede, o'o tafa tagi'di kini ka teela o'o.

⁶ Kudumma ömö'di tiya Uugaara ka asaasa i'i ya, malaana i'i, mabbü ömö'di yoono ka asaasa ya."

⁷ Aaga ümmünaana oona ka talaana kudumma ma linggo anangnga aaga kada laala tiya oono.

'Bii'bala inggide a pupa tiya iini ka titaalo alaana i'i? ⁸ Üürü aaga taalo kalaadene nye'd'de kada laala tiya oono ya, nggeege aaga ka laala ma nyooro. ⁹ Üürü kafaafa ma angnga kalaana angnga, angnga tari'ba angnga taföonyö tumma neene, taalo angnga taföonyö tumma na Pupa tiya aja ka nagorongore adha, amang kaja taduna tefe ka 'di? ¹⁰ Kafaafa ma angnga kakalaana angnga a naguuru kadhili a tussu kide tanno eene, lakiini Masala malaana angnga ma ta'diila ma eyi tiya aja amang kaja toso ka tinsili tanno oono. ¹¹ Aja ka taleefe a talaadene ya, angnga tagoroo'bo taalo dhodho, lakiini keere kungngo a kadu na kalaadene no saga taduna talingnge ma ta'diila miini.

¹² Nggeege aaga 'dinigi iisine naada na ki'di no coo'do, aaga tafa ka uune tanno ada na 'deedene no ka kidhö. ¹³ Aaga ungeene ka fiini ya dhidho ya, ii'di ömö'di ya sogo'do ya taser'de lakiini a'diila.

Aaga fa tanu ka Masala

¹⁴ Aaga kardha ku'bu aaga ta'diila nja kadu nye'd'de, aaga taneene taneene na insili no, kudumma ömö'di tiya anu ka tinsili ya, taalo ara tiji Uugaara. ¹⁵ Aaga adinö ko'do anggaaga ömö'di tüüni ada eyi yiini

ku'bu afada ka türü ma Masala, aaga fa tafeene nja tiya taalo a'diiri, ya aga'da taneene anangnga kadu ka toroko nye'd'de. ¹⁶ A ömö'di öccö ana kada tafa tatemelö afa taa'baga afa liso ya adanege ana baraka ma 'bii'bala tiya dhidhdha ya a kuri ungodho. ¹⁷ Kussu aaga afe'de a'da kini ka asaasa ta'duga baraka ya pupa tiya iini, i'i taalo aduna fiini ma taadha ka tatoroko a'da i'i agasaasa baraka a fara ka iyye.

¹⁸ Taalo aaga kakete ka 'dikinya ma Siina, aaga tümümü oogo ka oona ana issi ka finne ana ndüüli nja tadhügö nja tanya tiya iisö dhindho no, ¹⁹ fara ma tñiidö a tumma ma kadu tanno toodo kide no, kitaalo kasaasa taföonyö tumma afe'de. ²⁰ Lakiini kudumma eene taalo ka kambaanya eema ya adirinja eene ya, "Salla nüimö ma eriidö saga taada anya ka oona mara tiridene meyi." ²¹ Eema ya ijidene ya ari'ba 'do salla Müüsa ka eyi tiya iini iki, "Kagu ri'ba a'a na'deedene ka oona."

²² Lakiini kakete aaga ka 'dikinya ma Sahyüün, ka anya ma Masala ma efe ka 'di mo Örsaliim ma 'dotombo'do, nja kadhangga kö'dö aaga na alif kadhabbu aaga tüüni taanyara. ²³ Co kaniisa ma kadu tanno ageenedene ka dhidha no, nagareene tanno eene ka

takiridene ka 'dotombo'do no. Kö'dö aaga ka Masala ma tahükümü kadu nye'd'de no, ka nagoronggore ma kadu tanno a'diila no na tiimö nye'd'de no. ²⁴ Ka Yasu ya anna ka söödö ma timi'di tumma ma 'bitingngö no, eriidö ya asananja ku'bu ya agii'bi eriidö ya Habiil ya.

²⁵ Aaga adinö ko'do kudumma ada kara tanggaaga tanu ka ömö'di tiya eema a tumma ma Masala ka 'bühülü. Üürü taalo kadulu'bi ka tapusu adene, angnga sa kara tadulu'bi nya kaja kara tapadaga keere ka tumma ma ömö'di tiya eema ndama 'dotombo'do ya? ²⁶ I'i yungngo a tumma tanno oono ka tagi'di 'bühülü koona ka uuru tanno miini no, lakiini 'bitingngö akageema nja angnga iki, "Ara a'a tagi'di 'dotombo'do koona taalo 'bühülü ungodho i'i afe'de." ²⁷ Tatiraana niini a'da, "Ta ungodho afe'de," nussudene a'da eema ya arü'bü adene ya ara tatinggi'di itaalo, ara ya taalo tatinggi'di ya a tütü.

²⁸ Nggeege angnga tamana ta'diila a Masala kudumma aja ka taduna tauugaara na taalo ka'digi'di ajeene ka oona no, kada amana ta'diila angnga tagamma ka Masala a ri'ba a tinsili ma eedi na Masala ka tamma kide no. ²⁹ Kudumma "Masala tammo aja oogo ma issi tanno afinne eema."

13

Talaana na eere no

¹ Aaga tasaasa ajeene ma tanagöre. ² Aaga fa tüürü ma kajeene, nggeege kadu könö kagüüni tatafala a kadhangga a'da taalo kussu. ³ Aaga kiigi tumma a kadu tanno ka pabuusu no, afa maada ka tanna ka pabuusu nja eene kungngo, aaga tagiigi kadu na pusudene no afa maada ka tapusu adene ka tuu'da kungngo.

⁴ Fa ka kadu nye'd'de kümümü tarna dhorro kafa kide, a 'buugu ma füngngö ma tanyuri tinsili, kudumma Masala mara saga tapusu kadu na oroko no nja katemelö. ⁵ Aaga fa tasaasa almaala kada nümö tiya agu'daana ya, aaga tamma ka tiya ungnö kada ya, kudumma Masala ka tiki, "Taalo a'a ara tüürü ma o'o nitaalo nara tafa küdü."

⁶ İkirı angnga kara tagamma, angnga takiki, "Uugaara mafa kede taalo a'a nara tari'ba, ara ömö'di tüüni minna ana a'a?"

⁷ Aaga kiigi katalaana naada na tünügü tumma ma Masala aaga no, aaga iiri eege kaganeene nya kaaya nya aaga kinyi tümümü Masala neene. ⁸ Yasu Almasihi i'i ya miini ka ooso ana uuru tanno nja ta'billi. ⁹ Aaga fa to'd'do ka tatoroko keere ma talaana tanno eefe kada tonggoonyo,

ara ta'diila adha ada kara takidhö ka nanggeedi a türü, taalo kuri ma tamasaladene ya taalo tö'dö keere a nümö a kadu tanno akuri no. ¹⁰ Misi ma tirri mungngo aja taalo ama ma ka'boge tanno alinggo ka fangga kaguri kide. ¹¹ Kudumma eema ma eriidö ya uugaara ma ka'boge kaco iini ka 'Buugu tiya Insili dhindho ya, kada tirri ma eema tiya toroko ya, lakiini tuu'da ma eema ma eriidö ya katinyogo kürö ma 'booro. ¹² Yungngo a Yasu ka teyi kürö ka inye ma anya, amang kini taagala kadu ka oona ana eriidö tiya iini. ¹³ Kico aago kini kürö ka 'booro, angnga toso ka modolo miini. ¹⁴ Taalo anya ma öreene ka 'büdhülü kide, lakiini angnga kasaasa anya mara tö'dö mo.

¹⁵ Kadafünügü eere ya Masala ko'do turi kungngo, a tirri ma tafünügü ko'do ana eere ma Yasu ana naninö tanno aja. ¹⁶ Aaga fa tüürü ma linggo tanno a'diila no, aaga amünügü njaana ko'do, nggeege afeene nja eema ma tirri ya Masala ka tamma kide ya. ¹⁷ Aaga aföönyö tumma na naguugaara tanno ada, aaga tamma ka tumma tanno eene. Kudumma eene ka tinigöögö ma aaga afa ma Masala ka anangnga eema eene. Aaga aföönyö tumma neene amang kene talinggo a dhodho, taalo a müürü üürü eege kalinggo a müürü,

13:5 13.5 Serıye ya eera ya 31.6

13:6 13.6 Tüüsü ma Nakaaru 118.6-7

13:11 13.11 Tö'dö kürö 29.14; Lawi 4.12

taalo kara tö'dö keere a niimö.

¹⁸ Aaga fara ka Masala kudumma unngo. Kussu unngo tinsili ma nanggeedi tanno iidi, kasaasa unngo tüüni eema ya a'diila ya turi. ¹⁹ Nasaasa a'a tumma no kada 'do aaga tafara ka Masala, amang ka Masala tapadaga a'a kada kannaa areere.

²⁰ Masala ma ta'diila mafiki'dö ndama inde ana eriidö ma tafi'di tumma turi ta'billi, tadasaana ma kidheefelee ya dhabbu ya Uugaara yaaja Yasu.

²¹ Manangnga aaga kada kadu dhorro, aaga talinggo linggo ma eyi tiya oono ka eema nye'd'de ka'diila malinggo kaja, moonoo ka tamma kide ana eere ma Yasu Almasihi ya idhindhi ta'billi turi. Amiin.

²² Nasaasa aaga nagöre eede, a'da aaga tidhi oona ku'bu kudumma waraga tiya eede ya ma tafünügü ko'do, kudumma eede ka tarigiri ada aaga taalo adhonggoro.

²³ Nasaasa aaga aaga tussu a'da örre yaaja Timosaws kapa kini ndama pabuusu. A kini ka tö'dö areere ara a'a tö'dö nja eene ma tassa kada. ²⁴ Aaga ööjülü kadu no alaana aaga no nye'd'de nja kadu ma kaniisa nye'd'de. Kadu na ka Italiya no kööjülü aaga. ²⁵ Fa ka türü tanno Masala ka neene nja aaga nye'd'de kungngo.

Waraga ya Yaguub Tafa'da tumma

Yaguub arigiri sorne ya, örre ya Yasu könö i'i ya miini ya aga uugaara ma kaniisa ka Örsaliim. I'i arigiri ada co kadu ma kaniisa tanno agasananja ku'bu ndama Örsaliim kaco anaanya kadhoonyo no.

Tumma na Yaguub ka asaasa ndama sorne tiya, iki a kadu ma kaniisa a'da tamma ka Almasiihi neene asaasa kadu kijöögö kadalinggo adene nja taneene neene na a'diila no. Yungngo iini ka teema nja eene a'da kindinaana taneene ku'bu, ta'dinigi oona coo'do, titaalo ma eema, tallogo, temelö, ta'b'badene, ta'digineene. I'i afe'de eema tumma ma tinsili, tiicolo, tafara ka Masala, tidhi oona ku'bu, nja ta'dara ka taneene ma kadu ma kaniisa.

Töøjülü

¹ Waraga ö'dö ndama Yaguub ya ömö'di ma linggo ya Masala nja Uugaara Yasu Almasiihi öøjülü siliga ma Israyil na ö'dö kada'baaga kafünü eera no na asananjaana ka na'buugu koona nye'd'de.

Tamma ka Masala nja tussu eema

² Aaga ümmöönö ka tadhodho, eege kamiini ada kara ta'dinggö ka

ta'b'badene ka dhoonyo ya. ³ Kussu aaga a'da ta'b'baana ma tamma naada kara tanangnga aaga ka tidhi oona ku'bu. ⁴ Amang kada tussu a'da tidhi oona ku'bu naada kümmünü aaga ka tino ka linggo tanno dhorro no, amang kada tadhodho ka eema in'dili a nüimö könö tafa titaalo. ⁵ Üürü ömö'di öccö ana kada taalo ussu eema ya, fa kini arangnga Masala manangnga iini, kudumma Masala mamana eema a kadu dhabbu a'da taalo mana hetti. ⁶ Lakiini fa kini arangnga a tamma ma eedi dhorro afa taloolo ka eedi, kudumma ömö'di tiya aloolo ka eedi ya afeene nja 'biidi ma to a tanya kara tiisö iini alumuli ajeene. ⁷ Ömö'di ya afigi nggeege ya tafa tiki kide a'da ara taluna nüimö ka Masala. ⁸ Ömö'di ya eedi ka teera kini ya, ara tadhügürü ka eema in'dili kungngo.

Ömö'di ya üüsü ya nja tadhoo

⁹ Fa ka ömö'di tiya iicolo ka eedi ya, adhodho ka tumma Masala ka 'dinigi i'i coo'do. ¹⁰ Kudumma ömö'di ya üüsü ya iicolo ka eedi ya, afeene nja tuli ma ooyo tiya arume ya. ¹¹ Ndanaaya ka tö'dö ko'do a tagu'daana miini ya, ooyo tatinyogo a tuli miini tasusuli a ta'diila miini titaalo. Ömö'di ya üüsü ya ara tatinyogo nggeege iini ka takiiiraada ka linggo tanno iini.

Dhügürü nja ta'b'badene

¹² A'diila nja ömö'di tiya idhi oona ku'bu ya ka uuru ma dhügürü ya, kudumma iini kara tö'dö kürö ka ta'b'badene ya, aduna talingnge ma tefe ka 'di afa ma Masala ka takadirina a kadu tanno asaasa oogo no kungngo. ¹³ Ömö'di kara ta'b'badene taalo ömö'di ma tiki a'da, "Masala ma'b'ba a'a." Kudumma Masala taalo ma'b'badene ka tatoroko, mitaalo ma'b'ba ömö'di. ¹⁴ Lakiini ömö'di a'b'badene ma eyi tiya iini kini kara ta'b'badene a tafilli ma tatoroko ma eyi tiya iini. ¹⁵ Aga tafilli kara tagüröönö, keene tatoroko, aga tatoroko kara tinggiridene kadhabbu ya keene inde.

¹⁶ Aaga fa taama nanggeyi naada nagöre eede neede ka asaasa ana eedi dhorro no. ¹⁷ Niimö ya ananja ömö'di ka'diila nja niimö tiya adigine ya, ndama ta'doogo, öö'dö ku'bu ndama Pupa ma töyeene ma 'dotombo'do, taalo tatenggere afa töyeene ka tino tanno eene. ¹⁸ Oogo mageene angnga ndama eyi tiya oono a tumma ma timin'da amang kaja ta kadu tanno eema tiya ö'deene ka dhidha ya yoono ka tarü'böönö no.

Aaga toodo kide aaga talinggo iini

¹⁹ Amang kada tussu tumma nagöre eede, aaga 'digi tatoodo ka tumma areere, aaga adoono ku'bu ka tumma, aaga tafa tagoroo'bo areere. ²⁰ Kudumma ömö'di tiya

agoroo'bo ya, taalo ara talinggo niimö ya a'diila ya kidha ma Masala. ²¹ Aaga aadha ka tumma tanno anyoro no nja eema tiya a toroko ya nye'd'de kungngo, aaga ümmünü eyi yaada ka tumma tanno Masala ka anangnga aaga no, na ara tambaanya toolona aaga no.

²² Lakiini aaga fa töödhi ka tatoodo ka tumma ma Masala a'da taalo aaga kalingngo iini nggeege, ara aaga tiisini nanggeyi naada. ²³ Ömö'di ya aföönyö tumma assa ka titaalo alinggo iini ya, afeene nja ömö'di tiya asala koronggore ma dhugudha tiya iini ka almandara ya kungngo. ²⁴ Assa ka oona tanno iini ungeene, arooro ka tüürü miini areere taalo ussu a'da ka faanya. ²⁵ Illi ömö'di ya adinö ka seriye tiya dhorro ya, seriye ma tahürra alinggo iini turi ya, itaalo aföönyö üürü, lakiini alinggo iini ara baraka tananja iini ka linggo tanno iini ka talinggo no.

²⁶ Ömö'di ya iki a'da i'i ya amma ka Masala assa ka titaalo ümmü onggodo miini ya, iisini eyi yiini, a tamma niini ta tumma taalo kadho ka fiini. ²⁷ Tamma ma Masala na insili na 'diila kidha ma Masala Pupa yaaja no eege kungngo, a'da ömö'di tafa ka nagüülö nja iiya ma nagüüme ka dhügürü tiya eene, aafa ka oona tanno iini, kudumma eema ma 'büdhälü tiya nyoro ya.

2

Aaga fa tasaasa kadu a'da aaga taanu ka kadu tökönö

¹ Nagöre eede, kamma aaga ka Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ya Uugaara ma tühindhī ya, aaga fa tasümūnaana kadu ku'bu. ² Üürü ö'dö ömö'di ma almaala ka 'buugu ma temmi tiya ada, a dahaba ka unngo iini ka 'baniisö ana en'di tiya agu'daana ya ka oona, ömö'di ya tadhoogo ya tö'dö ana en'di tiya arodo ya ka oona ya. ³ Aaga tasala ömö'di ma en'di ka'diila ya, aaga tanaana iye kini, aaga tiki iini, "Emmi kita." Aaga tiki a tiya anyoro ka en'di ya, "Öödhī kaana," nja üüdū ka tiki a'da, "Emmi kede ka uune kita." ⁴ Taalo aaga kambanaana kadu ku'bu sa? Aaga tūmmū nanggeyi naada ka tanna ka uugaara ma nanggeedi tanno nyoro no?

⁵ Aaga toodo kide nagöre eede, taalo Masala magesse kadhoogo ka iye ma kadu ma 'būdhūlū amang kene tūsū a tamma ka Masala kakarna ka tauugaara tanno Masala ka tadirina a kadu tanno asaasa oogo no? ⁶ Aaga kadaana kadu na kadhoogo no kalama. Kamada eege kungngo küünī ada aaga ku'bu kükkū aaga kamana aaga kidha ma naguugaara, taalo kadu ma almaala eege kamiini? ⁷ Taalo eege kungngo keela

eere ya a'diila ya ada ka tūmmöönö ya?

⁸ Üürü kalinggo aaga a tumma ma seriye ma tauugaara afa ma sorne ka tiki a'da, "Asaasa ömö'di ya akete küdü ya afa müüdū ka asaasa eyi yüüdū kungngo," kungngo a'diila ada ka tūünī nggeege. ⁹ Lakiini üürü kasaasa aaga ömö'di öccö, ara aaga tūünī tatoroko, a seriye tūmmū aaga, tūmmöönö ma kadu tanno asilli eema no. ¹⁰ Ömö'di ya alinggo a tumma ma seriye nye'd'de ya, assa ka taga'da 'dakeyi miini unngodho ya, i' agüünī tam'baga iini in'dili kungngo. ¹¹ Kudumma ömö'di tiya iki a'da, "Fa tatemelö," iki a'da, "Fa tagirina afe'de." Üürü nagiidi o'o ömö'di nitaalo natemelö, o'o naga'da seriye. ¹² Aaga eema, aaga talinggo afa kadu no Masala kara tūmmū eege ana seriye ma hurra no. ¹³ Kudumma Masala taalo mara tana 'bangnga kono kara tūmmū kadu no taalo kana 'bangnga no, lakiini 'bangnga mara tii'bini ka tahükümü.

Tamma ka Masala nja linggo

¹⁴ Minna i'i yungngo a 'diila nja ömö'di nagöre eede, iini kara tiki a'da amma i'i ka Masala asa kitaalo alinggo iini, tamma afa ma tanno miini no kara toolona i'i? ¹⁵ Üürü örre unngo ada, a en'di ka

titaalo kini nja inye maada a en'di ka titaalo kono a kuri titaalo kene. ¹⁶ Tamma naada kara tadirina eene no kara tö'dö a minna eene, "Ungeene a ta'diila aaga co taküdhü oona a ten'di, agu'daana kada ka oona aaga taguri," üürü aaga taalo kanangnga niimö ma tefe ka 'di eene. ¹⁷ Tamma ma Masala ka fiigi nggeege, üürü taalo linggo kide ara teyi.

¹⁸ Üürü ömö'di öccö ana kada iki, "Tamma kungngo üüdü a linggo kungngo eede." Nikiri a'a ka tiki iini, "Ala tamma nüüdü a'a ka tafaanya a'da kitaalo linggo, ara a'a kala o'o a'da ara tamma neede tafaanya nja linggo tanno eede." ¹⁹ Namma o'o a'da Masala ma ungodho. A'diila nggeege. A nagana'bu afe'de kamma kono nggeege ka'deedene ka oona.

²⁰ Ka 'baga, nasaasa o'o tussu a'da ara tamma ta'döngngönyö a'da kitaalo linggo kide nya? ²¹ Aaga assa ka pupa tiya aja Abrahiim, taalo Masala manangnga i'i ka 'diila ka linggo tanno iini, iini ka a'duga 'bii'bala yiini Ishak ma teedhe i'i ka misä ma tirri? ²² Kijöögö aaga tamma niini ka ungeene nja linggo tanno iini, a tamma niini tatimö a linggo. ²³ A tamma na sorne tö'dö dhorro, "Amma Abrahiim ka Masala, a Masala tanangnga ta'diila ka tamma tanno iini," a Abrahiim tana eere a'da teefe ma Masala. ²⁴ Kijöögö aaga 'ba, ömö'di

ara toolonadene a linggo taalo a tamma tanno iini ungodho eege. ²⁵ A Rihab madatemelö mo afe'de, taalo Masala manangnga ta'diila oono ka linggo tanno oono, oono ka tamma ka kadu ma ünggü tanno eera no muuru eege ka tino a fiini tökönö? ²⁶ Afa tuu'da no koronggore ka titaalo kide no ka eyi, nggeege tamma ka Masala a'da kitaalo linggo kide ka eyi.

3

Tafa ma onggo'do

¹ Ka nagöre eede, aaga fa ta katalaana kadhabbu, kussu aaga a'da angnga no katalaana no ara angnga tagümmü adene dhabbu. ² Lakiini kakorokoro angnga ka nafiini kadhabbu, üürü taalo ömö'di adiri tatoroko ka eema tiya iini ka teema ya, i'i ya ömö'di dhorro ambaanya tafa ka oona tanno iini in'dili kungngo. ³ Aaga iiri naguttu aja kara tanangnga kili eene ka naninö amang kene taföonyö eema yaaja, 'buugu yaaja ka asaasa i'i ka co. ⁴ Aaga assa ka namürkabü, a tadhabbu tanno eene no nja tanya ka agürü eege a türü no, lakiini ndagee'di inggide idhilli agürünü oogo ka tino a taga sawaaga ka asaasa co ya. ⁵ Onggo'do afe'de ma 'banimö idhilli ka tuu'da, lakiini a'diniga oona coo'do ana eema dhabbu. 'Bandnissi idhilli, lakiini ka nyigo dhüle dhabbu.

⁶ Onggo'do oogo mafeene nja issi ma 'büd'hülü ma toroko manna kaja ka tuu'da, maga'da oona na ömö'di in'dili kungngo manangnga issi ka tuu'da ma tefe ka 'di nye'd'de ana issi tanno ö'dö kono ndama Jahanam no.

⁷ Ara ömö'di tambaanya tunyu uu'da ma dhüle nye'd'de nja uyi nja eema tiya ürneene ya nja kilöögö, tumma dhorro kadu kagunyu eege. ⁸ Lakiini ongg'o'do taalo ömö'di ma tambaanya tūmmöönö, oogo ma toroko taalo niimö ma tafa kide, ma tigne a tūmmü ma inde. ⁹ Angnga tafünügü Uugaara Pupa yaaja ko'do iini, ungnö teela kadu iini na Masala ka tarü'bü eege kafeene nja koronggore tiya oono no. ¹⁰ Baraka nja teelaana kicci a kürö ndama niinö tanno ungodho no. Nagöre eege, taalo tumma kama tüünidene. ¹¹ Ara 'biidi ya insili nja tiya nye'denye'de tiisö ndama nduguli tanno ungodho no? ¹² Nagöre eege, ara indiiye teene 'dikidiyö a ki'bim'bi kara teene indiiye? Alla nduguli kara tiisö 'biidi tiya nye'deny'de nja tiya i'd'di ya.

Tussu eema ma 'dotombo'do

¹³ Mada ana kada ussu eema a'dara, fa kini aala a kadu a taneene tanno iini, a linggo tanno iini ka talinggo no a tiicolo ma eedi nja ta'dara. ¹⁴ Üürü tagu'daana kungngo ada ka nanggeedi nja tallogo ya, aaga fa ta'diniga oona

coo'do, aaga tafünü korokoro ka timin'da ka oona. ¹⁵ Tussu eema afa ma tanno miini no, taalo kö'dö ndama fiini ma ndanaaya, lakiini tussu eema ma 'büd'hülü ma nakömö'di nja Ebliisi. ¹⁶ 'Buugu ya kirimi nja tallogo ka tanna kide ya, ri'ba kinggide nja tatoroko kadhoonyo. ¹⁷ Lakiini tussu eema na ö'dö ndama 'dotombo'do, eege kinsili ka dhidha, tekere ta'diila, tasaasa, tana muuyu nja linggo tanno a'diila no, taalo kūsümūnaana kadu ku'bu, taalo ka korokoro. ¹⁸ A ta'diila eege ka tööyö tammo adini ada ka ta'diila ma kadu tanno üüni ta'diila no.

4

Tatefe ma 'büd'hülü

¹ Koro'bo nja ta'digineene kö'dö ndama kiga kanna kada ka söödö? Taalo ndama ti'd'di ma eema tiya ada ka'beene kide kada ka tuu'da ya? ² Kasaasa aaga eema, aaga sa kitaalo kara taluna, aaga tisaana ka oona aaga tagirina ajeene, taalo aaga kara taluna, kudumma ada taalo ka arangnga ka Masala. ³ Üürü karangnga aaga, taalo aaga kara taluna, kudumma ada kasaasa a nanggeedi ka tanyoro aaga talinggo eema ma nanggeyi tanno ada.

⁴ Aaga na taalo kadho ka fiini ma Masala no, taalo aaga kussu a'da tasaasa eema ma 'büd'hülü a'da tadiidi ma Masala eege kamiini? Ömö'di ya asaasa

eema ma 'bühülü ya, i'i ya diidi ma Masala. ⁵ Kiki aaga kide a'da tumma na sorne ka tumma ün'dügüngngö, Koronggore ya Masala ka tuuru kaja ka oona ya asaasa kirimi? ⁶ Lakiini i'i amana türü dhorro, sorne iki a'da,

"Masala manu oona koona nja kadu tanno indhigi oona coo'do no, lakiini kadu no iicolo ka nanggeedi no mana türü eene."

⁷ Aaga ümmünü eyi yaada a Masala, aaga keema koro'bo nja Ebliisi amang kini tiisö aaga. ⁸ Aaga kete ka Masala amang kono takete kada. Aaga agala iisine naada, aaga na oroko no, fa ka eedi tiya üüdü insili, aaga na eera ka eedi no. ⁹ Aaga muuyu aaga tafara aaga tiisigi ka oona. Amang ka takijeene tanno ada tatem'bele kada fara, a dhodho naada tatem'bele ka tagoroo'bo. ¹⁰ Aaga iicolo ka nanggeedi kidha ma Masala amang kono ta'diniga aaga ko'do.

¹¹ Aaga fa temaana ka oona a tumma tanno atoroko no, nagöre eede, kudumma ömö'di tiya eema tatoroko ka örre ya, i'i eema tatoroko ana seriye, i'i ya diidi ma seriye. ¹² Ömö'di unggodho i'i yungngo amana seriye a kadu, ömö'di ya ara tümümü kadu unggodho, i'i yungngo a tambaanya toolona kadu

aama kadu. O'o na mada nümmü kadu?

Aaga indhigi Masala

¹³ Aaga niki a'da, "Bitingngö üürü taka ara ungngo co anya tammo, üürü ümmü ungngo tanna kide ürüünü ungngo tanadene ungngo tö'dö keere ana eema dhabbu." ¹⁴ Taalo aaga kussu minna i'i yungngo ara tö'dö taka, tefe ka 'di naada eege küye? 'Bitingngö aaga aföönyö, aaga niki a'da 'bitingngö alla taka, ara ungngo co anya tammo aja tümümü, ungngo tanna kide a nagürüünü, ungngo talinggo tanadene, ungngo tö'dö anaa gürüüsi. ¹⁵ Aaga kama tiki, "Ka nüsö ma Masala, angnga tefe ka 'di angnga talinggo ya nja tinni." ¹⁶ Lakiini aaga 'bitingngö ka'diniga aaga oona naada ko'do aaga tamidhi 'buugu, midhi afa ma tammo iini mo matoroko. ¹⁷ Ömö'di ya ussu linggo na 'diila no assa ka taalo alinggo ya, i'i üüni tatoroko.

5

Am'ba ka kadu tanno üüsü no

¹ 'Bitingngö aaga toodo kede aaga na üüsü no, aaga fara aaga tiisigi ka oona ma tatoroko tanno a tö'dö kada ya toroko.

² Almaala yaada asürdö, a en'di yaada, alimi oro.

³ Dahaba yaada nja fudda tiya ada kümümü kü'düü'dü

tasiiiri eege, kawaana, a laala kadu ka taguri tuu'da naada afa issi. Almaala yaada katawaana koonu ku'bu ma naguuru tanno eere no. ⁴ Talingnge na kadu tanno agalinggo ka nasigeene tanno ada ka tanyooro no kafara ko'd'do, a takeere na kadu tanno araana ka siga no, tala iisine na Masala mana türü mo. ⁵ Taneene naada ka 'bühülü kadigine ana eema tiya a'diila ya nja ta'deema, aaga tindhii afa fiyo ma taradene ⁶ Kümmü aaga ömö'di ya a'diila ya, aaga tagiidi i'i a'da taalo agümmöönö ka eyi tiya iini.

Tidhi oona ku'bu nja tafara ka Masala

⁷ Aaga idhi oona ku'bu nagöre eede, ara uuru ma tö'dö tanno Uugaara ka öö'dö. Aaga iiri taleele idhi oona ku'bu nya indhigi tööyö ma 'bühülü ma 'diila mo a tombo'do ma koogoya nja tüyi ka öö'dö. ⁸ Aaga idhi oona ku'bu tekere aaga takidhö ka nanggeedi, kudumma tö'dö tanno Uugaara ka ndakete ⁹ Aaga fa tisaana ka oona nagöre eede, kudumma Masala kara tanggaaga tümmü aaga, tümmü kadu a'dingnge ka inye. ¹⁰ Nagöre eede, aaga uruna fiini ya nagane'bi keere, eene ka tageema ana eere tiya Uugaara, kadakidhi oona ku'bu, a kadu tagapusu eege. ¹¹ A'diila nja kadu tanno idhi oona ku'bu no, kaföonyö aaga tumma ma tidhi oona ku'bu na Ayüb,

aaga tussu a'da manangnga Masala talingnge niini nya oogo mana 'bangnga mana muuyu.

¹² Keema tiya in'dili ya nagöre eede, aaga fa taküdüönö a 'dotombo'do nja 'bühülü alla a nüümö töccö 'do. Aaga afa ka "Ii" tiya ada ada ii, aaga fa "Kaw" tiya ada ada kaw, kudumma tatoroko kara tala aaga.

Tafara ka Masala ma tamma

¹³ Ömö'di ungngo ada amüürü? Fa kini afara ka Masala ko'do. Ömö'di ungngo ada oona ka'diila iini? Fa kini afünügü Masala ko'do. ¹⁴ Ömö'di ungngo ada amaara? Fa kini ümmünü kadifi ma kaniisa kafara ka Masala nja iini a'bunaana uu'ba iini ka üüdü ana eere ma Uugaara Yasu. ¹⁵ Tafara ka Masala nja tamma ma Masala koolona ömö'di ya amaara ya, a Uugaara ka nangnga i'i ka fiki'dö. Üürü i'i agalinggo tatoroko, Masala mata'duga kini ka oona. ¹⁶ Fa ka ömö'di amma a'da agalinggo i'i tatoroko, aaga tafara ka Masala kudumma tatoroko tanno kijöögö, amang kada taluna toolonadene. Tafara ka Masala tanno a'diila no türü kinggide. ¹⁷ İliya aga ömö'di afa ma angnga ka eema nye'd'de. Adafara ka Masala dhorro amang ka tombo'do tafa tede, assa taalo ede ka 'bühülü a nagürüünü kiidoona a nagatereene ka iidümmü

kafünü ungodho. ¹⁸ Afada adafara ka Masala afe'de a toambo'do teede, eema ma 'büdhülü tageene. ¹⁹ Ka nagöre eede, üürü ömö'di ungnö aama ka fiini ma timin'da ya, ömö'di öccö tafada ana i'i. ²⁰ Amang kada tussu a'da ömö'di ya afada ana ömö'di ka fiini ma taama ya, i'i ya oolona ömö'di ka inde a'duga tam'baga kene ka oona kadhabbu.

Waraga ya Bütürs ya dhidha ya

Tafa'da tumma

Bütürs ya tafiini ya arigiri waraga ya, ungu co kadu ma kaniisa na anna ka anya tammo ana eere 'bitingngö a'da Türkiya mo. I'i arigiri uu'bu eege ka nanggeedi kudumma eene ka talinggo adene kudumma eene ka tümümü tumma na Almasihi. I'i iki eene a'da Yasu Almasihi agadhügürü adagapusu adene adaganna ka 'di tanno iini ka 'büdhülü no, ikiri kadu ma kaniisa ka tussu a'da ara eege tadhügürü. I'i anangnga tindhigi Masala, oono ka tümümü dhügürü yaada, ya amanaga aaga kada kadu tanno oono noono kara tanangnga talingnge eene ana baraka dhabbu. Yunggo a Bütürs ka tuu'bu kadu ma kaniisa ka nanggeedi a'da kütü kataneene kada kadu tanno Masala.

Töøjülü

1 A'a na Bütürs tafiini ya Yasu Almasihi a'a narigiri waraga nunggu co kadu tanno Masala ka tagesse eege no na asananja ku'bu ka Büntüs nja Galatiya nja Kabadökiya nja Asiya nja Basiiniya, 2 Kadu na Masala tammo Pupa ka tagesse eege no a'da milli ka tagussu ka dhidha manangnga eege ka tinsili a Koronggore, amang

kene taföönyö tumma na Yasu Almasihi ka tanggala ana eriido ka asananja kene ka oona. A Masala tanangnga ta'diila aaga nja türü dhabbu.

Tindhigi ma tefe ka 'di

3 Kadagafünügü Masala ko'do Pupa ya Uugaara tiya Yasu Almasihi, anangnga teene na issi no angnga a 'bangnga tammo iini ma dhabbu mo a tefe ka 'di ma tindhigi a tefe ka 'di tanno Yasu Almasihi ndama inde. 4 Masala manangnga eema aaga ka 'dotombo'do kita iini ka titaalo ara tasügüni, taalo ara tasürdö taalo ara taama. 5 Tamma naada turi no kara tafa kada a türü tanno Masala idhi tö'dö ma toolonadene tanno andakete kala oona ku'bu ka nagürünü tanno eere no. 6 Aaga tadhodho iini dhorro, a'da kagala aaga ka tagoroo'bo adha 'bitingngö a tatoroko kara tümümü aaga ka dhoonyo. 7 Ya ara ta'b'ba tamma naada afa ma issi ka ta'b'ba dahaba kungngo a'da i'i agu'daana adagii'bi dahaba ya ara titaalo ya kungngo, ara taluna tafünügünja ko'do nja tidhindhi nja ta'diila ka uuru tanno a Yasu Almasihi kara tö'dö kide no. 8 Kasaasa aaga i'i a'da taalo aaga kiji i'i, aaga tamma kini a'da taalo aaga kiji i'i 'bitingngö, ara aaga tadhodho ka tidhindhi taalo aaga tadünnü iini, 9 ara aaga toolona nanggeyi naada kudumma ada ka tamma ka Masala dhorro.

¹⁰ Kudumma ma toolona tanno nagane'bi tanno ageema tumma ma türü tanno tagöö'dö kada no, kadagawwa amussu dhorro. ¹¹ Kaga'b'ba tussu ma uuru ma tö'dö ma türü tanno Koronggore tiya Almasiihi kene ka oona iini ka tiki ka dhidha ma dhügürü tiya Almasiihi kene kaala eege kide iini, ma tidhindhī tanno ara tö'dö no. ¹² Agaalanja eene a'da eege taalo kagal- inggo ma nanggeyi tanno eene, lakiini kudumma aaga kene ka teema tumma ma eema tiya a kadu tanno agadünügü tumma ma İnjüli aaga a Koronggore tiya Insili ya agürünüdene ndama 'dotombo'do. Salla kadhangga kasaasa tassa ka eema tiya.

Aaga aneene ka tinsili

¹³ Aaga indinaana nang- güüdü naada ku'bu aaga tadinö ko'do aaga tanangnga tindhigi naada ka türü tanno ara tö'dö ka Yasu Almasiihi kara tabbü 'dala. ¹⁴ Aaga föönyö eema ya Masala kada laala tiya oono, aaga tafa tuurna ka tallogo ma tatoroko keere naada ka talinggo no a'da kaleefe aaga taga nagaaga. ¹⁵ Lakiini aaga ka kadu tanno insili no ka linggo tanno ada ka talinggo no, kudumma Masala tammo agümmünü aaga mo ma insili. ¹⁶ Sorne ma Masala iki, "Aaga insili kudumma eede ka tinsili." ¹⁷ Aaga kümmünü

Masala a'da Pupa a'da oogo mungngo mara tümmü kadu, mitaalo mümmöönö ka ömö'di töccö mafa ka tiya mümmü ömö'di a linggo tanno iini, aaga aneene kada kölöge a ta'diila a ri'ba ma Masala. ¹⁸ Aaga tussu a'da oogo moolona aaga ka taneene tanno ada na toroko no, naada ka takarna kide ka kafaafa ma aaga no, taalo ana fudda nja dahaba tiya ara titaalo ya. ¹⁹ Lakiini ana eriüdö tiya agu'daana ya, eriüdö ma dhünggü tiya taalo a sogo'do iideene ya, eriüdö ya Almasiihi. ²⁰ Masala milli ka tagesse i'i a'da aleefe 'büdhülü üfürü tarü'bü adene, i'i abbü 'dala kudumma aaga ka nagürünü tanno eere no. ²¹ I'i yungngo anangnga aaga ka tamma ka Masala tammo anangnga i'i ka fiki'dö ka inde manangnga tidhindhī iini, a Masala oogo mungngo manangnga tindhigi ma tamma tanno ada. ²² A 'bitingngö ada ka tagala oona naada a taföönyö eema ma timin'da, aaga tasaasa nagöre naada tasaasa na dhorro no, aaga asaasa ajeene tasaasa na insili no ndama eedi ka teene. ²³ Kageenedene aaga teenedene na eera no, taalo ndama tööyö ma titaalo, lakiini ndama tööyö ma taalo mara titaalo mo, ana tumma na Masala na efe ka 'di ta'billi no. ²⁴ Sorne iki a'da,

"Kadu in'dili kafeene nja

ooyo
a tñdhñdhñ neene
kafeene nja tuli ma
siga.

Ooyo ara tarume
a tuli tasuli.

²⁵ A tumma na Masala tütü
ta'billi."

A tumma nñdñ ka tageemaga
co aaga no eege kungngo.

2

¹ Aaga aadha ka eema
ma tam'baga nye'd'de nja
ünggü nja korokoro nja
kñrñmñ nja tar'daana eema
nye'd'de. ² Afa laala ya
aleefe tageenedene ya aaga
asaasa siiga ma koronggore
na insili no amang kada
tinggiridene iini ma toolon-
adene. ³ Afa ma Masala ka
tiki, kagolo aaga ta'diila na
Uugaara kafaanya.

*Misñ ma efe ka 'dñ nja
kadu tanno insili no*

⁴ Aaga ö'dö ka Uugaara,
kudumma iini kada misñ
tammo efe ka 'dñ mo
ma kadu kaanu kide mo,
ya Masala ka tagesse i'i
kagu'daana ya. ⁵ Aaga afe'de
aaga ka nñgñsñ tanno efe
ka 'dñ no ma tarü'bñnñ la
ma koronggore ya, aaga
ka ka'boge na insili no
aaga ara eema ma tñrñ ma
koronggore ya Masala ka
tamma kide ana eere ma
Yasu Almasihi ya. ⁶ Sorne
iki,

"A'a nungngo nara
tanangnga misñ ma
kadese

ma agu'daana mo
agesedene ka
Sahyüün,

ömö'dñ ya amma kide

taalo ara tana modolo."

⁷ I'i agu'daana kada aaga na
amma ka Masala no. Lakiini
ka kadu tanno taalo kamma
no,

"I'i ya misñ tammo a
katarü'böönö kaanu
kide mo

oogo mungngo ma misñ
ma kadese."

⁸ "I'i yungngo a misñ ma
faseene

nja 'dokon'da ma
ta'dinggeene ka kadu
tanno inseene kide
no."

Kudumma eene taalo
kamma ka tumma ma
Masala, taama neene eege
kamiini.

⁹ Lakiini aaga na kadu
kagesedene no, tauugaara
ma ka'boge nja kadu na
insili no nja kadu tanno
Masala ma teema tumma ma
eema tiya oono ya a'diila ya,
Masala magümmñnñ aaga
ka 'buugu tiya alüllü ya
munggu aaga ka 'buugu tiya
öyeeene keefe ya. ¹⁰ Ka
dhidha taalo aaga ka kadu,
lakiini aaga 'bitingngö aaga
ka kadu tanno Masala, taalo
aaga kagaana 'bangnga ma
Masala, lakiini 'bitingngö
asa aaga taluna 'bangnga.

Taneene ma Masala

¹¹ Nasaasa a'a aaga nagöre
eede aaga no kafala nja
kölöge ka 'büdhülü tiya,
aaga aadha ka eema ma tall-
ogo ma tuu'da ma tamö'dñ

kudumma iini ka teema koro'bo nja koronggore. ¹² Aaga fa ka taneene tanno ada ka kadu ma ajeene ka söödö ka'diila salla sa katiki a'da aaga ka oroko ya, kiji linggo naada na 'diila no kamana tidhindhī a Masala ka uuru moonno kara tö'dö tassa kaja.

Aaga föönyö eema ma naguugaara

¹³ Aaga föönyö tumma na naguugaara ka üüdü ma Masala, ka uugaara ma anya kudumma iini i'i yungngo adhabbu ma kadu ka anya 'do, ¹⁴ aaga föönyö tumma na naguugaara kudumma Masala ka kürünü eege a'da köö'dö tümümü kadu kara ka tafünügü kadu na a'diila no ko'do. ¹⁵ Tumma na Masala a'da aaga tüüni, eema ya a'diila, nggeege aaga tanangnga kadu tanno nagaaga na taalo ka'dara no kaki'döönö. ¹⁶ Aaga aneene ma nanggeyi tanno ada, lakiini aaga fa ta'duga taneene no miini no, aaga talinggo eema ya toroko ya, aaga taküdhü kide, lakiini aaga aneene kada kasaga tanno Masala. ¹⁷ Aaga asaasa kadu in'dilī kungngo aaga asaasa nagöre naada in'dilī aaga ümmü Masala ana eedi aaga aföönyö eema ya uugaara.

¹⁸ Aaga na kasaga no, aaga föönyö tumma na kadu tanno ada ka tagalinggo ada eene no, aaga tari'ba eene salla kasa ka'diila, üürü ka

oroko. ¹⁹ Ara Masala sa kanangnga baraka aaga kide kada kara tidhi oona ku'bu ka dhügürü nja tüüninja ku'bu, kudumma ada ka tussu a'da fiini ya Masala ya miini. ²⁰ Kümmü aaga minna ka tatoroko tanno ada, aaga tidhi oona ku'bu kide ma dhügürü tiya, lakiini kada kara tüüni nīmō ya a'diila ya, aaga tidhi oona ku'bu ka dhügürü, ara aaga taluna türü ka Masala. ²¹ Nggeege ya Masala ka tagümmünü aaga, Almasi-ihī agadhügürü ka üüdü ma aaga, aafa kada ka fiini amang kada tunggeene kide.

²² "Taalo agüüni tatoroko a nünö niini taalo ka korokoro."

²³ Taalo a'diinä ka kadu kateela i'i, adhügürü taalo iki a'da ara i'i ta'diinä kömüsü, lakiini ümmünü eyi yiini a ömō'di tiya taalo üüni ada kadu ku'bu ya.

²⁴ I'i a'duga tatoroko naaja ka tuu'da tanno iini ka salii'bi amang kaja takaaya ka tatoroko anangnga ta keefe ka 'di kudumma ma timin'da. Nīmō yiini ya in'd'di ya, anangnga aaga ka aleme ka oona. ²⁵ Kudumma ada ka kidheefe tanno agaama no, lakiini kafada aaga co ka tadasaana tiya ada ya afa ka nanggeyi tanno ada ya.

3

Iiya nja naganyori

¹ Aaga na iya no afe'de, aaga aföönyö tumma ma naganyori tanno ada salla könö ana kene taalo tamma ma Masala eene ka nanggeedi ara taneene naada na 'diila no tö'dö ana eege a'da taalo aaga kalneege nja eene.

² Kene kara tiji taneene ma tūmmü tumma ma Masala, aaga taneene ka tinsili ka nanggeedi. ³ Aaga fa tindinaana oona ndama kürö, tar'daana ma awu nja tūmmü dahaba nja en'di tiya ada ka tūmmöönö ka oona ya. ⁴ Lakiini ta'diila naada kara tama eedi ka teene kanna kita küdhü kita a ta'diila ma koronggore, taalo ara taga'dadene, agu'daana faana miini ka Masala ka oona. ⁵ Iiya ma 'billi na insili no afe'de kūmmü nanggeyi neene a Masala kindinaana oona ka'diila kaföönyö eema ya naganyori tanno eene.

⁶ Afa Sara ka taföönyö eema ya Abrahiim mümmünü i'i a'da uugaara yoono, aaga 'bitingngö aaga ka laala tiya oono kada kara tindinaana oona ku'bu ta'diila a'da taalo aaga kari'ba a nūmō.

⁷ Aaga na kadu tanno nagi-ide no, aaga aneene nja iya tanno ada aaga tussu a'da aka ma ki'di, taalo mafeene nja aaga, aaga afa kene dhorro aaga tussu a'da eege kosso ka eema tiya Masala kara tanangnga aaga ma tefe ka 'di ya, aaga üünī nggeege a nūmō könö tafa taga'da tafara ka Masala naada.

Dhügürü ma linggo tanno

a'diila no

⁸ Nūmō ya öreene keere ya, a'da aaga in'diili ta ungodho ka tumma 'bangnga ma tanagöre nja muuyu nja tiicolo ka eedi. ⁹ Aaga fa ta'diinnö ka ömö'di kara tatoroko nja aaga, ömö'di ka teela aaga, aaga fa ta'diinnö tekere, aaga agala ka'bana ko'do nja iini, lakiini aaga amana baraka eene amang kada taluna baraka ya Masala ka tagümmünü aaga iini ya. ¹⁰ Kudumma sorne ka tiki,

“Ömö'di ya asaasa tefe ka 'di ya,

a nagürüünü ka 'diila ya,

ümmü onngo'do miini nja nūinö

ka tumma tanno atoroko no nja korokoro.

¹¹ Afa takete ka nūmō tiya toroko ya,

lakiini üünī eema ya a'diila ya,

asaasa taneene na 'diila no isi kini keere.

¹² Kudumma iye tiya Uugaara iji kadu na insili no

a neeso noono ka toodo ka fara tiya eene,

lakiini dhugudha yoono anu ka kadu tanno üünī eema ya toroko ya.”

¹³ A mada i'i yungngo ara tili aaga ka oona a'da kasi aaga ka linggo tanno a'diila no keere. ¹⁴ Üürü aaga kadhügürü kudumma fiini ya timin'da ya, a'diila nja aaga, aaga afa tari'ba a

ömö'di, aaga tafa ta'deedene ka oona. ¹⁵ Aaga afa ka Almasiihi anna kada ka nanggeedi aaga tümmü i'i kada Uugaara, aaga tindinaana oona ku'bu ma tapadaga tumma ömö'di tiya ara tasaasa kada a'da aaga tala tindhigi ma Masala na kada no iini a ri'ba a tiicolo ka eedi. ¹⁶ Aaga linggo nggeege a nanggeedi ka tiicolo a ta'diila miini, aaga tafa ka ta'diila ma nanggeedi tanno ada, salla a kadu saga tüüni ada tatoroko ana aaga ya, ara taneene naada ka Almasiihi ara tanangnga modolo kagu eege ka tumma tanno eene ka teema no. ¹⁷ A'diila ada kadhügürü a'da küüni aaga eema ya a'diila ya, kini kara tasaasa ma eedi na Masala eege kamiini a'da aaga tadhügürü a'da küüni aaga eema ya toroko ya. ¹⁸ Almasiihi ka eyi tiya iini eyi ta unggodho ka üüdü ma tatoroko tanno aja. I'i taalo agüüni tatoroko eyi a'da a'diila ka üüdü ma kadu tanno oroko no, amang kini tasigi aaga ka Masala kete. Eyi ka tuu'da, lakiini Masala manangnga i'i keefe ka 'di ka koronggore. ¹⁹ İkirı ka tunggeene a koronggore tiya iini aco tadünügü eema co nagoronggore tanno ka pabuusu no, ²⁰ na aanu ka tumma tanno Masala 'billi no a'da makidhi Masala oona ku'bu ka ürünü tiya Nööh ka uuru tanno Nööh ka tarü'bü mürkabü no, a kadu toolonadene ka 'biidi iini,

kidhilli kadu ka iidümmü kafünü iidoona. ²¹ I'i yungngo agalaala angnga ka fiini ma tambeese tanno oolona aaga 'bitingngö no, taalo ka tagala nyoro ma tuu'da, lakiini ma timi'di tumma ana eedi ka tinsili nja Masala a tafiki'dö tanno Yasu Almasiihi. ²² I'i ya asirigö co 'dotombo'do emmi ka Masala ka nüüsö ma kuri a kadhangga taföönyö eema yiini nja türü ma eema ma 'dotombo'do nja naguugaara miini.

4

Taneene a Masala

¹ Üürü Almasiihi agadhügürü a tuu'da tanno iini, aaga tekere aaga kardha ku'bu ka fiini tiya miini ya nggeege, kudumma ömö'di tiya adhügürü a tuu'da ya aadha ka linggo ma eema ma tam'baga. ² Aneene ma türeene ma nagürüünü tanno iini ka linggo a tamma ma eedi tanno Masala taalo a tallogo ma ta ömö'di. ³ Asa aaga tüüsü ka linggo ma eema 'billi ka kadu ma 'büdhülü, temelö nja tallogo, nja tooye ma ngeeli nja eema ma weerö nja tumma ma eema ma namasala tanno atoroko no ma Masala kaanu kide ya. ⁴ A kadu ma namasala ma 'büdhülü tadhere, kudumma ada taalo kalinggo tam'baga na miini no, kikirı ka teela aaga. ⁵ Lakiini eege kassa ka tümmünü eyi yeene a Masala mara tümmü kadu na adinö no nja tanno aaya no. ⁶ Yungngo a tumma

tanno Masala kaala kadu na aaya no afe'de, amang kene tahükümüdene afa kadu no kanna ka tuu'da, kefe ka 'di ka koronggore afa ma Masala kungngo.

⁷ A 'bitingngö asa 'buugu ndakete ma eema nye'd'de kara titaalo, aaga kardha ku'bu aaga tadinö ko'do ma tafara ka Masala.
⁸ Aaga asaasa ajeene dhorro kudumma tasaasa ka taküdhü eema ma tatoroko adhabbu.
⁹ Aaga amma ka kafala a'da kitaalo tagoroo'bo kide.
¹⁰ Ömö'di ya Masala ka anangnga türü kadhoonyo ma linggo töccö iini ya, fa kini alinggo eema ya a'diila ya nja kadu könö.
¹¹ Ka ömö'di kara tasaasa tema, eema tumma ma Masala. Ömö'di kara tasaasa talinggo, alinggo nüimö ya Masala ka tümünü iini ya. Fa ka tidhindhī nja türü kada tanno Masala türü ta'billi. Amiin.

Tidhi oona ku'bu ka dhügürü

¹² Kateefe ma a'a, aaga fa tadhere ka eema tiya öö'dö kada agu'du aaga afa issi ya ma tasaasa tiiri aaga ka nanggeedi afa nüimö ya ö'dö kada kefe ya.
¹³ Aaga tadhodho kudumma aaga ka toso ka dhügürü nja Almasihi, amang ka kada tiji tidhindhī niini aaga tadhodho.
¹⁴ A'diila nja aaga a kadu kara teela aaga kudumma eere tiya Almasihi kudumma Koronggore ma tindhigi

nja Koronggore ma Masala ara tanna kada ka oona.
¹⁵ Üürü o'o nadhügürü ya taalo afa müüdü ka kiidi ömö'di alla kanyooro alla ta'dingngö ka eema ün'dügüngngö.
¹⁶ Lakiini kini kara tadhügürü kudumma iini kada Masihi ya, tafa tana modolo, fa kini afünügü Masala ko'do ana eere tiya miini ya.
¹⁷ Asa uuru ma Masala kara tümümü kadu kandö'dö, üürü oogo mara tümümü kadu noono ka dhidha 'dee, ara tafaanya nja kadu tanno taalo kasaasa tumma na Masala no.
¹⁸ Sorne iki, "Üürü kadu no 'diila koolon-adene a dhügürü 'dee, ara tafaanya nja ömö'di tiya üünü tam'baga anu ka Masala ya?"
¹⁹ Kadu na Masala ka anangnga eege ka dhügürü, fa kene kalinggo eema ya a'diila ya kümünü nanggeyi neene a Masala tammo dhorro mo.

5

Kadiifi nja kadimöögö

¹ A kadiifi naada ka söödö no, neema a'a nja eene kada tiifi afa eege ya adinö ka dhügürü tiya Almasihi, ömö'di ya ara toso ka tidhindhī tanno ara tö'dö no.
² Aaga kuri a ki'biini tanno Masala naada kaafa kene no ndama eyi tiya ada taalo aaga ka'bununja kide afa ma Masala ka asaasa aaga kadalanggo kungngo taalo ma tallogo ma gürüüsi,

lakiini tasaasa linggo. ³ Aaga fa tüüni ada kadu naada kafa kene no ku'bu. Lakiini aaga alaala eege ka fiini tiya a'diila ya. ⁴ Ka uuru ma Uugaara ma katasaana kara tö'dö, ara aaga ta'duga talingnge ma ndalembö ma tñdhindhì, ya taalo ara toorodo ya.

⁵ Aaga na kadimöögö no afe'de, aaga aföönyö tumma na kadüfi, aaga kñrni en'di ma tiicolo ka nanggeedi ada ka oona ma tasaasa ajeene dhidha kudumma,

"Masala taalo masaasa kadu na 'dinigi oona coo'do no,

lakiini masaasa kadu na iicolo no."

⁶ Aaga iicolo ka nanggeedi ka nñisö ma Masala tammo ana türü mo ara tamünügü aaga ko'do ka uuru tanno oono. ⁷ Aaga 'duga eema yaada in'dili aaga tapügü kini ko'do amang kini tafa kada. ⁸ Aaga adinö ko'do aaga tafa tarigide kudumma diidi ma aaga Ebliisi ungunana ku'bu afa tagaamu mafara mawwa nñimö moonoo ka tatamü.

⁹ Aaga idhi oona ku'bu ka tamma ma Masala tanno ada aaga eema koro'bo nja iini aaga tussu a'da nagöre naada ka 'buugu ka oona nye'd'de kadhügürü ma eema tiya.

¹⁰ Masala ma türü nye'd'de Masala magümmünü aaga ka tñdhindhì ta'billi ka Yasu Almasiichi, i'i yungngo anangnga aaga kada kadu

dhorro ada ka tadhügürü idhilli mümmü aaga ku'bu manangnga türü ada ka oona manangnga aaga ka takidhö. ¹¹ Türü kungngo oono turi ta'billi. Amiin.

Töøjülü na eere no

¹² Narigiri a'a waraga ya adhügüngü ya a nñisö ya Siila örrre yeede, ya adho ka fiini ya, ma tuu'bu aaga ka nanggeedi, nussu a'a a'da türü na Masala na dhorro no eege kungngo, aaga idhi oona ku'bu kide. ¹³ Kaniisa ma Babil, mafeene nja aaga mo, Masala magesse oogo, oogo möøjülü aaga a Murkus ya 'bii'bala tiya eede ya, töøjülü aaga. ¹⁴ Aaga töøjülü töøjülü ma tasaasa ajeene, a'a nöøjülü aaga in'dili kungngo aaga na kadu tanno Almasiichi no.

Waraga ya Bütürs ya eera ya

Tafa'da tumma

Bütürs ya tafiini ya ari-giri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa ka naguuru tanno iini ka tussu a'da asa i'i takete ka tiididene asala kide no. I'i asaasa kadu ma kaniisa a'da kaneene ka fiini tiya a'diila ka Masala ka oona 'bucca kungngo. Eema nja eene a'da kafa tanu ka talaana ma Masala nja Yasu Almasihi yeene ka 'duga kini nja kadu könö na kaneene nja Yasu. I'i adirina tumma eene ma katalaana tanno korokoro na icci ka kaniisa no. Katalaana na korokoro no ka'bunu kadu ma kaniisa kataneene ka fiini tiya atoroko ya, kiki a'da Almasihi taalo ara tafada. Bütürs iki a'da Almasihi ara tafada timin'da, a Masala taga'da eema ya arü'bü adene 'bitingngö ya, magere eema könö kööye meene kita tatoroko kara titaalo kide kita. Bütürs uu'bu eege ka nangeedi a'da kütü ka tinggiridene ka türü nja tussu eema ma Uugaara tiya aja Yasu.

¹ Waraga ödö ndama Samaan Bütürs, tasaga ya Yasu Almasihi nja tafiini tiya iini, nunggu co kadu tanno kaluna toolonadene ana eere ma Masala nja tatoonona tiya aja Yasu Almasihi, a tamma tanno agu'daana afa ma tamma

tanno aja no kungngo. ² Fa ka türü nja ta'diila kada tanno ada kadhabbu a tussu ma Masala nja Uugaara tiya aja Yasu.

Tümmüneene na Masala nja tesse dhorro

³ Masala manangnga türü ma tauugaara tanno oono manangnga eema ma tefe ka 'di angnga nja tanna taneene ma Masala a türü ma tussu eema tanno aja ka tagümmünü angnga a tidhindhi tanno oono nja ta'diila. ⁴ Nggeege oogo manangnga eema ya agu'daana ka tidhindhi yoono ka tiki ya amang kada taadha ka eema ma 'büdhlü tiya toroko ya, aaga toso ka taneene ma Masala.

⁵ Nggeege ya aaga kardha ku'bu amang kada tagusu ta'diila ka tamma tanno ada, nja aaga tagusu tussu eema ka ta'diila, ⁶ aaga tagusu tafa ka oona ka tussu eema, nja ada ka tagusu tidhi oona ku'bu ka tafa oona ka oona, aaga tagusu tümmü eedi ma Masala ka tidhi oona ku'bu, ⁷ nja ada aaga tagusu tanagöre tanno ada ka tümmü eedi ma Masala, nja tagusu tasaasa ka tanagöre tanno ada. ⁸ Üürü eema ya a'diila ya ungu ada adhabbu, anangnga aaga kadalango dhorro aaga tö'dö keere a tussu eema ma Yasu Almasihi Uugaara yaaja. ⁹ Lakiini üürü ömö'di ya eema tiya ka titaalo kini ya, i'i asoro taalo iji 'buugu üürü miini ka tatanggala ka

eema ma tatoroko tanno iini na illi no.

¹⁰ Nggeege aaga kardha ku'bu aaga tanaana iye ka Masala ka tagümmünü aaga, magesse aaga. Kada kara talinggo nggeege ya, taalo aaga kara ta'dinggö 'do, ¹¹ nggeege ya iye ka tafa'da nja aaga kadhüföölö maada kara co ka tauugaara turi, tauugaara no Uugaara tiya aja Yasu Almasihi tatoonona yaaja.

Tumma ma tane'bi ka sorne

¹² I'i yungngo eede kara tadünügü tumma aaga ma eema tiya a'da killi aaga ka tagussu iini aaga tütü ka tumma ma tatimin'da tanno kada no. ¹³ Nussu a'a a'da tumma dhorro eege kamiini, nikiri a'a ka asaasa tanangnga tumma no ada ka nanggüüdü a'da naleefe a'a ka 'di ka tuu'da. ¹⁴ Kudumma eede nussu ara a'a tinyi tuu'da no ku'bu kete kungngo afa ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka tirina a'a nataföönyö kungngo. ¹⁵ Ara a'a takardha ku'bu amang kada tagiigi eema ya 'bucca kede kara teyi.

¹⁶ Taalo ungnngo kasi ka eema ma elle ma korokoro ma ta'dara ün'dügüngngö kadirina ungnngo tumma ma türü tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi nja tö'dö tanno iini, kudumma iidi ka tadinö ka tidhindhi tanno iini. ¹⁷ Kaganna ungnngo kide ka uuru tanno kini ka

tamana ta'diila nja tidhindhi nja Masala ma Pupa mo, a tumma köö'dö kini ndama Masala tammo idhindhi mo kiki, "'Bii'bala yeede ka asaasa i'i ya yungngo eede ka tamma kini." ¹⁸ Kaföönyö ungnngo tumma no köö'dö ndama 'dotombo'do a'da kaganna ungnngo ka 'dikinya tammo insili mo.

¹⁹ Ungngo takogoona ma tümümü tumma na nagane'bi dhorro, aaga 'bitingngö ya agüüni dhorro ma tanaana iye kide, kudumma iini ka afeene nja lamba tammo öyeene ka 'buugu tiya alüllü ya, ara taka ka taadha a ndalfoore ma taka töyeene ada kada ka nanggeedi. ²⁰ Amang kada tussu tadhorro a'da taalo ömö'di ma tasaana tumma ma tane'bi ku'bu ndama üüdü tiya iini. ²¹ Kudumma tumma ma tane'bi taalo köö'dö ndama tasaasa ma eedi ma ömö'di, lakiini Koronggore ya Insili ya anangnga kadu ökönö ka teema tumma na Masala.

2

Katalaana na korokoro no nja taama tanno eene
(Yahüüsa 1.4-13)

¹ Lakiini nagane'bi na korokoro no ka takabbü 'dala ka kadu ka söödö 'billi ya, a 'bitingngö ara katalaana na korokoro no sa kabbü 'dala kalaana kadu ka eema ma taama kadu, ka'düsünü Uugaara ya ana türü ya ya oolona eege ya kara tö'dö ana inde ka eyi tiya eene areere. ² A

kadu kadhabbu kara tuurna ka tatoroko tanno eene no keere ka anangnga kadu ka tamidhi fiini ya ma timin'da. ³ Ka tallogo tanno eene kadaana aaga kalama ana eema ma elle tiya eene köö'dö iini ndama nanggüdü tanno eene, tümmü adene neene killi taalo kara titaalo nja inde tanno eene taalo arigide.

⁴ Taalo Masala mana 'bangnga ma kadhangga tanno agüüni tam'baga no, madhifigi eege co koolo ma inde kadimi'didene ana nakilli ka 'buugu tiya lüllü ya ara uuru ma Masala kara kindhigi tahükümüdene. ⁵ Taalo Masala mana 'bangnga ma kadu ma 'billi, lakiini mö'dö a faaya a kadu tanno oroko no masa kafa ka kadu ka iidümmü kafünü eera nja Nööh tiya ageema tumma ma Masala ya. ⁶ A Masala mümmü naanya ma Sadöma nja Amuura midhi manangnga eege kada fü'dö amang ka kadu tanno anu ka Masala no kara tö'dö kene keere no tussu iini. ⁷ Moolona Luut ya adho ka fiini ya, agadhügürü nja kadu ma temelö ka fiini tiya kadu tanno oroko no na asilli eema no. ⁸ Ömö'di ya miini, ya adho ka fiini ya ada kaneene nja eene 'bucca adinö aföonyö atodo ka eema ma tatoroko tiya eene adinö kide a naguuru a tuu'da niini tagu 'i, kudumma iini ka a'diila. ⁹ Nggeege Uugaara ara tussu

ka toolona kadu niini na 'diila no ka dhügürü tiya eene ara kafa ka kadu tanno oroko no ka uuru ma tapusu adene nja tahükümü. ¹⁰ Afa kadu no uurna tallogo ma tuu'da na nyoro kamidhi tauugaara na Masala. Eema ma oroko ya na 'dinigi oona neene coo'do no, taalo ri'ba kagu eege ma tamidhi eema ma 'dotombo'do ya idhindhi ya. ¹¹ Salla kadhangga na agii'bi eege a türü no, taalo kümmü eege kamidhi eege kidha ma Uugaara. ¹² Lakiini kadu no miini no kafeene nja eema ma eriidö tiya taalo kussu eema ya ageenedene ma tatorodene ma take, kamidhi eema yeene ka titaalo kussu ya. Meene kara tagirinadene.

¹³ Eege kassa amana faana ma tadhügürü ku'bu, ma tin'di ma eema tiya eene ka talinggo ya. Taneene ma tadhodho neene ma tümmü oona neene ka eema ma tatoroko ka töyeene ma uuru ka teene. Eege ka eema ma modolo, kene kara temmi nja aaga ma tagu eema ma taanyara kadhodho küsini aaga. ¹⁴ Laala ma iye yeene adigine a temelö taalo küüsü ka tatoroko, küsini kadu na agi'di no, nanggeedi neene kakalaadene ka tallogo ma eema, eege ka laala ma linggi. ¹⁵ Kaadha ka fiini tiya dhidho ya kaama kuurna fiini ya Balam 'bii'bala ya Baür keere ya asaasa faana

ma eema tiya toroko ya.
¹⁶ Lakiini aduna teeladene ka tatoroko tanno iini, ka kisine kada niimö ma eriidö talneege a tumma afa ömö'di agirnaana ka ne'bi aadha ka taa'baga tanno iini.

¹⁷ Kadu na miini no kafeene nja nduguli tanno 'biidi ka titaalo kide no nja tülüügü tanno tanya ka tiisö iini no, yungngo Masala ka takindinaana 'buugu ya sigiiri ya eene ku'bu ka talüllü na dhiiri no. ¹⁸ Kindiri eema ma taa'baga ün'dügünggö, ma tiisini kadu a temelö ma tuu'da eege kiisini kadu na kete karünö ka kadu tanno anna ka tatoroko no. ¹⁹ Kiki eene a'da kafa ta kasaga a'da ka nanggeyi tanno eene ka kasaga ma tiya aga'da eege ya, kudumma a niimö tiya agii'bi ömö'di ya, ara ömö'di tadasaga tiya iini. ²⁰ Lakiini kadu no koolonadene ka tatoroko ma eema ma 'büdhülü no, a'da kandussu tatoonona yaaja Yasu Almasihi kassa ka tapadaga ka linggo ma tam'baga afe'de, ikiri kanda toroko dhindho ka tii'bi yeene ka dhidha ya. ²¹ Kama taalo ka tagussu fiini ya a'diila ya, kassa ka tafada kapadaga oona keere ka tumma tanno insili no kümmününja eene no. ²² A tafeene ma tumma no ka timin'da, "Tiira apadaga ka tofo tanno niini," "A küdürü ma kadu ka tagala oogo ka oona mo, masa ka tapadaga ka'buna oona ka

ndinco."

3

Uuru na Uugaara

¹ Waraga ökonö yungngo eede ka rigiri ada aaga kateefe ma a'a, neede ka asaasa eege no, nadirina eema aaga kide amang kede tafa'da aaga ka nanggüüdü na insili no. ² Amang kada tagiigi tumma na nagane'bi tanno insili no nja tanno kadafiini tanno ada kada tirina aaga ma tumma tanno Tatoonona nja Uugaara tiya aja.

³ Ka dhidha aaga kama tussu a'da ka naguuru tanno eere no, kadu ökonö kinggide kara sa köö'dö kamidhi aaga kuurna ka eema ma tatoroko yeene keere. ⁴ Eege kara tiki a'da, "Ara 'tö'dö' assa küiye? Kafaafa ma angnga kaaya eema nye'd'de tütü ka taneene jiddi ma Masala ka tarü'bü 'büdhülü." ⁵ Eege kussu tumma no, kassa kanu kide ma Masala ka tarü'bü 'dotombo'do nja 'büdhülü a 'biidi ndama 'biidi a tumma ma niinö tanno oono. ⁶ A 'biidi tiya miini ya afe'de ka anangnga 'büdhülü ma 'billi ka'duuru 'biidi kaaya. ⁷ Lakiini 'dotombo'do nja 'büdhülü ma 'bitingngö kütü matara co ka issi a tumma ma Masala ka eyi tiya oono ma tindhigi uuru ma Masala kara tapusu kadu no taalo kussu tumma noono kaaya.

8 Niiimö inggide eede ka asaasa aaga a'da aaga tafa tüürü miini kateefe ma a'a, uuru ka unggodho ka Uugaara kafeene nja nagürüünü alif, alif ürüünü ka Uugaara kafeene afa uuru ka unggodho. ⁹ A niiimö ya Uugaara ka tiki ya taalo mara tafa kide afa ma kadu töccö kadeema, tadoono ku'bu noono. Lakiini midhi oona ku'bu mindhigi aaga kudumma oono taalo masaasa a'da kadu taaya, lakiini a'da a kadu taadha ka tatoroko nye'd'de kungngo.

¹⁰ Lakiini uuru na Uugaara kara tö'dö afa ma tanyooro kungngo. Ara 'dotombo'do saga titaalo ka uuru tanno miini no a tabaana ma tombo'do a 'buugu tatumuli ana issi, a 'bühülü nja eema tiya kide ya nye'd'de ara tamanyaga.

¹¹ Üürü eema nye'd'de ara taga'dadene afa ma tiya kungngo, ara aaga ta kadu tanno afaanya no? Aaga aneene taneene ma tinsili nja taneene ma Masala. ¹² Afa maada ka tindhigi uuru ma Masala kungngo, aaga kardha ku'bu aaga tanangnga oogo ka öö'dö areere, uuru ma 'dotombo'do kara tatinyogo ka tangga'da, a eema ya ka 'dotombo'do ya tatumuli a tagu'daana. ¹³ Lakiini kada kindhigi afa ma tiya Masala ka takiki ya, 'dotombo'do tanno issi no nja 'bühülü tiya issi ya ara ta 'di ma kadu tanno a'diila no.

¹⁴ Aaga kardha ku'bu kateefe ma a'a, aaga tindhigi uuru no miini no a Masala tö'dö maduna aaga ka ta'diila a'da taalo a niiimö ya toroko nja hetti kada kidha moonoo.

¹⁵ Aaga iiri tidhi oona ku'bu na Uugaara ma tafiini ma tolonadene iini afa ma tiya örre ma angnga tata'diila yaaja Bölis ka tarigiri ada aaga ya kungngo, a Masala ka anangnga ta'dara nja tussu eema iini. ¹⁶ Afa ma tiya ungnogo ka nawaraga tanno iini nye'd'de no, taalo kussu adene a kadu no nagaaga kabaana ka riifö iini afa ma tiya ka tagalinggo a türeene ma kasorne tanno insili no ma taama nanggeyi neene.

¹⁷ Nggeege kateefe ma a'a, kadirina ungnogo tumma no aaga a'da aaga tadinö ko'do, amang kada tafa turuna tatoroko ma kadu tanno taalo kussu seriye no. Aaga tamma ka 'buugu tiya ada ya a'diila ya. ¹⁸ Lakiini aaga inggiridene ka türü nja tussu eema ma Uugaara nja tatoolona tiya aja Yasu Almasihi ya ana tidhindhi 'bitingngö nja ta'billi. Amiin.

Waraga ya Yühanna ya Dhidha ya Tafa'da tumma

Yühanna ya tafiini ya arigiri waraga ya ungu co kadu ma kaniisa niini ka asaasa eege no afa meene kada laala tiya iini kungngo. I'i uu'bu eege ka nanggeedi a'da kaneene ka ungodho nja Masala nja Yasu Almasihi. I'i ümmünü Yasu a'da tumma ma tefe ka 'di ya aganeene nja Pupa jiddi ma 'billi öö'dö ka 'büdhülü kada ömö'di. Agadünügü eema ma katalaana tanno oroko no, na alaana a'da Yasu taalo Almasihi. Yühanna anangnga tumma a kadu ma kaniisa a'da i'i ka eyi tiya iini aganeene nja Yasu, yungngo iini ka tussu dhorro a'da Yasu aga ömö'di ma timin'da ada 'Bii'bala ma Masala. I'i ya adirina eema eene kada kadu ma kaniisa a'da kasaasa Masala 'bucca kungngo kasaasa ajeene dhadha. I'i afünügü eege ko'do amang kene tütü ka tindhigi tanno eene ara Ugaara Yasu ka öö'dö afe'de.

Tumma ma tefe ka 'di

¹ Ungngo karigiri ada aaga waraga ya co aaga a tumma ma tefe ka 'di tanno aganna kide ka dhidha ma eema nye'd'de no. Kaföönyö ungu, unguo tadinö kide

ana laala ma iye tiya iidi kadinö inggide, unguo iisine niidi kagümmü i'i ka oona, yungngo iidi ka teema iini a'da tumma ma tefe ka 'di. ² Ka tefe ka 'di ta'billi miini no ka tatele oona, unguo tasala eege. Yungngo iidi ka teema iini, unguo kungngo kadünügü tumma ma tefe ka 'di ta'billi na aganeene nja Pupa kassa ka tele oona unguo no. ³ Yüidi ka taföönyö a tiya yüidi ka tadinö kide ya kadadünügü unguo co aaga afe'de, amang kada tagusu oona ka taneene tanno iidi nja Pupa nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi. ⁴ Ungngo karigiri adaga ka eema ya co aaga amang ka dhodho tanno aja tatüimö.

Masala a töyeene

⁵ Tumma niidi ka taföönyö ka Yasu no, eege kamiini kidi ka tadünügü aaga a'da Masala ma töyeene a talüllü titaalo kono. ⁶ Aminna, kaja ka takiki a'da kagosso angnga ka taneene nja Masala angnga saga tagala ka takütü ka tanna ka talüllü ya, ara angnga taga kadu tanno korokoro no nitaalo naneene taneene ma timin'da. ⁷ Illi kaja ka taganna ka töyeene afa moonno ka tanna ka töyeene kungngo, angnga taganeene ka'dügüllü angnga tafaana ka oona, eriidö ya 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi tagunu tatoroko kaja ka oona.

⁸ A kaja ka tiki a'da taalo angnga koroko, angnga

tüisini nanggeyi naaja a timin'da titaalo kaja ka oona. ⁹ A kaja ka tamma a'da angnga koroko angnga tatiraana dhorro ka Masala kidha, Masala ma dhorro mo madho ka fiini mara tamma kaja magala angnga ka oona madho angnga ka fiini. ¹⁰ A kaja ka tiki a'da taalo angnga kagalinggo tatoroko ya, ara angnga tanangnga Masala ka takorokoro a tumma noono taalo ka tanna kaja.

2

Almasihi oolona kaja

¹ Laala eede, a'a narigiri ada waraga aaga a'da aaga tafa ta'dinggo ka tatoroko. Üürü ömö'di saga 'dingngö ka tatoroko ya, Yasu Almasihi ya adho ka fiini ya eema nja Pupa kudumma angnga. ² A Yasu Almasihi ka eyi tiya iini a tirri ma tagala tatoroko naaja, taalo unggodho angnga lakiini ara tagala tatoroko ma kadu ka 'büdhülü nye'd'de kungngo.

³ Kaja ka taföonyö talaana na Masala, ara angnga tagamma a'da ka kussu angnga oogo. ⁴ Ömö'di ya iki a'da i'i ussu oogo ya, lakiini taalo alinggo a tumma tanno oono, akorokoro, taalo tumma dhorro kini. ⁵ A ömö'di ya ümmü tumma na Masala alinggo iini ya, tasaasa na Masala ka tigi kini ka oona ara angnga tagussu a'da angnga ka unggodho nja Masala. ⁶ Ömö'di ya amma a'da i'i afünü sigiri nja Yasu

ya, fa kini aneene taneene na Yasu Almasihi.

Talaana ma 'bitingngö

⁷ Nagöre eede, talaana neede ka rigiri ada co aaga no, taalo tumma na issi no eege kamiini, talaana na illi no eege kamiini, ya taganna kada ka dhidha aaga taföonyö. ⁸ Lakiini a'a narigiri ada aaga tumma na issi no co aaga timin'da mini kijidene ka Yasu nja aaga kudumma talüllü kinynyo a töyeene ma timin'da ka öyeene.

⁹ Ömö'di ya iki a'da i'i ama töyeene assa ka kirimi nagöre niini, i'i ya mini ya ta'bitingngö aleefe tanna ka talüllü. ¹⁰ A ömö'di ya asaasa nagöre niini ya, i'i yungngo efe ka töyeene, a niimö matara tüpü i'i ka tatoroko kungngo ya titaalo. ¹¹ A ömö'di ya akirimi nagöre niini, i'i anna ka talüllü awwa fiini taalo ussu kita iini ka tapadaga co, kudumma ma talüllü ka ta'bürü i'i akisinsoro.

¹² A'a narigiri ada aaga laala eede,

kudumma Masala mara tagala tatoroko naada kudumma ma eere tiya Yasu Almasihi.

¹³ Aaga na kafaafa no, a'a narigiri adaga co aaga, kudumma ada ka ndussu Yasu ya ma dhidha ya.

Kadimöögö, narigiri ada a'a co aaga

kudumma ada ka tagii'bi Ebliisi.

14 A'a narigiri ada tumma aaga, aaga na kafaafa no, kudumma ada ka tussu i'i ya aganna ka dhidha. Kadimöögö, a'a narigiri ada co aaga kudumma ada kana türü, a tumma ma Masala tafünü sigiri kada ka nanggeedi aaga kagii'bi Ebliisi.

Aaga fa tasaasa eema ma 'bühülü

15 Aaga fa tasaasa eema ma 'bühülü alla eema ya ka 'bühülü ya. Üürü ömö'di asaasa eema ma 'bühülü ya, taalo tasaasa a'da Pupa ka tanna kini ka eedi. 16 Eema nye'd'de kungngo ya ma 'bühülü ya, tallogo ma tuu'da a tallogo ma tasaasa eema ana iye, eema ka 'bühülü tiya nye'd'de kungngo taalo ö'dö ndama Pupa, ö'dö ndama 'bühülü. 17 A 'bühülü ana eema tiya inggide nye'd'de ya kadu ka asaasa ya, ara tamanyaga itaalo. A ömö'di ya ara tafünü sigiri ka Masala ya, ara tefe ka 'di ta'billi.

Nadiidi na Almasihi

18 Laala eede, asa 'bühülü takete ka titaalo, a tumma killi ka tirina co aaga a'da diidi ma Almasihi inggide ara tö'dö. A 'bitingngö asa nadiidi ma Almasihi ka ndadele oona, yungngo aja ka tagussu a'da 'bühülü ndakete ka titaalo. 19 Kagedhe oona kaja ka oona, kudumma eene taalo ka kadu tanno aja. Kene ka

ta kadu tanno aja katakütü nja angnga, eege kagedhe oona amang kene tussu adene a'da eege kitaalo nja angnga.

20 Illi aaga Koronggore ya Insili ya ungngo ada ka oona aaga nye'd'de tussu tumma ma timin'da. 21 Taalo a'a narigiri ada aaga, kudumma ada kitaalo kussu timin'da, lakiini kudumma ada ka tussu i'i, kudumma korokoro taalo atö'dö ndama timin'da. 22 Mada yungngo a korokoro adha? Ömö'di ya iki a'da Yasu taalo Almasihi ya i'i yungngo a diidi ma Almasihi. I'i a'düsünü Pupa nja 'bii'bala eege a teera ma eene. 23 Ömö'di ya a'düsünü 'Bii'bala ya, a'düsünü Pupa tekere, a ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, amma ka Pupa tekere.

24 Aaga assa kide so, yaada ka taföönyö ka dhidha ya ütü kada. Üürü nggeege ya, ara aaga tekere tütü ka 'Bii'bala nja Pupa. 25 Tumma no eege kungngo a Yasu ka takiki a'da i'i ara tanangnga angnga no, tefe ka 'di ta'billi.

26 A'a narigiri ada aaga a tumma co aaga ma kadu tanno kasaasa tiisini aaga no. 27 A Yasu Almasihi uuru Koronggore yiini kada ka oona, a Koronggore yiini kara tütü kada ka oona, taalo aaga ka tasaasa ömö'di a'da alaanaga aaga. Kudumma Koronggore alaana aaga ka eema nye'd'de, talaana niini eege kamiini, timin'da eege kamiini, taalo korokoro.

Aaga linggo, aaga ütü ka talaana ma Koronggore so, aaga ütü ka taneene nja Yasu.

Laala ya Masala

²⁸ A 'bitingngö laala eede, aaga idhi oona kini, amang kini tadhe, angnga kaana türü ana i'i, a modolo miini tafa tagu angnga kini ka tö'dö.

²⁹ Kussu aaga a'da Yasu adho ka fiini, aaga tussu a'da ömö'di ya alinggo tumma na dhorro no, i'i ya 'bii'bala ma Masala.

3

Laala ma Masala

¹ Aaga sala ka Pupa ka asaasa angnga nya idhi angnga kana eere a'da laala ma Masala, a'da timin'da angnga ka laala tiya oono, a kadu ka 'büdhülü taalo kussu angnga kudumma eene taalo kussu Masala. ² Kadu eede, 'bitingngö ya angnga ka laala ma Masala, a ta'bitingngö ara angnga taga minna. Illi angnga kagussu a'da Yasu ka tabbü 'dala ya, ara angnga tafeene nja iini kudumma aja ka takassa kini ana oona miini. ³ Ömö'di ya ümmü tindhigi ma Almasihi ya, anangnga tuu'da niini ka tinsili afa Yasu ka tinsili kungngo.

⁴ A ömö'di ya weerö a'bana ko'do a tumma ana seriye tiya Masala, kudumma weerö a'da ta'bana ko'do ana seriye.

⁵ Kussu aaga a'da Yasu Almasihi ö'dö ka 'büdhülü kita amang kini ta'duga

tatoroko nüidi, taalo tatoroko kini ka oona. ⁶ A ömö'di ya amma'da kini nja tiya taalo a tütü ka tüüni weerö ya. A kadu na weerö no taalo kadinö kini kitaalo kussu i'i 'do.

⁷ Laala eede, aaga tafa ka ömö'di töccö iisini aaga. Ömö'di ya üüni ta'diila ya insili oona afa ma Yasu ka tinsili kungngo. ⁸ I'i ya ütü ka tüüni weerö ya ama ma Ebliisi, kudumma Ebliisi jiddi ma 'billi üüni weerö. A 'Bii'bala ma Masala agöö'dö ka 'büdhülü miini ka öö'dö tarigi linggo na Ebliisi. ⁹ Taalo ömö'di ya ageenedene ndama Masala ya ara tütü ka linggo tatoroko kudumma tööyö tammo Masala mütü kini itaalo ara tambaanya tüüni tatoroko kudumma iini ka tageenedene ndama Masala. ¹⁰ A tambanjaana ku'bu ma laala ma Masala nja laala ma Ebliisi eege kungngo, ömö'di ya taalo üüni ta'diila anu ka örre tiya iini ya, taalo ö'dö ndama Masala.

Aaga asaasa ajeene

¹¹ Talaana naada ka taföonyö ka dhidha no, kiki a'da angnga tasaasa ajeene. ¹² Angnga tafa tafeene afa ma Kayiin ya agiidi örre yiini ya. Kayiin aga 'bii'bala ma Ebliisi. I'i agiidi örre yiini amana? I'i agiidi örre kudumma linggo tanno Kayiin ka kalinggo ma weerö, a linggo na örre tiya iini tagalinggo ma ta'diila.

¹³ Aminna, nagöre eede, aaga fa tadhere üürü

kadu ma 'büdhülü kagiri aaga. ¹⁴ Kussu angnga a'da kada'da angnga ka inde, angnga tagata'daga ka tefe ka 'di, kussu angnga tumma no nya? Kussu angnga eege kudumma aja ka tasaasa nagöre naaja. Ömö'di ya anu ka nagöre ya, ara tütü ka inde. ¹⁵ Ömö'di ya akirimí örre yiini ya i'i ya ömö'di tiya agirina kadu ya miini. Aaga kussu a'da ömö'di ya agirina kadu ya taalo tefe ka 'di ta'billi kara tanna kini. ¹⁶ Kussu angnga minna yungngo tasaasa, Yasu üpü eyi yiini co ka üüdü ma angnga, angnga tekere tüpü nanggeyi naaja co ka üüdü ma nagöre tanno aja. ¹⁷ Ömö'di ya eema ma 'büdhülü ya a'diila ya ka tanna kini assa taalo ana 'bangnga ma örre ya eema ka titaalo kini, ömö'di ya miini ya ara tasaasa na Masala tafünü sigiri kini nya? ¹⁸ Ka laala eede, katafa tageema tafaana ka oona a tumma ma niinö nja onngo'do ün'dügüngngö, lakiini a linggo nja timin'da.

Fünü sigiri ka Masala kidha

¹⁹ Nggeege ya, ara angnga tagussu a'da angnga ka kadu ma timin'da a ri'ba taalo a tagu angnga ka Masala kidha. ²⁰ Üürü nanggeedi naaja ko'deere angnga, angnga tagussu a'da Masala ma dhabbu a nanggeedi tanno aja, mussu eema nye'd'de.

²¹ Kadu eede, ka nanggeedi tanno aja taalo ko'deere ya, taalo ri'ba ma ta'dingnge ka Masala kidha kara tagu angnga. ²² Ara angnga taduna niimö yaaja ka tasaasa kono ya nya? Kaja ka taföönyö tumma kono angnga tagalinggo a tumma tanno 'diila kono ka oona no. ²³ Talaana noono ka anangnga angnga no, anangnga tagamma ka eere ma Yasu Almasihi 'Bii'bala yoono, angnga tafaana ka oona afa moonoo ka tagalaana angnga kungngo. ²⁴ Ömö'di ya ara talinggo a talaana tanno Masala ya, ara tafünü sigiri ka Masala a Masala tafünü sigiri kini. Angnga kagussu a'da Masala mafünügü sigiri kaja, a Koronggore tiya oono ka anangnga angnga ya.

4

Koronggore ma timin'da ya nja tiya ma korokoro ya

¹ Kadu eede, aaga fa tamma ka nagoronggore 'do ün'dügüngngö, aaga asaana nagoronggore ku'bu kudumma nagane'bi tanno korokoro no kö'dö ka 'büdhülü kadhabbu.

² Ara aaga tussu Koronggore ya Masala nya? Koronggore ya tamma ka Yasu Almasihi ya ö'dö ka tamö'di ya, koronggore ya miini ya ndama Masala. ³ Lakiini koronggore ya taalo amma a'da Yasu ö'dö ndama Masala ya, i'i ya koronggore ya diidi ma Almasihi yaada ka taföönyö a'da ara tö'dö,

i'i yungngo ka 'büd'hülü 'bitingngö.

⁴ Laala eede, aaga ka ma Masala, aaga tagii'bi nagane'bi na korokoro no. A Masala mungngo kada mamana türü adagii'bi Ebli-isi, ya ungngo ka 'büd'hülü 'bitingngö ya. ⁵ Eege keema a tumma ma 'büd'hülü, a 'büd'hülü taföönyö kene kudumma eene ka ma 'büd'hülü. ⁶ Angnga ka ma Masala. A ömö'di ya ussu Masala ya aföönyö tumma naaja. A ömö'di ya taalo ama Masala ya taalo aföönyö tumma naaja, nggeege yungngo aja ka tagussu tambananago ma korokoro nja Koronggore tiya dhorro ya.

Masala ma tasaasa

⁷ Ka tasaasa ajeene so kadu eede, kudumma tasaasa kö'dö ndama Masala. A ömö'di ya asaasa kadu ya ageenedene ndama Masala, ussu Masala. ⁸ Ömö'di ya taalo asaasa kadu ya, taalo ussu Masala, kudumma Masala oogo ma tasaasa. ⁹ A Masala mala tasaasa noono angnga, kono ka kürünü 'Bii'bala yoono ya unggodho ya, öö'dö ka 'büd'hülü a'da amang kaja tefe ka 'di ana i'i. ¹⁰ Tasaasa eege kungngo, tasaasa naaja ka asaasa Masala no taalo ka dhorro, lakiini Masala masaasa angnga magürünü 'Bii'bala yoono kada türri ma ta'duga tatoroko naaja. ¹¹ Kadu eede, ka Masala ka ndasaasa angnga tasaasa no

'dee, kada asaasa ajeene tekere. ¹² Taalo ömö'di ma tadini ka Masala ana ööye, a kaja ka tasaasa ajeene ara Masala tütü ka taneene nja angnga a tasaasa noono tütü kaja ka oona.

¹³ Angnga ka kussu a'da angnga köödhi nja Masala, a Masala töödhi nja angnga kono ka anangnga Koronggore yoono angnga. ¹⁴ A angnga ka kussu, angnga tadini kide, ungngo tadirina a kadu a'da Masala magürünü 'Bii'bala yoono tatoonona ma 'büd'hülü. ¹⁵ Ömö'di ya amma a'da Yasu a 'Bii'bala ma Masala ya, ara Masala töödhi mafünü sigiri, i'i tafünü sigiri nja Masala. ¹⁶ Angnga kussu tasaasa na Masala ka anangnga angnga no. Masala ma tasaasa, a kadu na aneene ka tasaasa no, kafünü sigiri kono, Oogo mafünü sigiri kene. ¹⁷ Tasaasa katiimö kaja amang kaja tana rüsü ka uuru ma tahükümü kudumma tefe ka 'di tanno aja ka 'büd'hülü tiya kafeene angnga nja Almasihi. ¹⁸ Taalo ri'ba ka tasaasa, tasaasa na dhorro no ya kasoro ri'ba kaja ka oona, kudumma a ri'ba kama tapusu adene. Ömö'di ya ari'ba ya taalo tasaasa na Masala kadigine kini ka oona.

¹⁹ Angnga tafaana ka oona kudumma Masala masaasa angnga ka dhidha. ²⁰ Ömö'di ya iki a'da, "Nasaasa a'a Masala," a'da agiri örre tiya

iini, ömö'di ya miini ya a korokoro, kudumma iini ka anu ka örre tiya iini ka iji i'i ana ööye ya, ara tambaanya tasaasa Masala miini ka itaalo adinö kono ana ööye mo? ²¹ Tumma na öö'dö ndama Yasu Almasiihi no kiki, Ömö'di ya asaasa Masala ya a tasaasa örre ya iini.

5

Tamma ka 'Bii'bala ma Masala

¹ Ömö'di ya amma a'da Yasu ya Almasiihi ya ageenedene ndama Masala nja ömö'di tiya asaasa pupa ya, ara tasaasa 'bii'bala yiini. ² Kakussu angnga a'da kasaasa angnga laala ma Masala kaja ka tasaasa Masala angnga tagalinggo a talaana tanno oono. ³ Kudumma tasaasa ma Masala a'da angnga tagalinggo a talaana tanno oono, a talaana noono taalo kagu'daana. ⁴ Ömö'di ya ageenedene ndama Masala ya ara tii'bi eema ma 'bühülü, tamma ka Masala naaja eege kungngo kara tanangnga angnga ka kilinigi eema ma 'bühülü co. ⁵ Mada yungngo ara takilinigi 'bühülü co? Illi ömö'di ya amma a'da Yasu a 'Bii'bala ma Masala.

⁶ Ömö'di ya ö'dö ya, Yasu Almasiihi i'i ya miini ö'dö a 'bii'di nja eriidö, taalo 'bii'di unggodho i'i lakiini a 'bii'di nja eriidö. A Koronggore i'i yungngo atiraana, kudumma Koronggore a

timin'da. ⁷ Eege na iidoona no kadünnü tumma ma timin'da. ⁸ Koronggore nja 'bii'di nja eriidö eege na iidoona no ka unggodho. ⁹ Üürü kamma angnga ka tumma tanno kadu, lakiini tumma na Masala ka idhindhü. A tumma na Masala noono ka tageema ma 'Bii'bala tiya oono eege kungngo. ¹⁰ Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ma Masala ya, tumma no miini kungngo iini ka eedi. A ömö'di ya taalo amma ka Masala ya, anangnga Masala kada korokoro, kudumma iini taalo amma ka tumma tanno Masala ka tiraana ma 'Bii'bala tiya oono. ¹¹ Tumma eege kungngo, Masala manangnga tefe ka 'di ta'billi angnga, a tefe ka 'di na miini no kungngo a 'Bii'bala tiya oono. ¹² Ömö'di ya amma ka 'Bii'bala ya, tefe ka 'di na miini no kungngo ömö'di tiya miini ya. A ömö'di ya taalo amma ka 'Bii'bala ma Masala ya taalo tefe ka 'di na miini no kini.

Tefe ka 'di ta'billi

¹³ A'a narigiri ada aaga amang kada tussu a'da kana aaga tefe ka 'di ta'billi, aaga na amma ka 'Bii'bala ma Masala no. ¹⁴ Ka kussu angnga dhorro a'da ara Masala taföönyö fara yaaja kaja ka tasaasa niimö tiya oono ya a'diila kono ka oona ya. ¹⁵ A kaja ka tagussu a'da oogo maföönyö fara ma niimö tiya aja ka taa-fara kono ya, angnga tagussu

a'da niimö ya miini ya ara tananja angnga.

¹⁶ Üürü naduna o'o örre yüüdü ka tüüni tatoroko na taalo kara tüpü i'i ka inde no, fa kini afara ka Masala, oogo mara tanangnga tefe ka 'dī iini. A'a neema ka kadu tanno weerö tammo eene taalo ma tüpü eege ka inde mo. Tatoroko kinggide kuurugu kadu ka inde. Taalo a'a niki a'da ara tafara ka Masala kudumma iini.

¹⁷ Eema ya toroko nye'd'de ama tatoroko, illi tatoroko ökömö kinggide taalo mara tüpü angnga ka inde.

¹⁸ Kussu angnga a'da ömö'di ya ageenedene ndama Masala taalo talinggo tatoroko, ömö'di ya ageenedene ndama Masala ara tafa kini, a Ebliisi taalo ara tili i'i ka oona. ¹⁹ Kussu angnga a'da angnga ka kadu tanno Masala, a kadu ma 'büdhülü nye'd'de ungngo ka nüsö ma tauugaara ma Ebliisi. ²⁰ Kussu angnga a'da 'Bii'bala ma Masala ö'dö anangnga ta'dara angnga amang kaja tussu oogo, oogo ma timin'da. Angnga takütü kono oogo ma dhorro nja 'Bii'bala tiya oono Yasu Almasihi. Oogo ma Masala tammo dhorro mo nja tefe ka 'dī ta'billi. ²¹ Laala eede, agadinö ko'do aaga tafaana ka oona ma namasala ma korokoro.

Waraga ya Yühanna ya Eera ya Tafa'da tumma

Tafiini Yühanna arigiri waraga ya adhügüngü ya, ungu co kaniisa tammo iini ka tümünü oogo a'da "aka mo." I'i asaasa tö'dö tassa kene kita kungngo. I'i iki a kadu ma kaniisa a'da kaföönyö tumma na Yasu kunggeene ka fiini ma tasaasa ajeene nja ka könö. Adünügü eema eene ma katalaana tanno oroko no na iisini kadu no eene ka tiki a'da Yasu taalo ö'dö ka 'bühülü kada ta ömö'di.

Tööjülü

¹ A'a na tadiifi, nunggu tumma no co aka tammo a Masala ka tagesse oogo mo nja laala tiya oono, neede ka asaasa eege ma timin'da nye'd'de no. Taalo a'a ungodho a'a nungngo nasaasa o'o, a kadu nye'd'de na ussu timin'da no kasaasa o'o. ² Kudumma a timin'da tütü kaja ka eedi ya, kara tütü kaja ta'billi.

³ A türü nja 'bangnga nja ta'diila ndama Masala Pupa nja Yasu Almasihi 'Bii'bala ma Pupa aneene nja angnga ka timin'da nja tasaasa.

Timin'da nja tasaasa

⁴ Ka'diila oona eede nadhodho 'do kede ka tuna laala yüüdü öccö ka tunggunu ka fiini ma timin'da, afa ma tiya Pupa ka tadirina

angnga ya. ⁵ A 'bitingngö, 'badaada eede, nasaasa a'a niimö ungodho küdü, taalo talaana könö afe'de, talaana na illi kaja no eege kamiini, lakiini a'a nasaasa küdü a'da angnga tafaana ka oona. ⁶ Tasaasa eege kungngo, a'da angnga tagunggunu ka fiini ma talaana tanno oono, a talaana eege kamiini, afa maada ka taföönyö ka dhidha kungngo, fiini ma tasaasa.

⁷ 'Bühülü ya tigine a kadu ma tiisineene no, taalo kamma a'da Yasu Almasihi öö'dö ka 'bühülü a tuu'da ma tadü'd'dü. Tatiisineene ya diidi ma Yasu i'i ya miini.

⁸ Aaga adinö ko'do amang kada tafa taama linggo tanno ada ka tagalinggo ün'dügüngngö. Lakiini

ara aaga ta'duga talingnge naada kadigine. ⁹ Ömö'di ya ata'da ka tumma tanno Yasu ko'do itaalo idhi oona ka talaana tanno Almasihi ya, taalo Masala ma taneene nja iini. Ömö'di ya idhi oona ku'bu ka talaana tanno Almasihi, ara taneene nja Pupa nja 'Bii'bala nye'd'de.

¹⁰ Ka ömö'di töccö ka tö'dö a talaana tanno eefe no, aaga fa tamma kini kada ka 'di. ¹¹ Kudumma ma ömö'di tiya ara tamma kini ya ara toso ka eema ma tatoroko nja iini.

¹² Tumma kungngo eede kadhabbu neede kdarigiri adaga co aaga no, illi a'a niki a'da nüüdhi tikinggi, ara a'a kaala aaga kide ana oona ma a'a, angnga saga tageema angnga tagadhodho. ¹³ Laala

ya ñnye tammo üüdü ya
Masala ka tagesse eege no
kööjülü o'o.

Waraga ya Yühanna ya Iidoona ya Tafa'da tumma

Yühanna ya tafiini i'i ari-giri waraga ya adhügüngü ya ungu co uugaara ma kaniisa ya ana eere a'da Kayis ya. Yühanna indhigi Kayis ko'do kudumma iini ka tagüüni tatafala amana eema a kadu tanno öleele kalaana tumma ma Injili ma Yasu. I'i eemaga tumma co Kayis a'da ümmü taneene ma kadu ma kaniisa na üüni eema ya a'diila ya. I'i iki iini a'da, afa turna kadu na üüni tam'baga no keere nja tanno ümmü nanggeyi neene ka tii'baana ka nakaniisa no.

Töøjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a na tadiifi no nunggu co teefe ma a'a Kayos yeede ka asaasa i'i ana eedi timin'da ya.

² Teefe ma a'a, nasaasa a'a a'da o'o taneene a ta'diila ka eema nye'd'de. Ka ta'diila ma tuu'da ma oona nja o'o ka'diila ka koronggore.

³ Ka'diila oona eede a nagöre köö'dö kadiri tumma ma o'o ka tummu timin'da na o'o tunggunu ka fiini ma timin'da. ⁴ Taalo niimö ma tanangnga a'a ka tadhodho afa ma tiya eede ka föönyö a'da laala yeede kunggunu ka fiini ma timin'da.

Yühanna afünügü Kayis ko'do

⁵ Teefe ma a'a, a'diila nggeege üdü kafa ka nagöre ma angnga nja kölöge. ⁶ Kadirina tumma ma o'o kidha ma kaniisa a'da o'o nümmü eege a tasaasa. Ara ta'diila kudu kara tattogo eege, a tumma no kara ta'diila ka Masala ka oona no. ⁷ Eege kunggeene kudumma eere tiya Almasi-ih, kaanu ka kona niimö ka kadu no taalo kamma ka Almasi-ih no. ⁸ Angnga ama tada'da kadu no, amang kaja toso ka linggo ma timin'da nja eene.

Ditriifös nja Dimitrios

⁹ A'a narigiri ada waraga co kadu ka kaniisa, illi Ditriifös ya asaasa a'da i'i ta uugaara meene ya, taalo asaasa angnga. ¹⁰ Kede kara tö'dö, ara a'a sa tirina eema yiini ka tüüni ya o'o, i'i adünnü tumma na toroko no kaja ka oona. I'i taalo aadha ka eema tiya miini ya, i'i anu ka tada'da nagöre ma angnga, adünügü tumma a kadu töccö a'da kafa takinyi eege. Kene ka takinyi eege ya, ikiri ka tasoro eege ka kaniisa.

¹¹ Teefe ma a'a, fa takinya tumma na toroko no, o'o adha ya, üüni eema ya a'diila ya. Ömö'di ya a linggo tumma na 'diila no, i'i ama Masala. A ömö'di ya üüni tumma na Ebliisi ya, taalo adinö ka Masala. ¹² A kadu nye'd'de kungngo keema a tumma na 'diila na Dimitrios

ka tüüni no, a taneene ni-
ini tanangnga kadu ka tussu
a'da a'diila a angnga teema
kini ka oona nggeege, na o'o
tussu a'da tumma naaja ka
timin'da. ¹³ Eema inggide a
dhabbu 'do yeede ka asaasa
tarigiri ada o'o iini, lakiini
a'a taalo nasaasa i'i kada
hibiri nja galamu. ¹⁴ Nadinö
a'a fiini a'da na a'a tassa
küdü kete kungngo angnga
saga teemaana ka oona.

¹⁵ A'a nöjülü o'o. Kateefe
no eege kungngo kita no na
asaasa o'o no köjülü o'o.
Öjülü kateefe na asaasa
angnga no a nagereene
tanno eene.

Waraga ya Yahüüsa Tafa'da tumma

Waraga ya adhüküdhükü ya, Yahüüsa i'i yungngo agarigiri. I'i aga örre ya Yasu. I'i arigiri waraga ya co kadu ma kaniisa könö na tumma ma kadalaadene tanno korokoro no ka'bana ko'do nja eene. Katalaana no ka'bana ko'do a talaana ma türü ma Masala ka'bunu kadu ma kaniisa a'da kaneene ka fiini tiya toroko ya. A Yahüüsa tageema nja kadu kaniisa a'da kümme ajeene dhorro ka tumma ma timin'da ma Masala nja Injili tammo Yasu afa meene ka taföonyö ka kadafiini tanno Yasu no kungngo.

Töjülü

¹ Waraga ya ö'dö ndama a'a Yahüüsa ömö'di ma linggo ya Yasu Almasihi nja örre tiya Yaguub, nunggu co ka kadu tanno Masala Pupa ka tümünü eege no Pupa yaaja kasaasa eege mafa kene ana Yasu Almasihi. ² 'Bangnga mungngo ada dhabbu nja ta'diila nja tasaasa.

Katalaana na korokoro no (2 Bütrüs 2.1-17)

³ Kadu eede nasaasa a'a tagarigiri ada waraga aaga ma toolonadene tanno aja no, a'da niji a'a eedi yeede ka anangnga a'a ka rigiri adaga waraga aaga amang kada takardha ku'bu aaga talinggo dhorro ma

tümmöönö ka tamma tanno Masala ka anangnga a kadu tanno oono nye'd'de ta ungodho. ⁴ Kudumma kadu könö kinggide kalinggo diidi ma Masala kafiri kada ka söödö kada ünggü ma taga'da türü na Masala kafa kaja taganeene taneene ma tatoroko. Eege ka'düsünü Uugaara yaaja Yasu Almasi- ihi ya ungodho ya.

⁵ Nasaasa a'a tadirina tumma aaga, kussu aaga a'da Masala kono ka toolona kadu noono ka Misiri, lakiini amussu kungngo ya magirina kadu no taalo kamma kono no. ⁶ Nja kadhangga tanno taalo kümme linggo neene dhorro no, kaadha ka 'buugu ma taneene tiya eene, mafi'dini Masala eege ku'bu a nakilli ta'billi manangnga eege ka 'buugu tiya alüllü ya ara uuru ma tasigidene na dhabbu no köö'dö. ⁷ Afa Sadöma nja Amuura nja naanya tanno akete kene no, kagalinggo eema ya toroko ya temelö ya taalo adho ka fiini ya, kara tapusu adene ka issi ta'billi amang ka kadu töccö tussu.

⁸ Kadu no kaneene afa kadu ma kumböödö no, ma taga'da tuu'da neene ana eema ma temelö, kanu ka tauugaara keela kadhangga. ⁹ Munda Mikayil ya uugaara ma kadhangga ya kene ka tisaana ka oona ma oofu tiya Müüsa nja Ebliisi ya, taalo agasigi i'i a tumma ma midhi agala ka tiki iini, "A Masala teela o'o." ¹⁰ A kadu na mi-

ini no kar'daana eema a'da taalo kussu, lakiini eema yeene ka tussu ya, kussu i'i afa ma eema ma eriidö ya taalo ussu niimö ya, i'i yungngo anangnga eege ka taama.

¹¹ Am'ba kene kudumma eene ka tuurna ton'd'do ya Kayin keere, kummünü eyi yeene ka tam'baga afa Balam kisi ka eema ma almaala keere, kaaya afa Koreh iini ka tagaanu ka tumma tanno Masala.

¹² Kafeene nja nyoro ka 'buugu ma tagureene ma tanagöre kaguri a'da taalo modolo magu eege, kanaana iye ka eyi tiya eene, kaguri küüsü. Kafeene nja tülüügü na 'biidi ka titaalo kide no, a tanya tiisö iini. Eege ka naafa ma tüyi taalo iye kide kaaya teera kafannadene ana ereere.

¹³ Kafeene nja 'biidi ma to tiya lumuli ya üpü ndoore kada modolo, eege kafeene nja midigi tammo öleele ün'dügüngngö mo. Masala mafa kene ma tanangnga eege ka 'buugu tiya lüllü ya turi.

¹⁴ Akanuk ya iidümmü afünü eera ka Adam keere ya adirina tumma eene iki, "Aaga assa ka Uugaara ka öö'dö nja kadhangga tanno iini na insili no kadhabbu. ¹⁵ Ara tö'dö tümmü kadu nye'd'de asigi kadu no oroko, neene ka teema kini ko'do eege na oroko no ka eema tiya eene ka talinggo ya nja eema tiya toroko ya." ¹⁶ Kadu

no ka'digineene kar'daana eema, karuna eema ma tatoroko ma nanggeedi tanno eene, ka'diniga oona neene coo'do killi kadu könö ma tasaasa eema ma nanggeyi tanno eene.

Taneene ma kadu ma kaniisa

¹⁷ Illi aaga kadu eede, aaga küigi tumma na kadafiini tanno Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ka tageema 'billi no. ¹⁸ Kiki aaga, "Kadu kinggide kara sa köö'dö ka uuru tanno eere no kamidhi aaga, kuurna fiini ma tatoroko yeene keere." ¹⁹ Eege kasümünaana kadu ku'bu kasaasa eema ma 'büdhülü taalo Koronggore eene ka oona.

²⁰ Lakiini aaga kadu eede, aaga idhi oona ku'bu ka tamma ma Masala tammo insili mo, aaga tafara ka Masala a Koronggore tiya Insili ya. ²¹ Aaga fa ka oona ka tasaasa ma Masala, aaga tindhigi 'bangnga ma Uugaara tiya aja Yasu Almasihi ma tö'dö a tefe ka 'di ta'billi aaga.

²² Aaga ana 'bangnga ma kadu tanno alefe ta'doore ka nanggeedi no. ²³ Iisi kadu ökönö na asaasa toolonadene ka issi no ungu eege kürö, ala 'bangnga a kadu ökönö a ri'ba, lakiini anu ka en'di tiya yeene ya nyoro a tuu'da tanno eene ka tanyoro eege.

Tamana ta'diila a Masala

²⁴ Masala mana türü ma tafa kada kudumma ma

eema tiya toroko ya, mara kanangnga aaga ka 'dängnge kidha ma tïdhïndhï tanno oono, aaga tadhodho a tumba ma toroko ya titaalo ada ka oona. ²⁵ A tïdhïndhï na Masala ma unggodho mo tatoonona yaaja ana Yasu Almasihi Uugaara yaaja, tïdhïndhï nja tauugaara nja nagürüünü tanno dhidha no, nja 'bitïngngö nja ta'billi. Amiin.

Waraga ya Yühanna ma Tumma tanno Yasu Tafa'da tumma

Sorne ya tafiini Yühanna, i'i yungngo arigiri ma tanangnga tindhigi nja tafünügü kadu ma kaniisa ko'do na kadu kadalinggo eege kudumma ma tamma tanno eene ka Yasu Almasihi no. I'i arigiri a'da Almasihi ara tii'bi kadu na anu ka tumma tanno Masala no, ara ka anangnga talingnge a kadu tanno ütü ka tamma ka Masala no. I'i arigiri nawaraga co nakaniisa tanno iidümmü kafünü keera no ma tuu'bu eege ka nanggeedi a'da kütü ka tamma kafada ka fiini ma talaana tanno toroko no nja unngö ma tam'baga (Tumma na Yasu 2—3). Yühanna ikiri eema yiini ka tijöögö ma Masala ka kööyö nja tanno amana tidhindhi iini (Tumma na Yasu 4). Yühanna iji 'buugu ma dhünggü ya agiididene, Almasihi ya a'duga sorne ka nüösö ma Masala ya kudumma iini i'i yungngo ama tafa'da i'i. Tiji 'buugu no kaala angnga a'da Masala nja Almasihi eege kungngo kafa ka eema tiya ka 'büdihülü ya (Tumma na Yasu 4—5).

Yühanna iji 'buugu ma tahükümü tanno ara tö'dö ka kadu tanno anu ka Masala no, tiji 'buugu

ma nahitimi ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 6.1—8.5), tijöögö ma iidö ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 8.6—11.19), nja tijöögö ma naadho ka iidümmü kafünü eera (Tumma na Yasu 16.1—21). Almasihi ara tii'bi tatoroko ara tümmü kadu na anu ka timin'da tanno iini in'dili kungngo (Tumma na Yasu 17—20). Masala mara taga'da 'büdihülü ya, mara ka talinggo 'büdihülü ya issi ya, a kadu na ümmü i'i kada dhorro no kara taneene kada unngodho ta'billi. Taalo 'büidi ma iye ma tadhügürü alla tin'di alla inde (Tumma na Yasu 21—22).

1 Tumma na Yasu Almasihi ka öö'dö iini ndama Masala, aala a kasaga tanno oono minna ara talinggo adene areere. Magürünü tadhangga yoono a'da aco adirina a tasaga tiya oono Yühanna. 2 A Yühanna tadiri eema yiini ka tadinö kide ya nye'd'de ma Masala nja tumma tanno Yasu Almasihi. 3 A'diila nja ömö'di tiya iiri tumma ma tane'bi no, a'diila nja kadu na toodo kide kamma kide, kanangnga tumma na kirinja kide no ka nanggeedi, kudumma uuru ka ndakete.

*Töøjülü nakaniisa na
iidümmü kafünü eera no*

4 A'a na Yühanna nunggu a'a tumma no co nakaniisa tanno iidümmü kafünü eera no ka anya ma Asiya no.

A türü nja ta'diila tanno Masala a tananja aaga

ndama Masala ndama tiya inggide ya nja tiya aganna kide ya nja tiya ara tö'dö ya, ndama nagoronggore tanno iidümmü kafünü eera no kidha ma kööyö tiya iini,⁵ ndama Yasu Almasihi ya adho ka fiini ya, ya adinö ka tumma ma Masala, ya afiki'dö ka inde ka dhidha ya, a tauugaara ma naguugaara ma 'büdihülü. I'i asaasa angnga oolona angnga ka tatoroko tanno aja ana eriidö tiya iini.

⁶ Anangnga angnga kada tauugaara nja ka'boge ma talinggo ada a Masala nja Pupa tiya iini, tidhindhä nja türü kungngo iini turi ta'billi. Amiin.

⁷ Aaga assa kini inni ungunu atö'dö ndama tülüügü,

a kadu nye'd'de kara tiji i'i

nja kadu tanno üfü i'i no,

a kadu ka 'büdihülü nye'd'de tafara kudumma iini.

Kara tatimin'da. Amiin.

⁸ Masala Uugaara miki, "A'a na dhidha na ta eere, oogo ma 'bitingngö, maganeene, oogo mungngo mara tö'dö, mana türü ma eema nye'd'de."

Tata tüm'bü ma tumma tanno Yasu

⁹ A'a na örre tiya ada Yühanna, angnga ta ungodho ka dhügürü nja tauugaara nja tidhi oona ku'bu naaja ka Yasu. Naganna a'a ka jasiira ma

Batümüs kudumma tumma ma Masala nja tumma tanno Yasu. ¹⁰ İkirî Koronggore ka 'dingngö kede ka oona ka uuru ma Uugaara, ikirî a'a ka föönyö ömö'di kalneege ko'd'do afa fara ma tinüüdö. ¹¹ İki, "Kiri eema yüüdü ka ijöögö ka sorne ya ku'bu nunggu co a nakaniisa tanno iidümmü kafünü eera no ka Afosus nja Samirna nja Pregamus nja Tiyatira nja Saardis nja Filadlifa nja Ladüküya."

¹² Nikirî a'a ka tassa keere ma tiiri ömö'di ya eema nja a'a ya, nasala nakoyo ma nagalamba ma dahaba iidümmü kafünü eera. ¹³ Nasala a'a ömö'di ka 'dingnge ka söödö ma nakoyo ma nagalamba afeene nja 'Bii'bala ma Tadü'd'dü, ten'di ma unnggo iini ka oona ma dhonggoro malla maco uune, a jönnö ma dahaba mimi'didene kini ka orro. ¹⁴ Awu ma üüdü yiini a'bassa afa

musa, afeene nja ndugaara, iye niini ta'dangnga'da afa issi. ¹⁵ Uune niini kalimaana afa tanyaanya na lukulukadene ka motoo'do no, tumma niini kafeene nja fara ma 'büüdi tiya iisö ku'bu

dhabbu ya. ¹⁶ Ümmü midigi müüdümmü mafünü eera ka nüisö ma kuri nja kulu'ba ma dhonggoro mo, mana kuri ka na'dugugini ateera meene micci akürö ndama miini ka niinö, alimaana ka dhugudha afa ndanaaya ma uuru ka teene.

17 Kede ka tasala i'i ya na'dinggo kini ka uune afa omö'di ya eyi ya, ikiri ka tummünü nüsö ma kuri niini eede ka oona iki, "Fa tari'ba, a'a na dhidha na ta eere, 18 a'a nefe ka 'di ya naga eyi a'a nungngo nefe ka 'di ta'billi turi ta'billi, a'a nana türü nadagii'bi inde nangafata ma inde unnggo eede nja 'buugu ma inde.

19 "Nggeege arigiri eema yüüdü ka ijöögö ya so, eema ya 'bitingngö nja tiya ara tö'dö keere afe'de ya. 20 A nümö ya küdhü ma midigi tammo iidümmü mafünü keera mo müüdü kijöögö kede ka nüsö ma kuri mo, nja nakoyo ma nagalamba ma dahaba nüüdü na iidümmü kafünü eera no, midigi tammo iidümmü mafünü keera mo eege ka kadhangga ma nakaniisa tanno iidümmü kafünü keera no, nja nakoyo ma nagalamba ma dahaba na iidümmü kafünü eera no eege ka nakaniisa tanno iidümmü kafünü keera no."

2

Tumma ma co kaniisa ma Afosus

1 "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Afosus,

Tumma no ö'dö ndama ömö'di tiya ümmü midigi müüdümmü mafünü eera mo a nüsö ma kuri, ungeene ka söödö ma nakoyo ma nagalamba ma dahaba ma iidümmü

kafünü eera no. 2 Nussu a'a linggo nüüdü a dhügürü tiya üüdü nja tidhi oona ku'bu tanno üüdü. Nussu a'a a'da taalo o'o nasaasa tumma na kadu tanno oroko no, nussu a'da nagüiri o'o taneene ma kadu tanno iki a'da eege kada kadafiini a'da eege taalo kada kadafiini naduna eege kada korokoro. 3 O'o nidhi oona ku'bu nadagalinggo dhorro kudumma eere tiya eede nitaalo nagi'di.

4 Lakiini nümö yeede ka koroo'bo nja o'o miini ya, kudumma üüdü ka taadha ka tasaasa nüüdü na dhidha no. 5 Agüigi kiga yungngo üüdü ka 'dinggo ndama ini, naadha ka tatoroko napadaga ka linggo tanno üüdü ka dhidha no, üürü taalo o'o naadha ka tatoroko ya, ara a'a tö'dö küdü na'duga nakoyo ma lamba yüüdü ka 'buugu tiya oona. 6 Lakiini tumma no kanangnga a'a ka 'dila nja o'o kudumma üüdü ka anu ka tumma na naNikola afa meede ka anu kide kungngo.

7 Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa no. Ara a'a tanangnga ömö'di ya ii'baana kagu fa ma tefe ka 'di ya ka 'di ma singgi ma Masala ya."

Tumma ma co kaniisa ma Samirna

8 "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Samirna,

Tumma no kö'dö ndama ömö'di tiya dhidha ya nja tiya eere ya, ömö'di ya aga eyi efe ka 'di afe'de.

⁹ Nussu a'a dhügürü yüüdü, nussu a'a a'da na'döngngönyö o'o, lakiini tumma dhorro nana o'o eema dhabbu, nussu a'a tumma ma midhi ma kadu tanno iki a'da eege ka Yahüüdü no, lakiini eege taalo ka Yahüüdü, lakiini eege ka la ma talaana kadu tanno Ebliisi.

¹⁰ Fa tari'ba a dhügürü tiya ara tö'dö küdü ya, ara Ebliisi tanangnga kadu könö ana kada ka pabuusu ma ta'b'ba aaga, aaga tüüni muuyu kide a füngngö ada'baaga. Aaga ümmü tumma neede dhorro salla aaga taaya, ara a'a tanangnga ndalebö ma tefe ka 'di aaga.

¹¹ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co a nakaniisa ya, ömö'di ya ii'baana ya taalo inde kara tili i'i ka oona teera ara."

Tumma ma co kaniisa ma Pregamus

12 "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Pregamus,

Tumma na ömö'di ya ana kulu'ba mo dhonggoro mana kuri ka na'dugugini a teera meene mo. ¹³ Nussu a'a a'da

nanna o'o kiga, 'buugu ma kööyö tiya Ebliisi ya kiga. Nümmü o'o tumma ma a'a dhorro taalo o'o nanu ka tamma tanno eede, munda ka uuru tanno Antibas ömö'di ya amma kede ya, eema tumma neede dhorro ya, agiididene kada kanna ka 'buugu tiya Ebliisi ka tanna kide ya.

¹⁴ Lakiini nüimö inggide idhilli anangnga a'a ka koro'bo nja o'o, kudumma kadu könö kungngo üüdü kümmü talaana na Balam, ya kalaana Blak ma tanangnga kadu ma Israyil a'da ka'dinggö ka kodhi ma tatoroko kagu uu'da ma tirri ma namasala, küüni eema ma weerö ma temelö. ¹⁵ Afe'de kadu könö kungngo üüdü kümmü talaana na naNikola. ¹⁶ Nggeege

aadha ka tatoroko, üürü nanu o'o ya, ara a'a tö'dö küdü kanna areere nö'dö teema koro'bo nja eene a kulu'ba tammo dhonggoro mo meede ka nünö mo.

¹⁷ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa no. Ömö'di ya ii'baana ya, ara a'a tanangnga alman ya kaküdhü ya, nanangnga misä ma 'bassa mo iini ma eere tiya issi ya, ka takirinja kide, taalo ömö'di ma tussu illi ömö'di ya ananja iini ya."

Tumma ma co kaniisa ma Tiyatira

18 “Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Tiyatira,

Tumma no kö'dö ndama 'Bii'bala ma Masala ya afinne ka iyye afa issi ya, uune niini ka afeene nja tanyaanya tanno alukulukadene no. 19 Nussu a'a linggo nüüdü, nussu tasaasa nüüdü nja tamma nja linggo nja tidhi oona ku'bu, nussu a'a a'da nalinggo o'o dhabbu nadagii'bi linggo na dhidha no.

20 Lakiini a'a nagoroo'bo nja o'o kudumma üüdü ka toolomana aka mana eere a'da Isabeel mo ko'do, mümmü eyi yoono a'da oogo ma ne'bi, malaana kadu neede a'da küüni eema ma temelö kagu uu'da ma tirri eema ma namasala. 21 Nanangnga a'a naguuru oono a'da maadha ka tatoroko illi oogo manu ka taadha ka temelö tanno oono.

22 Yungngo eede kara tapügü oogo ka tenggere ma dhügürü, nadhifi kadu na füngngö ana oogo no kadhügürü, üürü kene ka titaalo kaadha kalinggo ma tatoroko tanno oono. 23 Ara a'a tagirina laala yoono afe'de, amang ka nakaniisa tussu a'da nawwa a'a nanggeedi nja nanggüüdü, ara a'a tamana eema aaga kada köje nja türü tanno üüdü.

24 A 'bitingngö niki aaga, aaga na türeene

ka Tiyatira no, aaga no taalo kata'da ka talaana tanno oono, taalo kussu tumma neene ka teema a'da tumma na Ebliisi na küdhü no, ara a'a tiki aaga a'da, taalo a'a nara tadho aaga ka oona a nüümö tiya indhi ya afe'de. 25 Lakiini aaga fa ka tiya kada ya, ara a'a ka öö'dö.

26 Ömö'di ya ii'baana ya, ütü ka tumma tanno eede turi ya, ara a'a tanangnga tauugaara iini ma kadu nye'd'de kungngo.

27 'Ara i'i tauugaara meene a kuufi ma ndaliili,

a'böyö ana eege ku'bu afa nadhafala ma tam'bala kungngo,'

afa meede ka 'duga tauugaara ka Pupa tiya eede.

28 Ara a'a tanangnga ndalfoore ma taka iini afe'de.

29 Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co a nakaniisa ya.”

3

Tumma ma co kaniisa ma Saardis

1 “Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Saardis,

Tumma na ömö'di tiya ana nagoronggore ma Masala ka iidümmü kafünü eera nja midigi ma iidümmü mafünü eera ya, nussu a'a linggo nüüdü, o'o nefe ka 'di ana eere, lakiini neyi o'o. 2 Adinö ko'do nafa ka 'bandefe ka 'di ya öreene ya ndakete

kara teyi kudumma linggo tanno üüdü taalo kadho ka fiini kidha ma Masala tammo eede. ³ Agiigi eema yüüdü ka takalaadene kide na taföonyö ya, amma kide, naadha ka tatoroko. Küdü ka titaalo nadinö ko'do ya, ara a'a tö'dö küdü afa tanyooro, taalo o'o nara tussu uuru neede kara tö'dö küdü iini no.

⁴ Lakiini liga kadu könö ungngo üüdü ka Saardis, taalo kanyoro ten'di yeene, kara tunggeene nja a'a ana en'di tiya ka'bassa ya ka oona, kudumma eene kama tümmöönö.

⁵ Ömö'di ya ara tii'baana ya ara tümmü ten'di ya ka'bassa ka oona afa meene, taalo a'a nara ta'duga eere yiini ka sorne ma tefe ka 'di, lakiini ara teema tumma niini kidha ma Pupa tiya eede nja kadhangga tanno iini.

⁶ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma na Koronggore ka teemaga co nakaniisa no."

Tumma ma co kaniisa ma Filadlifya

⁷ "Arigiri ada tumma co tadhangga ma kaniisa ma Filadlifya,

Tumma ndama ömö'di tiya insili ada timin'da ya ana ngafata na Dawud kini kara tafa'da inye, taalo ömö'di ma teere kide, a kini kara teere kide ya, taalo ömö'di ma tafa'da. ⁸ Nussu a'a linggo nüüdü. Assa, a'a nungngo nafa'da inye o'o taalo

ömö'di ara tambaanya teere kide. Nussu a'a a'da o'o a 'bantürü yüüdü ya dhilli ya, nümmü o'o tumma neede nafa kide, nitaalo na'düsünü eere yeede. ⁹ Ara a'a tanangnga kadu no ma la ma talaana ma Ebliisi na ümmü nanggeyi neene a'da eege ka Yahüüdü lakiini eege taalo ka Yahüüdü, a'da kakorokoro, ara a'a tanangnga eege ka tüürü küdü kidha ana küüge, amang kene tussu a'da a'a nasaasa o'o.

¹⁰ Kudumma üüdü ka tamma nidhi oona ku'bu ka tumma tanno eede, ara a'a tafa küdü ka uuru ma tatoroko tanno ara tö'dö, ma tara tö'dö ta'b'ba kadu ka oona nye'd'de na anna ka 'büdhülü no.

¹¹ Ara a'a tö'dö areere, afa ka eema tiya üüdü 'bitingngö ya i'di ömö'di öccö ta'duga ndalebö nüüdü.

¹² Ara a'a tanangnga ömö'di ya ii'baana ya kada miide ma la ma Masala tammo eede, taalo atö'dö kürö ndama iini. Ara a'a tarigiri eere kini ka oona ana eere ma Masala tammo eede nja eere ma anya tammo Masala tammo eede Örsaliim ma issi mo, mara tö'dö ku'bu ndama 'dotombo'do ndama Masala tammo eede. Nakiri eere yeede ya issi ya kini ka oona.

¹³ Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka tumma tanno Koronggore ka teemaga co nakaniisa

no.”

Tumma ma co kaniisa ma Ladükiya

14 “Arigiri ada tumma no co tadhanga ma kaniisa ma Ladükiya,

Tumma na ömö'di tiya Amiin adho ka fiini adhorro nja timin'da, i'i ya üüdü ma eema tiya Masala ka tadina ya. 15 Nussu a'a linggo nüüdü, nussu a'a a'da taalo o'o niicolo alla nagu'daana, nasaasa a'a a'da o'o niicolo alla nagu'daana. 16 Kudumma üüdü ka tayuyu taalo niicolo nitaalo nagu'daana ara a'a tunggu o'o kürö ndama niinö tanno eede. 17 Niki o'o a'da, 'Nüüsü a'a nana eema dhabbu, taalo a'a nasaasa niimö,' lakiini taalo o'o nussu tumma üüdü ka tarodo ka en'di ka oona, nüüni muuyu, nüüni mananggöyö, eema titaalo küdü, nakisinsoro, naneene ana oona ku'bu. 18 A'a tadirina tumma o'o a'da nana dahaba kede, ya lukuladene ana issi, amang küdü tüüsü, afe'de nana en'di ya ka'bassa ya, nagirni küdü ka oona amang küdü taküdhü oona ma modolo nüüdü no. Nana miiri ma iye namana küdü ka iye amang küdü tiji 'buugu.

19 Ara a'a talaana ömö'di yeede ka asaasa i'i ya nagirnaana kini. Nagu'daana ka eedi naadha ka tatoroko tanno üüdü. 20 Na'dingnge a'a ka inye nadhoodho,

ömö'di ya föönyö tumma neede afa'da inye ya, ara a'a co naguri nja iini, aguri nja a'a.

21 Ömö'di ya ara tii'baana ya, ara a'a tanangnga i'i ka temmi ka kööyö nja a'a, afa meede ka tii'baana nemmi nja Pupa tiya eede ka kööyö tiya iini. 22 Ömö'di ya ana iisine ya fa kini atoodo ka eema tiya Koronggore ka teemaga co nakaniisa no.”

4

Kööyö na ka 'dotombo'do ya

1 Nikiri a'a ka tasala inye ma 'dotombo'do ka tafa'da. Tumma ma ömö'di yeede ka aföönyö ka dhidha ya eema nja a'a a tumma kafeene nja tiniidö iki, “Sirigi ko'do kita na a'a tala o'o ka niimö tiya ara talinggo adene ka tiya keere ya.” 2 Amussu kungngo ya, a Koronggore ka 'dingngö kede ka oona, kede kidha kannan nasala kööyö ka 'dotombo'do ana ömö'di ka temmi kide. 3 Ömö'di ya emmi ya, afeene nja misi ma dhöyö mo nja niigisi tanno kirikiri mo nja tam'biili taku'du kööyö ko'do afeene nja samaret. 4 A nagöyö kukumu kadu kafünü egüso no (24), kaku'du kööyö ko'do, a kadüifi no kukumu kadu kafünü egüso no, kemmi ka kööyö kummü en'di kada ka'bassa, kalembö ma dahaba kungngo eene ka

nanggüüdü. ⁵ A talimaana ma tombo'do ticci akürö ndama kööyö, a fara ma baana ma tombo'do. Kidha ma kööyö a nakoyo ma lamba ka iidümmü kafünü eera kafinne, nagoronggore ma Masala na ö'dö ka iidümmü kafünü eera no eege kamiini. ⁶ A kidha ma kööyö afeene nja to ma gasasa ka tinsili afa nduguri.

A ka söödö miini, taku'du ma kööyö eema tiya efe ka 'di ya egüisö ya, iye ungnö eene kadhabbu kidha nja eere. ⁷ Nüümö ya adinö ya dhidha ya afeene nja tagaamu, aya asigi kide ya afeene nja kodha, a nüümö ya adinö ya iidoona ya afeene ka dhugudha ma ömö'di, a nüümö ya adinö ya egüisö ya afeene nja kolo tiya alagala ya. ⁸ Ndama eema tiya efe ka 'di ya egüisö ya nye'd'de, egedhe ungnö eene iidümmü kafünü ungnodho, iye aku'du eege ka ona ndama teene nja kürö, taalo tüüsü meene ma rumeene osooso a naguuru, "Tinsili, tinsili, tinsili,

Masala Uugaara ma ana türü mo,
ma 'billi nja 'bitingngö mara tö'dö."

⁹ Eema ya egüisö ya efe ka 'di ya tüwe tüüsü ma tafünügü ko'do nja ta'diila nja tindhigi ko'do a ömö'di tiya emmi ka kööyö ya efe ka 'di turi ta'billi. ¹⁰ A kadiifi no kukumu kadu kafünü egüisö no, tüürü ka ömö'di tiya

emmi ka kööyö ya kidha kamma ka ömö'di ya efe ka 'di ta'billi, kadhifi kalembö neene kidha ma kööyö kiki,
¹¹ "Ka Uugaara miidi nja Masala,
o'o nama tindhigi ko'do nja tamma nja türü,
kudumma üüdü ka talinggo eema nye'd'de
ndama eedi tiya üüdü eefe ka 'di."

5

Sorne nja dhünggü

¹ Nikiri a'a ka tasala sorne ka nüisö ma kuri, tanno ömö'di ya emmi ka kööyö ya ikirinja ka teene miini nja 'dugeere miini, kabünnü nahitimi kide ana hitimi na iidümmü kafünü eera no. ² Nasala tadhangga ana türü eema ko'd'do iki, "Mada i'i yungngo ama ta'buna nahitimi ku'bu afa'da sorne?" ³ Taalo ömö'di ka 'dotombo'do nja 'büdhülü nja 'büdhülü ka tüm'bü atambaanya tafa'da sorne assa ka nüümö tiya inggide ya. ⁴ Natafara 'do kudumma ömö'di ka titaalo adunadene ma tama tafa'da sorne iiri nüümö ya inggide ya assa kide. ⁵ İkirı tadiifi könö ka tiki a'a, "Fa tafara, assa tagaamu ma siliga ma Yahüusa, a 'bereere a ma Dawud i'i akii'baana ana türü, a'bunaana nahitimi na iidümmü kafünü eera no afa'da sorne."

⁶ Nikiri a'a ka tassa ka dhünggü kafeene afa miini ka tendhe a'dingnge ka söödö ma kööyö nja eema tiya efe ka 'di ya egüisö ya nja kadüifi. Nja dhünggü ya ana iidö ka iidümmü kafünü eera nja iye ka iidümmü kafünü eera no, eege ka nagoronggore na Masala na iidümmü kafünü eera no, kagürünüdene ka 'büdhülü ka oona nye'd'de. ⁷ İkiri dhünggü ka öö'dö a'duga sorne ka nüisö ma kuri tanno ömö'di tiya emmi ka kööyö ya. ⁸ Kini ka 'duga sorne ya, ikiri eema ya egüisö ya efe ka 'di ya nja kadüifi no kukumu kadu kafünü egüisö no ka tüürü ka dhünggü kidha a nagüüge, kisirin'di unngo eene ka iisine eege in'dili, a naadho ma dahaba kadigine a kondho, teema nja Masala na kadu tanno insili no eege kamiini. ⁹ Katagüüwe tüüsü ma issi mo kiki,

"O'o nama ta'duga sorne
nafa'da nahitimi miini
kudumma üüdü ka taka-
tendhe
na o'o taana kadu a
Masala ana eriidö tiya
üüdü
ndama kadu kasiliga nja
tumma ka tambanan-
jaana ku'bu nja kadu
nja naanya 'do.

¹⁰ Nanangnga eege kada tau-
ugaara nja ka'boge na
Masala,
kada naguugaara ma
'büdhülü."

¹¹ Nassa co afe'de naföonyö tumma ma kad-
hangga dhabbu. Kaku'du
kööyö ka oona nja eema
tiya efe ka 'di nja kadüifi.
Eege na alif kafünü kide ana
alif kada'baaga. ¹² Kalneege
ko'd'do kiki,

"Dhünggü ya atendhe ya
i'i yungngo ama ta'duga
türü nja eema dhabbu
nja ta'dara nja türü
nja tindhigi ko'do nja
tafünügü ko'do."

¹³ Naföonyö a'a eema tiya
ka 'dotombo'do ya nja tiya
ka 'büdhülü nja tiya ka
'büdhülü ka tüm'bü ya nja
tiya ka to ya nja 'buugu ka
oona nye'd'de iki,

"Ömö'di tiya emmi ka kööyö
ya nja dhünggü,
kada kanangnga ta'diila
a Masala
nja tindhigi ko'do nja
tafünügü ko'do nja
türü turi ta'billi."

¹⁴ Eema ya efe ka 'di ya
egüisö ya tiki, "Amiin,"
a kadüifi tüürü ku'bu a
nagüüge kafara kini.

6

*Tafa'da nahitimi na
iidümmü kafünü eera no*

¹ Nasala a'a dhünggü ka
tafa'da hitimi ya dhidha
ya ana ka na iidümmü
kafünü eera no, nikiri a'a
ka föonyö niimö tiya efe
ka 'di tiya egüisö ya, al-
neege ko'd'do kafeene afa
fara ma baana ma toambo'do,
"Aayu!" ² Nikiri a'a ka

tassa co kanna nasala muttu a'bassa, ömö'di ya aka kide ya ana taprpara ka nīsō a ndalebō ma tii'baana ananja iini, öö'dō kürō ma tii'baana ii'baana.

³ Ka dhünggü ka tafa'da hitimi ya eera ya, naföonyö a nīmō tiya efe ka 'dī ya eera ya ka tiki, "Aayu!"

⁴ A muttu könō adhōyö ö'dō kürō. Ömö'di ya aka kide ya, ananja türü iini ma tö'dō a'duga ta'diila ka 'büdihülü, amang ka kadu tagirina ajeene. Kanangnga kulu'ba ma dhonggoro mo iini.

⁵ Aga dhünggü ka ndafa'da hitimi ya iidoona ya, naföonyö a nīmō tiya efe ka 'dī ya iidoona ya ka tiki, "Aayu!" Nasala muttu ya 'dü'd'dü ya, ömö'di ya aka kide ya, misaana ungngo iini ka nīsō. ⁶ Naföonyö tumma ka söödō ma eema tiya efe ka 'dī ya egīsō ya, katiki, "Almiti ma dhokoro ana jine ama uuru ka ungodho, almiti ma mudeere ma iidoona ana jine ma uuru ka ungodho, lakiini fa taga'da uu'ba nja ngeeli."

⁷ Ka dhünggü ka tafa'da hitimi ya egīsō ya, naföonyö a nīmō tiya efe ka 'dī ya egīsō ya ka tiki, "Aayu!"

⁸ Nikiri a'a ka tassa co nasala muttu irrifi kaseere, ömö'di ya aka kide ya, ana eere a'da inde, nja 'buugu ma inde kuurna i'i keere kete, Türü kungngo eene ma 'dakeyi ma 'büdihülü ma ti-idi eege a kulu'ba tammo dhonggoro mo, ana iire nja

maara nja eema ma toroko ma 'büdihülü.

⁹ Aga dhünggü ka ndafa'da hitimi ya iidümmü no, nasala nagoronggore tanno kadu na aradene no ka üüdü ma tumma tanno Masala no nja tumma tanno eene ka tageema no ka misī ma tirri ka tüm'bü. ¹⁰ Kikiri katiidhe ko'd'do kiki, "Taagaada Uugaara ya Insili, ya tatimin'da ya, taalo o'o nara tümümü kadu ma 'büdihülü na'diinä ada ungngo ma eriüdō tiya iidi?"

¹¹ En'di ya ka'bassa ya, kananja kene ku'bu, iki eene a'da kagünü idhilli ara türeene ma köje nja kadu na alinggo no nja nagöre tanno eene no ara tagirinadene afa eege a'dimo.

¹² Nikiri a'a ka tasala dhünggü ka tafa'da hitimi ya iidümmü afünü ungodho ya. A 'büdihülü tatinggi'di dhindho, a ndanaaya ta 'dü'd'dü kafeene nja taliisi ma fara, a tere tafeene nja eriüdō nye'd'de kungngo, ¹³ a midigi ma 'dotombo'do ta'dinggo ka 'büdihülü afa iye ma indiiye na arume no ka 'dinggo ndama 'daafa a tanya ka tagi'di eege ka oona dhindho. ¹⁴ A 'dotombo'do tadam'budu ko'do afa sekede, a na'dikinya nja najaseera tooso ka na'buugu tanno eene nye'd'de kungngo.

¹⁵ A naguugaara ma 'büdihülü nja kadu niifi no nja kadu ma eema dhabbu nja naguugaara ma nasigira,

a naguugaara nja kasaga in'dili kungngo nja tanno taalo ka kasaga no, nye'd'de karünö kaco kubumba nja naagara ma na'dikinya. ¹⁶ Kiki a na'dikinya nja naagara, "Aaga 'dinggö kidi ko'do aaga taküdhü unngo kudumma iye tanno ömö'di tiya emmi ka kööyö ya nja tagoroo'bo tanno dhünggü. ¹⁷ Kudumma uuru ma tagoroo'bo tanno eene na dhabbu no ka ndö'dö, a mada i'i yungngo ara tambaanya eege?"

7

Kadu ma Israyil nö'dö 144,000

¹ Nggeege afe'de nasala a'a kadhangga ka egüisö ka'dingnge ko'do ka na'dugugini ma 'büdhülü ada egüisö miini, kakara a tanya ma 'büdhülü na egüisö no, amang ka tanya tafa tüisö ka 'büdhülü nja to alla naafa. ² Nafada nasala tadhangga könö ö'dö ko'do ndama fiini ma ndanaaya, hitimi ya Masala tammo efe ka 'di mo unngo iini. Ümmünü kadhangga na egüisö no ko'd'do na ana türü ma taga'da 'büdhülü nja to no. ³ Iki eene, "Aaga fa taga'da 'büdhülü nja to nja naafa, ara unngo kabünnü hitimi ka kasaga tanno Masala tammo aja ka nadhugudha." ⁴ Nikiri a'a ka aföönyö a'da kadu na kabünnü hitimi kene ka nadhugudha no kö'dö na alif a kadu ka iidümmü a

kadu keera kafünü egüisö (144,000) ndama siliga ma Israyil nye'd'de kungngo.

⁵ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Yahüusa

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Röbin

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Jad.

⁶ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Ashiir

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Naftali

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Manasi.

⁷ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Shamön

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Lawi

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Yasakir.

⁸ Na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Zabaloon

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Yüüsif

na alif kada'baaga kafünü eera (12,000) ndama siliga tiya Binyamiin.

Kadu na dhabbu no

⁹ Nikiri a'a ka tasala kadu kadhabbu taalo ömö'di ma tambaanya tinni eege ndama naanya nja kadu 'do nja tumma ka tambananjaana ku'bu, ka'dingnge ana

kö'dö kidha ma kööyö nja
kidha ma dhünggü, kümmü
en'di ya ka'bassa ya ka oona,
kümmü iisine ma naafa ma
tamuru. ¹⁰ Kiidhe ko'd'do
kiki,

“Toolona kungngo a Masala
tammo aja
ma emmi ka kööyö mo
nja dhünggü afe'de.”

¹¹ A kadhangga nye'd'de
takaku'du kööyö ko'do nja
kadiifi nja eema tiya efe ka
'di ya egü'sö ya. Küürü ka
kööyö kidha ana dhugudha
kümmü Masala, ¹² kiki a'da,
“Amiin, tafünügü ko'do nja
tindhigi ko'do nja
tussu eema
nja tamana ta'diila nja
tindhigi ko'do
nja türü nja tambaanya ka
na Masala tammo aja
turi ta'billi.
Amiin.”

¹³ Ömö'di könö ana ka
kadiifi iki a'a, “Kadu öjö
eege kungngo kümmü en'di
ya 'bassa ya ka oona, eege
kö'dö ndama kiga?”

¹⁴ Nikiri a'a ka tiki iini,
“Ömö'di eede, nussu o'o.”

Iki a'a a'da, “Kadu no
eege kungngo koolonadene
ka dhügürü tiya dhiiri
ya, eege kamiini, kagunu
en'di yeene ana eriidö ma
dhünggü anangnga eege
kada ka'bassa.

¹⁵ Yungngo eene ka tanna
kidha ma kööyö tanno
Masala

kalinggo ada oono uuru
ana ooso kungngo ka
la tiya oono,
nja ömö'di tiya emmi ka
kööyö ya
ara taküdhü eege
ka oona ka fangga
tammo iini.

¹⁶ Taalo iire ara tagu eege,
a tenege ka tagu eege
afe'de,
taalo ndanaaya ara tagu'du
eege,
a tagu'daana taalo kara
tala eege ka oona.

¹⁷ Kudumma dhünggü ya
ka söödö ma kööyö
ya ara tadasaana afa
kene
uurugu eege ka nduguli
ma 'büidi ma tefe ka
'di.

A Masala tayugu 'büidi ma
iye eene ka iye.”

8

*Hitimi ya iidümmü afünü
eera ya*

¹ Ka dhünggü ka ndafa'da
hitimi ya iidümmü afünü
eera ya, a 'buugu tamud-
hudhuli ka 'dotombo'do
a dhüdhü ma ndanaaya.

² Nasala kadhangga na
iidümmü kafünü eera no
ka'dingnge ana ko'do kidha
ma Masala, iidö tananja
eene ka iidümmü kafünü
eera.

³ A tadhangga könö tö'dö
ümmü dha ma kondho ma
dahaba öö'dö a'dingnge ka
misi ma tirri. A kondho
tananja iini dhabbu ma tirri

iini, amang kini tagusu ka fara ma kadu tanno Masala nye'd'de ka misi ma tirri ma dahaba kidha ma kööyö.

⁴ A ndhiigö ma kondho tisi a kuro ndama niisö ma tadhangga in'dili nja tafara ma kadu tanno Masala kaco oo'do kidha ma Masala.

⁵ Ikiri tadhangga ka tummu dha ma kondho adigi issi ma tirri kide, apügu i'i co 'bühülü, tabaana ma toambo'do nja talimaana ma toambo'do nja tatinggi'di ma 'bühülü.

İidö na iidümmü afünü eera no

⁶ A kadhangga na iidümmü kafünü eera no kummü iidö ya iidümmü kafünü eera no, kindinaana oona ku'bu ma tabbü eege.

⁷ A tadhangga ya dhidha ya tabbü tiniidö niini, ikiri olle tö'dö nja issi atonggoonyo ana eriidö, öö'dö uurunja ka 'bühülü. A 'dakeyi ma 'bühülü tatinyogo, a 'dakeyi ma naafa tatinyogo nja ooyo tiya agiiri ya nye'd'de.

⁸ A tadhangga ya eera ya tabbü tiniidö niini, a niimö adhabbu afa 'dikinya afinne nye'd'de apügünja co to a 'dakeyi ma to tatem'bele kada eriidö. ⁹ A 'dakeyi ma eema ya efe ka 'di ya anna ka to ya taaya, a 'dakeyi ma namürkabü tatangga'da.

¹⁰ A tadhangga ya iidoona ya tabbü tiniidö niini, a timidigi kadhabbu ka a'dinggö ndama

'dotombo'do ka finne afa issi ka'dinggö ka 'dakeyi ma neeri nja nakanduguli ma 'biidi. ¹¹ Eere ma timidigi a'da Tamaara. A 'dakeyi ma 'biidi ta'bele a'diiri, a kadu na kooye no taaya kadhabbu kudumma iini ka'diiri.

¹² A tadhangga ya egiisö ya tabbü tiniidö niini, a 'dakeyi ma ndanaaya tabbü adene, nja 'dakeyi ma tere nja 'dakeyi ma midigi, idhi a türeene ma töyeene neene talüllü, a türeene ma töyeene ma uuru nja ooso titaalo.

¹³ Nassa co nasala kolo ka alagala ka söödö ma 'dotombo'do, eema ko'd'do, "Am'ba, am'ba, am'ba ka kadu ma 'bühülü kudumma türeene ma fara ma iidö na kadhangga tanno iidoona no kara tabaana."

9

¹ A tadhangga ya iidümmü ya, tabbü tiniidö niini, nasala timidigi ka 'dinggö ka 'bühülü ndama 'dotombo'do, anangnga ngafata ma ööye tiya adhonggoro ya iini. A tadhangga ya iidümmü ya, tabbü tiniidö niini, nasala timidigi ka 'dinggö ka 'bühülü ndama 'dotombo'do, anangnga ngafata ma ööye tiya adhonggoro ya iini. ² A timidigi tafa'da ööye tiya dhonggoro ya, a ndhiigö tisi kuro ndama iini afa ndhiigö ma tambürüü'di na dhabbu no, a ndanaaya nja

'dotombo'do tandüüli nja 'buugu 'do kudumma ndhīgō ma ööye. ³ A müdüüni tō'dō kürō ndama ndhīgō kakūdhū 'būdhülū, a'duga türü afa türü ma na'baja ma 'būdhülū kungngo. ⁴ Kiki iini a'da afa taga'da ooyo ma 'būdhülū alla ooyo ya kirikiri ya nja naafa, illi kadu na taalo kana hitimi ma Masala ka nadhugudha tanno eene. ⁵ Taalo kananja türü eene ma tiidi eege, lakiini apusu eege a nagatereene kīdūmmū, tapusu niini kafeene nja tūfōönō ma 'baja. ⁶ Ara kadu tasaasa inde ka naguuru tanno miini no taalo kara taluna, kasaasa taaya, inde tīsō eene ku'bu.

⁷ A müdüüni tafeene nja naguttu no kindinaana oona ku'bu ma koro'bo no, eema ungngo eene ka nanggüüdū afeene nja kalembō ma dahaba, dhugudha yeene afeene nja dhugudha ma ömō'di. ⁸ Awu yeene afeene afa awu ma iiya, igini neene kafeene nja kiselle ma agaamu. ⁹ A naaro neene tafeene nja mudugusi ma ndaliili, a fara ma egedhe tiya eene kafeene afa uune ma karru ma naguttu kadhabbu kīsō ka koro'bo. ¹⁰ Nakatiidi miini kafōönō afa nakatiidi ma na'baja, türü kungngo iini ma tili kadu ka oona a nagatereene kīdūmmū. ¹¹ Uugaara ungngo eene i'i ya tadhangga ma ööye ya dhonggoro ya, ana eere

a tangga Ebriya yiini a'da Abbdün, a tangga Yūnan a'da Abulion.

¹² Tagoroo'bo na dhidha no kanco, a tagoroo'bo öccō keera kara tō'dō afe'de.

¹³ A tadhangga ya iidūmmū afünū ungodho ya tabbü tinīdō, nafōönyō fara kōō'dō kürō ndama iidō tanno egīsō no ka mīsi ma tirri ma dahaba mo ka Masala kidha mo. ¹⁴ A tumma tiki a tadhangga tiya iidūmmū afünū ungodho ya ümmū tinīdō ya, "Apa ka kadhangga tanno egīsō no na imi'dinja ka ri ma Fürat ya dhabbu ya." ¹⁵ A kadhangga tanno egīsō no kindinaana oona ku'bu nja ndanaaya nja uuru nja tere nja ürūnū, amang kene tagirina türeene ma kadu. ¹⁶ Nafōönyō a'a a'da nasigira ma naguttu kō'dō na alif kadhabbu.

¹⁷ Nasala naguttu nja kadu tanno aka kide no a kūmbōödō kana namudugusi kafeene nja issi adhōyō öödhe, a 'dū'd'dü, a kirikiri kafeene afa kebriit. A nanggüüdū ma naguttu kafeene nja nanggüüdū ma agaamu, issi ticci kürō ndama eene ka nīnō nja ndhīgō nja kebriit. ¹⁸ A türeene ma kadu tagirinadene a tagoroo'bo tanno iidoona no, issi nja ndhīgō nja kebriit ya icci a kürō ndama nīnō ma naguttu no. ¹⁹ Türü ma naguttu ka kaneene ka nīnō nja nakatiidi tanno eene,

kudumma nakatiidi tanno eene kafeene nja nōōni a nanggüüdü kagi'di kadu iini.

²⁰ A türeene ma kadu tanno oolonadene ka tagoroo'bo no kitaalo kaadha ka tatoroko tanno eene ka tagalinggo ana iisine tanno eene no, kamma ka nagana'bu ana eema ma namasala ya ma dahaba ya nja fudda nja tanyaanya nja misī nja ndagee'di ma eema namasala taalo kara tambaanya tiji 'buugu kitaalo kaföönyö eema kitaalo kunggeene. ²¹ Kitaalo kaadha ka tagirina kadu nja tageene nja temelö nja nyooro.

10

Tadhangga nja sorne ya idhilli ya

¹ Nikiri a'a ka tasala tadhangga könö ana türü ungunu ku'bu ndama 'dotombo'do. Aküdhö oona a tülügü, a tam'biili kungngo iini ka üüdü, dhugudha yiini afeene nja ndanaaya, uune niini tafeene nja nagiide ma issi. ² Sorne ya idhilli ya ma unngo iini ka nīsō, ma tanfa'da. Anangnga awwa ma, nīsō ma kuri yiini ka to, anangnga awwa ma nīsō ma küüle yiini ka 'büdhlü. ³ Adhiya a tumma ko'd'do afa fara ma tagaamu. Kini ka ndakiidhe ya, a baana ma tom'bo'do na iidümmü kafünü eera no talneege a fara tiya eene. ⁴ Kene ka ndageema ya,

a'da nakindinaana a'a oona ku'bu ma tarigiri, nikiri ka föönyö tumma ndama 'dotombo'do iki a'a, "Nafa takiri eege ku'bu bünnü hitimi kide afa tabaana ma toombo'do na iidümmü afünü eera no ka takiki."

⁵ İkirī tadhangga yeede ka tasala i'i ka 'dingnge ana ko'do ka to nja 'büdhlü ya, alaga nīsō ma kuri niini co 'dotombo'do. ⁶ Aküdöönö ana eere ma ömö'di tiya efe ka 'di ta'billi ya, marü'bü 'dotombo'do ana eema tiya inggide ya nye'd'de, nja 'büdhlü ana eema tiya inggide ya, nja to ana eema tiya inggide ya nye'd'de, iki, "Taalo tadoono ku'bu afe'de. ⁷ Lakiini ka naguuru tanno tadhangga tiya iidümmü afünü eera ya ka tabbü tiniidö niini ya, ikiri tumma na Masala na küdhü no ka ndatüimö afa ma nagane'bi na alinggo ada oono no ka tageema i'i kungngo."

⁸ A tumma neede ka taföönyö ndama 'dotombo'do no, eema nja a'a afe'de iki, "Kolo na'duga sorne ya tanfa'da ya ka nīsō ma tadhangga ya 'dingnge ana ko'do ka to nja 'büdhlü ya."

⁹ Nikiri a'a kaco ka tadhangga niki iini anangnga sorne ya idhilli ya a'a. İki a'a, "Duga naguri ara tanangnga eedi yüüdü ka 'diiri, i'digi'di afa küde üdü ka nünö." ¹⁰ Nikiri a'a ka 'duga sorne ya idhilli ya ka tadhangga ka nīsō

natömü i'i. A'digi'di afa küde kede ka nünö, lakiini kede ka tatamü a'diiri kede ka eedi. ¹¹ A tumma tiki a'a, "Eema a tumma tiya tö'dö no afe'de co a kadu 'do nja nagonggo'do nja naguugaara."

11

Kadu na adinö kide na eera no

¹ Kanangnga tam'bala a'a kafeene nja kuufi iki a'a, "Fiki'dö ninni la ma Masala nja misä ma tiri, ninni kadu na afara ka Masala kide no. ² Lakiini 'dadillö na kürö ma la ma Masala no, fa kene nafa tinni ege kudumma eene kananja a kadu tanno taalo ka Yahüüdü no, kara tisiraana ka anya tammo insili mo a nagatereene kukummu kadu keera kafünü eera (42).

³ Ara a'a tanangnga türü a kadu tanno adinö kide no keera ndama a'a, en'di ma nataliisi unngo eene ka oona, kara teema tumma na Masala a füngngö alif miyateene sitiin (1,260)."

⁴ Kadu na eera no ege ka naafa ma 'dikidiyö nja nakoyo ma lamba tanno eera no, a'dingnge ana ko'do kidha ma Uugaara ma 'bühülü no. ⁵ Ka

ömö'di töccö kara tasaasa tili ege ka oona ya, issi tö'dö kürö ndama eene ka naniinö kagirina nadiidi neene, nggege ömö'di ya asaasa tili ege ka oona ya ara tiididene. ⁶ Türü kungngo eene ma teere ka

'dotombo'do a toambo'do taalo kara tede ka naguuru tanno eene kara teema kide no, a türü kungngo eene ma ta'bele 'büidi kada eriidö kabbü 'bühülü a maara kadhoonyo kene ka asaasa.

⁷ 'Bitingngö kene ka ndatiimö tumma neene ya, a niimö ma toroko ya ö'dö kürö ndama ööye tiya dhonggoro ya ara tako'do kene ii'bi ege agirina ege.

⁸ Oofo yeene tapügünja ka nafiini ma anya tammo dhabbu mo, ana eere ma taköje a'da Sadöma nja Misiri, kita Uugaara tiya eene ka tabünnü ka salii'bi ya. ⁹ A kadu ndama naanya nye'd'de nja kadu 'do nja tumma ka tambanjaana ku'bu tadinö ka oofo tiya eene a füngngö iidoona a dhüdhü miini, taalo kara tafa ka ömö'di töccö a'da atü'bü ege. ¹⁰ Kadu ma 'bühülü kara tadhodho küüni taanyara ma inde tanno kadu tanno eera no, kamana eema eene kudumma nagane'bi tanno eera no köö'dö a dhügürü a kadu ka 'bühülü.

¹¹ Ka naguuru tanno iidoona a dhüdhü miini no ka ndafaradene ya, a koronggore ma tefe ka 'di tö'dö ndama Masala öö'dö kene ka oona, kafiki'dö ka'dingnge ko'do, ari'ba tummü kadu na adinö kene no. ¹² Kaföönyö

tumma kalneege ko'd'do ö'dö ndama 'dotombo'do iki eene, "Aaga sirö ko'do kita." Kikiri ka sirö co 'dotombo'do

ka tülüügü, nadiidi meene tadinö kene.

¹³ Ka uuru tanno miini no a 'büd'hülü tatingg'i'di dhindho, a 'dakeyi ma anya ada'baaga türrüdü. A kadu taaya na alif ka iidümmü kafünü eera (7,000) kudumma ma tatingg'i'di ma 'büd'hülü, ari'ba tümmü türeene ma kadu kafünügü Masala ma 'dotombo'do ko'do.

¹⁴ A tagoroo'bo na eera no co, a tagoroo'bo na iidoona no ara tö'dö kete kungngo.

Tinüüdö ya iidümmü kafünü eera

¹⁵ A tadhanga ya iidümmü afünü eera ya tabbü tinüüdö niini, a tumma talneege ko'd'do ndama 'dotombo'do kiki,

"Tauugaara ma 'büd'hülü kanda tauugaara tiya Uugaara tiya aja nja Almasihi tiya iini, i'i ara tauugaara turi ta'billi."

¹⁶ A kadiifi no kukumu kadu kafünü egiisö no, temmi ka nagöoyö tanno eene ka Masala kidha no, küürü ku'bu ana dhugudha kümme Masala. ¹⁷ Kiki,

"Kanangnga ungngo ta'diila o'o, Masala Uugaara mana türü, ma 'bitingngö mo, maganeene ma 'billi,

kudumma üüdü ka a'duga türü nüüdü na tauugaara.

¹⁸ Kadu ma kajeene kagoroo'bo,

kudumma uuru ma tagoroo'bo tanno üüdü ka ndö'dö nja uuru ma tapusu kadu na aaya no.

Uuru ka ndö'dö ma üüdü kara tanangnga talingnge a kadu tanno üüdü naganabi,

nja kadu na insili no nja kadu tanno ari'ba eere tiya üüdü no,

na dhiidhi no nja tanno iifi no,

nagirina kadu na ka'da 'büd'hülü no."

¹⁹ A la ma Masala tatanfa'da ka 'dotombo'do, sandü ma timi'di tumma noono tabbü 'dala ka la ma Masala. A tombo'do talimaana, kabaana, a 'büd'hülü tatingg'i'di ajeene, a köröörö ta'dinggeene.

12

Aka nja ni ma 'büdi

¹ A niimö tabbü 'dala ka 'dotombo'do keefe, aka magirni ndanaaya oono ka oona, a tere kono ka uune ka teene, a kalembö ma midigi tammo ada'baaga mafünü eera no, a ndalembö mungngo oono ka üüdü. ² Magüröönö mafara kudumma tin'di ma teene.

³ A niimö könö tabbü 'dala ka 'dotombo'do keefe nja ni ma 'büdi ya dhabbu ya öödhe afa issi, nanggüüdü kungngo iini ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga, nja ndalembö ka iidümmü kafünü eera. ⁴ Öösi 'dakeyi

ma midigi ma 'dotombo'do ana tūdi tiya iini ūpū co 'būdhūlū, ikiri nī ma 'biidi ka 'dingnge ka aka kidha miini ka asaasa ta'duuru 'bii'bala kono kara teene.
⁵ Mikiri ka tageene 'bii'bala ya miide ya, i'i yunggo ara tauugaara ma 'būdhūlū nye'd'de kunggo a kuufi ma ndaliili, lakiini 'bii'bala yoono atonggoso aco ka Masala nja kōōyō tiya iini.
⁶ Aka marūnō maco a dhūile kita Masala ka takindinaana kono ku'bu, ma Masala kara tafa kono mamana eema oono a fūngngō ō'dō alif miyateene sitiin 1,260.

⁷ A koro'bo tafiki'dō ka 'dotombo'do, Mikayiil nja kadhangga tanno iini nja nī ma 'biidi tageema koro'bo nja kadhangga tanno iini.
⁸ Lakiini eege taalo kana tūrū, a 'buugu yeene ta'dugadene ka 'dotombo'do.
⁹ A nī ma 'biidi ya dhabbu ya apūgū i'i co 'būdhūlū, nī ya ma 'billi ya ana eere a'da Ebliisi nja Sitan ya iisini kadu nye'd'de, a'dingngō ku'bu i'i nja kadhangga tanno iini.

¹⁰ Nikiri ka afōōnyō tumma kaalnege ka 'dotombo'do ko'd'do kiki, "Bitingngō katimō toolona, a Masala tammo aja a tūrū nja tauugaara ma Masala tiya aja, nja tauugaara tanno Almasihi tiya oono.

Kudumma ōmō'di ūūfūnū eema ka nagōre tanno aja ka oona kidha ma Masala ya osooso a naguuru,

kapūgū i'i caa'bu.

¹¹ Eege kagii'bi i'i ana eriidō ma dhūnggū nja tumma tanno eene ka tageema no,

kapūgū nanggeyi neene co meene kasaasa inde.

¹² Nggeege 'dotombo'do saga tadhodho nja kadu tanno anna inggide no,

lakiini am'ba ka 'būdhūlū nja to

kudumma Ebliisi a'bardaga ku'bu ōō'dō kada.

I'i adiginigo a tagoroo'bo kudumma iini ka tussu a'da uuru niini ka ōreene idhilli."

¹³ Kini ka tassa kini ka 'dingngō ka 'būdhūlū ya, ikiri ka talinggo aka ma keene 'bii'bala kada miide mo.
¹⁴ Ikiri egedhe ma kolo tiya dhabbu ya eera

ya kananja aka, moonoo ka taagala iini ku'b'ba ndama nī ma 'biidi ma co 'buugu tiya oono ka dhūile, kafa kono a nagūrūnū kiidoona a dhūdhū miini.
¹⁵ A nī ta'binyaga 'biidi kūrō ndama nīnō, tanno iini kafeene afa ri amang kini ta'duga oogo unggene iini.

¹⁶ Lakiini 'būdhūlū oolona ka aka afa'da nīnō niini a'duuru ri ya nī ka tuuru ka co kūrō ndama nīnō tanno iini ya.
¹⁷ Ikiri nī ka koroo'bo ka aka, unggene aco teema koro'bo nja kadaada moonoo, ya afōōnyō tumma ma Masala na ūmmū tumma ma Yasu no.

¹⁸ A nī ma 'biidi ta'dingnge ana ko'do ka ndamugu ma to.

13

*Niimō ma toroko ō'dō
kūrō ndama to*

¹ Nasala a'a niimō ma toroko ka tunggunu akūrō ndama to nanggüdü kungngo iini ka iidümmü kafünü eera ana iidō kada'baaga, iidō nye'd'de kana kalembō, nanggüdü na miini no nagereene ma teela Masala kinggide. ² A niimō ma toroko yeede kadasala ya afeene nja ünggü, uune niini kafeene nja uune ma 'böō, afeene ka niinō afa niinō ma tagaamu, ikiri nī ka anangnga türü niini iini nja kööyō tanno iini nja tauugaara nye'd'de.

³ Üüdü ma niimō ma toroko ungodho afa ma tana niimō ya in'di ya akete ka teyi illi niimō ya in'di ya aleme, a kadu ma 'būdhülü tadhere nye'd'de kungngo kuurna niimō ma toroko keere. ⁴ A kadu tüürü ka nī tiya dhabbu ya kidha kamma kini kudumma iini ka anangnga türü niini a niimō ma toroko küürü ka niimō ma toroko afe'de kamma kini kiki a'da, "Mada i'i yungngo afeene nja niimō ma toroko ma tambaanya koro'bo nja iini?"

⁵ Mada anangnga niinō a niimō ma toroko eema indhigi oona coo'do eela Masala, a'duga türü miini ka talinggo a nagatereene kukumu kadu keera kafünü eera. ⁶ İkiri ka tafa'da niinō niini eela Masala, eela eere yoono nja 'buugu ma taneene tanno oono

nja kadu tanno anna ka 'dotombo'do no. ⁷ A'duga türü ma teema koro'bo nja kadu tanno Masala ii'bi eege, a 'duga türü ma tauugaara ma naanya nye'd'de nja kadu 'do nja tumma ka tambanjaana ku'bu nja kadu. ⁸ Amang ka kadu ma 'būdhülü tamma kini nye'd'de kungngo, kadu na nagereene tanno eene ka titaalo kakirinja ka sorne ma tefe ka 'di sorne ma dhünggü tiya atendhe ya jiddi ma 'būdhülü ka tagarü'bü adene.

⁹ Ömō'di ya ana iisine ya fa kini atoodo kide.

¹⁰ Üürü ömō'di ya ara co ka tatasaga ya,

i'i ara co ka tadasaga,

üürü ömō'di kara tiididene a kulu'ba

ara tiididene a kulu'ba.

Tumma no kasaasa tidhi oona ku'bu ma kadu tanno insili no nja tamma.

*Niimō ma toroko anna
kūrō ka 'būdhülü*

¹¹ Nikiri a'a ka tasala niimō ma toroko öccō ka tunggunu ko'do ndama 'būdhülü ana iidō keera kafeene nja iidō ma dhünggü, eema afa nī ma 'biidi ya dhabbu ya. ¹² I'i alinggo a türü tanno niimō ma toroko tiya dhidha in'dili ana i'i kide kungngo. Anangnga 'būdhülü nja kadu tanno anna kide katamma ka niimō ma toroko tiya dhidha ya 'dokotere tammo iini ma inde ma kaleme mo. ¹³ Adagüüni eema

keefe a dhabbu unggugu issi ka 'būdhūlū ndama 'dotombo'do ka kadu kidha. ¹⁴ Iisini kadu ma 'būdhūlū alinggo tanno iini ma tamma kini, niini ka 'duga tūrū adagalinggo kidha ma niimō ma toroko ya dhidha ya. A'bunu kadu ma 'būdhūlū karū'bū koronggore ma niimō ma toroko ya abbū adene a kulu'ba ya assa ka aleefe tefe ka 'dī. ¹⁵ A'duga tūrū ma tafulle a'duga koronggore ka niimō ma toroko ya dhidha ya ka oona, amang kini teema, agirina kadu na anu katūūrū ku'bu ka koronggore ma niimō ma toroko no nye'd'de kungngo. ¹⁶ Anangnga kadu nye'd'de afe'de na dhiidhi no nja tanno iifi no, nja tanno ana eema dhabbu no, nja tanno eema kitaalo kene no, nja kasaga, nja tanno taalo ka kasaga no, kanangnga kala eene ka niisō ma kuri ūūrū kene ka nadhugudha. ¹⁷ Taalo omō'di ma tambaanya tana niimō ūūrū anadene a niimō illi omō'di ya ana kala ana eere ma niimō ma toroko ūūrū tamana ma eere tiya iini. ¹⁸ Ara tana eere ma ta'dara, omō'di ya ussu eema ya fa kini inni nagereene ma niimō ma toroko kudumma iini kada tamana ma omō'di ya o'dō namiya ka iidūmmū kafūnū unggodho a kadu kiidoona ka iidūmmū kafūnū unggodho (666).

14

Dhūnggū nja kadu tanno iini

¹ Nikiri ka tassa co nasala dhūnggū ka 'dingnge ka 'dikinya ma Sahyūūn nja kadu kungngo iini kō'dō miya arba arbayiin alif (144,000), eere yiini nja eere tiya Pupa tiya iini ikirinja kene ka nadhugudha. ² Nafōōnyō tumma ndama 'dotombo'do kafeene nja fara ma 'biidi tiya dhabbu ya afeene nja fara ma toambo'do tanno abaana dhindho no, afeene nja fara ma erempeera a kadu miini kabaana. ³ Kūūwe tūūsū ma issi mo ka kōōyō ma Masala kidha ma eema tiya efe ka 'dī ya egīsō ya kidha ma kadīifi, taalo omō'di ma tambaanya talaanadene ka tūūsū tammo illi no ka kadu na oō'dō miya arba arbayiin alif (144,000) na oolonadene ka 'būdhūlū no. ⁴ Kadu no eege kungngo taalo kanyoro nanggeyi neene nja iiya, kudumma eene kadaafa ka nanggeyi tanno eene katinsili. Kadu na miini no eege kungngo ko'd'do ka dhūnggū keere kita iini kara co ya, eege kungngo koolonadene ka tūreene ma kadu, kūmmū nanggeyi neene a Masala nja dhūnggū kafeene nja eema tiya o'deene ka dhidha ya. ⁵ Taalo naniinō neene keema korokoro, eege ka insili ka nanggeedi.

Kadhangga na iidoona no

6 Nikirī a'a ka tasala tadhangga könö ka lagala ka söödö ma 'dotombo'do, tumma ma injiili ta'billi co ka kadu ma 'bühülü nja kadu ma naanya nja kadu ma tumma kadhoonyo nja kadu in'dilī. 7 Iidhe ko'd'do iki, "Aaga ri'ba a Masala aaga tafünügü oogo ko'do kudumma uuru ma tahükümü kadu no ndö'dö, aaga üürü ku'bu aaga tamma ka ömö'di tiya arü'bü 'dotombo'do nja 'bühülü ya nja to nja nakanduguli ma 'biidi."

8 A tadhangga könö tuurna i'i keere iidhe iki, "Ma'dinggö, ma'dinggö Babil ma dhabbu mo, kudumma oono manangnga kadu ma tooye ngeeli na itoto no ma temelö tanno oono."

9 İkirī tadhangga ya iidoona ya ka tuurna eege keere eema ko'd'do iki, "Ömö'di ya üürü amma ka niimö ma toroko nja koronggore tiya iini amma ka kala tammo iini kini ka dhugudha üürü kini ka niisö ya, 10 i'i afe'de ara tooye ngeeli ma tagoroo'bo na Masala na uurunja ka ker'de ma tagoroo'bo tanno oono, ara tapusu adene ana issi nja albaarü kidha ma kadhangga tanno insili no nja dhünggü. 11 A ndhüggö ma tapusu tisi coo'do turi ta'billi a talingnge titaalo uuru nja ooso ka kadu tanno üürü kamma ka niimö ma toroko nja koronggore tiya iini no a nakömö'di tiya ana

kala ma eere tiya iini ya. 12 Ya asaasa tidhi oona ku'bu ma kadu tanno insili no kaföönyö tumma na Masala no, kütü katamma ka Yasu."

13 Naföönyö a'a tumma ndama 'dotombo'do kiki, "Arigiri tumma no, a'da a'diila nja kadu tanno ake ka linggo tanno Uugaara ndama uuru tanno."

Koronggore iki, "İi amang kene talingnge ka dhügürü tiya eene kudumma linggo tanno eene ka tunggeene nja eene."

Tawaana migile konna ma 'bühülü

14 Nikirī a'a ka tasala co nasala tülüügü ka ta'bassa, ömö'di ya emmi ka tülüügü ya, afeene nja 'bi'bala ma tadü'd'dü ndalembö ma tauugaara kungngo iini ka üüdü ma dahaba a manjala ma unngo iini ka niisö mana kuri. 15 A tadhangga könö tö'dö kürö ndama la ma Masala iidhe a tumma ko'd'do ka ömö'di tiya emmi ka tülüügü ya, "Duga manjala müüdü nara migile kudumma uuru ka ndö'dö a migile ma 'bühülü kanda ö'deene ma taraana." 16 Ömö'di ya emmi ka tülüügü ya tapügü manjala miini co 'bühülü a migile ma 'bühülü taradene.

17 A tadhangga könö tö'dö kürö ndama la ma Masala ka 'dotombo'do, manjala mungngo iini mana kuri.

18 A tadhangga könö ya afa ka issi ya tö'dö kürö ndama misī ma tirri iidhe eema ko'd'do ka tadhangga tiya ana manjala ya ana

kuri ya, “Duga manjala müüdü naruma ki'bim'bi ma 'büdhlülü kudumma iye miini ka ndö'döone.”¹⁹ A tadhanga tapügü manjala miini ka 'büdhlülü a taruma ki'bim'bi ma 'büdhlülü uuru ka 'doonya ma tiyaana ma tagoroo'bo tanno Masala na dhabbu no.²⁰ Kasiraana ka ki'bim'bi ka misi kürö ma anya, eriidö tisi akürö ndama 'doonya ma tiyaana iisö faaya idhi ala kili ma muttu akete kala nameele namiya keera (200).

15

Kadhangga na iidümmü kafünü eera no nja namaara ka iidümmü kafünü eera

¹ Nikiri a'a ka tasala niimö keefe ka 'dotombo'do adhabbu ka'diila, kadhangga ka iidümmü kafünü eera kümümü namaara no iidümmü kafünü eera no, eege kungngo keere a Masala ka tatiimö tagoroo'bo noono iini.
² Nasala a'a 'buugu kafeene nja to tammo insili afa gasasa mo katonggoonyo ana issi, nasala kadu no kii'bi niimö ma toroko nja koronggore tiya iini ana tamana ma eere tiya iini. Ka'dingnge ana ko'do ka tinggini ma gasasa mo, kümümü erempeera na Masala ka anangnga eene ka niisö no.
³ Küuwe tüüsü ma Müusa tasaga ya Masala, nja tüüsü ma dhünggü kiki, “Ka Masala Uugaara ma ana türü mo,

kadhabbu linggo nüüdü keefe,
nafüini nüüdü ka dhidho ka dhorro,
Uugaara ma nagürüünü nye'd'de.

⁴ Ka Uugaara, mada i'i yungngo taalo ara tari'ba o'o, afünügü eere yüüdü ko'do?

O'o na insili ungodho o'o.
Ara kadu nye'd'de sa köö'dö küürü küdü kidha kudumma linggo üüdü a dhidho, a kadu tadinö kide nye'd'de.”

⁵ Nikiri a'a ka tassa co nasala la ma Masala nja fangga ma tumma ma Masala ka tatanfa'da ka 'dotombo'do.
⁶ A kadhangga tö'dö kürö ndama la ma Masala ka iidümmü kafünü eera, maara ma iidümmü mafünü eera mungngo eene, kümümü en'di ya insili ya alimaana ya ka oona kimi'di naaro ana jönnö ma dahaba.
⁷ Könö ka eema tiya efe ka 'di ya egiisö ya tanangnga naadhö ma dahaba ka iidümmü kafünü eera a kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no kadigine a tagoroo'bo ma Masala, tammo efe ka 'di turi ta'billi mo.
⁸ La ma Masala tadigine ana ndhüigö ma tidhindhi nja türü tanno Masala, taalo ömö'di ma tambaanya co la ma Masala, ara maara ma iidümmü mafünü eera ma kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no köö'dö iini no ka titaalo.

16

Naadho ma tagoroo'bo na Masala

¹ Naföönyö a'a tumma ko'd'do ndama la ma Masala eemaga ka kadhangga tanno iidümmü kafünü eera no, "Aaga agolo aaga tuurugu naadho ma tagoroo'bo na Masala na iidümmü kafünü eera no ka 'bühülü." ² A tadhangga ya dhidha ya tunggeene atefe tuuru ker'de miini ka 'bühülü, eema ya in'di ya tatoroko abbü 'dala ka kadu na ana kala ma niimö ma toroko nja kadu na üürü ka koronggore no kamma kini.

³ İkirı tadhangga ya eera ya ka tuuru ker'de miini co to, a 'biidi tafeene nja eriidö ma ömö'di tiya eyi ya, eema ya adinö ka to ya taaya nye'd'de.

⁴ A tadhangga ya iidoona ya tuuru ker'de miini co a neeri nja nduguli ma 'biidi atem'bele kada eriidö.

⁵ Nikiri a'a ka aföönyö a tadhangga ma 'biidi ka tiki, "O'o taalo nüünı ada kadu ku'bu, o'o nadho ka fiini, yungngo kide adaganna kide, o'o na insili no, kudumma üüdü nadho ka fiini,

⁶ kudumma eene ka tuuru eriidö ma kadu tanno Masala co nja nagane'bi, yungngo üüdü ka anangnga eriidö eene a'da kooye,

kikiri kaluna yeene ka asaasa ya."

⁷ Naföönyö a'a tumma afe'de ndama misi ma tirri iki,

"İi, Masala o'o na Uugaara ma ana türü mo, fiini yüüdü ka dhidho atatimin'da."

⁸ A tadhangga ya egiisö ya tuuru ker'de miini ka ndanaaya a türü tananja eene ma tinyogo kadu ana issi. ⁹ A kadu tatinyogo a tagu'daana, keela eere ya Masala, mana türü ma maara, lakiini taalo kaadha ka tatoroko, kitaalo kafünügü Masala ko'do.

¹⁰ İkirı tadhangga ya iidümmü ya uuru ker'de miini ka kööyö tanno niimö ma toroko, a tauugaara niini talifi. İkirı kadu ka agi'di nagonggo'do neene kudumma eene ka tin'di. ¹¹ Keela Masala ma 'dotombo'do kudumma tin'di tanno eene nja 'dokotere tanno eene, ki-taalo kaadha ka linggo tanno eene.

¹² A tadhangga ya iidümmü kafünü ungodho ya tuurugu ker'de miini co ri ma Fürat ya dhabbu ya, a 'biidi miini taa'du amang kini tindinaana fiini ma naguugaara ma fiini ma ndanaaya no. ¹³ Nikiri a'a ka tasala nagoronggore na nyoro no kiidoona kafeene nja namürö kunggunu kürö ndama niimö ma ni ma 'biidi ya dhabbu ya nja niimö ma niimö ma toroko

nja niinö ma ne'bi tiya akorokoro ya. ¹⁴ Eege ka nagoronggore ma na'bu na ale'bele eema keefe no, kaco ka naguugaara ma 'büd'hülü nye'd'de ka wagaana eege ka oona keema koro'bo ka uuru tanno dhabbu, uuru ma Masala tammo ana türü mo.

¹⁵ "Adinö ko'do, ara a'a tö'dö afa tanyooro, a'diila nja ömö'di tiya adinö ko'do ya afa ka en'di amang kini tafa tunggeene ana oona ku'bu a kadu tiji i'i ka ta'döngngönyö ka oona."

¹⁶ Awagaana eege ka oona ka 'buugu tiya ana eere a tangga Ebriya a'da Harma-jdün.

¹⁷ A tadhangga ya iidümmü kafünü eera ya tuurugu dho miini coo'do, a tumma tö'dö kürö ko'd'do ndama kööyö ka la ma Masala iki, "Ndafaradene."

¹⁸ İkirī tombo'do ka li-maana, fara ma abaana ma tombo'do, a 'buugu tatinggi'di dhindho taalo agüüni adene nggeege jiddi ma ömö'di ka taganna 'büd'hülü.

¹⁹ Anya ma dhabbu mo tasümününja ku'bu ma iidoona ka oona, a naanya ma kajeene tatangga'da a Masala tagiigi Babil ma dhabbu mo manangnga oogo ka tooye ngeeli ka ker'de tanno oono, ngeeli ma tagoroo'bo noono.

²⁰ A najasiira tarünö nye'd'de kungngo a na'dikinya tamanyaga. ²¹ A köröörö ya iifi ya, ta'dinggö

ka kadu ko'do ndama 'dotombo'do adhabbu, a kadu teela Masala kudumma tabbü adene ma köröörö, kudumma tabbü adene miini ka tatoroko 'do.

17

Aka nja niimö ma toroko

¹ A tadhangga könö ana ka tanno na iidümmü kafünü eera no ana naadhö ka iidümmü kafünü eera no iki a'a, "Aayu nalaga o'o ka tapusu adene tanno madatemelö tammo dhabbu mo memmi ka 'büidi ya dhabbu ya. ² Naguugaara ma 'büd'hülü kafüngngö ana oogo, a kadu ma 'büd'hülü taaya kene ka tagooye ngeeli ma temelö noono."

³ İkirī tadhangga ka 'duga a'a a koronggore aco a lodho iini, nasala aka memmi ka 'dugeere ma niimö ma toroko öödhe ana nagereene ma teela Masala ka oona nye'd'de, nanggüüdü niini ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga.

⁴ Madagümmü en'di ya dhöyö ya nja tiya öödhe, mümmü dahaba nja niigisi tanno agu'daana no nja lüülü, dho ma dahaba mungngo oono ka niisö madigine ana eema tiya toroko ya nja nyoro ma temelö tanno oono. ⁵ İkirinja eere oono ka dhugudha a'da, kume, "Babil ma dhabbu, niimö ma katemelö nja nyoro ka 'büd'hülü."

⁶ Nasala a'a aka ka teyi ka eriidö tiya oono ka tagooye

ma kadu tanno insili no, nja kadu tanno agirinadene kudumma eene ka tamma ka Yasu no. Kede ka tasala oogo nadhere 'do.

⁷ İkirı tadhangga ka tindini a'a a'da, "Minna agu o'o nadhere? Ara a'a tadirina nıimö ya afeene nja aka nja nıimö ma toroko tiya ümmü oogo ka 'dugeere ya a nanggüüdü ka iidümmü kafünü eera ana iidö kada'baaga no. ⁸ Nıimö ma toroko yüüdü ka tijöögö ya akeefe ka 'di, illi i'i anda taalo 'bitingngö, lakiini i'i anda kete köö'dö kürö ndama ööye ya dhonggoro ya ma co teyi. A kadu na ka 'büdhülü no tadhere, nagereene tanno eene taalo kakirinja ka sorne ma tefe ka 'di jiddi ma 'büdhülü ka tarü'bü adene kene kara tasala nıimö ma toroko, kudumma iini ka takeefe ka 'di, a 'bitingngö taalo efe ka 'di, illi i'i ara tafada öö'dö.

⁹ "Kasaasa tumma no, tussu eema nja ta'dara, nanggüüdü na iidümmü kafünü eera no eege ka nakürünggürü na iidümmü kafünü eera, aka ka temmi kide no. Eege ka naguugaara na iidümmü kafünü eera afe'de. ¹⁰ Na iidümmü no ka'dinggö, aya iidümmü kafünü ungodho ya aleefe tauugaara, aya iidümmü kafünü eera ya ara üfürü tö'dö, lakiini tauugaara niini taalo ara tadhonggoro. ¹¹ Lakiini nıimö ma toroko ya akeefe ka 'di, asa katitaalo efe ka 'di ya, i'i ya uugaara ya iidümmü afünü

iidoona ya. I'i ya miini ama tanno iidümmü kafünü eera no, i'i ara co teyi.

¹² "İlli iidö na ada'baaga nüüdü kijöögö no eege ka naguugaara na ada'baaga küfürü tümmü tauugaara no, kara sa ka'duga türü ma tauugaara nja nıimö ma toroko ana ndanaaya ka ungodho. ¹³ Eege no, tumma neene ka ungodho meene ka anangnga türü neene nja tauugaara a nıimö ma toroko. ¹⁴ Kara teema koro'bo nja dhünggü, lakiini dhünggü ara tii'bi eege kudumma iini ka ta Uugaara ma naguugaara, ada Uugaara ma naguugaara na iifi no, a kadu na aneene nja eene no eege kagümmünüdene, nja tanno akessedene no, nja tanno amma ka Masala no."

¹⁵ İkirı tadhangga ka tiki a'a, "Biidi yüüdü ka tijöögö aka tammo a temelö mo ka temmi kide ya, i'i ya kadu nja kajeene nja naanya nja tumma kadhoonyo. ¹⁶ İidö na ada'baaga nüüdü ka tijöögö no nja nıimö ma toroko, kara saga diidi aka ma temelö mo kara tamuru eema ya kono nye'd'de kafa kono ana oona ku'bu, kagu uu'da noono kinyogo oogo ana issi. ¹⁷ Kudumma Masala oogo manangnga tumma no kene ka nanggeedi a'da kalinggo afa ma tiya oono ka asaasa ya kungngo, meene kimi'di tumma ma tümmünü tauugaara neene a nıimö ma toroko, amang

ka tumma tanno Masala co ööye miini. ¹⁸ Aka müüdü ka tiji oogo mo, oogo ma anya tammo dhabbu mo, ma uugaara ma naguugaara ma 'büd'hülü."

18

Ta'dinggö na Babil

¹ Nikiri a'a ka tasala tadhangga könö afe'de unggunu aku'bu ndama 'dotombo'do ana türü kadhabbu, a 'büd'hülü ta'dara a töyeene tanno iini. ² Idhe a tumma ko'd'do,

"Ma'dinggö, ma'dinggö Babil ma dhabbu mo, ma ta'buugu ma na'bu kadanna kide ndama 'buugu ma taneene ma nagana'bu tanno oroko no nja uyi tiya nyoro ya, ya kadu kanu kide ya nye'd'de.

³ Kadu ma 'büd'hülü nye'd'de tagooye ngeeli na itoto na ma temelö tanno oono, a naguugaara ma 'büd'hülü kafüngngö ana oogo, a kadu ma na anadene ana eema tüüsü ka eema tiya oono ya dhabbu ya."

⁴ Nikiri a'a ka föönyö tumma afe'de ndama 'dotombo'do kiki, "Akö'dö kürö ndama oono, kadu eede, amang kada tafa toso ka eema tiya toroko ya nja oono, amang kada tafa toso ka tapusu adene ka namaara nja oono.

⁵ Kudumma tatoroko tanno oono kakodhoncoko kalla kala 'dotombo'do, a Masala tagiigi tatoroko noono.

⁶ Agüüni midhi ku'bu ana oogo afa moono ka tagüüni midhi ku'bu 'do ana aaga kungngo, aaga kusu midhi kono kide ma dhabbu ada yoono ka tagüüni ana aaga ya kungngo.

Aaga konyaana ker'de ma ngeeli tanno oono kafünü kide no.

⁷ Aaga apusu oogo, aaga tafa kono mafara dhindho tamana moono ka takidhindi ma taküüsü.

Mindhigi eyi yoono miki, 'A'a nungngo nemmi kita ka tauugaara, taalo a'a na aka ma küüme, nitaalo nussu muuyu.'

⁸ Nggeege ara tagoroo'bo tümmü oogo ana uuru ka ungodho, inde nja müürü nja iire, ara issi tinyogo oogo kudumma türü kungngo Masala Uugaara, mara tasigi oogo mo."

⁹ Ara naguugaara ma 'büd'hülü sa fara kamüürü, eege na füngngö ana oogo kadhodho nja oono, kafara kene kara tasala ndhigö ma issi tanno oono. ¹⁰ Köödhi ku'b'ba eene kari'ba a tapusu adene tanno oono kiki, "Am'ba! Am'ba küdü anya ma dhabbu, anya ma Babil ma ii'baana mo, ara

o'o tasigidene ana ndanaaya ka ungodho."

¹¹ Ara kadu ma 'büd'hülü na anadene ana eema no, saga fara oogo kamüürü, kudumma öm'ö'di ma tana eema kene taalo. ¹² Eema ma dahaba nja fudda nja nduguri nja lüülü tiya agu'daana ya, nja en'di ma hariir nja en'di ma silik tiya öödhe ya, nja naafa nye'd'de na afeene nja togoogo no, nja eema tiya agalinggo adene ana igini ma mongngo ya nja kee'di tanno agu'daana no, nja tanyaanya nja eliili nja nduguri. ¹³ Nja girfa nja kondho ma ndhügö nja russu, nja maaga nja felengidhi, nja ngeeli nja uu'ba nja müsö tammo ilollo mo nja migile, nja eema ma erüüdö nja ki'biini nja naguttu nja karru nja kasaga nja nagoronggore ma nakömö'di.

¹⁴ A kadu na anadene no tiki oono, "Eema ya a'diila ya kanna küdü ya akunggeene. Eema ya kanna küdü adhabbu ya nja tidhindhä a'dugadene taalo o'o taluna afe'de." ¹⁵ Kadu nanadene ka anya kana almaala dhabbu no kara ta'dingnge ku'b'ba kanna kudumma eene ka ari'ba a tapusu adene tanno oono, katafara kamüürü. ¹⁶ Kiki, "Am'ba! Am'ba küdü, anya ma dhabbu mo, magümmü en'di ma ndugaara na ku'daana no ka oona nja en'di tiya öödhe ya,

ümmü dahaba nja kisi tanno agu'daana no nja lüülü.

¹⁷ Eema yoono ya nye'd'de kungngo ara titaalo ana ndanaaya ka ungodho."

Namürkabü nye'd'de nja dhabbu ma nasawaaga mini nja kadu tanno no linggo kide no, nja kadu töccö no kuri ka to ka oona no töödhi ku'b'ba. ¹⁸ Kiidhe ko'd'do kene ka tasala ndhügö moonno ka finne, "Maganna anya ma idhindhä afa ma tammo kungngo?" ¹⁹ Kadhifi kuraaga eene ka nanggüüdü kafara kamüürü kiki a'da,

"Am'ba! Am'ba ka anya tammo idhindhä mo, a kadu na ana namürkabü ka to no eege saga tatangga'da ana ndanaaya ka ungodho.

²⁰ 'Dotombo'do, adhodho kudumma oono ka taga'dadene, aaga dhodho kadu na insili no nja kadafüini nja nagane'bi

kudumma Masala ka takapusu oogo ka eema tiya oono ka tagüüni ana aaga ya."

²¹ İkirü tadhangga ya dhabbu ya ana türü ya, ka a'duga misü ma köje nja misü ma tawöönö ma dhabbu mo, apügü co to iki,

"Nggeege ara Babil ma idhindhä mo tapügünja co to a türü

- mitaalo mara talu-
nadene afe'de.
- 22 Taalo kadu kara taföönyö
a kadu ka tüwe tüüsü
nja fara ma perempeera
nja kaaru nja tiniidö
taalo kadu ma linggo kara
tanna küdü kanna
afe'de,
taalo kadu kara
taföönyö fara ma
tawöönö küdü afe'de.
- 23 Taalo töyeene ma lamba
töyeene küdü afe'de,
taalo taföönyö tüüsü ma
kadu tanno arna no
küdü,
kudumma kadu tanno
anadene ka kadu ma
'büdhülü na idhindhi
no,
a kadegeene nüüdü
no kaama kadu ma
'büdhülü nye'd'de
kunggo.
- 24 Kaduna eriidö kono ma
nagane'bi nja kadu
tanno insili no
nja kadu na kiri-
nadene ka 'büdhülü
nye'd'de."

19

*Tüüsü ma tii'baana ka
'dotombo'do*

¹ Ndama kanna nikiri a'a
ka aföönyö tumma ko'd'do
tumma ma kadu kadhabbu
ka 'dotombo'do kiidhe kiki,
"Halülüya!

Toolona na Masala tammo
aja nja türü nja
tidhindhi.

² Tasigi noono kadho ka
fiini kada timin'da.

Agasigi madatemelö ma
dhabbu mo
maga'da 'büdhülü a
temelö tanno oono,
a'diinä kömüsü ma eriidö
ma kasaga tanno
oono."

³ Kalneege ko'd'do afe'de,
"Halülüya!

Ndhüigö ma tafinne moonoo
kisi coo'do turi
ta'billi."

⁴ İkirı kadüifi no ukumu
ömö'di kafünü egüisö no nja
eema ya efe ka 'di ya egüisö
ya, tüürü ku'bu ana küüge
küürü ka Masala tammo
emmi ka kööyö mo. Kiki,
"Amiin! Halülüya!"

⁵ A tumma tö'dö ndama
kööyö kiki,

"Aaga fünügü Masala
tammo aja,

aaga no kasaga tanno
oono

nja kadu nye'd'de na iifi
no nja tanno idhiidhi
no kari'ba oono."

⁶ Naföönyö tumma
kafeene nja tumma ma kadu
kadhabbu afa fara ma faaya,
afa fara ma tabaana ma
tombo'do iki,

"Halülüya!

Kudumma Uugaara
Masala maaja ma ana
türü mo ara tümümü
tauugaara.

⁷ Kada kadhodho angnga
taga'deema,

angnga takafünügü
oogo ko'do

kudumma uuru ma tarna
tanno dhünggü ka
ndö'dö

a 'bala miini manda kin-
dinaana oona ku'bu.

8 Kanangnga ten'di ma
ndugaara ma'bassa
ma insili mo oono,
a'da magirni kono ka
oona."

Kudumma ten'di ma
ndugaara eege ka linggo ma
kadu na Masala tanno a'diila
no.

9 İkirı tadhangga ka tiki
a'a, "Arigiri tumma no,
a'diila nja kadu tanno tö'dö
ka taanyara ma tarna ma
dhünggü." A tadhangga
tiki a'a afe'de, "Tumma
na Masala dhorro eege
kunggo."

10 Nüürü kini kidha ma
tamma kini, lakiini i'i iki a'a,
"Fa tüüni kunggo, a'a na
tasaga afa o'o, afa nagöre
nüüdü na ümmü tumma
na Yasu no. Afara ka
Masala kudumma tumma
tanno Yasu eege ka korong-
gore ma tane'bi."

*Ömö'di ya aka ka muttu
tiya 'bassa ya*

11 Nıkirı a'a ka tasala
'dotombo'do kata tanfa'da,
a muttu tö'dö a'bassa ana
ömö'di ka taka kide ana
eere a'da tadho ka fiini ya
nja dhorro ya. Tasigi kadu
kada dhidho ma timin'da,
eema koro'bo taalo üüni ada
kadu ku'bu. 12 İiye niini
kafeene nja onngo'do ma
ıssi, a kalembö kunggo
iini ka üüdü kadhabbu.
Eere ikirinja kini taalo

ömö'di ma tussu illi i'i.
13 Ten'di ma unngo iini
ka oona manyo'donja ka
eriidö ana eere a'da tumma
na Masala. 14 A nasigira
ma 'dotombo'do ka taka
ka naguttu kada 'bassa
kuurna i'i keere, ana en'di
ma ndugaara ya ka'bassa
ya insili ya ka oona. 15 A
kulu'ba ma dhonggoro mo
ticci akürö ndama iini ka
nünö mana kuri, miini kara
tabbü kadu ma kajeene
iini, ara tauugaara meene
a kuufi ma ndaliili. Asiri
ka 'doonya tiya ki'bim'bi
ma ngeeli ma tagoroo'bo nja
Masala tammo ana türü mo.
16 Eere taga kirinja ka ten'di
tammo iini nja tadüüfü
tanno iini a'da: Uugaara ma
naguugaara, ada Uugaara
ma naguugaara na iifi no.

17 Nasala tadhangga ka
a'dingnge ana ko'do ka
ndanaaya, iidhe ka uyi
ko'd'do ya alagala ka
'dotombo'do ka söödö ya,
"Aaga ö'dö aaga emmi in'dili
ka taanyara tanno Masala
na dhabbu no. 18 Aaga
kö'dö aaga tagu uu'da ma
naguugaara nja uu'da ma
naguugaara ma nasigira nja
uu'da ma tanno ana türü no,
nja uu'da ma naguttu nja
kadu tanno kaaka kide no,
nja kadu nye'd'de, kasaga
nja tanno taalo ka kasaga
no, na idhiidhi no nja tanno
iifi no."

19 Naşala nıimö ma
toroko nja naguugaara ma
'büdhülü nja nasigira tanno

eene kawaana oona ma teema koro'bo nja ömö'di tiya aka ka muttu ya nja nasigira tanno iini. ²⁰ A niimö ma toroko tümmü adene nja ne'bi tiya akorokoro ya, ya agalinggo eema keefe kidha ma niimö ma toroko. Iisini kadu na ana kala ma niimö ma toroko no, nja kadu tanno üürü ku'bu kamma ka koronggore ma niimö ma toroko no. Kapügü niimö ma toroko nja ne'bi tiya korokoro ya co to ma albaru ma issi tanno afinne no kadinö kunggo. ²¹ A türeene meene tagirinadene a kulu'ba tammo icci a kürö ndama niinö ma ömö'di tiya aka ka muttu ya, uyi tüüsü ka uu'da tanno eene nye'd'de kunggo.

20

Ebliisi agapusu adene a nagürüünü alif

¹ Nikiri a'a ka tasala tadhanga ka tungguna aku'bu ndama 'dotombo'do ngafata ma ööye ya dhonggoro ya ungngo iini ka niisö ana jansiiri isissi. ² Ümmü ni ma 'biidi ya dhabbu ya ni ma 'billi ya, ya ana eere a'da Ebliisi nja Sitan, imi'dini i'i ku'bu a nagürüünü na ö'dö alif. ³ İkirı ka tapügü i'i co ööye tiya adhonggoro ya eere kide abbünnü hitimi kide amang kini tafa tiisini kadu afe'de, ara nagürüünü na ö'dö alif no ka tatüümö. Kassa ka tapa kini agünü idhilli.

⁴ Nasala a'a nagööyö a kadu tanno a'duga tauugaara ma tasigi kadu. Nasala nagoronggore ma kadu tanno na tendhe kene ka eyi no kudumma eene ka teema ma Yasu ka üüdü ma tumma ma Masala. Taalo küürü ku'bu kamma ka niimö ma toroko, kitaalo kamma ka koronggore tiya iini, kitaalo kana kala ma niimö ma toroko ka nadhugudha nja iisine. Kateefe ka 'di kada naguugaara nja Almasihi a nagürüünü kö'dö alif. ⁵ Lakiini türeene ma kadu taalo kara tefe ka 'di a'da üfürü nagürüünü na ö'dö alif tatüümö. Tafiki'dö na dhidha no eege kamiini. ⁶ A'diila insili nja kadu tanno ka tafiki'dö tanno dhidha no, taalo türü ma inde tanno eera no kene lakiini eege kara ta ka'boge ma Masala nja Almasihi, kada naguugaara nja iini a nagürüünü na ö'dö alif.

Ta'dinggö na Ebliisi

⁷ Aga nagürüünü na ö'dö alif no kara tatüümö ya kapa ka Sitan ndama pabuusu tiya iini. ⁸ Öö'dö kürö aga'da kadu ka nanggüüdü ka 'büdhülü ka 'buugu na egüisö no ma 'büdhülü, kana eere a'da Jüj nja Majüj, awagaana eege ka oona ma teema koro'bo eege kaköje nja ndamugu ma to. ⁹ Kanyalaana oona ka 'büdhülü kaku'du angga na kadu tanno insili no ko'do nja anya tammo oono ka asaasa oogo mo, lakiini issi ka öö'dö ku'bu ndama

'dotombo'do kagirina eege.
 10 Kapügü Ebliisi ya ka'da eege ka nanggüüdü ya co to ma issi nja albaru ka 'buugu tiya niimö ma toroko nja ne'bi tiya korokoro ka tanna kide ya, kapusu adene kide eege nye'd'de uuru ana ooso turi ta'billi.

Kööyö ya dhabbu ya a'bassa ya

11 Nikiri a'a ka tasala kööyö a'bassa adhabbu, nasala ömö'di ya emmi kide ya. 'Büdhülü nja 'dotombo'do ka arünö kini kidha a ton'do meene titaalo.
 12 Nasala kadu na aaya na iifi no nja tanno dhiidhi no ka'dingnge ana ko'do kidha ma kööyö, a kasorne tatanfa'da. Sorne könö tatanfa'da i'i yungngo sorne ma tefe ka 'di. A kadu na aaya no kümmü adene ka tamana linggo tanno eene afa ma sorne ka tiki kungngo.
 13 A to tadhifigi kadu na kide na aaya no ko'do, a inde nja 'buugu ma inde tadhifigi kadu na aaya kide no ko'do, kagapusu adene nye'd'de ka üüdü ma linggo tanno eene.
 14 Inde nja 'buugu ma inde kapügü co a to ma issi, a to mo, oogo ma inde tanno eera no.
 15 Ömö'di ya eere tiya iini ka titaalo ka sorne ma tefe ka 'di ya apügünja co to ma issi.

21

'Dotombo'do no issi no nja 'büdhülü tiya issi ya

1 Nikiri a'a ka tasala 'dotombo'do no issi no nja 'büdhülü tiya issi ya kudumma 'dotombo'do tanno dhidha no nja 'büdhülü tiya dhidha ya ka manyaga, a to titaalo afe'de.
 2 A'a na Yühanna nasala a'a anya ma insili mo, Örsaliim ma issi mo, ka tunggunu aku'bu ndama 'dotombo'do ndama Masala, afa 'bala ma indinaana oona ku'bu ka'diila ma toreene nja nyuri tiya oono.
 3 Nikiri a'a ka aföönyö tumma ko'd'do ndama kööyö kiki, "A 'bitingngö 'buugu ya Masala ka tanna kide nja kadu ya, i'i yungngo mara tanna kide nja eene kada kadu tanno oono. Masala ana oona moonoo mara taneene nja eene, mada Masala tammo eene.
 4 Mara tayu fara eene ka iyye, ara inde titaalo nja müürü, a fara titaalo nja tin'd'di, eema ya illi ya ara tamanyaga."

5 A ömö'di ya emmi ka kööyö ya tiki, "Ara a'a tanangnga eema in'dili ka tissi." Afada iki a'a, "Arigiri tumma no ku'bu ka dhorro ka tatimin'da."

6 Iki a'a, "Afaradene eema nye'd'de. A'a na dhidha na tiya eere ya. Ömö'di ya tenege kagu i'i ya ara a'a tinyi 'biidi iini ndama,

20:11 20.11 Danial 7.9-10; Asaiya 51.6 **21:1** 21.1 Asaiya 65.17; 2 Bütürs 3.13

21:2 21.2 Asaiya 52.1; Asaiya 61.10; Tumma tanno Yasu 3.12 **21:3** 21.3 Lawi

6.11-12; 2 Kürünsüs 6.16 **21:4** 21.4 Asaiya 25.8; Asaiya 35.10 **21:6** 21.6

Asaiya 55.1

nduguli ma tefe ka 'di a'da taalo afaana. ⁷ Ömö'di ya ii'baana a'duga eema ya nye'd'de na ta Masala tammo iini a ta'bii'bala tiya eede. ⁸ Lakiini kadu nari'ba no nja tanno taalo kamma ka Masala no nja kadu tanno kirina kadu no nja kadu tanno oroko no nja katemelö nja kadegeene nja kadu tanno amma ka eema ma namasala no nja kadu tanno akorokoro no nye'd'de, 'buugu yeene a'da to ma finne ana issi nja albaru mo, inde na eera no eege kamiini."

Örsaliim ma issi mo

⁹ A tadhangga könö ana ka tanno iidümmü kafünü eera no, na ana nadho ka iidümmü kafünü eera kadigine ana maara na iidümmü kafünü eera no. Ö'dö iki a'a, "Aayu nala o'o ka 'bala aka ma dhünggü." ¹⁰ A'duga a'a a koronggore asirö anya ma dhonggoro ma dhabbu mo, alaga a'a co Örsaliim anya ma insili mo, munggunu ku'bu ndama Masala ka 'dotombo'do. ¹¹ Alimaana afa töyeene ma tidhindhi ma Masala, ka liminanago afa misi ma ku'daana mo, kafeene nja misi ma öödhe ma agiiri mo ya insili afa gasasa ya kungngo. ¹² A ndhiidhö kadhabbu adhonggoro, naginyeene ka inggide kada'baaga kafünü eera, a kadhangga kinggide kada'baaga kafünü eera a nagereene kakirinja kide eege ka nagereene ma siliga ma Israyil na

ö'dö kada'baaga kafünü eera no. ¹³ Ndama fiini ma ndanaaya naginyeene kinggide kiidoona, ndama küüle naginyeene kinggide kiidoona, ndama küülü naginyeene kinggide kiidoona, ndama nüimö ma ndanaaya naginyeene ka inggide kiidoona. ¹⁴ A ndhiidhö ta'dingnge ka kadese kada'baaga kafünü eera, nagereene kungngo eene kana eere a'da nagereene ma kadafiini tanno dhünggü na ada'baaga kafünü eera no.

¹⁵ A tadhangga ya ageema nja a'a ya, ümmü tam'bala ma dahaba ma tinni anya iini nja naginyeene miini nja ndhiidhö miini. ¹⁶ İkirı ka takinni oogo möö'dö alif na miiya ka iidümmü nameele (1,500) a tadhonggoro miini nja dhüdhü miini nja ta'doogo miini ka unggodho. ¹⁷ İkirı ka takinni ndhiidhö miini öö'dö dhüdhü ma nüisö ma ömö'di ukumu kadu ka iidümmü a kadu keera kafünü kide egüisö (144), afa tadhangga ka takineene kada köje afa nüisö ma ömö'di. ¹⁸ A ndhiidhö tarü'bü adene a nüigisi na öödhe ka agiiri ya, ya, anya tarü'bü adene ana dahaba unggodho i'i kungngo kafeene afa gasasa ma insili mo. ¹⁹ A kadese ma ndhiidhö ma anya takesedene a nüigisi tanno agu'daana no kada tonggoonyo.

Kadese na dhidha no kama nüigisi tanno a kirikiri na öödhe no.

Anno eera no, misī ma
kirikiri ma lanja mo,
anno iidoona no misī ma
'bassa mo,
anno egīsō misī ma kirikiri
mo.
20 Na iidümmü ya misī ma
irriifi mo,
aya iidümmü afünü ung-
godho ya misī ma
dhöyö mo,
aya iidümmü afünü eera
ya misī ma kuuli ma
kirikiri,
aya iidümmü afünü iidoona
ya misī ma kirikiri
mo,
aya iidümmü afünü egīsō
ya misī ma kuuli mo,
aya ada'baaga misī ma
kirikiri mo,
aya ada'baaga afünü ung-
godho ya, misī ma
ngalangala mo,
aya ada'baaga afünü eera ya
ünggüülü miini atong-
goonyo.

21 Inye no tagalinggo
adene ana lüülü unggodho,
a fiini ma anya ya adhüföölö
ya agalinggo adene ana
dahaba tiya insili ya kafeene
nja gasaasa tammo aja kiji
'buugu iini no.

22 Taalo a'a nasala la ma
Masala ka anya, kudumma
Masala Uugaara ma ana
türü mo nja dhünggü eege
ka la ma Masala. 23 Anya
taalo masaasa töyeene
ma ndanaaya nja tere,
kudumma töyeene ma
Masala ka töyeene ada kono,
a dhünggü i'i ya lamba
tammo oono. 24 Ara kadu

nye'd'de saga tunggeene
ka töyeene tanno oono a
naguugaara ma 'büdhülü
töö'dö ana almaala tiya eene
oono. 25 Taalo naginyeene
noono ka teere uuru na
in'dili no, kudumma ooso
ka titaalo kide. 26 Tidhindhi
nja ta'diila ma naanya kara
tö'dö iini kide. 27 Taalo
niiimö ya nyoro ya ara co
anya nja kadu tanno üüni
eema ya toroko ya nja tanno
akorokoro no, illi kadu no
nagereene tanno eene ka
kirinja ka sorne ma tefe ka
'di ma dhünggü.

22

Ri ma tefe ka 'di

1 İkirī tadhangga ka laga
a'a co ri ma 'biidi ma tefe
ka 'di, insili afa gasasa
nduguli kīsō ndama kööyö
ma Masala nja dhünggü.

2 İisö ka söödö ma fiini anya,
fa ma tefe ka 'di ungnö
ka tinggini ma ri ateera
miini, eene laala ada'baaga
kafünü eera ta unggodho
ka tere. A dhaaru miini
toolona kadu ma 'büdhülü
ka maara. 3 Taalo teeladene
kara tanna kide ndama uuru
tanno afe'de, ara kööyö
ya Masala nja dhünggü
tanna ka anya, a kadu niini
talinggo ada iini. 4 Kara
tadinö ka dhugudha tiya iini,
eere yiini tanna kene ka
nadhugudha. 5 Taalo 'buugu
ara tooso kide, taalo kara
tasaasa töyeene ma lamba
nja töyeene ma ndanaaya,
kudumma Masala Uugaara

mara tanangnga töyeene eene kara ta naguugaara turi ta'billi.

⁶ A tadhangga tiki a'a, "Tumma ka timin'da ka tadhorro. Masala Uugaara ma koronggore tiya nagane'bi mo, magürünü tadhangga yoono öö'dö tala eema ya ara tüünidene kete kungngo ya a kasaga tanno oono."

Tö'dö na Yasu

⁷ "Aaga föönyö, a'a nungngo nara tö'dö areere a'diila nja ömö'di tiya talinggo a tumma ma tane'bi ka sorne tiya."

⁸ A'a na Yühanna, naföönyö a'a nadinö ka eema tiya, kede ka taföönyö natadinö kide ya, na'dinggo ka uune ma tadhangga tiya anangnga a'a ka tadinö kide ya. ⁹ İkirı ka tiki a'a, "Fa tüünı kungngo, a'a nadasaga afa ma o'o nja nagöre tanno üüdü nagane'bi nja kadu tanno alinggo a tumma ma sorne nye'd'de no, afara ka Masala."

¹⁰ İkirı ka tiki a'a, "Fa taküdhü tumma ma tane'bi no ka sorne tiya no, kudumma uuru ka ndakete. ¹¹ Ömö'di ya üünı ada kadu ku'bu ya, fa kini ütü ka tüünı tatoroko, ömö'di ya nyoro ka eedi ya fa kini ütü ka nyoro tanno iini, ömö'di ya a'diila ya fa kini ütü kada ka ta'diila tanno iini, ömö'di ya insili ya fa kini ütü ka tinsili tanno iini."

¹² "Aaga föönyö, a'a nungngo nara tö'dö areere, talingnge unnggo eede ma eede kara tanangnga ömö'di ka taköje nja linggo tanno iini ka tagalinggo ya. ¹³ A'a na dhidha na ta eere.

¹⁴ "A'diila nja kadu no kagunu en'di yeene amang kene taduna fiini ma fa ma tefe ka 'di, eege kama co anya ndama nakinyeene ma ondo miini. ¹⁵ Lakiini kadu no kürö no, eege ka tiini nja kadegeene nja katemelö nja kadu tanno agirina kadu no, nja kadu tanno amma ka eema ma namasala no nja kadu tanno akorokoro kasaasa korokoro no nye'd'de.

¹⁶ "A'a na Yasu nagürünü a'a tadhangga yeede a'da öö'dö tadünügü eema ya co a nakaniisa, a'a na 'bereere ma 'bandaada ma Dawud, a'a na ndalfoore ma taka na öyeene no."

¹⁷ Koronggore nja 'bala kiki, "Aayu!" Ömö'di ya aföönyö ya fa kini iki a'da, "Aayu!" Ömö'di ya tenege kagu i'i ya, fa kini öö'dö, ömö'di ya asaasa ya, fa kini a'duga 'biidi ma tefe ka 'di a'da taalo faana kide.

¹⁸ Nanangnga a'a tumma ku'bu, ömö'di ya aföönyö tumma ma tane'bi no ka sorne tiya, afa tagusu nüimö öccö kide, a Masala tagusu tagoroo'bo na kirinja ka sorne tiya no. ¹⁹ Ömö'di

ya agona ka 'bandumma ma tane'bi keere ka sorne tiya, ara Masala takoko faka miini ka fa ma tefe ka 'dī nja anya tammo insili mo, na keemadene ka sorne tiya no.

²⁰ Ömö'dī ya adīnī ka eema tiya iki, “Īi, ara a'a tö'dö areere.”

Amiin, aayu Uugaara Yasu.

²¹ Fa ka türü tanno Uugaara Yasu ka aneene nja aaga nye'd'de kungngo.